This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 2044 057 047 847

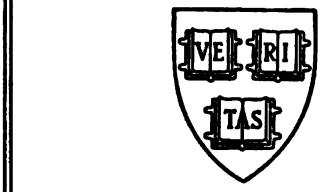

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

A VIZJOGI TÖRVÉNY
ÉS
A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.
FRANKLIN-TARSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
1902.

Ára 7 K.

A VIZJOGI TÖRVÉNY
ÉS
A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.
FRANKLIN-TARSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
1902.

Ára 7 K.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TÖRVÉNYKIADÁSOK.

Ballagi Béla. **Az ipartörvény magyarázata.** 5 K.

Baloş Arnold. **A magyar kereskedelmi törvény** (1875. évi XXXVII. t. cz.) felső bíróságaink elvi jelentőségü határozataival. 2 K 40 f.

Fényes Vincze. **Az 1832—1893. évi törvények és rendeletek betüsoros tartalomjegyzéke.** Vászonkötésben 5 K.

Napról-napra nehezebbé válik az eligazodás törvényeink és kormányrendeleteink tömkelegében. Alig van életviszony, melynek szabályozásába ez vagy amaz belé nem nyulna s így lépten-nyomon felmerül a tájékozódás szükségessége. — E tájékozás megszerzésének minél könnyebben lehetővé tétele ösztönözte szerzőt arra, hogy az 1832—93. törvényeknek és az 1867—93. minist. rendeleteknek tartalomjegyzékét betűrendbe szedve kiadja. Megjegyzendő, hogy az összeállításnál kizárólag a törvények és rendeletek *czimei* szolgáltak alapul, ezek azonban a legkülönfélébb vezérszavak alatt.

Frank Sala. **A polgári törvénykezési rendtartas mai ervényében.** Felvilágositó jegyzetekkel ellátva. Vászonkötésben 5 K.

A munka beosztása a czélnak nagyon megfelelő. Alapul ugyanis az 1868: LIV. t. czikket veszi s ebbe illeszti a többi perrendtartási törvényeket. Ezen egybeolvasztás daczára azonban a rendes és a sommás eljárás közt az elválasztó vonalat élesen fentartja, a mennyiben minden egyes lap felső részének jobb oldalán «rendes» és bal oldalán «sommás» jelző áll, a kétféle eljárás megjelölésére. A mi már most mind a két eljárásban közös, az a lap egész szélességében van nyomtatva, a mi pedig csak az egyik eljárásban érvényes, az a megfelelő «rendes» vagy «sommás» rovatban foglaltatik. *Ily módon semmi kétség sem marad fenn az iránt, hogy mi érvényes a kétféle eljárásban.*

Gálffy Ferencz. **A bolyeg- és illetékügyi törvények és szabályok kézikönyve.** III. teljesen átdolg. kiadás. 1897. 6 K.

Gálffy Ferencz. **A bélyeg és illetékek átnézeti táblája.** Irodai használatra 2 K.

Gálffy Ferencz. **Az állami egyenes adók és községi adópótlékok kézikönyve.** 6 K.

Herczegh Mihály, dr. Magyar polgári **törvénykezési rendtartás.** (1868: LIV. 1881: LIX, 1881: LX. törvényczikk.) Hatodik kiadás. 13 K 50 f.

Herczegh Mihály, dr. **Magyar csődtörvény.** 1881: XVII. törvényczikk. Második kiadás 8 K.

Herczegh Mihály. **Magyar sommás eljárás és fizetési meghagyás.** (1893: XVIII és XIX. t. cz.) 7 K.

Imling Konrád, dr. **A végrehajtási törvény** (1881. évi LX. törvényczikk) **magyarázata.** Harmadik, javitott és bővitett kiad. 9 K 60 f.

Klekner Alajos. **Az erdőtörvény magyarázata.** 4 K.

Ladányi Béla. **Magyar családjog** különös tekintettel a törvényhozás legujabb alkotásaira, rendeletekre és joggyakorlatra 4 K 80 f.

Magyary Géza dr jogakad. tanár. **A polgári peres eljárás alaptanai.** (A perbeli cselekvények tana.) 6 K.

Tartalom: Előszó. — Általános tanok. — Perbeli cselekvények a per elháritása körül. — A pert megalapitó cselekvények. — A pert lebonyolitó cselekvények. — Az itélet. — A perbeli cselekvények elmulasztása. — Perorvoslatok.

Mátéffy Domokos. **A pénzügyi közlöny betüsoros tárgymutatója.** 80 f.

Plósz Sándor. **Törvényjavaslat a felebbvitelről a sommás eljárásban.** Előadói tervezet. A m. kir. igazságügyminiszter megbizásából. 60 f.

Schmierer Aladár. A büntettekről és vétségekről szóló **magyar büntetőtörvény** (1878. V. t.-cz.) **magyarázata.** Harmadik kiadás. 10 K.

Babarczi **Schwartzer** Ottó dr. **Közigazgatási elmekórtan.** 10 K.

Sztehlo Kornél. **A házassági elválás joga Magyarországon és Erdélyben.** Második, lényegesen átdolgozott kiadás. 4 K 80 f.

A VIZJOGI TÖRVÉNY

ÉS

A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1902.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ELŐSZÓ.

Törvényeink gyakori módosítása, új törvények, rendeletek életbelépte folytán a vízjog anyaga oly hullámzásnak tétetett ki s oly terjedelmet öltött, hogy az érvényben levő jogalap meghatározása nehézséggel jár.

A törvény alkalmazásának eme nehézségét csökkentendő: a rendelkezésemre álló hiteles jogforrások felhasználásával az érvényben levő joganyagnak egységes és megbizható kiadására törekedtem, melyből a végrehajtásra hivatott közegek és az érdekelt közönség egyaránt biztos tájékozást meríthessen.

A vízjogról szóló 1885: XXIII. t.-cz. minden egyes szakaszának teljes szövege mellett az egyes paragraphusok után az arra vonatkozó törvényszakaszokat és rendeleteket, illetve az azokra való utalást közlöm, (mely utalás tárgyai jelen művemnek a vízjogi törvényt követő további fejezeteinél találhatók fel), nemkülönben azon alkalmazást is, melyet az idézett törvény illető szakasza a közigazgatási döntések alapján nyert.

Elméleti fejtegetésektől s a törvény birálatától tartózkodtam. Theoretikus fejtegetések a gyakorlati alkalmazás azon szűkebb keretén, melybe csak megállapodások illeszthetők: túlmennének, a kritika pedig oly műnél, mely a meglevő joganyagot foglalja csupán rendszerbe, tekintet nélkül arra, hogy az javítást igényel-e, — helyén nem lehet.

Budapest, 1902 julius 26.

Dr. ifj. Vécsey Tamás.

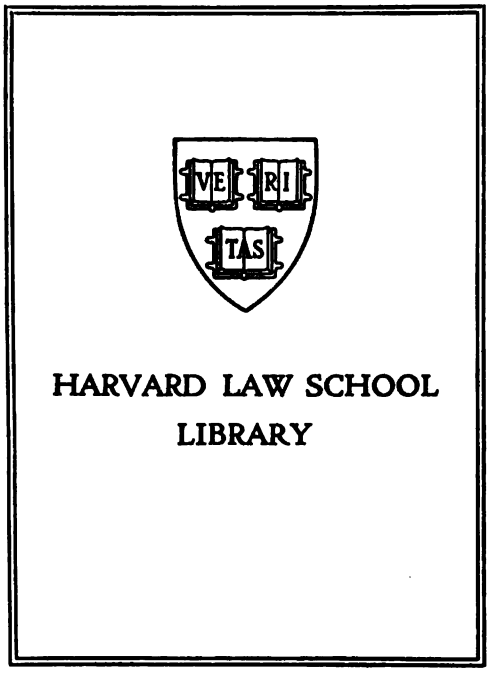

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

A VIZJOGI TÖRVÉNY
ÉS
A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.
FRANKLIN-TARSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
1902.

Ára 7 K.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TÖRVÉNYKIADÁSOK.

Ballagi Béla. **Az ipartörvény magyarázata.** 5 K.

Balog Arnold. **A magyar kereskedelmi törvény** (1875. évi XXXVII. t. cz.) felső bíróságaink elvi jelentőségü határozataival. 2 K 40 f.

Fényes Vincze. **Az 1832—1893. évi törvények és rendeletek betüsoros tartalomjegyzéke.** Vászonkötésben 5 K.

Napról-napra nehezebbé válik az eligazodás törvényeink és kormányrendeleteink tömkelegében. Alig van életviszony, melynek szabályozásába ez vagy amaz belé nem nyulna s így lépten-nyomon felmerül a tájékozódás szükségessége. — E tájékozás megszerzésének minél könnyebben lehetővé tétele ösztönözte szerzőt arra, hogy az 1832—93. törvényeknek és az 1867—93. minist. rendeleteknek tartalomjegyzékét betűrendbe szedve kiadja. Megjegyzendő, hogy az összeállításnál kizárólag a törvények és rendeletek *czímei* szolgáltak alapul, ezek azonban a legkülönfélébb vezérszavak alatt.

Frank Sala. **A polgári törvénykezési rendtartas mai érvényében.** Felvilágositó jegyzetekkel ellátva. Vászonkötésben 3 K.

A munka beosztása a czélnak nagyon megfelelő. Alapul ugyanis az 1868: LIV. t. czikket veszi s ebbe illeszti a többi perrendtartási törvényeket. Ezen egybeolvasztás daczára azonban a rendes és a sommás eljárás közt az elválasztó vonalat élesen fentartja, a mennyiben minden egyes lap felső részének jobb oldalán «rendes» és bal oldalán «sommás» jelző áll, a kétféle eljárás megjelölésére. A mi már most mind a két eljárásban közös, az a lap egész szélességében van nyomtatva, a mi pedig csak az egyik eljárásban érvényes, az a megfelelő «rendes» vagy «sommás» rovatban foglaltatik. *Ily módon semmi kétség sem marad fenn az iránt, hogy mi érvényes a kétféle eljárásban.*

Gálffy Ferencz. **A bélyeg- és illetékügyi törvények és szabályok kézikönyve.** III. teljesen átdolg. kiadás. 1897. 6 K.

Gálffy Ferencz. **A bélyeg és illetékek átnézeti táblája.** Irodai használatra 2 K.

Gálffy Ferencz. **Az állami egyenes adók és községi adópótlékok kézikönyve.** 6 K.

Herczegh Mihály, dr. Magyar polgári **törvénykezési rendtartás.** (1868: LIV. 1881: LIX, 1881: LX. törvényczikk.) Hatodik kiadás. 13 K 50 f.

Herczegh Mihály, dr. **Magyar csődtörvény.** 1881: XVII. törvényczikk. Második kiadás 8 K.

Herczegh Mihály. **Magyar sommás eljárás és fizetési meghagyás.** (1893: XVIII és XIX. t. cz.) 7 K.

Imling Konrád, dr. **A végrehajtási törvény** (1881. évi LX. törvényczikk) **magyarázata.** Harmadik, javitott és bővitett kiad. 9 K 60 f.

Klekner Alajos. **Az erdőtörvény magyarázata.** 4 K.

Ladányi Béla. **Magyar családjog** különös tekintettel a törvényhozás legujabb alkotásaira, rendeletekre és joggyakorlatra 4 K 80 f.

Magyary Géza dr jogakad. tanár. **A polgári peres eljárás alaptanai.** (A perbeli cselekvények tana.) 6 K.

Tartalom: Előszó. — Általános tanok. — Perbeli cselekvények a per elháritása körül. — A pert megalapitó cselekvények. — A pert lebonyolitó cselekvények. — Az itélet. — A perbeli cselekvények elmulasztása. — Perorvoslatok.

Mátéffy Domokos. **A pénzügyi közlöny betüsoros tárgymutatója.** 80 f.

Plósz Sándor. **Törvényjavaslat a felebbvitelről a sommás eljárásban.** Előadói tervezet. A m. kir. igazságügyminiszter megbizásából. 60 f.

Schnierer Aladár. A büntettekről és vétségekről szóló **magyar büntetőtörvény** (1878. V. t.-cz.) **magyarázata.** Harmadik kiadás. 10 K.

Babarczi **Schwartzer** Ottó dr. **Közigazgatási elmekórtan.** 10 K.

Sztehlo Kornél. **A házassági elválás joga Magyarországon és Erdélyben.** Második, lényegesen átdolgozott kiadás. 4 K 80 f.

A VIZJOGI TÖRVÉNY

ÉS

A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1902.

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

A VIZJOGI TÖRVÉNY

ÉS

A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.

FRANKLIN-TARSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1902.

Ára 7 K.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TÖRVÉNYKIADÁSOK.

Ballagi Béla. **Az ipartörvény magyarázata.** 5 K.

Balog Arnold. **A magyar kereskedelmi törvény** (1875. évi XXXVII. t. cz.) felső bíróságaink elvi jelentőségü határozataival. 2 K 40 f.

Fényes Vincze. **Az 1832—1893. évi törvények és rendeletek betüsoros tartalomjegyzéke.** Vászonkötésben 5 K.

Napról-napra nehezebbé válik az eligazodás törvényeink és kormányrendeleteink tömkelegében. Alig van életviszony, melynek szabályozásába ez vagy amaz belé nem nyulna s így lépten-nyomon felmerül a tájékozódás szükségessége. — E tájékozás megszerzésének minél könnyebben lehetővé tétele ösztönözte szerzőt arra, hogy az 1832—93. törvényeknek és az 1867—93. minist. rendeleteknek tartalomjegyzékét betűrendbe szedve kiadja. Megjegyzendő, hogy az összeállításnál kizárólag a törvények és rendeletek *czimei* szolgáltak alapul, ezek azonban a legkülönfélébb vezérszavak alatt.

Frank Sala. **A polgári törvénykezési rendtartas mai érvényében.** Felvilágositó jegyzetekkel ellátva. Vászonkötésben 3 K.

A munka beosztása a czélnak nagyon megfelelő. Alapul ugyanis az 1868: LIV. t. czikket veszi s ebbe illeszti a többi perrendtartási törvényeket. Ezen egybeolvasztás daczára azonban a rendes és a sommás eljárás közt az elválasztó vonalat élesen fentartja, a mennyiben minden egyes lap felső részének jobb oldalán «rendes» és bal oldalán «sommás» jelző áll, a kétféle eljárás megjelölésére. A mi már most mind a két eljárásban közös, az a lap egész szélességében van nyomtatva, a mi pedig csak az egyik eljárásban érvényes, az a megfelelő «rendes» vagy «sommás» rovatban foglaltatik. *Ily módon semmi kétség sem marad fenn az iránt, hogy mi érvényes a kétféle eljárásban.*

Gálffy Ferencz. **A bolyog- és illetékügyi törvények és szabályok kézikönyve.** III. teljesen átdolg. kiadás. 1897. 6 K.

Gálffy Ferencz. **A bélyeg és illetékek átnézeti táblája.** Irodai használatra 2 K.

Gálffy Ferencz. **Az állami egyenes adók és községi adópótlékok kézikönyve.** 6 K.

Herczegh Mihály, dr. Magyar polgári **törvénykezési rendtartás.** (1868: LIV. 1881: LIX, 1881: LX. törvényczikk.) Hatodik kiadás. 13 K 50 f.

Herczegh Mihály, dr. **Magyar csődtörvény.** 1881: XVII. törvényczikk. Második kiadás 8 K.

Herczegh Mihály. **Magyar sommás eljárás és fizetési meghagyás.** (1893: XVIII és XIX. t. cz.) 7 K.

Imling Konrád, dr. **A végrehajtási törvény** (1881. évi LX. törvényczikk) **magyarázata.** Harmadik, javitott és bővitett kiad. 9 K 60 f.

Klekner Alajos. **Az erdőtörvény magyarazata.** 4 K.

Ladányi Béla. **Magyar családjog** különös tekintettel a törvényhozás legujabb alkotásaira, rendeletekre és joggyakorlatra 4 K 80 f.

Magyary Géza dr jogakad. tanár. **A polgári peres eljárás alaptanai.** (A perbeli cselekvények tana.) 6 K.

Tartalom: Előszó. — Általános tanok. — Perbeli cselekvények a per elháritása körül. — A pert megalapitó cselekvények. — A pert lebonyolitó cselekvények. — Az itélet. — A perbeli cselekvények elmulasztása. — Perorvoslatok.

Mátéffy Domokos. **A pénzügyi közlöny betüsoros tárgymutatója.** 80 f.

Plósz Sándor. **Törvényjavaslat a felebbvitelről a sommás eljárásban.** Előadói tervezet. A m. kir. igazságügyminiszter megbizásából. 60 f.

Schnierer Aladár. A büntettekről és vétségekről szóló **magyar büntetőtörvény** (1878. V. t.-cz.) **magyarázata.** Harmadik kiadás. 10 K.

Babarczi **Schwartzer** Ottó dr. **Közigazgatási elmekórtan.** 10 K.

Sztehlo Kornél. **A házassági elválás joga Magyarországon és Erdélyben.** Második, könyvesen átdolgozott kiadás. 4 K 80 f.

Hungary Legislative ...

A VIZJOGI TÖRVÉNY

ÉS

A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK.

IRTA

dr. ifj. VÉCSEY TAMÁS

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERI S. FOGALMAZÓ.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
1902.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ELŐSZÓ.

Törvényeink gyakori módosítása, új törvények, rendeletek életbelépte folytán a vízjog anyaga oly hullámzásnak tétetett ki s oly terjedelmet öltött, hogy az érvényben levő jogalap meghatározása nehézséggel jár.

A törvény alkalmazásának eme nehézségét csökkentendő: a rendelkezésemre álló hiteles jogforrások felhasználásával az érvényben levő joganyagnak egységes és megbizható kiadására törekedtem, melyből a végrehajtásra hivatott közegek és az érdekelt közönség egyaránt biztos tájékozást meríthessen.

A vízjogról szóló 1885: XXIII. t.-cz. minden egyes szakaszának teljes szövege mellett az egyes paragraphusok után az arra vonatkozó törvényszakaszokat és rendeleteket, illetve az azokra való utalást közlöm, (mely utalás tárgyai jelen művemnek a vízjogi törvényt követő további fejezeteinél találhatók fel), nemkülönben azon alkalmazást is, melyet az idézett törvény illető szakasza a közigazgatási döntések alapján nyert.

Elméleti fejtegetésektől s a törvény birálatától tartózkodtam. Theoretikus fejtegetések a gyakorlati alkalmazás azon szűkebb keretén, melybe csak megállapodások illeszthetők: túlmennének, a kritika pedig oly műnél, mely a meglevő joganyagot foglalja csupán rendszerbe, tekintet nélkül arra, hogy az javítást igényel-e, — helyén nem lehet.

Budapest, 1902 julius 26.

Dr. ifj. Vécsey Tamás.

*

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ.*

Adatok, műszaki ártérfejlesztés útján beszerzendők 269.
Adómentesség gyógyforrások új építkezéseire 18.
— a vízvezető csövekre 50.
Adómentessége, ideiglenes, az ármentesített területeknek 72.
Akarata ellenére bevont érdekelt felszólamlása 85.
Alagcsövezés czéljából alakult társulatoknál a járulékok és hátralékok beszedése 87.
Alapszabály, minta-, vízhasználati társulatok részére 274.
Alapszabályai, az ármentesítő társulatoknak 58.
— a vízhasználatra alakult társulatoknak 86—87.
— a vízrendezésre alakult társulatoknak 55.
Alispán hatásköre a vízjogi törvény végrehajtásánál 171.
Állami felügyeletért fizetett évi átalány 84.
— kezelés alatt álló hajózható folyók 43.
— kotrógépek beosztása 201
Állomások, lejtmérésiek 271.
Általános határozatok a vízjogi törvényről, horv.-szl. 338.
— rendelet a vizjogi törvény tárgyában 144
— — a vízjogi törvény végrehajtása iránt 143.
Árfejlesztési eljárás 57.
Árkok hovatartozása 1.
—, kutak közt megtartandó távolságok megállapításánál utasítás 157.
Ármentesítés 57.
Ármentesítési társulatok a Tisza és mellékfolyói völgyn 66.
Ármentesített területek, horv.-szl. 350.
— területek védelme 43. [72
— — ideiglenes adómentessége
— területekre vonatkozó 1881 : XLII. t.-cz. és 1875 : VII. t.-cz. rendelkezéseinek megváltoztatása 71.
Ármentesítő társulatok alapszabályai 58.
— — feloszlása 63.
— — hozzájárulási kulcsa 58.
— — igazgatási szervezetéről (1884 : XIV. t.-cz.) 246.
— — igazgatója 61.
Ármentesítő társulatok közgyűlése 59.
— — közgyűlésének tárgya 60.
— — szervezése 56.
— — tartalékalapja 64.
— — tisztviselői 60, 61.
— — új beosztása 148.
— — alapszabályai 249.
— — közgyűlései 250.
— — választmánya 251. [251.
— — tisztviselői személyzete
— — ügyeinek ellátása 80.
Árterek, mentesítettek, kataszteri tiszta jövedelme 72.
— — új földadó kulcsa 75.
Ártérfejlesztés, műszaki 57.
— foganatosítása vagy megújítása 65.
— műszaki 253.
— — czélja 269.
— — keresztül vitele 269.
— — utjan beszerzendő adatok 269.
Ártérfejlesztési kivetési kulcs 66.
— munkálat, horv.-szl. 367,
— osztályozás, horv.-szl. 367.
Ártéri birtokosok kötelességei 43.
— telekkönyv 67, 273.
— — horv.-szl. 367.
Árterületek 57.
— (vízrendező társulatokéi) fejlesztésénél követendő eljárás 268.
Ártézi kutak 16. [17.
— — fúrásának engedélyezése
Árvédekezés intézése 90.
Árvédelem 57.
Árvédelmi bizottság, központi 202.
— miniszteri biztos 91.
— munkára vonatkozó táviratok díjmentessége 91.
— munkálatokhoz hatóságilag kirendelendő munkaerő 90.
— szabályzat 89.
— társulatok által kivetett járulékok 77.
— tartalékalap 76. [77.
— — végrehajtás alá nem vehető
— — horv.-szl. 370.
— töltések rongálása tilos 88.
Árvíz elleni védekezés szabályozása 94.
— — védekezésnél a vasutak eljárása 94, 95.
Árvíz-szinek megállapítása 269.
Árvízveszély idején való ideiglenes kisajátítás 92, 93. [19.
Ásások és fúrások védterületeken
Ásvány- és gyógyforrások 18.
Ásvány-forrás számára kért védterületek ügyében bányakapitányságok eljárása 285.
Példaképen egy jegyzőkönyv 288.
— — bányakapitányságí jelentés 293.
— — határozat szövege 296.
— — engedély-okirat szövege 298.
Ásvány-források s védterületeik megállapítására utasítás 156.
— — és vizek védterületei, horv.-szl. 343.
Ásványvizek dugaszolása 20.
— (mesterséges) elárusítása 25.
— kezelése 22.
— kimutatásai 22.
— kezelése fürdőkben 24.
— szénsavasak 25.
— szétküldése 21.
— töltése 19, 20.
Ásványvizü gyógyforrások védőterületi okirattal 26.
Átalakítások kérdései a vasuttal 46.
Átalány, évi, töltéskilométerenkint, horv.-szl. 373. [84.
— — állami felügyeletért fizetett
Átereszekre és hidakra vonatkozó határozatok 45.
Átmeneti intézkedések 117.
— — (Horv.-szl. auton. vízjogi törvény) 389.
— — (közig. birós.) 420.
— intézkedésekre utasítás 168.

Balneologiai egyesület 22.
Bánya-halászat tilos 306.
Bányakapitányság illetékessége az ásvány- és gyógyforrások s azok védterületeinek megállapításánál 156.
Bányakapitányságok eljárása ásvány- vagy gyógyforrás számára kért védterületek ügyében 285.
Példaképen egy jegyzőkönyv
— — bányakapitányságí jelentés 293.
— — határozat szövege 296.
— — engedélyokirat szövege 298.
Bányavizek, lefolyók, horv.-szl. 343.
Bányavizekre a bányatörvények irányadók 35.
Béga hovatartozása 208.
Belvizek levezetése vízrendező társulati töltéseknél 43.
Belvízlevezetés hovatartozása 246.

* *Hogy az 1891. decz. 31-iki Horvát-Szlavon autonóm vízjogi törvényt az 1885: XXIII. t.-czikktől megkülönböztessük, az előbbire vonatkozó czímszavakat a horv.-szl. megjegyzéssel láttuk el.*

Bélyeg- és illeték-kötelezettség (közig. birós.) 420.
Bélyegelés a vízjogi törvény végrehajtásánál 265.
Beruházási hitel, vizi 433.
Biráskodás, rendőri büntető 448.
Birói (közigazgatási) határozatok végrehajtása 420.
— hatáskör részletezése vízjogi ügyekben 407.
— — szabályozása vízjogi ügyekben 405. [99.
— illetékesség esetei vízügyekben
Bírósági döntvények jelentősége vízjogi ügyekben 407.
— határozatok kézbesítése 418.
Bíróságok, határozatiak, kezelése 331.
Bizonyítvány, községi, a hal származásáról 336.
Bizottság, központi árvédelmi 202.
Bodrog hovatartozása 210.
— szabályozása 247.
Bőrmosás nem sorozható a szabad vízhasználatok közé 37.
Büntetéspénzek, kihágásiak 451.
Büntető biráskodás, rendőri 448.
— határozatok 115.
— — (Horv.-sz. autonóm vízjogi törvény) 387.
— — halászatiak 317.
— eljárás, halászati 331.
— határozatok végrehajtása 172.

Csatornák fentartása és tisztítása, horv.-szl. 349.
— hovatartozása 1.
— közérdekűek, öntözők létesítése (1900 : XXX. t.-cz.) 423.
— védettek, tulajdonosainak hozzájárulási hányada 67.
Csatornákon, ipari, öntöző- és halastavak táplálására szolgálókon, tiltók alkalmazása 328.
Csövek és hasonlók hovatartozása 1. [160.
Csurgalék, vasárnapi öntözésnél

Dráva hovatartozása 208.
Dugahalászat tilos 306.
Duna s összes mellékágainak hovatartozása 208.
Dunai osztály ügyköre 208.
— osztálya az orsz. vizép. igazgatóságnak 208. [347.
Duzzasztó művek, viziek horv.-szl.

Egyes érdekeltek kirekesztése közgyülés utján 85.
— halfajok kiirtása 307.
Egyesülése két vagy több társulatnak 83.
Éjjeli halászat 306.
Elemi károk folytán történt adóleengedés vagy leirás 75.
Életbe lépése a törvénynek 118, 129.
Eljárás, árfejlesztési és osztályozási 57.
— és hatóságok 99.
— halászati 313.
Eljárási költségek (közig. bir.) 419.
Eljárás a közig. bíróság előtt 396.
— közigazgatási, egyszerűsitése (1901: XX. t.-cz.) 445.
Ellennyugta halászati pénzbüntetésekről 337.
Előmunkálati engedély, vizi, horv.-szl. 381.
— — vállalatokhoz 102.
— engedélyek kompok, révek, hajóhidak létesítéséhez 33.
Elsőség a vizhasználatban 38.
Engedély, előmunkálati, vizi vállalatokhoz 102.
— — horv.-szl. 381.
— hatósági, mesterséges haltenyésztésre 335.
Engedélyokirat, vizi munkálatokra, mintája 173.
— — vagy használatra, horv.-szl. 385.
Engedély, őrlési 127.
— vasárnapi öntözésre 139.
— vizfelesleg használatára 38.
— vizrendezésekre és lecsapolásokra 38.
Engedélyezése vizi munkálatoknak 107. Engedélyokirat erről 109.
Engedélyezett vízimű hatósági megvizsgálása 110.
Épitmények, úszók 1.
Épületek, védettek, tulajdonosainak hozzájárulási hányada 67.
Épületfák szállitási engedélye 28.
Érdekeltek, egyesek, kirekesztése közgyülés utján 85.
Érdekeltnek, akarata ellenére bevontnak, felszólamlása 85.
Érdekeltségek által létesített vizi munkálatok költségeihez hozzájárulás 41.
Értesítő, földmivelési 220, 233.
Évi átalány, állami felügyeletért fizetett 84.
— — tőltés kilométerenkint, horv.-szl. 373. [szl. 372.
— költségjárulék, társulati, horv.-
Évjáradéki részletei a társulati tagoknak 81—82.
Évkönyvek, vizrajziak 203.

Fausztatás engedélyezésére utasitás 155.
— és tutajozás joga 27.
Fausztatási jog megszüntetése 30.
Fausztatók kötelességei 31.
Fegyelmi eljárása a vizrendező társulati tisztviselőknek 187.
Felebbezés közigazgatási ügyekben 458.
Felebbvitel előterjesztése közig. ügyekben 460.
— visszautasitása közig. ügyekben 461.
— előterjesztésének módja 464.
— hatósági 468.
Felebbviteli jog terjedelme közig. ügyekben 459.
— határidő 462.
Felszólalások az ártérfejlesztési munkálat ellen 65.
Felszólamlása, akarata ellenére bevont érdekeltnek 85.
Felügyeleti és intézkedési illetékesség 112. [215.
Felügyelőség, országos halászati
Felülvizsgálat közig. ügyekben 459.
Felülvizsgálata a miniszt. biztosi számadásoknak 83.
Fenálló kompok igazolása 127.
Ferencz-csatorna hovatartozása 208.
— jogviszonyainak rendezése 128.
— tiszai torkolatának áthelyezése 247.
Fiumei középfoku közigazgatási hatóság 100.
Fix pont 182.
Foganatosítása az ártérfejlesztésnek 65.
Folyammérnöki hivatalhoz a vizmunkálatokra vonatkozó tervek fölterjesztendők 147.
— hivatalok szervezete 198, 230.
— miniszteri megbizott teendői 242.
Folyók, állami kezelés alatt állók és hajózhatók 43.
— országos határt képezők, valamint hajózhatók és tutajozhatók szabályozása 43.
— töltések közé fogottak, horv.-szl. 350.
Források foglalása 22.
— — fürdőkben 24.
Forgalomba helyezési engedély kompok, révek, hajóhidak számára 34.
Földadó kulcs, uj, mentesített ártereknél 75.
Földadó-tárgy megsemmisülése folytán történt adóleengedés vagy leirás 75.
Földalatti vizek használatánál utasitás 137.
Föld szedése tilos 37.
Földesúri malomjog 127.
Földhitelintézet záloglevelei 474, kamatlábak 485, bélyegilletékés adómentességük 476, óvadékképességük 477, tartalékalapjuk 477.
Földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek hatásköre 144.
Földmivelési értesítő 220, 233.
Földmivelésügyi m. kir. minisztérium hatásköre 130—131.
Fölterjesztés hivatalból (közigazg. bir.) 421.
Fürdés 37.
Fürdőbiztos kijelölése 22.
— kötelességei 22.
— napidijai, utiköltsége 22.
Fürdő-dijak 22.
Fürdők 18., lásd: gyógyfürdők.
— bezárása 18.
— dijtalan használata 19.
— felügyelete 22.
— hovatartozása 19.
— kimutatása 22.
Fürdőkről, rovatos kimutatás 24.
Fürdővendégek bejelentése, nyilvántartása 22.

Fürészteni (lovat, marhát) hol szabad 155.

Gátak, zsilipesek, szerkezetei 182.
Gőzkompoknál hajózási rendszabályok követése 34.
Gyógyalapok létesítése fürdőkben 18. [18.
Gyógydíjak beszedése fürdőkben
— fürdőkben 22.
Gyógyforrások befödése 20.
— gyógyvizek 18.
— díjtalan használata 19.
— s védterületeik megállapítására utasítás 136.
— és vizek védterületei, horv.-szl. 343.
— számára kért védterületek ügyében bányakapitányságok eljárása 283.
Példaképen egy jegyzőkönyv 288.
— — bányakapitánysági jelentés 293.
— — határozat szövege 296.
— — engedélyokirat szövege 298.
Gyógyfürdők bezárása 18.
— emelése 18.
— közegészségügyi föltételei 22.
— meghatározása 18.
— uj épitkezéseinek adómentessége 18.
Gyógyhelyek kimutatásai 22.
— felügyelete 22.
Gyógyszertár fürdőhelyeken 23.

Hajók és tutajok kikötése 31.
— — horv.-szl. 352.
Hajóhidak engedélyezése 32.
— forgalomba helyezési engedélye 34.
Hajómalmi engedélyek, ujak adása 3.
— jogositvány átiratása 5.
— — reális 2.
— — személyes 3.
— kihágások 11.
— rendelet, végleges 2.
— rendszabály, ideiglenes 2.
Hajómalmok 1.
— éjjeli világitása 10.
— elhelyezése 5.
— engedélyezése 2.
— jogviszonyai 2.
— megkülömböztetése 2.
— nyilvántartása 8.
— összeirása 3, 8.
— reális joga 2.
— rovatos kimutatása (minta) 12.
— szabályszerű bekötése 10.
Hajómalmokra vonatkozó felügyelet 10.
Hajómalom áthelyezése 4, 7.
Hajómalomhely 6.
— változtatása 6.
Hajómalom kikötése 7.
— régi jogositványainak megvizsgálása 3.
— száma 11.
— tulajdonosok kötelességei 10.
Hajózás szabadsága közvizeken 27.
Hajózási vámok 52.
Hajózható folyók, állami kezelés alatt állók 43.
— — szabályozása 43. [347.
Hajtó művek, viziek, horv.-szl.
Hal származását igazoló községi bizonyitvány 336.
Halak ivása 304.
— kifoghatók, méretei 305.
Halaknak más vizekbe áthelyezése 306.
Halastavak, mesterségesek 303.
Halastavakat tápláló csatornákon tiltók alkalmazása 328.
Halasvizek megfertőztetése 327.
Halászat, éjjeli 306.
— gyakorlása 302.
— horoggal 306.
— védelme 325.
Halászati büntető eljárás 331.
— — határozatok 317.
— felügyelőség, országos 215.
— hatóságok és eljárás 313.
— jog 120, 300.
— — bérbeadása 312.
— kiméleti terek 307.
— pénzbüntetések és birságok kezelése 331.
— pénzbüntetésekről nyilvántartás 336.
— — pénztári napló 337.
— — ellennyugta 337.
— társulatok 308, 329.
— megalakulásuk módja 308.
— alapszabályaik 309.
— szavazatjoguk 309.
— választmányuk 310.
— közgyülésük 311.
— feloszlásuk 312.
— törvény végrehajtása 320.
— tilalmak 304.
— törvény záthatározatai 319.
Halászatra a fenálló szabályok irányadók 33.
— jogositottak lőfegyver-használata 307.
Halászatról szóló t.-cz. (1888: XIX.) 300.
Halászjegy 302.
— kiállitása, bélyegilletéke 321.
— mintája 333, 334.
Halászjegyek nyilvántartó jegyzéke 335.
Halászó eszközök, tilalmasak 306.
Halátteresztő alkalmazása 37.
Halfajok, egyesek, kiirtása 307.
— hasznosak, terjesztése 307.
— ujak meghonosítása 305.
— tenyésztése 305.
Halfogási módok tiltottak 326.
Halikraszedés tilalma 306.
Hallépcsők fölállitása 327.
Haltenyésztés, mesterséges 306.
Haltenyésztésre, mesterségesre, hatósági engedély 335.
Hármas-Kőrös hovatartozása 210.
Hasznosabb halfajok terjesztése 307.
Hatásköre a földmivelésügyi m. kir. miniszteriumnak 130, 131.
— a közmunka- és közlekedésügyi és a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszereknek 144.
Hatásköre a közigazg. bíróságnak vizjogi ügyekben (1896: XXVI. t.-cz.) 392.
Hatóság, közigazgatási, középfoku Fiumében 100.
Hatósági engedély mesterséges haltenyésztésre 335.
— felebbvitel közigazg. ügyekben 468.
— megvizsgálása engedélyezett viziműnek 110.
Hatóságilag kirendelendő munkaerő az árvédelmi munkálatokhoz 90.
Hatóságok és eljárás 99.
Hatósági panaszról a miniszternek jelentés teendő 412.
— rendelkezés alatt álló vizek 27.
— szakértők hatásköre 148.
Hatóságok, halászatiak 313.
— közigazgatásiak teendői a vizjogi törvény végrehajtásánál 169.
— — ügyvitele 453.
Hátralékok beszedése az öntözés, alagcsövezés és sankolás czéljából alakult társulatoknál 87.
Hátralékos évjáradéki részletek hovafordítása 82.
Házi használatra szolgáló és ivóviz engedélyezése 154.
Helyiérdekü-vasutak, horv.-szl. 368.
Helyszini tárgyalás vizi munkálatok kérvényeinek elintézésére 106.
Hidakra és átereszekre vonatkozó határozatok 45.
Hitel, vizi beruházási 433.
Hitelképességi határa a vizrendezési társulatnak 473.
Hivatalból fölterjesztés (közigazg. bir.) 421.
Hivatalok, folyammérnökiek, szervezete 230.
— kultur- és folyammérnökiek, szervezete 198.
Hivatalos iratok kézbesítése 452.
Homok szedése tilos 37.
Horgászás 306.
Horvát-Szlavonországra kiterjedő intézkedések 129.
Horvát-szlavon autonóm vizjogi törvény (1891. decz. 31.) 338.
Hozzájárulási kulcs, ármentesitő társulatoknál 58.
— — megállapitása ártérfejlesztéseknél 67.

Ideiglenes adómentessége az ármentesített területeknek 72.
— hajómalmi rendszabály 2.
— kisajátitás árvizveszély idején 92, 93.
Igazgatóság, országos vizépitészeti, szervezete 198.
Igazolási kérelem a közig. bírósághoz 415.
— — közig. ügyekben 465.
Iktató-könyv minta (vizikönyveknél) 179.

Illetékes hatóság vizjogi ügyekben, horv.-szl. 380.
— hatóságok kihágásokban 117.
Illetékesség, felügyeleti és intézkedési 112. [68.
Indítványozása uj osztályozásnak
Intézkedések, Horvát-Szlavonországra kiterjedők 129.
Intézkedésekre, átmenetiekre, utasítás 168.
Intézkedési és felügyeleti illetékesség 112.
Ipari tavakat tápláló csatornákon tiltók alkalmazása 328.
— vállalat czéljaira szolgáló víznek öntözésre való fölhasználása 38. [452.
Iratok, hivatalosak, kézbesítése
Iszap szedése tilos 37
Iszapolások, természetesek 13.
Itatás 37. [155.
Itatni (lovat, marhát) hol szabad
Ivó és házi használatra szolgáló viz engedélyezése 154.

Járulékhátralékok nyilvántartási kimutatása 79.
Járulékok, árvédelmi társulatok által kivetettek 77.
— beszedése az öntözés, alagcsövezés és sankolás czéljából alakult társulatoknál 87.
Jégvágás 37.
Jegy, magassági, mintája 185.
— vonatkoztató mintája 185.
Jegyek, magasságiak 180.
Jegyzéke, részletes, azoknak a törvényeknek, melyeket a közmunka- és közlekedésügyi miniszterium a földmívelésügyi miniszteriumnak s viszont, a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium a kereskedelemügyi miniszteriumnak átengedett 134.
Jelek, vizduzzasztók 180.
Jelentés ásványvizekről 24.
— fürdőkről 23.
Jövedelem, kataszteri tiszta, megállapítása 490.
Jövedelme, kataszteri tiszta, mentesített ártereknek 72.

Karópénzek 52
Kártalanítás kiméleti térre való nyilvánításért 315.
— összegének meghatározása 48, 49, 108.
Kassai vizmesteri iskola 201.
Kataszteri tiszta jövedelme mentesített ártereknek 72:
Kavics szedése tilos 37.
Kenderlét vizbe eresztení tilos 36.
Kereskedelemügyi m. kir. miniszter hatásköre 130, 131.
Kérvényeknek, vizi munkálatokért benyujtottaknak, elintézése 105.
— helyszini tárgyalások e végből 106.
Késedelmi kamat a járulék után 79.
Keserűvizek 25.
Két vagy több társulat egyesülése 83.
Kettős-Kőrös hovatartozása 210.
Kézbesítése a hivatalos iratoknak 452.
Kifogható halak méretei 303.
Kihágási büntetéspénzek 451.
Kihágások 115—117. [117.
Kihágásokban illetékes hatóságok
Kiigazítása a vizjogi törvény végrehajtási rendeletének 244.
Kikötése a hajóknak és tutajoknak 51.
Kikötésről, szabadról, szóló rendelet 192.
Kiméleti terek, halászatiak 307.
— — megállapítása 313, 328.
— térre való nyilvánításért kártalanítás 315.
— — 304.
Kimutatás a fenálló vizi művek és vizhasználatok igazolása tárgyában kibocsátott hirdetményekről s a megállapított igazolási határidőkről 118.
— fürdőkről, rovatos 24.
Kirekesztése egyes érdekelteknek közgyülés utján 85.
Kisajátítás, ideiglenes, árvizveszély idején 92, 93.
— vizvezeték létesítésére 51.
Kisajátítási jog tutajozás és fausztatás czéljából 30.
Kisajátítások vizmosás meggátlása czéljából 47.
Kisajátítással járó vizhasználat vagy vizi munkálat engedélyezésénél követendő eljárás 154.
Kivetési kulcs, horv.-szl. 367.
— — az ártérfejlesztésnél 66.
— — megállapítása 236.
Kizárólagos tutajozási jog 29.
— usztatási jog 29.
Kölcsönjáradékok befizetése a társulat által 479.
— behajtása a földhitelintézet által 480.
— — a pénzügyminiszter által 483.
Kölcsön, talajjavítási (1889: XXX.) 473.
— — kiszolgáltatása 493.
Kölcsönök engedélyezése 473.
— kötése, horv.-szl. 372.
— kötésére vonatkozó közgyülési határozatok 60.
— — ezek jóváhagyása 81.
— talajjavításiak, engedélyezése 201.
— — engedélyezését megelőző intézkedések 488.
Kölcsönökre, talajjavításiakra vonatkozó külön intézkedések 485.
Kölcsönös jogsegélynyujtás közig. bíróság előtt vizjogi ügyekben 405.
Költségjárulék egyenes adók módjára való behajtása 79.
— társulati évi, horv.-szl. 372.
Költségvetés, vizügyi, előirányzata 200.
Kőrös, Hármas- és Kettős, hovatartozása 210.
Körtöltések, védettek, tulajdonosainak hozzájárulási hányada 67.
Kövek szedése tilos 37.
Közegészségi feltételek gyógyfürdőkben 18.
Közegészségügyi mérnöki osztálya az orsz. vízép. igazgatóságnak 214.
— szempontból hatóságilag elrendelhető vizlevezetésekre utasítás 167.
Középfoku közigazgatási hatóság Fiuméban 100.
Közérdekből fentartandó vizrendező és vízhasználati társulatok 68, 69.
— létesítendő munkálatok fölötti illetékes hatóság 102.
— — vizimüvek, horv.-szl. 353.
Közérdekü öntöző csatornák létesítése (1900: XXX. t.-cz.) 423.
Közgyülés, ármentesítő társulatoké 59.
Közmunka és közlekedésügyi miniszter hatásköre 144.
Közgyülés utján való kirekesztése egyes érdekelteknek 85.
Közgyülési határozatok kölcsönök kötésére 60.
— — ezek jóváhagyása 81.
Közigazgatási bíróság előtti eljárás 396.
— — hatásköre vizjogi ügyekben (1896: XXVI. t.-cz.) 392.
— bírósághoz védirat benyujtása vizjogi ügyekben 403.
— bírósági ügyek 470.
— bizottság hatásköre a vizjogi törvény végrehajtásánál 171.
— bizottságok illetekességi köre 80.
— eljárás egyszerüsítése (1901: XX. t.-cz.) 445.
— hatóság illetékessége a vizjogi ügyekben, horv.-szl. 380.
— — középfoku, Fiuméban 100.
— — illetékessége vizügyekben 99.
— hatóságok szerepe a bizonyító eljárásban 417.
— képviselete a közigazgatási bíróság előtt 418.
— hatóságok teendői a vizjogi törvény végrehajtásánál 169.
— — ügyvitele 433.
Közlemények, vizügyiek 203.
Közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumból a földmívelésügyi miniszteriumnak, s viszont, a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumból a kereskedelemügyi miniszteriumnak átengedett ügyekre vonatkozó törvények részletes jegyzéke 134.
Központi árvédelmi bizottság 202.
Községi bizonyítvány a hal származásáról 336.

Közutakat érintő védterületek 19.
Közvizek hajózási szabadsága 27.
— használata horv.-szl. 343.
Kompok, fenáliók igazolása 127.
— forgalomba helyezési engedélye 34.
— fölállítása és engedélyezése 32.
— révek, hajóhidak nyilvántartása 34.
Komp-igazolási ügyek szakértői 128.
Kotrógépek, államiak, beosztása 201.
Kulcs, hozzájárulási, ármentesítő társulatoknál 58.
— kivetési, horv.-szl. 367.
— — az ártérfejlesztésnél 66.
— — megállapítása 256.
— uj földadó, mentesített ártereknél 75.
Kulpa hovatartozása 208.
Kulturmérnöki hivatalok szervezete 198.
— — szolgálati szabályzata 217.
— miniszteri megbizott teendői 229.
— osztálya az orsz. vizép. igazgatóságnak 211.
Kutak 15.
— árkok közt megtartandó távolságok megállapításánál utasítás 157.
— artéziek 16.
Kutfúras szabadságának korlátozása 16.
Külön intézkedések a talajjavítási kölcsönökre vonatkozólag 485.
Külvizek, bányákban 35.

Lajta hovatartozása 208.
Lecsapolás czéljából alakult társulatok 84.
— — társulatoknál a járulékok és hátralékok beszedése 87.
Lecsapolási munkálatok, horv.-szl. 350.
— — létesítése 42.
Lecsapolások engedélyezése 160.
Lecsapolásokra engedély 38.
Legmagasabb, illetőleg legalacsonyabb vizszin 46.
Lejtmérés, területi 271.
Lejtmérési állomások 271.
— művelet 270.
Levelezései a vizrendező társulatoknak 84.
Lovat itatni, fürészteni hol szabad 155.
Lőfegyver használata a halászatra jogosítottaknak 307.

Magánosok által létesített vizimunkálatok érdekeltségének megállapítása 41.
Magánviz zárt, horv.-szl. 341.
Magassági jegy megerősítésének képe 186.
— — mintája 185.
— jegyek 180.
Malmok, úszók 1.
Malomjog 126.
— földesúri 127.
Malomkönyvecske 8.
— (minta) 12.
Malomregálejog 127.
Malomrévek éjjeli világítása 10.
Marhát itatni, fürészteni hol szabad 155.
Maros hovatartozása 210.
Meder jókarban tartása 40.
Mederszabályozás hovatartozása 216.
Medre és partja a vizeknek 13.
Medrek rongálása tilos 88.
Megállapítása a hozzájárulási kulcsnak ártérfejlesztéseknél 67.
— az ügybeosztásnak 130.
Megfertőzött vizek 36.
Meggátlása, megkötése a vizmosásoknak 110, 111.
Megujítása az ártérfejlesztésnek 65.
Megváltoztatása az 1881 : XLII. t.-cz. s az 1875 : VII. t.-cz. ármentesített területekre vonatkozó rendelkezéseinek 71.
Megvizsgálása, hatósági, engedélyezett vizi műnek 110.
Megvizsgálása, miniszteri, társulati védgátaknak 83.
Mentesített árterek kataszteri tiszta jövedelme 73.
— — uj földadó kulcsa 75.
Mérnöki czím használata 104.
Mérnöki (folyam- és kultur-) hivatalok szervezete 198.
Mesterséges ásványvizek elárusítása 19.
Mesterséges halastavak 303.
— haltenyésztés 306.
— vizfolyások föntartása és tisztítása, horv.-szl. 349.
Meteorológiai észleletek fürdőkön 28.
Miniszteri biztos, árvédelmi 91.
— — kiküldése a társulat ügyeinek rendezésére 82.
— — a vizrendező és vizhasználati társulatok élén 15.
— biztosító számadások felülvizsgálata 83.
— megbizott, folyammérnöki, teendői 242.
— — (kulturmérnöki) teendői 229.
— megvizsgálása társulati védgátaknak 83.
Minta-alapszabály vizhasználati társulatok részére 274.
Mintája az engedélyokiratnak, vizi munkálatokra 173.
— a vizikönyvnek 179.
— — iktató könyvének 179.
Mocsárkiszáritások engedélye 160.
Modulus (vizmérték) 40.
Morva hovatartozása 208.
Mosatás 37.
Munkaerő, hatóságilag kirendelendő, az árvédelmi munkálatokhoz 90.
Munkálat, osztályozási 255.
— talajjavításiak, felügyelete és jókarban tartása 494.
Mura hovatartozása 208.
Müszaki ártérfejlesztés 57, 253.
— — czélja 269.
— — keresztülvitele 269.
— — utján beszerzendő adatok 269.
— fejlesztésénél (a vizrendező társulatok árterületének) követendő eljárás 268.
— közegek részére utasítás a vizmagassági jegyek megerősítésére 184.

Nyilvántartás halászati pénzbüntetésekről 336.
Nyilvántartó jegyzék halászjegyekről 335.
Nyilt vizek 303.
Nyomtatványok megszerzése 197.

Okiratgyüjtemény 114.
— horv.-szl. 387. [215.
Országos halászati felügyelőség
— határt képező folyók szabályozása 43.
— törvények, vizekre vonatkozók, kimutatása 1901 végéig 497.
— vizépitészeti igazgatóság szervezete 198.
— — hatásköre, u. o. beosztása és ügyvitele 204.
— — egyes osztályainak részletes ügykőre 208.
— vizjelző szolgálat 202.
Osztályozás, ártérfejlesztési, horv.-szl. 367.
Osztályozási eljárás 57.
— munkálat 255.
Osztályozásnak, ujnak, indítványozása 68.
Öntözés 37.
— horv.-szl. 345.
— czéljából alakult társulatok 85.
— — társulatoknál a járulékok és hátralékok beszedése 87.
Öntözésnél felmerülő kérdésekre nezve utasítás 158.
Öntözésre való fölhasználása az ipari vállalat czéljaira szolgáló viznek 38.
— vasárnapira, engedély 159.
Öntöző csatornák közérdekűek, létesítése (1900 : XXX. t.-cz.) 423.
— társulatok kölcsönéről 433.
— tavakat tápláló csatornákon tiltók alkalmazása 328.
Őrlési engedély 127.
Őrlőhely változtatása 7.

Panasz beadásának helye és módja a közigazg. bírósághoz 411.
— irat kellékei 412.
— tartalma, felszerelése 413.
— beadási határidő 413.
— irat (irásbeli és szóbeli) átvétele és kezelése 414.
— visszautasítása 415.
— felterjesztése 415.
— beadásának hatálya 417.
— ujra fölvétele 419.
— joga közigazg. bírósághoz, vizjogi ügyekben 397.

Panaszjog körulirása vizjogi ügyekben 469.
Partok jókarban tartása 40.
— rongálása tilos 88.
— védelme és biztosítása 42.
Pénzbüntetések hajómalmi kihágásokra 11.
— halászatiak, kezelése 331.
Pénzbüntetésekről, halászatiakról. nyilvántartás 336.
— pénztári napló 337.
— ellennyugta 337.
Pénzkezelés 454.
Pénztári napló halászati pénzbüntetésekről 337.
Polgármester hatásköre a vizjogi törvény végrehajtásánál 171.

Rába hovatartozása 208.
Rákok tilalmi időszaka 306.
Rendelet, általános, a vizjogi törvény tárgyában 144.
— — a vizjogi törvény végrehajtása iránt 143.
— a vontató utakról és szabad kikötésről 192.
Rendőri büntető biráskodás 448.
— felügyelet kompok, révek vagy hajóhidak fölött 34.
— — a vizek és vizi müvek fölött 114.
Révek forgalomba helyezési engedélye 34.
fölállitása és engedélyezése 32.
Révjog 127.
Rovatos kimutatás fürdőkről 24.

Sajó-Hernád hovatartozása 210.
Sankolás czéljából alakult társulatoknál a járulékok és hátralékok beszedése 87.
Sótartalmú vizek 27.
Szabad kikötésről szóló rendelet 192.
rendelkezés alatt álló vizek 14.
— — korlátozása vizhasználatban 15.
Szabályai a vizi könyvbe való bejelentésnek 124.
Szabályozása az árvíz elleni védekezésnek 94.
Szabályozási záloglevelek 474. kamatlábak 475. bélyegilleték- és adó-mentességük 476. óvadékképességük 477. Tartalékalapjuk 477.
Szabályzat, árvédelmi 89.
Szakértők komp-igazolási ügyekben 128.
Szállitási engedély tutajfák és épületfák számára 28.
Számadások, miniszteri biztosiak, felülvizsgálata 83.
Szamos hovatartozása 210.
Számvitel 454.
Száva hovatartozása 208.
Szavazati jog, ármentesitő társulatok közgyülésein 59.
Szénsavas ásványvizek 25.
Szigetek a medrében 13.
Szolgabiró hatásköre a vizjogi törvény végrehajtásánál 169.
Szolgálat, országos vizjelző, 202.
Szolgálati szabályzata a m. kir. kulturmérnöki hivataloknak 217.
Szolgalmak, viziek, horv.-szl. 352.
— vízvezetések, telekkönyvi bejegyzése 245.
Szolgalmi jog kérdései a vasúttal 46.
Szolgalom igénybevételével járó vízhasználat vagy vizi munkálat engedélyezésénél követendő eljárás 152.
— vízvezetési, horv.-szl. 354.
Szövegezett jelentés az ásványvizekről 24.
— - a fürdőkről 23.

Talajjavitási kölcsön (1889 : XXX. t-cz.) 473.
— kiszolgáltatása 493.
— kölcsönök engedélyezése 201.
— — engedélyezését megelőző intézkedések 488.
— munkálatok felügyelete és jókarban tartása 494.
— ügyek hovatartozása 217.
— záloglevelek 474. kamatlábuk 475. bélyegilleték- és adómentességük 476. óvadékképességük 477. tartalék-alapjuk 477.
Talajjavitásokra vonatkozó külön intézkedések 485.
Tanács, vizjogi, 202.
Tárgymutató 501.
betüsoros 505.
Társaságok, viziek, horv.-szl. 349.
Társulat, Tiszavölgyi 260.
Társulati évi költségjárulék mikor fizetendő 78.
tagok évjáradéki részletei 81 - 82.
évi költségjárulék. horv.-szl. 372.
— ügyek rendezésére kiküldött miniszteri biztos 82.
védgátak miniszteri megvizsgálása 83.
Társulatok, ármentesitők és vízszabályozók 56.
— halászatiak 308, 329.
megalakulásuk módja 308.
alapszabályaik 309.
szavazatjogaik 309.
— választmányuk 310.
közgyülésük 311.
— feloszlásuk 312.
— egyesülése, horv-szl. 373.
- lecsapolás czéljából alakultak 85.
— öntözés czéljából alakultak 85.
— vízhasználatra alakultak 84.
alakultak, horv.-szl. 374.
— viziek, horv.-szlav. 355.
vízrendezésre alakultak, horv.-szl. 356.
vízrendezők és vízhasználatiak, közérdekből fentartandók 68. 69.
- vízrendezők és vízhasználatiak, újra szervezése 68.
Társulatok, vízszabályozók és ármentesítők igazgatási szervezetéről (1884 : XIV.) 246.
Tartalékalap, ármentesitő társulatoké 64.
— árvédelmi 76.
— — végrehajtás alá nem vehető 77.
— árvédelmi, horv.-szl 370.
Táviratok, vízek állását és vészjelzők, árvédelmi munkákra vonatkozók, díjmentesek 91.
Telekkönyv, ártéri 67.
— — 273.
— — horv.-szl. 367.
Telekkönyv-készítés és térképezés 272.
Telekkönyvi azonosság megállapítása 490.
— bejegyzése a vízvezetési szolgalomnak 245.
Temes hovatartozása 208.
Terek, kiméletiek 304.
Terhek, viziek, horv-szl. 352.
Térképezés és telekkönyv-készítés 272.
Természetes iszapolások 13.
Területfoglalás kérdései a vasúttal 46.
Tervezeti vizi munkálatok kérvényeinek elintézése 105. Helyszini tárgyalás e végből 106.
Tilalmak, halászatiak 304.
Tilalmas halászó eszközök 306.
Tilalmi időszaka a halfogásnak 304.
— — a rákfogásnak 306.
Tiltók alkalmazása ipari, öntözési és halastavak táplálására szolgáló csatornákon 328.
Tiltott halfogási módok 326.
Tisza és mellékfolyóinak szabályozásáról szóló 1884 : XIV. t.-cz. 246.
- és mellékfolyói völgyén működő ármentesitő társulatok 66.
— hovatartozása 210.
Tiszai osztálya az orsz. vizép igazgatóságnak 210.
Tiszavölgyi Társulat 260.
Tiszta jövedelem, kataszteri. megállapitása 490.
— - kataszteri, mentesitett ártereknek 72.
Tisztviselők, vízrendező társulatiak, fegyelmi eljárásáról 187.
Töltések közé fogott folyók horv.-szl. 350.
— — fogott folyóknál alkalmazható müvelési módok 44.
Töltéseknél, vízrendező társulatoknál, belvizek levezetése 43.
Törvény életbe lépése 118.
— — 129.
— végrehajtása 129.
Törvényczikk a halászatról (1888 : XIX.) 300.
— 1884 : XIV. a Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról 246.
Törvények részletes jegyzéke, me-

lyeket a közmunka- és közlekedésügyi miniszterium a földmívelésügyi miniszteriumnak s viszont, a földmívelés-ipar- és kereskedelemügyi miniszterium a kereskedelemügyi miniszteriumnak átengedett 134.
Törvények vidékre vonatkozó országosak, kimutatása 1901. végeig 496.
Tutajfák szállítási engedélye 28.
Tutajok és hajók kikötése horv.-szl. 352.
Tutajozás által okozott károk 31.
— engedélyezésére utasítás 155.
— és fausztatás joga 27.
Tutajozási jog 29.
— — megszüntetése 30.
Tutajozható folyók szabályozása 43.
Tutajozók kötelességei 31.

Új épitkezések adómentessége gyógyfürdőkben 18.
— földadó kulcs mentesített árterületeknél 75.
— halfajok meghonosítása 305.
— osztályozás indítványozása 68.
Újra felvétel közig. ügyekben 467.
— szervezendő vízrendező és vízhasználati társulatok 68.
Úszodák engedélyezése 37.
Úsztatás 37.
— által okozott károk 31.
Úsztatási idő 29.
Úsztatási jog 29.
Utak, védettek, tulajdonosainak hozzájárulási hányada 67.
Utasítás árkok, kutak közt megtartandó távolságok megállapítására 157.
— az ásvány- és gyógyforrások s azok védterületeinek megállapítására 156.
— átmeneti intézkedésekre 168.
— a fausztatás vagy tutajozás engedélyezésére 155.
— földalatti vizek használatánál 157.
— az ivó és házi használatra szolgáló víz engedélyezésénél felmerülő kérdések részére 154.
— a közegészségügyi szempontból hatóságilag elrendelhető vízvezetékekre nézve 167.
— műszaki közegekre nézve a vízmagassági jegyek megerősítésére nézve 184.
— az öntözésnél és a vízhasználati engedélyek időtartamánál felmerülő kérdésekre nézve 158.
— a vízhasználatra alakult társulatokra nézve 164.
— a vízmosások megszüntetése vagy megelőzése szempontjából hatóságilag elrendelhető munkálatokra nézve 167.
— a vízrendezésre alakult társulatokra nézve 161.
— a vízrendező társulatok árterületének műszaki fejlesztésénél követendő eljárásnál 268.
Utmutatás m. kir. bányakapitányoknak a vízjogi törvény 16. §-ára vonatkozólag 285.
Példaképen egy jegyzőkönyv 288.
— — bányakapitánysági jelentés 293.
— — határozat szövege 296.
— — engedélyokirat szövege 298.
Úgybeosztás megállapítása 130.
Ügyvitele a közig. hatóságoknak 453.

Vág hovatartozása 208.
Vájna vizek, bányákban 35.
Választmány, ármentesítő társulatoké 58.
Vasárnapi öntözésre engedély 159.
Vasutak eljárása árvíz elleni védekezésnél 94—95.
— helyi érdekűek, horv.-szl. 368.
— védettek, tulajdonosainak hozzájárulási hányada 67.
Vasutakat érintő védterületek 19.
Védekezés, árvíz elleni, szabályozása 94.
— ellen, a vasútak eljárása 94—95.
Védett csatornák épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosainak hozzájárulási hányada 67.
Védgátak, társulatiak, miniszteri megvizsgálása 83.
Védirat benyújtása közig. bírósághoz vízjogi ügyekben 403.
Védőterületi engedélyokiratot kapott ásványvizű gyógyforrások 26.
Védterületek, ásások és fúrások rajtuk 20.
— ásvány- és gyógyforrások számára 19.
— gyógy- és ásványforrások számára kértek ügyében, bányakapitányságok eljárására 285.
Példaképen egy jegyzőkönyv 288.
— — bányakapitánysági jelentés 293.
— határozat szövege 296.
— — engedélyokirat szövege 298.
Védtöltés átvágásának elrendelése 98.
Védtöltések őrzése árvízveszély közeledtekor 44.
Védültetvények rongálása tilos 88.
Vésztjelző táviratok díjmentessége 91.
Végleges hajómalmi rendelet 2.
Végrehajtója a törvénynek 129.
Víz, házi használatra szolgáló és ivó, engedélyezése 144.
Vízbérek 127.
Vízbér szedési jog 127.
Vízduzzasztó jelek 180.
— művek 143.
— művekről 180.
Vizek állását jelző táviratok díjmentessége 91.
Vizek, csapadékból származók 14.
— forrásból származók 14.
és vízi művek fölötti rendőri felügyelete 114.
— földalattiak, használatánál utasítás 157.
— használása 15.
— halasak, megfertőztetése 327.
— hatósági rendelkezés alatt 27.
— megfertőztetése 36.
— nyiltak 303.
— partja és medre 13.
— szabad rendelkezés alatt állók 14.
— szabályozása 15.
— talajvízből származók 14.
— tulajdonjoga 14.
— zártak 303.
— zártak, megállapítása 313.
Vizekre vonatkozó országos törvények kimutatása 1901. végeig 496.
Vizektől okozott károk megszüntetése 15.
Vizelvezetés módja vizfolyásból 40.
Vizen úszó építmények 1.
Vízépítészeti Igazgatóság, országos, szervezete 198.
Vízépítészeti ügyek, horv.-szl. 348.
Vizet felszínre hozó fúrások 16.
— — hozó galleriák 16.
— szolgáltató kutak 15.
Vízfelesleg használatára engedély 38.
Vízfolyások, mesterségesek, föntartása és tisztítása, horv.-szl. 349.
— vízi művek mindennemű rongálása tilos 88.
Vízfürdők 18. lásd gyógyfürdők.
Vízhasználat, horv.-szlav. 341.
— engedélyezése 38.
— — horv.-szl. 344.
— házi szükségletre 37.
— mikor tilos 37.
— terjedelme horv.-szl. 344.
— vagy vízi munkálat engedélyezésénél követendő eljárás 145.
Ugyanaz, ha szolgalom igénybevétele is jár vele 152.
— ha kisajátítás is jár vele 154.
Vízhasználati engedély tartama 39.
— engedélyek időtartamánál felmerülő kérdésekre nézve utasítás 158.
— jogosítványok 118.
— — igazolása 125.
— műszaki ügyek hovatartozása 217.
— társulatok, közérdekből fentartandók 68, 69.
— — részére mintaalapszabály 274.
— — újra szervezése 68.
— — ügyeinek ellátása 80.
Vízhasználatra alakult társulatok 84.
— — társulatok, horv.-szl. 374.
— — társulatok alapszabályai 86—87.

Vízhasználatra alakult társulatokra nézve utasítás 165.
- ki jogosított 48.
-- nyert engedély megszünése 39.
Vízhasználatokról 14.
Vízhiány 39.
Vizi hajtó művek, horv.-szl. 347.
- beruházási hitel 433.
— duzzasztó művek, horv.-szl. 347.
— előmunkálati engedély, horv.-szl. 381.
-- könyv 115, 55.
— -- vezetése, horv.-szl. 386.
-- könyvbe való bejelentés elmulasztása 39.
— -- való bejelentés szabályai 124.
- könyvek berendezése és kezelése 175.
- — iktatója 179.
-- — mintája 179.
— berendezéséről 143.
- munkálati engedély-okirat mintája 173.
— munkálatok 40.
- — engedélyezése 107.
— — megváltoztatása 15.
— tervezettek, kérvényeinek elintézése 105.
Helyszíni tárgyalás e végből 106.
- munkálatokra vonatkozó tervek előzetesen az illetékes m. kir. folyammérnöki hivatallal is kötendők 147.
-- munkálatokról horv.-szl 348.
— munkálatra vagy használatra engedélyokirat, horv.-szl. 385.
— mű, engedélyezett, hatósági megvizsgálása 110.
— — létesítésével okozott kárért a tulajdonos felelős 45.
— művek jogosítványai 118.
— — jogosítványai igazolása 125
— — közérdekből létesítettek, 353.
— szolgalmak 48.
— társaságok, horv.-szl. 349.
— terhek és szolgalmak, horv.-szl. 352.
— társulatok 52.
— — horv.-szl. 355.
— vállalatok előmunkálati engedélye 102.
Vízjogi szolgálat, országos 202.
— tanács 202.
— törvény (85 : XXIII.) 1.
-- - horv.-szl. autonom (1891. decz. 31.) 338.
— — életbe lép 143.
— — tárgyában kiadott általános rendelet 144.
— végrehajtása iránti általános rendelet 143.
Vízjogi szolgálat végrehajtásánál előforduló bélyegelés 265.
— végrehajtásánál közigazgatási hatóságok teendői 169.
Ügyanott szolgabiró hatásköre 169.
— alispán hatásköre 171.
— polgármester hatásköre 171.
— közigazgatási bizottság hatásköre 171.
— törvény végrehajtási rendeletének kiigazítása 244.
— ügyekben a közigazg. bíróság hatásköre (1896 : XXVI. t-cz.) 392.
— ügyekben közigazg. bírósághoz benyújtandó védirat 403.
— — közigazg. hatóság illetékes. horv.-szl. 380.
— — panasz tehető a közig. bírósághoz 396.
Vízlevezetés 57.
Vízlevezetésekre közegészségügyi szempontokból elrendelhetőkre nézve utasítás 167.
Vízmagasság meghatározására szolgáló jelek 46.
Vízmagassági jegyek megerősítésére utasítás műszaki közegek részére 184.
Vízmennyiség mérése vízhasználatnál 40.
Vízmérték (modulus) 40.
Vízmesterek hovatartozása 199.
Vízmesteri iskola, kassai 201.
Vízmosások keletkezésének megelőzése 47.
— meggátlása, megkötése 110. 111.
— — horv.-szl. 351.
— megszüntetése vagy megelőzése szempontjából hatóságilag elrendelhető munkálatokra nézve utasítás 167.
Vízmotorok 146.
Vízpazarlás artézi kutaknál 16.
Vízrajzi évkönyvek 203.
— osztálya az orsz. vízép. igazgatóságnak 213.
Vízrendezésekre engedély 38.
Vízrendezési munkálatok létesítése 42.
— — horv.-szl. 350. [473.
— társulat hitelképességi határa
Vízrendezésre alakult társulatok 53.
— — társulatok, horv.-szl. 356.
— — társulatokra nézve utasítás 161.
Vízrendező és vízhasználati társulatok élén álló miniszteri biztos 65.
— társulati tisztviselők fegyelmi eljárásáról 187.
- - töltéseknél a belvizek levezetése 43.
Vízrendező társulatok, közérdekből fentartandók 68, 69.
— - - árterületének műszaki fejlesztésénél követendő eljárás 268.
— -- levelezései 84.
— — újra szervezése 68.
Vízrendőri intézkedések 88.
-- — horv.-szl. 377.
— — hovatartozása 145.
Vízszabályozási járulék zálogjog elsőbbsége 77.
Vízszabályozási társulatok új beosztása 248.
-- - alapszabályai 249.
— — közgyűlései 250.
— - választmánya 251.
— — tisztviselő személyzete 251.
Vízszabályozó társulatok igazgatási szervezetéről (1884 : XIV. t.-cz.) 246.
— — szervezése 56.
— - ügyeinek ellátása 80.
Vízszín, legmagasabb, illetőleg legalacsonyabb 46.
Víztartók, vízvezetékek megmérgezése 50.
Vízügyekben a közigazgatási hatóság illetékes 99. [200.
Vízügyi költségvetés előirányzata
— közlemények 203.
Vízvezeték létesítése 50.
Vízvezetékek hovatartozása 1.
Vízvezetéki csövek adómentessége 50.
Vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bejegyzése 245.
— szolgalom, horv.-szl. 354.
Vízvezető árok vagy csatorna más területén 40.
Vonatkoztató jegy mintája 185.
Vontató út a tutajozható és hajózható folyók mentén 51.
— utak, horv.-szl. 352.
— — áthelyezése 52.
— utakról szóló rendelet 192.

Zadruga, horv.-szl. 349.
Zálogjogi elsőbbsége a vízszabályozási járuléknak 77.
Záloglevelek, szabályozásiak és talajjavításiak 474. kamatlábuk 475.; bélyegilleték- és adómentességük 476.; óvadékképességük 477.; tartalékalapjuk 477.
Zárhatározatai a halászati törvénynek 319.
Zárhatározatok 128.
— (horv.-szl. auton. vízjogi törvény) 391.
Zárt magánvíz horv-szl. 341.
- vizek 303.
— — megállapítása 313.
Zsilipek kezelési szabályzata 89
Zsilipes gátak szerkezetei 182.

I.

1885 : XXIII. TÖRVÉNYCZIKK

A VÍZJOGRÓL.

(Szentesítést nyert 1885. évi junius hó 14. napján. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár» 9. számában, 1885. évi junius hó 23. napján.)

ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK.

1. §.

Az általános magánjogi törvények és szabályok intézkedései a jelen törvény által szabályozott magánjogi viszonyokra csak annyiban alkalmazhatók, a mennyiben azt ezen törvény intézkedései ki nem zárják.

2. §.

Vízvezetékek (csatornák, árkok, csövek és hasonlók), melyek a vizet épületbe vagy telekre vezetik avagy azt onnan elvezetik, a vízvezetési joggal együtt azon ingatlannak tartozékát képezik, a melynek szolgálatára rendeltetve vannak.

3. §.

A vízen úszó, de állandóan a parthoz kötött építmények, melyek rendeltetésüknél fogva a parton levő építményhez tartoznak, a parton levő építménynyel, valamint a vízhasználati joggal együtt egy dolognak tekintetnek.

«Ezen rendelkezés által a hajómalmokra nézve, melyek a jelenlegi gyakorlat szerint ingóknak tekintetnek semmiféle eltérő intézkedés sem tétetik». (Min. indokolás.)

A hajómalmok a vízikönyvbe nem vezettetnek be. A hajómalmokra nézve l.: 1) az Á. R. 105. §. 2. p. és 109. §-át; 2) az 1889 : XVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott tájékoztató rendeletet a jelen törvény 196. §-ának jegyzeténél és

3) a közmunka- és közlekedésügyi miniszternek 1888 aug. 21-en 34477. sz. alatt kiadott következő rendeletét :

Az 1885 : XXIII. t.-cz. életbelépte folytán az 1867. évi szeptember 16-án 4,916. sz. a. hivatali elődöm által kiadott «ideiglenes hajómalmi rendszabály» helyett az idézett törvényczikk határozmányainak megfelelő végleges «hajómalmi rendelet» levén kiadandó, a 4,916/1867. sz. a. kiadott és jelenleg érvényben álló ideiglenes hajómalmi rendelet hatályon kívül helyezése mellett rendelem, a mint következik :

I. Általános határozatok.

1. §. Azon hajózható vagy tutajozható folyókon létező vagy engedélyezendő hajómalmokra nézve, melyek rendszeresen bevert malomkarókhoz vagy horgonyhoz vannak kötve s kerékszerkezetük minden különös vízi építmény nélkül — milyenek a szorító, pincze és fenékgátak — csak a folyam természetes ereje által hajtatik, az 1885 : XXIII. t.-cz. és a jelen rendelet határozmányai irányadók. Minden más, habár hajóra épített vizi malom által gyakorolt vízhasználatra vonatkozó kérdések az 1885 : XXIII. t.-cz. és az annak alapján 45,689/86. sz. a. kiadott általános rendelet szerint birálandók el.

2. §. A hajómalmok háromféle jogviszony szerint különböztetendők meg, úgy mint :

1. olyanok, melyek 1851. évi február hó 15. előtt engedélyeztettek és az akkor fennállott gyakorlat szerint szabad forgalom tárgyát képezték ;

2. olyanok, melyek 1851. évi február hó 15. után, de 1888 november hó 1-eje előtt engedélyeztettek, és

3. olyanok, melyek 1888 november hó 1-je után engedélyeztettek.

3. §. Az 1851. évi február 15-ike előtt engedélyezett hajómalmokra vonatkozó jogosítványok reális minősége a jelen rendelet által is elismertetvén, az ezen hajómalmokra vonatkozó jogviszony jövőre sem változik.

Ezen hajómalmok, vagy ha a hajómalom elpusztult volna, maga az arra vonatkozó reális jog, szabad forgalom tárgyát képezhetik.

4. §. Az 1851. évi február 15-ike után, de 1888. évi november 1-je előtt engedélyezett hajómalmok csak az engedélyes személynek és özvegyének életére szóló jogosítványt képeznek, következésképen az ezen hajómalmokra vonatkozó engedélyek — az özvegyet kivéve, ki hitvestársának malomjogát özvegységének tartamára, az eddig fennállott hajómalmi rendszabályok határozmányainál fogva jövőre is gyakorolhatja — másra át nem ruházhatók.

Lejárt engedélyek megujításánál az 1885 : XXIII. t.-cz. 33. §-a az irányadó.

5. §. Jövőre hajómalmok csak kivételesen és különösen indokolt esetekben engedélyezhetők.

Az engedély mindenkor csak tetszés szerinti visszavonásig adható és a jog gyakorlata az engedélyes személyéhez kötendő.

Az ilyen hajómalmok közforgalom tárgyát nem képezhetik.

6. §. Reális jogosítványú hajómalmoknak több tulajdonosa is lehet, sőt azok testületeknek vagy társulatoknak is képezhetik tulajdonát ; ebben az esetben azonban a tulajdonosok közül egy megnevezendő, ki a hatósággal szemben felelős.

Minden más esetben a hatósággal szemben az engedélyes felelős.

7. §. A hajómalmi jogosítvány megszűnik :

a) a reális jogosítványú hajómalmoknál az 1885 : XXIII. t.-cz. 36. §-a alapján, ha a hajómalom működése 3 éven át szünetelt ;

b) személyes jogosítványú hajómalmoknál:

1. az 1885 : XXIII. t.-cz. 36. §-a alapján, ha a hajómalom működése három éven át szünetelt,

2. az engedélyes személy halálával, ha az özvegy hátrahagyása nélkül halt meg,

3. ha özvegy maradt hátra, az özvegy halálával;

c) az újabb jogosítványu hajómalmoknál:

1. ha a hajómalom az engedélyben meghatározott határidő alatt működését meg nem kezdte,

2. ha a hajómalom működése három éven át szünetelt,

3. ha az engedély visszavonása bekövetkezett,

4. ha a visszavonás be nem következett, az engedélyes halálával.

8. §. A hajómalmi jogosítvány megszüntével a hajómalom kiköttetik, s annak további működése nem engedtetik meg.

9. §. Kétség esetén, hogy valamely hajómalom reális vagy személyes jogosítványú-e, mindaddig azon vélelem uralkodik, hogy a hajómalom személyes jogosítványú, míg tulajdonosa az ellenkezőt be nem bizonyítja és ez iránt hatósági határozat nem hozatott.

Azon folyókon, hol a hajómalmok az 1867. évi ideiglenes hajómalmi rendszabály értelmében még bizottságilag össze nem irattak, az összeirást eszközlő küldöttség hivatalból köteles azon adatokat megszerezni, vagy a hajómalom tulajdonosát azoknak megszerzésére utasítani, melyeknek alapján kétség esetében a hajómalom jogosítványának minősége megállapítható és ezen adatokat hivatalból köteles a törvényhatóság alispánjához beterjeszteni, ki a jelen rendelet értelmében jár el.

10. §. Mindenütt, hol a jelen rendelet szövegében a törvényhatóság alispánjáról tétetik említés, a törvényhatósági joggal felruházott városoknál a város törvényhatósági területére nézve a polgármester értendő, ki a jelen rendeletből kifolyólag ugyanazon hatósági jogkörrel bir, mint az alispán.

11. §. Azon folyókon, a melyek nem állanak valamely kir. folyammérnöki hivatal felügyelete alatt, a kir. folyammérnöki hivatalra a jelen rendelet szerint ruházott teendőket azon kir. államépítészeti hivatal köteles elvégezni, a mely a törvényhatóság területén a középítészeti teendőket is ellátni hivatva van. Mindenütt tehát, hol a jelen rendeletben folyammérnöki hivatalról tétetik említés, a folyammérnöki felügyelet alatt nem álló folyamszakaszokon az illető kir. államépítészeti hivatal értendő.

II. Régi jogosítványok megvizsgálása és új engedélyek adása.

12. §. Ha a hajómalom tulajdonosának személyében a 3. és 4. §-ok eseteiben változás történik, vagy ha a jogosítvány minőségére nézve kérdés támad, az átíratás megengedése vagy a jogosítvány minőségének meghatározása tárgyában az 1885 : XXIII. t.-cz. 157. §-a alapján első fokban a törvényhatóság alispánja, másodfokban ugyanazon törvényhatóság közigazgatási bizottsága, harmad és utolsó fokban a közmunka- és közlekedésügyi miniszter* határoz.

13. §. A ki új hajómalom felállítására kiván engedélyt nyerni, vagy meglevő hajómalmát más törvényhatóság területére kivánja átvinni, ez iránti kérelmét az 1885 : XXIII. t.-cz. 161. §-a alapján azon törvényhatóság alispánjánál tartozik benyújtani, melynek területén a hajómalmot felállítani, vagy melynek területére hajómalmát átvinni szándékozik.

A kérvényhez csatolandó:

* Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a földmiv. miniszter.

1. egy vízhelyzeti tervezet, melyen azon folyam sodrának iránya, melyben a hajómalom felállítandó, a le- és feljáró vízijárművek által használtatni szokott út, a már létező hajómalmok álláshelyei, valamint az új vagy áthelyezendő hajómalom számára kért álláshely és minden, az ügyre befolyással lehető egyéb helyi viszonyok megjelölendők;

2. a molnár ipar üzhetésére vonatkozó jogosítvány;

3. a folyamodó részére kiállított községi erkölcsi bizonyítvány;

4. ha a hajómalom áthelyezése kéretik, a malomkönyvecske.

14. §. Az alispán, ha a kérvényt közérdekbe ütközőnek találja, azt az 1885 : XXIII. t.-cz. 162. §-a alapján minden további tárgyalás nélkül visszautasítja; ellenkező esetben a kérvényt és mellékleteit a kérvényben megjelölt folyamszakaszon illetékes kir. folyammérnöki hivatalnak nyilatkozás végett kiadja, mely a véleményadásnál főleg arra lesz tekintettel, hogy az engedélyezés vagy áthelyezés által

1. a vízen való közlekedés nem gátoltatik-e és a partok és meder nem rongáltatnak-e? és hogy

2. közérdekek vagy az 1885 : XXIII. t.-cz. 42. §-ában említett idegen érdekek nem fognak-e érintetni?

15. §. A tervek és szakértői észrevételek közszemlére tétele, az érdekelteknek hirdetmény utján való értesítése, a helyszíni tárgyalás megtartása, a tárgyalás vezetése és a határozat meghozása körüli eljárás, valamint az eljárási költségek fedezése iránti intézkedés az 1885 : XXIII. t.-cz. 163., 164., 165., 166., 167., 168. és 169. szakaszai értelmében történik.

A helyszíni tárgyaláshoz azon folyóknál, a melyeken gőzhajózás gyakoroltatik, a gőzhajózásban jártas, azon folyóknál pedig, melyeken gőzhajózás nincs, a vízi közlekedésben jártas más szakértő mindig meghivandó.

16. §. Ha a hajómalmi jogosítvány engedélyezése ellen magánjogi alapon nyugvó kifogás tétetik, ide értve a malomregalejog alapján emelt kifogást is, az eljáró hatóságnak kötelessége a felek között az egyezséget megkisérleni.

Ha az egyezség nem sikerül, ez az engedélynek a közigazgatási hatóság által való megadását nem akadályozza ugyan, de az engedély azon világos megjegyzéssel adható csak meg, hogy az által a magánjogi igények nem érintetnek, és hogyha az engedélyes a közigazgatásilag megadott engedélylyel a magánjogi vitás kérdésnek egyezségi vagy bírói úton való eldöntése előtt él, ezt csak saját veszélyére és felelősségére teheti.

17. §. A hozott határozatnak egy hiteles példánya azon kir. folyammérnöki hivatalnak is megküldendő, a melynek felügyelete alatt azon folyamszakasz van, hol a hajómalom felállítása engedélyeztetett.

Ugyancsak közlendők a most nevezett hivatallal mindazon határozatok is, a melyek valamely hajómalom jogosítványának minősége tárgyában hozatnak.

18. §. Az első- és másodfokú határozatok ellen a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt a 12. §-ban megnevezett hatósághoz mindazok felebbezhetnek, kiknek a határozat kézbesíttetett, vagy a jelen rendelet 21. §-a szerint kézbesítendő lett volna.

A felsoroltakon kívül még felebbezéssel élhet az illető kir. folyammérnöki hivatal is.

A felebbezés mindig az elsőfokú közigazgatási hatóságnál nyujtandó be.

19. §. Ha valamely reális jogosítványnyal biró hajómalomnál a tulajdonos változott, vagy a 4-ik §. szerinti személyes jogosítványnyal biró hajómalom az özvegy tulajdonába ment át, az új tulajdonos köteles a tulajdonban történt változásról szóló okirat keltének napjától számított 30 nap alatt a hajó-

malomnak nevére leendő átiratása iránt a törvényhatóság alispánjához folyamodni.

20. §. A folyamodványhoz a következő okmányok csatolandók:

1. Az eredeti malomkönyvecske.

2. Azon jogczímre vonatkozó okmány, melynek alapján az átiratás kéretik.

A személyes jogosítványú hajómalmoknál elég az elhalt hitvestárs esketési és halotti bizonyítványa.

3. A molnáripar üzésére vonatkozó jogosítvány.

4. Reális jogosítványú hajómalmok vásárlása esetén az új tulajdonos köteles községi erkölcsi bizonyítványt is csatolni.

5. A folyammérnöki hivatal bizonyítványát, hogy a malomkönyvecske adatai a hajómalom birtokosára és álláshelyére nézve a tényleges állapotnak megfelelnek.

21. §. Az alispán a beadott kérvény tárgyában a bemutatott okmányok alapján helyszíni tárgyalás megtartása nélkül határoz és ezen határozatát az okmányokkal együtt a nyilvántartási főkönyvbe és a malomkönyvecskébe leendő bevezetés és a határozatnak, valamint az okmányoknak a folyamodó részére leendő kézbesítése végett azon kir. folyammérnöki hivatalnak küldi meg, melynek folyamszakaszán az illető hajómalom van.

Ezen hivatal a kézbesítést a folyamfelvigyázók, illetve hol ilyenek nincsenek, a községi előljáróság útján eszközli.

Ezen kívül a határozat a rendes közigazgatási úton annak is kézbesítendő, ki a hajómalmi nyilvántartási főkönyvben, vagy a hajómalmi könyvecskében, mint jogosult birtokos van bejegyezve és ha ez a hajómalom tényleges birtokosával nem azonos, a tényleges birtokosnak is kézbesítendő.

Az átiratás megtagadása iránti határozat szintén a kir. folyammérnöki hivatal útján kézbesítendő.

22. §. Az, ki a hajómalmi jogosítvány átiratásának megengedése vagy megtagadása által magánjogaiban sértve érzi magát, ezen jogait a rendes birói úton érvényesítheti és az ez úton érvényesített jog alapján a jogosítvány átiratásának megengedése, vagy a megengedett átiratás törlése végett a jelen rendelet határozmányainak szem előtt tartása mellett ismét folyamodhatik, és a közigazgatási hatóság köteles a jogerős birói határozatnak megfelelően az átiratást vagy a törlést, a nélkül, hogy a birói határozatot kérdés tárgyává tehetné, eszközölni.

23. §. Az engedély megszüntetése iránt a 7. §. *a)*, *b)* 1, és *c)* 1., 2. és 3. pontjai eseteiben a kir. folyammérnöki hivatal indokolt előterjesztései alapján az alispán határoz.

Ezen határozat a 21. §. értelmében kézbesítendő és a határozat ellen a 18. §-ban megnevezettek részéről felebbezésnek van helye.

III. A hajómalmok elhelyezése.

24. §. A hajómalmok elhelyezésénél a következő szempontok irányadók:

1. hogy a hajómalom a vizi járművek közlekedését ne akadályozza;

2. hogy azon folyamszakaszokon, hol hidak, vagy kötéllel ellátott kompátjárók léteznek, azokon felül és alul a vizi járművek kikötésére elégséges távolság mindenkor szabadon maradjon.

Ezen távolság a folyó különböző szélessége és a víz sebességéhez mérve, különböző lehet ugyan, de mindenkor a folyó szélességénél legalább is $1^1/_2$-szer hosszabb legyen. Hídon és köteleken járó kompon felül 500 méternyire, azokon alul pedig 400 méternyire hajómalom nem állítható fel;

3. hogy a hajómalomnak legcsekélyebb oldaltávolsága valamely vizi építménytől 16 méterre legyen;

4. hogy a partművek és töltések felett elvezető, a hajómalommal való közlekedésre szolgáló útak csak akkor engedtessenek meg, ha a hajómalomtulajdonosok ezen műtárgyak jó állapotban fentartására magukat kötelezik;

5. hogy a hajómalom bekötésének módja is körülményesen meghatároztassék és azon esetre, ha a hajómalomnak a parthoz kötése megengedtetik, annak a parttól milyen távolságra leendő tolhatása, valamint támaszfáinak hosszúsága is mérték szerint megállapíttassék;

6. hogy az őröltetőnek a hajómalommal való közlekedés által mások jogai meg ne sértessenek;

7. hogy ott, hol valamely hajómalomhely csak bizonyos vízállásnál használható és ezen meghatározott vízállás növekedtével, vagy apadásával a kérdéses hajómalomhely akár hajózási, akár más tekintetekben veszélyessé válhatnék, a hajómalomnak az engedélyezés alkalmával egyúttal még egy másik hely is jelöltessék ki oly czélból, hogy a hajómalom, midőn a szükség úgy hozza magával, ezen másik helyre (váltóhely) előlegesen újból kieszközlendő külön engedély nélkül is áthelyezhető legyen.

25. §. A hajómalom részére kijelölt helyet a kir. folyammérnöki hivatal engedélye nélkül a tulajdonos önkényesen semmiféle viszonyok közt el nem hagyhatja; ellenben köteles a hajómalomtulajdonos a folyammérnöki hivatalnak a hajómalom áthelyezésére vonatkozó utasításait azonnal és minden további ellenvetés nélkül teljesíteni.

26. §. Ha valamely hajómalomhely akár a tulajdonos kérelme folytán engedély mellett, akár pedig kir. folyammérnöki hivatal rendelkezése folytán egyszer elhagyatott, ezzel egyszersmind megszünt hatóságilag engedélyezett hajómalomhely lenni, és arra ezen hely előbbeni birtokosa többé elsőbbségi jogot vagy igényt nem tarthat, hanem az elhagyott hajómalomhelyről a malomkaró a hajómalomtulajdonos által, vagy ha ez vonakodnék, annak költségén a kir. folyammérnöki hivatal által azonnal eltávolítandó.

27. §. Ha valamely hajómalom számára a kis és nagy víz idejére különkülön malomhelyek lennének hatóságilag kijelölve, ezen két rendbeli hely a különféle vízállásokhoz képest, változatosan egyedül csak az illető megjelölt hajómalom által foglalható el; minélfogva ezen helyek egyikének más hajómalom számára való átengedése és a két helynek egy és ugyanazon időben két külön hajómalom által szándékolt használata tilos.

28. §. Ha egy elhagyott hajómalomhely a folyamviszonyok változása folytán később ismét használhatóvá válnék és ez egy, a maga helyéről kiszorult hajómalomtulajdonos által vétetnék igénybe, ezen helyre nézve az előbbi tulajdonos, habár az elhagyott hajómalomhely a korábban onnét kiszorult hajómalomtulajdonos által ugyanazon időben használt hajómalomhelynél előnyösebb is lenne, elsőbbségi igényt többé nem tarthat, mivel a tettleg el nem foglalt hajómalomhelyre nézve senki sem bír elsőbbségi joggal, hanem minden tényleg el nem foglalt hajómalomhely annak adható, ki azért hamarább folyamodik.

29. §. Szabályozás következtében még képződésben levő folyammedrekben hajómalmok részére álláshelyek egyáltalán nem engedélyezhetők.

30. §. Ki hajómalmának helyét változtatni akarja, ez iránti kérelmét írásban vagy szóval azon kir. folyammérnöki hivatalnál köteles előadni, a melynek területéhez azon hely tartozik, hová az áthelyezés kéretik, feltéve, hogy az áthelyezés nem más törvényhatóság területére szándékoltatik, mely esetben a 13. §. határozmányai tartandók szem előtt.

A hajómalom áthelyezése iránti kérelemmel egyidejűleg a malomkönyvecske is bemutatandó.

31. §. Ezen kérelem felett a kir. folyammérnöki hivatal ott, hol gőzhajózás gyakoroltatik, egy gőzhajózási, ott pedig, hol gőzhajózás nem gyakoroltatik, a vizi közlekedésben jártas más szakértőnek meghallgatása és szükség esetén előleges helyszini szemle után határoz, s ezen határozatot tudomás és az érdekelt község értesítése végett a törvényhatóság alispánjával közli, maga pedig a bemutatott hajómalom könyvecskébe és az általa vezetett főkönyvbe bevezetvén, az iratokat folyamodónak visszaküldi.

32. §. Hajómalmok hivatalból is áthelyezhetők más helyre, ha az az akadálytalan vizi közlekedés, a partok vagy a folyammeder jó karban tartása végett szükséges.

Ha valamely hajómalom ellen a vizi közlekedés szempontjából panasz tétetik, vagy a partok rongálása hivatalosan megállapíttatik, az áthelyezés iránt a kir. folyammérnöki hivatal a 31. §. szerint jár el s határozatát azonnal végrehajtja.

33. §. A mennyiben az illető hajómalom tulajdonosa a kir. folyammérnöki hivatalnak az áthelyezés iránt kimondott határozatát a kitűzött határidő alatt végrehajtani vonakodnék, a határozat végrehajtását az illetékes kir. folyammérnöki hivatal megkeresésére a közigazgatási hatóság a hajómalom-tulajdonos költségére és veszélyére karhatalommal is foganatosítani tartozik.

Ugyancsak jogosítva van a most nevezett hivatal a hajómalom kikötésére a karhatalmat mindazon alkalmakkor igénybe venni, midőn valamely hajómalom a jelen rendelet határozmányai alapján kikötendő; a hajómalom-tulajdonos azonban a kir. folyammérnöki hivatal egyszeri felszólítására a kikötést nem foganatosítja.

34. §. Ha a folyammeder általánosan változott viszonyainál fogva egész malomcsoport álláshelyének változtatása válnék szükségessé és ennélfogva az úgynevezett malomrévekben a hajómalmok a part mentén egymás utáni sorozatban lennének kijelölendők, miután ebben az esetben nem minden hajómalomnak lesz egyenlően kedvező őrlővize, a malomhelyek mindenekelőtt megelőző helyszini vizsgálat és a vizi közlekedésben jártas szakértő véleménye alapján lesznek meghatározandók, azután pedig a kijelölt helyek felülről lefelé sorozva, a hajómalom-tulajdonosok között sorshuzás útján kiosztandók.

35. §. Ha az őrlőhely változtatása iránt beadott kérelem tárgyalása alkalmával kitűnnék, hogy a változtatás által köz- vagy az 1885 : XXIII. t.-cz. 42. §-ban jelzett idegen érdekek érintetnek, abban az esetben a kért őrlőhely nem jelölhető ki, hanem a mennyiben folyamodó más őrlőhelyet, melynél hasonló akadályok nincsenek, elfogadni nem akarna, utasítandó, hogy megelőző hatósági eljárás czéljából a törvényhatóság alispánjához folyamodjék.

Ha az áthelyezés ellen magánjogi alapon — ide értve a malom-regale jogot is — nyugvó kifogás emeltetik: a 16. §. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

36. §. A kir. folyammérnöki hivatal által a hajómalmok elhelyezésére vonatkozólag hozott határozatok ellen a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterhez* van folyamodásnak helye.

Ilyen folyamodások azonban a hajómalom elhelyezésére vonatkozólag halasztó hatályllyal nem bírnak akkor, ha az áthelyezés sürgős vizi közlekedési érdekből vagy a partok és meder gyors megvédése szempontjából rendeltetett el.

* Jelenleg a földmiv. miniszterhez.

Ha a most felsorolt esetek valamelyike forogna fenn, a határozatban kimondandó, hogy az ellen csak birtokon kívül lehet folyamodással élni és a határozat indokolandó.

IV. A hajómalmok nyilvántartása.

37. §. Minden kir. folyammérnöki hivatalnál nyilvántartási főkönyv vezetendő, melyben az *A)* alatti minta szerint törvényhatóságonkint és községenkint elkülönítve minden hajómalom nyilvántartandó.

38. §. E könyveknek helyes és pontos vezetéséért a hivatal főnöke felelős.

Ezen könyveket a közmunka- és közlekedésügyi miniszter* külön megbizottja, a kerületi felügyelő, a hajózási felügyelő vagy bíztos és végül a törvényhatóság alispánja bármikor megvizsgálhatja vagy ez utóbbi megvizsgáltathatja és az egyes malomkönyvecskék adataival összehasonlíthatja.

39. §. A főkönyv adatainak a malomkönyvecskék adataival pontosan egyezniök kell.

A főkönyv adataiból a folyammérnöki hivatal hivatalos megkeresésekre hiteles másolatokat mindenkor díj nélkül kiadni tartozik.

Magánosok írásbeli vagy szóbeli megkereséseire másolatokat szintén tartozik kiszolgáltatni, de ezekért az, kinek a hivatalos másolat kiadatik, ívenkint 1 forintot tartozik megfizetni.

Az ekként befolyó összegek a hivatalok által, mint bevételek a havi pénznaplókban számolandók el.

40. §. Ott, hol a hajómalmok még összeírva nem voltak s azokról kimutatások még nincsenek, a kir. folyammérnöki hivatal köteles azokat a vízjogi törvény 177. §-ában megnevezett közigazgatási hatóság és az érdekelt községi előljáróság közbejötte mellett összeírni és ez alkalommal minden hajómalomtulajdonost, kinél a jogosítvány minősége kétséges, feljegyezni és az illetővel szemben a jelen rendelet 9. §-nak határozmányai értelmében eljárni.

41. §. Minden hajómalom-tulajdonosnak malomkönyvecskével kell bírni.

Ezen malomkönyvecskét a kir. folyammérnöki hivatal állítja ki és tartja folyton nyilván.

A malomkönyvecskének a *B)* minta szerinti rovatokkal kell ellátva lenni s az azokba beírt adatoknak a hivatalnál vezetett főkönyv adataival mindig egyezni kell.

A malomkönyvecskék egyenlően állíttatnak ki és a külön rendeletben megnevezendő nyomdából meghatározott ár mellett kaphatók.

42. §. Ha a malomkönyvecske megtelt, a kir. folyammérnöki hivatal új malomkönyvecskét állít ki és az előbbi malomkönyvecskének főbb adatait, t. i. hogy a hajómalom mikor engedélyeztetett, milyen jogosítványnyal bír, ki annak jogos tulajdonosa stb., annak megjegyzése mellett, hogy a régi könyvecske megsemmisíttetett, az új malomkönyvecskébe átvezeti, a régi könyvecskét pedig keresztülhúzások által használhatlanná tevén, megsemmisítés végett a törvényhatóság alispánjának bemutatja.

43. §. Ha valamely malomkönyvecskét annak tulajdonosa elvesztett s ezt az illetékes kir. folyammérnöki hivatalnál bejelenti, erről azon kir. folyammérnöki hivatal, melynek kerületében a hajómalom van, valamennyi többi folyammérnöki és azon kir. államépítészeti hivatalokat, melyeknek felügyelete alatt hajómalmok vannak, értesíti és a főkönyv vonatkozó adatainak közlése mellett figyelmezteti, hogy az elveszett és semmisnek nyilvánított malomkönyvecske alapján újabb hajómalom engedélyezését akadályozzák meg.

* Jelenleg a földmiv. miniszter megbizottja is.

44. §. Az előbbi §-ban előírt közlés megtörténte után az illető hivatal a főkönyv adatai alapján újabb malomkönyvecskét állít ki, melyben a kiállítás okát megjegyzi és ennek megtörténtéről, valamint a tett intézkedésekről az alispánnak jelentést tesz.

45. §. Minden kir. folyammérnöki hivatal évenkint február hónapban a nála vezetett főkönyv utolsó érvényes adataival teljesen megegyező, törvényhatóságonkint elkülönítendő kimutatást köteles összeállítani és azt az illető törvényhatóság alispánjának jelentés kiséretében megküldeni.

A jelentésben kiteendő, hogy a törvényhatóság területén hány reális, hány személyes és végre hány újabb jogosítványú hajómalom van és a mult évhez képest hánynyal csökkent vagy szaporodott az egyik vagy másik jogosultsággal biró hajómalmok száma.

46. §. Ugyancsak az előbbi §-ban megjelölt határidőben köteles minden kir. folyammérnöki hivatal ugyancsak törvényhatóságonkint elkülönzött számszerű kimutatást a közmunka- és közlekedésügyi miniszternek felterjeszteni, melyben a különböző jogosítványnyal biró hajómalmok száma összesen és azonkívül részletesen kitüntetve legyen, hogy a megelőző évben hány új hajómalom engedélyeztetett és hány szűnt meg.

47. §. A folyammérnöki hivatal lehetőleg gyakran, de évenkint legalább egyszer köteles minden, a felügyelete alatt álló folyamszakaszon levő hajómalmot megvizsgálni s akkor a többek közt meggyőződést szerezni arról,

1. hogy a malomkönyvecske meg és rendben van-e;
2. hogy engedély nélkül hajómalmok nincsenek-e;
3. hogy a hajómalom annak nevén áll-e, ki a malomnak tulajdonosa;
4. hogy a hajómalmok szilárdan és jól vannak-e bekötve;
5. hogy a hajómalom helyesen van-e számozva és névvel el van-e látva;
6. hogy a hajómalmok a megvilágításra szükséges lámpával el vannak-e látva;
7. hogy a hajómalom jó karban van-e;
8. hogy a hajómalmok bekötésére nem használtatnak-e malomkosarak vagy más tilos bekötési módok?

48. §. A vizsgálat alkalmával tapasztalt hiányokra és hibákra a hajómalom-tulajdonosok szóval figyelmeztetendők és a további eljárásra vonatkozólag kellő utasítással ellátandók, minek megtörténte a malomkönyvecskébe feljegyzendő.

Ha a vizsgálat alkalmával, vagy más módon is kiderülne, hogy egyik vagy másik hajómalom-tulajdonos a jelen rendelet határozmányai ellen vétett, vagy vízrendőri kihágást követett el, az 1885 : XXIII. t.-cz. 177. §-ában megnevezett elsőfokú hatóságnak megbüntetés végett hivatalból bejelentendő.

49. §. Engedély nélküli, vagy oly hajómalmok, melyek a kijelölt hely daczára más helyen állanak, továbbá olyanok, a melyeknek bekötésére malomkosarak vagy más tilos bekötési módok használtatnak, végül gyenge vagy rozzant szerkezetű hajómalmok, ha azok egyszeri figyelmeztetés után azonnal ki nem köttetnek, vagy előbbi álláshelyeikre azonnal vissza nem mennek, vagy végül szerkezetük jókkal ki nem cseréltetnék, azonkívül, hogy megbüntetés végett a 46. §. értelmében bejelentetnek, a kir. folyammérnöki hivatal által a tulajdonos kárára és veszélyére, ha szükséges, a 33. §. rendelkezéseihez képest karhatalom alkalmazásával is azonnal kikötendők.

50. §. A vizsgálat megtörténte a malomkönyvecskébe a helyszínén még azon esetben is azonnal bevezetendő, ha minden rendben találtatott, nemkülönben a könyvecske «megjegyzés» czímű rovatába mindig bevezetendő minden büntetés vagy észrevétel, mi a legutóbbi vizsgálat óta az illető hajómalom-tulajdonosra vonatkozólag felmerült.

51. §. A hajómalmokra vonatkozó állandó és közvetlen felügyeletet azon folyókon, hol folyamfelvigyázók vannak, a folyamfelvigyázó, hol ilyenek nincsenek, a községi előljáró gyakorolja, kiket a kir. folyammérnöki hivatal a kellő utasításokkal ellátni köteles és kik szerzett tapasztalataikról a kir. folyammérnöki hivatalnak jelentéseket tesznek.

V. A hajómalom-tulajdonosok kötelességei.

52. §. Minden hajómalom-tulajdonos köteles a jelen rendeletben és a helyi rendőri szabályokban előírt utasításokat megtartani és azok megtartásáért akkor is személyesen felelős, ha hajómalmának üzletét állandóan, vagy időszakonkint másokra bízná.

53. §. A hajómalom-tulajdonos köteles a hatóságilag engedélyezett malomhelyet és az elrendelt malombekötési módot pontosan megtartani.

54. §. A jelen rendelet 1. §-ában jelzett hajómalmoknál a deszkákból készült, vagy vesszőkből font rekeszek vagy sövények felállítása, fenékgátak építése, vagy bármi néven nevezendő más víztérítő készülékeknek alkalmazása tilos.

A mennyiben a hajómalmi üzletre jogosított egyén a parton üzletéhez szükséges vizi építményeket emelni szándékozik, e tekintetben a vízjogi törvényben előírt módon hatósági engedélyért kell folyamodnia

55. §. A hajómalom tulajdonosa, ha egyszersmind parti birtokos is, ellenben pedig a parti birtokos beleegyezésével a partok védelmét és biztosítását kő, fa, vagy másféle burkolattal, úgy nemkülönben a meder és part tisztítását az 1885 : XXIII. t.-cz. 41. §-a alapján hatósági engedély nélkül is eszközölheti; ha mindazonáltal az így foganatosított munkálatok utóbb károsaknak bizonyulnának, tartozik azokat saját költségén a hatóság kivánatára záros határidő alatt átalakítani.

56. §. Ha a hajómalom oly part mentén van elhelyezve, a melyen hajóvontató út van, annak a tulajdonosa úgy az egész hajómalomra, mint a parton levert bekötő czölöpre rendes kötélcsuztató fákat tartozik alkalmazni.

57. §. Gyenge alkotású vagy már rozzant malomhajók használata tilos és ezek, a mennyiben a tulajdonos azokat a kir. folyammérnöki hivatal egyszeri figyelmeztetése után ki nem cserélné, vagy ki nem kötné, a hivatal által egyszerűen kiköthetők.

Ilyen gyenge vagy rozzant szerkezetű hajómalmok ha azokat a gőzhajók által okozott hullámok helyeikből kisodornák, kárpótlásra igényt nem tarthatnak, sőt még mindazon károkért is felelősek, melyek kiszabadult malmuk által akár a többi alantabb álló hajómalmokon, akár pedig más vizi járműveken, vagy egyéb tárgyakon okoztatnának.

58. §. A kir. folyammérnöki hivatal különös engedélye nélkül a hajómalmokat kötéllel az átelleni parttal oly czélból összekötni, hogy a hajómalom ahhoz közelebb huzható és beljebb a mederbe bocsátható legyen, tilos.

59. §. A hajómalmok bekötésére egyedül csak rendszeresen levert malomkarók vagy horgonyok használata engedtetik meg, ellenben a malomkosarak, vagy egyébnemű malombekötési módok alkalmazása tilos.

60. §. Ott, hol a hajózás tényleg gyakoroltatik; a hajómalmok éjjeli lámpákkal olykép világítandók meg, hogy a part mentében levő minden egyes hajómalom lámpával ellátva legyen.

Malomrévekben elegendő, ha csak minden rév első és utolsó hajómalma van lámpával világítva.

Ezen kötelezettség az oly folyókon levő hajómalmokra is kiterjed, melyeken a hajózás korábban nem gyakoroltatott.

61. §. Minden hajómalom-tulajdonos köteles malmának mindkét oldalára egy-egy táblát kifüggeszteni és erre a malom számát és a tulajdonos nevét messziről olvasható betűkkel és számokkal kiírni.

62. §. Az egy község határában levő hajómalmok sorszámokkal látandók el, és pedig oly módon, hogy minden községbeni malomcsoportnál a számozás a folyam felső folyásánál levő hajómalomnál kezdődik és 1-től kezdve azon számig terjedő sorozatban jelöltetik meg, a hány hajómalom létezik.

VI. Büntető határozatok.

63. §. Kihágást követ el és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az, a ki hatósági engedély nélkül hajómalmot felállít vagy ilyet üzletben tart (13. §.);

2. az, a ki a hatóságilag elrendelt malomhely-változtatást a kitűzött határidő alatt nem foganatosítja, vagy kijelölt malomhelyét önkényüleg megváltoztatja (25. §.);

3. az, a ki az előírt bekötési módot meg nem tartja és malomkosarakat, vagy egyéb tilos bekötési módokat alkalmaz (53. §., 59. §.);

4. az, a ki deszkákból készült, vagy vesszőből font rekeszeket, vagy sövényeket felállít, vagy fenékgátakat létesít (54. §.);

5. az, a ki gyönge alkotású vagy rozzant malomhajót használ (57. §.);

6. az, a ki a hajómalmot különös engedély nélkül kötéllel az átelleni parttal oly czélból köti össze, hogy a hajómalom ahhoz közelebb huzható és beljebb a mederbe bocsátható legyen (58. §.).

Ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az, a ki a hajómalom tulajdonosában történt változtatást a 19. §-ban kijelölt határidő alatt be nem jelenti (19. §.);

2. az, a kinek malomkönyvecskéje nincs (41. §.);

3. az, a ki a vontató út mentén hajómalmán, nemkülönben a parton levert bekötő czölöpön a kötélcsusztató fák alkalmazását elmulasztja (56. §.);

4. az, a ki ott, hol a hajózás tényleg gyakoroltatik, az előírt módon lámpákat nem alkalmaz (60. §.);

5. az, a ki a 61. §-ban előírt táblákat alkalmazni elmulasztja (61. §.);

6. az, a ki a kir. folyammérnöknek a jelen rendelet határozmányain alapuló utasításait haladéktalanul nem teljesíti (48. §.).

64. §. A pénzbüntetés megállapítására az 1885 : XXIII. t.-cz. 177. §-ában megnevezett hatóság illetékes, mely az idézett törvény 186. §-ban meghatározott módon jár el.

Felfolyamodás esetén az idézett törvény 177. §-ban megnevezett hatóság illetékes.

65. §. A pénzbüntetés egyharmadrésze azon község szegényalapjának javára fordítandó, melynek határában a büntetett tulajdonos hajómalma van, vagy volt, hétharmadrésze pedig a gazdátlan hajómalom-karók, kosarak stb. eltávolítása, valamint a hajómalmok által okozott mederrongálások helyreállítási költségeinek fedezésére fog fordíttatni.

VII. Zárhatározatok.

66. §. Ezen rendelet 1888. évi november 1-én lép életbe s ugyanezen naptól kezdve az 1867. évi 4916. sz. a. kiadott ideiglenes hajómalmi rendszabály, valamint az 1868. évi márczius 5-én 2226. sz. a. kiadott rendelet hatályon kívül helyeztetnek.

Kelt stb.

A. minta.

A n..... i hajómalmok rovatos kimutatása.

Folyó szám	Állandó szám	A jogositvány minősége	Az engedély kelte és száma	A hajómalom				A hely kituzési rendelet száma és a kitüző hatóság megnevezése	Jegyzetek. (Ezen rovatban a hajómalom engedélyezésére, elhelyezésére és általában a hajómalom jogos fennállására vonatkozólag előfordult lényeges körülmények, valamint a molnárok magaviselete iránti észleletek feljegyzendők és azoknak a malomkönyvecske adataival összevágóknak kell lenni)
				tulajdonosának neve	elhelyezése				
					törvényhatóság	község, melynek határában a hajómalom forgásban tartatik	a malomhelynek tüzetesebb körülírása		

B. minta.

Malom-könyvecske

a ..... folyón ..... $\frac{\text{vármegye}}{\text{sz. kir. város}}$ ..... határában lévő

..... számmal ellátott ..... hajómalom számára.

A tulajdonos neve	Az engedély kelte és a jogositvány minősége	Jegyzet. (Ezen rovatban a malom fennállásának jogosultságára vonatkozó adatok, a hajómalom álláshelye és az időszakonkint előforduló vizsgálatok eredménye stb. feljegyzendő)

4. §.

A vizek partja és medre a parti birtokos tulajdona és a parti birtoknak elválaszthatatlan alkatrésze.

Átellenes parti birtokoknál a meder középvonala képezi a birtokhatárt.

V. ö. a halászatról szóló 1888 : XIX. t.-cz. 1. §-át. A telekkönyvi betétek szerkesztéséről rendelkező törvényeink szerint a folyók vizei által elfoglalt területek sem a magánforgalom, sem a telekkönyvezés tárgyát nem képezik.

5. §.

Természetes iszapolások és a mederben támadt szigetek a parti birtok növedékét képezik.

Támadt szigeteknél a határt ugyanazon part birtokosainál az a merőleges vonal képezi, a mely a birtok végpontjáról a vízfolyás középvonalára húzható.

A 4. §. és a jelen §. rendelkezései által az e törvény életbelépte előtt magánjogi czimen szerzett tulajdon nem érintetik.

6. §.

A meder és part tulajdonosa tulajdonjogát csak a vízhasználatok sérelme nélkül és a rendőri szabályok megtartása mellett gyakorolhatja.

L. a közig. bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. 54. §-ának 1. pontját.

7. §.

Ezen törvény életbelépte után támadó szigetek vagy iszapolások folyamszabályozás vagy a hajózás érdekében 30 éven belül a területért való minden kártalanítás nélkül eltávolíthatók, azonban az azokon levő épületekért, függő termésért és ültetvényekért ezen határidőn belül is kártalanítás jár.

8. §.

Ha a víz ereje által valamely birtoknak felismerhető része elszakíttatnék és a szemben vagy alább fekvő birtokhoz vitetnék, a volt birtokos az ekként elszakított földnek továbbra is tulajdonosa marad, feltéve, hogy ezen tulajdonjogát az elszakítás napjától számított egy év alatt igénybe

veszi; ellenkező esetben annak tulajdonába megy át, kinek partjához azt a víz sodorta.

9. §.

Ha a folyóvíz medrét hirtelen elhagyja, egy éven belül mind az elhagyott, mind az új meder birtokosai az eredeti folyást visszaállíthatják.

Önként értetik, hogy ha az eredeti folyás visszaállítása csak oly munkálatok által eszközölhető, melyekre a jelen törvény 42. §-a hatósági engedélyt szab meg, ezen engedély a régi állapot helyreállítása előtt kikérendő. A m. kir. földmiv. minister 5631/901. sz. határozatában ki is mondja, hogy a jelen § ban a folyóvíz hirtelen elhagyott medrének egy éven belőli visszaállíthatására vonatkozólag — biztosított jog a munkálat engedély nélkül való kivitelére felhatalmazásul nem szolgálhat s a kivitel módozatainak megállapitása — az eljárásra jogosított által — az engedélyezésre illetékes hatóságoknál kérelmezendő.

I. FEJEZET.

A vízhasználatokról.

A) *A szabad rendelkezés alatt álló vizekről.*

10. §.

Forrásból, talajvízből vagy csapadékból származó vizek és azok lefolyása fölött, mások szerzett jogainak épségben tartása mellett az, a kinek birtokán a forrás vagy talajvíz fakad, vagy a kinek birtokára a csapadék hullott, mindaddig szabadon rendelkezik, míg a víz birtokának határát el nem hagyja.

A tulajdonjog kérdését a törvény mellőzi, mert a viz természete a birtoklást oly értelemben, mint ez más ingatlan dolgoknál előfordul — kizárja — s e helyett a viz használatáról rendelkezik és megkülönbözteti 1) a szabad rendelkezés alatt álló, vagyis magánvizeket, 2) a hatósági rendelkezés alatt álló, vagyis közvizeket.

—

A birtokos a saját területén felszínre hozott vízzel szabadon rendelkezik; ha azonban ezen jogkörben tett intézkedések következtében mások érdekei érintetnének, vagyis az 1885 : XXIII. t.-cz. 42. §-ában felsorolt valamely eset áll elő, beáll ezzel egyúttal az engedélyezés szükségessége is. A hatóságnak első sorban tehát ily esetekben az képezi feladatát, hogy az utóbb említett körülmény szabályszerű eljárás során megállapíttassék s megállapítás esetén a törvény követelményeinek érvény szereztessék. (Földmiv. min. 79,328/900.)

11. §.

A birtokos azonban mások kárára a víz fölött nem rendelkezhetik: ha mások a vizet a birtok területén kívül hatósági engedély vagy tényleg fennálló jogosítvány alapján használják.

Az ezen kérdésben hozott határozat ellen a közig. bíróságnál panasz emelhető. 1896 : XXVI. t.-cz. 54. §. 2. pontja.

12. §.

Ott, hol a vízben tartós szükség mutatkozik és azon másképen segíteni nem lehetne: a hatóság még a 10. §. szerint fennálló szabad rendelkezési jogot is korlátozhatja, s a víznek ivásra, itatásra és házi czélokra fordítását, az illető tulajdonos teljes kártalanítása és a 161. és következő szakaszokban megállapított eljárás mellett az érdekelteknek megengedheti.

V. ö. az Á. R. 34. §-át.

13. §.

A 10. §-ban említett vizek használása, szabályozása vagy az általuk okozható károk megszűntetése végett a birtokos, a rendőri szabályok megtartása mellett és a következő 14., 15. §§. figyelembe vételével mindenféle munkálatokat szabadon végezhet.

Ha azonban előreláthatólag ezen munkálatok által a víz lefolyása oly módon megváltoztatnék, hogy mások érdekei érintetnének, e munkálatok csak hatósági engedély mellett eszközölhetők. (42. §.)

V. ö. a törvény 10. és 42. §-át.

A jelen szakasz értelmében végzett s mások által sérelmesnek talált vizimunkálatok megváltoztatása (a 180. §-ban említett eset kivételével) nem a rendőri, hanem az engedélyezési hatóság jogkörébe tartozik. (60,945/87. sz. földmiv.-, ipar-, keresk. min. határozat.)

14. §.

Az élet rendes szükségletére vizet szolgáltató kutakat saját birtokán mindenki szabadon építhet, azonban az új kút a község belterületén és a lakott külterületen netán már létező kutaktól, tavaktól, forrásoktól, vízcsatornáktól vagy házaktól legalább három méter, a község belterületén kívül létező hasonló művektől pedig legalább 15 méter távolságban építendő. Ezen távolságok meg nem tartása esetén az új kút az érdekelt fél kérelmére betömendő.

A kutak gazdasági vagy ipari czélokra is használhatók, úgy azonban, hogy ez által más vizeknek addig tényleg gyakorolt használata meg ne csökkenjen vagy meg ne szűnjék.

Használatban levő kutak megmérgezésének büntetéséről: l. az 1878 : V. t.-cz. 315. §-át s az 1879 : XL. t.-cz. 105. §-át. V. ö. egyébként a T. 185. §-át, Á. R. 45—48. az és 99. §§.

15. §.

Fúrások, galleriák és artézi kutak segélyével a vizet felszínre hozni csak oly feltétel alatt szabad, hogy ez által más vizeknek addig tényleg gyakorolt használata meg ne csökkenjen vagy meg ne szűnjék.

Tiltva van fúrásokat, galleriákat és artézi kutakat már meglevő hasonló művektől, forrásoktól, vízfol ásoktól és csatornáktól 100 méternél, épületektől, vasutaktól vagy kőutaktól 40 méternél kisebb távolságban hatósági engedély nélkül létesíteni.

Ezen távolságok meg nem tartása esetén a hatósági engedély nélkül foganatba vett munkálatok az érdekelt fél kérelmére megszüntetendők.

Ezen és az előbbi 14. szakasz intézkedései nem alkalmazható arra az esetre, ha a víz megszünése vagy csökkenése nem a vízjogi törvény keretébe vágó munkálatok (pl. alapozások) következtében áll elő. Az ártézi kutak fúrása körül tapasztalt vízpazarlás megszüntetése tárgyában a következő rendeletet adta ki:

a m. kir. földmívelésügyi miniszter: 6307/VI3. szám. Az artézi kútak fúrása körül tapasztalt vízpazarlás megszüntetése, s e czélból az artézi kútak vízfeleslegének okszerű felhasználása tárgyában a vízügyi engedélyező elsőfokú hatóságokhoz egyidejüleg intézett rendeletemet másolatban idezárva oly felhívással küldöm le a törvényhatóságnak, hogy a községeket a rendeletemben kifejtettekre figyelmeztesse és saját hatáskörében is minden törvényes eszközt használjon fel, hogy a könnyelmű kútfúrás és vízpazarlás, illetőleg annak káros következményei a vízfeleslegek felhasználása által elháríthatók legyenek, s az ily módon olcsón megszerezhető ivóvíz biztosítása által egyúttal a közegészségügyi viszonyok is lehetőleg javíttassanak:

«Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 15. §-a szerint artézi kútak fúrása oly feltétel alatt, hogy az idézett törvényszakaszban megjelölt rendőri intézkedések betartassanak, s az új kút fúrása által más vizeknek addig tényleg gyakorolt használata ne veszélyeztessék, mindenki által szabadon foganatosítható.

A fúrás szabadságának ily feltételekhez való kötése elvileg helyes, s kifogás tárgyát nem képezheti, azonban a mint a tapasztalat mutatja, a gyakorlati életben azon körülmény, hogy a fúrásnál a feltétel betartatott-e, a legtöbb esetben előzetesen nem állapítható meg, mert a fúrás tényleges foganatosítása alkalmával azon körülmény, hogy mások gyakorolt vízhasználata korlátozva lesz-e, vagy sem, a föld alatti medenczék vízbőségének ismerete hiányában előre nem látható, s oly helyeken, a hol magánosok, vagy testületek tervszerűtlen, s a valódi szükség mérvét véve alapul felesleges artézi kútfúrásokkal az altalajban létező víztartó medenczéket mértéken túl megcsapolják, az az eredmény, hogy úgy az előbb fennállott, mint az utóbb létesített artézi kút — vizét veszti, vagy egyszerű fúrt — kúttá alakul át, melyből csak szivattyúzás útján lehet vizet nyerni.

Részemről az artézi kútak fúrását — tekintettel a törvényes rendelkezésekre — mindaddig, míg az a valódi szükséglet kielégítésére szolgál, vagyis a mig vízfelesleg nem mutatkozik, korlátozhatónak nem tartom ugyan, azonban már a törvény szelleméből folyólag sem engedhető meg ujabb kútak fúrása

akkor, midőn a már létező kútak vízfeleslege, az ujabb használatok kielégítésére is elegendő.

Ez okból, s mivel oly esetekben, a midőn már meglevő artézi kútaknál vízfelesleg mutatkozik, ezen vízfelesleg — mihelyt a birtok határát elhagyja — különben is hatósági rendelkezés alá tartozik, vagyis oly vizet képez, a melynek használata felett a vízjogi törvény alapján eljáró hatóságok intézkednek: szükségesnek tartom, hogy a vízpazarlásnak e vízfeleslegek okszerű felhasználása útján eleje vétessék.

Felhívom ennélfogva a czimet, hogy midőn egyesek az artézi kútak feles vizének elvezetésére szükséges engedélyért folyamodnak, a kérvény elintézésénél azon körülményt is mérlegelje, vajjon ezen vízfelesleg az illető, vagy a szomszédos községek esetleg érdekeltek ivóvíz szükségletének vagy más természetű vízhasználat által igényelt szükségletnek kielégítésére nem lenne-e czélszerűen felhasználható. Budapest, 1897. évi márczius hó 15.»

A m. kir. földmívelésügyi miniszternek 58,943. szám alatt valamennyi törvényhatósághoz intézett rendelete, az artézi kútak fúrásának engedélyezése körül követendő eljárás tárgyában.

A községeknek egészséges ivóvízzel való ellátását úgy közgazdasági, mint közegészségi szempontból fontosnak tartván, ezen czélt artézi kútak fúrása által vélem leginkább megvalósíthatónak; hogy pedig ily kútaknak minél nagyobb számban való fúratását lehetővé tegyem, úgy geologiai, mint műszaki közegeimet szaktanács adása végett az érdekeltek rendelkezésére kivánom bocsátani.

Az ily kútakat fúratni óhajtó érdekelteknek kérelmére intézkedni fogok az iránt, hogy a geologiai szakértő a helyszínén megjelenvén, a talaj- és vízviszonyokra vonatkozólag az érdekelteknek a szükséges felvilágosításokat megadja. Az érdekeltek feladata leend ezután a geologus szakvéleménye alapján a kútfúrási vállalkozókkal megegyezésre jutni. Ezen feladatot azonban megkönnyítendő, gondoskodni fogok arról, hogy a vállalkozókkal való versenytárgyalás feltételeinek, nemkülönben a kiviteli módozatoknak megállapítása, valamint az egész műszaki művelet keresztülvitele a közegészségügyi szolgálattal megbizott kulturmérnök útmutatása mellett és felügyelete alatt eszközöltessék.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy erről az egyes községeket azzal értesítse, hogy a mennyiben ily kútat fúratni óhajtanának, az iránti kérvényüket közvetlenül hozzám terjeszszék fel.

Jóllehet a vízjogi törvény ily artézi kútak fúrását már meglevő hasonló művektől megállapított távolságon túl hatósági engedélyhez nem köti, tekintettel azonban arra, hogy különböző földtani és forrásviszonyoknál fogva, az ujabb művek létesítése a már meglevőket úgy minőségben, mint mennyiségben veszélyeztethetné, az érdekeltek egyúttal figyelmeztetendők, hogy ily kútak fúrásának engedélyezése iránt saját érdekükben a szükséges lépéseket előbb tegyék meg. Kelt Budapesten, 1892. évi november hó 27-én.

V. ö. még a 184. §. 1. pontját.

16. §.

Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter* szakértők és az összes érdekeltek meghallgatásával a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet állapít meg.

A védterületen belül harmadik személyek ásásokat vagy fúrásokat csak hatósági engedély (157. §.) és ez esetben is csak oly feltétel mellett végezhetnek, hogy ez által a védterületen levő gyógyforrás vagy gyógyvíz se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen.

Ha az illető gyógyforrás vagy gyógyvíz az engedélyezett munkálatok által mégis veszélyeztetnék, a munkálatok az érdekelt fél kérelmére megszüntetendők.

V. ö. A törvény 23, 157, 184 és 194. §-át. s az A. R. 40—44. §§. A ki védterületet óhajt megállapíttatni, annak belügyminiszteri engedélylyel igazolnia kell, hogy vize ásvány vagy gyógyvíz. Hogy mely vizek tekintetnek ásvány vagy gyógyvizeknek, arról:

az 1876 : XIV. t.-cz. következő szakaszai rendelkeznek :

100. §. *Gyógyfürdőknek tekintetnek: a)* ásványfürdők, melyeknek egyes ásványforrásaikra nézve előzetesen teljesített pontos vegyelemzés alapján szakértői vélemény által kimutattatik, mikép ásványvizük fontosabb kórok ellen hatályosan használható;

b) vízfürdők, melyek kellő minőségű tiszta és üde forrásvízzel birnak.

Minden gyógyfürdőnek az egészség és kényelem igényeinek megfelelő fürdő- és lakházzal, fürdőszabályzattal, a fürdőidény alatt állandó fürdőorvossal és gyógyszertárral kell ellátva lennie; szükséges továbbá, hogy a gyógyforrások a légköri kártékony befolyásoktól és mindennemű tisztátalanítástól megvédve legyenek s végül, hogy gondoskodva legyen a betegeknek egészséges eledellel való ellátásáról, valamint nyugalmuk és kényelmük megóvásáról.

A fürdőorvos kinevezése a főispánnak bejelentendő, ki csak a törvényszerű képesítés hiánya, vagy erkölcsi indokok alapján tehet ez ellen kifogást, melyre nézve végérvényesen a belügyminiszter dönt.

101. §. A gyógyfürdői elnevezésre az engedélyt, ha okmányilag kimutattatik, mikép az előbbi §-ban említett kellékeknek meg van felelve, a törvényhatóság meghallgatásával a belügyminiszter adja meg.

Ily fürdőkben a hőmérséki és lebészeti viszonyok a fürdő-idény alatt pontosan feljegyzendők.

102. §. A gyógyfürdők emelése tekintetéből a miniszterium az azokban megkívántató posta- és távirati állomások lehető felállításáról; a hatóság pedig a gyógyfürdőkhöz vezető útak jó karban tartásáról gondoskodik.

103. §. Uj építkezések gyógyfürdőkben húsz évi adómentességet élveznek.

104. §. Mindennemű fürdőben, a fürdőházak, úgyszintén a lak- és mellékhelyiségek a közegészségi feltételeknek megfelelő karban tartandók. Ennek ismételt figyelmen kívül hagyása esetén a fürdő bezáratását, a törvényhatóság meghallgatása után, a belügyminiszter elrendelheti.

105. §. Gyógydíjak beszedése s gyógyalapok létesítése hatóságilag engedélyezhető.

* Az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a földmiv. miniszter.

Az e czímen begyült összeg kizárólag csak a fürdő emelésére használandó fel.

106. §. A fürdők azon törvényhatóság felügyelete alá tartoznak, melynek területén vannak.

A törvényhatóság gondoskodik arról is, hogy a vagyontalanok a fürdők és gyógyforrások díjtalan használatában a lehetőség szerint részesíttessenek.

107. §. Az ásványvizek töltése, tartása s a mesterséges ásványvízek elárusítása rendeleti úton szabályoztatik.

108. §. Mesterséges ásványvizek csak hatósági engedély mellett, vizsgát tett vegyész vagy gyógyszerésznek felügyelete s vezetése alatt készíthetők.

A szabályok ismételt meg nem tartása esetén az engedély megvonatik.

Vasutakat és közutakat érintő védterületek megállapításánál követendő eljárást illetőleg l. a földmívelési és kereskedelmi minisztereknek következő rendeletét:

24,852. sz. A m. kir. földmívelésügyi miniszternek a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel együttesen kiadott rendelete az ásvány- és gyógyforrások számára kérelmezett közforgalmú vasutakat vagy közutakat érintő védterületek megállapítása és a védterületeken foganatosítandó vasuti és közuti munkálatok engedélyezése körüli eljárás tárgyában.

Oly czélból, hogy az ásvány és gyógyforrások számára kérelmezendő védterületek megállapítása, valamint az ezen védterületeken ásások és fúrások engedélyezése körül követendő eljárás, a mennyiben a védterületekbe egyes vaspálya- vagy köz-útrészek befoglaltatnának, az országgyűlési jóváhagyással kiadott vasutengedélyezési szabályrendelet és az osztrák-magyar vámszövetség értelmében törvényerővel biró vasuti üzletrendtartás határozmányaival illetve a közutakra vonatkozólag fennálló szabályrendeletekkel összhangba hozassék: a vízjogi törvény tárgyában 1885. évi deczember hó 31-ikén 45,689. sz. a. kibocsátott általános rendelet VII. fejezete alatt foglalt határozmányok kiegészítéséül a következőket rendeljük:

1. Ha az ásvány- és gyógyforrások számára a védterület megállapítása olykép kérelmeztetik, hogy abba valamely közforgalomban levő vasút tulajdonát képező és a vasút üzemi czéljaira szolgáló, vagy pedig valamely közforgalomban levő úthoz tartozó terület is befoglalandó lenne: a bevezető részben idézett általános rendelet 42-ik §-a értelmében eljáró m. kir. bányakapitányság, a védterület ezen részeinek megállapítása iránt tartandó tárgyaláshoz a vasutakat érdeklőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséget, a közutakat érdeklőleg pedig, nevezetesen:

a) államutaknál az azok kezelésével megbízott m. kir. államépítészeti hivatalt,

b) a törvényhatósági utaknál az illető törvényhatóság közigazgatási bizottságát, végre:

c) községi utakra nézve az illető községet, mindenkor meghívja s a tárgyalás befejeztével pedig javaslatát a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, illetve a fentebbi *a*, *b* és *c* alatt megjelölt közigazgatási vagy helyi hatóságok képviselői által érvényesíteni kivánt álláspont figyelembe vétele mellett teszi meg, vagy amennyiben nézetkülönbség merülne fel, a m. kir. bányakapitányság saját javaslatával együtt a fentebbi határozatok értelmében kiküldött képviselők külön véleményét is felterjeszti a földmívelésügyi m. kir. miniszterhez, ki ez esetben a védterületet a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg állapítja meg.

2. Ha az ekkép megállapított védterületen a vasut vagy annak üzletkezelő igazgatósága, illetve az útfentartásra hivatott tényezők fúrással vagy ásással járó munkálatot lennének kénytelenek közérdekből eszközöltetni: ezen munkálat szabályszerű engedélyezése előtt a fúrás vagy ásás megengedhetősége feletti határozathozatal végett a bányakapitánysághoz tartoznak fordulni: ezen hatóság pedig az e részbeni határozathozatalt megelőzőleg, a vízjogi törvényben és a jelen rendelet 1. pontjában idézett általános rendeletben előírt eljáráshoz a vasuti területet illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséget, a valamely közforgalmú közúthoz tartozó területet illetőleg pedig az út jellegéhez képest az 1. pontban megállapított hatóságok valamelyikét meghívja és az engedélyezésre vonatkozó első fokú határozatot, a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, illetve az 1. *a*, *b*, *c* alatt említett hatóságok képviselője által nyilvánított vélemény figyelembe vételével hozza meg s végül e határozatot a most érintett hatóságokkal megfelebbezhetés czéljából még az esetben is közli, ha ezek az eljárásnál részt nem vettek volna.

A bányakapitányság által első fokulag hozott határozat elleni felebbezés, vagy a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, illetve az illetékes többi hatóság bármelyikének felszólalása esetén a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez terjesztendő fel, ki végső fokban a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel együttesen határoz.

3. Azon esetben, ha az ásvány- vagy gyógyforrás tulajdonosa az engedélyezett munkálatot a forrásra nézve veszélyesnek találná és ennélfogva a munka beszüntetését kérné: a m. kir. földmívelésügyi miniszter a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg végérvényesen határoz a felett, hogy a fennforgó esetben az engedélyezett munkálat vagy a veszélyeztetett forrás képvisel-e fontosabb közérdeket?

Az ezen megállapítás alapján a nevezett két miniszter által egyetértőleg hozandó határozatnak magát mindkét fél feltétlenül alávetni tartozik.

4. Közérdekből, jelesül hadászati sürgősség, vagy veszély esetén, hogy ha az előző pontokban körvonalozott eljárás megtartásából a vasut forgalmi és szállítási képességéhez illetve a közút használható állapotához fűzött közérdekre kár vagy hátrány származhatnék: a vasút tulajdonában levő, illetve közútat vagy annak tartozékát képező védterületen szükséges vasúti vagy közúti munkálatokat a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ideiglenesen minden további alakszerűség nélkül engedélyezi és ebbeli rendeletéről az illetékes bányakapitányságot is értesíti.

Ezen ideiglenes engedélyben a nevezett miniszter egyszersmind záros határidőt tűz ki, mely alatt a kérelmező az engedély elvesztésének terhe alatt köteles a végleges engedély kinyerése iránt a fennebb előírt eljárás foganatba vételére a kellő lépéseket megtenni.

5. Jelen rendelet azonnal hatályba lép. Budapesten, 1889. évi julius hó 8-án. *Gróf Szapáry*, s. k., m. kir. földmívelésügyi miniszter. *Baross*, s. k., m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

—

A m. kir. belügyminiszternek 23,328/1883. számú körrendelete: az ásványvizek töltése, dugaszolása, továbbá a gyógyforrások befedése és befoglalása körül követendő eljárás tárgyában:

Az ásványvizek töltése, dugaszolása, továbbá a gyógyforrások befedése és befoglalása körül követendő eljárásra nézve, az 1876: XIV. t.-cz. 107. §-a alapján, az országos közegészségi tanács meghallgatása után a következőket rendelem:

1. Az ásványvízzel megtöltött üvegek, vagy edények bedugaszolására

használt parafának a lehető legjobb minőségűnek és belső végén az ásványkút jegyének és a forrás nevének kivehetőleg beégetve kell lenni.

Az üvegek vagy edények nyaka pedig szabályos hengeralakkal birjon és a jóval szélesebb dugasz abba dugaszoló gép segítségével tolassék be. A dugasz és a palaczk (vagy edény) nyakának teljes megszárítása után a dugasz kevés szurokkal vonassék be.

2. Az üvegek vagy edények külsőleg ónlemezzel zárandók el, melynek a dugaszt és a tartály nyakát egészen be kell takarnia.

A szabályos töltés feltüntetése czéljából pedig a tulajdonosnak vagy bérlőnek a forrás nevét és a töltés évét tartalmazó pecsétje minden ily ónlemezre rányomandó.

3. A víz szétküldésének rendszerint jól zománczolt agyagedényekben vagy üvegpalaczkokban kell történnie.

4. Minthogy pedig a fenti határozatok csak akkor nyújthatnak elegendő biztosítékot arra nézve, hogy kellő minőségű és tisztaságú gyógyvizek hozassanak forgalomba, ha kellőleg gondoskodva van arról, hogy a források — illetőleg kútak — melyekből az ásvány- vagy gyógyvíz meríttetik, akár a légkörből, akár a környékező földből, talaj- és mellékvizekből eredhető tisztátalanítás, illetőleg elegyülés ellen lehetőleg megóvassanak: ugyanezért a fürdő- és forrástulajdonos vagy bérlő gondoskodni tartozik arról, miszerint a gyógyforrások és ásványkútak az ásványvíz természetének leginkább megfelelő módon, akként befödve és befoglalva legyenek, hogy azok minden idegen részeknek behatása és elegyülése ellen biztosíttassanak.

Elszigetelő anyagul leginkább fát, még pedig veres fenyűt használhatni; mivel a fémekből előállított elszigetelő készülékek, a gyógyvizek gázainak hatása folytán hamar elpusztulnak. Asott kútaknál fahengerek szintén sikerrel használhatók, ezen czélnak megfelelőbb azonban a nem mésztartalmú kövekből készített cylinderek alkalmazása.

5. A forgalomba hozott ásványvizek üvegekbe vagy edényekbe zárásának szabályszerűsége, továbbá azoknak netáni meghamisítása vagy megromlása, hatóságilag folytonosan ellenőrizendő, és ezen ellenőrzés általában oly módon lesz gyakorlandó, a mint ez az egészségre ártalmas táp- és élvezeti szerekre nézve az 1876. évi julius hó 4-én 31,026. sz. a. kelt itteni körrendeletben, nevezetesen a 6. §-nak 8. és 9. pontjai alatt van megszabva.

6. Végül azon körülmények, vajjon a törvényhatóság területén létező ásványvízforrások vizének töltésénél és dugaszolásánál a fent előirt szabályok megtartatnak-e? továbbá, vajjon a gyógyforrásoknak és ásványkútaknak befödése és befoglalása kellően foganatosítva van-e és mily módon? — a gyógyfürdőkről folyó évi április 3-án 838. sz. a. kelt körrendeletem értelmében szerkesztendő és ide felterjesztendő évi jelentésben külön felemlítendő lesz.

Midőn erről a törvényhatóságot miheztartás és az érdekelt gyógyforrástulajdonosok vagy bérlők kellő tudósíttatása végett értesítem, egyszersmind kijelentem, hogy tekintetbe véve, miszerint a töltésre használandó üvegek és edények rendesen nagyobb készletben tartatnak, és a töltés ideje már elkezdődött, — határidőül 1884. évi márczius hó 31-ét tűzöm ki, mint oly napot, melyen túl az ásványvizek, ha nem a fent 1—3. pont alatt előszabott módon lesznek töltve és dugaszolva, forgalomba nem hozhatók. Kelt Budapesten, stb.

—

A m. kir. belügyminiszternek 1893 junius 8-án 44,404. szám alatt valamennyi törvényhatósághoz intézett körrendelete, a fürdők és gyógy-

helyek felügyelete, a fürdők, gyógyhelyek és ásványvizek kimutatásai, a források foglalása és az ásványvizek kezelése tárgyában.

A magyar szent korona országainak balneologiai egyesülete azon kérelemmel fordult hozzám, hogy a fürdők, gyógyhelyek és ásványvizekről a törvényhatóságok által beterjesztendő évi jelentések számára ujabb, könnyebben szerkeszthető és feldolgozható mintát szabjak elő s hogy a fürdők és gyógyhelyek rendőri felügyelete tárgyában fennálló intézkedéseket módosítsam. Midőn a nevezett egyesületnek eme nemcsak közegészségügyi, de nemzetgazdászati szempontból is kiválóan fontos tényezők iránti gondoskodását tőlem telhetőleg támogatni óhajtom, czélszerűnek tartom egyúttal hivatalbeli elődeimnek az ásványvizekre vonatkozólag kiadott, de részben módosított rendeleteit itt egybefoglalni s érvényben levő részeiket felelevenìteni.

Minélfogva a fürdőkre vonatkozó 1875-iki 1776. számú és 1883-iki 838. számú, továbbá az ásványvizekre vonatkozó 1883-iki 23,328. és 66,580., továbbá 1884-iki 13,226. és 19,880. számú rendeletek hatályon kívül helyezése mellett a következőket rendelem:

I. A fürdők és gyógyhelyek felügyeletére nézve: Minden, a törvényhatóság területén levő fürdőben és gyógyhelyen a személy- és vagyonbiztonság érdekében s a vendégek nyugalmának biztosítása czéljából az idény tartamára fürdőbiztos jelölendő ki.

Ily fürdőbiztosul gyógyhelyeken és nagyobb fürdőkben, hol átlag legalább 300 vendég fordúl meg az idényen át, csak valóságos vagy tiszteletbeli szolgabírák jelölhetők ki, a kik rendőrbiráskodási joggal felruházva lévén, kihágási ügyekben közvetlenül intézkedhetnek.

Kisebb fürdőkben e felügyelettel a szolgabirói hivatal ellenőrzése mellett a helyi városi vagy községi előljáróság is megbízható.

A kijelölt fürdőbiztos kötelességei a következők:

1. A közbiztonság, közerkölcsiség és a rend fentartása.

2. A fürdővendégek bejelentésének és nyilvántartásának ellenőrzése.

3. A játékokra nézve fennálló törvények és szabályok alkalmazása.

4. A vendégek nyugalmát zavaró tüntetések és csoportosulások megátlása.

5. A hatóságilag engedélyezett fürdő-, zene- és gyógydíjak szabályszerű beszedésének, felhasználásának és elszámolásának ellenőrzése.

6. Szintársulatok és vándorló bűvészek felügyelete.

7. A közegészségügyi érdekek szemmel tartása, a gyógyforrások, kutak s egyéb, a vendégek használatára szánt gyógyintézményeknek felügyelete; egészséges ételek és italok kiszolgáltatásának ellenőrzése s a netán létező gyógyszertár és kórház feletti felügyelet.

8. Végre egyátalán mindaz, a mi a közrend fentartása érdekében a szolgabirónak különben is kötelessége.

A fürdőbiztos eljárásánál szükség esetén a megkivántató hatósági vagy csendőri segélyt veheti igénybe, azonban sem a tulajdoni jogra, sem a vendégek szabad rendelkezési akaratára a törvényszabta határokon kívül befolyást nem gyakorolhat, működése közben mindig a kellő óvatosságot, tapintatosságot tartva szeme előtt.

Díjazást, szabad lakást vagy egyéb kedvezményeket a fürdőbiztos sem saját maga, sem családja számára a gyógyhely tulajdonosától nem követelhet s nem fogadhat el, miután egyebek közt az is hivatása, hogy adandó esetben a vendégek érdekeit az előbbi túlkapásai ellen megvédje.

A fürdőbiztos napidíjait és utiköltségeit a hatóság állapítja meg és saját pénztárából fedezi.

Hogy ez által a házi pénztár felesleges kiadásokkal ne terheltessék, s hogy másrészt a fürdőbiztosul kijelölt vármegyei tisztviselő egyéb hivatalos teendőitől a fürdő felügyelete által el ne vonassék, tartózkodása a kijelölt gyógyhelyen még a főidény alatt is csak meghatározott napokra szorítandó.

Nagyobb ünnepélyek, búcsuk s ezekkel járó népcsődületek alkalmával, melyeket a gyógyhelyek igazgatóságainak előzetesen kell a hatóságnak bejelenteni, a fürdőbiztos külön kirendelendő.

Mindezen intézkedések azonban főleg csak a közrend biztosítását eszközlik, a fürdővendégek s különösen a betegek egészségügyi érdekeinek megóvására a fürdőorvos van hivatva. Ennélfogva nem csak minden gyógyhelyen, de minden nagyobb fürdőhelyeken is orvosnak állandóan kell lakni, ki a már említett kötelességein kívül az idény befejeztével a fürdő vagy gyógyhely forgalmáról, belszervezetéről s egyéb viszonyairól egészségrendőri és statisztikai szempontból kimerítő kimutatást tartozik összeállítani, melyet a tulajdonos vagy bérlő a törvényhatóság útján ide beterjeszteni köteles.

Végül felhívom a törvényhatóságot, hogy önálló gyógyszertár hiányában minden gyógyhelyen kivétel nélkül, kisebb fürdőkben pedig azon esetekben, ha a legközelebbi gyógyszertár két kilométernél távolabb fekszik, legalább házi gyógyszertár felállítása iránt intézkedjék, melyre azonban az engedély innen kikérendő.

II. A fürdők, gyógyhelyek és ásványvizek kimutatásaira nézve: Minden, a törvényhatóság területén létező fürdő, gyógyhely és ásványvízről a kellő számban ide mellékelt «kérdőpontok» szabatos kitöltése által kimutatás készítendő s f. évi julius hó végéig ide felterjesztendő.

A kérdőpontok kitöltése csak oly fürdőkre, gyógyhelyekre és ilyenekül szereplő climatikus nyaralóhelyekre terjesztendő ki, a melyekben állandó fürdővendégek számára lakások léteznek és oly ásványvízforrásokra, a melyek ez idő szerint már forgalmi czikket képeznek.

A mennyiben a mellékelt «kérdőpontok» nem a kellő számban küldettek volna meg a törvényhatóságnak, azokat utólag innen kérje.

A «kérdőpontok» az illető fürdő, gyógyhely vagy forrás kezelője által töltendők ki, azután a törvényhatósági főorvos által felülvizsgálandók s hitelességük általa aláírásával igazolandó.

Hogy az egyszer így beterjesztett főbb adatok itt évente a kellő pontossággal és megbízhatósággal kiegészíthetők legyenek, minden fürdő tartozik a fennemlített kérdőpontok kitöltésén és felterjesztésén kívül a lefolyt fürdőidényről szóló jelentését az idény letelte után két hét múlva s a mennyiben az egész éven át nyitva áll, a lefolyt naptári évről szóló jelentését a következő év január 15-ig az alábbi minta szerint az illetékes törvényhatóság útján hozzám beterjeszteni.

Az évenkint beterjesztendő jelentés három részből áll:

1. A szövegezett jelentésből.
2. A vendégforgalom,
3. a meteorologiai észleletek rovatos kimutatásából.

1. *A szövegezett jelentés.* A szövegezett jelentésbe a következők az alábbi sorrendben veendők fel.

Mindazon változás, mely a lefolyt idény alatt felmerült és pedig:

A gyógyhelyekre és fürdőkre vonatkozólag:

a) Történtek-e és minő új építkezések és beruházások?

b) Mily összeg folyt be gyógy- és zenedíj czímén s mire használtatott fel?

c) A rendszeresített fürdőorvos neve s ha esetleg magánorvosok is működnek a fürdőben vagy gyógyhelyen, azok nevei.

Kisebb fürdőkben, hol állandóan ott lakó orvos nincs, mily időközökben látogatja a fürdőt a tulajdonos által alkalmazott orvos? továbbá van-e a fürdőorvosnak más hivatalos állása is?

d) Hányszor s mikor lett a fürdő a törvényhatósági tiszti orvos által megvizsgálva? Talált-e ott hiányokat vagy közegészségi ártalmakat? Elrendeltetett és foganatosíttatott-e s mily eredménynyel ezek megszüntetése?

e) Fordúltak-e elő ragályos betegségek az idény alatt s mily intézkedések tétettek tovaterjedésük megakadályozására?

f) Ki volt a fürdőbiztos?

g) Egyéb közegészségügyi vagy balneologiai szempontból fontosabb mozzanatok.

Az ásványforrásokra vonatkozólag:

a) Kellően vannak-e foglalva és fedve az ásványvízforrások?

b) Észleltettek-e az ásványvíz természettani tulajdonságaiban vagy hőfokában ingadozások és milyenek voltak azok?

c) Elemeztetett-e az ásványvíz újból?

d) Mutatkoztak-e új források?

A kereskedelmi forgalom tárgyát képező forrásokra nézve ezen kívül megemlítendő:

e) Mennyi volt a szétküldött palaczkok vagy korsók száma?

f) Történtek-e új befektetések vagy lett-e valamely forrás ujra foglalva?

g) Betartatnak-e az alább felsorolandó szabályok az ásványvíz töltésénél és dugaszolásánál?

h) Egyéb, az ily ásványvízforrás minőségére vagy jelentőségére nézve jellegző adatok.

2. *A rovatos kimutatás.* A rovatos kimutatás a gyógyhely forgalmát tünteti elő.

Hogy az összes hazai fürdők és gyógyhelyek vendégforgalma összehasonlítható legyen, az egyöntetűség okáért az állandó fürdővendégek rovatába csak azok veendők fel, kik a fürdőtelepen legalább egy hétig tartózkodtak; az ideiglenes fürdővendégek közé pedig mindazok, kik egy hétnél rövidebb ideig időztek a fürdőben, de ott legalább egy éjjelt töltöttek.

Az állandó vendégeknél külön mutatandó ki a férfi, a nő s a gyermek (utóbbiakhoz csak a 15-ik évet be nem töltött egyének számítandók) és a honosság, az ideigleneseknél csak a honosság, hogy t. i. belföldi-e vagy külföldi?

Külföldinek veendő minden vendég, ki nem a magyar szent korona országainak területéről való.

A vendégforgalom kimutatására az I. alatti minta szolgáljon.

3. *A meteorologiai észleletek.* Minden fürdőhelyen, a Budapest fő- és székváros területén létezők kivételével, pontos meteorologiai megfigyelések teendők és pedig climaticus gyógyhelyeken a II-ik mintának megfelelőleg, a többieken pedig a III-ik minta szerint; utóbbi esetben tehát csak a hőmérsék ingadozására (a hőmérsék mindig Celsius fokok szerint tüntetendő ki), a csapadék minőségére, mennyiségére és az esős napok számára terjesztve ki a feljegyzéseket.

Minderről a törvényhatóságot azzal értesítem, hogy a fürdők, gyógyhelyek és kereskedelmi forgalom tárgyát képező forrásokról az 1893-ik évről szóló jelentést már ezen rendelet alapján szerkesztesse és a kiszabott időben ide mutassa be.

III. A források foglalására és az ásványvizek kezelésére nézve: A gyógyforrások foglalása, befedése, az ásványvizek töltése és dugaszolása

körül követendő eljárásra nézve az 1876 : XIV. t.-cz. 107. §-a alapján a következőket rendelem :

1. Az ásványvizek a töltés, dugaszolás és általában kezelés szempontjából 3 osztályba soroztatnak :

a) oly ásványvizekre, melyek élvezeti czikket képeznek,

b) oly gyógyvizekre, melyek szabad gázokat s különösen szénsavat nem tartalmaznak (keserűvizek),

c) olyanokra, melyek szabad gázokat is tartalmaznak.

Mindezen ásványvizek kivétel nélkül csak teljesen tiszta palaczkok vagy jól zománczolt agyagkorsókba töltve bocsáthatók kereskedésbe azon különbséggel, hogy :

Az élvezeti vizek dugaszolási módja a forrástulajdonos szabad tetszésére bizatik, míg ellenben

minden gyógyvíz csak dugaszoló gép segítségével dugaszolható.

Ezen felül a gáztartalmú ásványvizeknél a gázok elillanásának s a vegyi bomlásnak megakadályozására kell, hogy az üvegek vagy edények nyaka a nyilás felé keskenyebb szabályos kúpalakkal birjon s a legkitünőbb minőségű I-ső rendű parafadugóval zárassék el, melynek belső oldalán a töltési év kivehetőleg beégetendő.

Minden ásványvíznél az üvegek vagy edények külsőleg ónlemezzel zárandók le, melynek a dugaszt és az edény nyakát egészen be kell takarnia ; a szabályos töltés feltüntetése czéljából pedig a tulajdonosnak vagy bérlőnek a forrás nevét és a keserűvizek kivételével a töltés évét tartalmazó pecsétje minden ily ónlemezre után rányomandó.

Az, hogy az ásványvizek melyik osztályba tartoznak, a forgalomba hozatalra szükséges engedély megadásakor lehetőleg a forrástulajdonos kívánságának figyelembe vételével itt fog megállapíttatni, azon megjegyzéssel, hogy a gyógyvizek közé még az arra alkalmas forrás is csak a vegyelemzés adatainak bemutatása után fog beosztatni.

Minthogy pedig kellő minőségű és tisztaságú gyógyvizek még a fenti határozatok betartása mellett is csak úgy hozhatók forgalomba, ha a források vagy kutak, melyekből a víz meríttetik, akár a levegőből, akár a környező földből, talaj- és mellékvizekből eredhető tisztátlanság, illetőleg elegyedés ellen megóvatnak, a fürdő- és forrástulajdonos vagy bérlője oly befödésről és foglalásról tartozik gondoskodni, mely a forrást vagy kutat minden idegen anyag behatása ellen biztosítja.

Elszigetelő anyagúl leginkább égetett agyagcsövet, fát, még pedig vörös fenyőt, esetleg betont használhatni, mivel a fémek hamar elpusztúlnak. Czélszerű a nem mésztartalmú kövekből készített cylinderek alkalmazása is.

Különben tanácsos a vizek különböző természeténél s a talaj- és helyi viszonyoknál fogva minden egyes esetben a források foglalására nézve szakértő forrástechnikusok tanácsát kikérni.

A forgalomba hozott ásványvizek hatóságilag ép úgy ellenőrizendők, mint a táp- és élvezeti szerek s azok, melyek nem a fent előszabott módon vannak töltve és dugaszolva, a forgalomból kitiltandók.

Ezek után felhivom a törvényhatóságot, hogy jelen körrendeletemet a területén levő összes fürdők és ásványvízforrások tulajdonosainak megküldve, annak végrehajtása — s a mennyiben a helyi körülmények külön vagy részletesebb utasításokat igényelnének -- azok kiadása iránt saját hatáskörében intézkedjék.

Védőterületi engedélyokiratot 1901-ig a következő ásványvizü gyógyforrások kaptak:

Folyó szám	Az ásványosvizü gyógyforrás neve	Az engedélyokmány száma és kelte
1.	Corvin forrás (keserüviz) kocs. Komárom m.	33342/IV—13. 1889 VI/30
2.	Anna forrás. Szlatvin. Szepes m.	45044/IV—13. 1889 IX/19
3.	Tarcsai források. Vas m.	62325/IV—13. 1889 XI/2
4.	Széchényi forrás. Petánczon. Vas m.	56549/IV—13. 1889 XI/27
5.	Salvátor forrás. Szinnye Lipócz. Sáros m.	7900/V—16. 1890 II/26
6.	Stubicza tőpliczi forrás. Zágráb m.	61482 1890 XI/20
7.	Themis forrás. Csizen. Gömör m.	59182/V—16. 1890 XI/30
8.	Stefánia forrás. Fehér m.	33935 1890 XII/8
9.	Ágnes forrás. Fehér m. Moha kőzs.	33935/V—16. 1890 XII/8
10.	Szt. László (Püspök forrás) Rontó. Bihar m.	18538/V—16. 1891 VII/8
11.	Magyarádi források. Hont m.	61606/91 1892 III/23
12.	Szántói forrás. Hont m.	61606/V—16. 891 1892 III/23
13.	Pöstyén Tepliczi források. Trencsén m.	2335/V—16. 1892 VII/15
14.	Sztojkafalvi forrás. Szolnok Doboka m.	15903/V—16. 1892 VII/28
15.	Varasd-Töpliczi források. Varasd m.	27632/V—16. 1892 IX/24
16.	Herkulesfürdő forrásai. Krassó-Szörény m.	60642/V—16. 1892 XII/28
17.	Budaörsi keserüviz-források. (Loser, Hoffmann, Urbán)	66892/V—16. 1893 III/27
18.	Bikszádi források. Szatmár m.	52331 1893 III/22
19.	Krapina-Töplicz. Varasd m.	39364/V—16. 893 1894 I/24
20.	Kászon-Jakabfalvi források. Csik m.	63274/V—3. 893 1894 III/24
21.	Harkányi források. Baranya m.	21331/V—3. 1894 VIII/19
22.	Bártfai források. Sáros m.	31097/V—3. 1894
23.	Szliácsi források. Halászi. Zólyom m.	22643/V—3. 1896
24.	Félix-fürdő forrásai. P. Szt.-Márton. Bihar m.	14522/IV—3. 1897 IV/5
25.	Stubnyai forrás. Bars m.	54781/V—3. 896 1897 VI/4
26.	Császárfürdő forrásai. Budapest	46135/V—3. 1897 VIII/11
27.	Büdös forrás. Gyügy. Hont m.	45251/IV—3. 1897 IX/24
28.	Olenyova. Bereg m.	56760/V—3. 1898 I/5
29.	Koritniczai források. Liptó m.	78372/V—3. 897 1898 I/19
30.	Rank-Herlemi források. Abauj-Torna m.	5689/V—3. 1898 III/4
31.	Czigelka. Sáros m.	17940/V—3. 1898 V/12
32.	Szinyák. Bereg m.	56761/V—3. 98 1898 XI/3
33.	Polena. Bereg m.	56759/V—3. 1898
34.	Szolocsina. Bereg m.	60071/V—3. 98 1899 I/5
35.	Szolyva. Bereg m.	8789/V—3. 1899 II/19
36.	Sutinskó. Varasd m. Horvátország	43215/V—3. 1899 IV/20
37.	Rudasfürdő. Budapest. Pest m.	56853/V—3. 98 1899 VII/1
38.	Rajeczfürdő. Trencsén m.	14360/V—3. 1899 VIII/21
39.	Hársfalva. Bereg m.	8386/V—3 1899
40.	Ráczfürdő. Pest m.	22300/V—4. 1900 VII/15

A védőterületi tervezetek és okiratok a kir. bányakapitányságoknál őriztetnek. A kir. földtani intézet csak az engedélyokirat 1 példányát kapja meg; de az első időben azt sem kapta és igy a régibb keletü engedélyezések *számát* és *keltét* nem tudja.

17. §.

Sótartalmú vizekre nézve a sóegyedárúság iránt fennálló törvények, a bányatörvényben megjelölt ásványtartalmú vizekre nézve pedig a bányatörvény intézkedései irányadók.

A sójövedékről az 1868 : XI. t.-cz. rendelkezik. — V. ö. még az 1854 máj. 23. ált. bányatörvény (1854. B. T. L. 146.) 3. §-át.

B) *A hatósági rendelkezés alatt álló vizekről.*

18. §.

A jelen törvény 10. §. alá nem tartozó vizek használata felett a hatóság az e törvényben foglalt rendelkezések szerint intézkedik.

19. §.

A hajózás a folyamrendőri szabályok és rendeletek megtartásával mindenkinek szabad.

A hajózás szabadságát a hajózható közvizeken nem csak a jelen szakasz rendelkezése, hanem a nemzetközi szerződések és a tényleges jogállapot is biztosítják. L. egyébként a 2362/1869. sz. m. kir. közm. és közlekedésügyi min. rendeletet. — A jelen szakasz rendelkezései tárgyában hozott határozatok ellen a közig. bírósághoz panasz tehető. (1896 : XXVI. t.-cz. 54. §. 3. p.

20. §.

A tutajozás és fausztatás jogának megszerzésére és gyakorlására nézve az 1879 : XXXI. törvényczikk irányadó.

A tutajozás és fausztatás czéljaira szolgáló vízművekre mind az engedélyezési, mind a rendőri felügyelet szempontjából az erdőtörvény intézkedései alkalmazandók. (20187/1886. sz. m. kir. föld.-ip.-ker. min. határozat.)

—

Az erdőtörvény (1879 : XXXI. t.-cz.) idevágó intézkedései a következők :

181. §. A tutajozás a hajózható folyókon, valamint azon folyószakaszokon vagy patakokon, melyeken mesterséges vízépítmények létesítése nélkül, eddig is tényleg állandóan gyakorlatban van, a fennálló folyó, csatorna és tói hajózási rendszabályok megtartása mellett, mindenki által szabadon gyakorolható.

Azon nem hajózható folyókon, folyószakaszokon és patakokon pedig, melyeken annak előmozdítása érdekében, mesterséges építmények létesíttettek, csak hatósági engedély mellett gyakorolható.

A faúsztatás a hajózható folyók azon szakaszain, melyek hajózásra tényleg használtatnak, általában nem gyakorolható; a nem hajózható folyókon, folyószakaszokon és patakokon pedig, csak az alább meghatározott feltételek alatt szerzett engedély mellett eszközölhető.

182. §. A faúsztatásra vagy tutajozásra és az e czélra szolgáló vízépítmények felállítására az engedélyt az illető törvényhatóság, vagy törvényhatóságok meghallgatása mellett, a közlekedési miniszterrel egyetértőleg, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter adja meg.

183. §. A tutajozásra vagy faúsztatásra az engedély csak annak adható meg, a ki az okozható károkra nézve elegendő biztosítékot képes nyújtani.

184. §. Olyan folyókon vagy patakokon, melyek mentén, árvédelmi czélokból szabályozási munkák hajtattak végre, vagy vannak folyamatban: az engedély csak azon esetben adható meg, ha az úsztatás gyakorlása által az árvédelmi építkezések nem veszélyeztetnek.

185. §. Az engedély a vállalat és befektetendő tőke nagyságával arányban álló időtartamra, legfeljebb azonban 50 évig terjedhető időre adható.

186. §. Az engedélyben:

a) megállapítandó azon famennyiség, melyet az engedélyes évenkint leszállítani jogosítva van;

b) világosan felsorolandók és megállapítandók azon vízépítmények, melyek a tutajozás vagy úsztatás czéljából, nemkülönben azok, melyek a partbirtokosok vagy a víz másnemű használatára jogosítottak érdekében létesítendők;

c) esetleg megállapítandó azon évi járulék, melyet az előtte már engedélyt nyert engedélyeseknek a 191. §. *a)* pontja értelmében fizetni tartozik; és

d) meghatározandó azon határidő, a meddig tervszerinti berendezésük befejezendő.

187. §. A tutajozás vagy úsztatás csak a berendezés teljes befejezése után kezdhető meg.

A szállítandó tutajfák és épületfák a szállító bélyegével megjelölendők.

A tüzifa csak kötetlen hasábokban szállítható.

188. §. Oly vizen, melyen faúsztatás vagy tutajozás gyakoroltatik, vagy a melyen erre engedély már adatott ki, újabb engedély csak a jelenlegi jogélvezők, illetőleg engedményesek meghallgatása után adható; még pedig:

1. a mennyiben kitűnik, hogy az illető víz az eddigi jogélvezők számára szállítani engedélyezett famennyiségen felül, még több fa leszállítására is alkalmas: ezen többlet erejéig, történt legyen a kérelmezés akár a faúsztatás berendezésére kiszabott határidőn belül, akár az úsztatási jog tettleges gyakorlatba vétele után;

2. az esetben, ha az illető víz csak a tényleges jogélvezők számára adott engedélyben foglalt famennyiséget képes leszállítani, de bebizonyíttatik, hogy az engedmény birtokosai, a berendezés befejezésétől számított öt éven át, egyszer sem szállították az engedélyben foglalt összes fatömeget: akkor azon tömeg leszállítására adható újabb engedély, mely az illető engedményesek által valamely évben szállított legnagyobb famennyiség és az engedélyezett összeg közti különbözetnél nem nagyobb; végül:

3. ha valamely víz a tényleges jogélvezők számára szállítani engedélyezett tömegnél több faanyag leszállítására alkalmas, az illetők azonban a berendezés befejezésétől számított öt év alatt, az engedélyezett tömeget egyszer sem szállították le: ez esetben szállítási engedély adható azon tömegre, mely a szállításra engedélyezett és a tettleg leszállított tömeg közötti különbözet-

ből, valamint az engedélyezett tömeg határán felül elszállítható mennyiségből áll.

Ilyen esetben a jogosítottak mindenikének úsztatási idő szabatik, mely alatt az úsztatást, kártérítés terhe alatt, befejezni tartozik.

189. §. Ha a jogtulajdonos időhöz nem kötött kizárólagos jogot képes kimutatni: másnak újabb engedély, a jelen törvény kihirdetése után számított 50 év alatt, csak a kizárólagos jogtulajdonos beleegyezésével adható.

A kizárólagos úsztatási vagy tutajozási joggal birók azonban kötelesek a szállítás tekintetében, az illető usza-vízre utalt erdőbirtokosoknak, a mennyiben azokkal a faúsztatás teljesítésére nézve megegyezni nem tudnának s a mennyiben saját fájuk leszállítása ez által nem akadályoztatnék: az úsztatást vagy tutajozást megengedni, vagy azoknak a szállításra előkészített fakészleteit, a helyi árak mellett megvenni, vagy a költségek megtérítése mellett leúsztatni.

Ha az illető usza-vízre utalt valamennyi erdőbirtokos fája nem lenne leszállítható, akkor az elsőség azt illeti, kinek fája a kizárólagos úsztatási vagy tutajozási jog birtokosának leszállítandó fakészletéhez legközelebb esik.

190. §. Ha ugyanazon vizen többeknek adatik úsztatási engedély: mindenik engedélyesnek úsztatási idő szabandó meg, mely alatt az úsztatást kártérítés terhe alatt befejezni tartozik.

Az egyes engedélyeseknek megszabandó úsztatási idő megállapításánál az elsőség a korábbi jogélvezőket illeti; a többi szállítani óhajtókra nézve, a kellőleg felszerelt folyamodvány benyujtásának ideje, az ugyanazon időben beadott folyamodványoknál, a szállítandó fa nagyobb becsértéke ad elsőséget.

191. §. Az, ki oly vizen nyer szállítási engedélyt, melyen az úsztatás vagy tutajozás már gyakorlatban van, tartozik:

a) az addigi jogélvezőknek, a vállalat berendezésére tett költségek megtérítése fejében, a szállítandó famennyiség és használati idő arányában, az engedélyben megállapítandó évi járulékot fizetni; úgy szintén a fentartási költségeket, valamint az esetleges kártérítéseket is, az engedélyben megállapítandó részben viselni;

b) a szállítás czéljából általa netán újabban létesített folyó- vagy patakszabályozások, vagy más a szállításra szolgáló építmények használatát, a raktári helyiségek és mesterséges kikötők kivételével, a szállításra korább jogosultaknak ingyen, — a későbbi engedményeseknek pedig ezen §. *a)* pontja szerint megengedni. Az általa létesített építmények költségeinek, a szállításra korább jogosultak által leendő megtérítésére, igényt nem tarthat.

192. §. A tutajozásra vagy faúsztatásra szükséges engedély iránti folyamodás, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszteriumnál* nyujtandó be.

Folyamodó köteles a szállítandó famennyiséget és annak választékát (sortiment) kimutatni és kérvényéhez a folyó vagy patak azon szakaszának tervrajzát mellékelni, melyen a tutajozás vagy úsztatás érdekében vízműveket létesíteni kíván.

Ezen tervrajzban úgy a már létező vízépítmények, különösen malomgátak, minden csatornák, véd- és szabályozási művek, valamint az úsztatás vagy tutajozás czéljaira felállítani szándékolt vízépítmények, nemkülönben a folyó vagy patak medrét vagy vízjárását módosító munkálatok világosan feltüntetendők.

Köteles végre folyamodó tüzetesen kimutatni azt, miként szándékozik a tutajozás vagy faúsztatás érdekeit a folyón vagy patakon létező malmok vagy

* Jelenleg a földmiv. miniszteriumnál.

más iparüzletek, vagy az öntözési telepnek a víz használata iránt korább szerzett jogaival összeegyeztetni.

193. §. A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter* a folyamodványt mellékleteivel együtt véleményezés végett leküldi az érdekelt törvényhatóságnak vagy esetleg törvényhatóságoknak.

194. §. Ha olyan vizen való tutajozásra vagy úsztatásra kéretik az engedély, melyen a tutajozás vagy faúsztatás a folyamodvány beadását megelőző legalább öt egymásután következő éven át nem gyakoroltatott, vagy ha a tutajozás vagy úsztatás volt ugyan gyakorlatban, de az engedélyért folyamodó az úsztatás czéljából az illető folyón, vagy patakon új vízépítményeket szándékozik létesíteni, az érdekelt és jelesen a folyó vagy patak mentén levő községek, továbbá a folyón vagy patakon létező malom vagy más iparüzletek és az öntözési telepek tulajdonosai, a törvényhatóság alispánja vagy hasonló állású tisztviselője által, a folyamodványnak a törvényhatósághoz leérkezése után, 8 nap alatt, kézbesítés útján értesítendők.

A tervek a kihirdetési napon túl, közszemlére 30 napig kitéve maradnak.

Minden a tervezetre vonatkozó nyilatkozatok és észrevételek az illetékes hatósághoz ezen idő alatt nyujtandók be.

Később beadott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.

195. §. Ha oly vizen való tutajozásra vagy úsztatásra kéretik az engedély, melyen tutajozás vagy úsztatás már gyakoroltatik, vagy a melyen erre engedély már adatott és újabb vízépítményeket a folyamodó létesíteni nem szándékozik, azok, kik a tutajozást vagy úsztatást tényleg gyakorolják, vagy erre engedélyt nyertek, a törvényhatóság alispánja vagy hasonállású tisztviselője által, a folyamodványnak a törvényhatósághoz leérkezése után, 8 nap alatt kézbesítés útján értesítendők.

A tervek az értesítés napján túl 30 napig általuk megtekinthetők.

Minden, a tervezetre vonatkozó nyilatkozatok vagy észrevételek ezen idő alatt nyujtandók be.

Később beadott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.

A 30 nap eltelte után az összes iratok és tervek az érdekeltek részéről beérkezett nyilatkozatokkal együtt, legfeljebb további 15 nap alatt a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterhez felterjesztendők, ki az engedély tárgyában, a 182. §. szerint végérvényesen határoz.

196. §. A faúsztatás vagy tutajozás joga megszűnik:

a) ha az idő, melyre az engedélyeztetett, lejárt;

b) ha a jogosított a vállalat berendezését az arra megszabott idő alatt elmulasztotta.

197. §. Az esetben, ha a szállítási jog a jelen törvény kihirdetése előtt bármi czím alatt 50 évnél hosszabb vagy határozatlan időre szereztetett meg, a szállítási jog, a jelen törvény kihirdetésétől számított 50 év után megszűnik még az esetben is, ha a jog annak idejében kizárólagosan szereztetett volna meg; ezen utóbbi esetben azonban, a volt kizárólagos jogtulajdonos az újabbi engedély megnyerésére előjoggal bír.

198. §. A kisajátítási jog a jelen törvény értelmében engedélyezendő tutajozás és faúsztatás czéljából szükséges folyó- vagy patakszabályozások, vagy másnemű vízépítmények végrehajtására, vagy az úsztatott és tutajozott fának a gereblyéknél való kifogására és elhelyezésére szükséges területek megszerzésére, az 1868 : LV. t.-cz. értelmében, az engedélyesnek megadatik.

* Jelenleg a földmívelésügyi miniszter értendő mindenütt, hol a törvény földmív.- ipar- és kereskedelemügyi minisztert említ.

199. §. A faúsztatást vagy tutajozást gyakorlók tartoznak azon partrészeket, épületeket, víz- és útépítményeket, melyek a tutajozás vagy faúsztatás által veszélyeztetnek, saját költségükön védművekkel biztosítani.

A mennyiben az engedélyben felsorolt ilynemű vízépítmények azon czélra, hogy a veszélyeztetett partrészeket, épületeket, víz- és útépítményeket, a tutajozás vagy faúsztatás által való károsítástól megóvják, a gyakorlatban elégtelennek bizonyulnának, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter, a közmunka- és közlekedési miniszterrel egyetértőleg, a tutajozás vagy faúsztatás megkezdésétől számítandó három évig újabb biztosítási építkezések létesítését, vagy a meglevők átalakítását az engedély különbeni megszüntetésének terhe alatt elrendelheti.

A tutajozási vagy úsztatási engedély megadása után, mások által saját czéljaikra felállított épületeket és vízépítményeket, a tutajozás vagy faúsztatás általi megkárosítás ellen tulajdonosaik, nem pedig az úsztatást gyakorlók tartoznak megvédeni.

200. §. A zsilip-, gát- és malomtulajdonosok, vízépítményeiknek a tutajozók vagy úsztatók költségén és a hatóság által megengedett módon leendő olynemű átalakítását, hogy ez által a tutajozás vagy úsztatás lehetővé tétessék, nem gátolhatják.

Ha a tutajozás vagy úsztatás másként eszközölhető nem lenne, kötelesek beleegyezni abba, hogy üzletük bizonyos, az úsztatási engedélyben előre meghatározott vagy a szükség szerint, a hatóság által később megállapítandó időszakban és tartam alatt szüneteljen; mely szünetelésért a tutajozást vagy úsztatást gyakorlók a hatóság által megállapítandó kártérítést a szünetelés beállta előtt előre megfizetni kötelesek.

201. §. Az úsztatás vagy tutajozás által okozott károkért a vállalkozó teljes kártérítéssel tartozik; ha azonban a kár nem csupán tutajozás vagy úsztatás miatt támadt, akkor annak csak aránylagos része térítendő meg a vállalkozó által.

Azok, kik az úsztatási vagy tutajozási jog gyakorlására szolgáló építményeket, utakat, partokat stb. megrongálják, vagy a jogosan gyakorolt úsztatást és tutajozást akadályozzák: az illető jog birtokosának mindenben teljes kártérítéssel tartoznak.

202. §. A faúsztatásra vagy tutajozásra jogosítottak s azok munkásai, a mennyiben ez a szállítás eszközlése szempontjából elkerülhetlenül szükséges, közvetlen a víz partján fekvő földeken szabadon járhatnak.

Az okozott károkat azonban a vállalkozók a föld birtokosának megtéríteni kötelesek.

203. §. A faúsztatók kötelesek a szállítás megkezdését legalább 8 nappal megelőzőleg mindazon törvényhatóságoknak bejelenteni, melyeknek területén az úsztatás eszközöltetni fog; kötelesek továbbá a faúsztatók a leúsztatandó anyagok útjába eső malomgát- és zsilip-tulajdonosokat, az úsztatás indításáról legalább 24 órával előbb értesíteni.

Oly kisebb vizeknél azonban, melyeken az úsztatás megkezdhetése közvetlenebbül van az időjáráshoz kötve, az úsztatásnak (a kedvező körülmények be nem állta esetében) a bejelentett napon meg nem kezdése, mulasztásnak nem tekinthető, ha az a 8 napnak letelte után beállott legelső kedvező vízállásnál megindíttatik.

204. §. Az úsztatás befejezését, a faúsztatók az azt követő 8 nap alatt, úgy a törvényhatóságoknak, valamint mindazon községeknek is tartoznak bejelenteni, melyeknek területén az úsztatás történt.

A községek kötelesek újabb 3 nap alatt, az érdekelt partbirtokosokat

hirdetmény útján felhívni, hogy az úsztatás által netalán szenvedett káraikra nézve, ha keresetet akarnak indítani — a mennyiben ezt még nem tették volna, — az illetékes bíróságnál 15 nap alatt, az alább leírt következmények terhe alatt megtegyék.

A hirdetmény szokásos módon közzéteendő s a községházánál 15 napon át nyilvánosan kifüggesztendő.

A megtörtént kihirdetésről jegyzőkönyv veendő fel, melyben a hirdetmény szóról-szóra beigtatandó, s úgy a községi biró, valamint a községi jegyző és két helybeli lakos által, kik a kihirdetésnek tanui voltak, aláirandó.

205. §. A ki a hirdetés után következő 30 nap alatt kártérítési igénye iránt a keresetet meg nem indítja, az kereseti jogát elveszti.

206. §. A ki engedély nélkül fát úsztat vagy oly folyó- vagy patakszakaszokon, melyeken engedély kivántatik meg (181. §.) tutajoz, vagy a ki engedély nélkül vagy a hatósági rendelettől eltérőleg vízépítményeket állít fel, vagy az úsztatás és tutajozás czéljaira szükséges építkezéseket, folyó- és patakszabályozási munkálatokat tesz (182. §.): erdőrendészeti áthágást követ el, s 100—1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki az úsztatás megkezdését vagy annak befejezését kellő időben be nem jelenti, (203. és 204. §§.) 10—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

207. §. Ha az engedély nélküli építkezés vagy az úsztatás és tutajozás czéljaira engedély nélkül foganatosított folyó- és patakszabályozás másokra nézve káros: tartozik az építkező, a pénzbüntetésen kívül, az előbbeni állapotot saját költségén helyreállítani, különben az az ő költségén eszközlendő.

V. ö. még az A. R. 38—39. §§-ait.

21. §.

Kompot vagy révet, saját területén és saját kizárólagos czéljaira mindenki hatósági engedély nélkül állíthat fel, föltéve, hogy ez által a hajózás, tutajozás és faúsztatás nem gátoltatik.

A *ki nem* saját kizárólagos czéljaira akar kompot felállítani, az az:

1890 : I. t.-cz. következő szakaszai értelmében tartozik eljárni:

VIII. A kompok (révek) és hajóhidak stb. engedélyezése és létesítése körül követendő eljárás. Saját területen és kizárólag saját czélokra felállítandó kompok (révek).

70. §. Saját területén és kizárólag saját czéljaira, kompot (révet) bárki hatósági engedély nélkül állíthat fel, feltéve, hogy ez által a hajózás, tutajozás vagy faúsztatás gátoltatni nem fog.

Közhasználatra szolgáló, úgyszintén általában a kötéllel, esetleg sodronynyal összekötve működő, valamint a hajózható, tutajozható vagy szabályozás alatt lévő vizeken létesítendő kompok (révek), hajóhidak és hasonló berendezések.

71. §. Közhasználatra szolgáló, valamint azon kompok (révek) létesítésére, melyek bár csak kizárólag saját használatra, de kötéllel vagy sodronynyal összekötve helyeztetnének működésbe avagy hajózható, tutajozó vagy szabályozás alatt levő vizeken fognának létesíttetni, végül azon hajóhidak és

hasonló berendezések létesítésére, melyek az imént megjelölt vizeken terveztetnek, minden esetben előző hatósági engedély szükséges.

A közhasználatra szolgáló kompok (révek) és hajóhidak létesítéséhez szükséges kisajátítások és előmunkálati engedélyek.

72. §. A közhasználatra szolgáló kompok (révek) és hajóhidaknak létesítéséhez, valamint az azokhoz vezető útak megépítéséhez szükséges területek igénybevétele czéljából ezen létesítményekre a kisajátításról szóló 1881. évi XLI. t.-cz. hatálya kiterjesztetik.

Az előmunkálati engedély a kereskedelemügyi minisztertől kérendő.

A komp (rév) és hajóhíd műszaki terveinek az engedélyező hatósághoz benyújtása.

73. §. A komp (rév) és hajóhíd műszaki tervei, a műszaki leírásból, a helyzetrajzból, a szerkezet és kezelés leírásából, valamint a netán szükséges hozzávető út, partbiztosítás vagy mederrendezés tervezetéből állanak és ezek nyújtandók be azon hatósághoz, mely az alábbiak szerint az engedély megadására illetékes.

A kompok (révek) vagy hajóhídak engedélyezése.

74. §. Midőn a tervezett komp (rév) vagy hajóhíd valamely közútak kiegészítő részét lesz hivatva képezni és a közúttal egyidejűleg az azt építő által szándékoltatik létesíttetni, akkor annak tervezése, engedélyezése, megépítése és forgalomba helyezése tekintetében a jelen törvény 55—60., és 62. §-aiban megállapított határozmányok és módozatok irányadók.

Ha ellenben az ily berendezések a közútaktól vagy azok fentartásától függetlenül külön szándékoltatnának létesíttetni, a műszaki tervek azon törvényhatóság első tisztviselőjéhez mutatandók be, melynek területére a berendezés esnék.

Midőn több törvényhatóság területe érintetnék, az eljárásra illetékes hatóságokat a kereskedelemügyi miniszter fogja meghatározni.

A törvényhatóság első tisztviselője legalább tizenöt napi időközzel kitűzi a helyszíni szemle és engedélyezési tárgyalás foganatba vételének napját, arra az érdekelteket, a felső, alsó és szemben fekvő községeket, vállalatokat stb., úgyszintén a 7.5 kilométeren belül netán létező komp, vagy révjog, illetőleg vámoshíd tulajdonosait meghívja, tudtul adva egyúttal, hogy a műszaki tervek hol vannak betekinthetés végett kitéve; meghívja továbbá a földmívelésügyi miniszter szakközegét, valamint az illetékes államépítészeti és a netán rendszeresítve levő törvényhatósági mérnöki hivatalt is.

A helyszíni szemléről és engedélyezési tárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel. A törvényhatóság első tisztviselője elsőfokúlag határoz és abban megállapítja a műszaki terveket, a foganatosításnak, fentartásnak és kezelésnek feltételeit stb.

A mennyiben a felállítandó komp (rév), illetőleg hajóhíd ellen az engedélyezési tárgyalásnál magánjogi czímen kifogások emeltetnének, a felek között az egyezség megkísérlendő.

Ha az egyezség nem sikerülne, ez az engedélynek a közigazgatási hatóság által való megadását nem akadályozza ugyan, de az engedély azon világos megjegyzéssel adható csak meg, hogy az által a magánjogi igények nem érintetnek és hogy ha az engedélyes a közigazgatásilag megadott engedélylyel a magánjogi vitás kérdésnek egyezségi vagy bírói úton való eldöntése előtt él, ezt csak saját veszélyére és felelősségére teheti.

A törvényhatóság első tisztviselőjének határozata ellen, annak kézbesítése napjától számítandó tizenöt nap alatt a közigazgatási bizottsághoz és ennek

határozata ellen ugyanazon időtartam alatt a kereskedelemügyi miniszterhez lehet felebbezni.

A határozatok a földmívelésügyi miniszternek szakközegével, továbbá az államépítészeti hivatallal is közlendők, miután a felebbezés joga ezeket is megilleti.

A közigazgatási bizottság határozata az összes ügyiratokkal a kereskedelemügyi miniszterhez minden esetben, tehát még akkor is, midőn felebbezés nem adatott be, hivatalból felterjesztendő, ha a fenti 71. §-ban említett vízeken és módon óhajtatnék létesíttetni, vagy a jelen törvény 91. §-a alá tartozó eset forogna fenn.

A kereskedelemügyi miniszter által tervezett ilyetén berendezések engedélyezés alá nem esnek és ily esetekben a helyszíni szemle megtartása iránt a nevezett miniszter saját hatáskörében intézkedik.

A közforgalom sürgős eseteiben a kereskedelemügyi miniszter a helyszíni szemle és előző engedélyezés mellőzését és a foganatosítást megengedheti.

A kompok (révek), hajóhídak forgalomba helyezési engedélyéről.

75. §. Minden közhasználatra szánt komp (rév) vagy hajóhíd, a forgalomba vétel előtt a jelen törvény 74. §-ában említett elsőfokú hatóság által, az államépítészeti hivatal kiküldöttjének részvétele mellett vizsgálat alá veendő.

Ha e vizsgálat során pótlást vagy kiegészítést igénylő és elrendelendő hiány nem találtatott és a berendezés az engedélynek megfelelő, a forgalomba helyezési engedély megadandó.

Az e kérdésekben hozott határozatok elleni felebbezések tekintetében az előző szakasz határozmányai mérvadók.

Az említett engedélyben a komp (rév) méretei kitüntetendők, s megállapítandó a komp maximalis hord- és merülési képessége, továbbá az is, hogy a kompon hány személy, lábasjószág és szekér nyerhet helyet.

A kompnak megengedhető legmélyebb merülése a komp mindkét oldalán világos színre festett táblával, illetve vonallal jelölendő meg.

A kompokon és hajóhídakon való szállítást illetőleg a 116. §. határozatai érvényesítendők.

A kompok (révek) és hajóhídak által érdekeikben netán sértett felek panaszai iránti intézkedés.

76. §. A kompok (révek) és hajóhídak létesítése közben, vagy azontúl a forgalom alatt érdekeikben netán sértett felek azon panaszaikkal, melyek közigazgatási útra tartoznak, a törvényhatóság első tisztviselőjéhez fordúljanak.

A felebbezések iránt a jelen törvény 74. §-a intézkedik.

A kereskedelemügyi miniszter által létesített vagy létesítendő ilyetén berendezések tekintetében a jelen törvény 9. §-a szerinti eljárás követendő.

Gőzkompoknál hajózási rendszabályoknak követése.

77. §. Gőzkompok létesítésénél a hajózási rendszabályok is követendők.

A kompok (révek) vagy hajóhídak felett gyakorlandó rendőri felügyelet.

78. §. Valamennyi komp (rév) vagy hajóhíd felett a tekintetben, hogy a törvényes engedélyezési szabályok és általában a jelen törvény ide vonatkozó határozmányai megtartatnak-e? a közvetlen rendőri felügyeletet a 102. §-ban érintett hatóságok és az ott megjelölt fokozatokban gyakorolják.

A kompok (révek) és hajóhídaknak nyilvántartása.

79. §. A törvényhatóság első tisztviselője az annak területén létező kompok (révek) és hajóhídakról pontos nyilvántartást, illetve jegyzéket vezet és ezt minden év január hó 31-ig kellően kiigazítva a kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszti.

A jegyzék mintáját a nevezett miniszter rendeleti úton fogja meghatározni.

A vízjogi törvény átmeneti intézkedéseinek a hídakra és kompokra alkalmazása.

80. §. A vízjogi törvénynek az átmeneti intézkedésekre vonatkozó határozatai (1885. évi XXIII. t.-cz. 189. és következő szakaszai) az állami, törvényhatósági, községi közlekedési és községi útakon levő hídak, hajóhídak, magánhídak és átereszek, vagy az azok építése czéljából létesített vízi munkálatokra nézve nem alkalmazandók, és azok a vízi könyvbe sem vezetendők be. A kompok és révek ellenben a vízi könyvbe is mindenkor bevezetendők.

E tekintetben a törvényszerű felügyeletre és intézkedésre a kereskedelemügyi miniszter illetékes.

—

A földmívelési miniszternek 4460/96. sz. rendelete értelmében, «ha folyamrendészeti, hajózási vagy folyamszabályozási szempontból szükségessé válnék, engedélyes kompját bármikor minden kártalanítás nélkül áthelyezni, illetve eltávolítani tartozik.»

—

Kompok és révek a vízi könyvbe bevezetendők.

—

V. ö. még a 172. §-t, a 192. §. jegyzeteit, s az Á. R. 1, 87, 96. §§-ait.

22. §.

A halászatra a fenálló szabályok irányadók.

Lásd a halászatot szabályozó 1888 : XIX. t.-czikket és ennek végrehajtási rendeletét a jelen mű XVI. és XVII. tétele alatt.

23. §.

A bányavizekre a bányatörvények irányadók.

Az 1854-diki bányatörvénynek idevonatkozó intézkedései a következők :

99. §. Oly helyeken, hol a kutatás a földbirtokos vagy a közigazgatási hatóság különös beleegyezésétől függ (17. §.): a telekátengedés sem követelhetik. Ha azonban a bányaművelés üzletére valamely vízlevezetés másképen nem, vagy csak aránytalan költségekkel lenne kivihető : a bányavállalkozó megkívánhatja, hogy neki a víznek a 17. §-ban említett telkeken keresztüli földalatti vezetése, az épületeket és temetőket kivéve, megengedtessék. Az ilyes vezetéseknek azonban teljesen vízhatlanul és tartósan kell készítve lenniök s a vállalkozó az azok készítése által okozott minden kárért felelős.

105. §. Oly külvizek, melyek a bányaüzletre szükségesek : a tulajdonos akarata ellenére is, és a megyetárnásnak még más bányabirtokosok által is átengedendők, a mennyiben azt vízrendőrségi vagy más köztekintetek nem ellenzik és a kívánt vizátengedéstől nagyobb nemzetgazdászati előnyök várhatók. Az ez iránti nyomozásnak a telekátengedés tekintetében előadott szabályok szerint kell történnie s a határozatban egyszersmind azon feltételek megállapítandók, melyek alatt a bányavállalkozót a vízjog illetendi.

128. §. Oly vájnavizekre nézve, melyeket a bányavállalkozó fakasztott

fel, ha azokat künn hagyja is kifolyni, azoknak más állandó külvizekkeli egyesüléseig őt a bánya- és hutaüzletre s annak tartozékárai használat tekintetében előjog illeti.

129. §. Ha ilyes vájnavizek mások által vétetnek igénybe, a bányabirtokos a bányahatóság által felszólíttandó, miszerint kellő határidő alatt nyilatkozzék aziránt, vajjon ő azokat a legközelebbi öt év alatt a bányaüzletre akarja-e fordítani. Ha ezen nyilatkozat a kitüzött határidő alatt meg nem történik, vagy ha a bányatulajdonos a fenntartott joggal a legközelebbi öt év alatt nem él: úgy a vizek másoknak is bármiféle czélra is adományoztathatnak.

130. §. Ha a bányabirtokos a földtulajdonosnak, kinek telkén keresztül a vizek lefolynak, azérti kárpótlás fejében egyszersmindenkorra, egy bizonyos összeget fizetett, vagy ha azért évenkinti fizetéssel tartozik: úgy neki jogában áll attól, ki a vizeket használja mindaddig, míg ezen használat tart, az első esetben a tőkében adott kárpótlás törvényes kamatait, a másodikban pedig az évenkénti fizetés megtérítését követelni. A bányából kifolyó vájnavizek mennyiségébeni változásokért a bányatulajdonos nem felelős.

A miniszteri indokolás szerint a bányatörvény «csakis annyiban bir hatálylyal a vízhasználatra és a víz elvezetésére, a mennyiben az tényleg bányavizekre, azaz a bányában származó s a bányákban végig vonuló vizekre vonatkozik. Azok a vizek, a melyek nem bányákban fakasztattak, ha mindjárt bányászati czélokra szolgálnak is, ép oly bánásmód alá esnek és igy ép úgy tartoznak a jelen javaslat keretébe, mint a másféle ipari avagy gazdasági czélra használt vizek».

V. ö. még a (bánya-) vizilletékek kielégítéséről a csődtömeg bányavagyonából: 1881 : XVII. t.-cz. 58. §-át.

24. §.

A vizeknek ártalmas anyagokkal való megfertőztetése tilos.

Hogy mily intézkedések szükségesek arra nézve, hogy gyárakból, bányákból és más vállalatokból hulladékok és megfertőztetett vizek más vizekbe bebocsáthatók legyenek: az iránt a közegészségügy követelményei és a fennálló használatok tekintetbe vételével a hatóság intézkedik.

Ha valamely vízbe ártalmas anyagok vezettetnek, ennek megszüntetése iránt akár hivatalból, akár az érdekeltek panaszára a szolgabiró intézkedik (Á. R. 97. §.) s az elsőfokú határozatot ő hozza meg. A fertőzött víz oda- vagy elvezetésére vonatkozó munkálatokat azonban az alispán engedélyezi. Ha a vállalat az 1884 : XVII. t.-cz. 25. §-a értelmében telepengedélyhez van kötve, e kérdés a telepengedélylyel együtt tárgyalandó. (Az alispán delegálja maga helyett a szolgabirót, ki az ipari részre úgyis elsőfokú hatóság. L. a m. kir. földm. miniszternek 71226/99. sz. határozatát.) — V. ö. még a 185. §. 1. pontját s az Á. R. 97. §-át, továbbá az 1884 : XVII. t.-cz. 25. §-a. Víztartók, vízvezetékek megmérgezéséről l. az 1878 : V. t.-cz. 315. §-ait, berendításáról az 1879 : XL. t.-cz. 105. §.

A kenderlé azon ártalmas anyagok közé tartozik, melyekkel a vizet megfertőztetni tilos s ezen tilalom áthágói a 185. §. 1. pontja szerint — a mennyiben az 1879 : XL. t.-cz. 105. §-ának esete fenn nem forog — száz forintig büntethetők. (50,718/1886. sz. földmívelés-, ipar- és keresk. miniszt. határozat.)

Az 1894 : XII. t.-cz. 17. §-a szerint kendert és lent áztatni csak a hatóság által e czélra kijelölt helyeken és megállapított módozatok mellett szabad

s ugyanezen t.-cz. 94. §-ának *l)* pontja értelmében az ezen rendelkezés ellen vétők kihágást követnek el és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

25. §.

A rendes házi szükségletre, ültetvények öntözésére vizet meríteni, itatni, mosatni, úsztatni, fürdeni és jeget vágni a hatóság által e czélra kijelölt helyeken s a helyi rendőri szabályok megtartásával mindenkinek szabad.

Minden más czélra, valamint gépekkel vagy mesterséges készülékkel való vízhasználathoz hatósági engedély szükséges.

A mennyiben a hatóság a jelen szakasz szerint az ezen szakaszban érintett vízhasználatokra helyet nem jelöl ki, azok gyakorlata a község egész határában megengedettnek vélelmezhető. (F. I. K. M. 12,523/1888. sz. határozata.)

—

Iszap, föld, homok, kavics és kövek szedése szabad vízhasználatot nem képez, s arra — idegen tulajdont képező mederrészeken — a régi gyakorlat sem ad jogot mindaddig, míg a régi gyakorlatra támaszkodó jogosítvány a törvényes formák szerint igazolva nincs. (F. M. 17,502/1900. sz. határozata.)

—

Bőrmosás: «az 1885. XXIII. t.-cz. 25. §-ában részletezett szabad vízhasználatok fogalma alá nem sorozható, s ezen szakaszban szabályozott szabad vízhasználatok alatt csakis a szoros értelemben vett házi használatok értendők, mint a melyek idegen érdeket oly kevéssé érintenek, hogy azoknak a hosszas és szövevényes engedélyezési eljárás keretébe való utalása már ez okból is veszély nélkül mellőzhető. (Földm. M. 6377/1895. sz. határozata.)

Uszodák engedély tárgyát nem képezik, felállításuk helyét a helyi hatóság a folyamrendőri szempontok figyelembe vételével jelöli ki. 28.122/86. földm.-, ipar-, ker. min. határozat.

V. ö. még a T. 185. § 2. p., Á. R. 98. §. 1876: XIV. 10. §.

26. §.

Ha a vízhasználatra jogosult, a folyóvíz medrét egész szélességben elfoglalná, a mennyiben ezt a halászat érdeke megkívánja, — halálteresztőt vagy hallétrát tartozik alkalmazni.

Ezen intézkedés a 192. §. rendelkezései értelmében nemcsak a jövőben létesítendő, hanem a már fennálló fenékgátakra is kiterjed.

27. §.

Vízhasználat csak a hajózás, tutajozás és a faúsztatás sérelme nélkül gyakorolható.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bíróság előtt panasz tehető. (1896: XXVI. t.-cz. 54. §.

28. §.

A vízhasználat engedélyezésénél a közgazdasági tekintetben fontosabb érdek az irányadó.

Egyenlő jelentőségű vállalatok közül a parti birtokosnak elsősége van, utána következik a vízfolyás fentartásához hozzájáruló birtokos s csak azután más birtokos.

29. §.

Vízrendezésekre és lecsapolásokra az engedély abban az esetben is megadható, ha az illető munkálatok keresztülviteléhez vízhasználatok korlátozása vagy megszüntetése volna szükséges.

Ez esetben azonban a víz használatában korlátozott fél teljes kártalanításra tarthat igényt.

30. §.

Oly iparvállalatok kivételével, melyeknek léte a vízhasználat folytonosságát igényli, mint pl. kohóknál, az ipari vállalat czéljaira szolgáló víznek öntözésre való felhasználása következő feltételek mellett kártalanitás nélkül engedélyezhető:

1. hogy a víz csak szombat esti kilencz órától hétfő reggeli három óráig használtassék öntözésre;

2. hogy a vízkivétel rendes és állandó művek segélyével történjék;

3. hogy a zsilipet vagy tiltót külön e teendővel megbizott felügyelő nyissa ki és zárja be.

V. ö. 31. §. 1. — Á. R. 49—53. §§.

31. §.

A 30. §-ban megállapított korlátozáson túl öntözésre engedély csak a következő feltételek alatt adható:

1. hogy az ipari vállalatnak a szünetelésért vagy korlátozásért teljes kártalanitás nyujtassék;

2. hogy az engedély legalább harmincz évre kéressék.

32. §.

Ha a vízhasználatra berendezett művek átalakítása által — az eredeti vállalat veszélyeztetése nélkül vízfelesleg nyerhető — ennek használatára engedély adható a következő feltételek alatt:

1. az engedélyes az eredeti vállalatot az átalakításnál beálló szünetelésért vagy egyéb hátrányokért kártalanítani köteles;

2. az átalakítást saját költségén tartozik végrehajtani.

L. az A. R. 52. §-át.

33. §.

Vízhasználati engedélyek csak meghatározott időre adhatók és legfeljebb 50 évig terjedhetnek. — Különös helyi viszonyoknál és köztekinteteknél fogva az engedély tetszésszerinti visszavonásig adható.

Lejárt engedélyek megújítása esetén mindenkor a már létező művek birnak elsőséggel, ha fontosabb közgazdasági érdekek nem követelik a vízhasználatnak más czélra való engedélyezését.

L. az Á. R. 54. §-át.

34. §.

Vízhiány beálltával a hiányt a vízhasználatra jogosultak között az tartozik türni, a kinek a víz használatához legújabb a jogosítványa; egyenlő viszonyok közt pedig az, a ki rendes körülmények között a vizet mint utolsó használná.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 56. §. 1. p.)

35. §.

A vízhasználatra adott engedélyt, ha kizárólag személyhez nincsen kötve, a terület vagy vízi mű birtokosa gyakorolja.

Ha az engedély tartamán belül a jogosított személyében változás állna be, ez a vízikönyvbe való bejegyzés végett bejelentendő.

A vizikönyvbe való bejelentés elmulasztása 100 frtig terjedhető pénzbirsággal büntethető. L. még az 1885. évi 66654. sz. magy. kir. földmív.-ip.-ker. min. rendelet 2. §-ának 1. pontját.

36. §.

A vízhasználatra nyert engedély megszünik:

1. ha a vizi mű a kiszabott idő alatt el nem készül;

2. ha a vállalat 3 éven át nem működik;

3. ha az engedély ideje lejárt, illetőleg visszavonás mellett történt engedélyezésnél, ha az engedély visszavonatott.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető. (1896 : XXVI. t.-cz. 56. §. 2. p.)

37. §.

Azon birtokos, kinek területén át más birtokos saját használatára vízvezető árkot, avagy csatornát tart fenn, ez árokból vagy csatornából a viz használatára hatósági engedélyt nyerhet a következő feltételek alatt:

1. hogy ez által az eredeti vállalat czélja ne veszélyeztessék;

2. hogy a már létező munkálatok és azok fentartásának költségeihez haszonaránylag hozzájáruljon; *

3. hogy a munkálatokon igényelt változtatásoknak és azok fentartásának költségeit viselje.**

38. §.

Vízfolyásból vízelvezetés csak a hatóság által megállapított művek segélyével történhetik.

V. ö. a 184. §. 2. p. Ezen szakasz egyszersmint útmutatásul szolgál a hatóságoknak arra nézve, hogy csak szilárd építményeket engedélyezzenek (1885. évi 66655. sz. m. kir. földmiv.- ipar- és ker. min. rend. 6. §-a.)

39. §.

Vízhasználatnál a vízmennyiség mérésére mértékegységül a vizmérték (modulus) szolgál. A vizmérték azon víztömeg, mely egy másodperczben állandóan száz liter mennyiségben foly.

A vízmérték tized, század és ezred részekre oszlik.

II. FEJEZET.

A vizimunkálatokról.

40. §.

A meder és partok jó karban tartása a meder-, illetve a parti birtokosnak kötelessége.

Ezen jó karban tartás költségeihez mindazok, kik abból hasznot húznak, haszonaránylag hozzájárulni tartoznak.

* V. ö. a 44. §-t és az A. R. 50. §-át. Az e tárgyban hozott határozat a közig. bírósághoz felebbezhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 56. §. 3. p.)

** Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető (id. törv. czikk 10. pontja.).

A hozzájárulás arányának megállapításánál a hatóság meghatározza azt is, hogy a jó karban tartás költségeihez mennyiben és mily arányban kötelesek hozzájárulni az egyes érdekelt községek, az érdekelt törvényhatóságok vagy végül a hajózás és tutajozás érdekéből az állam. (46. §.)

Az ezen szakaszban megjelölteken kívül a meder és partok jó karban tartásához hozzájárulni tartoznak azok, a kik a vizet duzzasztják (53. §.) és a kik azt öntözésre használják. (Á. R. 50. §. 1. p.) V. ö. még a 185. §. 3. pontját és az Á. R. 86. §-ának utolsó bekezdését.

A jelen szakasz alapján hozott határozatok a közig. bírósághoz felebbezhetők (1896 : XXVI. t.-cz. 57. §. 1. p.).

Az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján a magánosok, illetve társulati szervezettel nem biró érdekeltségek által létesített vízi munkálatok költségeihez való hozzájárulás megállapítása körüli eljárás tárgyában a földmívelési miniszter a következő rendeletet adta ki: F. M. 80,500/1896.

«Az 1885 : XXIII. t.-czikk a magánosok által létesített vizi munkálatok érdekeltségének, úgyszintén azon aránynak megállapítása tekintetében, mely arány szerint a munkálatok költségei az érdekeltek által viselendők, kifejezett intézkedéseket nem tartalmazván, a volt *földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter úr 52,890/88. szám* alatt kiadott elvi határozata alapján az ily hozzájárulási kérdésekben is azon eljárás követtetett, melyet az idézett t.-cz. 105—108. szakaszai a társulati munkálatok által érdekeltek hozzájárulási kötelezettségének meghatározása tekintetében előírnak, s a mely szerint az alispán által hozott ily határozat ellen birtokon belől csakis a törvények meg nem tartása, vagy azok helytelen alkalmazása esetén lehet felfolyamodással élni, egyébként pedig az alispán által hozott ily határozatban meg nem nyugvó fél birtokon kívül a törvény rendes útján kereshet orvoslást. Minthogy a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. által a magánosok által létesített vizi munkálatok érdekeltségének, s a kiviteli költségekhez való hozzájárulási aránynak megállapítása körül felmerülő vitás kérdések a közigazgatási bíróság illetékességébe utaltattak, minthogy továbbá a most idézett törvény 57. szakasza értelmében s az ott elősorolt esetekben a felebbvitel, illetve panasz joga a közigazgatási bizottság határozata ellen érvényesíthető, s így kétségtelen, miszerint az ily hozzájárulási kérdésekre ezen törvény az 1885 : XXIII. t.-cz. 157-ik szakaszában megjelölt hatósági illetékességet vette alapul; nehogy az ismertetett elvi határozat alapján kifejlődött gyakorlat s a törvényes rendelkezések között fenforgó ellentétek folytán zavarok keletkezzenek, figyelmeztetem a Czimet, hogy jövőre az ily hozzájárulási esetek az engedélyezési fokozatok szerint bírálandók el s az alispán határozatai felebbezés esetén a II-od fokon illetékes közigazgatási bizottsághoz teendők át.»

«A vízjogi törvény szelleméből folyólag a vízhasználatra jogosítottak terhére állapított hozzájárulási összegek behajtása csakis azon *értékek* terhére rendelhetők el, a melyeknek a munkálatból származó haszna a hozzájárulási kötelezettség megállapítására jogczímül szolgálhat.» (Földmívelési miniszter 30.495/99. sz. határozata.)

41. §.

A parti birtokos saját partjainak védelmét és biztosítását kő-, fa- vagy másféle burkolattal, úgy nemkülönben a meder és part tisztítását engedély nélkül is eszközölheti; ha mindazonáltal az így foganatosított munkálatok utóbb károsaknak bizonyulnának, tartozik azokat saját költségén a hatóság kívánatára záros határidő alatt átalakítani.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 54. §. 5 p.)

42. §.

A víz használatára, szabályozására vagy az az által okozható károknak megszüntetésére szolgáló mindazon munkálatok, a melyek a víz természetes lefolyását akadályozzák vagy megváltoztatják, úgy nemkülönben azok, a melyek idegen területen létesíttetnek avagy idegen érdekeket érintenek, valamint ezen munkálatokon eszközlendő átalakítások — a mennyiben azok az engedélyokirat határozatainak nem teljesen felelnek meg — hatósági engedély alá esnek.

V. ö. a 13. §. és a 184. §. 3. p.

43. §.

Ha vízrendezési és lecsapolási munkálatok által idegen földbirtok értéke növekednék: — a munkálatok létesítője jogosítva van az illető terület birtokosától a munkálatok költségeinek haszonaránylagos viselését követelni.

E követelés a munkálat befejezésétől számított öt év alatt elévül.

A hozzájárulás kötelezettségét és mérvét a hatóság állapítja meg.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 57. §. 2. p.)

44. §.

Ha vízrendezésnél és lecsapolásoknál az tűnnék ki, hogy az e végre készült munkálatok felhasználásával más területek is javíthatók, az ily területek birtokosai a vállalatba való fölvételüket a 37. §-ban elősorolt feltételek mellett követelhetik.

V. ö. az 1884 : XIV. t.-cz. 1. §. Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető. (1896. XXVI. t.-cz. 57. §. 3. p.)

45. §.

Országos határt képező, valamint hajózható és tutajozható folyók szabályozását, azok medrének tisztítását és partjainak védelmét az állam bármikor eszközölheti.

A vám és kereskedelmi szövetségről szóló 1878 : XV. t.-cz., melynek hatályát az 1887 : XXIV., továbbá az 1899 : XXX. t.-cz. fenntartja, kimondja, hogy mindazon belső vizeket illetőleg, melyek folyásukban mindkét állam területét érintik, a hajózásra, a folyamrendőrségre, javításra vagy jókarban tartásra nézve egyetértő eljárás fog követtetni.

46. §.

Ha az államkezelés alatt álló hajózható folyók mentén keletkezett társulatok a folyók szakadozó partjait saját érdekükben biztosítani akarnák, s az e végett szükséges építkezéseket a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által jóváhagyott tervezet szerint létesítenék, ezen építkezések költségeihez, a mennyiben azok a hajózás czéljainak előmozdítására is alkalmasak, az államkincstár legfölebb egy harmadrészben hozzájárul.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bíróságnál panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 57. §. 1. p.) — V. ö. még a 40. §-t.

—

Folyóink szabályozása körül azon irányelv érvényesült, hogy az állam feladatát első sorban azon folyók szabályozása képezi, melyek a közforgalom vagy más közczél érdekében jelentőséggel birnak. A többi folyók csak annyiban jöttek figyelembe a mennyiben az árvédelem és ármentesítés érdekében magánosok által eszközölt szabályozásokhoz az állam is több-kevesebb segélylyel hozzájárult.

Állami kezelés illetve közvetlen felügyelet alá tartoznak:

a Duna Dévénytől—Orsováig;
a Tisza T. Ujlaktól—Zalánkeményig;
a Dráva Zákánytól—Drávatorokig;
a Száva Csapragtól—Zimonyig;
a Kulpa Károlyvárostól a Száváig;
a Bega csatorna;
a Temes Bótostól—Pancsováig;
a Szamos Szatmártól—Vásáros-Náményig;
a Bodrog Zempléntől—Tokajig;
a Körösök Békéstől—Csongrádig;
a Maros Zámtól—Szegedig;

47. §.

Ármentesített területeken az ártéri birtokosok, illetőleg a vízrendezésre alakult társulatok gondoskodni tartoznak arról, hogy a magasabb területekről lefolyó eső- és hó-, valamint talajvizeknek lefolyása biztosíttassék.

E tárgyban lásd a földmívelési miniszternek következő rendeletét:

20,143/V/1./95. sz. Felvettetvén az a kérdés, hogy a vízrendező társulati töltéseknek az összegyülemlett belvizek levezetése czéljából szükséges

átvágatása iránti rendelkezés kit illet? Tudomás és alkalmazkodás végett megjegyzem, hogy ily czélból a töltések átvágatását a társulatok saját hatáskörükben teljesíthetik. A mennyiben azonban a társulat és az érdekeltek közt erre nézve nézeteltérés forogna fenn, vagy közvetlen megkeresésre is, az intézkedési jog a vízjogi törvény értelmében illetékes I. fokú engedélyező hatóságot illeti meg, ki az érdekelt társulat és a hatósági szakértő meghallgatásával, a kérelem felett határoz; megjegyezvén, hogy minden esetben, midőn az átvágás elrendeltetik, az a társulat által eszközlendő. Az I-ső fokú határozat ellen fokozatos felebbezésnek van helye. Kelt stb.

48. §.

Ármentesített területek birtokosai, illetve a vízrendezésre alakult társulatok azonban követelhetik, hogy a töltések mögött, nemkülönben az ármentesített területeken kívül keletkező eső-, hó- és talajvizek lefolyása mindaddig fokozatosan elzárassék, míg a folyó vízállása a leeresztést meg nem engedi. A leeresztést azonban ekkor is csak a hatóságilag megállapított sorrendben szabad eszközölni.

Ezen rendelkezés keresztülvitele s különösen az ehhez szükséges műszaki munkálatok idejekorán való elkészítése iránt az érdekeltek kérelmére az illetékes hatóság haladéktalanul intézkedni tartozik.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető. (1896 : XXVI. 57. §. 4. p.) Korábbi rendelkezés: 1871 : XXXIX. t.-cz. 23. §.

49. §.

Töltések közé fogott folyóknál a töltések közti előtéren a műszakilag megállapított megfelelő normál szélességben, nemkülönben a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken csak a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[1] által rendeleti úton megállapított művelési módok alkalmazhatók.[2]

Ha a rendelet kibocsátása előtt más művelési módok voltak alkalmazva, s ha különösen — a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által műszaki közegei véleménye alapján megállapítandó határig a víz szaba-

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmív. miniszter.

[2] A m. kir. belügyminiszternek 22538/1895. szám alatt valamennyi vármegye főispánjához intézett körrendelete, árvízveszélykor a védtöltéseknek kellő megőrzése tárgyában:

Ismételve tapasztaltatott, hogy árvízveszély közeledtekor a védtöltések kellően nem őriztetvén, azok a fenyegetett községek lakossága, úgy egyesek által is átvágatnak, minek folytán kiszámithatlan károk okoztatnak. Felkérem ennélfogva Méltóságodat, hogy intézkedni szíveskedjék, miszerint a kormányzatára bízott törvényhatóság területén létező védtöltések netáni árvízveszély beállta esetében szigorúan őriztessenek, hogy azoknak átvágása megakadályoztassék; a mennyiben pedig valamely hatóság erre elegendő erővel nem rendelkeznék, odautasítandó, hogy a szükséges csendőrség, esetleg katonai karhatalom kirendelése iránt tegyen hozzám előzetesen felterjesztést.

dabb lefolyásának biztosítása szempontjából — az illető területnek a fáktól, növényektől és más anyagoktól való kitisztítása szükségesnek találtatnék, úgy ezen kitisztítás költségei, valamint a művelési mód változásából eredő értékcsökkenés azok által térítendők meg, a kiknek érdekében ez intézkedés történt.

A kivágott fák és más anyagok azonban az illető terület tulajdonosát illetik.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető (1896 : XXVI. t.-cz. 57. §. 5. p.)

L. még a közmunka és közlekedésügyi miniszternek 8644/1887. számú rendeletét a töltések közti előtéren alkalmazandó művelési módok és a hullámtér megállapítása tárgyában R. T. 1887. év folyamának 1454. és következő lapján.

50. §.

Ha valamely vízi mű létesítése folytán a víz folyásában oly változások állnak be, a melyek másokra nézve károsak, az illető mű tulajdonosa annak saját költségén és záros határidő alatt leendő átalakítására hatóságilag kötelezendő.

Az okozott kárért a vízi mű tulajdonosa felelős.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 57. §. 9. p.) Vízépítmények felállításáról. V. ö. az 1884 : XVII. t.-cz. 25. §-át.

51. §.

Ha utakon és vasutakon az átereszek és hidak a víz természetes lefolyására elégtelenek, az utak és vasutak tulajdonosai a lefolyásra alkalmas munkálatokat, — ha azok elégtelensége nem később létesített vízi munkálatok következtében keletkezett — saját költségükön záros határidő alatt tartoznak foganatosítani.

Ezen kérdések tárgyalása a közig. bizottságok elsőfoku hatásköréből elvonatott és az alispán (polgármester) hatáskörébe utaltatott (Á. R. 105. és 109. §§-ai.). Panasznak végső fokon a közig. bírósághoz van helye. (1896 : XXVI. t.-cz. 57. §. 7. p.)

Az 1890. I. t.-cz. idevágó rendelkezései a következők :

65. §. : Ha valamely műtárgy (híd, áteresz stb.) a víz természetes lefolyására elégtelennek bizonyulna és ezen elégtelenség nem valamely később létesített vizi munkálat következtében állott be, akkor a kérdéses műtárgynak tulajdonosa azt, saját költségén, a hatóság által kitűzött záros határidő alatt, a víz lefolyásra alkalmas módon átalakítani tartozik.

Ily esetekben felmerülő panaszok tárgyában, a mennyiben azok a közigazgatási útra tartoznak, első fokon a törvényhatóság első tisztviselője határoz, kinek határozata ellen pedig — mindig a határozat kézbesítésétől számítandó tizenöt nap alatt a következő pontok határozataihoz képest a kereske-

delemügyi vagy a földmívelésügyi miniszterhez lehet felebbezni. Midőn valamely, a kereskedelemügyi miniszter rendelkezése, illetőleg felügyelete alatt álló műtárgy ellen intéztetett ily panasz, végső fokon a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg határoz. Kivétetnek a községi közlekedési (vicinalis) és a községi (közdűlő) közútakon létező műtárgyak ellen emelt ily panaszok, melyekben végső fokon a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

Hogy mely esetekben terjesztendők fel az ily határozatok hivatalból a kereskedelemügyi miniszterhez, azt a jelen törvény 60., illetve 64. §-a határozza meg.

A közútaknak az ármentesítési költségekhez való hozzájárulásuk kérdésében a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

Állami kezelés és fentartás alatt levő útak és műtárgyak tekintetében felmerülő hasonló kérdések eldöntésére nézve a jelen törvény 9. §-a mérvadó.

—

Átalakítások, területfoglalás, szolgalmi jog stb. kérdései a vasúttal szerződésszerüleg nem rendezhetők. (5398/900. sz. a. földmívelésügyi miniszteri határozat.)

52. §.

Mindazon vízi műveknél, melyekre nézve az engedélyokirat a víznek meghatározott magasságban tartásáról intézkedik, a vízi mű tulajdonosa gondoskodni tartozik arról, hogy a vízszín a megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb álláson túl ne emelkedjék, illetve ne sülyedjen.

A legmagasabb, illetőleg legalacsonyabb vízszín a hatóság által a vízi mű tulajdonosának költségén állandó jelekkel jelölendő meg.

E jelek sértetlen megőrzéséért a vízi mű tulajdonosa felelős.

A jelen szakaszba ütköző kihágás addig nem forog fenn, míg a vízmű tulajdonosának a vízmű magasságát meghatározó engedélyokirat ki nem adatik. (F. M. 11,574/1888. sz. határozata.)

L. még a 184. §. 5. p. s az 1885 : 66,655. sz. földmívelési miniszteri rendeletet.

53. §.

Az engedélyokirat meghatározza azon távolságot is, meddig a vízhasználatra jogosított a vízfolyás medrét, partjait és töltéseit jókarban tartani köteles.

Ezen kötelezettség legfeljebb a duzzasztás visszahatásáig állapítható meg.

V. ö. 185. §. 4. p. 1885. évi 66,655. sz. földmiv.-, ipar-, keresk. min. rend. 11. §-át.

54. §.

A vízmagasság meghatározására szolgáló jelek alakjának megállapítását és az alkalmazásuk módozatára vonatkozó eljárást a földmívelés-,

ipar- és kereskedelemügyi miniszter a közmunka- és közlekedésügyi miniszterrel egyetértőleg rendeleti úton szabályozza.

V. ö. az 1885. évi 66655. sz. rend.

55. §.

Vízmosások keletkezésének megelőzése végett oly területek birtokosai, mely területeken vízmosások képződhetnek, vagy már létező vízmosások tovább fejlődhetnek, a baj elhárítására alkalmas és a hatóság által e végből elrendelt elgátlásokat, fonásokat és beültetéseket záros határidő alatt végrehajtani tartoznak.

Nagyobb munkákat igénylő vízmosások megszűntetésének költségeiket ellenben mindazok hozzájárulni tartoznak, kik a javításokból hasznot húznak, illetve kik az okozható károk által veszélyeztetve vannak (78. §.).

V. ö. 1) az Á. R. 85. és 86. §§. s a T. 184. §. 6. p.
2) az 1894 : XII. t.-cz. 13. §-át (a T. 175. szakaszának jegyzeténél.)
E tárgyban végső fokon a közig. bírósághoz panasz emelhető. 1896 : XXVI. t.-czikk 57. §. 8. p).

56. §.

Az 1881 : XLI. t.-cz. 1. §-nak rendelkezései a vízmosások meggátlása czéljából szükséges területek kisajátítására is kiterjesztetnek.

A kisajátítási törvény (1881 : XLI. t.-cz.) idevágó intézkedései a következők: 1. §. Kisajátításnak csak közérdekből és csak a következő esetekben van helye: 1. közutak és közhidak építésére; 2. közhasználatra szolgáló gép- vagy lóerejű vasutak létesítésére; 3. hajózásra, árvizek levezetésére vagy öntözésre szolgáló csatornák építésére; 4. folyóvizek szabályozására; 5. állóvizek és mocsarak lecsapolására, alagcsövezésekre és belvizek levezetésére; 6. árvizek elleni védtöltések emelésére; 7. közhasználatra szolgáló kikötők, parti rakhelyek (dock) és közraktárak építésére; 8. futó homok meggátlására; 9. távirdák felállítására; 10. hadi erődítésekre; 11. állami épületek és intézetek létesítésére és a szabadságvesztés-büntetés végrehajtására rendelt épületek és intézetek biztosságának eszközlésére; 12. a fentebbi pontokban előrosolt vállalatok (munkálatok) nagyobbítására vagy czélszerűbb berendezésére; 13. mindazon esetekben, melyekben a kisajátítást külön törvény állapítja meg.

2. §. Községekben az 1. §-ban elősorolt eseteken felül közérdekből helye van még a kisajátításnak új utczák és közterek nyitására, köztemetők és közdülő utak létesítésére, községi iskolák, közkórházak, közfürdők, katonai laktanyák és az azokhoz tartozó épületek építésére, közhasználatra szolgáló víz- és gázvezetékekre, valamint a köztisztaság és közegészség czéljából tervezett csatornák előállítására; s mindezen vállalatok nagyobbítására vagy czélszerűbb berendezésére.

3. §. A kisajátítási jogot minden egyes vállalat részére — a mennyiben azt nem külön törvény adja meg, vagy a külön törvény másként nem intézkedik — a m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter engedélyezi. Olyan vállalatoknál vagy munkálatoknál, melyek létesítésére a fennálló törvények értelmében hatósági engedély vagy jóváhagyás kivántatik meg, a kisajátítási jog csak akkor engedélyezendő, ha az illető vállalat az erre hivatott hatóság által engedélyeztetett, vagy ha az illető munkálatnak létesítése az arra illetékes hatóság által elhatároztatott.

III. FEJEZET.

Vizi szolgalmak.

57. §.

A víz természetes lefolyását a terület birtokosa tűrni tartozik.

A magasabban fekvő terület birtokosa az alsóbb terület helyzetét a természetes lefolyás módosítása által nem súlyosbíthatja.

58. §.

Ha a víz által összehordott tárgyak a víz természetes folyását gátolják, s ez által alsóbb vagy felsőbb fekvésű birtokosok károkat szenvednek: az érdekelt területek birtokosai követelhetik, hogy az illető birtokos a gátló tárgyak eltávolítását megengedje, vagy saját választása szerint azok eltávolítását eszközölje.

59. §.

Minden birtokos teljes és előleges kártalanítás mellett tűrni tartozik, hogy birtokán keresztül hatósági engedély alapján a víz átvezettessék vagy levezettessék és mindazon munkálatok megtétessenek, a melyek a kitűzött czél elérése szempontjából szükségesek.

Házak, udvarok és kertek ezen szolgalmak alól ki vannak véve.

A kisajátítási törvény alapján idegen birtokot csak *közérdekből* lehet igénybe venni; a jelen szakasz alapján *magán*-vállalatok is jogot szerezhetnek arra, hogy viziműveket idegen területen létesíthessenek.

A 40,369/97. sz. földmív. min. határozat szerint: «minthogy házak, udvarok és kertek ezen szolgalom alól ki vannak véve s így a mennyiben valamely csatorna által elfoglalt területre nézve a csatorna létesítőjének szolgalmi joga birói úton meg nem állapíttatnék, ily szolgalom a beltelek tulajdonosa terhére közigazgatási úton meg nem állapítható.»

Vízrendező társulatokra (Á. R. 67. §.) és a tutajozásra (T. 20. §.) szolgalom helyett továbbra is kisajátítás alkalmazandó.

V. ö. még a 170. §-t.

60. §.

A szolgalom joga magában foglalja mindazt, a mi annak gyakorolhatására szükséges. A szolgalommal terhelt terület birtokosa tehát tűrni tartozik, hogy birtokán az érdekeltek a szolgalom megállapítása alkalmá-

val kijelölt uton a vízhez járhassanak, a szükséges tisztításokat és javításokat eszközölhessék.

A szolgalommal terhelt terület birtokosa ellenben követelheti, hogy a területén átvezető csatorna vagy árok mindig tisztán tartassék s azok partjai is a szolgalomra jogosítottnak költségén jó karban tartassanak.

Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. birósághoz panasz tehető. (1896 XXVI. t.-cz. 58. §. 1. p.)

61. §.

A vízvezetési szolgalomra jogosított a munkálatok megkezdése előtt a föld tulajdonosát kártalanítani tartozik.

A kártalanítási összeg áll:

1. az elfoglalandó területek becsértékéből;

2. a becsértéknek ehhez hozzászámított egyötödéből;

3. az épületeken, függő terméseken és ültetvényeken okozott károk megtérítéséből;

4. a terület szétdarabolása vagy annak más egyébnemű romlása által keletkező hátrányok megtérítéséből.

A kártalanítási eljárást a törvény 170. és 171. §§-ai, és az Á. R. III. fejezete szabályozzák. Az Á. R. 32. §-a értelmében kártalanítási összeg csak a véglegesen elfoglalandó területekért jár, az anyagok lerakására szükséges területeken tehát csak ez elmaradt haszon és okozott károk téritendők meg.

62. §.

A szolgalom a vízhasználati jogosítványnyal egyidejűleg szűnik meg.

Ha a jogosítvány tartama alatt a jogosított a vízvezetéket három év alatt nem használná, a szolgalommal terhelt terület tulajdonosa a szolgalom hatósági megszüntetését a határidő lejárta előtt is kivánhatja.*

A szolgalom megszüntével a szolgalomra jogosított tartozik a vízvezetéknek mindazon részeit, melyek a területnek elválaszthatatlan alkatrészét nem képezik, saját költségén, a hatóság által legalább két hónapra megállapítandó záros határidő alatt eltávolítani, ellenkező esetben ezek a terület tulajdonosának szabad rendelkezésébe mennek át.

A szolgalomra jogosított ily esetekben az általa fizetett kártalanítási összegből semmit vissza nem követelhet.

* Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. birósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 58. §. 1. pontja.)

Vízvezeték létesítésére kisajátításnak van helye (1881 : XLI. t.-cz. 2. §.), Á. R. 33. §.
Víztartók, vízvezetékek megmérg. lásd a 24. §. jegyzeteit.
Vízvezetőcsövek adómentességéről l. az 1884 : XXI. t.-cz. 28. §-t.

63. §.

A vízhasználatra jogosított a közlekedésre szükséges átjárókat, hidakat vagy átereszeket a szolgalom megállapításakor létező viszonyoknak megfelelően elkészíttetni s azokat jó karban tartani köteles.

V. ö. az 1896 : XXVI. tcz. 58. §. 2. p. L. még a T. 185. §. 5. p.

Közúti építményeknek vízhasználattal kapcsolatos engedélyezéséről l. a földmívelésügyi miniszter következő határozatát:

Magy. kir. földmívelésügyi miniszter. 73.725/V 16 1890. Valamennyi alispánnak és törvényhatósági joggal felruházott város polgármesterének:

A közútakról és vámokról szóló 1890: I. t.-czikk 64. §-a az abban megnevezett közúti műtárgyakra, úgyszintén külön álló hidaknak újjáépítésére vagy átalakítására nézve külön engedélyezési eljárást rendel el; oly esetekben tehát, midőn vízhasználati kérdésekkel kapcsolatosan a hivatkozott törvény 64. §-ban említett műtárgyak újjáépítéséről vagy átalakításáról van szó tulajdonképen kettős hatósági eljárást kellene tartani, t. i. egyiket a vízhasználat, másikat pedig a műtárgy újjáépítésének vagy átalakításának engedélyezése tárgyában.

Az eljárás egyszerűsítése, olcsóbbá tétele és a véghatározat gyorsabb meghozatala érdekében tehát a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrral egyetértőleg abban állapodtunk meg, hogy az 1890. évi I. t.-cz. 64. §-a és a vízhasználat engedélyezése iránt az 1885: XXIII. t.-czikk értelmében megtartandó engedélyezési tárgyalás egyesíttessék és pedig olyképen, hogy mindazon esetekben, midőn a vízhasználati munkálatok létesítésével kapcsolatosan a közútakon létező műtárgyaknak, úgyszintén külön álló hídaknak újjáépítéséről vagy átalakításáról is intézkedni kell, ugyanakkor, midőn a vízhasználati munkálat tervezetét a ker. kulturmérnöki hivatal mint hatósági szakértő a hatóságnak közszemlére leendő kitétel végett átküldi, a közuti műtárgy újjáépítésére vagy átalakítására vonatkozó tervezetről előzetesen elkészített hiteles másolatot az illetékes államépítészeti hivatalnak szintén küldje át, mely azt véleménye kíséretében elbirálás végett a kereskedelemügyi miniszterhez felterjesztendi.

Az itt említett tervezet elbirálására szolgáland azon idő, mely alatt az engedélyezés tárgyát képező munkálat az 1885: XXIII. t.-czikk 163. §-a értelmében harmincz napi közszemlére kitétetik.

Az államépítészeti hivatalnak a helyszini tárgyalásra kiküldendő közege a helyszini tárgyaláshoz a műtárgyra vonatkozó tervezetet is a kereskedelemügyi miniszter úrnak arra vonatkozó elhatározásával együtt magával víve vagy megküldve, a hatósági eljárás minden további fennakadás nélkül egy alkalommal befejezhető lesz.

Erről czímet tudomás végett oly hozzáadással értesítem, hogy a kerületi kulturmérnöki hivatalokat megfelelőleg utasítottam s a kereskedelemügyi mi-

niszter urat az államépítészeti hivataloknak ily értelemben leendő utasítására felkértem. Budapest, 1891. január 17-én. *Bethlen.*

V. ö. az 1890 : I. t.-cz. 64. §.

64. §.

Ha valamely területen vízvezető árok már van, a tulajdonos nem tartozik tűrni, hogy területén át új árok nyittassék, föltéve, hogy a létező vízvezető árok az új czélnak is megfelel.

Ez esetben a létező árok használandó fel.

A szolgalomra jogosított mindazáltal ezt nem követelheti.

65. §.

A parti és mederbirtokos kártalanítás nélkül megengedni tartozik, hogy a hatóságilag engedélyezett vagy a 45. §. értelmében az állam által létesítendő vizvédelmi, szabályozási és vízhasználati művek a mederben létesíttessenek, illetve abba beépíttessenek és a partokba beköttessenek, valamint, hogy a közérdekből létesítendő szabályozási és mederrendezési munkálatoknál nyert anyagot a munkálat létesítője kártérítés nélkül felhasználhassa. A beépített művek az illető építtető tulajdonát képezik.

A partokon elhelyezett építményekért, töltésekért kártalanítás jár.

66. §.

A parti birtokos kártalanítás nélkül tartozik:

1. tutajozható és hajózható folyók mentén a vontatásra emberek és állatok számára szabályrendeletileg megállapított szélességű vontatóutat hagyni;

2. a hajók és tutajok kikötését a hatóságilag megjelölt helyeken megengedni;

3. a faúsztatásra jogosítottaknak és munkásainak — a mennyiben az a szállítás eszközlése szempontjából elkerülhetetlenül szükséges — közvetlen a víz partján fekvő földeken a szabad járást megengedni;

4. Vízrendőri szempontból a vízhez való férést megengedni.

Veszély esetén a hajók és tutajok bárhol kiköthetnek, kirakodhatnak és partra vontathatók; ezen esetben azonban a parti birtokos az okozott károk megtérítését igényelheti.

A karópénzeket és hajózási vámokat már az 1751 : XVII. t.-cz. eltörölte, ezt mondja ki az 1856. évi dunahajózási akta és az 1882 : XXXI. t.-cz. 8. §-a.

Hatóságilag ki nem jelölt helyen való kikötésére a partbirtokos tetszőleges díjakat szedhet.

V. ö. még a 185. §. 6. p., továbbá m. kir. közm. és közlek. miniszternek a vontató utak és szabadkikötés tárgyában kiadott 39507/1885. deczember 31-iki rendeletét a jelen mű VI. részénél.

67. §.

Vontató utaknak bármely oknál fogva szükségessé váló áthelyezése folytán, vagy új vontató utak által igénybe veendő területekért a terület tulajdonosának a szolgalom fejében kártalanítás jár.

Kártalanításnak az előbbi szakasznál idézett vontatóuti rendelet szerint csak oly esetben van helye, midőn a hatóság oly vízfolyások mentén, hol a parti birtokot a szóbanforgó szolgalom eddig nem terhelte — felmerült szükség folytán ujonnan jelöl ki vontatóutat, vagyis midőn pl. a vontatóútnak a vízfolyás egyik partjáról a másikra való áthelyezése, vagy pedig oly vízfolyás mentén való kijelölése válik szükségessé, a hol a vontatást eddig nem gyakorolták, másrészt akkor is, midőn a szolgalommal terhelt birtok teljesen elmosatván, a vontatóutat oly birtokra kell áthelyezni, melyet eddig a vontatóuti szolgalom nem terhelt, vagy végre ha a szolgalom gyakorlására bármely okból nagyobb terjedelmű terület vétetik igénybe, mint a mily terjedelmű területen előzőleg a vontatás gyakoroltatott. A vontatóuti szolgalom azért nem jogosítja fel a vontatókat az illető partrészleten való legeltetésre, vagy az ily szolgalommal terhelt partbirtoknak bármely más szempontból való igénybevételére, mert a vontatás gyakorlásának a meghatározott szélességű partszalagon belől kötelező tűrésen kívül a tulajdonos birtokát egyébként szabadon használhatja s a vontatók részéről földje terményeiben tapasztalt oly kártevések miatt, melyek nem a vontatással járó közlekedésből származnak vagy a vontatóút szalagján túl okoztatnak orvoslást mezőrendőri úton kereshet (Földmiv. min. 73375/901. sz.)

IV. FEJEZET.

Vizi társulatok.

68. §.

A jelen törvény értelmében vizi-társulat alakítható:

1. Vízrendezésre (mederszabályozás, partbiztosítás, árvédelem és ezzel kapcsolatos vízlevezetés (157. §.)

2. Vízhasználatra (öntözés, alagcsövezés, lecsapolás, sankolás, mocsárkiszárítás és i. t.)

Az ezen t.-czikk értelmében megalakult vizi-társulatok tulajdonát képező s az árvédelmi töltések és a belvízrendezési csatornák mentén létesített s a társulati gát-

zsilip- és csatornaőrök lakásául szolgáló őrházak, valamint azoknak melléképületei, továbbá a vizemelő géptelepek és azok mellett a gépkezelő személyzet részére épített lakások és melléképületek nem tartoznak házadó alá. *(1896 : XXIII. t.-cz. 7. §.)* — V. ö. még az 1889 : XXX. t.-cz. (a magy. földhitelintézet által engedélyezendő vízszab. kölcsönökről, 33—39. §§.) s az 1900 : XXX. t.-cz. a közérdekü öntözőcsatornákról. Vízszabályozási tartozásról ingatlan árverésekor l. az 1881. : LX. t.-cz. 184., 188., 189. §§-sa, 1883 : XLIV. t.-cz. 77. §-át.

69. §.

A vizi társulatok mint olyanok, saját nevük alatt jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, a bíróságok előtt pert indíthatnak és perbe foghatók.

Vízrendezési társulatok ártérbirtokainak bejegyzési módjáról a telekkönyvi betétekbe, lásd az 1886 : XXIX. t.-cz. 9. §., az 1889 : XXXVIII. t.-cz. 28., 32., 33. §§. L. még az 1888 : XIX. t.-cz. 30. §.

a) Vízrendezésre alakult társulatok.

70. §.

Mindennemű folyók és vizek mellett fekvő, vízmentes magaslatok által határolt vagy műszakilag egy egészet képező ártér vagy valamely sziget birtokosai jogosítva vannak ármentesítő társulatot alakítani.

Meder vagy vízfolyás rendezésére, partok biztosítására ellenben csak oly önálló területek birtokosai alakíthatnak szabályozási társulatot, melyekben az ily szabályozás sem a szemben levő, sem a felső vagy alsó birtokosoknak nem okoz hasonló munkálatok által el nem hárítható károkat.

Annak felderítése, vajjon az ilynemű károsítások esete a szabályozásnál fenforog-e és ha igen, milyen intézkedések teendők azok elhárítására: a 74. §-ban körülírt eljárás által eszközöltetik.

Korábbi rendelkezés tekintetében l. az 1871 : XXXIX. t.-cz. 1. §.

71. §.

Ha a társulat alakítása az érdekeltek közakaratával meg nem történhetnék, az érdekelt birtokosoknak az ártérben birt holdak mennyisége szerinti többsége is megalakultnak nyilváníthatja a társulatot.

Korábbi rendelkezés tekintetében l. az 1871 : XXXIX. t.-cz. 2. §-át.

72. §.

Az érdekeltek, ha vízrendezési társulatot kívánnak alakítani, általános kimutatást tartoznak készíteni az érdekelt földbirtok holdszámáról, — általános műszaki tervezetet és költségvetést a vízrendezésről és ezeknek megtörténtéről az illetékes törvényhatóság alispánjának (polgármesterének) jelentést tevén, minden érdekeltet közgyűlésre hínak össze.

E közgyűlésen a társulat megalakul, az elnököt és a választmány tagjait megválasztja, alapszabályait megalkotja, a műszaki tervet, a munkák sorozatát és a végrehajtási határidőket megállapítja s mindezeket az illetékes törvényhatóság alispánjának (polgármesterének) a 74. §. szerinti eljárás végett felterjeszti.

Társulati működésének további tettleges foganatosítását azonban csak a felsőbb jóváhagyás után kezdheti meg.

Korábbi rendelkezés tekintetében l. az 1871 : XXXIX. t.-cz. 13. §-át. — s az A. R. 57. §-át.

73. §.

Ha az alakulandó társulat működése több törvényhatóság területére terjed ki: az érdekeltek felterjesztése alapján a közmunka- és közlekedésügyi miniszter* jelöli ki azon alispánt (polgármestert), kihez az említett tervek és okmányok a 74. §. szerinti eljárás czéljából beterjesztendők, a történtekről azonban a többi törvényhatóság alispánja (polgármester) is értesítendők.

74. §.

Beterjesztetvén a társulatok által a vízrendezési munkálatok általános tervezetei az illetékes hatósághoz, az érdekelt szomszédos vízrendezési társulatok, a szemben lévő felső és alsó községek az illetékes alispán (polgármester) által a tervezet benyújtásáról 8 nap alatt értesítendők.

A községek tartoznak a tervezet kitételéről a szokásos helybeli kihirdetésen kívül az érdekelt közvetlen adófizetőket, vagy azok képviselőit értesíteni. Az illető érdekeltek azon czímen, hogy értesítve nem lettek, a további eljárás ellen kifogást nem tehetnek, ha a községek postai feladó vevény által kimutatják az értesítés megtörténtét.

* Jelenleg a 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földm. miniszter.

A tervek a hirdetési 8 napon túl 30 napig maradnak közszemlére kitéve. Minden, a tervezetre vonatkozó nyilatkozat az érdekeltek által az illetékes alispánhoz (polgármester) ez idő alatt nyújtandó be. Ezen eljárás után az illetékes alispán (polgármester) a tervezet felett legfeljebb 30 nap alatt határozatot hoz s ezt a tervezettel, a beérkezett nyilatkozatokkal és a társulati alapszabályokkal együtt a közmunka- és közlekedésügyi miniszternek * végleges megerősítés végett felterjeszteni.

Hasonló eljárás követendő az általános tervek alapján elkészítendő részletes tervek hatósági megállapításánál is.

A hirdetési eljárás a társulatoknál eltér a 163. §-ban a magán vizimunkálatoknál követendő eljárástól. Korábbi rendelkezés tekintetében: V. ö. 1871: XXXIX. t.-cz. 12. §. — V. ö. még: a T. 70., 72. és 73. §§. és az R. Á. 25. §-át.

75. §.

Az alapszabályoknak jóváhagyása után a társulat a vizi könyvbe bejegyeztetik s jóváhagyott alapszabályainak egy példánya a vizi-könyv okirattárába elhelyeztetik.

Vizi könyvekről l. a 181., 182., 183. §§-okat, továbbá a 66654/1885. sz. m. kir. földm. min. rendeletet.

76. §.

A társulat az alapszabályoknak a 73. §. szerint eszközlendő bemutatásával egyidejűleg igazolni tartozik, hogy az elnök és a választmány megválasztatott.

Az e végre szolgáló beadvány az elnök és a választmány tagjai által aláirandó s ezen aláirások közjegyzőileg hitelesítendők.

Az Á. R. 58. §-ában ki van mondva, hogy a beadványt az elnökön kívül még legalább négy oly választmányi tagnak kell aláírni és aláírásukat közjegyzőileg hitelesíttetni, kik az alakuló közgyűlésen személyesen részt vettek.

77. §.

A ki oly területet szerez meg, a mely valamely társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

V. ö. a 129. §-t az 1888: XIX. t.-cz. 33. §. és az 1888: IV. t.-cz. 4. §-át.

* Jelenleg a 1889: XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földm. miniszter.

A m. kir. földmív. miniszternek 10242/1891. sz. határozata szerint a jelen törvényczikk határozmánya a vasutakra nem vonatkozhatik, mert a vasutak csakis a jelen törvény 85., 23., 110., 84., 14. és 15. §§-ai alapján kötelezhetők hozzájárulásra.

78. §.

Ily társulatok tagjai nemcsak az érdekelt földbirtokosok, hanem mindazon egyének, testületek és jogi személyek, melyek a társulat működése által közvetlenül érdekelve vannak.

A társulat tagjain kívül az érdekelt csatornák, körtöltések, épületek, utak és vasutak tulajdonosai is tartoznak a társulat költségeihez a 110. §. értelmében hozzájárulni.

V. ö. a 129. §-t.

79. §.

A társulati kötelékbe később belépni kivánókra a 44. §. intézkedik.

Másfelől azonban a társulatok is fel vannak jogosítva mindazon területeket a társulati kötelékbe utólag bevonni, melyek a társulati munkálatok által megvédettek vagy jövedelmezőbbekké tétettek.

Az eljárást ily esetekben a jelen törvény 103—108. §-ai szabályozzák.

80. §.

Közgyűlési határozat alapján egyes területek kirekeszthetők, ha ezt a társulati czél szükségessé teszi.

A kirekesztés csak kártalanítás és a közmunka- és közlekedésügyi miniszter jóváhagyása mellett történhetik.

81. §.

A feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vízszabályozó és ármentesítő társulatok új beosztással szervezhetők.

Az egyesítés feltételeinek és módozatainak meghatározása az illető érdekeltek egyezkedéseinek tartatik fenn, a mennyiben pedig azok a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[1] által a körülményekhez képest kitüzendő záros határidő alatt sem tudnának megegyezni, az érdekeltek meghallgatása után-esetről esetre a közmunka- és közlekedésügyi miniszter dönt.[2]

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. a földmiv. miniszter.

[2] E határozat ellen a közig. bírósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 59. §. 1. p.) —

82. §.

Közérdek vagy egyöntetű árvédelem s ezzel kapcsolatos vízlevezetés szempontjából a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[1] azon árterületeket, melyek kellőleg biztosítva nincsenek, valamely fennálló társulathoz csatolhatja. Az első esetben az illető társulat az ily területet a jelen törvény által előírt árfejlesztési és osztályozási eljárás mellett kötelékébe vonja, a bevonás idejétől kezdve az osztályozás alapján megállapított kivetési kulcs szerint a társulati járulékokkal megterheli, s ennek fejében a bevont terület árvíz elleni biztosítása végett szükséges védépítkezéseket, mint a már létező társulati védépítmények kiegészítő részét létesíti.

Oly területek pedig, melyek magaslatok által lévén elzárva, valamely létező társulat kötelékébe nem vonhatók be, külön társulattá alakítandók de ez esetben az érdekeltekre háramlandó teher nem lehet nagyobb, mint azon értékemelkedés, mely az ármentesítés folytán áretett el.

Az ily külön társulatok alakításáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő.

Midőn a műszaki ártérfejlesztési munkálat alapján ugyanazon terület több társulat árterébe tartozónak tűnik ki, ezen árterületnek az illető társulatok között leendő megosztása iránt az érdekelt társulatok meghallgatása után a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[2] határoz.[3]

83. §.

Az alapszabályokban mindenesetre a következőket kell megállapítani:

1. a társulat nevét és székhelyét;

2. a társulat czélját;

3. a választmány szervezetét, mikénti választásának módját, hatáskörét és működésének tartamát;

4. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyülés határozatképes nem volt;

5. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását.

Az Á. R. 59. §-a a törvényben kivánt határozmányokon kivül követeli, hogy az alapszabályokba még bizonyos a társulat beléletére fontossággal biró más határozmányok is felvétessenek. Az alapszabályok négy példányban nyujtandók be.

[1] [2] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földm. miniszter.

[3] Ezen határozat ellen a közig. birósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 59. §. 2. és 3. pont.)

84. §.

A szavazatjog az érdekeltség aránya szerint gyakorlandó.

Ez okból az alapszabályokban meg kell határozni az érdekeltség azon legkisebb fokát, mely egy szavazatra jogosít.

Ezen legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek megfelelő csoportokba összeállhatnak, s megbizottjuk vagy megbizottjaik által, annyi szavazatot gyakorolnak, a hány szavazategység foglaltatik a reájok eső hozzájárulási arányban.

Az esetre, ha a legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek önként nem csoportosultak, a községi előljáróság által a fentebbi módon képviseltetnek.

A társulat összes szavazatainak felénél több szavazatot egy érdekelt birtokos sem gyakorolhat.

Ármentesítő társulatokban az árfejlesztési munkálat, osztályozás és a hozzájárulási kulcs végleges megállapítása után minden 100 ártéri becshold, vagy 1000 frt értékemelkedés tulajdonosa bir egy szavazattal.

V. ö. a 129. §.

85. §.

A társulat ügyeit, a mennyiben azok a jelen törvény vagy a társulati alapszabályok értelmében a közgyülésnek nincsen fentartva, a választmány intézi.

A választmány az elnökből és legalább négy tagból áll, kik a társulat tagjai vagy azok meghatalmazottjai közül választandók.

V. ö. 129. §.

86. §.

A választmány tagjai a vízi-könyvbe bevezetés végett az illetékes hatóságnak haladéktalanul bejelentendők; egyúttal megnevezendők azon választmányi tagok, kiknek kezéhez a társulatot illető kézbesítések jogérvényesen történnek.

A választmány tagjaiban történt minden változás a vízi-könyvbe leendő bevezetés végett az illetékes hatósághoz bejelentendő.

Azon választmány, mely e tekintetben mulasztást követ el, a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által annyiszor, a mennyiszer az illető társulat tartalékalapjának javára eső 500 frt erejéig megbirságolható.

V. ö. a 129. §. A bejelentés az illetékes törvényhatóság alispánjánál, illetve polgármesterénél történik.

87. §.

A társulatot hatóságok és harmadik személyek irányában az elnök, vagy a választmány által e végre kijelölt tag képviseli.

V. ö. 129. §.

88. §.

Azon ügyletek által, melyeket a választmány a jelen törvény és az alapszabályok alapján a társulat nevében köt, a társulat lesz jogosítva és kötelezve.

Kölcsönök kötésére nézve minden esetben a közgyülés felhatalmazása szükséges.

V. ö. 129. §.

89. §.

A választmány, szemben a társulattal, köteles azon korlátozásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga, az alapszabályok vagy közgyülési határozatok által kötve van.

V. ö. 129. §. 1888 : XIX. t.-cz. 39. §.

90. §.

A közgyülés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivásban kiteendők. Érvényes határozat csakis a meghivóban kijelölt tárgyak felett hozható. Kivételnek e tekintetben az oly indítványra nézve van helye, mely újabb közgyülés összehivása végett tétetik.

Az Á. R. 59. §. *c*) pontja értelmében a társulat számadásai a számvizsgálóbizottság által az évi rendes közgyülés előtt megvizsgálandók, a közgyülésnek határozathozatal végett a 92. §-a értelmében előterjesztendők s az Á. R. 60. §-a szerint a közgyülés által letárgyalt számadások a közgyülés megtartásától számitandó 30 nap alatt az okmányok mellékelése nélkül a társulat mellé rendelt miniszteri megbizottnak bemutatandók. V. ö. még a 129. §.

91. §.

A társulat szavazattal biró tagjainak egy harmadrésze a közgyülés egybehivását, az ok és czél kijelölése mellett, irásban bármikor követel-

heti. Ha e kívánságnak az összehívásra jogosított közeg az irásbeli kérelem átvétele napjától számítandó nyolcz nap alatt meg nem felel, az érdekeltek kérelmére a közgyülés összehivását a közmunka- és közlekedésügyi miniszter,[1] illetőleg a társulat mellé rendelt miniszteri megbizott (117. §.) eszközli.

92. §.

Azon tárgyak, melyek fölött minden esetben a közgyülés határoz, a következők:

1. az alapszabályok megállapítása és módosítása;
2. a foganatba veendő munkálatok tervezete;
3. a társulati tisztviselők, szolga-személyzet és gátőrök létszámának, díjazásának, úgyszintén a választmány és tisztviselők hatáskörének és egymáshoz való viszonyának megállapítása;
4. az elnök és választmány megválasztása, elmozdítása és felmentése;
5. a számadások megvizsgálása;
6. a költségvetés megállapítása;
7. a kölcsönök felvétele;
8. a tartaléktőke és a pénzek mikénti elhelyezése;
9. a társulat feloszlása.

A kölcsönök felvételéhez az összes érdekeltek általános többsége szükséges,[2] ha azonban az első közgyülés nem lenne határozatképes, az e végből ismét egybehivott közgyülésen a jelenlévők határoznak. A társulat feloszlásához ellenben mindenkor az összes érdekeltek kétharmad többsége szükséges.

V. ö. a 124. és 129. §§. az 1884 : XIV. t.-czikk 5. §.

93. §.

Az alapszabályok módosítására, a társulat feloszlására és a költségvetésre vonatkozó közgyülési határozatok a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[3] jóváhagyása után, a kölcsönök kötésére vonatkozó közgyülési

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmiv. miniszter.

[2] A földmiv. miniszter 45722/901. sz. határozata értelmében az ily közgyülési határozatok érvényességéhez nemcsak az összes érdekeltek általános többségének jelenléte, hanem annak hozzájárulása is megkivántatik

[3] Jelenleg a földmiv. miniszter.

határozatok pedig a közmunka- és közlekedésügyi miniszternek a pénzügyminiszterrel egyetértő jóváhagyása után emelkednek jogerőre.

A következő évi költségelőirányzat és a társulati kiadások fedezési módja iránti közgyűlési határozat a megelőző év október 15-ig a társulat mellé rendelt megbizott (117. §.) útján jóváhagyás végett a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felterjesztendő.

Ezen határidőnek kellőleg nem igazolt elmulasztása vagy a jelen §-ban említett közgyülési határozatoknak miniszteri jóváhagyás nélküli végrehajtása esetére a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által az illető társulat tartalékalapjának javára eső 500 frtig megbirságolható.

A felterjesztett költségelőirányzat iránt a miniszter, a társulat mellé rendelt megbizotthoz történt benyujtástól számítva, hatvan nap alatt határoz. Ha a miniszter ezen idő alatt nem nyilatkoznék, a költségelőirányzat helybenhagyottnak tekintendő.

V. ö. a 123. §. 1884 : XIV. t.-cz. 6. §. Jóváhagyást igénylő társulati határozatok felterjesztése tárgyában a m. kir. földmivelésügyi miniszternek 9752/1897. sz. rendelete kimondja, hogy:

«Miután a jóváhagyásnak feliratilag való külön kérelmezése nem mellőzhető, annál kevésbbé, mert a közgyülési jegyzőkönyvek rendszerint nem tartalmaznak elegendő adatot a határozatok kellő felülbirálhatására, ennélfogva ezennel elrerdelem, hogy a törvények (1885 : XXIII. és 1884 : XIV.) vagy alapszabályok értelmében kormányhatósági jóváhagyást igénylő közgyülési határozatok jövőre minden esetben külön felirattal, a melyek kellő megokolást (kölcsön iránti határozatot illetőleg a kölcsönfelvétel szükségére nézve) tartalmazzanak, terjesztessenek — a miniszteri megbizott útján — jóváhagyás végett hozzám.

Kelt, stb.»

94. §.

A választmány a társulat ügyeit vezeti és annak az összes társulati tisztviselők alá vannak rendelve.

Megválasztja a társulat összes tisztviselőit, ellenőrzi azok működését, főleg pedig a társulati pénztár kellő kezelését, kötelessége átvizsgálni a társulat könyveit, iratait s pénztárát, s teljesíti átalában mindazt, a mit a jelen törvény, a kormány rendeletei és az alapszabályok, valamint a közgyülés egyes határozatai reá ruháznak.

A választmány kötelességének pontos teljesítéséért annak tagjai felelősek.

V. ö. 129. §. 1884 : XIV. t.-cz. 8. §.

szempontjából történik, ha a társulat harmadik személyek iránti kötelezettségeinek még eleget nem tett;

3. ha közérdekből a társulat fennállását szükségesnek tartja.

101. §.

A társulatnak miniszteri jóváhagyással történt feloszlása a választmány által a vízi-könyvbe leendő bevezetés végett az illetékes hatóságnak bejelentendő.

Mulasztás esetében a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[1] a választmányt az illető társulat tartalékalapjának javára eső 500 frt erejéig megbirságolhatja.

V. ö. a 129. §.

102. §.

A feloszlott társulatnak a tartozások kielégítése után fenmaradó vagyona, a mennyiben az alapszabályok vagy a társulati közgyülés a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[2] jóváhagyásával másként nem intézkednének, a társulati tagok közt hozzájárulásuk aránya szerint felosztandó.

A tartozások kielégítését és a fenmaradó vagyonnak a társulati tagok közt való felosztását, a mennyiben az alapszabályok vagy közgyűlési határozat másként nem intézkednének, a választmány tagjai eszközlik.[3]

103. §.

Ha az ártérfejlesztési munkálat vagy a hozzájárulási kulcs a társulati tagok között barátságos úton megállapítható nem volna, az eljárásra nézve a következő 104—108. §§-ok határozmányai irányadók.

V. ö. a 79., 129. §§.

104. §.

Az ártérfejlesztési munkálat általában műszakilag készítendő.

Ezen kötelezettség alól kivétetnek az oly társulatok, a melyeknél az ártérfejlesztés jogerős, vagy ha nem jogerős is, de folyamatban van, ez

[1] [2] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszterhez.
[3] V. ö. a Tiszai társulatokra nézve az 1884 : XIV. t.-cz. 12. §-át.

utóbbiaknak különösen megengedtetik, hogy az ártérfejlesztést oly módon, a mint megindították, befejezhessék.

Az ártérfejlesztési munkálat megállapítja azon térséget, melynek határain belül az érdekeltek a munkálatokhoz hozzájárulásra hivatva lesznek.

Az alakulandó, nemkülönben a már létező közérdekü társulatoknál, a melyeknél az árfejlesztés még folyamatban nincs, vagy a melyeknél az ártér ujbóli megállapítása szükséges, az árfejlesztés alapjául az ezen ártérfejlesztésig ott tapasztalt legnagyobb árvizszín veendő.

Az ártérfejlesztés foganatosítása vagy megujítása iránt elsőfokulag a társulat közgyülése határoz és ez iránti határozatát a társulati érdekeltekkel harmincz nap alatt közli.

Az ily határozatban meg nem nyugvó fél panaszát[1] az értesítéstől számítandó tizenöt nap alatt a társulati elnöknek benyujtani köteles, ki azt ugyancsak tizenöt nap alatt másodfoku és végérvényes határozathozatal végett a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felterjeszti.

Az árfejlesztési műszaki munkálatnál követendő eljárás rendeleti úton fog szabályoztatni.[2]

105. §.

Az elkészült ártérfejlesztési munkálatot a választmány az érdekeltek által könnyen hozzáférhető helyen harmincz napon át közszemlére kiteszi és a kitétel idejéről és helyéről az érdekelteket értesíti.

Az érdekeltek felszólalásaikat ezen harmincz napon belül a választmánynak irásban kötelesek benyujtani, a mely azokat együttesen a közgyülés elé terjeszti.

A közgyülés a beérkezett felszólalások elintézésére külön és pedig ha szükséges, tekintettel a különböző vidékekre, több bizottságot küld ki. Egy-egy bizottság öt tagból áll. Érvényes határozat hozatalára legalább három tag jelenléte szükséges.

A bizottság határozata az illető érdekeltekkel a választmány útján közlendő.

V. ö. az 1884 : XIV. t.-cz. 13. §-át.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter valamennyi vízrendező és vízhasználati társulathoz és valamennyi ily társulat élén álló miniszteri biztoshoz 3480/1902. sz. alatt intézett rendeletében kimondja, hogy :

«Miután az 1885 : XXIII. t.-cz. 105. §-ában foglalt és úgy az ártérfejlesztésnek mint — a 107. §. rendelkezéséhez képest — az osztályozásnak és ki-

[1] Az 1901 : XX. t.-cz. értelmében felebbezését.

[2] L. a 6005/86. sz. m. kir. közm. és közlek. min. rendeletet. A lecsapoló és belvízrendező társulatok ártérfejlesztésére vonatkozólag l. az A. R. 75—82. §§.

vetési kulcsnak is letárgyalásánál a társulat által követendő eljárást előíró határozmányok szerint a kitételről és annak idejéről s helyéről az érdekeltek értesítendők, és ez alatt — a dolog természeténél fogva is — az egyénenként való értesítés értendő, miután továbbá a Tisza és mellékfolyói mentén működő ármentesítő társulatokra nézve első sorban alkalmazandó 1884 : XIV. t.-cz. 13. §-ának harmadik és 15. §-ának ötödik bekezdésében foglalt az a rendelkezés, hogy az ártérfejlesztési, illetve osztályozási munkálat kitételének idejéről és helyéről az érdekeltek «az alapszabályokban megállapított módon» értesítendők, szintén nem nyújthat mentesítést az alól, hogy az értesítés egyénenként történjék, mert minden érdekeltnek kellőképen való értesítése az egyéni érdek védelmének nélkülözhetetlen előfeltétele: ezekre való utalással figyelmeztetem a társulatokat, miszerint arra, hogy a jövőben az ártérfejlesztési műveletnek, valamint az osztályozásnak és kivetési kulcsnak az 1885 : XXIII. t.-cz. 105. és 107. §-a, illetve az 1884. évi XIV. t.-cz. 13., 15. és 16. §-a értelmében történendő közszemlére tételről az érdekeltek egyénenként kellő időben értesíttessenek és hogy ezen értesítésben egyszersmind világosan és határozottan megjelöltessék az, hogy az esetleges panaszok mely időig hova nyujtandók be, kellő gondot fordítson annál is inkább, mert az értesítések elmulasztását — erre irányuló panaszok beérkezése esetén semmiségi oknak fogom minősíteni.

Ezekhez képest jelentékeny érdekében álland a társulatoknak az értesítéseket — történjenek azok akár postai úton, akár másként való kézbesítés útján — úgy eszközölni, hogy a megtörtént értesítésről megfelelő okmányok (postakönyv, postai vagy kézbesítési vevény) mindenkoron rendelkezésére álljanak.

Ez alkalomból a Tisza és mellékfolyói völgyén működő ármentesítő társulatok alapszabályaiban esetleg helyt foglaló minden olyan határozmányt, a melynek értelmében az ártérfejlesztés, osztályozás és kivetési kulcs közszemlére tételére vonatkozó értesítések másként mint egyénileg lennének eszközlendők — ezennel hatályon kivül helyezek.»

106. §.

Ezen határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt a választmányhoz felfolyamodás adható be, mely azt elintézés végett a 73. §. szerint illetékes törvényhatóság alispánjához, vagy törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármesterhez tartozik benyujtani.

Ha az alispán vagy polgármester a bemutatott iratok alapján határozatot nem hozhat, helyszini szemlét rendel el, melyről az érdekelt felek legalább 15 nappal a kitüzött határidő előtt értesítendők.

Ezen szemléhez a hatósági szakértőn kívül az érdekeltek is alkalmazhatnak szakértőket.

Jegyzet. V. ö. a 107. §. és az 1884 : XIV. t.-cz. 13. és 14. §§-ait.

107. §.

Ha az ártérfejlesztési munkálat végérvényesen megállapíttatott, a területek érdekeltség szerint való osztályozása és a hozzájárulási kulcs megállapítása végett a közgyülés 5 tagu bizottságot küld ki.

Az eljárásra az osztályozás és hozzájárulási kulcs megállapításánál az előbbi 105., 106. §-ok intézkedései irányadók.

Jegyzet. V. ö. a 132. §, az 1884 : XIV. t.-cz. 15. és 16. §§-ait. A m. kir. földmív. miniszternek 3480/1902. sz. rendeletét l. a 105. §. jegyzeténél.

108. §.

Az alispánnak (polgármesternek) az ártérfejlesztési munkálat, osztályozás és kivetési kulcsra vonatkozólag hozott határozatai ellen a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt birtokon belül csakis a törvények meg nem tartása, vagy azok helytelen alkalmazása alapján lehet a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez [1] felfolyamodni,[2] ki azon esetben, ha a határozatot feloldja, az ügyet újabb határozathozatal végett egy más alispánhoz utasítja. — Egyébként az alispán által hozott ilyen határozatban meg nem nyugvó fél birtokon kívül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.[3]

109. §.

Az árfejlesztési munkálat, osztályozás és a hozzájárulási kulcs végleges megállapítása után a választmány az ártérről az adókataszterrel lehetőleg összhangzó ártéri telekkönyvet készít.

Az ártéri telekkönyvben az egyes birtokosok neve, a terület helyrajzi száma, a területek kiterjedése, még pedig a különböző osztályok szerint, külön és a hozzájárulási kulcs feltüntetendő.

V. ö. az 1884 : XIV. t.-cz. 18. §.
L. még az 1900: XV. törvényczikket is.

110. §.

A társulati védtöltések vagy egyéb vízrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosai oly arányban tartoznak a társulat költségeihez hozzájárulni, a mennyivel többe kerülne saját építményük fentartása, illetőleg azon biztosítása, ha a védmű nem léteznék. Ezen hozzájárulási összeget az érdekeltek meghallgatásával első fokban az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottsága s végérvényesen a közmunka- és közlekedésügyi miniszter [4] állapítja meg.[5]

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszterhez.
[2] 1901 : XX. t.-cz. értelmében felülvizsgálati kérelem.
[3] V. ö. az 1884 : XIV. t.-cz. 17. §.
[4] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.
[5] Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető. (1896 :

vetési kulcsnak is letárgyalásánál a társulat által követendő eljárást előíró határozmányok szerint a kitételről és annak idejéről s helyéről az érdekeltek értesítendők, és ez alatt — a dolog természeténél fogva is — az egyénenként való értesítés értendő, miután továbbá a Tisza és mellékfolyói mentén működő ármentesítő társulatokra nézve első sorban alkalmazandó 1884 : XIV. t.-cz. 13. §-ának harmadik és 15. §-ának ötödik bekezdésében foglalt az a rendelkezés, hogy az ártérfejlesztési, illetve osztályozási munkálat kitételének idejéről és helyéről az érdekeltek «az alapszabályokban megállapított módon» értesítendők, szintén nem nyújthat mentesítést az alól, hogy az értesítés egyénenként történjék, mert minden érdekeltnek kellőképen való értesítése az egyéni érdek védelmének nélkülözhetetlen előfeltétele: ezekre való utalással figyelmeztetem a társulatokat, miszerint arra, hogy a jövőben az ártérfejlesztési műveletnek, valamint az osztályozásnak és kivetési kulcsnak az 1885 : XXIII. t.-cz. 105. és 107. §-a, illetve az 1884. évi XIV. t.-cz. 13., 15. és 16. §-a értelmében történendő közszemlére tételről az érdekeltek egyénenként kellő időben értesíttessenek és hogy ezen értesítésben egyszersmind világosan és határozottan megjelöltessék az, hogy az esetleges panaszok mely időig hova nyujtandók be, kellő gondot fordítson annál is inkább, mert az értesítések elmulasztását — erre irányuló panaszok beérkezése esetén semmiségi oknak fogom minősíteni.

Ezekhez képest jelentékeny érdekében áll and a társulatoknak az értesítéseket — történjenek azok akár postai úton, akár másként való kézbesítés útján — úgy eszközölni, hogy a megtörtént értesítésről megfelelő okmányok (postakönyv, postai vagy kézbesítési vevény) mindenkoron rendelkezésére álljanak.

Ez alkalomból a Tisza és mellékfolyói völgyén működő ármentesítő társulatok alapszabályaiban esetleg helyt foglaló minden olyan határozmányt, a melynek értelmében az ártérfejlesztés, osztályozás és kivetési kulcs közszemlére tételére vonatkozó értesítések másként mint egyénileg lennének eszközlendők — ezennel hatályon kivül helyezek.»

106. §.

Ezen határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt a választmányhoz felfolyamodás adható be, mely azt elintézés végett a 73. §. szerint illetékes törvényhatóság alispánjához, vagy törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármesterhez tartozik benyujtani.

Ha az alispán vagy polgármester a bemutatott iratok alapján határozatot nem hozhat, helyszini szemlét rendel el, melyről az érdekelt felek legalább 15 nappal a kitüzött határidő előtt értesítendők.

Ezen szemléhez a hatósági szakértőn kívül az érdekeltek is alkalmazhatnak szakértőket.

Jegyzet. V. ö. a 107. §. és az 1884 : XIV. t.-cz. 13. és 14. §§-ait.

107. §.

Ha az ártérfejlesztési munkálat végérvényesen megállapíttatott, a területek érdekeltség szerint való osztályozása és a hozzájárulási kulcs megállapítása végett a közgyülés 5 tagu bizottságot küld ki.

Az eljárásra az osztályozás és hozzájárulási kulcs megállapításánál az előbbi 105., 106. §-ok intézkedései irányadók.

Jegyzet. V. ö. a 132. §, az 1884 : XIV. t.-cz. 15. és 16. §§-ait. A m. kir. földmív. miniszternek 3480/1902. sz. rendeletét l. a 105. §. jegyzeténél.

108. §.

Az alispánnak (polgármesternek) az ártérfejlesztési munkálat, osztályozás és kivetési kulcsra vonatkozólag hozott határozatai ellen a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt birtokon belül csakis a törvények meg nem tartása, vagy azok helytelen alkalmazása alapján lehet a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez[1] felfolyamodni,[2] ki azon esetben, ha a határozatot feloldja, az ügyet újabb határozathozatal végett egy más alispánhoz utasítja. — Egyébként az alispán által hozott ilyen határozatban meg nem nyugvó fél birtokon kívül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.[3]

109. §.

Az árfejlesztési munkálat, osztályozás és a hozzájárulási kulcs végleges megállapítása után a választmány az ártérről az adókataszterrel lehetőleg összhangzó ártéri telekkönyvet készít.

Az ártéri telekkönyvben az egyes birtokosok neve, a terület helyrajzi száma, a területek kiterjedése, még pedig a különböző osztályok szerint, külön és a hozzájárulási kulcs feltüntetendő.

V. ö. az 1884 : XIV. t.-cz. 18. §.
L. még az 1900: XV. törvényczikket is.

110. §.

A társulati védtöltések vagy egyéb vízrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosai oly arányban tartoznak a társulat költségeihez hozzájárulni, a mennyivel többe kerülne saját építményük fentartása, illetőleg azon biztosítása, ha a védmű nem léteznék. Ezen hozzájárulási összeget az érdekeltek meghallgatásával első fokban az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottsága s végérvényesen a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[4] állapítja meg.[5]

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszterhez.
[2] 1901 : XX. t.-cz. értelmében felülvizsgálati kérelem.
[3] V. ö. az 1884 : XIV. t.-cz. 17. §.
[4] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.
[5] Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz tehető. (1896 :

111. §.

Ha az osztályozás befejezésétől számított legkevesebb öt, legfölebb nyolcz év után kitünnék, hogy a végrehajtott osztályozás nem felel meg az elért állapotnak, a magukat érdekeikben sértve érzőknek jogukban áll a társulati közgyülésen új osztályozást indítványozni.

Ha a közgyülés határozatában az illetők meg nem nyugodnának, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felebbezhetnek.[1]

Vasutak, csatornák stb., ha árvédelmi munkálatoknál érdekelt felek is, a társulatnak tagjai nem lehetnek, érdekeltségük arányában azonban fizetni kötelesek. L. a törvény 78. §-át.

A 10242 1891. sz. m. kir. földmív. min. rendeletet l. a 77. §. jegyzeténél.

112. §.

Ha a 82. §. szerint újra szervezendő, vagy hivatalból alakítandó társulat a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[2] által kitüzendő határidőig alapszabályait meg nem alkotná s a választmányt meg nem választaná, vagy működését tényleg meg nem kezdené, a társulati tisztviselőket a miniszter fogja alkalmazni.

Ezen tisztviselők a miniszter utasításai és rendelete szerint fognak eljárni.

Ily esetekben a társulati ügyekben való véleményadás végett a miniszter az ártéri nagyobb birtokosokból és az érdekelt községek képviselőiből bizottságot alakít, melynek ügyrendjét is megállapítja.

113. §.

Azon társulatoknál, melyeknek védművei valamely folyam egységes szabályozására, valamint az összefüggő ármentesítésre való tekintettel vagy más közigazgatási tekinteteknél fogva közérdekből fentartandók, a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[3] jogosítva van, a társulati védművek jókarban tartására és felügyeletére szükséges összegnek a költségelőirányzatban való felvételét és a társulati tagokra való kivetését hivatalból elrendelni.

Az ily társulatnak joga van ezen rendelet ellen annak vételétől számított 15 nap alatt ugyanazon miniszter előtt felszólalni; ha azonban a

XXVI. t.-cz. 60. §.) A közigazgatási bizottság hatáskörét lásd az Á. R. 107–109. §§-ban. — V. ö. még az 1890 : I. t.-cz. 65. §. utolsóelőtti bekezdését.

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a földmív. miniszterhez.

[2] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmiv. miniszter.

[3] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.

miniszter ezen felszólalás daczára is ragaszkodnék rendeletéhez, a társulat azt nyomban végrehajtani köteles.

A társulati választmány tagjai felelősség terhe alatt kötelesek a helybenhagyott költségvetésre felvett összeget a társulati tagokra a hozzájárulási kulcs arányában kivetni és annak behajtásáról gondoskodni.

114. §.

Ha a közérdekből fentartandó társulat kötelezettségeinek eleget nem tenne, vagy a miniszteri megbizott által a helyszini vizsgálat alapján szükségesnek jelzett munkákat a miniszter rendeletére a kellő időben meg nem indítaná, vagy a kellő gyorsasággal végre nem hajtaná, -- a közmunka- és közlekedésügyi miniszter* ezen kötelezettség teljesítésére, valamint a miniszteri megbizott által szükségesnek jelzett munkák végrehajtására záros határidőt tűzhet ki.

Ha az ily társulat kötelezettségének a kitűzött záros határidő alatt sem tenne eleget, — a miniszter a munkák végrehajtásáról és fentartásáról a társulat terhére gondoskodik és az ekként végrehajtandó munkákra szükséges összegeket az érdekeltségre a végrehajtás megindításakor azonnal és pedig, ha másként nem lehet, — vagyis hozzájárulási kulcs nem léte esetében — ideiglenesen az ártérbe eső földbirtok után fizetendő földadó arányában kivetheti.

Az ekként beszedett járulékok helyesbítése és kiegyenlítése a rendszeres hozzájárulási kulcs megállapítása után és annak alapján hajtatik végre.

115. §.

Ha a 113. §. értelmében közérdekből fentartandó társulatoknál az 1881 : XLII. t.-cz. szerint kiszámítandó befektetett alaptőke meghaladja azon összeget, a mit a társulati alakulás alapjául felvett vízszin alatti ártér új kataszteri tiszta jövedelme húszszorosának 60%-a és azon társulatnál, melyhez később magasabban fekvő ártér is vonatott be, — ennek új kataszteri jövedelme húszszorosának 20%-a együttvéve kitesz, — akkor ezen többletet vagy az azután befektetendő alaptőkét az állam viseli.

Azon társulatoknál azonban, melyeknek árterei az új földadó-kataszterben még mentesítés előtti állapotuk szerint vannak felvéve és melyeknek költségei az adóvisszatérítés czéljából az 1881 : XLII. t.-cz. értelmében nem is liquidáltattak, az általuk viselhető legnagyobb teher nem a fentebbi mód szerint, hanem — alakultak legyen azok önként, vagy alakít-

* Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.

tattak legyen a jelen törvény 82. §-a értelmében — a szabályozás által elért értékemelkedéshez képest, külön eljárás szerint állapítandó meg.*

Azon területek, melyeknél a pénzügyi különállás az új beosztás szerinti szervezések daczára is fenmarad, a pénzügyi különállás tartama alatt a jelen törvény 113., 114. és a jelen szakasz rendelkezéseit külön is igénybe vehetik.

Minden társulat, mely ezen kedvezményt igénybe venni kívánja, tartozik igazolni:

1. hogy az ártér műszakilag fejlesztetett; esetleg a meglévő ártérfejlesztési munkálat a kormány által elfogadhatónak találtatott;

2. hogy az így fejlesztett ártér minden része, beleértve az újonnan bevonandó érdekelteket is, a költségekhez aránylag hozzájárul.

E czélra az 1881 : XLII. t.-cz. szabályai szerint a pótliquidátiók megejtendők, tekintet nélkül azon rendelkezésre, hogy a már liquidált alaptőkének a liquidálandó új befektetés legalább $^1/_4$-ét kitegye.

A túlterheltetés ezen megállapítása nem zárja ki azt, hogy rendkívül mostoha anyagi viszonyok fennállása esetén vagy rendkívüli balesetek-nél az illető társulat az állam részéről esetleg segélyben részesüljön.

A 77998/1896. sz. földmiv. min. rendelettel közölt *81,989/1896. sz. pénzügyminiszteri rendelet* értelmében:

«Az 1884 : XIV. t.-cz. 23. és az 1885 : XXIII. t.-cz. 115. §-a értelmében az oly közérdekű vízrendezési társulatoknál, melyeknek árterei az adóalapul szolgáló kataszteri munkálatokban a mentesítés előtti állapot szerint vannak felvéve és a melyeknek költségei az adóvisszatérítés alapjául az 1881 : XLII. t.-cz. értelmében még nem is liquidáltattak, az általuk viselhető legnagyobb teher a szabályozás által elért értékemelkedéshez képest külön eljárás szerint állapítandó meg. Az oly vízrendezési társulatoknál ellenben, melyeknél az ármentesített területek adóalapul szolgáló kataszteri tiszta jövedelme már a mentesítés utáni állapot szerint vétetett fel, a viselhető legnagyobb teher az idézett t.-czikkek és szakaszok értelmében az új kataszteri tiszta jövedelem alapján számíttatik ki. Hogy tehát egyrészt a közérdekű vízrendezési társulatok anyagi érdekeinek kellő méltatása, másrészt az államkincstár túlságos megterheltetésének elkerülése biztosíttassék, a földmívelésügyi m. kir. miniszter úrral egyetértőleg elhatároztam, hogy az oly közérdekű vízrendezési társulatok, melyeknél az adóalapul szolgáló kataszteri tiszta jövedelem még a mentesítés előtti állapot szerint vétetett fel, az általok viselhető legnagyobb teher szintén az ármentesítés folytán beállott javulás figyelembe vételével megállapítandó új kataszteri tiszta jövedelem alapján számíttassék ki s ezen új kataszteri tiszta jövedelem megállapítása czéljából a társulat kötelékébe tartozó ármentesített területek, kizárólag csakis e czélra, osztályba soroztassanak. Az osztályba sorozás az illető társulat egy megbizottjának közbenjöttével a kir. kataszteri helyszínelési felügyelőségek, illetve azoknak egyik közege ál-

* Az e tárgyban hozott határozat ellen a közig. bírósághoz panasz emelhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 59. §. 5. p.)

tal hajtatik végre, ki a társulat kötelékébe tartozó minden egyes földrészlet osztályozását a helyszinén, a megfelelő járási mintaterek figyelembe vételével állapítja meg. Minthogy ily esetekben az osztályba sorozás eredménye — tekintettel az 1875 : VII. t.-cz. 1. §-ának rendelkezésére — az adóztatás alapjául nem fog szolgálni, a részletes birtokvalósítás nem ejtendő meg és új kataszteri birtokívek nem készítendők, hanem a társulat kötelékébe tartozó területekről a társulat ártérfejlesztési adatai alapján rendes kataszteri telekkönyv s ennek alapján részletes osztálykivonat és ártérvalósítási jegyzék készítendő. A részletes osztálykivonatokból az új kataszteri tiszta jövedelem az új kataszteri telekkönyv jegyzetrovatába minden egyes földrészletnél bejegyzendő. A kataszteri telekkönyv az osztályba sorozást teljesített helyszínelési becslőbiztos és a társulatnak jelen volt megbizottja által aláirandó. A kir. kataszteri helyszínelési felügyelőség az egyes földrészletek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítása és a kataszteri telekkönyvbe történt bejegyzése után az új kataszteri telekkönyvet az illető társulat igazgatóságának azzal a felhivással küldi meg, hogy a mennyiben valamely földrészlet osztálya ellen észrevételei volnának, azokat az egyidejűleg megküldendő BII. számú felszólamlási jegyzékbe foglalva terjeszsze elő és 30 nap eltelte után a kiadott kataszteri telekkönyvet és BII. számú felszólamlási jegyzéket a kir. kataszteri helyszinelési felügyelőséghez küldje vissza. A mennyiben a társulatnak az osztályba sorozás ellen észrevételei nem volnának, erről bizonyítványt állít ki s ezt a kataszteri telekkönyvvel együtt a kir. kataszteri helyszínelési felügyelőséghez terjeszti be. Ellenben ha felszólamlások adattak be, ezeket a helyszinén a pénzügyminiszterium kiküldöttének elnöklete alatt az eljárt helyszinelési becslőbiztosból és a társulat egy megbizottjából alakítandó bizottság birálja el ; ennélfogva a mint az új kataszteri telekkönyvek a társulat által a kir. kataszteri helyszínelési felügyelőséghez visszaterjesztetnek, a kir. kataszteri helyszinelési felügyelőség azokat a BII. számú felszólamlási jegyzékkel, avagy a társulat által a fenti értelemben kiállított bizonyítványnyal, valamint az ártérvalósítási jegyzékkel együtt hozzám azonnal felterjeszti. Az osztálybasorozás megkezdéséről, valamint a felszólamlások helyszini vizsgálatának megejtésére kitűzött határidőről a társulat mindenkor legalább 14 nappal előbb értesítendő. Minthogy a fenti értelemben végrehajtandó munkálatok nem az egyes községek, hanem kizárólag csak az illető társulatok érdekében foganatosíttatnak, a községekben végzendő irásbeli munkálatokhoz szükséges irodai helyiséget, egyéb helyszini munkálatok végzéséhez pedig a szükséges gyalog napszámokat, anyagokat, kocsikat és a hol kell, ladikokat, mely szolgálmányokat az 1875 : VII. t.-cz. 57. §-a értelmében rendszerint a községek ingyen tartoznak adni, az illető társulatok lesznek kötelesek ingyen előállítani.»

1881 : XLII. t.-cz. az 1875 : VII. t.-cz. ármentesített területekre vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatásáról a következő intézkedéseket tartalmazza :*

1. §. Oly területeknél, melyek terméketlenségüknél fogva megadóztatva nem voltak, de tulajdonosaik által költséges vízszabályozási, csatornázási vagy más munkával haszonvehetőkké tétettek, s e czímen az 1868 : XXV. t.-cz. 7. §-a és az 1875 : VII. t.-cz. 6. §-ának *b)* pontja alapján 15 évi adómentességben részesíttettek, az ideiglenes adómentesség ezen 15 év letelte előtt

* Ezen t.-cz. pótlásáról v. ö. az 1882 : XXIX. t.-cz. V. ö. még az 1884 : XII., 1885 : XXII. t.-cz. 4. §. 4. p.

vagy után is meghosszabbítható, a következő §§-ban részletezett esetekben és módon.

2. §. Ezen meghosszabbítás azon társulatoknak, illetőleg egyeseknek adandó meg, kiknek védművei az 1876. évi, vagy esetleg ezután bekövetkezhető árvíz által saját hibájukon kívül oly mérvben rontattak meg, hogy helyreállításukra, vagy mentesített területeiknek termőképességben tartására szükséges új védművek elkészítésére, vagy a létezők nagyobbítására, az eredeti vízmentesítésre befektetett költség legalább egy negyedét kellett újra befektetniök, s a kik ezen helyreállítási munkálatokat az 1879 : XXXIV., az 1871 : XXXIX. és XL., illetőleg az 1840 : X., esetleg 1874 : XI. t.-cz.[1] értelmében hajtották végre.

3. §. Az ideiglenes adómentesség azon esetben, ha a helyreállítási költség az eredeti befektetésnek legalább egy negyedét teszi, de a felét nem éri el, öt évvel, — ha annak felét eléri, de $^3/_4$-dét meg nem haladja, 10 évvel; ha pedig $^3/_4$-ét túlhaladja, 15 évvel hosszabbítható meg.

4. §. Az ideiglenes adómentesség meghosszabbítása iránti kérvény a pénzügyminiszternél, az 1876. év óta felülvizsgált védművekre nézve, jelen törvény kihirdetésétől számítva egy év alatt, az ezutániakra nézve pedig azon év deczember 31-ig benyújtandó, melyben a védművek újabbi helyreállítása, illetőleg az újak elkészítése befejeztetett és műszakilag felülvizsgáltatott.

Az ezen határidő lefolyása után benyújtott kérvények figyelmen kívül hagyatnak.

A kérvényben hiteles bizonyítványok alapján kimutatandó : a védművek eredeti kiépítésének összes költsége, a most teljesített munkálatok mérve és helyreállításának költsége, továbbá kimutatandók azon területek és helyrajzi számok, melyekre az adómentesség meghosszabbítása kéretik.

A pénzügyminiszter a kérvényben kimutatott adatokat megvizsgáltatja és ha valóságuk megállapíttatott, az ideiglenes adómentesség meghosszabbítását engedélyezi és az illető adófelügyelő által érvényesítteti.[2]

5. §. A fentebbi §-okban leírt esetekben, hasonló módon és időtartamra meghosszabbítandó az 1875 : VII. t.-cz. 53. §. harmadik kikezdésében, a mentesített területek számára, az adónak 15 évre biztosított változhatlansága is.

Az osztályba-sorozás után történt művelési ágváltozások a törvény értelmében még ott sem vehetők az új kataszter keretében tekintetbe, hol időközben mentesítés által következett be a változás, és ezen védművek által mentesített területekre, az 1875 : VII. t.-cz. 53. §-a 3. kikezdésének rendelkezése kiterjesztetik.

6. §. Az 1875 : VII. t.-cz. 18. §. 3-ik bekezdésének rendelkezése mindazon védművekre nézve, melyek egy és ugyanazon védmű által nagy területeket mentesítő és az 1879 : XXXIV. és az 1871 : XXXIX. és XL. t.-cz.[3] oltalma alatt álló társulatok által emeltettek, hatályon kívül helyeztetvén, azok a jelen törvény következő szakaszaiban részletezett eljárás alá esnek.

Minden egyéb nem ily társulati, hanem magán felek által nagy költséggel mentesített területekre nézve, habár azok valamely társulat mentesített területébe esnek is, de egyesek által bel- vagy talajvíztől külön védmű által is mentesíttettek, a 18. §. 3-ik pontjának rendelkezése érvényben hagyatik, és

[1] Az idézett törvényeket hatályon kívül helyezte az 1885 : XXIII. t.-cz. 193. §-a.

[2] Az 1889 : XXVIII. t.-cz. értelmében Budapesten a kir. adófelügyelő, vidéken a kir. pénzügyigazgató.

[3] Ezen t.-czikkeket hatályon kívül helyezte az 1885 : XXIII. t.-cz. 193. §-a.

ezek különös gazdasági költsége, a rendes gazdálkodási költségekkel együtt, a kataszteri tiszta jövedelem megállapítása alkalmával számításba vétetik.[1]

7. §. A társulatok mentesített ártereinek kataszteri tiszta jövedelme a 6. §-ban említett védművek emelésére és fentartására fordított költségre való tekintet nélkül, azonban tekintettel sajátságos viszonyaira, megállapítandó ugyan, de azon társulatoknál, melyeknél az ártér fejlesztése a törvény értelmében már befejeztetett s az egyes ártéri részletek biztosan kimutathatók, a 6. §-ban említett költségek az egyes ártéri részletekre megállapított kataszteri tiszta jövedelemből annyi száztólival vonandók le, a hány száztóliját az említett költségek a társulathoz tartozó összes ártérre megállapított kataszteri tiszta jövedelem végfőösszegének képezik, s az ezen levonás után fenmaradó tiszta jövedelem adóztatandó meg.

Ezen különös költség azonban ott, hol a társulat árterei két különböző kulcs szerint járulnak a költséghez (alantabb és fentebb fekvésű árterek), legelőször felosztandó a társulati kulcs arányában a kétféle természetű ártér közt, és mindegyik résznél saját külön %-ja szerint történik a levonás.

Az oly társulatoknál pedig, hol az ártér fejlesztése a törvény értelmében még nem eszközöltetett, s az egyes ártéri részletek biztosan meg nem jelölhetők, mindaddig, míg az megtörténhetik, a társulatok mentesített ártereinek kataszteri tiszta jövedelme, a 6. §-ban említett költségekre való tekintet nélkül, de figyelemmel sajátságos viszonyaira, állapítandó és adóztatandó ugyan meg, azonban a befizetett állami törzsadó s földtehermentesítési járulék és általános jövedelmi pótadó azon része, mely az említett költség címén megállapított és a tiszta jövedelemből le nem vont összeg után apadásba jönne, az illető vízszabályozó vagy ármentesítő társulatnak készpénzben megtérítendő, esetleg annak, mint ilyennek közös tartozásaiba betudandó. A megtérítés ezen módja alkalmazandó azon társulatoknál is, melyeknél az ártér fejlesztése befejeztetett, ha a társulat e czélra összehívott közgyülésen az ily társulatokra szabályozott és fentebb érintett megtérítési módról határozatilag lemond, és ezen határozatát a pénzügyminiszternek beterjeszti.[2]

Az ily módon megtérített összeg a társulati tagoknak közös vagyonát képezi, saját hozzájárulási kulcsuk arányában.

8. §. A 6. §-ban említett védművek költségeinek tekintendő az ármentesítési művek elkészítésébe fektetett alaptőke nyolcz százaléka, hozzáadva ehhez a védművek fentartására hat éven át fordított költségeknek egy évi átlagát.[3]

9. §. Alaptőkének tekintendő azon összeg, mely az érdekelt társulat által a védműveknek a jelen méretek szerinti elkészítésére tényleg fordíttatott, tehát a költségeknek azon összege, mely a védtöltések, csatornák vagy zsilipek egyszeri elkészítésére, esetleg későbbi erősbítésére, magasítására, padkázására, karikatöltés által biztosítására és földszakadások vagy csúszások által előidézett áthelyezésére, továbbá a jelenlegi csatorna- és zsiliprendszer előállítására tényleg kiadatott.

10. §. Az évi fentartási költséghez számítandók: az előző szakaszban említett védművek időszakonkinti vagy évenkinti igazítására, tatarozására és tisztítására, a kizárólag ezekre való felügyelet érdekében tartott tisztviselők és szolgák: ú. m. igazgatók, mérnökök, biztosok és gátőrök fizetésére, az

[1] V. ö. az 1882. márcz. 18. 15,421. sz. pénzügymin. rend. (Rend. Tára 1882. 303. lap.)

[2] Ezen rendelkezést módosítja az 1889: XXIX. t.-cz. 1. §.

[3] U. o.

irodai költségekre s az anyagszerek évenkinti beszerzésére vagy jó karban tartására fordított összegek.

Ezen kiadások az illető vízszabályozó társulat által az 1873. évi január 1-sö napjától 1878. évi deczember utolsó napjáig terjedő 6 évben vezetett eredeti számadásokból kivonandók, összeadandók és ezen összegnek egy évre eső átlaga kiszámíttatván, és a megállapított alaptőke 8%-a hozzáadatván, ezen így kijött összeg képezi a védművek egész fentartási egy évi átlag költségét.

11. §. Ott, a hol a vízszabályozási munkálat az 1873. év után fejeztetett be, a fentartási költség átlaga, az annak befejezése óta lefolyt 6 év, esetleg az 1880. év január 1-ig lefolyt évek kiadásaiból számítandó ki.

Ott, a hol vízmentesítési munkálatok elkészítésének és a védművek fentartásának költsége, azok befejezetlen volta miatt ki nem mutatható, vagy rendes számadások hiányában, vagy mivel ezen munkák egészben vagy részben az érdekeltek által természetben teljesíttettek, a multra nézve a 7., 8., 9. és 10. §§. értelmében meg nem állapítható: az azokra fordított munka és anyag értéke és egyéb költség, a befektetés idejének tekintetbe vételével, becslés útján, esetleg más hasonviszonyú társulathoz arányosítva állapítandó meg.

12. §. A befektetési tőkének és az évi fentartási költségnek a 7., 8., 9., 10. és 11. §§. szerinti megállapítása bizottságilag eszközöltetik.

A bizottság elnöke: az illető kataszteri igazgató, vagy az általa kinevezett helyettes, tagjai pedig: a kataszteri igazgató által kirendelt két kataszteri tisztviselő és az illető társulat két küldöttje.

Ha a szóban forgó területek több kataszteri kerületre terjednek ki, az ebbeli teendők azon kerület kataszteri igazgatója által teljesítendők, melybe ezen területek nagyobb része esik, a többi kerületek igazgatói pedig, a jelen §. szerinti tárgyalások eredményéről, az azokról felvett jegyzőkönyv másolatának közlése mellett értesítendők.

A bizottságot az elnök hívja össze; tárgyalásairól jegyzőkönyv vezetendő, melybe a bizottságilag megállapított összegek, melyek a befektetési tőkét és az évi átlagos fentartási költséget képezik, az időszakok és czímek kitételével, szám szerint bejegyzendők.

Ha a megállapított összegek ellen kifogás nem emeltetik, a jegyzőkönyv lezáratik és a jelenvoltak által aláiratik.

Ha a felveendő összegre nézve eltérő vélemények nyilvánulnak, valamennyi jelen volt bizottsági tag véleménye a jegyzőkönyvbe iktatandó és a kétes összegekre nézve a bizottság elnöke határoz; ha az elnök határozatában az érdekelt társulat képviselői meg nem nyugosznak, jogok van az elnök határozatára észrevételeiket megtenni; de kötelesek azokat a bizottsági ülés befejezése után 48 óra alatt, irásba foglalva az elnöknek átadni, ki azokra ellenészrevételeit megteszi s azokat a jegyzőkönyvhöz csatolja.

13. §. A kataszteri igazgató becslőjárásonkint külön kimutatásban a különös gazdasági költséggel terhelt területeknek községek szerinti térfogatát s a fentebbi költségeknek egy holdra eső átlagát összeállíttatja, ezen kimutatást a 12. §. szerint felvett jegyzőkönyvvel, az illető járási becslőbiztosnak oly meghagyással küldi meg, hogy azt a választott becslővel is közölvén, maga idejében a többi becslési munkálatokkal együtt, a járási földadó-bizottság elé terjeszsze.

Ha a szóban levő terület több becslőjárásra terjed, minden érdekelt járásra vonatkozó külön ily kimutatás készítendő és az illető becslőbiztosnak, a jegyzőkönyv hiteles másolatával, hason czélra megküldendő.

14. §. Az illető járási becslőbiztos a 13. §. szerint átvett kimutatást és jegyzőkönyvet minden csatolmányaival, a többi becslési munkálatokkal együtt, megvizsgálás végett a járási földadó-bizottság elé terjeszti, mely a különös

gazdasági költség fejében, a tiszta jövedelemből levonásba hozandó összeg felett határozván, határozatát javaslatképen a többi becslési munkálatok feletti határozataival együtt, a kataszteri igazgató útján, a kerületi földadó-bizottság elé terjeszti.

Ha a járási földadó-bizottságnak a kiszámított különös gazdasági költség mennyisége ellen kifogása van, kifogását indokolva a jegyzőkönyvbe iktatja.

A kerületi földadó-bizottság az ekkép elébe került javaslatok felett határoz és határozatát a többi becslési munkálatok feletti határozataival a pénzügyminiszter útján az országos földadó-bizottsághoz juttatja, mely ez ügyben végleg — különös tekintettel azon társulatokra, melyeknek árterei több járás, sőt esetleg több kerületre kiterjednek — határoz.

15. §. Mihelyt az 1875 : VII. t.-cz. 2. §-a értelmében alkalmazandó új földadó-kulcs megállapíttatott, a pénzügyminiszter intézkedik, hogy a társulatoknak különös gazdasági költség czímén betudandó összeg azon társulatoknál, hol az végrehajtható, a jelen törvény 7. §-a első és második bekezdése értelmében, a kataszteri tiszta jövedelemből levonassék, — azon társulatoknál pedig, hol az ártér rendszeres fejlesztése még keresztül nem vitetett, a 7. §. harmadik bekezdése értelmében, oly módon számíttassék be, hogy az ezen összegre az új adó-kulcs szerint eső földadó, a földtehermentesítési járulék és általános jövedelmi pótadónak mennyisége, a társulatoknak évnegyedes részletekben kiszolgáltassék, illetőleg visszatérítessék.

Az így megállapított összeg változás alá nem eshetik addig, míg valamely társulat mentesített ártereinek jelen termőképességben tartására szükséges új védművek emelése, vagy az eddigieknek nagyobbítása folytán annyi új költséggel meg nem terheltetnék, a mennyi a liquidált alaptőkének $^1/_4$ részét teszi; a társulat az esetben jogosítva van az újonnan készített védműveinek collaudálása után új liquidálást kívánni és ha az új befektetés fentebbi mérvét igazolja, az új liquidátió megtartatván, az alaptőke 8% azonnal érvényesítendő, a szoros értelemben vett fentartási költség azonban csak a collaudálás utáni 7-ik évben liquidálhathatván, az a collaudálás évéig visszahatólag érvényesíttetik.*

16. §. Elemi károk vagy földadó-tárgy megsemmisülése folytán történt adóleengedés vagy leírás esetében, a különös gazdasági költség czímén visszatérítendő összeg meg nem változtatik ugyan, de viszont a 15. §. második bekezdésének esetét kivéve, a megtérítendő összeg az 1875 : VII. t.-cz. alapján életbeléptetendő kataszter tartama alatt sem emeltetik felebb.

17. §. A 9. és következő §§-okban leírt módhoz hasonló eljárás követendő az egyesek által emelt védművek különös költségeinek kiszámításánál, habár azok a betudás tekintetében az 1875 : VII. t.-cz. 18. §-ának 3. pontja rendelkezése alá esnek is, csakhogy az egyes földrészletekre terjedő mentesítések költségeinek megállapításánál a 12. §-ban érintett bizottságot az illető fél és a kataszteri igazgató megbizottja képezhetik.

18. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

116. §.

Hogy valamely társulat közérdekből fentartandó- vagy alakitandó-e, azt a közmunka- és közlekedésügyi miniszter** az illető társulat vagy érdekeltség és a szomszédos társulatok meghallgatása után határozza meg.

* Ezen rendelkezést pótolja az 1889 : XXIX. t.-cz. 1. §. 4. p.

** Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.

A 82. §. értelmében hivatalból alakított, mint szintén azon társulatokra, melyeknek feloszlási határozata a közérdek szempontjából nem hagyatott helyben, a 113., 114. és 115. §-ok határozmányai mindenesetre alkalmazandók.

A közérdekből fenn nem tartandó társulatokra nézve a 113., 114. és 115. §-ok határozmányai nem alkalmazhatók.

117. §.

A közmunka- és közlekedésügyi miniszter[1] megbizottak által a társulatok működését folytonos figyelemmel kiséri és a felett őrködik, hogy azok működésükben a törvény, az alapszabályok és a közgyülés határozatai értelmében járjanak el.

Ez okból a miniszteri megbizott minden választmányi ülésre, valamint a közgyülésre meghivandó és ezen ülésekben szólási joggal bir, sőt a mennyiben a hozott határozatok által a védművek sorsát kellően biztosítva nem látja, azok ellen tizenöt nap alatt a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez[2] felfolyamodást adhat be.[3]

118. §.

A társulatok tartoznak árvédelmi tartalékalapot képezni, melynek összege a megvédendő vonal minden egyes kilométere után számítva, az alapszabályokban határozottan megállapítandó.

Az árvédelmi tartalékalap a társulat pénzeitől külön és akként kezelendő, hogy az a veszély idején szükséges árvédelmi költségek fedezése végett mindig rendelkezésre álljon.

Az árvédelmi tartalékalapból kiadott összeg az árvíz elmultával a társulati tagokra kivetendő és azoktól a 122. §. által megjelölt módon behajtandó, úgy hogy a tartalékalap az árvíz elmultával legfölebb hat hónap alatt okvetlenül ki legyen egészítve.

[1] [2] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a magyar kir. földmivelésügyi miniszter.
[3] 1901 : XX. t.-cz. értelmében felebbezést.

A «miniszteri megbizott» a társulat bel- és küléletét figyelemmel kisérő, a minisztert felvilágositó közeg. A «miniszteri biztos» pedig a miniszter által a törvény 124. és 153. §§-ai alapján az ezen szakaszokban körülirt hatáskörrel küldetik ki.

A m. kir. földmív. miniszter 36095/1893. sz. rendeletében kimondja: hogy a társulatok műszaki előterjesztései a miniszteri megbizott útján mutatandók be.

L. még az A. R. 61—63. §§.

119. §.

Az árvédelmi társulatok kötelesek a külön szabályrendeletek által meghatározott vízmérczéket felállítani és kellő számú állandó őröket alkalmazni.

A 178. §. intézkedése ezen társulati őrökre is kiterjesztetik.

120. §.

A munkálatok fentartásához vagy a védelemhez szükséges anyagok és felszerelések, valamint az árvédelmi tartalékalap végrehajtás alá nem vehetők.

A mennyiben ennek következtében a végrehajtás útján behajtandó követelés nem volna kielégíthető, a hiányzó rész fedezésére a társulati érdekeltek a hozzájárulási kulcs arányában kötelezhetők.

121. §.

A társulatok által kivetett járulékok (a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes birtokra eső részletei is) az illető birtokon fekvő oly terhet képeznek, mely az elsőbbséggel biró egyenes adók természetével bir és minden, még a telekkönyvileg bejegyzett követelés előtt elégítendő ki.

Ily ingatlanok birói eladásánál és csőd esetén a járulékok, illetőleg hátralékaik elsőségére nézve az e tárgyban fennálló külön törvények intézkedései alkalmazandók.

A földmív. miniszter a pénzügyi és igazságügyi miniszterekkel egyetértőleg megállapította 56,711/1900. sz. elvi határozatában azt, hogy a «vizi társulatok által a társulati költségjárulékok helyesen és a törvényeknek megfelelően csakis az ártéri birtokok tulajdonosaira vetendők ki. Az 1885. évi XXIII. t.-cz. 121. §-a szerint ugyanis — mondja a határozat — a vizi társulatok által kivetett járulékok (a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes birtokra eső részletei is) az illető birtokon fekvő oly terhet képeznek, mely az elsőbbséggel biró egyenes adók természetével bir és minden még a telekkönyvileg bejegyzett követelés előtt elégítendő ki — vagyis a vízszabályozási járulék kielégítési alapjául a fizetésre kötelezett mellőzésével, a törvény magát az ingatlant jelöli meg. Miután pedig az ingatlan tekintetében minden kizárólagos jog az ingatlan tulajdonosát illeti s az ingatlanon fekvő s törvényes zálogjoggal biztosított terhek kielégítése csakis a tulajdonossal szemben érvényesíthető — nyilvánvaló, hogy a törvény az ártéri járulékok viselésére az ingatlan mindenkori tulajdonosát, nem pedig a tőle esetleg személyileg különböző haszonélvezőt kivánta kötelezni.

E mellett szól az a körülmény is, hogy a vízszabályozási járulék törvényes zálogjogi elsőbbséggel biró dologi teher lévén — az az 1881. évi LX. t.-cz. 184. §-a szerint az ingatlan árverési vevőjére is átszáll — az árverési vevő pedig nem a tulaj-

donostól személyben esetleg különböző haszonélvező, hanem csakis a tulajdonos jogutódja lehet.

Ezt igazolja az 1885 : XXIII. t.-cz. 122. §-a 4-dik bekezdésének és 123. §-ának az az intézkedése is, mely szerint a vizi járulékok behajtását a pénzügyminiszter a társulat kérésére a közadók módjára az 1883. évi XLIV. t.-cz.-ben szabályozott eljárás szerint eszközölteti, már pedig ezen törvényczikk 95. §-a szerint az egyenes adók és illetékek és az ezek módjára beszedendő egyéb követelések és tartozások, melyek valamely ingatlant terhelnek, a tényleges birtokos által fizetendők — tényleges birtokos alatt pedig a pénzügyi közigazgatási bíróságnak 1884. évi 1062. és 1885. évi 3515. sz. irányadó határozatai szerint mindég az ingatlan telekkönyvi tulajdonosa értendő. Sőt mi több, az utóbb idézett határozatban a pénzügyi közigazgatási bíróság azt is kimondta, hogy még abban az esetben is, ha a hitközség és a haszonélvező lelkész vagy tanító között oly értelmű egyezség léteznék, mely szerint a hitközség tulajdonát képező földek adóját a haszonélvező tartozik fizetni, az adó mégis a tulajdonostól és nem a lelkésztől vagy tanítótól követelendő, fenmaradván a tulajdonosnak az a joga, hogy magánjogi igényei alapján az adó visszatérítését a haszonélvezőtől polgári per utján követelhesse.

De szóbanforgó elvi döntésem az 1885. évi XXIII. t.-cz. egyéb rendeltetéseinek is folyománya. Az idézett törvényczikk 78. §-a értelmében ugyanis az érdekelt földbirtokosok, mint a társulat tagjai, a társulat költségeihez hozzájárulni tartoznak. Hogy a «földbirtokosok» kifejezés alatt nem a jogi értelemben vett birtokos, hanem a közéletben földbirtokosnak nevezett tulajdonos értendő, az kétségtelenül kitünik az idézett t.-cz. 84. §-ának abból az intézkedéséből, mely a társulat tagjainak szavazati jogáról szólva e jogot kifejezetten az ártéri terület, illetőleg értékemelkedés tulajdonosának adta meg.

Nem lehet a törvényhozónak oly szándékot tulajdonitani mintha a társulati kötelezettségeket a földbirtok birtokosára (haszonélvezőjére), a társulati jogokat ellenben a földbirtok tulajdonosára kivánta volna háritani, mert ily feltevés mellett az idézett törvényczikk 121. §-ának azon intézkedése, mely szerint a társulati járulékok az illető birtokon fekvő terhet képeznek, hatálytalan volna abban az esetben, midőn a földbirtok haszonélvezete (birtoka) és annak tulajdonjoga meg van osztva. Már pedig kétségtelen az, hogy a birtokon fekvő terhek kielégitése csakis a tulajdonossal szemben érvényesithető s ezért a törvény 121. §-ából is csak az következtethető, hogy a társulati járulékok csakis a tulajdonosra vethetők ki.

Végül megjegyzem, hogy a . . . . . részéről felhozott azon érv, illetőleg azon következtetése, hogy a javadalmas az állami adókat fizetvén, őt a vizszabályozási költségjárulékok fizetési kötelezettsége ez alapon terhelné, a már fentebb előadott azon okná fogva, hogy a közadók fizetési kötelezettsége is a mindenkori tulajdonost terheli, de amiatt sem volt figyelembe vehető, mert a kir. Curia adott esetben kimondta, (lásd Döntvények Tára XLI. évfolyam 191. lap), hogy még az esetben is, ha a haszonbérlő a közterhek viselésére magát kötelezte, a közterhek elvállalásából a vizszabályozási költségjárulékok fizetése iránti kötelezettség elvállaltnak nem tekinthető.»

122. §.

A kivetett társulati évi költségjárulékok, valamint a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes ártéri birtokra eső részleteiről az illető ártéri birtok tulajdonosai a társulati igazgató által egyénenkint értesitendők.

A társulati tagok kötelesek járulékaikat négy egyenlő részben és pedig: minden évnegyed első napján, tehát január, április, julius és október elsején a közgyülés által meghatározandó helyeken lefizetni.

A ki járulékát az évnegyed második havának közepéig be nem fizeti,

évi 6%[1] késedelmi kamatot fizet az egész évnegyedre azon összeg után, melylyel hátralékban maradt.

A járulékok és hátralékaik beszedését, illetve behajtását a társulat kérésére a pénzügyminiszter az egyenes adók beszedésére hivatott közegek által az 1883 : XLIV. t.-cz.-ben szabályozott eljárás szerint eszközölheti.

Ez esetben a hátralékok után szedendő késedelmi kamatok egy hatod része az államkincstár javára esik.

A költségjárulékoknak az egyenes adók módjára való behajtása esetén:

1. a társulati pénztárnok tartozik a járulékhátralékokról és pedig:

a) azon társulati tagokra nézve, kik adójukat a kir. adóhivatalnál fizetik, szolgabirói járásonkint;

b) azon társulati tagokra nézve, kik adójukat a községnél (városnál) fizetik, községenkint (városonkint) elkülönített kimutatásokat készíteni és azokat az évnegyed második havának utolsó napjáig az illetékes kir. adófelügyelőnek megküldeni;

2. a kir. adófelügyelő[2] a kimutatott járulékhátralékok nyilvántartására, biztosítására, beszedésére és behajtására nézve az 1883 : XLIV. t.-cz.[3] értelmében jár el és gondoskodik arról, hogy a kir. adóhivatalok s községi közegek az ezen hátralékok törlesztéseül befolyt összegeket, valamint a befizetett késedelmi kamatoknak öthatod részét a társulati pénztárba minden hó végén pontosan és kifogás nélkül átszolgáltassák, a befizetett késedelmi kamatoknak hatod részét pedig az állam javára számolják el;

3. oly esetekre nézve, midőn a társulati tagok által az egyenes adók, községi pótlékok és társulati járulék czimén fenlévő hátralékaikra befizetett összegek összes tartozásukat nem fedezik, a befizetett összegnek ezen három rendbeli hátralékokra való felosztásának módját a pénzügyminiszter az illető társulatok meghallgatása után rendeleti úton szabályozza;

4. a hátraléki kimutatások elküldése napjáig a társulati pénztár elfogadhat ugyan a kimutatásban foglalt hátralékokra is fizetéseket, de köteles a befizetett összegből mindenekelőtt az egész évnegyedre járó késedelmi kamatot levonni, a fizetés megtörténtét a hátraléki kimutatásban

[1] Az 1895 : XXXVI. t.-cz. 2. §-a értelmében jelenleg csak 5%.

[2] Az 1889 : XXVIII. t.-cz. értelmében Budapesten a m. kir. adófelügyelő, vidéken a m. kir. pénzügyigazgató.

[3] Az idézett törvényczikk a közadók kezeléséről szól. *A pénzügyminisztternek a társulati költségjárulékok behajtása iránti 46,423 1891. sz. rendeletében* a behajtott összegeknek az adók és társulati költségjárulékok között mily arányban való felosztása is megállapittatik.

feljegyezni és a beszedett késedelmi kamatok hatodrészét az illető kir. adóhivatalnak megküldeni.

A m. kir. földmív. miniszter 32,997/1896. sz. rendeletében kimondja, hogy:

Azon vízszabályozó, ármentesítő és vízhasználati társulatok ügyeinek ellátását, melyeknek kölcsön és kezelési költség járulékai az 1885 : XXIII. t.-cz. 122., illetve 141. §-ai értelmében az 1883 : XLIV. t.-cz. szabályai szerint közadók módjára szedetnek be, igen megnehezíti ama körülmény, hogy ezen járulékok jogi természetére, s az eljárásra hivatott hatóságok illetékességi körére nézve a vonatkozó törvények határozott intézkedést nem tartalmaznak, s e hiányon a gyakorlat sem segített, mert ugyanegy természetű kérdés felett egyszer a vízitársulatok, majd a kir. pénzügyigazgatóságok, felső fokon pedig majd a pénzügyi, majd a földmívelésügyi m. kir. miniszterek határoztak.

Felette kívánatos tehát, hogy úgy a jogkereső társulati tagok, mint az eljáró hatóságok érdekében is elvi alapokra fektetett, határozott megállapodás létesíttessék, s ez által az egyöntetű eljárás biztosíttassék.

Azon kötelezettség, melyben kölcsöneiből folyólag maga a társulat, mint jogi személy, áll hitelezőjével szemben, mint tisztán kötelmi jogviszonyon, magánjogi kötésen alapuló kötelezettség, egészen, tehát az elévülés és bírói illetőség tekintetében is magánjogi elvek szerint bírálandó el.

Más szempont alá esik azonban a társulat egyes tagjainak a társulattal szemben való kötelezettsége azon költségjárulékok tekintetében, melyek terhükre a törvény felhatalmazása alapján rovatnak ki s közigazgatási úton közadók módjára hajtatnak be. Az ily társulati járulékok már nem magán, hanem köztartozás jellegével bírnak, s mint ilyenek esnek elbírálás alá; ezek tekintetében tehát a pénzügyminiszter úrral egyetértő megállapodásaink szerint az alábbiakban körvonalozott eljárás követendő:

A közigazgatási bizottságok illetékességi körére nézve irányadó az, hogy azok működési köre hol kezdődik és mire terjed ki?

Oly társulatokkal szemben, melyeknek járulékai nem közadók módjára szedetnek be és kezeltetnek, önként érthetőleg a pénzügyi hatóságoknak semmi beavatkozásuk nincs, ellenben a hol a vízszabályozási költségjárulékok közadók módjára hajtatnak be, a hol tehát az 1883 : XLIV. t.-cz alkalmazása lép előtérbe, ott a működésük keretébe eső kérdések elbírálására már a pénzügyi hatóságok hivatvák.

Minden oly esetben tehát, midőn a kivetés megengedhetősége és mértéke, akár pedig a kivetési jog elévülése miatt kifogásoltatik, a határozathozatalra a társulat (miniszteri biztos), felső fokon a földmívelésügyi minisztérium illetékes. A hol azonban a kérdés tárgyát egy már jogerősen kivetett, esedékessé vált és beszedésre kimutatott járulék behajtása körül felmerült panasz, vagy a járulékok biztosítása, beszedése, telekkönyvi bekebelezetése, a dologi végrehajtások keresztül vezetése, a tartozások telekkönyvi törültetése és ezzel kapcsolatosan a zálogjogi elsőbbségekre vonatkozó, nem szorosan a telekkönyvi hatóságok ügykörébe eső kérdés és végül már a behajtás nem szorgalmazása folytán bekövetkezett elévülés felett kell határozni és intézkedni, ekkor az eljárásra már a pénzügyi hatóságok, és pedig az 1883 : XLIII. és XLIV. t.-czikkek, valamint az 1889 : XXVIII. t.-cz. vonatkozó szakaszainak egybevetése alapján első fokon a kir. pénzügyigazgatóságok, másodfokon a közadók és azok módjára beszedendő köztartozások tekintetében részint ellenőrző, részint felebbviteli teendőket gyakorló közigazgatási bizottságok s harmadfokon a pénzügyminisztérium illetékes.

Végül megjegyzem, hogy ez irányban a m. kir. pénzügyminister úr a m. kir. pénzügyigazgatóságokat és közigazgatási bizottságokat is utasítani fogja és egyúttal kiadandó rendeletében azt is meghagyni szándékozik a kir. pénzügyigazgatóságoknak, hogy a felmerülő vitás kérdések és vagyoni előny vagy hátrány megállapítására irányuló folyamodások elintézése előtt az illető vizitársulatoktól mindig nyilatkozatot kivánjanak be.

Kelt stb.

123. §.

A kölcsönök kötésére vonatkozó közgyülési határozatok jóváhagyásának (93. §.) kinyerése czéljából a társulat köteles a közmunka- és közlekedésügyi miniszternek[1] a következőket előterjeszteni:

1. a közgyülési határozatot és a kölcsönfelvétel szükségének indokolását;

2. a kölcsön feltételeit, nevezetesen a fizetendő kamatozási és törlesztési tervet.

A kölcsönvevő társulatoknak a kérésére a pénzügyminiszter megengedheti, hogy a kölcsön kamatait és törlesztési részleteit az egyenes adók beszedésére hivatott közegek szedjék, esetleg hajtsák be, ha a kölcsönvevő társulat:

a) a hitelezővel egyetértőleg az évjáradékok lejáratát oly napra tűzi ki, mely az egyenes adók esedékességének egyik határidejével (1883: XLIV. t.-cz. 39. §-a) összeesik;

b) a társulati tagok által fizetendő évjáradéki részletek esedékességét akkép állapítják meg, hogy az a hitelezőnek fizetendő évjáradék lejáratát három hónappal megelőzze;

c) a társulati tagokat terhelő évjáradéki részletek egyénenkénti kimutatását a pénzügyminiszter által meghatározott alakban összeállítva és a 122. §. 1. pontjában körülirt módon elkülönítve a kölcsön felvétele előtt, az illetékes királyi adófelügyelőnek[2] megküldi;

d) a kölcsön felvétele napján a kölcsönösszeg egy évi kamatjának és törlesztési járulékainak megfelelő összeget készpénzben vagy kamatozó kincstári utalványokban biztosíték gyanánt azon kir. adóhivatalnál, vagy állami pénztárnál, mely az illető hitelezőnek, a pénzügyminiszter utasítása folytán, az évjáradékokat fogja kiszolgáltatni, leteszi és erről az illetékes királyi adófelügyelőt[3] értesíti. Ezen biztosíték s annak esetleges kamatai a társulatot illetik. Azonban az évjáradék fizetésére szükséges ösz-

[1] Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmiv. miniszternek.

[2] Jelenleg az 1889: XXVIII. t.-cz. folytán Budapesten a kir. adófelügyelőnek, vidéken a kir. pénzügyigazgatónak.

[3] Jelenleg Budapest kivételével a pénzügyigazgató. (1889: XXVIII. t.-cz.)

szegek, a mennyiben a fizetési napra teljesen be nem folynának, ezen biztosítékból, illetőleg első sorban annak folyó kamataiból fedezendők. Viszont a hátralékos évjáradéki részletek ezen biztosíték kiegészítésére fordítandók. Az egész kölcsön visszafizetése után a biztosítékból s annak folyó kamataiból még fenmaradó összeg a társulat rendelkezésére tartalékalap gyanánt kiadatik;

e) a *c)* pontban említett egyénenkénti kimutatásokban a birtokos személyére, vagy a tartozás mennyiségére nézve előállott változásokról egyénenkénti jegyzékeket évről-évre elkészíti és azokat az adóévet megelőző év deczember hava 10-ig az illetékes kir. adófelügyelőnek * megküldi.

1883 : XL. t.-cz. idézett szakasza:

39. §. Az egyenes adók négy egyenlő részben s pedig minden évnegyed első napján, tehát január, április, julius és október 1-én esedékesek és az illető évnegyed közepéig fizetendők.

Addig, míg a f. évre történt adókivetés eredménye az adózó adókönyvecskéjébe bejegyezve nincsen, az évnegyedi részletek a megelőző évi adókirovás szerint fizetendők.

A netaláni különbözetek az adókönyvecskék kiállításának (36. §.) befejezését követő részletfizetés alkalmával egyenlítendők ki.

Részletfizetések feltétlenül elfogadandók.

Az adóba semmi más természetű követelés nem számíttatik be.

124. §.

A társulat működésének megakadása, alapszabályaiban foglalt lényeges kötelezettségeinek ismételt utasítás daczára nem teljesítése vagy pénzügyi zavarok esetén, a közmunka- és közlekedésügyi miniszter ** a társulati ügyek igazgatására miniszteri biztost rendel ki.

Ha valamely társulat ügyeinek rendezésére miniszteri biztos küldetik ki, ezen biztos működésének tartamára a törvényhatóság felügyeleti és ellenőrzési joga felfüggesztetik.

A miniszteri biztos — a 92. §. 1., 7. és 9. pontjai alatt felsorolt esetek kivételével — a közgyülés és a választmány jogait gyakorolja és teendőit végzi.

Ezen biztos mellé a miniszter az érdekeltek köréből véleményező bizottságot állít.

A biztos működése legfeljebb két évig tarthat.

Ezen idő leteltével vagy ha a megbizás rövidebb időre szólna, a tár-

* Jelenleg Budapest kivételével a pénzügyigazgató. (1889 : XXVIII. t.-cz.

** Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.

sulat közgyülését a választmány megalakítása végett összehívja, s annak a társulat ügyeit további kezelés végett átadja.

Ha azonban a miniszter a körülmények folytán indokoltnak találná, vagy ha az érdekeltek maguk kérelmeznék, a biztos működését további két évre meghosszabbíthatja, de az erre vonatkozó rendeletben az újabbi határidő minden esetben határozottan megjelölendő.

A miniszteri biztosi számadások felülvizsgálatáról az 15304/1893. sz. m. kir. földmív. min. rendelet akként intézkedik, hogy az általános rendelet 65. §-ának második kikezdését hatályon kivül helyezve, meghagyja, miszerint: «A társulati évi számadások érdemleges átvizsgálása czéljából a társulat véleményező bizottsága által saját körén kivül álló társulati érdekeltekből két évenkint legalább háromtagú számvizsgáló bizottság választandó, mely a számadásokat úgy érdemleges mint pedig számszerüleg felelősség terhe alatt átvizsgálni tartozik. Ezen számvizsgáló bizottságnak jelentései a véleményező bizottság által tárgyalandók és a véleményező bizottság tárgyalásáról szóló jegyzőkönyvi kivonatok az ülés megtartásának napjától számítandó 30 nap alatt a fentebb idézett általános rendelet 60. §-a szerint az évi számadások másolataival együtt hozzám felterjesztendők; fentartván a jogot magamnak, hogy a számadási okiratok felterjesztését esetről-esetre elrendelhessem.»

125. §.

Két vagy több társulat egyesülése esetében a következő szabályok irányadók:

1. a beolvadó társulat vagyon-állaga mindaddig külön kezelendő, mig a társulati kölcsönök és a hitelezők által az egyesülésnek a vizi könyvbe való bevezetésétől számított hat hónap alatt bejelentett másnemű követelések kielégítve vagy biztosítva nem lettek; maga a kezelés azonban az új társulat igazgatósága által történik;

2. a multból eredő terhek s azon költségek, melyek a szabályozási műveknek egyenlő biztonságot nyujtó méretekben leendő kiépítésére szükségesek, a társulatok illető tagjait épen úgy terhelik, mintha az egyesülés meg nem történt volna;

3. az egyesülés csak a közmunka- és közlekedésügyi miniszter jóváhagyása után vihető keresztül;

4. a beolvadás megtörténte a vizi könyvbe való bevezetés végett az illetékes hatóságnak azonnal bejelentendő.*

126. §.

A közmunka- és közlekedésügyi miniszter ** a társulati védgátakat és egyéb építményeket annyiszor, a mennyiszer szükségesnek találja, de legalább is évenkint kétszer megvizsgáltatja.

* Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmív. miniszter. V. ö. az 1896 : XXIV. t.-cz. 59. §. 9. pontját is.

** Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. értelmében a m. kir. földmív. min.

A társulatok az állami felügyeletért töltés-kilométerenkint három frt évi átalányt tartoznak az állampénztárba fizetni.

Ezen átalányon kivül a társulatok állami felügyelet czímén semmi néven nevezendő költségek fizetésével nem terhelhetők.

127. §.

Kisebb jelentőségű vizi munkálatoknál a közmunka- és közlekedésügyi miniszter[1] az érdekelteket a jelen fejezetben előírt alakszerűségektől úgyszintén a szavazatjog gyakorlására a 84. §-ban megállapított legkisebb érdekeltségi arány követelményétől, időlegesen vagy állandóan felmentheti.

128. §.

A vizrendező társulatok összes levelezései, ha a hivatalos pecséttel és a borítékon e megjegyzéssel «Vizszabályozási ügyben» el vannak látva, postadíjmentesek.

E tárgyban részletes megállapitásokat tartalmaz a m. kir. földmív. miniszternek 36127/1896. sz. rendelete.

b) Vízhasználatra alakult társulatok.

129. §.

A jelen törvény 75., 76., 77., 85., 86., 87., 88., 89., 90., 92., 94., 101., 125. és 127. §-aiban foglalt határozatok a vizhasználat czéljából alakult társulatokra is kiterjesztetnek; a lecsapolás czéljából alakult társulatokra ezen kivül még e jelen törvény 78., 79., 84., 103., 111., továbbá 117., 121. és 124. §§. is érvényesek, azzal a módosítással, hogy a vizhasználatra alakult társulatoknál mindenütt a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter[2] illetékes.

130. §.

Ha lecsapolás czéljából a társulat az érdekeltek közakaratjával meg nem alakulhat, az érdekelteknek többsége terület arányában a kisebbség

[1] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmív. miniszter.
[2] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a m. kir. földmív. miniszter.
L. még az 1900 : XXX. törvényczikket a jelen mű XXI. tétele alatt.

ellenében is a társulat megalakítását elhatározhatja, föltéve hogy a kisebbség területének bevonása nélkül a szándékolt munkálat kivitele czélszerűen nem eszközölhető.

131. §.

Öntözés czéljából az érdekeltek két harmada terület arányában a kisebbség ellenében is megalakíthatja a társulatot, föltéve, hogy:

1. a bevonandó területek addig állandó rétet vagy legelőt képeztek;
2. a munkálatok legalább 100 kataszteri holdra terjednek;
3. a munkálatok czélirányos foganatosítása végett a kisebbség belépése szükséges.

L. az 1900 : XXX. t.-czikket a jelen mű XXI. tétele alatt.

132. §.

Ha valamely, a megelőző 130. vagy 131. §. alapján akarata ellenére bevont érdekelt kimutatja, hogy a munkálatoknak hatóságilag megállapított befejezés után legkevesebb öt év alatt a kitűzött czél saját területére nézve el nem éretett, jogosítva van, teljesített járulékainak visszafizetését és a birtokán netán feleslegessé vált munkálatok eltávolítását követelni.

Az erre vonatkozó eljárás a jelen törvény 107. és 108. §-a értelmében történik.

A társulat közgyülésének hasonlólag jogában áll egyes érdekelteket kirekeszteni hatósági engedély és megfelelő kártalanítás mellett, ha az a társulatra nézve tetemes haszonnal jár, avagy a kirekesztendő terület más szomszédos társulat keretébe jobban beilleszthető, vagy külön berendezéssel is czélszerűen ellátható.

133. §.

A társulat megalakultnak tekintetik, ha a közgyülés által elfogadott társulati alapszabályok a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter * által jóváhagyattak.

Azok, kik a jóváhagyás előtt a társulat nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

* Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmív. miniszter.

134. §.

A helybenhagyott általános és részletes tervezetek módosítására vagy megváltoztatására közgyülési határozat és hatóság jóváhagyása szükséges.

135. §.

Az alapszabályokban mindenesetre a következőket kell megállapítani

1. a társulat nevét és székhelyét;

2. a társulat czélját;

3. a társulat tartamát;

4. a társulathoz tartozó birtokok megjelölését, esetleg a társulat tagjainak nevét;

5. az egyes tagoknak a társulat költségeihez való hozzájárulás arányát;

6. a választmány szervezetét, mikénti választásának módját, hatáskörét és működésének tartamát;

7. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyülés határozatképes nem volt;

8. A tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását.

136. §.

A társulat szavazattal biró tagjainak egy harmadrésze a közgyülés egybehivását, az ok és czél kijelölése mellett, bármikor követelheti. Ha e kivánságnak az összehivásra jogosított közeg nyolcz nap alatt meg nem felelne, az érdekeltek kérelmére a közgyülés összehivását a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter[1] eszközölteti.

137. §.

Azon közgyülési határozatok, melyek az alapszabályok módosítására, vagy a társulat feloszlására vonatkoznak, jogerővel csak akkor birnak, ha

* Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmiv. miniszter.

A földmiv. miniszter 14933/97. sz. rendeletében kötelességévé tette a vízhasznositó társulatoknak, hogy — ha alapszabályaik e részben külön rendelkezéseket nem tartalmaznának is — választmányi valamint közgyüléseiknek jegyzőkönyvét a miniszteri megbizotthoz a gyülés napjától számitott 15 nap alatt másolati példányban mutassák be.

azok a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter[1] által jóváhagyattak.

138. §.

A társulat feloszlik:

1. azon idő elteltével, melyre a társulat alakult;
2. közgyülési határozat;
3. más társulattal való egyesülés következtében.

A 2. és 3. pont alatt említett esetben a vonatkozó közgyülési határozat jóváhagyás végett a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez[2] felterjesztendő.

139. §.

A feloszlott társulatnak a tartozások kielégítése után fenmaradó vagyona más intézkedés hiányában a társulati tagok közt hozzájárulásuk aránya szerint felosztandó.

A tartozások kielégítését és a fenmaradó vagyonnak a társulati tagok közt való felosztását, a mennyiben az alapszabályok vagy közgyülési határozat másként nem intézkednének, a választmány tagjai eszközlik.

140. §.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter[3] a társulat feloszlatását kimondhatja, ha az alapszabályok megerősítése után a társulat munkálatait a kiszabott idő alatt meg nem kezdette, vagy azokat két éven át a társulat hibája következtében nem folytatja.

141. §.

Az öntözés, alagcsövezés, lecsapolás és sankolás czéljából alakult társulatoknál a járulékok és hátralékaik beszedését, illetve behajtását a társulat kérésére a pénzügyminiszter az egyenes adók beszedésére hivatott közegek által az 1883. évi XLIV. törvényczikkben szabályozott eljárás szerint eszközöltetheti a 122. és 123. §-ban megállapított módon és feltételek alatt.

[1] [2] [3] Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmív. miniszter.

V. FEJEZET.

Vízrendőri intézkedések.

142. §.

A vizfolyások, medrek, partok és vizi művek mindennemű rongálása tilos.

Jelesen tiltva van:

1. a víz medrébe szilárd tárgyakat dobni, melyek annak mélységét csökkentik, iszaplerakodásra s zátonyképződésre okot szolgáltatnak;

2. a vízmedreken keresztül, az e czélból kijelölt átjáró helyeken kivül szekerezni, lovagolni vagy marhát áthajtani;

3. a meder partszéleihez szabályrendeletileg megállapított távolságánál közelebb fát vagy bokrot ültetni.

Az ezen és a köv. szakaszokban részletesen felsorolt vízrendőri intézkedéseken kívül a törvény kimondja, hogy a vizeknek ártalmas anyagokkal való megfertőztetése tilos (24. §.), hogy a meder és partok jókarban tartandók (40. §.), hogy vizi építmények engedély nélkül nem létesíthetők (42. §.), valamint vízhasználatok a 25-ik szakaszban felsorolt eseteken kívül engedély nélkül gyakorlatba nem vehetők. (190. §.)

V. ö. még a 185. §. 7. p., az Á. R. 83. §-át.

Korábbi rendelkezést l. az 1871 : XL. t.-cz. 28. §.

Vízrendőri ügyekben benyujtott beadványok és felebbezések bélyegmentesek. (2245/1890. sz. m. kir. földm. min. R.)

55263/1897. sz. földmív. min. határozat szerint: a társulati csatorna partjain való legeltetés a vízj. t. 142. §-a alapján *vízrendőri* úton csakis abban az esetben üldözhető, ha az által a part tényleg rongáltatik, mely körülménynek igazolva kell lenni.

A kaszáltatásra ugyanezen rendelkezés áll fenn. (7364/96. föld. min.)

143. §.

Az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez tartozó műveknek, nemkülönben a védültetvényeknek rongálása egyáltalán tilos.

Jelesen tiltva van:

1. a védtöltést leásni, átszúrni, levágni, kivölgyelni, róla gyepet szedni, abba czöveket, rudakat vagy egyéb tárgyakat beverni;

2. a védtöltés vagy a hozzá tartozó padkák testébe és lejtőinek lábvonalához 6 méternél közelebb fát vagy bokrot ültetni, keritést felállítani;

3. a védtöltés lábvonalához 10 méternél közelebb földet ásni, 5

méternél közelebb szántani, vagy a járást-kelést ennél szűkebb térre szorítani;

4. a védtöltésen keresztül, az e czélra kijelölt átjáró helyeken kívül szekerezni, lovagolni vagy marhát áthajtani;

5. a vizmérczéket s az átjárókon a korlátokat rongálni.

A községek beltelkeinél a hatóság a 2., 3. és 4. pont alól kivételeket engedhet meg.

V. ö. a 184. §. 7. p. (Korábbi rend. 1871 : XL. t.-cz. 29. §.)

144. §.

A védtöltés tulajdonosának engedélye nélkül tiltva van:

1. a védtöltés és padkák koronájára vagy lejtőire tömeges tárgyakat lerakni;

2. a védtöltésen legeltetni vagy azon szekerezni, lovagolni és marhát hajtani.

V. ö. a 185. §. 7. p. (Korábbi rend. 1871 : XL. t.-cz. 29. 30. §.)

145. §.

A társulatok tartoznak igazgatóik, mérnökeik, őreik vagy egyéb a felügyeletet teljesítő megbizottjaik nevét és lakását az illető elsőfoku hatóságoknak (177. §.) bejelenteni.

V. ö. 185. §. 8. p. (Korábbi rend. 1871 : XL. t.-cz. 31. §.)

146. §.

Minden árvédelmi társulat megalakulása után, legkésőbb három hónap alatt, az árviz idején szükséges védelmi eljárásról és a mennyiben zsilipek léteznének vagy zsilipek létesíttetni terveztetnének, azoknak kezeléséről részletes szabályzatot készíteni, s azt a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez jóváhagyás végett felterjeszteni tartozik.

Az ez ellen vétők az illető társulat tartalékalapjának javára eső ötszáz frtig terjedhető pénzbirsággal róhatók meg.

Ezen árvédelmi szabályzatban határozottan és világosan megjelölendők azon vizállások s körülmények, melyek bekövetkeztével fokozottabb felügyelet, nagyobb munkaerő alkalmazása, a közigazgatási tisztviselők és

a kényszermunkaerő igénybevétele válik szükségessé, valamint előirandó az ily esetben követendő eljárás is.

Korábbi rend. 1871 : XL. t.-cz. 32. §.
Védtöltéseknek közlekedési czélokra való felhasználása tárgyában a 101767 1895. számu földmív. miniszteri határozat rendelkezik.

147. §.

Mihelyt az emelkedő vizállás az árvédelmi szabályzatban megjelölt magassághoz közeledik, a társulat köteles erről úgy az illetékes közigazgatási tisztviselőket, mint az illető államépítészeti, illetőleg folyammérnöki hivatalt értesíteni.

Az árvédelmi munkálatokhoz a hatóság által megállapított munkabérnek a társulat által leendő megfizetése mellett a társulati megbizott kérelmére az általa kijelölt számú munkaerő hatóságilag kirendelendő.

V. ö. 149. §. 184. §. 8. p.*
A vízszabályozó és ármentesitő társulatok által foganatositandó árvédelem körül való eljárás szabályozása tárgyában 12642/1897. sz. alatt a földmivelésügyi miniszter a következő rendeletet adta ki:

I. *Valamennyi vízszabályozó és ármentesítő társulatnak és valamennyi ily társulat élén álló miniszteri biztosnak.*

A multban szerzett tapasztalatok szerint a társulati árvédelem foganatosítása körüli eljárás, a védekezési munkálatok vezetésére, intézésére, valamint ellenőrzésére hivatott társulati, illetve állami közegek, úgyszintén a hatóságok hatáskörének pontosabb körülirásával való szabályozást igényelvén, e czélból egyfelől a vármegyék és törvényhatósági joggal felruházott városok közönségéhez a */. alatti rendeletet intéztem, a melyet tudomás és alkalmazkodás végett közlök,* másfelől pedig a következőket rendelem:

1. Az ármentesítő társulatoknál az árvédekezésnek tényleges műszaki vezetése és intézése kizárólag a társulati (fő) mérnök kötelessége, ki ezt teljes joggal, de egyszersmind teljes felelősséggel is teljesíti.

2. A társulati igazgató felelősség terhe alatt köteles gondoskodni arról, hogy mindazon segédeszközök (munkaerő, esetleg közerő, anyagok, szerek), melyekre az árvédekezés teljesítésénél a társulati (fő) mérnöknek szüksége van, kellő időben rendelkezésre álljanak.

3. Oly társulatoknál, melyeknél az igazgatói és (fő) mérnöki állások egy személyben egyesítvék, miután az árvédekezés műszaki vezetése az igazgató (fő) mérnök tevékenységét teljesen igénybe veheti, az árvédekezés keretében és folytán szükséges igazgatói teendőket, a mennyiben azokat a társulat elnöke

* *Jegyzet.* Ezen rendelet kimondja, hogy a hatóságok a védekezés teljesitésében kötelesek a társulatokat támogatni, a társulati védtöltéseken előállott szakadások vagy átömlések elfogadására szükséges munkálatok és az árterületbe betört árvíz szétterülésének megakadályozása esetén a társulati müveletek daczára az esetleg veszélyeztetett községi belterületek védelméről gondoskodni.

vagy alelnöke el nem vállalná, az igazgató (fő) mérnök rendelkezése alatt és felelőssége mellett a társulatnak egy, a választmány által kirendelendő tisztviselője vagy megbizottja intézze. E tisztviselőt, illetve megbizottat a választmány az árvédekezés tartama alatt felmerülő egyéb sürgős igazgatási (administrativ) teendők elvégzésére is felhatalmazhatja.

4. A mennyiben a társulati védvonal árvédelmi tekintetből több szakaszra van felosztva, ama közeg, a ki egy-egy szakaszon az árvédelmet közvetlenül vezeti, jogosított, sőt köteles a (fő) mérnök vagy igazgató távollétében a halasztást nem tűrő intézkedéseket teljes felelősség terhe alatt megtenni.

5. A társulatok árvédekezéséhez kirendelt állami műszaki tisztviselő hatáskörét és kötelességeit az szabja meg, hogy az illető társulat árvédelmének önálló vezetésére, avagy pedig a védekezésnél való segédkezésre küldetett-e ki? Előbbi esetben a társulati (fő) mérnököt, az utóbbi esetben pedig a társulati szakaszmérnököt megillető hatáskörben, illetve terhelő kötelességekkel és felelősséggel működik.

6. Úgy a társulat elnökségét (a vízjogi törvény 124. §-a értelmében kinevezett miniszteri biztost), mint a miniszteri megbizottat, valamint a kerületi felügyelőt az árvédekezés foganatosítása körül ellenőrzési és felügyeleti jogkör illeti meg. E jogkörből kifolyólag az elnökség (miniszteri biztos), a mennyiben arról győződnék meg, hogy a társulati (fő) mérnök a védekezés vezetésére alkalmatlan, az illetőt az árvédekezés vezetésétől elmozdíthatja, tartozik azonban őt e működési körében azonnal más alkalmas egyénnel helyettesíteni. Ugyanez eljárás alkalmazható a társulati igazgatóval szemben is.

A miniszteri megbizott és kerületi felügyelő pedig, ha hasonló tapasztalatai lennének, vagy az árvédekezésnek más hiányait észlelné, illetve mulasztásokat látna, köteles leend ezeket az elnökséggel (miniszteri biztossal) közölni, és ha megfelelő intézkedések nem tétetnének, hozzám haladéktalanul előterjesztést tenni.

7. A vízjogi törvény 153. §-a alapján kinevezett árvédelmi miniszteri biztos a törvény rendelkezése értelmében az árvédelmet illetőleg teljhatalommal rendelkezik úgy a társulati, mint a törvényhatósági és községi tisztviselők felett. Ezzel azonban a tisztviselőknek a törvényekben és szabályokban előírt kötelességei változást nem szenvednek, sem egyéni felelősségük nem érintetik, illetve nem csökken. Magától értetődik továbbá, hogy a társulatok autonom jogköre ily árvédelmi miniszteri biztos működésének tartama alatt is érintetlenül és teljes érvényében marad mindazon ügyeket illetőleg, melyek az árvédelem körén kívül esnek.

8. Az ármentesítő társulatok alapszabályainak vagy árvédelmi szabályzatának jelen rendelkezéseimmel esetleg ellentétben álló határozmányai hatályon kívül helyezetteknek tekintendők.

Kelt stb.

A földmív. miniszter 33497/1900. sz. rendelete értelmében:

«nemcsak a vizek állását és a vésztjelző, hanem oly közérdekű táviratok is, melyek az árvédelmi munkákra és intézkedésekre vonatkoznak, a hatóságoktól, hivatalos közegektől és ármentesítő társulatoktól díjmentesen fogadandók el.»

148. §.

Ha a védtöltés nem látszik elég erősnek, vagy ha az az árviz által annyira megrongáltatnék, hogy a társulat az általa alkalmazható munkaerővel és eszközökkel nem lenne azt képes többé sikerre való kilátással megvédeni, vagy végre, ha a folytonosan növekedő árviz szine a védtöltés koronájához közelednék, erről az illető közigazgatási tisztviselő és a szomszéd községek azonnal értesítendők.

V. ö. a 184. §. 8. p.

149. §.

Az illetékes közigazgatási tisztviselő a 147. §. rendelkezése szerint vett értesítés után haladéktalanul intézkedik az ártéri községeknél, hogy előljáróik közül egyet jelöljenek ki, a ki a községbeli közerővel s a szükséglendő anyagokról teljes hatalommal rendelkezzék és a ki a közerőt és az anyagokat akár hatósági rendeletre, akár a társulat előre kijelölt s megnevezett közegének megkeresésére azonnal kiállítsa.

A m. kir. földmív. miniszternek 72173/1897. sz. határozata értelmében: a belügyminiszternek azon döntése közöltetik, mely szerint a közigazgatási tisztviselők az árvédelem körüli eljárásukért napidíjat és fuvarköltséget a védekezés által érdekeltek terhére fel nem számíthatnak.

150. §.

Ha a 148. §-ban jelzett körülmények valamelyike bekövetkeznék, az illetékes közigazgatási tisztviselő a helyszinén azonnal megjelenni köteles s ott a munkások engedelmességére felügyel, a társulat védelmi működését támogatja és a védtöltést őrizet alá veszi.

151. §.

Ily esetekben joga van a közigazgatási tisztviselőnek vagy ennek megérkezéséig a társulati megbizottnak, az egyes lakosok, birtokosok s helységek birtokában levő anyagszereket és szerszámokat lefoglalni és azokat a védelemhez felhasználni; jogában áll továbbá az érdekeltek összes munkaerejét s igavonatait a veszély helyére kirendelni s a mennyiben mindez elegendő nem lenne, a szomszéd községek lakosai is mind-

nyáján, védszereikkel, marháikkal és cselédjeikkel a szükséges védmunkát szünet nélkül teljesíteni kötelesek. Az ily módon kirendelt közerő díjazására a társulat nem kötelezhető.

Az ideiglenes kisajátításról árvízveszély idején, s az árvíz által megszakított közlekedés gyors helyreállításáról v. ö. az 1881 : XLI. t.-cz. 86. §.

Az árvédekezéshez kirendelt, de a helyszinén meg nem jelent közerő kiállítása czéljából igénybe vett karhatalom költségeinek behajtásáról s az árvédekezésnél közreműködött közigazgatási tisztviselők napidíjáról l. a m. kir. közmunk. és közl. min. 54079/1887. sz. 1888 jan. 10. rendeletével közölt belügyminiszteri rendelkezést.

152. §.

Az áradás elmultával az említett közigazgatási tisztviselő, a társulat megbizottjának, a községi erő kiállításával és vezetésével megbizott előljáróknak és egyéb érdekelt feleknek közbenjöttével a védelem közben díjtalanul felhasznált anyagszerek és szerszámok mennyiségéről és értékéről, a védmunka által okozott károk értékéről azonnal kimutatást állít össze, s ennek alapján megkisérti az illető felek és a társulat között a kiegyenlítést; mi ha nem sikerülne, e kimutatásokat nyolcz nap alatt az alispánnak vagy polgármesternek további eljárás végett megküldi.

Az alispán vagy polgármester a felterjesztett iratok vagy ha szükségesnek látja általa megbizandó szakértő küldöttség becslése alapján megállapítja a társulat által megtérítendő költségek összegét, melyet a társulat, különbeni végrehajtás terhe alatt, az alispáni határozat kézbesítésétől számítandó 30 nap alatt kifizetni köteles.

Az alispáni határozatban meg nem nyugvó fél birtokon kívül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.

Ez az egyetlen intézkedése a törvénynek, hol az alispán első fokú határozata ellen további orvoslásnak közigazgatási úton helye nincs.

153. §.

Ha a beérkező jelentés alapján vagy a társulat kérésére a közmunka- és közlekedésügyi miniszter * valamely különösen veszélyeztetett helyre miniszteri biztost küld ki, ezen miniszteri biztos árvédelmi intézkedéseit mind az érdekeltek, mind a társulati és törvényhatósági s községi tisztviselők teljesíteni tartoznak.

* Az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán jelenleg a m. kir. földmiv. miniszter.

Magy. kir. földmívelésügyi miniszternek. 20.934. V/2. 1898. szám alatt az összes törvényhatóságokhoz intézett rendelete:

Az árvíz elleni védekezés körül egyfelől az árvédelem teljesítésére hivatottak, másfelől pedig a vasutak által követendő eljárás szabályozása tárgyában a minisztertanács felhatalmazása alapján — a kereskedelemügyi magy. kir. miniszter úrral együttesen kiadott rendeletet alkalmazkodás, illetve megfelelő eljárás végett ide zártan .... példányban megküldöm.

Különösen felhívom a törvényhatóság figyelmét a rendelet 8. §-ában foglalt határozmányokra és annak szükségére, hogy az illető közigazgatási tisztviselők (főszolgabíró, rendezett tanácsú város polgármestere, rendőrkapitány, kerületi előljáró) kellő utasításokkal láttassanak el a tekintetben, hogy az 1885 : XXIII. t.-cz. 147. §-ában meghatározott esetnek bekövetkezéséről, nevezetesen az arról szóló értesítést, hogy az emelkedő vizállás az árvédelmi szabályzatban megjelölt magassághoz közeledik, a mennyiben az illető ármentesítő társulat részéről az értesítésben az iránt megkerestetnek — a társulat által megnevezendő vasutintézet igazgatóságával (üzletvezetőségével) *haladéktalanúl* közöljék a végből, hogy ezek részéről a kedvezményes vasuti szállítás iránt szükséges intézkedések ideje korán megtehetők legyenek. Közlöm továbbá a törvényhatósággal, miszerint az ármentesítő társulatokat egyidejüleg felhívtam, hogy az árvédelmi anyagok és munkáscsapatok szállítására megállapított kedvezményes díjtételek alkalmazásának biztosítása czéljából az 1885 : XXIII. t.-cz. 147. §-a értelmében teendő értesítésben a területükön működő valamelyik illetékes közigazgatási tisztviselőt (főszolgabiró, rendezett tanácsú város polgármestere, rendőrkapitány, kerületi előljáró) a szállításra igénybe vehető vasútvonal megjelölésével az illető vasútintézet igazgatóságának (üzletvezetőségének) megfelelő értesítése iránt megkeresni el ne mulaszszák. Kelt Budapesten, 1898. évi márczius hó 25-én. *Darányi* s. k.

A magy. kir. földmívelésügyi miniszternek. 20.934. V/2. 1898. szám alatt az összes vízitársulatokhoz intézett rendelete:

Az árvíz elleni védekezés körül egyfelől az árvédelem teljesítésére hivatottak, másfelől pedig a vasutak által követendő eljárás szabályozása tárgyában — a minisztertanács felhatalmazása alapján — a kereskedelmügyi magy. kir. miniszter úrral együttesen kiadott rendeletet, valamint ennek ügyében a törvényhatóságokhoz egyidejüleg intézett leiratom másolatát ·/. és ·. . alatt tudomás és alkalmazkodás végett megküldöm.

Figyelmeztetni kivánom ez alkalommal a Czímet, hogy az árvédelmi anyagok és munkáscsapatok szállítására megállapított kedvezményes díjtételek alkalmazásának biztosítása czéljából az 1885 : XXIII. t.-cz. 147. §-a értelmében teendő értesítésben a társulat területén működő valamelyik illetékes közigazgatási tisztviselőt (főszolgabiró, rendezett tanácsú város polgármestere, rendőrkapitány, kerületi előljáró) a szállításra igénybe vehető vasútvonal megjelölésével az illető vasútintézet igazgatóságának (üzletvezetőségének) megfelelő értesítése iránt megkeresni el ne mulaszsza, másfelől pedig arra, hogy a szabályrendeletben megállapított díjkedvezmény sem a védekezési anyagoknak és munkáscsapatoknak a gátvédelmi szabályzatban megállapított rendszeres kiszállítása és szétosztása, sem pedig a munkásoknak és anyagoknak a töltések rendszeres fentartása czéljából szükséges szállítása esetére nem vonatkozhatik, hanem egyedül és kizárólag a fenforgó árvízveszély esetén és annak tartama alatt a tényleges védekezés közben eszközölt szállításokra nyerhet alkalmazást.

Kelt Budapesten, 1898. évi márczius hó 25-én. *Darányi* s. k.

A magy. kir. földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterek által — a minisztertanács felhatalmazása alapján — 20,934/1898. F. M., illetve 19,044/1898. K. M. számok alatt kiadott rendelet az árvíz elleni védekezés körül egyfelől az árvédelem teljesítésére hivatottak, másfelől pedig a vasutak által követendő eljárás szabályozása tárgyában.

Az 1898. évi törvényczikk 1. §-ának 2. pontja által hatályában fentartott vasuti üzletrendtartás 3. §-a értelmében kötelesek a vasuti vállalatok vonalaikat mindig jó és járható állapotban tartani, a keletkező hiányokat és rongálásokat, valamint a háborítatlan üzletet gátló akadályokat a lehető leggyorsabban elhárítani. Ugyanezen üzletrendtartás 16. §-a értelmében kötelesek továbbá a vasutak elemi vagy egyéb rendkívüli események bekövetkeztével a legnagyobb gyorsasággal megtenni minden intézkedést a végből, hogy a veszélyeztetett, vagy megzavart forgalom szabályszerű menete a legrövidebb idő alatt helyreállíttassék.

Az üzletrendtartás ezen rendelkezéseiből kétségtelenül kitünik a vaspálya vállalatok azon kötelessége, hogy beálló áradások esetén vonalukat minden erővel megvédeni és biztosítani saját hatáskörükben tartoznak. Viszont a vasuti üzletrendtartás 75. §-ából kétségtelen, hogy a vasutak e részbeni kötelességük végrehajtásánál a főfelügyeleti hatóság ellenőrző és rendelkező jogának vannak alárendelve.

Minthogy pedig a vasutak által árvíz alkalmával végrehajtandó pályavédelmi intézkedések egyrészt csak akkor vezethetnek czélhoz, ha azok összhangzásban állanak az árvizvédekezés körül törvényesen eljáró hatóságok, illetve ármentesítő társulatok (miniszteri biztosok) intézkedéseivel, minthogy másrészről bekövetkezhető veszélyek és kiszámíthatatlan károk megelőzése czéljából a közérdek feltétlenül követeli, hogy a megtámadott árterületeken elvonuló vasuti töltések az árvédelmi intézkedéseknek ne csak útjában ne álljanak, hanem a védekezés hatályának fokozására szükség esetén fel is használtassanak: mindezeknél fogva a vasuti főfelügyeleti hatóság kötelessége a vasuti üzletrendtartás 75. §-ában gyökerező jogosítványa alapján a vasuti vállalatok intézkedéseit árvizek esetében akként irányítani és szabályozni, hogy azok a vasut biztonságának legteljesebb megóvása mellett, egyszersmind az árvízveszély elleni védekezés czéljából szükségesnek talált hatósági intézkedésekkel összhangban álljanak és ezen intézkedések támogatására szolgáljanak.

Tekintve, hogy ezen feladatát a vasuti főfelügyeleti hatóság egyrészt az árvédelem teljesítésére hivatott tényezőktől függetlenül kellő eredménynyel nem végezhetné, másrészt mert sürgető veszély idején a teendő intézkedések a rendes eljárás útjára nem terelhetők · egyszer s mindenkorra gondoskodni kell arról, hogy a vasutak és az árvízvédelmi tényezők intézkedéseinek összhangzásba hozatala, valamint az e részben követendő eljárás rendeletileg szabályoztassék.

E végből a hazai vasutak előzetes meghallgatása után az elől idézett vasuti üzletrendtartás 3., 16. és 75. §§-ai, valamint az 1885 : XXIII. t.-cz. végrehajtásával a következők rendeltetnek:

1. §. A vasuti vállalatok pályatöltéseiknek, műtárgyaiknak és egyéb építményeiknek árvíz elleni megvédéséről maguk gondoskodnak.

Sürgős veszély esetében s a mennyiben árvédelmi szempontból az áradat szétterülésének korlátozása vagy feltartóztatása érdekében mulhatatlanúl szükséges, a védekezési intézkedések keretébe a vasuti töltések is bevonhatók.

A vasuti töltéseknek e czélból leendő igénybevételét és a pályatöltés testén e végből végrehajtandó védekezési munkálatokat, ezek között a pályatöltés lejtőinek védelmi állapotba helyezését, a pályatöltés erősítését és emelését, valamint az átereszek és hidak betömését — feltéve, hogy ezen intézkedések a forgalom beszüntetését nem vonják maguk után — mindenkor a vasutak szakközegeinek meghallgatása mellett az árvédelem intézésére a földmívelésügyi magyar királyi miniszter által kiküldött miniszteri biztos rendeli el. A vasuti forgalom beszüntetése, valamint oly munkálat, mely azt maga után vonná, — a miniszteri biztos által csak a kereskedelemügyi m. kir. miniszter előzetes engedélye alapján rendelhető el.

A miniszteri biztosnak a fentebbiek értelmében teendő intézkedéseit a vasuti intézetek és közegeik azonnal végrehajtani tartoznak.

2. §. A miniszteri biztos által — a vasuti pályatöltések védvonalúl való felhasználása érdekében elrendelt munkálatokat az illető vasutintézet a miniszteri biztos utasításai szerint saját közegeivel hajtatja végre.

Jogában áll azonban a miniszteri biztosnak az átereszek és hidak eltömése iránt másképen is rendelkezni az esetben, ha a vasutintézet által tett intézkedéseket kielégítőknek nem találná, vagy ha ezt más körülmény különösebben indokolná.

3. §. A vasuti pályatöltések attól az időponttól kezdve tekintendők közérdekü árvédekezésre felhasználtaknak, a mikor a vasuti átereszek és hidak betömése, a pályatöltések lejtőinek megvédése (bevédése), vagy másnemü védekezési munkálat a miniszteri biztos rendeletére foganatba vétetett.

Ezen időpontot megelőzőleg a vasuti forgalom fentartása, — vagy a pálya testének oltalmazása végett teljesített munkálatok a vasut érdekében végrehajtottaknak tekintendők és azoknak költségei önként érthetőleg a vasutintézet által viselendők.

Az említett időponton túl végrehajtott ama munkálatok költségei ellenben, melyek a miniszter biztos rendeletére a védvonallá átalakított pályatöltésen az árvédekezés szempontjából hajtattak végre, azok által viselendők, kiknek érdekében ezen intézkedés szüksége felmerült.

A védvonallá átalakított pályatöltés tetején a vasuti forgalom fentartása és biztosítása érdekében végrehajtott munkálatok költségei azonban a vasutintézet által viselendők.

4. §. Az árviz esetén védvonalúl felhasznált pályatöltésen végrehajtandó védekezési munkálatokhoz szükséges munkaerőt, közerőt, munkaszereket és anyagokat, valamint a gyakorlandó hatósági felügyeletet illetőleg az 1885 : XXIII. t.-cz. V. fejezetében foglalt rendelkezések a munkálatokat teljesítő vasutintézet javára is érvényesítendők.

5. §. Az árvédekezés intézésére kiküldött miniszteri biztos a vasuti töltések védvonalul való felhasználásának elrendelésével egyidejüleg intézkedik az iránt is, hogy a vasuti töltéseken teljesítendő védekezés költségeit ki előlegezze.

A vasutak előlegezésre nem kötelezhetők.

A miniszteri biztos erre vonatkozó rendeletei csak birtokon kívül felebbezhetők a földmivelésügyi m. kir. miniszterhez.

6. §. Az árvédelem megszünte után a vasutintézet a védekezési munkálatok költségeiről, melyekhez a miniszteri biztos által az árvédelem érdekében elrendelt létesítményeknek eltávolításából, valamint az ezen létesítmények által okozott rongálások helyreállításából eredett költségek is hozzászámítandók, — leszámolást készít, s azt a miniszteri biztoshoz érvényesítés, illetve végleges megállapítás végett bemutatja.

A miniszteri biztos eme költségek megállapítása iránt hozott határozatát egyfelől az illető ármentesítő társulattal (társulatokkal) illetve — a mennyiben az ármentesítő érdekeltség nem lenne társulatilag szervezve — az érdekeltekkel, másfelől a vasut intézettel közli.

Határozata úgy az ármentesítő társulat (társulatok) vagy érdekeltség, mint a vasutintézet részéről a kézbesítéstől (ármentesítő érdekeltséget illetőleg a kihirdetéstől) számítandó 15 nap alatt a földmívelésügyi m. kir. miniszterhez felebbezhető, ki a kereskedelmügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

A földmívelésügyi miniszter határozata ellen a közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

7. §. Oly esetekben, midőn a vasuti töltésen foganatosított védekezésnek költsége több ármentesítő társulat, vagy pedig társulatilag nem szervezkedett érdekeltség osztandó meg, — a 6. §. értelmében hozandó határozat jogerőre emelkedése után a költségeknek az ármentesítésben érdekeltek közötti való megosztása iránt — a miniszteri biztos által már a leszámolási művelet felett való határozás alkalmával készítendő javaslat alapján és az 1885 : XXIII. t.-cz. VI. fejezetében körülírt eljárás mellett — elsőfokúlag az illetékes (1885 : XXIII. t.-cz. 158. §.) alispán vagy polgármester, másodfokúlag pedig a közigazgatási bizottság határoz.

A közigazgatási bizottság határozata ellen a közigagatási bírósághoz panasznak van helye.

8. §. Árvízveszély esetén, illetve a mennyiben az 1885 : XXIII. t.-cz. 147. §-ában megjelölt eset bekövetkezik : a védekezéshez szükséges anyagoknak és munkáscsapatoknak szállítására a hazai összes vasutakon az alábbiakban meghatározott menet- és szállítási díj számítandó.

Az idézett törvényszakaszban megjelölt eset bekövetkezését az illetékes közigazgatási tisztviselők (főszolgabiró, rendezett tanácsú város polgármestere, rendőrkapitány, kerületi előljáró), az ármentesítő társulatok erre vonatkozó értesítésének vétele után az illető vasutintézetek igazgatóságaival (üzletvezetőségeivel) haladéktalanúl tudatni tartoznak, a melyek mihelyt bizonyos ármentesítő társulat területén működő valamelyik közigazgatási tisztviselő (főszolgabiró, rendezett tanácsú város polgármestere, rendőrkapitány, kerületi előljáró) részéről ily értesítést vettek, azonnal közlik ezt a szállításra igénybe vehető vasut összes állomásával a végből, hogy ezek a kedvezményes szállítást az árvédekezést folyamatba tevő ármentesítő társulat illetékes közegei (igazgató, főmérnök) által közvetlenül hozzájuk intézendő irásbeli vagy távirati megkeresésre foganatosítsák.

A hatóságok, vagy árvédelmi miniszteri biztosok megkereséseire a kedvezményes szállítást a vasuti állomások az üzletvezetőségek előzetes értesítése, illetve utasítása nélkül is teljesíteni tartoznak.

A fentebbiekben meghatározott esetekben, illetve feltételek mellett számítandó menet- és szállítási díjak a következők :

a) rendes vonatokkal való szállítás esetén a védanyagokért kocsi- és kilométerenkint 16 fillér, a munkáscsapatokért pedig személy és kilométerenkint 2 fillér viteldij ;

b) külön vonatokért, ha a külön vonat a mozdonyon kívül legfeljebb négy kocsiból áll, vonatkilométerenkint 2 korona, négy kocsin felül minden további kocsiért kilométerenkint 20 fillér szállítási dij ;

c) az *a)* és *b)* pont alapján járó dijtételekhez még a szállítási adó- és a kincstári bélyegilleték is mindenkor hozzászámítandó.

9. §. A vasútintézetek az árvédekezési czélokra szolgáló anyagokat gyorsan tartoznak szállítani ; miért is mihelyt az árvízveszély felléptéről a

8. §-ban körülírt módon értesülnek, haladéktalanúl intézkednek, hogy az illető vonalrészen a szükséges kocsik készenlétben tartassanak; az üzletvezetőségek és állomások pedig az árvédelmi társulatoknak és illetékes hatóságoknak a védanyagok és munkáscsapatok szállítására vonatkozó felszólításainak azonnal eleget tenni tartoznak. A mennyiben személyvonatok nem állanának rendelkezésre, vagy ez czélszerűbbnek mutatkozik, a munkáscsapatok külön vonatokkal szállítandók.

10. §. Azon esetekben, midőn az 1. és 2. §§-ok értelmében az árvédekezési munkálatok valamely önálló igazgatással biró vasutnak védvonalul felhasznált pályatöltésen hajtatnak végre, — ezen vasut vonalait illetőleg a szállított anyag és munkások után a vasuti önkezelési küldeményekre megállapított díjszabás alkalmazandó.

11. §. Az előző §§-okban említett szállításokért fizetendő dijak a vasutintézetek által hiteleztetnek és a védekezés megszünte után számíttatnak fel.

Kelt Budapesten, 1898. évi márczius hó 21-én.

154. §.

Ha minden védelmi intézkedés daczára valamely mentesített területre az árvíz betörne, a betódult víznek közvetlen az ármederbe való visszabocsátása végett, az érdekelt felek meghallgatása után, az alispán vagy polgármester a védtöltés átvágását is elrendelheti; ez esetben azonban előre gondoskodni tartozik, hogy az árvíz lefolyása után, vagy ha a folyó vízállási viszonyai szükségessé tennék, előbb is, a védtöltésben támadt rés idejekorán betömessék.

155. §.

Ezen fejezetnek az árvédelemre és az árvédelem czéljából létesített építmények megvédésére vonatkozó rendelkezései mindazon magán védtöltésekre nézve is érvényesek, melyek egyes vidékeknek, községeknek vagy azok határainak árvíz elleni védelmére hatósági engedély alapján létesíttettek.

A földmív. miniszter 41007/1901. sz. határozatában a belügyminiszterrel egyetértőleg kimondja, hogy a községek árvédelmi szabályrendeleteinek jóváhagyására a törvényhatóságok illetékesek.

VI. FEJEZET.

Hatóságok és eljárás.

156. §.

Mindazon ügyekben, melyek a jelen törvény szerint a vízszabályozásra, vízhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkoznak, a közigazgatási hatóság illetékes.

A jelen rendelkezés a birói — ide nem értve a közigazgatási birósági — illetékességet teljesen még sem zárja ki, sőt több esetben maga a törvény rendelkezik akként, hogy egyes kérdésekben a biró döntsön.

A biró határoz ugyanis a felett, hogy a vízvezeték és vízvezetési jog kétség esetén bizonyos ingatlannak tartozékát képezi-e? (2 §.),

hogy a vízen úszó, de állandóan a parthoz kötött épitmény kétség esetén a parton levő épitménynyel és a vízhasználati joggal együtt egy dolognak tekintendő-e? (3. §.), a biró határoz a vizek partja és medre fölötti tulajdon tárgyában és az e tekintetben felmerült kérdésekben, a természetes iszapolások és a mederben támadt szigetek fölött felmerült tulajdonjogi kérdésekben (4. és 5. §.),

kártalanitási kérdésekben (170. §.), ha a közig. hatóság által megkisérlett egyezség a felek közt nem sikerült, tehát az épületekért, függő termésért, ültetvényekért (7. §.), továbbá az ivásra, itatásra és házi czélokra elvonandó magánvizért fizetendő kártalanitás tárgyában (12. §.), végül

az ipari vállalatnak, vagy másféle vízhasználatokért a tulajdonosnak fizetendő kártalanitás tárgyában, ha használt víz vízrendezés vagy öntözés czéljából elvonatik (29., 31. §§.).

A biró határoz továbbá a 32. §. eseteiben fizetendő kártalanitás összege felett, ha ugyanis az eredeti vállalat vízfelesleg nyerése czéljából szünetel s ez által a tulajdonosnak kár okoztatik, valamint annak meghatározása felett,

hogy a közig. hatóság engedélye alapján létesitesített csatornák által teremtett vizi szolgalom tűréseért a szolgalommal terheltnek minő kárpótlás adandó (59., 61. §§.), továbbá, hogy

a vontató út áthelyezése vagy új vontató út létesitése esetén ezen szolgalom fejében a föld tulajdonosának mily kártalanitási összeg és miként fizettessék (67. §.), végre pedig

a 152. §. esetében a társulati védművek védelmére felhasznált anyagszerek és szerszámok értéke, valamint a védmunka által okozott károk felett azon esetben, ha az érdekeltek az alispáni határozatban meg nem nyugszanak.

157. §.

Engedélyezési ügyekben az elsőfokú hatóság azon megye alispánja vagy azon törvényhatósági joggal felruházott város polgármestere,* melynek területén az eljárás tárgyát képező vízi mű létezik, vagy ily vízi művek megigazítása, berendezése vagy létezése czéloztatik;

* Lásd az általános rendelet 105. §-át.

másodfokú hatóság ugyanazon törvényhatóság közigazgatási bizottsága ;[1]

harmadfokú hatóság és végérvényesen határoz a vízhasználatra vonatkozó ügyekben a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, vízrendezési és az ármentesítéssel kapcsolatos vízlevezetési (47. és 154. §§.) ügyekben a közmunka- és közlekedésügyi miniszter.[2]

Ha a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe utalt ügyek által a közmunka- és közlekedésügyi miniszter illetősége alá tartozó vízrendezési ügy is érintetnék, azokban a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter csakis a közmunka- és közlekedésügyi miniszter hozzájárulásával intézkedhetik és viszont.[3]

Ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre megállapított védterületeken az ásásra vagy furásra az engedélyt a következő szakaszokban foglalt eljárás megtartása mellett a bányakapitányság adja meg, melynek határozata ellen a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez[4] lehet felebbezni.

[1] Fiumében a kormányzói tanács.

[2] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján mindkét esetben a m. kir. földmív. miniszter. A közig. bíróság hatásköréről vizjogi ügyekben, l. az 1896 : XXVI. t.-cz. 45—60. §§.

[3] Ezen rendelkezés az 1889 : XVIII. t.-cz. értelmében hatályát vesztette.

[4] Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a földmív. miniszterhez.

1901 : IX. törvényczikk : a Fiumében szervezendő középfokú közigazgatási hatóságról.

1. §. A közigazgatási bizottsági intézménynek Fiume város és kerülete területén megszüntetése mellett, e bizottság teendői a fiumei kormányzóra és a kormányzóság kebelében szervezett kormányfői tanácsra ruháztatnak.

2. §. A kormányzói tanács áll a kormányzóból, helyetteséből és négy előadóból.

A kormányzót akadályoztatása, vagy a kormányzói állás üresedése esetében a kormányzói helyettes képviseli.

A négy előadó szakok szerint a következő :

a) politikai közigazgatási,

b) pénzügyi,

c) tanügyi,

d) közgazdasági előadó.

A tanügyi előadó egyúttal a kir. tanfelügyelő teendőit végzi.

Minden előadó mellé megfelelő fogalmazói személyzet osztatik be.

3. §. Ezen jogokon és kötelességeken kívül, melyek a kormányzót ma megilletik, a kormányzónak a kormányzói tanácscsal együttes hatásköre a következő :

1. felügyel és intézkedik, hogy a közigazgatás összhangzatosan teljesíttessék ; a különböző végrehajtási szervek közt netán előforduló összeütközéseket elintézi ;

2. gyakorolja a fegyelmi hatóságot az összes választott és kinevezett tisztviselők felett, azok kivételével, a kikre nézve törvény vagy miniszteri rendelet eltérően rendelkezik, ezek közé értve a város polgármesterét is, kivel szemben az eddigi szabályok hatályban maradnak;

3. határoz azon felebbezési ügyekben, a melyeket törvény, miniszteri rendelet, vagy a városi statutum hozzá utal;

4. másodfokú hatóság a városi tanács által ellátott gyámsági és gondnoksági ügyekben;

5. végzi mindazt, a mit a pénzügyi, a vallás- és közoktatásügyi, a honvédelmi, a kereskedelmi és a földmívelési miniszterek ügykörében törvény vagy miniszteri rendelet a közigazgatási bizottsághoz sorolt;

6. eljár mindazon ügyekben, melyeket törvény vagy rendelet hozzá utal.

A kormányzó az 5, illetőleg a kormányzói tanács hatáskörébe tartozó ügyekben az utasításokat az illető minisztertől veszi.

4. §. Az ügyeket rendszerint a kormányzó, illetőleg helyettese a kormányzói tanács illető előadójával együttesen saját felelőssége alatt intézi.

A fegyelmi s az ügyrendben megállapítandó fontosabb ügyek a kormányzó, illetőleg helyettesének elnöklete alatt tanácsülésben intéztetnek el.

5. §. A kormányzó, illetőleg kormányzói tanács határozatai ellen felebbezésnek van helye:

a) önkormányzati ügyekben a városi statutumban meghatározott módon és mérvben a belügyminiszterhez;

b) a városi hatóságok által átruházott hatáskörben elintézett, valamint az állami igazgatás körébe tartozó ügyekben az illető miniszterhez.

A mennyiben a törvények vagy rendeletek két egybehangzó határozat ellen a felebbezés igénybevételét kizárják, ezen rendelkezés a kormányzó, illetőleg a kormányzói tanács másodfokú határozatával szemben is érvényt nyer.

Azokban az ügyekben, melyekben az 1896 : XXVI. t.-cz. vagy annak 16. §-ában említett rendelet vagy szabályrendelet értelmében a közigazgatási bizottságnak határozata ellen a közigazgatási bírósághoz panaszszal lehet élni, a kormányzó, illetőleg a kormányzói tanács határozata is ily panaszszal támadható meg.

6. §. A miniszterium felhatalmaztatik, hogy a kormányzói tanács szervezetét, részletes hatáskörét, ügyrendjét és eljárási módját jelen törvényben foglalt elvek alapján — figyelemmel a Fiume városban és kerületében fennálló törvényes önkormányzatra és az ottani sajátlagos viszonyokra — rendeletileg megállapíthassa és a mennyiben bármely irányban módosítás szüksége állana elő, a megfelelő módosításokat a mutatkozó szükséghez képest, mindenkor rendeleti úton megtehesse.

7. §. A kir. tengerészeti hatóság szervezete és hatásköre érintetlen marad.

8. §. Jelen törvény életbeléptetésének napját a miniszterium rendelettel állapítja meg. Végrehajtásával a miniszterium bizatik meg.

158. §.

Ha valamely vízi munkálat több törvényhatóság területére terjed ki, azon alispán vagy polgármester, kihez az eljárás megindítását czélzó kérvény benyujtatott, köteles ezen kérvény másolatát a többi érdekelt tör-

vényhatóságok alispánjainak vagy polgármestereinek azonnal megküldeni, hogy azok az értesítés vételének napjától számítandó 15 nap alatt az illetékesség ellen esetleg fenforgó észrevételeiket a tudósító alispánnal vagy polgármesterrel irásban közölhessék.

Ha a felhivott alispánok vagy polgármesterek 15 nap alatt az illetékességre nézve kifogást nem tesznek, első fokban azon alispán vagy polgármester illetékes, kihez a kérvény beadatott; ha pedig az illetékességre nézve kifogás tétetett, azon alispán vagy polgármester, kihez a kérvény benyujtatott, az illetékesség megállapítása végett az összes iratokat az illetékes miniszterhez késedelem nélkül felterjeszti.

Az illetékes alispán vagy polgármester a többi érdekelt törvényhatóságok alispánjait vagy polgármestereit a tárgyalásokra minden esetben meghivni tartozik; ezek akadályoztatásuk esetében helyettest küldhetnek. Az, hogy a meghivott alispán, polgármester vagy ezeknek helyettese a tárgyaláson meg nem jelent, az eljárást és a határozathozatalt meg nem akaszthatja.

A gyakorlat szentesítette az elsőfokú hatóság illetékességének megállapításánál azon elvet, hogy minden ügyben azon alispán vagy polgármester illetékes, a melynek közigazgatási területén a vizi munkálat főbb része van, vagy terveztetik; ha törvényhatóság kér engedélyt, az esetben az illetékes miniszter jelöli ki azon törvényhatóságot, mely az engedélyezési eljárást vezeti.

159. §.

A 45. §-ban említett és az állam által közérdekből létesítendő más munkálatok fölött engedélyezési eljárás nélkül a közmunka- és közlekedésügyi miniszter * határoz.

* Jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmiv. miniszter.

A törvény nem intézkedik arról, hogy a miniszter által a 45. és 159. §-ok értelmében közérdekből létesített munkálatok a vizi könyvbe bejegyeztessenek-e vagy nem.

160. §.

Ha vízi munkálatok végett másnak tulajdonát képező területeken és vizeken előmunkálatok teljesítendők s az illető terület tulajdonosa azokat akadályozná, a vállalkozó az illetékes alispántól vagy polgármestertől előmunkálati engedélyt kérhet.

Az előmunkálati engedély meghatározott időre szól és jogot ad arra, hogy a tervezett vállalat czéljára szükséges előnyomozásokat és tanulmányokat az engedélyes saját költségén, a fennálló törvények megtartása

mellett megindíthassa és a szükséges felmérési munkálatokat foganatosíthassa.

Az előmunkálatok megkezdésének helye és ideje a megkezdés előtt legalább három nappal az illető község előljáróságának bejelentendő, miről az előljáróság az érdekelt birtokosokat egyénenkint vagy a helyi szokásnak megfelelő hirdetményben értesíti.

Ha az előmunkálatok alkalmával valakinek kár okoztatnék, azt az előmunkálatokra engedélyt nyert azonnal megtéríteni köteles. Ezen kártérítési kötelezettség biztosítása végett valamelyik érdekelt fél kérésére az illetékes hatóság megfelelő biztosíték letételét készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban rendelheti el s annak megtörténtéig a vállalkozót az előmunkálatok megkezdésétől vagy folytatásától eltilthatja.

V. ö. az 1881 : XLI. t.-cz. 8. §-át.

Az 57767/1896. sz. földmív. min. határozat szerint: előmunkálati engedélyek adása a területileg illetékes alispán (polgármester) hatáskörébe tartozik.

161. §.

Az, a ki a vízhasználat vagy vízi munkálat engedélyezéséért folyamodik, az elsőfokú hatósághoz szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervekkel felszerelt kérvényt tartozik beadni.

A kérvényben a következőket kell előadni:

1. a munkálat terjedelmét és célját, azonkívül vízhasználatoknál azon víz és hely megnevezését és megjelölését, a hol a munkálat terveztetik és a szükséglendő vízmennyiséget;

2. a bemutatott terv alapján eszközlendő munkálatok létesítésének nemét és módját;

3. a munkálatból várandó előnyt és azon hátrányt, a mely annak elmaradása esetén előáll;

4. mindazon vízhasználati jogosítványnyal birók és más érdekeltek megnevezését, kiknek jogai a tervezett munkálat által érintetnek és azoknak netáni nyilatkozatait;

5. azon területek, vizek és vízi művek részletes megjelölését, melyek megszerzendők vagy szolgalommal terhelendők, úgyszintén azok tulajdonosainak neveit.

V. ö. a 12, 176. §§. az Á. R. 4, 5, 11, 26, 27. 33. §§. Beadványok bélyegszükségletéről l. a 2248/1890. sz m. kir. földmív. min. rendeletet a jelen mű XII. tétele alatt.

A m. kir. földmív. miniszternek 51134/1895. sz. rendelete értelmében: «tárgyalási alapul csakis mérnök aláírásával ellátott terv fogadtatik el».

Lásd még:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1890 május 23-án 22,578. szám alatt kelt és valamennyi törvényhatósághoz intézett rendeletét a mérnöki czím használata tárgyában.

A mérnöki czímmel és az erre alapított műszaki foglalkozással való visszaélés oly gyakori, hogy úgy a mérnöki kar tekintélyének és munkakörének biztosítása, valamint a műegyetemi oktatás, sőt az egyesek érdekében is szükségesnek látom, hogy a jelzett irányban tapasztalt visszaélések teljes szigorral megakadályoztassanak. Ez okból, egyetértésben a belügyi, kereskedelemügyi, földmívelésügyi és igazságügyi m. kir. miniszter urakkal, szoros ahhoztartásul ezennel tudomására hozom a közönségnek, hogy:

1. az okleveles mérnöki czímet csak azok használhatják, a kik az 1850. év előtt a budapesti tud. egyetemmel kapcsolatban fennállott mérnöki intézettől mérnöki oklevelet, 1850-től kezdve pedig a m. kir. József-műegyetemtől mérnöki absolutoriumot vagy mérnöki oklevelet, vagy a m. kir. József-műegyetemmel egyenlő rangú valamely külföldi műegyetemtől mérnöki oklevelet nyertek;

2. azok, a kik valamely műegyetemen a földmértant és a mérnöki építőtudományokat, út-, vasutépítéstant, vízépítéstant, hídépítéstant az oklevélkényszer előtti időkben (1874/5-ig) teljesen, vagy legalább nagyobb részben hallgatták és e tárgyakból műegyetemeken legalább részben vizsgálatokat is tettek, valamint azok, a kik 1874/5 óta a kir. József-műegyetem mérnöki szakosztályának összes kötelezett tantárgyait hallgatták és azokból kivétel nélkül vizsgálatokat tettek, a mérnöki czímet, az «okleveles» jelző nélkül, ezentúl is használhatják;

3. a kir. József-műegyetem részéről 1880-ig bezárólag kiállított földmérői oklevelek nem jogosítanak a mérnöki czím viselésére, azok birtokosait csak az okleveles földmérői czím illeti meg;

4. azok, a kik a mérnöki czímet valamely általuk betöltött közhivatal, vagy pedig állami feljogosítás alapján viselik (kataszteri, kincstári, vasuti és városi mérnökök, birtokrendező, működő, illetve hitelesítő mérnökök stb.) e czímeket, tudományos minősítésökre való tekintet nélkül, ezentúl is viselhetik addig, a meddig a jelen pontban körülírt hatáskörök egyikében működni jogosítva vannak;

5. az okleveles mérnöki, illetve mérnöki, valamint az okleveles földmérői czímnek jogosulatlan használata által az 1879 : XL. t.-cz. 45. §-a értelmében elkövetett kihágások eseteiben az ezen kihágási ügyekben az 1880 : XXXVII. t.-cz. 42. §-a szerint eljáró közigazgatási hatóságok a kir. József-műegyetemnek szakvéleményét minden egyes előforduló kihágási esetben kikérni kötelesek;

6. a hatóságok ezentúl csak oly egyének által készített mérnöki munkálatokat (földmérés, közúti és vasuti előmunkálatok, hidak és vízépítmények terve) fogadhatják el hivatalos tárgyalásra és az idevágó szakkérdésekben csak oly egyéneket használhatnak hivatalos szakértőkül, a kik az 1. és 2. pont alatt, illetve tisztán földmérői teendőkre nézve a 3. pont alatt körvonalozott műszaki minősítésnek megfelelnek.

A jelen pontban foglalt szabály alól azonban kivétetnek a 4. pontban említett egyének által tulajdonképeni hatáskörükön belül készített műszaki munkálatok és szakvélemények.

Kelt Budapesten stb.

162. §.

Ha a tervezett munkálat közérdekbe ütköznék, azon esetben a kérvény indokolt határozattal minden további tárgyalás nélkül visszautasítandó, ellenkező esetben a hatósági szakértőnek nyilatkozás végett kiadandó, ki szükség esetén a helyszinére is kimenni és a hatóság által feltett kérdésekre, különösen pedig a következő pontok iránt tartozik részletes felvilágosítást adni:

1. létesíthető-e a munkálat egyáltalán és ha igen, minő módozatok mellett legczélszerűbben;

2. minő előnyök s minő hátrányok várhatók abból, mily arányban állanak az előnyök a hátrányokhoz; a vízfolyás természetes rendjének szándékolt megváltoztatása következtében harmadik személyek ki lesznek-e téve károsodásoknak, s ha igen, mily mérvűeknek és indokolt-e ily károsodásért kártalanítás;

3. a tervezett munkálat más már létező vízi munkálatokkal szemben mily hatással leend;

4. a munkálathoz más tulajdon megszerzése vagy szolgalommal terhelése szükséges-e;

5. a munkálathoz más érdekeltek bevonandók-e és mily mértékben.

V. ö. az Á. R. 6, 7. és 8. §.

163. §.

Ha a szakértő által észrevételek tétetnének, azok a kérvényezővel záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett közöltetnek.

Ha a szakértő által észrevételek nem tétetnek, vagy ha a kérvényező az észrevételek közlése után is eredeti kérése mellett megmarad: az eljáró hatóság a tervet a szakértői észrevételekkel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki, erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekelteket hirdetmény útján értesíti.

A hirdetménynek magában kell foglalni a munkálatnak és tervezetnek rövid ismertetését, a tervek kitételének és a tárgyalásnak helyét, továbbá a tárgyalás idejét, mely a közszemle után való időre tűzendő ki, végül pedig azon felhivást, hogy az érdekeltek a munkálat tekintetében netáni ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel alatt irásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

V. ö. az Á. R. 9. és 10. §-át.

Beadott nyilatkozatok bélyegelését l. a 2245/1890. sz. m. kir. földmív. min. rendeletet (a jelen mű XII. tétele alatt).

164. §.

A hirdetmény az érdekelt községekben kifüggesztendő, azonkívül pedig a folyamodó által megnevezett vagy a hatóság előtt ismeretes érdekelteknek, a kisajátítandó vagy szolgalommal terhelendő birtokok tulajdonosainak kézbesítendő.

V. ö. az 168. §-t Á. R. 12. §-át.

165. §.

A helyszíni tárgyalást fontosabb esetekben az alispán, illetőleg a polgármester vagy helyettese, különben az alispán vagy polgármester megbizása következtében a szolgabiró, illetőleg a rendezett tanácsú város polgármestere vagy törvényhatósági bizottsági tag vezeti.

E tárgyaláson fontosabb esetekben a hatósági szakértőnek is részt kell venni.

V. ö. az Á. R. 8. §. utolsó bekezdését, valamint 13, 14, 15, 16. és 28. §§-t.

166. §.

A tárgyalás szóbeli.

A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melyben a felek vagy megbizottjaiknak nyilatkozatai röviden felveendők. A jegyzőkönyv a tárgyalásban résztvevők által aláirandó; az aláirás megtagadásának oka megemlítendő.

L. az A. R. 17. §. Jegyzőkönyvek bélyegeléséről a 2245/1890. sz. m. kir földmív. min. rendeletet.

167. §.

A helyszíni tárgyalásnál a munkálat ellen felmerülő nehézségek elhárítására, különösen pedig a nyujtandó kártalanításra nézve, egyezség kisérlendő meg és ha az egyezség létrejön, annak pontozatai a jegyzőkönyvbe felveendők.

Ha ez nem sikerülne, a felmerült kérdések: a munkálat ellen felhozott érvek, a kivitel módozata, az egyesek érdekeltsége s a netán szükséges szolgalmak kimerítően tárgyalandók.

168. §.

A tárgyalás befejezése után a munkálat engedélyezése iránt indokolt határozat hozatik.

A határozat a munka kiterjedését, módozatait és feltételeit, különösen az időt, a mely alatt a munkálat az engedély különbeni elvesztésének terhe alatt végrehajtandó, a szükséges területek átengedését és szolgalmakat állapítja meg.

Ez a határozat az érdekeltekkel a 164. §-ban megállapított módon közlendő.

L. az Á. R. 18—25. §§.

169. §.

Az engedélyezési eljárásnál felmerülő költségek az engedélyért folyamodót terhelik és általa előlegezendők.

Magánfelek egyéb ügyeiben felmerülő eljárási és tárgyalási költségek azon fél által viselendők, mely fél az eljárás megindításáért folyamodott, avagy mely fél az eljárásra hibája s nevezetesen konok akadékoskodása által okot szolgáltatott.

Az eljáró közigazgatási hatóság határoz a fölött is, hogy közös érdekeltség esetén a költségek az egyes érdekeltek által mily arányban viselendők és hogy a vesztes fél hibája által az ellenfélnek okozott költségek mennyiben térítendők meg.

A törvényes rendelkezések áthágása által okozott vizsgálati költségek mindig azt terhelik, ki hibásnak találtatott.

Az eljárási és tárgyalási költségek közigazgatási úton szedetnek be, illetőleg a közadók módjára hajtatnak be.

A felek megfelelő előleg lefizetésére is kötelezhetők. Az eljárási költségek a határozatban részletezendők. A feleknek jogukban áll magokat a vízügyi tárgyalásoknál meghatalmazottak által képviseltetni, ezen képviseltetésből felmerülő költségek azonban közigazgatási úton meg nem állapíthatók (a közmunka és közlekedésügyi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértőleg kiadott 1501/1880. sz. rendelete), mert a közigazgatási eljárásnál a felek érdekei hivatalból óvandók meg.

M. kir. földmívelésügyi miniszter 29094/1899. szám. rendeletében kimondja :

hogy mindazon esetekben, valahányszor a folyammérnöki vagy kulturmérnöki hivatalok székhelyén tartatnak tárgyalások s azok helyszini szemlével nincsenek egybekötve, a hatósági szakértő csakis 5 frt (öt forint) napidíjat számíthat fel, utazási költségek fejében 10 frt átalányösszegnek a felszámítására azonban ily esetekben nincsen feljogosítva.

7802/99. sz. földmív. min. rendelet szerint: «oly költségek, melyekről az alaphatározatok nem intézkednek, ugyanazon hatóságok által állapítandók meg, a mely hatóságok az alapügyben eljártak».

67893/96. sz. földmív. min. határozat értelmében a főszolgabirónak nem részletezett tárgyalási költségei jövőre a véghatározatban nem fognak megállapíttatni.

19645/1898. sz. földmív. min. határozat szerint vízrendőri ügyekben eljárási költségek előlegezésének nincs helye.

170. §.

A határozat a nyujtandó kártalanítás nagysága és módozata iránt is intézkedik.

A kártalanítás összegét, ha egyezség jött létre, a felek kölcsönös megegyezése, ennek hiányában, a kisajátítás esetében az 1881 : XLI. törvényczikkben jelzett, minden más esetben a közigazgatási hatóság állapítja meg.

Ha az érdekeltek vagy a jelzálogos hitelezők a kártalanításra vonatkozó határozatban meg nem nyugosznak, a közigazgatási hatósági határozatban megállapított kártalanítási összeg az illetékes birtokbirósághál letéteményezendő.

A kártalanítás összege a jelen törvény 59. és 61. §-ai alapján a kisajátítási törvényben a kártalanításra nézve megállapított eljárás megfelelő alkalmazása mellett az illetékes birtokbiróság által állapítandó meg.

Ha ingatlan terület terheltetik szolgalommal, a közigazgatási hatóság által megállapítandó kártalanítási összeg kisebb nem lehet, mint az illető terület adókataszterben felvett jövedelmének ötvenszeres összege.

V. ö. az Á. R. 29—32. §-ait.

171. §.

Az, a ki a kártalanítási összegben meg nem nyugszik, köteles ezt a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt bejelenteni és kinyilatkoztatni, hogy a 170. §-ban megadott joggal élni akar, mely esetben a jogerejű határozat a tárgyalási iratokkal és tervekkel együtt az illetékes törvényszékhez haladék nélkül átteendő.

A szolgalmi jog gyakorlatba vétele avagy a vízhasználat korlátozása vagy megszüntetése a kártalanítási összegnek a bíróság által való végmegállapítása és kifizetése előtt csak akkor engedtetik meg, ha az engedélyes a kártalanítás fedezésére a bíróság által megállapítandó biztosítéki összeget, mely a közigazgatási hatóság által megállapított kártalanítási összegnél kisebb nem lehet, készpénzben vagy óvadékképes s a letétel idejében jegyzett tőzsdei árfolyam szerint számítandó értékpapirokban a birtokbirósághoz leteszi. A biztosítékul leteendő összeget az engedélyes kérelmére szükség esetében a tulajdonos és a szakértők meghallgatása után a kir. törvényszék előzetesen és soron kívül hozandó végzésben állapítja meg, mely ellen jogorvoslatnak helye nincsen.

172. §.

Ha a határozat jogerőre emelkedett, a vizimunkálat vagy használat számára engedélyokirat állíttatik ki.

Az engedélyokiratban fel kell említeni:

1. az engedélyes vezeték- és keresztnevét;
2. a vizet és helyet, a hol a munkálat vagy használat lesz;
3. a munkálat vagy használat célját;
4. az engedély tartamát;
5. a vízmennyiséget, melyre az engedély adatik;
6. a különös feltételeket.

L. az Á. R. 8. és 18. §§. s az Á. R. mellett közölt engedélyokirat-mintát.

173. §.

Az engedélyokirat a vizikönyvbe bevezetendő, a hozzá való tervezet pedig a vizikönyv okirattárába helyezendő.

174. §.

Az engedélyezett vizimű elkészülte után hatóságilag megvizsgáltatik.

Az engedélyezett tervnek megfelelően létesített vizi műről szóló vizsgálati jegyzőkönyv a vizikönyv okirattárába elhelyezendő.

A felülvizsgálat indokolt esetekben el is maradhat. L. az Á. R. 22. §-át.

Azon körülmény elbirálása, hogy valamely még hatóságilag felül nem birált vizimű az engedélyokirat szerint lett-e létesítve, vagy sem, nem a vízrendőri, hanem a felülvizsgálat során állapítandó meg, s ehhez képest az engedélyezési feltételeknek meg nem felelő munkálatok átalakítása iránti intézkedés joga a felülvizsgálati lelet alapján elsőfokban nem a főszolgabirót, hanem az alispánt illeti. (Földmív. min. 95092/1900. sz. határozata.)

175. §.

Vízmosások meggátlására szükséges eljárás megindítását mind a vízmosásos területek birtokosai, mind az alább fekvő területek érdekelt birtokosai kérhetik.

A megindítást az illető törvényhatóság alispánja vagy polgármestere, vagy a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter is hivatalból elrendelheti.

V. ö. a törvény 55. és 56. §§.

Vízmosások megkötése tárgyában *a m. kir. földmívelesügyi miniszter 1899. évi junius hó 16-án 8599 szám alatt kelt és II.-vármegye alispánjához ezen leiratot intézte:*

A vármegye területén nagy kiterjedésű vízmosások vannak, melyek megkötése sürgős közérdeket képez, mert ezen vízmosások nagy költséggel létesített szabályozási munkálatokat veszélyeztetnek.

Ennélfogva a hatóságoknak egyik legsürgősebb és legfontosabb teendője a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894 : XII. t.-cz., valamint az annak végrehajtása tárgyában 1894. évi 48,000. szám alatt kiadott rendelet 13. §-ának pontos és haladéktalan végrehajtása.

Minthogy pedig a szükséges intézkedések előkészítése és foganatosítása az illetékes kerületi kulturmérnöki és erdőhivatalok közreműködését s az összes közreműködők egységes tervszerű eljárását teszi szükségessé, erre nézve a következőket rendelem el:

1. A vízmosásos helyek fölvétele községi határonként a járási főszolgabiró, az erdőhivatal és a kerületi kulturmérnöki hivatal kiküldöttjéből álló bizottság által, az illető község előljárósága alkalmas tagjainak közreműködésével eszközlendő.

2. Az eljáró bizottság a vízmosásos helyeknek felvétele s megfelelő méretű térképvázlatokon való feltüntetése után minden községre nézve állapítsa meg a munkatervet a befásításra, fűzdugványozásra, legeltetési tilalomra.

iszapfogó gátakra s egyéb esetleges munkálatokra vonatkozólag. Az így megállapított munkaterv a községi elöljáróságoknak átadandó s foganatosítása a járási főszolgabiró által az 1894 : XII. t.-cz. 13. §-a, illetve a vármegye közigazgatási bizottsága által az idézett törvény 14. §-a értelmében elrendelendő.

3. A megyében a fölvett területek között az 1898 : XIX. t.-cz. alá eső állami kezelésbe átveendő kopár területek volnának, ezekre nézve az illetékes kir. erdőhivatal a külön megállapított szabályok szerint tartozik eljárni, illetve hozzám előterjesztést tenni.

4. A helyszini eljárás és munkaterv készítése alkalmából mérlegelje a bizottság azon kérdést is, hogy melyik községben minő indokokból kivánatos vagy szükséges esetleg az állami segélyezés, mekkora évi összegben és előreláthatólag hány évre hozható ez indokoltan javaslatba.

Ezen javaslatoknál figyelembe veendő az 1894 : XII. t.-cz. 13. §-a, mely szerint a vízmosások ellen való védekezés költségei az érdekelteket terhelik. Ennélfogva állami segélynek, csemetékre erdősítésre, iszapfogó gátak építésére csak annyiban van helye, a mennyiben a szükséges munkálatok aránytalanul nagy megterhelést rónának a közvetlenül érdekeltekre, vagy az illető munkarészlet vízszabályozási érdekből sürgősen volna foganatosítandó.

5. A kidolgozott munkatervek, a melyekben részletesen ki van tüntetve a végzendő munkálatok sorrendje és költsége, hozzám *folyó évi szeptember hó 1-ig fölterjesztendők*, a midőn a foganatosítás és segélyezés tekintetében szükséges intézkedéseket megteendem.

6. A munkálatok rendszeres megindulása után azok időközi helyszini megvizsgálása iránt külön fogok intézkedni.

Jelen rendeletem foganatosítása iránt sürgős intézkedést várok. Az illetékes kerületi kulturmérnöki és erdőhivatalokat egyidejüleg megfelelően utasítottam. Kelt stb.

—

Az 1894 : XII. t.-cz. 13. §-a következőleg rendelkezik :

Vízmosásos és vízmosás veszélyének kitett területeken a legeltetés egészben vagy részben eltiltható.

Ha a létező vagy kötelező vízmosások másnak birtokát is károsítanák, vagy kárral fenyegetnék, a szükséges óvintézkedéseket, esetleg ezen területeknek záros határidő alatti befásítását a hatóság elrendelheti s meg nem egyezés esetén a költségek viselése tekintetéből az érdekeltség arányában határoz.

Ha az érdekeltek a hatóság által elrendelt intézkedéseket a kitűzött határidő alatt elfogadható indok nélkül végre nem hajtanák, a hatóság által kötelezettségeik teljesítésére annyiszor, a mennyiszer kétszáz koronáig terjedhető pénzbirsággal szoríthatók.

176. §.

Az eljárásra azon törvényhatóság alispánja vagy polgármestere illetékes, a melynek területén a vízmosásos terület fekszik.

Az eljárás az engedélyezésre nézve fennálló 161. és következő §§. szerint történik.

177. §.

A jelen törvény szerint engedélyezett munkálatok és vízhasználatok feletti felügyeletre, valamint a jelen törvény szerint engedélyezést nem igénylő ügyekben való intézkedésre nézve:

1. elsőfokú hatóság kis- és nagyközségekben a szolgabiró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg a tanácsnak a rendőri ügyek vezetésével megbizott tagja és Budapest fővárosban a kerületi előljáró;

2. másodfokú hatóság az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester, Budapesten a városi tanács;

3. harmad- és utolsó fokban az illetékes miniszter a 157. §. értelmében megállapított hatáskör szerint. A jelen törvény 157. és ezen §-a által szabályozott ügyekben felebbezésnek az első- és másodfokú hatóságok egybehangzó határozatai ellen is helye van.

A jelen rendelkezést a közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről szóló 1901 : XX. t.-cz. 2. §-ának *b)* pontja is fentartja, mert a vízjogi engedélyeknél fontos idegen érdekek védelméről van szó, a mely védelem módja első sorban műszaki szempontokon fordul meg. Abban az esetben azonban, ha két egybehangzó határozat ellen a felebbezés kizáratnék, a műszaki kérdések nagyon egyoldalú megitélésben részesülnének, sőt esetleg felülbirálat alá nem is kerülnének, mert csak az elsőfokú határozat támaszkodik műszaki véleményre, a másodfokú hatóság (közig. bizottság) ellenben külön szakértővel nem rendelkezvén, határozatában az ügy műszaki felülbirálatára ki sem terjeszkedhetik.

—

Az id. törvény 9. §-a szerint «az, a ki a felebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet elháríthatatlan akadály miatt kellő időben (6. §.) elő nem terjeszthette, vagy a hatóság idézésére meg nem jelenhetett, *igazolási* kérelemmel élhet. Az igazolási kérelmet a felebbviteli határidő leteltétől számított 15 napon belől az elsőfokon eljárt hatóságnál szóval vagy irásban (7. §.) kell előterjeszteni. Az igazolást elutasító végzés ellen ugyancsak 15 napon belől felfolyamodásnak van helye. Az igazolás kérdésében a másodfokú hatóság végérvényesen dönt». A régi rendelkezés értelmében (a büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880 : XXXVII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott, 1880 aug. 17-én kelt 38547. sz. belügyminiszteri rendelet 90. §-a szerint): az igazolásnak helyt adó végzés ellen jogorvoslatnak nem volt helye, az igazolást megtagadó végzés ellen azonban rendes felebbezésnek volt helye.

L. s egyébként az id. törvény 9. §-át s az ezen törvény 1—12. §-ainak életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott 4600/1901. M. E. sz. rendelet 9. §-át.

A m. kir. belügyminiszter 1567. kih. 1881. sz. rendelete szerint: «Tapasztaltatott, hogy a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekben az 1881 : XXXVII. t.-cz. 42. §-a és az eljárási utasítás 8. §-a ellenére, nagyobbrészt a segédszolgabirák és alkapitányok vagy más alárendelt rendőri közegek járnak el és biráskodnak, a nélkül, hogy megjegyeznék, miszerint ezen hatáskörrel a megyei hatóság, illetve városi tanács által ruháztattak fel, mely törvény- és szabályellenes eljárás gyakran a felek által kifogásoltatván, de különben is, mint törvénybe ütköző, hivatalból megsemmisitendő lévén, a büntetőjogszolgáltatas hátrányára és sok idővesztéssel járó elintézésre szol-

gáltat okot, a mennyiben ily esetekben felvilágosító jelentés tétele rendeltetik el és sokszor az egész eljárás megsemmisíttetik.

Hogy ezen törvény- és szabályellenes eljárás megszüntethessék, értesíttetnek a törvényhatóságok, miszerint megyékben a segédszolgabirák rendőri kih. ügyekben csak akkor biráskodhatnak, ha járási szolgabirák szabadságoltatásuk vagy betegségük idején a megyei hatóság által a hivatal vezetésével forma szerint megbizatnak; városokban pedig az alkapitányok vagy más tisztviselők, ha a tanács által megbizattak, kötelesek lévén ezen körülményt úgy a segédszolgabirák, mint a tanács által megbizott tisztviselők minden alkalommal feljegyezni.

A m. kir. földmív. miniszternek 19475/1902. sz. rendelete értelmében a törvény 177. §-ában megjelölt hatósági közegek helyett itélkező más közegek felhatalmazásukat az iratokban mindenkor igazolni tartoznak.

A m. kir. belügyminiszter 6700/I. 3. számú tájékoztató rendelete a főispánokhoz az 1881. évi nov. hó 1-én 1567. kih. sz. a. kibocsátott körrendelete tárgyában.

A főszolgabirói hivataloknak az 1886 : XXI. t.-cz. 57. §-ának *B) b)* pontjában foglalt rendelkezésekhez képest a főispánok által időszakonkint eszközölt helyszini megvizsgálásáról felvett s hozzám bemutatott jegyzőkönyvekből azt az észleletet merítettem, hogy a főispánok hivatali elődömnek 1881. évi november hó 1-én 1567/kih. szám alatt kibocsátott körrendeletét, melyben a *szolgabiráknak kihágási ügyekben való biráskodása kérdésében* adatott a törvényhatóságoknak irányadó utasítás, különbözőkép értelmezik.

Minthogy kivánatos, hogy a főispánok a hivatalvizsgálatok során elvi kérdésekben egyöntetű eljárást kövessenek, hivatali elődöm fent idézett rendeletét a hivatali szolgálatoknál leendő egyöntetű alkalmazás érdekéből az időközben kifejtett gyakorlatnak megfelelőleg a következőkben értelmezem:

Midőn a főszolgabiró szabadságoltatása, betegsége vagy másnemű akadályoztatása miatt, avagy a főszolgabirói állás üresedésben léte folytán a szolgabiró az egész főszolgabirói hivatal vezetésével forma szerint meg van bízva, akkor a dolog természeténél fogva a rendőri biráskodás feladata is minden külön felhatalmazás nélkül személyéhez fűződik. Ezenkívül a szolgabiró kihágási ügyekben csak azon esetben van hivatva eljárni (azaz tárgyalni és biráskodni), ha erre a törvényhatósági közgyűléstől külön felhatalmazást nyert, az erdei kihágási ügyeket illetőleg pedig ezen felhatalmazáson kívül még az 1879 : XXXI. t.-cz. 125. §-ában előírt esküt is letette. A kihágási ügyekben való eljárásra ekkép a törvényhatósági közgyűlés által felhatalmazott szolgabirák minden egyes általuk hozott kihágási itéletben a törvényhatósági felhatalmazásra egyenesen hivatkozni kötelesek, valamint ha eljárásuk jogalapja a főszolgabirói hivatal vezetésével történt megbizatásukban rejlik, ezen körülményt kitüntetni tartoznak.

Felhívom stb.

Budapest, 1892 január 30.

A földm. min. 51,593/1899. sz. határozata értelmében «az 1885 : XXIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott általános rendelet 21. §-a szerint nem csak az engedélyezési, hanem minden az idézett törvényen alapuló s közigazgatási uton hozott határozat 15 nap alatt felebbezhető. Bár tehát a vízjogi törvény 187. §-a értelmében a kihágásokról szóló büntetőtörvénykönyv általá-

nos határozatai vízrendőri kihágási ügyekben szintén érvényesek — minthogy a felebbezési határidőről ezen általános határozatok nem intézkednek, a vízjogi törvény végrehajtása tárgyában kiadott általános rendelet 110. §-a pedig a kihágási törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 38547/1880. sz. belügyminiszteri rendelet hatályát csak annyiban biztosítja, a mennyiben azt a vízjogi törvény ki nem zárja, önként értetődik, hogy vízrendőri ügyekben nem a kihágási törvény végrehajtására vonatkozó rendelet 75. §-a, hanem a vízjogi törvény végrehajtására vonatkozó általános rendelet 21. §-a irányadó».

L. az R. Á. 21. §-át.

178. §.

A vizek és vizi művek fölött az elsőfokú hatóság (177. §.) gyakorolja a közvetlen rendőri felügyeletet.

Ezen hatóság a szükséges őröket, esetleg a községi előljáróságok igénybevételével, alkalmazza. Ez őrök ugyanazon szabályok szerint állíttatnak szolgálatba, ugyanazon bizonyítási képességgel és ugyanazon zálogolási joggal birnak, mint a mezei rendőrcsőszök.

V. ö. a 119. §. s a mezőrendőrségről szóló 1894 : XII. t.-cz. 80—88. §§.

179. §.

Ha az érdekeltek a hatóság rendeletének a kitűzött időben eleget nem tesznek, a szükséges munkákat a hatóság költségükre foganatosítja.

180. §.

Az eljáró hatóságnak a veszély elhárítására okvetlenül szükséges intézkedései felfolyamodás esetén is végrehajthatók.

L. az Á. R. 25. §-át.

181. §.

Minden törvényhatóság alispánjánál vagy polgármesterénél vizi könyv vezetendő, mely a törvényhatóság területén már létező vagy a jelen törvény értelmében engedélyezendő viziműveket és vízhasználatokat, a szolgalmakat és a társulatokra vonatkozó adatokat tartalmazza.

Mindenkinek jogában áll a vizikönyvet és az okiratgyűjteményt megtekinteni és a szabályrendeletileg meghatározott díjak lefizetése mellett azokból hiteles másolatokat kivenni.

L. az 1885. évi 66654. sz. m. kir. földmív. min. rendeletet a vizikönyvek berendezése tárgyában.

Vizikönyvbe csak létező (nem pedig megszünt vagy eltávolított) vizimüvek és vízhasználatok jegyzendők be. (5537/1887. sz. m. kir. földmív. ipar- és keresk. miniszteri határozat.)

182. §.

Mindazok, kik a vizikönyvekbe való bejelentést elmulasztják, a menynyiben a jelen törvény magasabb birságot nem állapít meg, a vizikönyvek vezetésével megbizott hatóság által 100 frt erejéig megbirságolhatók.

Vizikönyvbe való bejelentés elmulasztása miatti birság a m. kir. földmívelésügyi miniszternek 38212/1900. sz. döntvénye értelmében a vármegye házipénztára javára fordítandó. (L. az 1901 : XX. t.-cz. 23. és 24. §§. is.) Kompok és révek a vizikönyvbe bevezetendők (1890 : I. t.-cz. 80. §.) hidak nem. — V. ö. még a 66654/1888. sz. m. kir. földmív. min. rendelet 9-át.

183. §.

A vizikönyvek vezetése az okiratgyüjtemények berendezése, valamint a másolatokért fizetendő díjak mennyisége külön rendelet által szabályoztatik.

V. ö. Az előbbi szakasz után idézett rendeletet.

VII. FEJEZET.

Büntető határozatok.

184. §.

Kihágást követ el és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a ki a 15. §-ban megállapított távolságon belül forrásokat nyit, galleriákat vagy artézi kutakat csinál, vagy a 16. §-ban megállapított védterületen belül engedély nélkül fúrásokat eszközöl;

2. a ki a vízfolyásból hatóságilag meg nem állapított művek segélyével vizet elvezet (38. §.);

3. a ki a jelen törvény 42. §-a alá eső munkálatokat hatósági engedély nélkül létesít;

4. a ki az előtéren, nemkülönben a fakadó és szivárgó vizek ellen

való védelemre szükséges területeken a szabályrendeletileg megállapított művelési módoktól eltér (49. §.);

5. a ki az engedélyokiratban megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb vízszint meg nem tartja (52. §.);

6. a ki a vízmosások meggátlására elrendelt munkálatokat a kitűzött záros határidő alatt nem eszközli (55. §.);

7. a ki a jelen törvény 143. §-ában foglalt tilalmat áthágja;

8. azon társulati közeg, mely a jelen törvény 147. és 148. §-aiban előírt értesítést elmulasztja.

Visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállásától két év még nem mult el, egy hónapig terjedhető elzárás állapítandó meg.

L. az 1901 : XX. t.-cz. 23, 24. §§. Vízáradás okozásának büntetéseiről v. ö. az 1878 : V. t.-cz. 429—433. §§. V. ö. még az 1879 : XLI. t.-cz. 142. §. s az 1890 : I. t.-cz. 126. §. Az 1. pontot illetőleg l. az 1892 nov. 27. 58943. sz. m. kir. földmív. min. rendeletet az artézi kutak fúrásának engedélyezése körül követendő eljárás tárgyában. (a 15. §. jegyzeteinél.)

185. §.

Száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a ki vizeket ártalmas anyagokkal megfertőztet (24. §.), a mennyiben az az 1879 : XL. t.-cz. 103. §-ba nem ütközik;

2. a ki a jelen törvény 25. §-ában szabadnak nyilvánított vízhasználatokat nem a kijelölt helyeken, vagy nem a fennálló szabályok értelmében gyakorol;

3. a ki a jelen törvény 40. §-ában megállapított kötelességét nem teljesíti;

4. azon vízhasználatra jogosított, a ki a hatóságilag megjelölt távolságig a medret, partot és töltéseket jókarban nem tartja (53. §.);

5. a ki a jelen törvény 63. §-a értelmében a terhére eső átjárókat, hidakat vagy átereszeket fel nem építi vagy azokat jókarban nem tartja;

6. azon part- és mederbirtokos, a ki a jelen törvény 66. §-ában megállapított szolgalmak gyakorlását meg nem engedi vagy akadályozza;

7. a ki a jelen törvény 142. vagy 144. §-aiban foglalt tilalmát áthágja és ellene vét;

8. azon társulati közeg, a mely a jelen törvény 145. §-ában előírt bejelentést elmulasztja.

186. §.

A pénzbüntetés megállapításával meghatározandó egyszersmind az elzárás tartama, mely a pénzbüntetés behajthatlansága esetében ennek helyébe lép.

Két forintot felül nem haladó pénzbüntetés helyett tizenkét óránál hosszabban tartó elzárás nem állapítható meg.

Két forinttól tíz forintig egy napi, azon felül minden tíz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítandó meg.

187. §.

A jelen törvény szerint büntetendő cselekményekre is a kihágásokról szóló büntetőtörvénykönyv általános határozatai érvényesek.

A büntethetőségnek elévülés útjáni megszünése által az illetőnek kártérítési és a munkálatok helyreállítása iránti kötelezettsége módosulást nem szenved.

76417/1895. sz. földmív. min. határozat szerint: a felek között létrejött egyezség a hatóságot a büntetőjogi intézkedések megtételének kötelezettsége alól nem menti fel.

188. §.

Ezen ügyekben a 177. §-ban említett hatóságok illetékesek.

L. az Á. R. 140. §-át és a T. 177. §. jegyzeteit.

VIII. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

189. §.

Jelen törvény életbeléptétől számítandó két év alatt az alispán vagy polgármester köteles a hivatalos lapban és az illető vidéken megjelenő jelentékenyebb lapokban háromszor megjelenő s a községekben is közzéteendő hirdetményben — a fennálló viziművek és a vízhasználati jogosítványok tulajdonosait felszólítani, hogy az általa kijelölt, de a hirdetmény keltétől számított három hónapnál — a jelen törvény életbeléptétől ellenben egy évnél — rövidebbre nem szabható határidő alatt, a jogosít-

ványaikra vonatkozó engedélyt mutassák be, vagy igazolják, hogy vízműveik a törvény életbeléptétől visszafelé számított 20 év óta háborítatlanúl fennállanak a nélkül, hogy mások jogosult érdekeit sértenék és mint ilyenek az illetékes hatóságok által károsaknak találtattak volna, ellenkező esetben a jogosítványok továbbra fennállóknak nem tekintetnek.

Ezen eljárás a különböző folyóvizekre külön és különböző időben rendelhető el.

Az «átmeneti intézkedések» nem alkalmazandók az állami, törvényhatósági, községi közlekedési és községi utakon levő hidak, hajóhidak, magánhidak és átereszek, vagy az azok építése czéljából létesített vízmunkálatokra. (1890 : I. t.-cz. 80. §.)

A fennálló vízművek és vízhasználatok igazolása tárgyában a vízjogi törvény 189. és 191. §-ai értelmében kibocsátott hirdetményekről és a megállapított igazolási határidőkről l. az alábbi kimutatásokat:

Kimutatás

a fennálló vízművek és vízhasználatok igazolása tárgyában a vízjogi törvény 189. §-a értelmében kibocsátott hirdetményekről és a megállapított igazolási határidőkről.

Sor-szám	*A törvényhatóság neve*	*A vízjogi törvény 189. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma*		*lejárta*	*Miniszteri jóváhagyás száma*
1	Abauj-Torna vm.	1886 nov. 39.	10,555	1887 márcz. 1.	42,978/88
2	Alsó-Fehér «	1886 decz. 4.	11,370	1887 ápr. 1.*	18,184/87
3	Arad «	1886 szept. 16. 1887 jan. 15.	14,386 776	1887 febr. 15.	46,075/87
4	Árva «	1887 máj. 14.	1,405	1887 aug 30.	17,038/88
5	Bács-Bodrog «	1886 szept. 15.	17,645	1887 jan. 1.	28,352/87
6	Baranya «	1886 decz. 1.	7,702	1887 márcz. 1.	39,560/87
7	Bars «	1886 aug. 23.	11,008	1887 jan. 1.**	6,306/88
8	Békés «	1886 nov. 7.	9,044	1887 márcz. 1.	7,290/88
9	Bereg «	1886 jul. 2.	5,405	1887 jan. 1.	6,921/88
10	Besztercze-Naszód «	1888 febr. 14.	924	1888 máj. 31.	26,603/88
11	Bihar «	1887 decz. 30.	18,530	1883 ápr. 1.	44,470/88
12	Borsod «	1887 nov. 26.	5,901	1888 febr. 26.	14,347/88
13	Brassó «	1886 szept. 29. 1886 decz. 30.	8,424 11,367	1887 márcz. 31.	65,094/87

* A Verespatak község területén fennálló vízművekre nézve a bejelentési határidő 1887. évi november hó 1-ig meghosszabbíttatott; a miniszteri jóváhagyás száma 14,398/87.

** A Garam folyón levő hajómalmokra nézve a hirdetmény kelt 1888. évi 8,732. sz. alatt; határidő 1889. évi január 26-án; miniszteri jóváhagyás száma 59,326/88.

Sor-szám	A törvény-hatóság neve		A vízjogi törvény 189. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma		lejárta	Miniszteri jóváhagyás száma
14	Csanád	vm.	1886 szept. 25.	6,361	1887 jan. 1.	35,426/87
15	Csik	«	1886 jan. 1.	20	1886 decz. 31.	32,053/87
			1886 ápr. 8.	2,012	1887 febr. 1.	
				2,013	1887 márcz. 1.	
				2,014	1887 ápr. 1.	
16	Csongrád	«	1886 márcz. 3.	797	1887 márcz. 1.	17,320/88
17	Esztergom	«	1886 febr. 10.	1,014	1887 jan. 1.	7,550/88
18	Fejér	«	1886 jun. 9.	6,616	1887 aug. 1.	65,541/87
			1886 febr. 1.	12,660		
19	Fogaras	«	1887 decz. 31.	10,424	1888 márcz. 31.	5,665/88
20	Gömör és Kishont	«	1887 jan. 7.	351	1887 máj. 8.	25,247/88
21	Győr	«	1887 decz. 22.	6,068	1888 ápr. 1.	10,059/88
22	Hajdú	«	1886 aug. 26.	5,472	1887 febr. 1.	45,905/87
23	Háromszék	«	1887 szept. 15.	8,059	1888 febr. 1.	60,338/88
24	Heves	«	1886 jun. 14.	6,720	1887 jul. 30.	57,456/87
25	Hont	«	1887 nov. 30.	9,036	1888 febr. 29.	13,169/88
26	Hunyad	«	1886 jun. 15	7,000	1887 jul. 3.	4,132/88
			1887 jan. 3.	310		
27	Jász-Nagy-Kun-Szolnok	vm.	1887 aug. 18.	13,871	1887 decz. 15.	61,231/87
28	Kis-Küküllő	«	1886 decz. 24.	7,416	1887 márcz. 31.	43,294/87
29	Kolozs	«	1886 nov. 3.	13,623	1887 jun. 1.	82,351/87
30	Komárom	«	1886 jul. 17.	6,341	1887 márcz. 1.	44,615/87
31	Krassó-Szörény		1887 jan. 19.	25,170/86	1887 máj. 31.	147,699/87
32	Liptó	«	1887 febr. 22.	1,406	1887 aug. 1.	26,302/88
33	Máramaros	«	1886 márcz. 28.	2,289	1887 jan. 1.	36,684/87
34	Maros-Torda	«	1886 aug. 27.	10,074	1887 jan. 1.	46,321/87
35	Moson	«	1886 okt. 19.	15,803	1887 ápr. 30.	35,583/87
36	Nagy-Küküllő	«	1886 szept. 30	7,979	1887 jan. 1.	18,992/88
37	Nógrád	«	1886 febr. 8.	1,745	1887 jan. 1.	51,682/87
38	Nyitra	«	1886 máj. 5.	6,385	1887 jan. 1.	30,217/88
39	P.-P.-S.-Kiskun		1886 márcz. 25.	3,202	1887 jan. 1.	51,740/88
40	Pozsony	«	1887 ápr. 30.	26,180	1887 jul. 30.	8,195/88
41	Sáros	«	1886 okt. 31.	10,889	1887 jan. 31.	8,456/88
42	Somogy	«	1886 aug. 8.	9,337	1887 jan. 1.	49,183/87
43	Sopron	«	1886 jul. 1.	2,563	1888 jan. 1.	56,363/87
44	Szabolcs	«	1886 jun. 26.	6,178	1887 jan. 1.	16,035/88
45	Szatmár	«	1887 jun. 10.	5,702	1887 szept. 15.	56,798/87
46	Szeben	«	1886 nov. 30.	8,765	1887 márcz. 31.	32,400/87

Sor-szám	A törvény-hatóság neve		A vízjogi törvény 189. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma		lejárta	Miniszteri jóváhagyás száma
47	Szepes	vm.	1886 szept. 14.	7,895	1887 jan. 1.	45,752/87
48	Szilágy	«	1886 jun. 29. 1887 máj. 7.	1,160 3,702	1887 jun. 30	63,165/87
49	Szolnok-Doboka	«	1886 jul. 8.	1,841	1887 jan. 1.	36,009/87
50	Temes	«	1886 okt. 16.	22,973	1887 febr. 15.	41,678/87
51	Tolna	«	1886 jul. 20.	7,713	1887 jan. 1.	59,206/87
52	Torda-Aranyos	«	1886 jul. 4.	4,618	1887 márcz. 1.	31,701/87
53	Torontál	«	1887 decz. 21.	38,176	1888 márcz. 28.	55,072/88
54	Trencsén	«	1887 aug. 14.	12,431	1887 decz. 1.	54,880/87
55	Turócz	«	1887 decz. 26	3,651	1888 márcz. 28.	1,287/89
56	Udvarhely	«	1886 nov. 11.	10,634	1887 márcz. 1.	41,025/87
57	Ugocsa	«	1887 ápr. 28.	1,988	1887 jul. 31.	47,750/88
58	Ung	«	1886 szept. 15.	3,701	1887 jan. 1.	58,824/87
59	Vas	«	1886 máj. 20. 1886 aug. 12. 1886 szept. 24.	11,951 18,614 19,576	1887 jan. 1.	59,925/87
60	Veszprém	«	1886 aug. 11.	9,281	1887 jan. 1.	39,263/88
61	Zala	«	1886 aug. 28.	13,430	1887 jan. 1.	22,281/88
62	Zemplén	«	1887 okt. 10.	12,458	1888 jan. 31.	11,664/88
63	Zólyom	«	1886 jun. 2. 1887 márcz. 24.	2,450 2,889	1887 szept. 24.	16,413/88
64	Arad	város	1887 aug. 9.	247	1887 nov. 15.	66,252/87
65	Baja	«	1887 jul. 30.	8,728	1887 nov. 1.	56,652/87
66	Budapest	«	1886 jul. 1.	7,339	1887 jan. 1.	28,065/87
67	Debreczen	«	1887 aug. 8.	4,956	1887 nov. 20.	67,400/87
68	Győr	«	1887 aug. 3.	722	1887 nov. 3.	51,598/87
69	Hm.-Vásárhely	«	1886 aug. 28.	447	1887 jun. 30.	35,399/87
70	Kassa	«	1886 szept. 26.	1,016/el	1887 jan. 1.	45,904/87
71	Kecskemét	«	1886 szept. 9.	11,212	1887 jan. 1.	29,695/87
72	Kolozsvár	«	1887 jan. 9.	18	1887 jun. 1.	28,619/87
73	Komárom	«	1886 aug. 18.	2,366	1886 decz. 31.	27,894/87
74	M.-Vásárhely	«	1886 nov. 3.	376	1887 febr. 3.	4,243/88
75	Nagyvárad	«	1887 decz. 27.	16,603	1888 ápr. 1.	4,246/88
76	Pancsova	«	1886 okt. 1.	504/eln.	1887 márcz. 1.	47,599/87
77	Pécs	«	1887 decz. 25.	14,749	1888 márcz. 26.	5,761/88
78	Pozsony	«	1887 aug. 24.	13/241	1887 nov. 24.	53,357/87
79	Selmecz és Bélabánya	«	1886 aug. 9.	5,092	1887 máj. 1.	28,466/87
80	Sopron	«	1887 aug. 25.	5,513	1887 nov. 25.	61,737/87

Sor-szám	A törvény-hatóság neve	A vízjogi törvény 189. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma		lejárta	Miniszteri jóváhagyás száma
81	Szabadka város	1887 aug. 13.	11,050	1887 decz. 22.	67,877/87
82	Szatmár-Németi	1887 jan. 31.	290	1887 máj. 4.	32,750/87
83	Szeged «	1887 okt. 19.	1,807	1888 jan. 20.	60,436/87
84	Székesfehérvár«	1887 jul. 29.	10,113	1887 nov. 1.	44,400/87
85	Temesvár «	1887 febr. 20.	2,127	1887 máj. 31.	32,057/87
86	Ujvidék «	1887 jul. 23.	82	1887 nov. 30.	59,754/87
87	Versecz «	1887 aug. 10.	174	1887 nov. 20.	49,017/87
88	Zombor «	1886 nov. 10.	178	1887 ápr. 1.	3,507/88
89	Fiume «	1887 szept. 20.	7,274	1889 jan. 1.	64,439/88

Kimutatás

a fennálló viziművek és vízhasználatok igazolása tárgyában a vízjogi törvény 191. §-a értelmében kibocsátott hirdetményekről és a megállapított igazolási határidőkről.

Sor-szám	A törvény-hatóság neve	A vízjogi törvény 191. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma		lejárta	Miniszteri jóváhagyás száma
1	Abauj-Torna vm.	1888 márcz. 19.	3,928	1888 szept. 30.	53,738/88
2	Alsó-Fehér «	1887 ápr. 4.	4,528	1887 okt. 4.	8,757/88
3	Arad «	1888 jan. 31.	1,429	1888 jul. 31.	31,240/88
4	Árva «	1887 decz. 27.	5,580	1888 jun. 30.	48,700/88
5	Bács-Bodrog «	1887 jan. 28.	1,101	1887 jul. 20.	46,561/87
6	Baranya «	1887 jul. 25. 1887 nov. 21.	7,389 12,220	1888 febr. 11.	4,131/88
7	Bars «	1887 aug. 1.	5,731	1888 febr. 1.	18,231/89
8	Békés «	1887 márcz. 21.	2,650	1887 okt. 1.	7,290/88
9	Bereg «	1887 jan. 26.	325	1887 jul. 26.	49,109/88
10	Besztercze-Naszód «	1888 jun. 30.	4,850	1889 jan. 10.	59,553/88
11	Bihar «	1888 szept. 26.	12,775	1889 márcz. 31.	3,298/89
12	Borsod «	1888 ápr. 27.	2,225	1888 okt. 27.	33,805/88
13	Brassó «	1887 ápr. 22.	2,492	1887 okt. 31.	65,094/87
14	Csanád «	1887 ápr. 20.	2,040	1887 nov. 1.	54,822/87
15	Csík «	1887 jul. 30.	4,146	1888 jan. 30.	60,337/87
16	Csongrád «	1887 máj. 10.	3,537	1888 decz. 1.	26,301/88
17	Esztergom «	1888 jun. 15.	4,316	1888 decz. 15.	48,366/88
18	Fejér «	1888 febr. 4.	917	1888 aug. 20.	52,740/88
19	Fogaras «	1888 ápr. 1.	2,015	1888 szept. 30.	15,684/89
20	Gömör «	1888 febr. 26.	14,782	1888 aug. 26.	44,473/88

Sor-szám	A törvényhatóság neve		A vízjogi törvény 191. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma		lejárta	Miniszteri jóváhagyás száma
21	Győr	vm.	1888 ápr. 6.	1.917	1888 okt. 7.	28,030/88
22	Hajdu	«	1887 máj. 20.	3,692	1887 nov. 20.	30,156/87
23	Háromszék	«	1888 ápr. 16.	2,287	1888 okt. 16.	44,030/88
24	Heves	«	1887 jul. 7.	7,790	1888 jan. 7.	38,032/88
25	Hont	«	1888 máj. 26.	4,117	1888 nov. 26.	42,441/88
26	Hunyad	«	1888 jul. 30.	2,500	1888 okt. 1.	51,341/88
27	Jász-N.-Kun-Szolnok	«	1878 febr. 3.	24,123	1888 aug. 31.	51,527/88
28	Kis-Küküllő	«	1888 jan. 7.	11,673	1888 jul. 10.	27,917/88
29	Kolozs	«	1887 jun. 20 1887 decz. 3.	3,358 15,959	1887 decz. 20.	36,841/88
30	Komárom	«	1887 decz. 10.	9,772	1888 jul. 1.	56,428/88
31	Krassó-Szörény	«	1887 nov. 28.	29,060	1888 máj. 28.	55,550/88
32	Liptó	«	1887 okt. 20. 1888 jan. 23.	7,501 233	1888 ápr. 20.	26,302/88
33	Marmaros	«	1887 jul. 1.	6,026	1888 jan. 1.	10,454/88
34	Maros-Torda	«	1887 márcz. 20.	3,265	1887 szept. 20.	46,321/87
35	Moson	«	1887 nov. 30.	19,475	1888 máj. 11.	5,049/88
36	Nagy-Küküllő	«	1887 jan. 1.	12	1887 jul. 1.	18,992/88
37	Nógrád	«	1887 jun. 1.	6,452	1887 nov. 30.	10,453/88
38	Nyitra	«	1887 ápr. 24.	6,200	1887 nov. 30.	30,217/88
39	Pest-Pilis-Solt-Kiskun	«	1887 febr. 22.	5,767	1887 szept. 1.	51,740/88
40	Pozsony	«	1888 ápr. 20.	6,046	1888 okt. 20.	54,154/88
41	Sáros	«	1887 márcz. 25.	3,043	1887 szept. 25.	3,297/89
42	Somogy	«	1887 decz. 10.	20,018	1888 jun. 10.	14,067/88
43	Sopron	«	1887 jan. 25.	762	1887 jul. 25.	56,363/87
44	Szabolcs	«	1887 jan. 20.	1,203	1887 aug. 1.	16,035/88
45	Szatmár	«	1887 nov. 1.	11,227	1888 decz. 31.	49,108/88
46	Szeben	«	1887 ápr. 26.	5,274	1887 okt. 26.	46,899/87
47	Szepes	«	1887 jun. 6.	2,710	1887 decz. 31.	59,803/88
48	Szilágy	«	1888 jan. 7.	393	1888 jul. 20.	22,688/88
49	Szolnok-Doboka	«	1887 jan. 31.	1,181	1887 jul. 31.	43,030/87
50	Temes	«	1887 aug. 18.	21,868	1888 febr. 18.	13,400/89
51	Tolna	«	1888 máj. 7.	4,653	1888 nov. 7.	38,896/88
52	Torda-Aranyos	«	1887 febr. 27.	1,514	1887 szept. 1.	45,693/87
53	Torontál	«	1888 nov. 14.	36,392	1889 máj. 14.	21,989/89
54	Trencsén	«	1888 jan. 20.	20,312	1888 jul. 20.	25,650/88
55	Túrócz	«	1889 márcz. 24.	259	1889 szept. 24.	28,181/89
56	Udvarhely	«	1887 decz. 27.	13,668	1888 jul. 1.	13,852/88

Sor-szám	A törvény-hatóság neve	A vízjogi törvény 191. §-a alapján kiadott hirdetmény kelte és száma	lejárta	Miniszteri jóváhagyás száma
57	Ugocsa vm.	1888 nov. 14. 5,508	1889 máj. 31.	17,110/89
58	Ung «	1888 febr. 1. 617	1888 aug. 1.	27,786/88
59	Vas «	1887 márcz. 18. 7,206	1887 szept. 30.	66,837/87
60	Veszprém «	1888 szept. 18. 13,194	1889 márcz. 18.	5,267/89
61	Zala «	1888 jul. 7. 12,828	1889 febr. 1.	60,374/88
62	Zemplén «	1888 ápr. 25. 6,454	1888 okt. 25.	40,434/88
63	Zólyom «	1888 jul. 5. 6,061	1889 jan. 5.	49,907/88
64	Arad város	1887 nov. 24. 247	1888 jun. 1.	3,155/88
65	Baja «	1888 febr. 27. 2,626	1888 aug. 27.	25,780/88
66	Budapest «	1887 febr. 3. 1,364	1887 aug. 10.	28,065/87
67	Debreczen «	1888 jan. 22. 502	1888 jul. 30.	22,809/88
68	Győr «	1887 nov. 4. 927	1888 máj. 4.	61,787/87
69	Hm.-Vásárhely «	1887 jul. 22. 307	1888 jan. 22.	58,603/87
70	Kassa «	1887 márcz. 16. 359	1887 okt. 1.	67,559/87
71	Kecskemét «	1887 jul. 6. 7,852	1888 jan. 6.	46,461/87
72	Kolozsvár «	1887 jun. 1. 6,702	1887 decz. 1.	43,716/87
73	Komárom «	1887 aug. 9. 5,938	1888 febr. 9.	48,123/87
74	M.-Vásárhely «	1888 jul. 7. 271	1889 jan. 20.	61,363/88
75	Nagyvárad «	1888 decz. 15. 14,266	1889 jun. 31.	3,683/89
76	Pancsova «	1887 márcz. 30. 177	1887 szept. 30.	66,216/87
77	Pécs «	1888 márcz. 27. 2,952	1888 szept. 28.	31,992/88
78	Pozsony «	1887 nov. 26. { 1,494 / 19,136 }	1888 máj. 26.	13,765/88
79	Selmecz és Bélabánya «	1887 aug. 6. 4,839	1888 febr. 6.	5,493/88
80	Sopron «	1888 márcz. 10. 1,464	1888 szept. 10.	19,362/88
81	Szabadka «	1888 jan. 28. 704	1888 jul. 28.	14,655/88
82	Szatmár-Németi «	1887 jul. 6. 4,203	1888 jan. 6.	463/88
83	Szeged «	1888 febr. 18. 45	1888 aug. 18.	15,979/88
84	Székesfehérvár «	1887 nov. 11. 13,114	1888 máj. 31.	63,043/87
85	Temesvár «	1888 jan. 10. 360	1888 jul. 15.	21,908/88
86	Ujvidék «	1888 febr. 18. 147	1888 aug. 31.	41,074/88
87	Versecz «	1887 nov. 29. 213	1888 máj. 29.	67,047/87
88	Zombor «	1888 márcz. 15. 2,369	1888 szept. 30.	23,886/88
89	Fiume «	1889 szept. 28. 8,343	1889 nov. 2.	55,553/89

V. ö. még az Á. R. 87. §-át s az 1888 : XIX. t.-cz. 3. §-át.

A m. kir. közmunka- és közlekedesügyi miniszternek 1887. évi nov. hó 6-án 45,054. sz. a kelt és valamennyi törvényhatósághoz, valamennyi miniszteri biztoshoz és miniszteri megbizotthoz intézett körrendelete.

Több oldalról intéztetett hozzám kérdés az iránt, vajjon az 1885 : XXIII. t.-cz. 189. §-ában kivánt igazolási eljárás a vízrendező társulatokra is kiterjed-e s vajjon az említett társulatok vízműveinek tervei is beterjesztendők-e a vizikönyv okirattárába leendő elhelyezés végett? Ezen kérdések rendezése s az egyes hatóságok által követendő eljárás egyöntetűsége czéljából értesitem a czímet, miszerint a vízjogi törvény 189. §-a a vízrendező társulatokra nem alkalmazható, mert ezen társulatok törvényes alapon és törvényes engedély mellett létesülvén és vizi épitményeik is miniszteri jóváhagyás alapján készittetvén, az azokra vonatkozó okmányoknak a most idézett szakaszban előirt tárgyalás czéljából leendő bemutatására a vízrendező társulatok nem kötelezhetők, következésképen a bemutatás elmulasztása a vízjogi törvényben előirt jogi következményeket sem vonja maga után. A vízjogi törvény 75., 86., 101. és 181. szakaszaiban foglalt általános határozatok következményeként szükségesnek tartom azonban, hogy a társulatokra vonatkozó fontosabb adatok és a társulati viziművek tervei a vizikönyv okirattárába elhelyeztessenek.

A fentebb idézett szakaszokban felsorolt esetekben a vizikönyvbe való bejelentésnél a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrnak velem egyetértőleg 1885 : 66,654. sz. a. kiadott rendelete szerint kell eljárni, azon megjegyzéssel azonban, hogy ha a társulat élén miniszteri biztos áll, a vízjogi törvény azon intézkedése, mely szerint a választmány tagjainak névsora a vizikönyvbe leendő bejegyzés végett az illetékes hatóságnál bejelentendő, a miniszteri biztosra alkalmazandó, minthogy a választmány jogait és kötelességeit a miniszteri biztos gyakorolja. Minthogy továbbá a társulatok által létesített vagy létesítendő vizimunkálatok tervei eredeti nagyságban a vizikönyv okirattárában nem helyezhetők el, és miután a társulatok védterületére vonatkozó összes műszaki munkálatok, valamint az egyes védművek kiviteli tervezetének bemutatása tetemes költséggel járna, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrral egyetértőleg elegendőnek találtam, ha a társulatok a vizikönyv részére, a jóváhagyott általános tervek alapján a társulat árvédelmi területét s azon az egyes műszaki munkálatokat feltüntető általános helyszinrajzot és az általános hossz-szelvényt mutatják be. Az általános helyszinrajz a nagyobb (1 : 75,000 léptékű) katonai térképen állítandó elő, s ebben élénk szinekkel megjelölendők a töltések vonalai, továbbá a csatornák, zsilipek, őrházak, átjárók s egyéb műépitmények helyei és a műépitmények megnevezendők. Azon társulatoknál, a melyeknél az ártérfejlesztés általános kerületi lejtezésen vagy területi, illetőleg részletes műszaki lejtezésen alapszik, a térképen az ártér is megjelölendő oly módon, hogy az első esetben az egész árterület világossárga, az utóbbi esetben pedig világoskék szinnel bevonatik. Azon társulatoknál, a melyeknél az ártér megállapitása bevalláson alapszik, az ártér a térképbe nem rajzolandó be, hanem csupán bejelentendő, hogy a bevalláson alapuló ártér mily nagy.

Az általános helyszinrajzon jelmagyarázat is adandó. Az általános hossz-szelvény milliméteres papiron hasonló, vagy legfeljebb kétszeres hosszban, mint a helyszinrajz, készítendő s megjelölendő rajta kilométerenkint a töltéskorona tengerszin feletti magassága, a tapasztalt legnagyobb árvizszin, nemkülönben azon árvizmagasságok, melyeknél a vízjogi törvény 147. §-a lép hatályba, továbbá a vízmérczék zéruspontja, a zsilipek küszöbe stb. s általában néhány főbb fixpontok helyrajzi fekvése és magassága, a melyek a vizi-

művek szabványméreteinek kitűzéséhez irányadók voltak. Ugyanezen lapra kirajzolandó néhány keresztszelvény a töltések méreteiről és a zsilipek nyílásának nagysága.

Úgy az általános helyszinrajz, mint a hossz-szelvény az előírt alakban állítandó elő és vászonra huzandó.

Végül a tervekhez rövid műleírás csatolandó, melyben főbb vonásokban körvonalozva legyen a társulat feladata, árterülete, műveleteinek összes hossza, műtárgyainak száma és szabványméretei.

A mennyiben a fentebbi adatok még nem volnának beszerezhetők, vagy a munkálatok még nem fejeztettek volna be, azon esetben csak a helyben hagyott általános tervek állítandók a fentebbi alakban elő, és csak később vezetendők azokba be a befejezett munkálatoknak megfelelő állapot.

A mennyiben az egyes társulatok szolgalmi jogokat gyakorolnának, ezen jogok a vonatkozó határozatokkal együtt a vizikönyvbe szintén bejelentendők.

Miután az 1 : 75,000 léptékű katonai térkép még teljesen nincs készen, s miután ezen rajzok és leírás elkészítése a vízrendező társulatokra különben is tetemes munkát háríl, a társulatoknak a vizikönyvekbe való bejelentésre 1888. évi deczember 31-ig időhaladékot engedek.

190. §.

Az alispán vagy polgármester a jogosítványt illetőleg a 20 évi gyakorlatot igazoló bejelentést az illető községgel közli, hogy arra nézve az érdekeltek 30 nap alatt észrevételeiket tegyék meg.

Ennek alapján az alispán vagy polgármester a jogosítvány iránt határozatot hoz, mely a féllel és az illető községgel közlendő.

Ha felszólalás történt, vagy ha az alispán a jogosítványt igazoltnak nem találta, a félnek jogában áll 15 nap alatt az illetékes miniszterhez felfolyamodni.

A jogérvényes határozattal igazolt jogosítványok a vizikönyvbe bevezetendők.

A mennyiben e czélból helyszini eljárás szükséges, annak költségeit a jogosított viseli.

L. az Á. R. 88, 89. §-ait.

Igazolásnak, illetőleg a vizikönyvbe való bejegyzésnek csak tényleg fennálló és használatban levő víziművek képezhetik tárgyát, mert a vízjogi törvény 189. szakaszában felsorolt főfeltétele az igazolásnak az, hogy az illető vizi mű vagy vízhasználat a törvény életbeléptétől (1886 január 1.) visszafelé számított 20 év óta háborítatlanul fennálljon, illetve gyakoroltassék, a nélkül, hogy mások jogosult érdekeit sértené és mint ilyen, az illetékes hatóságok által károsnak találtatott volna. (98827/900. sz. földmív. min. határozat.)

—

Ha valamely vízhasználat a törvény életbeléptét megelőzőleg bizonyos ideig nem gyakoroltatott, igazolást csak akkor igényelhet, ha a törvény életbeléptétől három évig újból gyakorlatba vétetett. (Földmív. miniszt. fenti határozata.)

191. §.

Kik jogosítványukat igazolni nem tudják, vagy igazolás végett a kitűzött határidőben nem jelentkeznek: új hirdetményben felhivandók, hogy ezen hirdetmény keltétől számított hat hónap alatt az engedélyért folyamodjanak, különben jogosítványuk elenyészettnek tekintetik, s viziműveik fölött a hatóság intézkedik.

A 190. és jelen §. alkalmából felmerülő eljárás, valamint az erre szükséges beadványok és egyéb iratok bélyeg- és illetékmentesek.

L. az Á. R. 90. §-át. s a 189. §. jegyzetét.

192. §.

Az előbbi szakaszok szerint igazolt és érvényben maradó jogok fennállására, terjedelmére és időtartamára vonatkozólag ezen törvény rendelkezései ki nem terjednek; azoknak gyakorlatára nézve azonban a jelen törvény határozatai irányadók.

Az igazolás csak a jog törvényszerű fennállásának bizonyítékát adja; a közrend érdekében áll azonban, hogy mindazon jogok és kötelezettségek, melyek a vízhasználati jog czímén egyeseket megilletnek, illetve terhelnek, szabatosan meghatároztassanak. De a tulajdonos szempontjából is szükséges a rendezés, mert a tulajdonos az igazolt jog terjedelmének és tartalmi körének esetleges megtámadásával szemben a bizonyítás nehézségei ellen csak ilykép védekezhetik.

—

Fennálló vízhasználati jog gyakorlása ellen emelt panasz — a mennyiben a jog gyakorlata még szabályozva nincs — nem a vízrendőri, hanem a gyakorlat módozatainak megállapítása czéljából folyamatba teendő *s az engedélyezési formák* szerinti eljárás során birálandó el. (F. M. 70,377/1891. sz. határozata.)

—

Azon feltételek megállapítása, a melyek mellett a joggyakorlat szabályoztatik, nélkülözhetetlenné teszik a műszaki tervek bekövetelését (64566/1888 sz. f.-, ip.- keresk. mın. határozat), mert a törvény ezen feltételek alaki módját meg nem jelölvén, a gyakorlat e feladat megvalósítására az engedélyezési formákat fogadta el.

—

Az 1885 : XXIII. t.-cz. életbelépte előtt létesült vizimunkálatok tulajdonosai részére mindig biztosítandó azon jog, hogy a bejelenteni elmulasztott jogosítvány gyakorlatához a törvényes alapot birtokon belől megszerezhessék. (F. M. 9640/1898. sz. határozata.)

—

A jelen törvény által érintett, de nem szabályozott vízhasználati jogok:
a) A halászati jog. (1888 : XIX. t.-cz.)

b) A malomjog, mely hazai törvényeink szerint a közönséges értelemben vett vízhasználati jogosultságtól elkülönített földesúri jog volt, melynek

gyakorlata abban nyilvánult, hogy az, a ki malmot — bárha saját tulajdonát képező területen is — felállítani kivánt, a malomtaksa fizetésére nézve a földesúrral egyezkedni volt köteles, illetve a helyi szokás szerint megállapított malomtaksát (malombért vagy vízbért) tartozott a földesúrnak fizetni.

A vízjogi törvény vízbérszedési jogot nem ismer, s így ily jogok közigazgatási úton meg nem állapíthatók, a mennyiben pedig magánosok az engedélyezési eljárás során ily czímen követelésekkel nem a vízjogi törvény, hanem más a közigazgatási hatóság elbirálása alá nem tartozó magánjogi alapon állanának elő, követeléseikkel — a vitatott jog érintetlenül hagyása mellett — egyszerűen birói útra utasítandók. Ezen eljárás követendő akkor is, ha ezen követelések teljesítésének megtagadása miatt emeltetik panasz, minthogy ily kérdések elbirálására a közigazgatási hatóság nem illetékes.

Megjegyzendő egyébként, hogy a legtöbb esetben vízbérek a malmok tulajdonosaitól nem a víz használata, hanem az őrlési jog gyakorlata czímén a malomregále alapján követeltetnek. (Földmív. min. 95759/1899. sz. határozata.)

A malomjog gyakorlata körül felmerülhető vagyonjogi vitás kérdésnek eldöntése a polgári bíróságok hatásköréhez tartozván, az e tekintetben jogaiban sértett félnek módjában áll igényeit az illetékes polgári bíróság előtt érvényesíteni.

Vizimalmok létesítője jelenleg csakis azon feltételek szoros betartására van kötelezve, melyeket a vízjogi törvény a viziművek felállítására egyáltalában megállapít; közigazgatási engedélyek kiadását tehát egyéb czímen emelt kifogások — mint pl. a fennálló regálejog — nem gátolhatják. A kiadott engedélyek a malom-regálejogot különben sem meg nem állapítják, sem meg nem döntik, mert annak megállapítása, hogy valamely községben a regálejog kit illet, a közigazgatási hatóság hatáskörébe nem tartozik. Ezen hatóság magánjogi igények elbirálására illetékes nem lévén, ezek érintetlenül hagyása mellett dönt a kérdés lényege felett. Minthogy azonban az 1871 : LIII. t.-cz. 5. §-a értelmében a regálékat illetőleg az előbbi törvényes rendelkezések határozottan fentartatnak, s az 1880 : XXXIV. t.-cz. is csak a gőzerőre berendezett malmokat vonja ki a földesúri malomjog alól, a közigazgatási hatóságok által a malmok üzemben tartásához szükséges víz használatára s ezen használati jogosítvány gyakorlatára szükséges viziművek létesítésére — *de soha sem az őrlésre* — kiadott engedélyekkel *engedélyesek a malomregálejog alapján támasztható kérdéseknek egyességi vagy birói úton való eldöntése előtt csak saját veszélyükre és felelősségükre élhetnek.* (Földmív. min. 11019/1901. sz. határozata.)

c) A révjog, mely csak külön királyi privilegium alapján gyakorolható, így tehát a szoros értelemben vett kir. kisebb haszonvételekhez nem tartozik. — A jelen törvény 21. §-a ezen jogot a közgazdaság érdekében korlátozza.

Fennálló kompok igazolása a 189—192. §-ok alapján történik. Ezen igazolási eljáráshoz hatósági szakértőként az illetékes ker. kulturmérnöki hivatal hivandó meg. A földmívelésügyi miniszter e tárgyban a következő rendeletet adta ki:

A m. kir. földmívelésügyi miniszter 21184/V. 16. szám. Valamennyi törvényhatóságnak, m. kir. folyammérnöki és kerületi kulturmérnöki hivatalnak (a VIII. ker. kult. mérn. hivatal kivételével).

Az 1885 : XXIII. t.-cz. VIII. fejezetében, valamint az ezen törvény végrehajtása tárgyában 45,689/85. sz. a. kiadott általános rendeletben foglalt s idevonatkozó határozmányok az 1890. évi I. t.-cz. által, az ezen törvény életbe-

lépte előtt történt bejelentésekre nézve hatályon kívül helyezve nem lettek s azért oly esetekben, midőn nem új, az 1890 : I. t.-cz. határozmányainak hatálya alá eső, hanem az idézett törvény életbelépte előtt már fennállott, tehát az 1885 : XXIII. t.-cz. átmeneti intézkedései alapján törvényesítendő kompok és révek igazolandók, a hatósági szakértői teendők ellátása a kulturmérnöki hivatal feladatához tartozik, kötelessége lévén természetesen ott, hol a hajózási érdekek is érintetnek, az illetékes folyammérnöki hivatal véleményét is kikérni.

Tekintettel arra, hogy komp-igazolási ügyekben eddigelé hatósági szakértőként hol az államépítészeti, hol a folyammérnöki és kulturmérnöki hivatalok lettek meghíva az illetékes hatóságok által, értesítem a Czímet, hogy az egyöntetűség szempontjából jövőre hasonló esetekben a hatósági szakértői teendők ellátására mindig az illető kerületi kulturmérnöki hivatal hivandó meg.

Budapesten. 1891 deczember hó 10-én. *Bethlen.*

IX. FEJEZET.

Zárhatározatok.

193. §.

Jelen törvény életbeléptével az 1840 : X., az 1871 : XXXIX. és XL., az 1874 : XI., az 1879 : XXXIV., az 1884 : XXVIII. törvényczikkek és az 1879 : XL. t.-cz. 143. §-a, valamint általában mindazon rendeletek és szabályok, melyek a jelen törvény tárgyára vonatkoznak és annak határozataitól eltérnek, az 1884 : XIV. t.-cz. kivételével, mely továbbra is érvényben marad, hatályon kívül helyeztetnek. S mindazon esetekben, midőn a hatályban maradó törvényekben a hatályon kívül helyezett törvényekre hivatkozás történik, a jelen törvény értendő és alkalmazandó.

A szakasz utolsó pontja főleg az 1884 : XIV. t.-cz. miatt vétetett fel a törvénybe, miután ezen törvényczikk, mely a vízjogi törvény által nem helyeztetett hatályon kívül, több helyen tartalmaz idézeteket az 1871 : XXXIX. és az 1879 : XXXIV. t.-cz., melyek pedig a jelen törvény által hatályon kívül helyeztettek.

Az 1840 : X. t.-cz. a vizekről és csatornákról szól.

Az 1871 : XXXIX. t.-cz. a vízszabályozási társulatokról.

Az 1871 : XL. t.-cz. a gátrendőrségről.

Az 1874 : XI. t.-cz. a belvizek levezetése körüli eljárásról.

Az 1879 : XXXIV. t.-cz. az 1871 : XXIX. módosításáról és kiegészítéséről szól.

Az 1884 : XXVIII. az 1840 : X. t.-czikkben szabályozott hatósági illetékesség némely határozmányainak módosításáról rendelkezik.

Az 1879 : XL. t.-cz. a kihágásokról szóló büntetőtörvényeket tartalmazza.

Az 1884 : XIV. t.-cz. a Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról rendelkezik.

A Ferencz-csatorna jogviszonyainak rendezéséről szóló 18,003/1895. számú földmívelésügyi min. rendelet értelmében :

A Ferencz-csatorna oly vízfolyásnak tekintendő, melynek az anyagi jog

körébe eső viszonyaira első sorban az 1870 : XXXIV. és 1873 : XVII. t.-czikkek intézkedései, az 1885 : XXIII. t.-cz. pedig csak annyiban irányadó, a mennyiben azt az idézett törvények ki nem zárják.

A csatorna fentartása, átalakítása vagy meghosszabbítása czéljából végrehajtandó munkálatok tekintetében úgy az előmunkálati, mint az építési és üzleti engedélyek, figyelembe véve egyrészt az 1870 : XXXIV. t.-cz. határozmányait és az eddigi gyakorlatot, másrészt az 1885 : XXIII. t.-cz. rendelkezéseit, ha a munkálatok tisztán *vízszabályozás, vízhasználat*, vagy a *vizek elleni védelem* czéljából létesíttetnek, a pénzügyi m. kir. miniszter úr hozzájárulása után a *földmívelési*,

ha azok tisztán *hajózási czélból* állíttatnának elő: a pénzügyminiszter úr hozzájárulása után *a kereskedelmi miniszter úr* által *a földmív. miniszterrel egyetértőleg*, ha pedig

a csatorna-munkálatok úgy *ezen* (t. i. hajózási) czélból, *mint vízszabályozás, vízhasználat*, vagy a *vizek elleni védelem* czéljából létesíttetnek, a pénzügyminiszter hozzájárulása után a kereskedelmi és a földmívelési miniszter által egyetértőleg, együttesen adatnak ki. A mennyiben pedig ezen munkálatok által harmadik személyek érdekei is érintetnének: az illetékes kereskedelemügyi vagy földmívelési miniszter előzőleg közigazgatási bejárást rendel el.

Minden egyéb a csatornát érintőleg létesítendő vízi munkálatok az 1885 : XXIII. t.-cz. VI. fejezete értelmében előírt rendes hatósági engedélyezés alá tartoznak megjegyezvén, hogy az alsóbbfokú határozatok, a mennyiben azok a fokozatos eljárás során a földmívelési miniszterhez nem kerülnének, csak a nevezett miniszter külön kieszközlendő jóváhagyása után hajthatók végre.

194. §.

Jelen törvénynek az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre (16. §.), valamint a hajózható folyókon eszközlendő vízrendezésekre vonatkozó intézkedései Horvát-Szlavonországokra is kiterjednek.

V. ö. az 1891. decz. 31-iki horvát-szlavon autonom vízjogi törvény 150. §-át

195. §.

Jelen törvény 1886. évi január hó 1-én lép életbe.

196. §.

Jelen törvény végrehajtásával a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, a közmunka- és közlekedésügyi, a pénzügyi, az igazságügyi és a belügyminiszter bizatik meg; Horvát-Szlavonországokra nézve pedig a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, úgyszintén a közmunka- és közlekedésügyi miniszter, kik esetleg e tekintetben a Horvát-Szlavon-

és Dalmátországok bányával a fennálló törvények értelmében egyetértőleg járnak el.

Jegyzet. Az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a végrehajtás jogköre a m. kir. földmivelés- ipar- és kereskedelmi miniszter, valamint a közmunka- és közlekedésügyi miniszter hatásköréből a földmívelésügyi és a kereskedelemügyi miniszterek hatáskörébe ment át.

Az 1889 : XVIII. t.-cz. következőképen szól :

1. §. Az 1847/8 : III. t.-cz. 14. §-ának *c)* és *d)* pontjai, melyek a magyar felelős miniszteriumnak a közmunka, közlekedési eszközök és hajózás, továbbá a földmívelés, ipar és kereskedelem részére felállítandó osztályairól rendelkeznek, következőleg módosíttatnak :

c) Kereskedelmi ügyek.

d) Földmivelési ügyek.

2. §. A közmunka és közlekedésügyi miniszter ezentúl kereskedelemügyi, a földmívelési-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter pedig földmívelésügyi miniszternek fog neveztetni.

A miniszterium utasíttatik, hogy ezen két miniszter hatáskörét, illetőleg úgy bel- mint külszolgálati ügycsoportjait az 1. §. értelmében megállapítsa, egyúttal a személyzet áthelyezése, illetőleg kicserélése és a költségvetési hiteleknek a két miniszterium megállapítandó ügycsoportjai szerint való rendezése és megosztása iránt az 1889. évi állami költségvetés keretén belül intézkedjék :

3. §. A jelen törvény életbelépésének időpontjától kezdve mindazon ügyet, melyek akár felterjesztés, akár felebbezés útján miniszteri eldöntést, illetve határozatot igényelnek, úgy szintén a törvények végrehajtása azon miniszter hatáskörébe esnek, kinek illetékességéhez azok a jelen törvény 2. §-a szerint megállapított ügybeosztás értelmében tartozni fognak.

Az ily értelemben szükséges tájékoztató rendelet kibocsátásával a kereskedelemügyi és földmivelésügyi miniszterek bizatnak meg.

4. §. A jelen törvény végrehajtásával a miniszterium bizatik meg, és annak kellően közzéteendő életbelépése időpontját is a miniszterium állapítja meg.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a földmívelésügyi m. kir. miniszter 1500. sz. tájékoztató rendelete az 1889 : XVIII. t.-czikk értelmében megállapított ügybeosztás tárgyában.

Az 1889 : XVIII. t.-czikk a miniszterium határozata értelmében 1889. évi junius hó 15-én életbe lépvén, az idézett törvény második és harmadik szakaszában foglalt felhatalmazás alapján a következő tájékoztató rendeletet adjuk ki :

Az életbelépés időpontjától kezdve a közmunka- és közlekedésügyi miniszter kereskedelemügyi miniszternek, — a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter pedig földmívelésügyi miniszternek nevezendő.

Ezen törvényczikk alapján a két miniszterium hatáskörébe kölcsönösen átadott, illetőleg átvett ügykörök következőleg állapíttattak meg :

I. A közmunka- és közlekedésügyi miniszterium ügyköréből a földmívelésügyi miniszterium hatáskörébe átadattak :

1. Az összes vízjogi ügyek, az alább tett kivételekkel.

2. Az összes vízszabályozási és ármentesítési ügyek.

3. A medertisztítás, vontatóutak és viziépítmények fentartása (kivéve a közuti és vasuti építményeket).

4. A hajózási akadályok elhárítására vonatkozó intézkedések, ideértve a téli menhelyek előállítását is.

5. A Ferencz-csatorna vízépítészeti vagy vízjogi természetű ügyei.

6. A hajómalmi ügyek.

7. Az ezen ügykörben működő hivatalok és közegek, nevezetesen az összes folyammérnöki hivatalok, kirendeltségek és miniszteri biztosok.

Azon hatáskör, mely a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztert a vízjogi törvény végrehajtása tekintetében eddig megillette, továbbra is a földmívelésügyi miniszter hatáskörében marad.

Ellenben a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe tartoznak továbbra is a közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumba addig beosztva volt ügyek közül a következők:

a) Az összes folyó, csatorna és tóhajózási, valamint a hajótársulati ügyek és a hajózásra vonatkozó felügyelet; ide nem értve a nem hajózható folyókon gyakorlandó tutajozást.

b) Az aldunai Vaskapu szabályozása és kezelése.

c) A fiumei kikötő összes építkezései.

d) A Ferencz-csatorna-részvénytársaság igazgatási, gazdászati és hajózási ügyei.

Fentebb jelzett ügyeknek a földmívelésügyi miniszter hatáskörébe történt átadása folytán ezen és a kereskedelemügyi miniszteriumok ügyköreinek érintkezése eseteiben a következő eljárás állapíttatott meg:

1. A közutakon és vasutakon tervezett hidak, átereszek vagy egyébb vízépítmények engedélyezése az e részben fennálló szabályok értelmében ezentúl is a kereskedelemügyi minisztert illeti.

Ha a hatósági rendelkezés alatt álló vizeken átvezető ily műtárgy létesítésére nézve előzetesen közigazgatási bejárás tartatik, ehhez a földmívelésügyi miniszter képviselője is meghivandó.

Ha a kereskedelemügyi miniszter által elrendelt közigazgatási bejárásnál, illetőleg helyszini szemlénél a földmívelésügyi miniszter képviselője részéről az illető viziépítményre nézve különvélemény adatnék be, vagy ha a törvényhatóság első tisztviselője által, az általa elrendelt bejárás eredménye felett hozott határozat ellen ugyanazon képviselő részéről, kivel a határozat közlendő lesz, felfolyamodás nyujtatnék be, ily esetekben a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

Már forgalomban levő közutakon és vasutakon szükséges és vízlefolyási viszonyokat is érintő ilyetén átalakítások vagy új építmények létesítésénél, a mennyiben azokra nézve is a közigazgatási helyszini bejárás lett elrendelve, a fentebbi eljárás követendő.

Midőn pedig harmadik személyek által intéztetnék valamely, a kereskedelemügyi miniszter rendelkezése, illetőleg felügyelete alatt álló, már létező vasuti vagy közuti műtárgy ellen ily panasz, végső fokban a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

Kivétetnek a községi közlekedési (vicinal) és a községi (közdülő) közutakon létező műtárgyak ellen emelt ily panaszok, melyekben végső fokban a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

2. A közutaknak és vasutaknak az ármentesítési költségekhez való hozzájárulásuk kérdésében a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

3. A kompok és révek felállításának engedélyezése a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

Az ezekre nézve netán tartandó helyszini szemlékhez a földmívelésügyi miniszter szakközege szintén meghivandó.

4. Az ásvány- és gyógyforrásokra a vízjogi törvény 16. §-a szerint megállapítandó védterületek ügyében a földmívelésügyi miniszter határoz és pedig oly esetekben, midőn vasuti vagy közuti érdekek érintetnek, a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg.

5. Az államépítészeti hivatalok a földmívelésügyi miniszterium hatáskörébe átadott vizimunkálatoknál mint hatósági szakértők, az e részben fennálló szabályok értelmében ott, hol folyammérnöki hivatalok nincsenek, továbbra is igénybe vehetők.

Ily vizimunkálatok tervezésénél és felügyeleténél, valamint az árvédekezésnél azonban csak a kereskedelemügyi miniszter rendelete alapján vesznek részt.

6. A folyammérnöki hivatalok a felmerülő hajózási akadályok sürgős eltávolítása esetében, a kereskedelemügyi miniszter vagy a hajózási felügyelőség részéről közvetlenül is igénybe vehetők; erről azonban a földmívelésügyi miniszter is értesítendő.

Egyébb esetekben a folyammérnöki hivatalok a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe tartozó munkálatoknál csak a földmívelésügyi miniszter rendelete alapján alkalmazhatók.

7. A kisajátítási jog engedélyezése a közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumból átmenő ügyekre nézve a földmívelésügyi minisztert illeti meg; a kisajátítási eljárás elrendelése, valamint a felsőbb fokon való határozathozatal azonban ezen ügyekre nézve is a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

8. Azon folyamszakaszok, a melyeken a tutajozás a hajózási rendszabályok alá esik, a kereskedelemügyi miniszter által fognak megállapíttatni és közhirré tétetni.

II. A földmívelés-, ipar- és kereskedelmügyi miniszterium ügyköréből a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe átadattak:

1. Az ipar- és kereskedelmi törvény, valamint az ipart és a kereskedelmet illető összes egyébb törvények és rendeletek végrehajtása; úgy nemkülönben az összes ipar- és kereskedelmi ügyek. Szakoktatás. Ipar és áruforgalmi statisztikai ügyek. Vásárok és ezekkel kapcsolatos tarifák, helypénzek, be- és kiviteli, kövezeti és hídvámok, az állatvásárokra alább foglalt kivételekkel. Házaló-kereskedés. Mértékügy. Zálogházak. Szabadalmi és védjegyügyek. A kül- és belföldi iparkiállítások ügyei, ideértve az 1885. évi budapesti országos általános kiállítás függőben maradt ügyeit. A budapesti kereskedelmi muzeum.

Az ezen ügykörben működő hatóságok, intézmények és külső közegek, jelesül: a kereskedelmi és iparkamarák, a budapesti árú- és értéktőzsde, az állami központi mértékhitelesítő bizottság, a budapesti kir. zálogház; az építőmesteri, valamint a kőmíves-, kőfaragó- és ácsmestereket képesítő bizottságok, a kassai gépészeti ipariskola, a budapesti mechanikai tanműhely: az ipari felügyelők, a budapesti iparos tanulók iskoláinak főfelügyelője és a kereskedelmi czégbejegyzések kihirdetésére felügyelő biztos.

2. A vám- és külkereskedelmi ügyek és az azokra vonatkozó nemzetközi szerződések. A consulátusi ügyek.

3. A tengerészeti ügyek és a fiumei m. kir. tengerészeti hatóság.

4. Az udvari szállítói czímek kieszközlése.

5. Az országos m. kir. statisztikai hivatal összes ügyei.

Ezen ügykörre nézve a következő megállapodások jöttek létre:

1. A kereskedelmi politika irányítása és vezetése az Ausztriával kötött vám- és kereskedelmi szövetség által megvont keretben a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébez tartozik.

A mennyiben ezen ügykörrel kapcsolatban gazdasági vagy állategészségügyi érdekek érintetnek, a földmívelésügyi miniszternek befolyása, valamint annak részvéte a vám- és kereskedelmi conferentiákban biztosíttatott.

2. A törvényhatóságoknál felállított közgazdasági előadók ügyei és azok kinevezése a földmívelésügyi minisztert illeti meg.

3. A vásárügyekre nézve:

a) a kőbányai és soproni sertésveszteglő-intézetek a földmívelésügyi miniszter hatáskörébe tartoznak.

b) Az állatvásárok engedélyezése, elhalasztása, rendezése ügyeiben a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik.

c) A városok által az állatokra elrendelhető beviteli díjak (helypénz) megállapításánál a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszter hozzájárulásával határoz.

d) A vágóhidak helyeinek megállapítása a belügyi és földmívelésügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

4. A mezőgazdasági szeszgyáraknak az 1881 : XLIV. t.-cz. alapján adható állami kedvezmények körüli eljárás a pénzügyminiszterrel és a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg a földmívelésügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

5. A mezőgazdasági statisztika, illetőleg a gazdasági tudósítások összegyűjtése — az országos m. kir. statisztikai hivatal erre vonatkozó ügykörének épségben hagyása mellett — a földmívelésügyi miniszterium hatáskörében marad.

III. Azon számadási ágakat illetőleg, a melyek egyik miniszterium által a másiknak átadatnak, a számvevőségi teendők olykép szabályoztattak, hogy az 1889. évi költségvetési hitel egész évi összegében adatott át az eddig történt utalványozásokkal együtt az átvevő számvevőségnek.

IV. A közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumból a földmívelésügyi miniszteriumnak és viszont a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumból a kereskedelemügyi miniszteriumnak átengedett ügyekre vonatkozó törvények részletes jegyzéke tájékozás végett ide mellékeltetik; azon törvények, melyek a csatolt jegyzékben felemlítve nincsenek, de a melyeknek végrehajtása tekintetében az illetékességi szempont kérdése utólag merülne fel, azon miniszter illetékességi körébe tartozandnak, a ki a megállapított ügybeosztás értelmében az ügy természeténél fogva arra illetékes.

Mindezekről a törvényhatóságot tudomás, miheztartás és megfelelő közhirré tétel végett ezennel értesítjük.

Kelt Budapesten, 1889. évi junius hó 8-án.

Gr. Szapáry Gyula, s. k.,
földmivelésügyi m. kir. miniszter.

Baross Gábor, s. k.,
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

A közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumból a földmívelésügyi miniszteriumnak, és viszont a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumból a kereskedelemügyi miniszteriumnak átengedett ügyekre vonatkozó törvények részletes jegyzéke.

A törvényczikk			*A végrehajtással megbizva*	
éve	*száma*	*tárgya*	*van*	*leend*
1868	I.	A magyar korona országaiban levő vasutak és csatornák külön összpontosított telekkönyvezésről.	Igazságügyi és közmunka- és közlekedésügyi miniszterek.	Igazság, földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterek.
1868	VI.	A kereskedelmi és iparkamarákról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Kereskedelemügyi miniszter.
1870	XXXIV.	Az államkincstár tulajdonát képező Ferencz-csatorna használatának és üzletének átruházásáról s ezen csatorna kiegészítéséről.	Pénzügyi és közlekedésügyi miniszterek.	Pénzügyi és földmívelésügyi, valamint kereskedelemügyi miniszterek.
1871	XVI.	A tengeri kereskedelmi hajók köbözéséről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Kereskedelemügyi miniszter.
1871	XXXIV.	A magyar földhitelintézetről.	Igazságügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Igazságügyi, földmívelésügyi, kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1872	XXV.	A hajóépítésre és fölszerelésre szükséges tárgyak vámmentes behozataláról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és pénzügy miniszterek.

1873	XVII.	A Ferencz-csatorna kiépítése tárgyában az 1870 : XXXIV. t.-cz. törvénybe igtatott engedélyokmány módosításáról.	Pénzügyi és közmunka- és közlekedésügyi miniszterek.	Pénzügyi és földmívelésügyi, valamint közlekedésügyi miniszterek.
1873	XX.	A hadsereg és honvédség lószükségletének fedezéséről mozgósítás esetén.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, honvédelmi és belügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, belügyi és honvédelemügyi miniszterek.
1874	VIII.	A métermérték behozataláról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Kereskedelemügyi miniszter.
1874	XXV.	Az országos statisztika ügyének szervezéséről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, Horvát- és Szlavonországban pedig Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi miniszter, Horvát-Szlavon országokban pedig Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1875	XXXVII.	A kereskedelmi törvény.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, törvénykezés tekintetében az igazságügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon országokban Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi miniszter, törvénykezés tekintetében az igazságügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon országokban Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1875	LVIII.	A métermérték törvény behozataláról szóló 1874 : VIII. t.-cz. 16. §-ának módosítása iránt.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi miniszter.
1876	XXI.	Azon eltérésekről, melyekkel az 1875 : XXXVIII. t.-cz. a magyar földhitelintézetre alkalmazandó.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint a pénzügyi és igazságügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, kereskedelemügyi, pénzügyi és igazságügyi miniszterek.

A törvényczikk			A végrehajtással megbizva	
éve	száma	tárgya	van	leend
1876	XXVI.	A záloglevelek biztosításáról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és a pénzügyi miniszterek, a törvénykezés tekintetében pedig az igazságügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon országokban Horvát-Szlavon és Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek törvénykezés tekintetében az igazságügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon országokban Horvát-Szlavon és Dalmát országok bánja.
1876	XXX.	A nemzetközi métermérték hivatal felállítására és fentartására 1876. évre szükséges póthitelről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1879	XVI.	A tengeri kereskedelmi hajók lajstromozásáról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi miniszter.
1879	XXXI.	Erdőtörvény.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, közmunka- és közlekedésügyi, igazságügyi, belügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, igazságügyi, belügyi, pénzügyi és kereskedelemügyi miniszterek.
1879	XXXIX.	A kisbirtokosok országos földhitelintézetéről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és igazságügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi, földmívelésügyi, pénzügyi és igazságügyi miniszterek.
1879	LII.	A Bosznia és Herczegovinával való vámkapcsolat létesítéséről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.

1880	XX.	A Tisza és mellékfolyói mentében alakult vízszabályozó és ármentesítő társulatok és Szeged sz. kir. város részére kötendő állami kölcsönről.	Belügyi, pénzügyi és közmunka- és közlekedésügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, belügyi és pénzügyi miniszterek.
1880	XXIV.	A fiumei kikötő Zichy-molóján egy tervezett tárház építésére felveendő kölcsönről és annak fedezéséről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Kereskedelemügyi miniszter.
1880	XXXIV.	A gőzmalmokról.	Belügyi, igazságügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Belügyi, igazságügyi és kereskedelemügyi miniszterek.
1881	XIII.	Az árúforgalmi statisztikáról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, illetőleg a közmunka- és közlekedésügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi miniszter.
1881	XIV.	A kézi zálogkölcsön-ügyletről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavonországban Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavonországban Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1881	XXXIII.	A közforgalom tárgyát képező értékpapirok birói megsemmisítéséről és elévüléséről.	Pénzügyminiszter, igazságügyi miniszter és földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, Horvát-Szlavon országokra nézve a pénzügyi miniszter Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánjával egyetértőleg.	Pénzügyminiszter, igazságügyi miniszter, kereskedelemügyi miniszter, Horvát-Szlavonországra nézve a pénzügyminiszter Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánjával egyetértőleg.

A törvényczikk			A végrehajtással megbizva	
éve	*száma*	*tárgya*	*van*	*leend*
1881	XLI.	A kisajátításról.	Közmunka- és közlekedésügyi, belügyi és az igazságügyi miniszterek, Horvát-Szlavon országokra nézve a közmunka és közlekedésügyi miniszter, ki e tekintetben Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánjával egyetértőleg jár el.	Kereskedelemügyi, földmívelésügyi és az igazságügyi miniszterek, Horvát-Szlavon országokra nézve a kereskedelemügyi és földmívelésügyi miniszterek, kik e tekintetben Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánjával egyetértőleg járnak el.
1881	XLIV.	A hazai iparnak adandó állami kedvezményekről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1881	LII.	A Tiszavölgy ármentesítése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről.	Közmunka- és közlekedésügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelés- és pénzügyi miniszterek.
1881	LXI.	A vasutak és csatornák összpontosított telekkönyvezéséről szóló 1868 : I. t.-cz. módosítása és kiegészítése tárgyában.	Igazságügyi, közmunka- és közlekedésügyi miniszterek.	Igazságügyi, kereskedelemügyi és földmívelésügyi miniszterek.
1881	LXIX.	A fiumei kikötő második számú rakpartján tervezett árúraktár építésére felveendő kölcsönök.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1882	XVI.	Az osztrák-magyar vámkerület általános vámtarifájáról.	Pénzügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Pénzügyi és kereskedelemügyi miniszterek.

1882	XXVI.	A Temes-begavölgyi vízszabályozó társulat ügyeinek állami kezeléséről és a Tiszavölgyet érdeklő egyéb intézkedésekről.	Közmunka- és közlekedésügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek.
1883	XVII.	A phylloxera vastatrix terjedése ellen teendő óvintézkedésekről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1883	XIX.	A társaskocsi-üzlet gyakorlásáról Budapesten.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és belügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és belügyi miniszterek.
1883	XX.	Vadászati törvény.	Belügyi, igazságügyi és földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, belügyi és igazságügyi miniszterek.
1883	XXXI.	A részletüzletről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavonországra nézve Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon országokra nézve Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1883	XXXII.	A kikötői illetékekről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Kereskedelemügyi miniszter.
1884	XI.	Királyi tengerészeti hatóság elhelyezésére Fiumében emelendő állami épületről és az erre megkivántató költségek fedezéséről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1884	XIV.	A Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról, ezen folyók völgyeinek ármentesítéséről, úgyszintén a vízszabályozó és ármentesítő társulatok igazgatási szervezéséről.	Közmunka- és közlekedésügyi, pénzügyi és belügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, pénzügyi és belügyi miniszterek.

A törvényczikk			A végrehajtással megbizva	
éve	száma	tárgya	van	leend
1884	XVI.	A szerzői jogról.	Igazságügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, vallás- és közoktatásügyi miniszterek, illetőleg a horvát-szlavon-dalmátországi bán.	Igazságügyi, kereskedelemügyi, vallás- és közoktatásügyi miniszterek, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1884	XVII.	Ipartörvény.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, vallás- és közoktatásügyi és belügyi miniszterek, illetőleg a horvát-szlavon-dalmátországi bán.	Kereskedelemügyi, vallás- és közoktatásügyi és belügyi miniszterek, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1884	XXIII.	Az 1881 : LII. t.-cz. végrehajtása folyamán keletkezett viszonyok rendezéséről.	Pénzügyi és közmunka- és közlekedésügyi miniszter.	Földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek.
1884	XXIV.	Az erdővásárlási alapról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek.
1883	VIII.	A Dunafolyam dévény-dunaradványi szakaszának szabályozásáról.	Közmunka- és közlekedésügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek.
1883	XV.	A Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról, valamint Győrváros és Győrsziget község árvédelmi biztosításáról.	Közmunka- és közlekedésügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek.
1883	XXIII.	A vízjogi törvény.	Közmunka- és közlekedésügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, belügyi és pénzügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, kereskedelemügyi, belügyi és pénzügyi miniszterek.

1885	XXV.	A selyemtenyésztésről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Földmívelésügyi miniszter.
1885	XXVII.	A temes-bégavölgyi vízszab. társ. pénzügyi viszonyainak rendezéséről.	Pénzügyi, közmunka- és közlekedésügyi miniszter.	Földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek.
1886	XXXI.	A Fiume és nyugoti kikötők közt fentartandó rendes gőzhajózási összeköttetésről.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.	Kereskedelemügyi miniszter.
1887	III.	A hazai iparnak adandó állami kedvezményekről szóló 1881. évi XLIV. t.-czikk 2. §-ában foglalt kedvezményeknek némely bányászati vállalatra való kiterjesztése iránt.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.	Kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek.
1887	IX.	Az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát, illetőleg a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával kötendő egyezmény iránt.	Igazságügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Igazságügyi és kereskedelemügyi miniszterek.
1887	XVIII.	Az 1884. évi XVII. t.-cz. 50. §-a utolsó kikezdésének módosítása tárgyában.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.
1887	XXV.	Az osztrák-magyar vámterület általános vámtarifájáról szóló 1882. évi XVI. t.-cz. módosításáról.	Pénzügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Pénzügyi és kereskedelemügyi miniszter.
1888	II.	A Budapesten felállítandó fegyver- és lőszergyárnak adandó állami kedvezményekről.	Honvédelmi, pénzügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Honvédelmi, pénzügyi és kereskedelemügyi miniszterek.

A törvényczikk			A végrehajtással megbizva	
éve	száma	tárgya	van	leend
1888	VII.	Állategészségügyi törvény.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, belügyi és közmunka- és közlekedésügyi miniszterek.	Földmívelésügyi, kereskedelemügyi és belügyi miniszterek.
1888	XIII.	A fából való üres s használt petroleumhordók vámkezeléséről.	Pénzügyi, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek.	Pénzügyi és kereskedelemügyi miniszterek.
1888	XXI.	Az osztrák-magyar Lloyd gőzhajózási vállalattal kötött hajózási és posta-szerződésről.	Közös külügyminiszter, földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter és közmunka- és közlekedésügyi miniszter.	Közös külügyminiszter és kereskedelemügyi miniszter.
1888	XXII.	Az árverési csarnokokról.	Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.	Kereskedelemügyi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánja.

A mely törvények vagy az egyes törvényekben foglalt, az alólirott két minisztert együttesen vagy egyenkint érdeklő intézkedések és határozatok ezen függelékbe foglalva nincsenek, azokra is az 1889 : XVIII. t.-cz. 3. §-ban megállapított határozat alkalmazandó.

Kelt Budapesten, 1889. évi junius hó 8-án.

Gr. Szapáry Gyula, s. k.
földmívelésügyi m. kir. minister.

Baross Gábor, s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

II.

ÁLTALÁNOS RENDELET.

A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek 45,689. sz. a. valamennyi törvényhatósághoz intézett körrendelete

a vizjogi törvény végrehajtása iránti általános rendeletkiadása tárgyában.

A vízjogról szóló 1885 : XXXIII. t.-cz., annak 195. §-a értelmében, 1886. évi január hó 1-én lép életbe, melynek végrehajtására vonatkozólag a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg megállapított «Általános rendelet»-et a törvényhatóságnak a kellő számú példányokban megküldöm.

Ezen általános rendeleten kívül a törvény rendelkezéséhez képest, a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg, még a következő külön rendeleteket adtam ki, ú. m.:

az 1885. évi 66,655. számú rendeletet a «vízduzzasztó művekről», és

az 1885. évi 66,654. számú rendeletet a «vizikönyvek berendezéséről és kezeléséről».

A midőn a vízjogi törvény végrehajtását a törvényhatóság kiváló figyelmébe ajánlom, el nem mulaszthatom, hogy vázlatilag föl ne említsem azon fontos intézkedéseket, a melyekre a vízjogi törvény kiterjed.

1. A törvénynek a vízhasználatra vonatkozó I. fejezete (10—39. §§.) az öntözéseknek és talajjavításoknak, nemkülönben az ipari vízhasználatoknak a közgazdaságra nézve fontos ügyét rendezi.

2. A vízjogi törvénynek a vízduzzasztó művek alkalmazására (52—54. §§.) vonatkozó része sok malompörnek és gazdasági károsodásnak kívánja elejét venni, és egyúttal a malom- és iparmű-tulajdonosokat a folytonos zaklatástól megmenteni.

3. A vizi szolgalmakra (57—67. §§.) vonatkozó határozatok a vízvezetés igen fontos jogát idegen területen keresztül is a mezőgazdaság és az ipar érdekében egyeseknek megadja, a kisajátítást azonban csak közérdekből engedi meg.

4. A vizikönyvek behozatala (181—183. §§.) által elérhető lesz, hogy a fennálló vízhasználatokban, nemkülönben az újonnan engedélyezendőkben a rend és áttekintés folyton megtartassék, másrészről az egyesek szerzett jogai hathatósabban megvédessenek.

5. A törvény átmeneti intézkedései (189—192. §§.) szerint a fennálló vízhasználatok a törvény életbeléptétől számított két év alatt engedélyezésükre nézve megvizsgálandók és a vizikönyvbe bevezetendők.

6. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterek hatáskörének megosztása a törvény 157. §-ában és a jelen körrendelethez csatolt «Általános rendelet» 1—2. §-ában állapíttatik meg.

7. Végül a törvény egyik következménye az, hogy a kulturmérnökök, kik eddigelé inkább mint az egyes gazdák tanácsadói és magántechnikai közegei működtek, a vízjogról szóló törvény végrehajtása körül közigazgatási teendőkkel bizatnak meg, a mennyiben a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium hatáskörébe utalt ügyekben hatósági szakértők gyanánt hivatvák szerepelni.

A kulturmérnöki hivataloknak szervezetét és azoknak az alispánhoz és közigazgatási bizottsághoz való viszonyát külön rendeletben fogom megállapítani.

Midőn a törvénynek ily sokoldalú és komoly tanulmányt igénylő méltatására a törvényhatóság figyelmét felhívom, egyúttal czélszerűnek találnám, ha a törvényhatóság első tisztviselője a jegyzői személyzet közül egyet állandólag megbízna a viziügyek előadásával, a mi különösen a vizikönyvek kezelését és az átmeneti intézkedéseknek minél rövidebb idő alatt való végrehajtását és általán a viziügyek szakszerű elintézését fölötte előmozdítaná.

Ezeket előrebocsátva, a vízjogi törvény végrehajtására vonatkozó általános rendeletből a járásbeli tisztviselők számára egy-egy példányt, a közigazgatási bizottságoknak két-két példányt ezennel ide mellékelek.

Felhívom végül a törvényhatóság közönségét, hogy ezen körrendeletemet közhírré tenni és tisztviselőit a rendeletek pontos végrehajtására utasítani ne késsék.

Kelt Budapesten, 1885. évi deczember hó 31-én. *Gróf Széchényi* s. k.

A VÍZJOGI TÖRVÉNY TÁRGYÁBAN KIADOTT ÁLTALÁNOS RENDELET.

I. A közmunka- és közlekedésügyi és a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterek hatásköre.*

Eltekintve azon hatáskörtől, melyet a vízjogi vagy más speczialis, a vízjogi törvény által hatályon kívül nem helyezett törvény az egyik vagy másik miniszterre nézve határozottan és így további magyarázatot nem is kivánó módon megállapít: a vízjogi törvény életbe léptetése alkalmából és ezen törvénynyel összefüggőleg a két miniszter hatásköre a következőleg szabályoztatik:

1. §.

A közmunka- és közlekedésügyi miniszter illetékessége alá tartoznak:

1. A hajózásra és tutajozásra vonatkozó vagy ezekkel kapcsolatos összes igazgatási és műszaki ügyek.

* A m. kir. földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterek jelenlegi hatáskörét illetőleg l. az 1889 : XVIII. t.-czikket és az ennek végrehajtása tárgyában kibocsátott 1500. sz. rendeletet a 124-ik lapon.

2. Minden vízrendezési munkálat, nevezetesen a meder és partok biztosítása, jókarban tartása és védelme, a támadó szigetek és iszapolások, a vizek szabályozása vagy az általuk okozható károk megszüntetése körül felmerülő összes kérdések.

3. A vízjogi törvény 68. §-a szerint vízrendezésre (meder-szabályozás, partbiztosítás, árvédelem és ezzel kapcsolatos vízlevezetés) alakult társulatok és azoknak összes ügyei.

4. Valamennyi az ország bármely folyóján, patakján, csatornáján és így tovább az állami, megyei és községi utakon, nemkülönben a vasutakon építendő hídnak és áteresznek, valamint kompnak és átjárónak engedélyezése vagy a megigazítás iránti intézkedések, továbbá a vasutak és közutak mentén azok fennállása érdekében szükséges vagy azokat általában érintő vizimunkálatok.

5. A létező és új vontató-utak és az ezekre vonatkozó szolgalmi, valamint a hajók és tutajok kikötése körül felmerülő kérdések.

6. A törvény 47. és 48. §-aiban megnevezett belvizek lefolyásának biztosítására, illetőleg azok fokozatos elzárására vonatkozó kérdések.

7. Az összes vízrendőri intézkedések a jelen szakasz 1—6. pontja alatt felsorolt ügyekben, ide értve a hajómalmi rendszabály módosítását, illetve megállapítását és végrehajtását, valamint a vizen uszó fürdők és uszodák ügyeit.

2. §.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter illetékessége alá tartoznak:

1. Az összes vízhasználati, öntözési, lecsapolási, alagcsövezési, mocsárkiszárítási, sankolási, árvédelemmel kapcsolatban nem álló belvízlevezetési, a víz mozgató erejének kihasználására és egyéb ipari használatra vonatkozó ügyek valamennyi folyón és vizen.

2. Az 1. pont alatti czélokra alakult vízhasználati társulatok ügyei.

3. A vizikönyvekre vonatkozó határozatok végrehajtása.

4. Az 1. §. 2. és 3. pontjaiban felsorolt ügyek a sem részben, sem egészben nem hajózható vagy tutajozható folyóvizeknél, melyek azonban a közmunka- és közlekedésügyi miniszterrel egyetértőleg intézendők el.

5. Az összes vízrendőri intézkedések a jelen szakasz 1—4. pontjai alatt felsorolt ügyekben.

II. Vízhasználat vagy vizimunkálat engedélyezésénél követendő eljárás.

3. §.

A ki bárminemű oly vizimunkálatot szándékozik végrehajtani, mely a vizek természetes lefolyását akadályozná vagy megváltoztatná, mely idegen területen létesíttetik vagy idegen érdekeket érint (42. §.);

a ki a vízjogi törvény 25. §-ában szabadnak kijelentett használatokon kívül bárminemű más vízhasználatot akar létesíteni;

a ki végül a már engedélyezett vízhasználatokon vagy vízi munkálatokon oly átalakításokat akar eszközölni, a melyek az engedély-okirat határozatainak nem teljesen felelnek meg:

a vízhasználat megkezdése vagy a vizimunkálat, illetőleg az átalakítások létesítése előtt azon törvényhatóság alispánjához vagy hasonló állású tisztviselőjéhez (polgármester), melynek területén a vízhasználat vagy vízi munkálat létesítése czéloztatik, az engedély kieszközlése czéljából kérvényt tartozik benyujtani.

4. §.

A kérvényben a vízjogi törvény 161-ik §-ában foglaltakat kell előadni, egyúttal megnevezendők mindazon érdekeltek (felső, alsó és szemben fekvő szomszédos birtokosok, községek, társulatok, vasutak vagy más vállalatok), kik a létesítendő munkálat vagy vízhasználat által közvetve vagy közvetetlenül érintetnek.

Ezen kívül ha vízmotorról van szó, leirandó annak természete, megjelölendő a kerekek és kövek száma; az elvezetendő víz mozgató ereje lóerőben fejezendő ki, 75 kilogramm-métert számítva egy lóerőre.

A kérvény és mellékletei a szabályszerű bélyegekkel ellátandók.

5. §.

A kérvényhez melléklendő műszaki leirások, rajzok és tervek két példányban lehetőleg hivatalos irat formában (hosszusága 34 centiméter, szélessége 21 centiméter) nyujtandók be.

A helyszinrajzok egyik példánya kemény papiron állítandó elő, a hossz- és keresztszelvények milliméter papiron is készíthetők.

A kérvényt a kérvényező vagy meghatalmazottja, a műszaki leirásokat, terveket és rajzokat ezenkívül még azok készítője irja alá. Minden terv keltezéssel és léptékkel látandó el.

A tervek és azok részletei oly nagyságban állítandók elő, hogy azokról az egyes méreteket le lehessen venni, ezenfelül a főbb méretszámok a tervbe bevezetendők.

6. §.

Ha a tervezett munkálat közérdekbe ütköznék, a kérvényt az alispán (polgármester) indokolt határozattal minden további tárgyalás nélkül visszautasítja. (162. §.)

Visszautasításnak később is a tárgyalás alatt bármikor helye van, ha a tervezett munkálat közérdekbe ütközőnek találtatnék.

Közérdekbe ütközőnek tekintendő az oly vízhasználat vagy vizimunkálat, mely közlekedési, építés- és tűzrendőri, életbiztossági, hajózási, tutajozási és fausztatási vagy közegészségi tekintetbe ütközik vagy, ha engedélyezés ese-

tén a vízhasználat által valamely víz a rendes házi használattól annyira elvonatnék, hogy az ezen czélnak többé meg nem felelhetne.

A visszautasító határozat ellen a vízjogi törvény 157. §-ában szabályozott úton egész az illetékes miniszterig van felebbezésnek helye.

7. §.

Ha a munkálat közérdekbe nem ütközik, a beérkezett iratokat az alispán (polgármester) a hatósági szakértőnek adja ki nyilatkozás végett.

A hatósági szakértő a közmunka- és közlekedésügyi miniszter hatáskörébe utalt munkálatokra a folyammérnöki, illetőleg olyannak nem létében az állampitészeti hivatal, a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe utalt munkálatokra nézve az illető kulturmérnöki hivatal.

A mennyiben azonban a törvény rendelkezésénél (157. §.) vagy a dolog természeténél fogva az engedélyezésre szoruló vizimunkálat vagy vízhasználat a másik miniszter műszaki közegének hatáskörét is érintené, a fent megjelölt hatósági szakértő az összes iratokat saját véleményével együtt visszavárólag a másik szakértőhöz átteszi.

E tárgyban a m. kir. földmívelésügyi miniszter 35,436/895. *sz. alatt a következő rendeletet intézte valamennyi vármegye alispánjához, sz. kir. város polgármesteréhez, folyam- és kulturmérnöki hivatalához.*

Az 1885 : LXIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 1885. évi deczember hó 31-én 45,689. sz. a. kiadott általános rendelet 7. §-a szerint engedélyezéseknél hatósági szakértő, az ugyanazon rendelet 1. §-ában felsorolt esetekben a folyammérnöki hivatal, a 2-ik §-ban megjelölt ügyeknél pedig a kulturmérnöki hivatal; de ha az engedélyezés tárgya a másik hivatal hatáskörét is érintené, az illetékes hatósági szakértő az iratokat saját véleményével együtt ezen másik hivatallal is közölni köteles.

Ezen rendelkezés szigorú betartásáért felelős hivatalok s az engedély alapjául szolgáló eljárásnál közreműködő hatóságok részéről azonban a legtöbb esetben csak akkor közöltettek az egyes ügyek az érdekelt másik hivatallal, ha azok hatásköre közvetlenül érintve volt az engedélyezendő munkálatok által, míg ellenben oly esetekben, midőn az engedélyezés tárgya által a másik hivatal hatásköre csak közvetve volt érintve, a közlés elmulasztatott, jóllehet sokszor ezen közvetett hatás előző mérlegelése az illető hivatal ügyköre szempontjából nagyon is lényeges fontossággal bír.

Nehogy a közérdek rovására a hatáskörérintés ily szűk keretű értelmezésének máskor is hely adassék, figyelmeztetem Czímet, hogy jövőben az általános rendelet 7. §-ában megjelölt hivatalok minden oly engedélyezési ügyet közölni tartoznak egymással, mely ügy a másik hivatal hatáskörét bármely vonatkozásban, tehát akár közvetlen, akár közvetve érinti, s hogy nevezetesen minden *oly vízlecsapolási, illetve belvízrendezési munkálat engedélyezése előtt, mely valamely hajózható vagy tutajozható folyó völgyében czéloztatik létesíttetni, a vonatkozó tervek nyilatkozat végett előzetesen az illetékes m. kir. folyammérnöki hivatallal is közöltessenek.*

Önként értetik, hogy ezen rendelkezésem az ideiglenes engedély megadásánál is szigoruan szem előtt tartandó.

Budapest, stb.

8. §.

A hatósági szakértő a hatóság által felvett és a vízjogi törvény 162. §-ában felsorolt kérdésekre, esetleg a helyszínén beszerzendő adatok alapján részletes felvilágosítást tartozik adni. Ezen felvilágosításokon kívül a hatósági szakértő köteles arra is kiterjeszkedni, vajjon a törvény és rendeletek értelmében vagy a dolog természeténél fogva szükséges vagy kívánatos-e még más (gazdasági, erdészeti, orvosi, vegyészeti, halászati, bányászati, hajózási és így tovább) szakértők meghallgatása.

Végül a hatósági szakértő nyilatkozni tartozik, hogy a dolog természeténél vagy a felmerült körülményeknél fogva szükségesnek tartja-e, hogy a helyszini tárgyaláson hatósági szakértők és milyenek vegyenek részt.

9. §.

A szakértői nyilatkozat alapján az alispán (polgármester) mindenekelőtt megállapítja, hogy tétettek-e a szakértő által a vizi munkálat vagy vízhasználat létesítése ellen észrevételek vagy nem, merültek-e fel a terv kivihetősége, czélszerűsége vagy a terv megbirálására szükséges adatok tekintetében kételyek; ha igen, azokat a kérvényezővel záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett közli. (163. §. első bekezdés.)

Magától értetik, hogy az alispánnak (polgármester) joga van a hatósági szakértő által a fentebbi 8. §. értelmében ajánlott szakértőkön kívül, esetleg más szakértőket is meghallgatni.

10. §.

Ha a szakértő által észrevételek nem tétetnek, vagy ha azokra a kérvényező a kellő és esetleg műszakilag újból megbirálandó választ vagy kiegészítést megadta: az eljáró hatóság a tervet a szakértői észrevételekkel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki; erről az érdekelteket (jelen szabályrendelet 4. §.) hirdetmény útján értesíti s egyúttal felhívja, hogy a munkálat tekintetében netáni ellenvetéseiket a közszemlére való kitétel alatt irásban vagy a tárgyalás alatt szóval, annyival inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

11. §.

A hatóságnak jogában áll a kérelem benyujtása alkalmával a folyamodót az eljárási költségek megtérítésének biztosítására szolgáló összeg lefizetésére kötelezni.

12. §.

A vízjogi törvény 164. §-ában elrendelt hirdetmény kifüggesztéséről és a megtörtént kézbesítésekről az igazolások a tárgyalási iratokhoz csatolandók.

13. §.

Ha a tervbe vett munkálat ellen műszaki nehézségek forognak fenn, a helyszini tárgyaláson a hatósági szakértőnek is részt kell venni.

14. §.

A helyszini tárgyaláson rendszerint ugyanaz a hatósági szakértő vesz részt, kinek a jelen szabályrendelet 7. §-a értelmében a kérvény tanulmányozás czéljából kiadatott.

Ha azonban a vízhasználat vagy vizi munkálat kizárólag vagy első sorban közegészségügyi, vegyészeti vagy általán oly szempontok alá esik, melyek nincsenek a mérnöki foglalkozással kapcsolatban, a hatóság más szakértőket alkalmaz és a mennyiben nem állanának közszolgálatban, azokat a tárgyalás előtt meghitelteti.

15. §.

Ha a tervezett munkálatok által köz- és vasutak érintetnek, a tárgyalásra az államépítészeti hivatal, illetőleg az illető vasutigazgatóság, sőt a mennyiben vasuti hidakról és átereszekről van szó, a m. kir. vasuti felügyelőség is meghivandó.

16. §.

Egyszerűbb esetekben az eljárási költségek lehető megkimélése czéljából a tárgyalásnál a hatósági szakértő jelenléte mellőzendő. Ily tárgyalásokon a szolgabiró, vagy a helyben vagy közelben lakó törvényhatósági bizottsági tag elnökölhet.

E tárgyban a m. kir. földmivelésügyi miniszter a következő rendeletet adta ki:

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 63,644/V/3. szám. Körrendelet.

A közigazgatás egyes ágai állapotára nézve az egyes közigazgatási bizottságok által a miniszterelnök úrnak előterjesztett, általa pedig velem közölt évi jelentésekben a vízjogi törvény végrehajtása körül az engedélyezési eljárás hosszadalmas és költséges volta több izben hangsúlyoztatván, értesítem *Czimet*, hogy mivel az említett eljárás módozatai törvényben vannak megállapítva, azok megváltoztatása, illetve egyszerűsítése ezen törvény revíziója keretében nyerend annak idején megoldást.

A mi ezen eljárás költséges voltát illeti, felhívom Czím figyelmét a vízjogi törvény végrehajtása tárgyában 45,689/85. sz. a. kiadott általános rendelet 16. §-ának határozmányaira, melyek szerint egyszerűbb esetekben az eljárási költségek lehető megkimélése czéljából a tárgyalásnál a hatósági szakértő jelenléte mellőzendő és ily tárgyalásokon a szolgabiró vagy a helyben, vagy a közelben lakó törvényhatósági bizottsági tag elnökölhet.

Budapest, 1899. évi augusztus hó 12-én.

17. §.

A közszemlére kitétel alatt vagy a tárgyalásnál irásban beadott megjegyzések a jegyzőkönyvben egyszerűen felsoroltatnak és a tárgyalási iratokhoz csatoltatnak, azok tartalma pedig legfelebb kivonatilag veendő fel. (166. §.)

18. §.

A tárgyalás befejezése után az összes iratok kiadatnak a hatósági szakértőnek, hogy a vízjogi törvény 162. §-ában foglaltakhoz képest műszaki szempontból tegyen indokolt előterjesztést, és ha a munkálatot vagy vízhasználatot engedélyezendőnek találja, a vízjogi törvény 172. §-ának megfelelőleg dolgozza ki az engedély-okirat tervezetét. (*A) minta.*)

19. §.

A szakértő előterjesztése és a tárgyalási iratok alapján az alispán (polgármester) határozatot hoz.

A határozat az érdekeltekkel a vízjogi törvény 164. §-ában megállapított módon közlendő.

A jelen szabályrendelet 7. §-ában megnevezett folyammérnöki vagy állampítészeti és kulturmérnöki hivatalnak a határozat hasonlólag kézbesítendő.

20. §.

Az elsőfokú határozat megállapítja az eljárás költségeit is, továbbá az 1896 : XXVI. t.-cz. 84. §-ának 2. *b)* pontját.

21. §.

A munkálat engedélyezésére vonatkozó elsőfokú határozatot, valamint minden közigazgatási úton hozott határozatot, mely ellen a törvény értelmében felebbezéssel lehet élni, úgy az érdekelt felek, mint a jelen szabályrendelet 7. §-ában érintett hivatalok és a 15. §. esetében a m. kir. vasuti főfelügyelőség a kézbesítéstől számított 10 nap alatt felebbezhetik. (157. §.)*

A felebbezés mindenkor az elsőfokú hatóságnál nyujtandó be.

22. §.

Ha a határozat jogerőre emelkedett, az alispán (polgármester) a kérvényezőnek az engedély-okirat egyik példányát megküldi, mi egyúttal felhatalmazásul szolgál az építkezés megkezdésére.

Az engedély-okirat második példánya pedig a vizikönyvbe helyeztetik.

A határozat jogerőre emelkedéséről ezenkívül a járási szolgabiró, illetőleg az azzal ugyanazon hatáskörrel biró közeg (177. §.) és ezen szabályrendelet 7. §-ában megnevezett hivatal is külön értesítendő az esetleg szükséges rendőri és műszaki felügyelet és ellenőrzés megtétele czéljából.

Ezen értesítésben az is kimondandó, vajjon az építkezés megkezdése és hatósági felülvizsgálata az engedély-okirat határozatához képest a szolga-

* L. az 1901 : XX. t.-cz. 11. §-át és az ezen törvény 1—12. §-ainak életbeléptetése tárgyában kiadott 4600/1901. *M. E.* sz. rendelet 11. szakaszának *B)* 6. pontját, továbbá az 1896 : XXVI. t.-cz. 84. §-ának *b)* pontját.

biró, illetőleg az azzal ugyanazon hatáskörrel biró közeg (177. §.) vagy a hatósági közeg közbejöttével is történjék.

23. §.

Az engedélyes a munkálatok megkezdését, illetőleg bevégzését a fentebbi 22. §-ban megnevezett hatóságnak bejelenteni tartozik.

A ki ily bejelentés nélkül a munkálatokat megkezdi vagy a vízhasználatot megindítja, a jelen szabályrendelet értelmében kihágást követ el és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

24. §.

Ha az engedélyes a vizimunkálaton idővel az engedély-okirat határozatainak nem teljesen megfelelő javításokat vagy átalakításokat akar eszközölni, erre nézve a vízjogi törvény 42. §-a értelmében új engedélyre és ennek megfelelőleg új engedély-okirat kiállítására van szükség; az engedély tartama azonban ez alkalommal érintetlen marad, vagyis a régi határidő állapítandó meg.

25. §.

Sürgősség vagy veszély esetén, hogy ha a fentebbi szakaszokban megkivánt alakiságok megtartásából nagy kár származhatnék, az alispán (polgármester) lehetőleg a hatósági szakértő meghallgatásával ideiglenesen megengedheti azon munkálatok foganatosítását, a melyek a veszély elhárítására szükségesek, nemkülönben megengedheti visszaállítani a vízfolyást, ha a nélkül a malmok és más vizi művek működhetése megakadna, az érdekeltek azonban a munka megkezdése előtt a hatóság által felveendő jegyzőkönyv alapján kötelezendők, hogy mindazon rendelkezéseket megtartsák, melyeket a hatóság utólagosan és jogerősen kibocsát.

Az ideiglenes engedélyben záros határidő tűzendő ki, mely alatt az engedély elvesztésének terhe alatt a kérelmezők kötelesek az engedély-okirat megszerzése iránt a törvényszerű lépéseket megtenni.

Jegyzet. L. még *az 1894 julius 2-án 38832. sz. a. kiadott következő m. kir. földmív. miniszteri rendeletet:*

A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában 1885. évi deczember hó 31-én 45,689. sz. a. kiadott általános rendelet 25. §-a értelmében sürgősség vagy veszély esetén, hogy ha a törvényben előírt eljárás szoros megtartásából nagy kár származhatnék, *Czím* lehetőleg a hatósági szakértő meghallgatásával ideiglenesen megengedheti azon munkálatok foganatosítását, melyek a veszély elhárítására szükségesek.

Minthogy azonban több ízben tapasztaltam, hogy egyes vizimunkálatokra nézve az ideiglenes engedély az általános rendelet idézett szakaszában felsorolt eseteken kívül oly esetben is megadatott, midőn csekélyebb magán érdek megvédéséről volt szó, figyelmeztetem *Czímet*, hogy egyes vizimunkálatok ideiglenes engedélyezése iránt csakis az idézett szakaszban foglalt kivételes esetekben intézkedjék.

Budapest, stb.

III. Szolgalom igénybevételével járó vízhasználat vagy vizimunkálat engedélyezésénél követendő eljárás.

26. §.

Ha valamely vízhasználat vagy vizimunkálat létesítéséhez a kérvényező szolgalmat igénybe venni vagy valamely fennálló vízhasználatot korlátozni kíván, ebbeli kérelmét az engedélyezésért benyujtott kérvényben tartozik előadni.

A szolgalomnak vagy a vízhasználat korlátozásának megállapítása azonban külön is kérhető, ha ilyenre valamely létező vízhasználat vagy a törvényben megengedett, vagy szabályozott gyakorlat czéljából van szükség.

27. §.

A kérvényhez a vízjogi törvény 161. §-a és a jelen szabályrendelet 5. §-ában előírt kellékeken kívül a következőket kell még mellékelni:

A szolgalommal terhelendő ingatlan vagy korlátozandó vízhasználat tervrajzát és az összeirást két példányban, melyek a következő szabályok szerint készítendők el:

1. A tervrajzon a szolgalmi eljárás tárgyául szolgáló birtokrészletek és azok helyrajzi számai is kitüntetendők.

Ugyane terven a szolgalommal terhelendő részletek külön szinnel tüntetendők elő és az összeirás sorszámával az egyes alkatrészeken fekvő épületek betűkkel, a régibb szolgalmak pedig keresztalakú jegyekkel jelölendők meg.

A terv egyes szeletekre is felosztható, de minden szeletnek egy és ugyanazon mérték szerint kell készíttetnie.

2. A szolgalmi összeirásnak a tervvel összhangzásban kell lennie s a következő rovatokkal birnia:

a) sorszám;

b) a szolgalmi telek tulajdonosának neve;

c) telekjegyzőkönyvi és helyrajzi, valamint kataszteri, helyszinelési száma azon birtokrészletnek, a mely szolgalom alá esik;

d) a városrésznek és utczának, illetőleg dülőnek neve és száma, melyben a szolgalommal terhelendő ingatlan fekszik és a részlet művelési ága;

e) az egész birtokrészlet kataszteri térfogata és kataszteri tiszta jövedelme;

f) a szolgalommal terhelendő rész térfogata, mérnöki felvétel szerint kat. holdakban és ölekben;

g) a szolgalommal terhelendő egyéb tárgyak leírása;

h) a földterület és tartozékainak szolgalommal terheléséért felajánlott ár tételenkint és összesen;

i) a hatóságilag vagy egyezségileg megállapított ár;

k) észrevételek.

Az összeírás végére az esetleg korlátozandó jogok (vízhasználatok) leírása iktatandó be, mely a tulajdoni viszonyokat és az illető jog minőségét tünteti elő; továbbá ugyanott a szolgalommal terhelendő ingatlanokra már bekebelezett szolgalmak is kitüntetendők.

Az összeírás elkészítésére szükséges adatokat úgy a telekkönyvi hatóságok, mint az adófelügyelők és községi előljárók kiszolgáltatni kötelesek.

28. §.

Ha valamely munkálatnál a szolgalommal vagy vízhasználati korlátozással terhelendőkön kívül mások is vannak érdekelve, a helyszini tárgyalásnál először a terv általánosságban tárgyalandó és csak a mennyiben az erre vonatkozó ügyek el lettek intézve, veendő fel, illetőleg folytatandó a tárgyalás azokkal, kiknek ingatlanai szolgalommal terhelendők, illetőleg vízhasználati joga korlátozandó.

A mennyiben egy és ugyanazon a napon a tárgyalás előreláthatólag vagy czélszerüen nem volna megtartható: a szolgalommal terhelendő ingatlanok, nemkülönben a korlátozandó vízhasználatok birtokosaival a tárgyalás külön napra és helyre kitűzhető.

29. §.

A határozat a vízjogi törvény 168. §-a értelmében meghozatván, a ki a kártalanítási összegre vonatkozó első- vagy másodfokú határozatban meg nem nyugodnék, a kézbesítéstől számított 15 nap alatt köteles az alispánnál felebbezését beadni, vagy pedig ugyanazon idő alatt kinyilatkoztatni, hogy a közigazgatási úton való felebbezés mellőzésével egyedül a vízjogi törvény 171. §-ában megadott jogával akar élni és a kártalanítási összeg nagyságát az illetékes birtokbiróság által kivánja megállapíttatni.

A kártalanítási összeg nagyságára vonatkozó és a vízjogi törvény 171. §-ában szabályozott birói eljárás azonban csakis a közigazgatási úton hozott határozat jogerőre emelkedése után indítható meg, mikor is a jogerős hatósági határozat a kártalanításra vonatkozó tárgyalási iratokkal és a jelen szabályrendelet 27. §-a szerint előállított tervekkel együtt haladék nélkül az illetékes törvényszékhez teendő át.

Ha az illető szolgalommal terhelendő ingatlan több törvényszék területén fekszik, a jogerős határozat a szolgalmi eljárásra vonatkozó tervekkel és tárgyalási iratokkal együtt mindenik törvényszéknek külön megküldendő.

30. §.

Ha az engedélyért folyamodó a munkálatot előbb meg akarja kezdeni vagy a vízhasználatot igénybe venni, mint a kártalanítási összeg nagysága birói úton véglegesen eldöntetett, az esetben az engedélyes a vízjogi törvény 171. §-ának második bekezdése értelmében birói úton megállapítandó biztosítéki összeget tartozik a birtokbiróságnál letenni.

Csak ha az erre vonatkozó birói határozatot és a letételről szóló nyugtát az alispánnál (polgármester) bemutatja, akkor adatik ki részére a jelen szabályrendelet 22. §-ában érintett építési engedély.

31. §.

A vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekeblezése az uralkodó telek tulajdonosának költségére hivatalból történik. E végből az alispán (polgármester) az engedély-okiratot és annak másolatát az illetékes telekkönyvi hatósághoz átteszi.

32. §.

A vízjogi törvény 61. és 170. §-ában megállapított kártalanítási összeg csupán a véglegesen elfoglalandó területekért jár, az ideiglenesen, az anyagok lerakására vagy odahordására szükséges területeken az elmaradt haszon és okozott károk térítendők meg.

IV. Kisajátítással járó vízhasználat vagy vizimunkálat engedélyezésénél követendő eljárás.

33. §.

Kisajátításnak az 1881 : XLI. t.-cz. 1. §. értelmében csak közérdekből van helye.

Ha valamely vízhasználat vagy vizimunkálat létesítéséhez a kérvényező kisajátítást akar igénybe venni, ebbeli kérelmét az engedélyezésért benyujtott kérvényben tartozik előadni.

A kisajátítás megállapítása azonban külön is kérhető, ha arra valamely létező vízhasználat, vagy a törvényben megengedett vagy szabályozott gyakorlat czéljából van szükség.

Az eljárásra nézve az 1881 : XLI. t.-cz. intézkedései irányadók.

V. Utasítás az ivó és házi használatra szolgáló víz engedélyezésénél felmerülő kérdésekre nézve.

34. §.

A törvény a házi használatra szükséges víz engedélyezését a legfontosabb közgazdasági érdeknek tekinti, a mennyiben még a szabad rendelkezés alatt álló vizekre nézve is korlátozást mond ki. (12. §.)

A mennyiben a községek és városok vízvezetéket kivánnának berendezni, úgy a terület tulajdonjogának, mint a víz megszerzésére nézve az 1881 : XLI. t.-cz. 2. §-a irányadó.

Mindazok részére ellenben, kik a vízjogi törvény 12. §-a értelmében a szabad rendelkezés alatt álló vizek használatára igényt tarthatnak, csak szol-

galom állapítható meg. Az eljárást a vízjogi törvény 161. és következő szakaszai és jelen szabályrendelet 3—32. §-ai szabályozzák.

35. §.

A hatósági rendelkezés alatt álló vizeken a vízjogi törvény 25. §-a értelmében a községi előljáróságnak, illetőleg a felette álló hatóságnak (177. §.) kötelessége arról gondoskodni, hogy a szabad használatokra minden községben kellő számú alkalmas hely jelöltessék ki.

36. §.

A hatósági rendelkezés alatt álló vizekből kiágazó árkokon és csatornákon is, habár azok magán engedélyesekéi lennének, a házi használatra szükséges vizet edényekbe mindenki meríthet és elvihet. A merítésnek azonban csakis kézzel szabad történnie, mindennemű gép vagy készülék használata nélkül és a nélkül, hogy a víz folyása feltartóztatnék, vagy az árok, csatorna partszélei megrongáltatnának. Ha azonban ebből az engedélyesre kár háromlanék, a hatóságnak e jogot a panaszos kérelmére korlátoznia kell.

Hasonlólag meg van engedve ily csatornákban és árkokban ruhát, edényt vagy más tárgyakat bárkinek is mosni a fentebbi feltételek mellett, ha azon használat, melyre a víz szolgál, annak tiszta állapotban való tartását nem igényli.

Magától értetik, hogy magán tulajdonra senkinek sem szabad a tulajdonostól kieszközölt engedély nélkül vízmerítés végett behatolni.

Marhát vagy lovat itatni és fürösztení csak erre kijelölt helyen szabad.

37. §.

Ha másnak tulajdonát képező árkon, csatornán valaki a fentebbi 36. §-ban megállapított használatokon kívül nagyobb házi használatot akar létesíteni, erre nézve hatósági engedélyt nyerhet a vízjogi törvény 37. §-ában megállapított feltételek alatt.

VI. Utasítás a faúsztatás vagy tutajozás engedélyezésénél felmerülő kérdésekre nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 20. §.)

38. §.

A tutajozás és faúsztatás jogának megszerzésére és gyakorlására nézve az 1879 : XXXI. t.-cz. irányadó.

39. §.

A tutajozási és faúsztatási engedélyek a vizikönyvbe bevezetendők, a tervek és iratok pedig az okirattárba elhelyezendők. Miért is a tervek és hoz-

zájuk tartozó leirások két példányban nyujtandók be, ellenkező esetben azok az engedélyes költségére hivatalból másoltatnak le.

VII. Utasítás az ásvány- és gyógyforrások és azok védterületeinek megállapításánál felmerülő kérdésekre nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 16. §.)

40. §.

A ki ásvány- vagy gyógyforrásra nézve védterületet kiván megállapíttatni, mindenekelőtt az 1876 : XIV. t.-cz. 100. és 101. §-a értelmében a belügyminiszternél kieszközölni köteles, hogy vize ásvány- vagy gyógyforrásnak nyilváníttassék.

A belügyminiszteri engedély alapján a vízjogi törvény 16. §-a értelmében a védterület megállapítása czéljából a kérvény a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez nyujtandó be.

41. §.

A kérvény szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervekkel szerelendő fel.

Nevezetesen szakértőileg ki kell mutatni, hogy e védműveletre szükség van, a mennyiben új kutak vagy források nyitása által a meglevő források vagy egészen elapadnának vagy minőségükben megromolnának, nemkülönben ki kell mutatni a geologiai alakulások alapján azt a legkisebb határt, a meddig a védterületre szükség van.

42. §.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a jelen szabályrendelet 40. §-a értelmében benyujtott kérvényt az illetékes bányakapitányságnak küldi meg.

A bányakapitányság a vízjogi törvény és a jelen szabályrendelet 3—32. §-ai értelmében jár el.

A tárgyalás befejezése után a munkálat engedélyezése iránt a bányakapitány indokolt határozati javaslatot tesz, melyben a védterület kiterjedését, módozatait és feltételeit részletesen megállapítja és azt az összes iratokkal együtt határozat végett a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszti.

43. §.

A védterületre nézve a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által kiadott határozat egy-egy példánya az illető félnek, a törvényhatóságnak és a bányakapitányságnak megküldetik.

44. §.

Védterületen belül ásásra vagy fúrásra az engedélyt első fokban a törvény 157. §-a utolsó bekezdése értelmében a bányakapitányság adja meg, miért is a szükséghez képest felvilágosító rajzokkal felszerelt kérvény ezen hatóságnál nyujtandó be.

A bányakapitányság a kérvény tartalmát közli a védterület engedélyezésével záros határidő alatt való nyilatkozás végett és a mennyiben helyszini szemle megtartása vagy szakértő meghallgatása válik szükségessé, azt elrendeli és annak alapján meghozza az elsőfokú határozatot. Ha az ásási vagy fúrási munkálatok által a meglevő ásvány- és gyógyforrások veszélyeztetve volnának, ugyanezen határozatban megállapítja a biztosítékul leteendő összeg nagyságát.

A határozat az érdekelt felekkel a vízjogi törvény 164. §-ában megállapított módon közlendő és a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez felebbezhető. E felebbezés a bányakapitánysághoz nyujtandó be.

VIII. Utasítás a földalatti vizek használatánál, valamint árkok, kutak közt megtartandó távolságok megállapításánál felmerülő kérdésekre nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 14. és 15. §.)

45. §.

A földalatti vizek használatára szolgáló épitmények engedélyezésénél, a mennyiben a vízjogi törvény rendelkezésénél fogva erre szükség van, ugyanazon eljárás követendő, mint a melyet a vízjogi törvény 161. és következő és a jelen szabályrendelet 3—32. §-ai általánosságban írnak elő.

Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy a földalatti vizek járása és természete nehezebben ismerhető fel és állapítható meg, mint a felületi vizeké, az engedélyezési kérvényhez melléklendő terveknek szakértői tanulmányozásánál (162—163. §§.) kiváló gond fordítandó arra, hogy a szándékolt munkálatok által más szomszédos vizek használata meg ne csökkenjen vagy meg ne szünjék.

46. §.

A földalatti vizek használatánál a törvény által megállapított rendőri távolságok a vízjogi törvény 14. és 15. §-aiban foglaltatnak.

Vízvezető árkoknak, medenczéknek, más árkoktól vagy medenczéktől, idegen határtól való legkisebb távolsága két méterben állapíttatik meg, ha csak a felek közt erre nézve külön egyezség nem jött létre.

Csöveknél a legkisebb távolság egy méter.

Ezen távolságok az ároknak vagy medenczének szélétől számítandók,

tekintet nélkül azok partjainak rézsútjára ; a mennyiben pedig az ily építmények rézsút nélkül vagy elégtelen rézsúttal épülnének, oldalfalaik szilárd anyagból készítendők.

Ha az árkok, medenczék három méternél mélyebbek, a legkisebb távolságnak legalább oly nagynak kell lennie, mint azok mélysége, nem számítva a rézsútot.

A mennyiben ezen távolságok a különösen indokolandó helyi körülményeknél fogva elégteleneknek látszanának, az engedélyező hatóságnak jogában áll nagyobb távolságokat is megállapítani. A fentebbiekben megállapított távolságok a határokra nem terjednek ki.

47. §.

Ha a földalatti vizek használata által — a rendes szükségletre szolgáló kutakon kívül — más vizeknek tényleg gyakorolt használata megcsökken vagy megszünik ; az erre vonatkozó panasz vagy kérvény az illetékes alispánhoz (polgármester) nyujtandó be.

A panasz tárgyát az eljáró hatóság köteles záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett a panaszolt építmény tulajdonosával közölni.

Az erre adandó válaszban műszakilag kifejtendő a munkálatnak befolyása a panaszos ügyre és hogy miféle intézkedések által lehetne a bajon segíteni, vagy annak elejét venni, a mennyiben pedig czélszerű segítség nem mutatkoznék, a bepanaszolt nyilatkozni tartozik, hogy hajlandó-e a panaszos félnek a hatóság által megállapítandó kártalanítást nyujtani.

48. §.

A beérkezett nyilatkozat alapján az alispán (polgármester) az eljárást a vízjogi törvény 161. és következő §-ai értelmében megtartja és a hozandó határozatban indokolni köteles, vajjon a vízjogi törvény 28. §-ának első bekezdése értelmében a fontosabb közgazdasági érdek szempontjából az újabb építmény fentartandó-e vagy sem, és ha fentartandó, mily kártalanítás nyujtassék az érdekeiben sértett félnek.

IX. Utasítás az öntözésnél és a vízhasználati engedélyek időtartamánál felmerülő kérdésekre nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 30—33. §.)

49. §.

Oly vízfolyásokon, melyeken már vízhasználatok vannak, az újabb vízhasználatok engedélyezésénél — a vasárnapi öntözés esetét kivéve (30. §.) — a következők tartandók szem előtt :

1. Megállapítandó az a vízmennyiség, melynek rendes házi szükségletre, itatásra vagy tűzrendőri szempontból a patakban folyvást meg kell maradnia, a mennyiben újabb szaporulat (mellékvízek) nélkül községeken, lakott helye-

ken halad keresztül. Határozottabb adatok hiján egy lélekre fejenkint és naponkint 50 liter és egy nagy állatra 100 liter számítandó ott, hol a házi használatra szükséges víz egyedül a patakból vétetik.

2. Megállapítandó, hogy a létező vízhasználatokra másodperczenkint legkevesebb hány liter víz szükséges; a mennyiben a vizikönyv már egyes vízfolyásokon be volna rendezve, ezen adatok annak alapján tüntetendők ki.

3. A mennyiben a vízfolyások, melyek vizének használatára engedély kéretik, nem ömölnek bővizű folyókba, hanem a főfolyókon levő használatoknak a mellékfolyók vizére is okvetetlenül szükségük van, egyúttal az is kimutatandó, hogy a mellékfolyó vizének esetleges elvonása, mily befolyással lenne a főfolyás viziműveire és vízhasználataira, és ezen hatás mely pontnál vagy viziműnél válik elhanyagolhatóvá.

Csak azon vízmennyiség engedélyezhető, mely az ily módon megállapított vízszükségleten túl mint felesleg mutatkozik.

50. §.

A vasárnapra szóló öntözési engedélyek megadásánál (30. §.) a törvény rendelkezésein kívül még a következők tartandók szem előtt:

1. A vasárnapi öntözés a természetes medrekből minden kártalanítás nélkül engedélyezendő, azon kikötés mellett, hogy az, kinek a vasárnapi öntözési jog megadatik, a meder és partok jókarban tartásához a vízjogi törvény 40. §-a értelmében haszonaránylag hozzájárulni tartozik.

Ezen haszonarány az öntözési engedély megadásával egyidejűleg szintén megállapítandó.

Mesterséges csatornákból, malomárkokból a vízért kártalanítás hasonlólag nem követelhető, a használó tartozik azonban az árok vagy csatorna létesítéséhez és annak fentartási költségéhez a vízjogi törvény 37. §-a értelmében hozzájárulni.

2. A vasárnapi öntözésre a folyó vagy csatorna egész vízmennyisége engedélyezhető, értve ez alatt azt a vízmennyiséget, mely a patakban vagy folyóban folyton megújul; víztartókba gyűjtött vagy más módon raktározott vizek vasárnapi öntözésre nem engedélyezhetők; a raktározás azonban a vasárnapra nézve megszakítható.

3. Az engedélyezett vízmennyiség katasztrális holdankint egy öntözésre 1000 köbméternél, és az április 1-étől szeptember 1-éig terjedő időszakra összesen 4000 köbméternél több nem lehet.

4. Az engedély-okiratban megállapítandó a sor- és órarend is, melyben az öntözés eszközlendő; a vasárnapok sorrendje április 1-étől kezdve számítandó.

A ki a részére kijelölt napot, órát elmulasztja, a reá engedély-okiratszerűleg eső következő vasárnapig nem tarthat igényt az öntöző vízre.

51. §.

Ha a vasárnapi öntözések az egész rendelkezésre álló vízmennyiséget igénybe vették, a vízhasználatok által lekötött vízmennyiségen belül (jelen szabályrendelet 49. §-a, 2. és 3. pont) új öntözésre csak a vízjogi törvény 31. §-a értelmében adható engedély.

A kártalanítás mindazon vállalatoknak megitélendő, melyektől a szükséges vízmennyiség elvonatott vagy melyeknek működése korlátoztatott. (Jelen szabályrendelet 49. §. 3. p.)

Az engedély-okiratban megnevezendők azon hónapok, napok és órák, melyeken az öntözésnek meg kell történnie.

52. §.

Ha az öntözési engedélyt kérő a vízjogi törvény 31. §-ában foglalt kártalanítás helyett a helyi körülményeknél fogva előnyösebbnek találná a vízimüvek átalakítása által vízfelesleget létesíteni és arra engedélyt kérni, erre nézve a vízjogi törvény 32. §-a kedvezményét veheti igénybe.

53. §.

Minden vízelvezetésnél (vízfő) megjelölendő az a magasság, a melyen túl arra a vízfolyásra nézve a vízfelesleg előáll és a melyet a vízhasználóknak tetszés szerinti mennyiségben jogukban áll minden kártalanítás nélkül elvezetni és felhasználni.

A csurgalékot azonban a hatóság által jóváhagyott és kijelölt utakon tartoznak elvezetni.

Ezen határokon túl tehát többé sem óra-, sem sorrendet nem kell tartani, hanem mindenki akkor és úgy használja a vizet, a mint az hozzá érkezik.

54. §.

Vízhasználati engedélyek a törvény értelmében csak meghatározott időre és legfeljebb 50 évre adhatók.

Lecsapolásokra, mocsárkiszárításokra és általán oly munkálatokra, melyek a vizek kártételei ellen való védelemből engedélyeztettek, ezen intézkedés nem terjed ki.

Az engedélyek lejárati ideje minden törvényhatóság területén a körülményekhez és a vízhasználatok természetéhez képest lehetőleg olyképen állapítandó meg, hogy az egyes engedélyezéseknél későbbi tapasztalatok szerint esetleg mutatkozó hiányok idővel kiküszöbölhetők legyenek s a víz természetszerű rendeltetésére minél nagyobb mértékben felhasználható legyen, nemkülönben, hogy az egyes elaprózott használatok, melyek vízpazarlással járnak, minél inkább csoportosíttassanak.

X. Utasítás a vízrendezésre alakult társulatokra nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 68. §. 1. p.)

55. §.

Az 1884 : XIV. t.-czikk a vízjogi törvény életbelépte után is hatályban maradván, az 1884 : XIV. t.-czikkben említett társulatok az ugyanazon törvényben szabályozott kérdések tekintetében jövőre is az idézett törvény intézkedéseinek maradnak alávetve, mindazon esetekben azonban, midőn az 1884 : XIV. t.-cz.-ben a hatályon kívül helyezett 1871 : XXXIX. és az 1879 : XXXIV. t.-cz.-re történik hivatkozás, a vízjogi törvény és a jelen szabályrendelet határozatai értendők és alkalmazandók.

56. §.

Az 1884 : XIV. t.-cz. hatálya alá nem tartozó vízrendező társulatok összes ügyeire nézve kizárólag a vízjogi törvény, különösen pedig ezen törvénynek a vízrendezésre alakult társulatokról szóló fejezetében és a jelen szabályrendeletben foglalt határozatok irányadók.

57. §.

A társulatot alakítani kívánó birtokosok a vízjogi törvény 72. §-ában szükségesnek jelzett előmunkálatok költségeinek fedezéséről maguk tartoznak gondoskodni. Ezen költségek azonban a társulat végleges alakulása után azoknak, kik azokat előlegezték, a társulat által visszatérítendők.

58. §.

A vízjogi törvény 76. §-a szerint az elnök és a választmány megválasztásáról kívánt igazoló beadványt az elnökön kívül még legalább négy olyan választmányi tagnak kell aláírni és aláírásukat közjegyzőileg hitelesíttetni (85. §.), a kik az alakuló közgyűlésen személyesen résztvettek.

59. §.

Az alapszabályokba a vízjogi törvény 83. §-ában foglalt határozatokon kívül még felveendő, hogy:

a) elnök és alelnök csak érdekelt birtokos vagy annak meghatalmazottja lehet;

b) a társulati közgyűlés az elnököt és alelnököt általános, a választmányt egyszerű szavazattöbbséggel 3 évre választja;

c) a lefolyt évi számadások a közgyűlés által választott társulati, de nem választmányi tagokból alakított számvizsgáló bizottság által vizsgálandók át;

d) a társulat évi költségvetései és számadásai a társulat tagjaival a közgyűlés előtt miként közöltessenek.

60. §.

A számvizsgáló bizottság által megvizsgált és a közgyűlés által letárgyalt számadás másolata az okiratok melléklése nélkül a közgyűlés megtartása napjától számítandó 30 nap alatt a társulat mellé rendelt miniszteri megbizottnak, a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez való felterjesztés végett, a közgyűlési határozat hitelesített másolatával együtt bemutatandó.

Ha a számadás egyes tételeire nézve kételyek merülnének fel, vagy másnemű felvilágosítások lennének szükségesek, a miniszter a számadási okiratok felterjesztését is elrendelheti, mely rendelkezésnek a társulat azonnal eleget tenni köteles.

Ha a bemutatott számadás másolatára, annak beérkeztétől számítva 6 hónap alatt a közmunka- és közlekedésügyi miniszter részéről észrevételek nem tétetnek vagy a számadási okiratok be nem kivántatnának, a számadások kifogástalanoknak tekintendők.

61. §.

A vízjogi törvény 117. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a társulatokhoz kirendelendő miniszteri megbizottak nevei minden társulattal külön fognak közöltetni.

Minden miniszteri megbizott őrködik a fölött, hogy a társulat törvény- és alapszabálybeli kötelességének megfeleljen, hogy a társulat által foganatosított építkezések a jóváhagyott tervekkel megegyezzenek, hogy hatósági engedély nélkül építkezések ne létesíttessenek, a gátak jókarban tartassanak vagy az azok védelmére szükséges munkálatok és beszerzések idejekorán megtétessenek, illetőleg foganatosíttassanak.

62. §.

A miniszteri megbizott felügyeleti jogából kifolyólag köteles tapasztalatait a társulattal közölni, s a mennyiben azt látná, hogy figyelmeztetéseit a társulat tekintetbe nem veszi, a törvényeknek, alapszabályoknak és az ezeken nyugvó rendeleteknek meg nem felel, vagy azoktól eltérő intézkedéseket tesz, vagy végül mulasztást követ el: a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez kimerítő jelentést tesz.

63. §.

A társulat tartozik a miniszteri megbizottat kötelességének gyakorlásában támogatni és e czélból a gátakra és védművekre vonatkozó minden adatot, tervet, leirást stb. a miniszteri megbizott kivánságára annak kiadni, mindarról tudósítani s mindazon adatokat rendelkezésére bocsátani, melyekre a miniszteri megbizottnak a vízjogi törvény 117. és 126. §-ban és a jelen szabályrendeletben meghatározott kötelességeinek gyakorlása czéljából szüksége van.

64. §.

A vízjogi törvény 124. §-a alapján a társulathoz kinevezett miniszteri biztosnak joga a mellé rendelt véleményező bizottság meghallgatása után sem terjed ki arra, hogy a társulat alapszabályait módosítsa, kölcsönt vegyen fel, vagy a társulat feloszlását kimondhassa, az ezen kérdések fölötti határozathozatal tehát mindenkor a társulat közgyűlésének hatáskörébe tartozik.

Ha a miniszteri biztos az előző pontban említett egyik vagy másik kérdésnek tárgyalását tartaná szükségesnek, az azok feletti határozathozatal czéljából a tárgy határozott megnevezése és a közmunka- és közlekedésügyi miniszter előzetes engedélye mellett a társulatot rendkívüli közgyűlésre hívja össze.

A közgyűlés összehívásánál, a határozat hozatalánál, valamint határozatképtelenség esetén, az újabb közgyűlés összehivásánál a miniszteri biztos a vízjogi törvény és a társulati alapszabályok határozataihoz köteles alkalmazkodni.

65. §.

A miniszteri biztos hatásköre, jelen szabályrendelet 64. §-ában megnevezett esetek kivételével, mindazon ügyekre kiterjed, melyeket a vízjogi törvény 92—96. §-ai a társulat közgyűlésének és választmányának hatáskörébe utalnak.

A miniszteri biztos köteles az évi költségelőirányzatot és az okiratokkal felszerelt számadásokat * a vízjogi törvény 93. §-ának és a jelen szabályrendelet 60. §-ának megfelelően a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felterjeszteni.

66. §.

A miniszteri biztos kiküldésével járó költségeket a közmunka- és közlekedésügyi miniszter állapítja meg. Az ekként megállapított költségek a társulat évi költségelőirányzatába felveendők és a társulat többi rendes költségeivel együtt beszedendők.

67. §.

A társulati munkálatok által igénybe vett idegen területek megszerzésére és kártalanítására nézve jövőre is a kisajátítási törvény irányadó ugyan, mind a mellett a vízrendező társulatok a vízvezetékekre, vagy más viziépítményekre szükséges földterületek használhatása czéljából a dolog természetéhez képest a vízjogi törvény 59. és 61. §-ainak kedvezményét igénybe vehetik, mely esetben az idézett törvényben szabályozott eljárást kell követniök.

* L. a 15304/1893. sz. földmív. min. rendeletet a vízjogi törvény 124. §. jegyzeténél.

XI. Utasítás a vízhasználatra alakult társulatokra nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 68. §. 2. p.)

68. §.

A vízhasználati társulatok által tervezett munkálatok engedélyezésénél ugyanazon eljárás alkalmazandó, melyet a vízjogi törvény 161. és következő §-ai és a jelen szabályrendelet 3—32. §-ai a magánosok által létesítendő vízimunkálatokra nézve előírnak.

69. §.

A társulatok megalakulásánál az eljárás kétféle, a mint azok egyhangúlag vagy a törvényes többséggel (130. és 131. §§.) alakulnak.

A víz mozgatóerejének kihasználására vagy egyéb ipari czélra törekvő vizitársulatok csak az összes társulati tagok egyhangú akaratával alakulhatnak meg.

70. §.

Az egyhangúlag alakuló társulatok az alapszabályokat a vízjogi törvény 135. §-a értelmében megállapítva, az alakuló közgyűlésen az elnököt és választmányt megválasztják és az erre vonatkozó beadványt a vízjogi törvény 76. §-a értelmében kiállítva, az összes tervekkel és iratokkal felszerelve az alispánnál a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez való felterjesztés végett benyujtják. A további eljárásra a társulati munkálatok engedélyezésénél a jelen szabályrendelet 68. §-a irányadó.

71. §.

A törvényes többséggel alakuló társulatoknál, vagyis ha a vízjogi törvény 130. és 131. §-aiban felsorolt czélokra az érdekeltek közakarattal társulattá alakulni nem tudnának, a társulattá alakulni kivánók a terveket, költségelosztást és alapszabályokat előlegesen elkészítve, azokat az alispánnál (polgármester) benyujtják.

72. §.

Az alispán (polgármester) a közgyűlés megtartására határnapot tűz ki, arra az összes, a társulatba bevonandó érdekelteket meghívja és azon maga is megjelen.

A mennyiben a munkálatban számos kisbirtokos volna érdekelve, ezek községenkint külön-külön előlegesen hivandók össze és hallgatandók ki arra nézve, kivánnak-e az alakulandó társulatba belépni vagy sem.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvben kiemelendő, hogy az érdekelt birtokosok a gyűlésre a kellő módon meghivattak, felsorolandók név szerint, kik szavaztak és mennyi területtel a társulat mellett, kik ellene és kik voltak távol. A szavazás egyénenkint és területenkint jegyzőkönyvbe vétetik, ezen jegyző-

könyvnek az alakuló közgyűlésen való bemutatásával az abban foglalt szavazatok az alakulásra nézve irányadóul szolgálnak.

73. §.

A közgyűlésről jegyzőkönyv vezetendő.

A társulat megalakulására vonatkozó érdemleges nyilatkozatok után az elnök az érdekelteket megszavaztatja, illetőleg a szavazatokat a megelőző 72. §. értelmében számba veszi, összeszámítva hányan vannak a társulat mellett, hányan vannak a társulat ellen és hányan vannak távol, és a mennyiben a társulat mellett nyilatkozók terület szerint a törvényes többséget (130. és 131. §.) képviselik, a társulatot megalakultnak jelenti ki, az alapszabályokat letárgyaltatja és ennek megtörténte után az elnököt és választmányt megválasztatja.

A közgyűlésről felvett jegyzőkönyvet az elnökön kívül legalább négy, a gyülésen jelenlevő választmányi tagnak kell aláírni. A közgyűlésen jelenlevő alispán (polgármester) a jegyzőkönyvön igazolja, hogy a törvénynek és rendeleteknek az alakulásra vonatkozó szabályai megtartattak.

74. §.

Az alispán (polgármester) a felvett jegyzőkönyvet az alapszabályokkal és összes iratokkal együtt a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek felterjeszti.

A további eljárásra a társulati munkálatok engedélyezésénél a jelen szabályrendelet 68. §-a irányadó.

75. §.

Vízhasználati társulatoknál az árfejlesztési munkálat megállapítja azt a térséget, melynek határain belül az érdekeltek a munkálatokhoz hozzájárulni vannak hivatva.

76. §.

Lecsapolásoknál, belvízlevezetéseknél és mocsárkiszárításoknál csakis a tényleg víz alatt álló és oly területek vonhatók be az ártérbe, melyek nedvességtől szenvednek és e miatt rendes mívelésre vagy nem, vagy csak feltételesen alkalmasak. Az ártérbe tehát oly területek, melyekre a vizek esésüknél fogva eljuthatnának ugyan, de a melyek tényleg víz alatt még sem állottak — be nem vonhatók.

77. §.

Ha a belvizeknél az ártérfejlesztés műszakilag történik is: a mozgó belvizeknek hossz- és oldalesése csak a ténylegesen megállapított adatok alapján határozandó meg és a műszaki felvételek pusztán arra szorítkoznak, hogy a műszer segélyével kerestessenek fel az elborított területek azon határszélei, melyek különben szabad szemmel akár a növényzeten, akár a talaj alakulásán fel nem ismerhetők vagy hiteles bemondások alapján meg nem állapíthatók.

78. §.

Kötött, agyagos természetű talajoknál, melyek nem csupán és nem annyira az összegyülemlő felületi vizektől, mint inkább a megrekedő talajvizektől szenvednek: az egész nedves vagy nyirkos terület bevonandó az ártérbe.

79. §.

Alagcsövezéseknél a vízjogi törvény 130. §-ában megállapított kényszer útján csak azon területek vonhatók be valamely társulatba, melyek mocsáros posványos és vadvizes természetüknél fogva szorulnak alagcsövezésre.

Oly talajok ellenben, melyeknél az alagcsövezés csupán azok túlságos kötöttségét van hivatva javítani — kényszer útján a társulatba belépni nem kötelezhetők.

80. §.

Öntözéseknél egyes területek kényszer útján csak a vízjogi törvény 131. §-a értelmében vonhatók be valamely társulatba; vagyis ha azok úgy feküsznek a többi öntözendő terület között vagy mellett, hogy azok nélkül a tervezett öntözés czélszerűen nem vihető keresztül.

81. §.

Az ártérfejlesztési munkálatnál a bevont területek határszéle a helyszinrajzon kék vonallal jelölendő.

82. §.

Nem mezőgazdasági mívelésre szolgáló területek és egyéb vállalatok bevonása a lecsapoló társulat költségeihez azon arányban történik, a mint azok a munkálatból több vagy kevesebb hasznot húznak. (78. és 110. §.)

XII. Utasítás a vízmedrek partszéleihez ültethető fák vagy bokrok távolságára nézve.

(1885: XXIII. t.-cz. 142. §. 3. p.)

83. §.

A vízjogi törvény 142. §. 3. pontja értelmében a meder partszéleihez ültethető fák vagy bokrok legkisebb távolsága a következőkben állapíttatik meg:

1. Oly folyókon, melyek a vízjogi törvény 66. §-a értelmében a vontató út szolgalmának vannak alávetve, a legkisebb távolság tekintetében a vontató utakra és szabad kikötésre nézve a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által 1885. évi 39,507. sz. a. kiadott szabályrendelet 1—3. §-ai irányadók.

2. Egyéb tisztogatásra szoruló medreknél, árkoknál és csatornáknál a legkisebb távolság, melyre a meder, árok vagy csatorna partszélétől fát vagy bokrot szabad ültetni vagy tartani, három méterben állapíttatik meg.

3. Ezen intézkedés alól ki vannak véve az öntöző árkok és csatornák és oly vízfolyások, melyek partjai rohamos esésük következtében a megtámadás-

nak és alámosásnak vannak kitéve és a melyek védelmére fűz, éger, vagy más megfelelő ültetvények alkalmaztatnak.

A meder és partok jókarban tartása szempontjából az eljáró hatóságnak jogában áll mindenütt, hol szükségesnek mutatkozik, a hatósági szakértő meghallgatása mellett, az ilynemű ültetvények alkalmazását és megfelelő mívelésmódját elrendelni.

XIII. Utasítás a közegészségügyi szempontból hatóságilag elrendelhető vízlevezetésekre nézve.

84. §.

A lakóhelyek légkörének tisztántartása tekintetéből a törvényhatósági közgyűlésnek, az illető közegészségügyi közegek meghallgatásával jogában áll (1876 : XIV. t.-cz. 159. §. b. p.) az egészségre ártalmas posványok és mocsarak lecsapolását vagy kiszárítását elrendelni.

Ha az ily, a közegészségre veszélyes álló vizek levezetésére felvételek és nagyobb munkálatok szükségesek, a törvényhatósági közgyűlés egyúttal intézkedik a tervek elkészítése és azok foganatosítása iránt is.

A mennyiben a községek vagy az érdekeltek a munkálatokat egyébként teljesíteni nem volnának képesek, a mocsarak és állóvizek levezetésére szükséges költségeket a községi pótadóval együtt vethetik ki, illetőleg hajthatják be.

Ha a községek ezen megterheltetést el nem birnák, jogukban áll a törvényhatósági közgyűléshez segélyért vagy közmunka átengedéséért folyamodni.

Ha a törvényhatóság sem birná a költségeket fedezni, az állam segélyének elnyeréséért lépések tehetők.

XIV. Utasítás a vízmosások megszüntetése vagy megelőzése szempontjából hatóságilag elrendelhető munkálatokra nézve.

(1885 : XXIII. t.-cz. 55. §.)

85. §.

A vízmosások meggátlására szolgáló munkálatok iránti eljárás megindítására nézve a vízjogi törvény 175. és 176. §-ai irányadók.

86. §.

Keletkező vagy már létező, de tovább fejlődhető vízmosások javítása iránt a vízjogi törvény 55. §-ának első bekezdése intézkedik.

Oly vízmosások és kopár területek javítására nézve, melyek feltétlen erdőtalajt képeznek, az 1879 : XXXI. t.-cz. 165. és következő szakaszai irányadók.

A mennyiben pedig különben mívelésre alkalmas területeken egyes, nagy vizmosások léteznének, melyek megkötése a terület birtokosainak erejét

felülmulná, azoknak megszüntetésére vonatkozó intézkedések az összes érdekeltek hozzájárulásával a vízjogi törvény 55. §-ának második bekezdése értelmében indítandók meg.

A vízmosások megszüntetésére vonatkozó intézkedések lehetőleg összhangba hozandók a vízmedrek és árkok fentartására és rendszeres tisztogatására szolgáló munkálatokkal és a mennyiben lehetséges, a társulatok vagy a fentartást vezető közegek felügyelete és vezetése alá helyezendők.

XV. Utasítás az átmeneti intézkedésekre nézve.

(1885: XXIII. t.-cz. 189—192. §§.)

87. §.

A vízjogi törvény 189. §-a értelmében az alispán (polgármester) a fennálló vízi művek és vízhasználati jogosítványok tulajdonosait felszólítani tartozik, hogy a jogosítványaikra vonatkozó engedélyt mutassák be vagy igazolják, hogy vízi műveik 1866. év január 1-je óta háboríttatlanul fennállanak a nélkül, hogy mások jogosult érdekeit sértenék és mint ilyenek az illetékes hatóságok által károsaknak találtattak volna.

Az erre vonatkozó felszólításban három hónapnál rövidebb határidő a jogosítványok beadására nem szabható, ezenkívül a rövidebb határidő 1887. január hó 1-je, vagyis ezen határidő előtt senki sem kötelezhető jogosítványának jogvesztés terhe alatt való benyújtására.

Ezen kötelezettség minden hatósági engedélyre szoruló vízi munkálat tulajdonosára kiterjed, tehát öntözési, lecsapolási, ármentesítési, folyószabályozási, ipari és így tovább vállalatokra egyaránt érvényes. Kivételt képeznek itt azon szabályozási munkálatok, melyeket az állam közérdekből foganatosított s ennélfogva magántulajdont nem képeznek.

88. §.

Az alispán (polgármester) a jogosítványt illetőleg a húsz évi gyakorlatot igazoló bejelentést és az arra vonatkozó iratokat az illető községgel, esetleg a hatósági szakértővel is, a vízjogi törvény 190. §. rendelkezéseihez képest közli.

Ha az érdeltek 30 nap alatt észrevételeiket megtették és ezek az alispán által olyanoknak találtatnak, hogy azok felett az engedélyokirat kiadása előtt tárgyalást tartani szükséges, a bejelentés tárgyalására helyszini szemle tűzendő ki, melynél az eljárást a vízjogi törvény 165—167. és a jelen szabályrendelet 3—32. §-ai szabályozzák.

A határozat az érdekeltekkel a vízjogi törvény 164. §-ában megállapított módon közlendő.

A határozat ellen a kézbesítéstől vagy a községben való közzétételtől számított 15 nap alatt az illetékes miniszterhez lehet felebbezni. (157. §.)

89. §.

A régi engedélyt, illetőleg a húsz évi gyakorlatot igazoló jogérvényes határozat a vízikönyvbe bevezetendő, az iratok és tervek, valamint a régi egedély másolata az okirattárba helyezendők.

90. §.

A kik a vízjogi törvény 191. §-a értelmében jogosítványukat igazolni nem tudják vagy igazolás végett a kitűzött határidőben nem jelentkeztek: azokra nézve oly eljárás követendő, mintha az illető vízi művek nem is léteznének, tehát ezen művekre a vízjogi törvény 163. és következő szakaszai és a jelen szabályrendetet 3—32. §-ai alkalmazandók.

A hozott elsőfokú határozat ellen a felebbezés a közigazgatási bizottsághoz intézve az alispánnál nyújtandó be.

91. §.

Az 1886. évi január hó 1-én végleg be nem fejezett ügyeknél — a további eljárásra — a vízjogi törvény és ezen szabályrendelet hátározatai alkalmazandók.

XVI. A közigazgatási hatóságok teendői a vízjogi törvény végrehajtásánál.

A) *A szolgabiró és az azzal ugyanazon hatáskörrel bíró közeg hatásköre.*

92. §.

Elsőfokú hatóság a vízjogi törvény értelmében engedélyezett vagy már létező vízi munkálatok és vízhasználatok fölötti felügyeletre, valamint a törvény szerint engedélyezést nem igénylő ügyekben való intézkedésre nézve. (177. §.)

93. §.

A vizek és vízművek fölött a közvetlen rendőri felügyeletet gyakorolja.

A szükséges őröket esetleg a községi előljáróságok igénybevételével alkalmazza. (178. §.)

94. §.

A vízjogi törvény 188. §-a értelmében a vízrendőri kihágási ügyekben elsőfokúlag eljár és a törvényszabta büntetéseket kirója.

95. §.

Felügyel arra, hogy az újonnan építendő kutaknál a vízjogi törvény 14. §-ában és artézi kútaknál, galleriáknál, forrásoknál a törvény 15. §-ában megállapított távolságok megtartassanak és az érdekelt fél kérelmére a törvény

rendelkezéseinek meg nem felelő építmények betömetése vagy eltávolítása iránt intézkedik.

96. §.

Felügyel arra, hogy a vízjogi törvény 21. §-a értelmében a birtokos saját területén és saját kizárólagos czéljaira szabadon felállítható kompot vagy révet idegen személyek vagy tárgyak szállítására ne használja és hogy a komp vagy rév felállítása által a hajózás, tutajozás és faúsztatás ne gátoltassék.

97. §.

Felügyel arra, hogy a vizek ártalmas anyagokkal meg ne fertőztessenek. (24. §.)

98. §.

Gondoskodik arról, hogy a községi előljáróságok által megfelelő számú és könnyen hozzáférhető helyek jelöltessenek ki, hol a rendes házi szükségletre, ültetvények öntözésére vizet meríteni, mosatni, fürdeni és jeget vágni mindenkinek szabad. (25. §.)

99. §.

Felügyel arra, hogy a vizek partja és medre jókarban tartassanak (40. §.) és a megállapított időszakokban kitisztíttassanak.

100. §.

Felügyel arra, hogy hatósági engedély mellett létesíthető (42. §.) vízi munkálatok — a vízjogi törvény 41. §-ában felsorolt munkálatokon kívül — előleges engedély nélkül ne létesíttessenek; a netán megkezdett munkálatok folytatását eltiltja; veszély esetén akár kész, akár megkezdett munkálatoknál a szükséges intézkedéseket felebbezés esetén is végrehajtatja. (180. §.)

101. §.

Felügyel arra, hogy a vízi műveknél felállított magassági jegyek (52. §.) jókarban tartassanak, megsértésük vagy elpusztulásuk esetén erről az alispánnak sürgősen jelentést tesz.

102. §.

Felügyel arra, hogy a tutajozható és hajózható folyók mentén létező vontató útak és a hajók és tutajok szabadkikötése tárgyában a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által 1885. évi 39,507. sz. a kiadott szabályrendelet határozatai végrehajtassanak és eljár az ezen szabályrendelet által reá bízott teendőkben.

103. §.

Felügyel arra, hogy a vízjogi törvény 142—144. §-aiban foglalt vízrendőri intézkedések megtartassanak.

104. §.

Árvédelmi intézkedéseknél:

1. A mennyiben a társulat elmulasztaná, bekívánja a társulati igazgatónak, mérnöknek, őröknek vagy egyéb a felügyeletet teljesítő megbizottaknak nevét és lakását. (145. §.)

2. Bekívánja a társulattól azokat az árvíz magasságokat, melyeknél az árvédelmi szabályzat fokozottabb felügyeletet, esetleg munkaerőnek igénybe vehetését rendeli el és a munkaerőt a társulati megbízott kérelmére kirendeli. (147. §.)

3. Teljesíti mindazt, mit az árvédelem további fokozataiban a vízjogi törvény 148—152. §-ai elrendelnek.

B) *Az alispán (polgármester) hatásköre.*

105. §.

Az alispán (polgármester) illetékessége vízi ügyekben a vízjogi törvény 157. §-ában és a jelen szabályrendelet határozataiban részletesen van szabályozva; minden kétség eloszlatása czéljából az alispán (polgármester) illetékessége alá tartoznak még a korábban a közigazgatási bizottságok hatáskörébe tartozott következő ügyek:

1. A vasuti átjárók és átereszek megnagyobbítása, megszüntetése, áthelyezése vagy új átereszek és hidak létesítése iránti kérdések. (A közigazgatási bizottságok részére a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által 1876. évi 1528. eln. sz. a. kiatott utasítás 30. §.)

2. A közmunka- és közlekedésügyi miniszter által 1867. évi szept. 16-án 4916. sz. a. kiadatott ideiglenes hajómalmi rendszabály azon részének végrehajtása, mely a közigazgatási bizottságok részére kiadott utasítás szerint korábban a közigazgatási bizottság hatásköréhez tartozott. (Ugyanazon utasítás 38—40. §§.)

106. §.

Az alispán (polgármester) elsőfokú hatóság mindazon ügyekben, melyeket a vízjogi törvény 157. §-a hatáskörébe utal, másodfokú hatóság pedig mindazon ügyekben, melyeket a vízjogi törvény 177. §-a első fokban a szolgabíró és az azzal ugyanazon hatáskörrel biró hatóságra bíz.

C) *A közigazgatási bizottság* hatásköre.*

107. §.

A közigazgatási bizottság első fokban határoz a vízjogi törvény 110. §-ában megnevezett esetekben, nevezetesen mindazon kérdésekben, melyek a víz-

* Fiumében a kir. kormányzói tanács. (1901 : X. t.-cz.)

rendezési társulati védtöltések vagy egyéb vízrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, útak és vasutak aránylagos hozzájárulása tekintetében egyrészt a vízrendezési társulatok, másrészt pedig a védelemben részesült csatornák, épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosai közt felmerülnek.

108. §.

A közigazgatási bizottság a vízjogi törvény 157. §-a szerint másodfokú hatóság mindazon ügyekben, melyekben az alispán (polgármester) elsőfokúlag határoz, a mennyiben a vízjogi törvény egyes meghatározott esetekben (74., 108. és 152. §§.) máskép nem intézkedik.

109. §.

A közigazgatási bizottság hatásköre és első fokban való illetékessége a vízjogi törvény alapján 1886. január 1-étől kezdve megszünik, a közmunka- és közlekedésügyi miniszter által 1876. évi 1528/eln. sz. a. kiadott utasítás 36—40. §-ában felsorolt ügyekben.

Megszünik továbbá a közigazgatási bizottság elsőfokú illetékessége a most idézett utasítás 30. §-ában a vasutvállalat által létesített átjárók és átereszek körül felmerülő kérdésekben, a 30. §-ban felsorolt többi kérdésekben azonban a közigazgatási bizottság hatásköre változást nem szenved.

XVII. Utasítás a büntető határozatok végrehajtására nézve.

110. §.

A vízjogi törvényben megállapított kihágásokra nézve az illetékes hatóságok ugyanazok, melyek a vizek és vízi művek felett a vízjogi törvény 177. §-a szerint a felügyeletet gyakorolják.

Az eljárás, a mennyiben a vízjogi törvény másként nem intézkedik, az 1880. évi 38,547. sz. a. belügyminiszteri rendelet alapján történik.

Kelt Budapesten, 1885. évi deczember hó 31-én. *Gróf Széchényi*, s. k.

Engedély-okirat.*

— §.

_____ megyei és _____ községi lakos a következő határozatok szoros megtartásának kötelezettsége mellett engedélyt nyert _____ község határában _____ vízfolyás _____ a jelen engedélyokirat kiegészítő részét képező _____ tervek alapján _____ munkálatokat foganatosítani.

— §.

Az engedély tartama _____

— §.

Az engedélyezett vízmennyiség _____

— §.

A duzzasztás magassága _____

Az engedélyezett vízmagasság meg nem tartása esetén a vizimű tulajdonosa 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető. (184. §.)

— §.

A szabad zugó helye, szélessége és küszöbének magassága _____

(Untözésnél egyuttal az a magasság, melynél a szabadon felhasználható vízfelesleg elő áll. Át. rendelet 53. §.)

— §.

A tiltó táblák száma, magassága, szerkezete, felhuzás módja és a nyilás összes szélessége; ugyanott a küszöb magassága _____

— §.

A magassági és vonatkoztató jegyek elhelyezése és magassága _____

A magassági jegyek sértetlen megőrzéseért az engedélyezett vizimű tulajdonosa felelős és tartozik azok megsértését vagy elpusztulását legfeljebb 8 nap alatt 100 frtig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt a szolgabírónak bejelenteni. (A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által a vízduzzasztó művekről 1885. évi 66,655. sz. a. kiadott rendelet 13. §.)

* Az engedélyokirat tartós papiron két példányban állitandó ki, melyek egyike a vizikönyvbe tétetik le, másika az engedélyesnek adatik ki. A mennyiben a benyujtott tervezet eltér az engedélyezettől, a változtatások a terven keresztül viendők, esetleg egészen új terv készitendő. Ha az engedélyokirat több ivből áll, azok zsineggel összefüzetnek és a zsineg a pecsét helyén lepecsételendő. A jelen engedélyokirat egyes §-ainak kitöltése után fenmaradó üres hely balról-jobbra tartó haránt vonallal huzandó át.

§.

A távolság, meddig az engedélyes az árkot vagy medert jó karban tartani tartozik.....

§.

A vízhasználatra jogosult, a mennyiben a folyó víz medrét egész szélességében elfoglalja, tekintettel a halászat érdekére, alábbi módon elrendezett hal-áteresztőt (hallétrát) tartozik alkalmazni .....

§.

A mennyiben az engedélyezett vízhasználat az egészségre (a házi használatra vagy a halakra) nézve ártalmas anyagokat vezet a vízfolyásba, a következő fertőtlenítő eljárás alkalmazandó.....

§.

Az engedélyes köteles az engedélyezett munkálatokat ez engedély elvesztésének terhe alatt..... megkezdeni és ..... befejezni.

A munkálatok megkezdéséről és befejezéséről..... szolgabíró értesítendő.

Kelt.....

.....
alispán (polgármester).

(Pecsét helye.)

III.

A VIZIKÖNYVEK BERENDEZÉSÉRŐL SZOLÓ RENDELET.

279. A m. kir. földmívelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszternek 66,654. szám alatt valamennyi törvényhatósághoz intézett körrendelete

a vizikönyvek berendezése és kezelése tárgyában.

A vízjogról szóló 1885 : XXIII. t.-cz. 183. §-a alapján, a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg, a vizikönyvek berendezésére és kezelésére nézve a mellékletben idecsatolt rendeletet bocsátottam ki, melynek a közigazgatási tisztviselők és a közigazgatási bizottság számára szükséges példányait idezárva megküldöm.

A vizikönyvek berendezésére szükséges jogosítványok bemutatásának legkorábbi határideje 1887. évi január hó 1-ére tűzhető ki a törvény 189. §-a értelmében, addig tehát csakis az előleges intézkedések teendők meg.

Nevezetesen a kulturmérnöki hivatalok főnökeivel egyetértőleg kijelölendők azon patakok vagy folyók, melyeknek fennálló vízhasználatai bizonyos előre megállapított sorrendben elbirálás alá kerülnek, különös tekintettel arra a körülményre, hogy mely folyókon vagy patakokon van ily rendezésre első sorban szükség és melyiken vannak meg vagy szerzendők be a szükséges műszaki adatok.

A vizikönyvek vezetésének ellenőrzésével a kulturmérnöki hivatalokat bízom meg, melyek idevágó észrevételüket és véleményüket a törvényhatóság alispánjával (polgármester) esetről-esetre közölni fogják.

A vizikönyvek és az okirat- és térképgyüjtemény számára a törvényhatósági levéltárban jelölendő ki alkalmas hely vagy szekrény és a vizikönyvek vezetésével is valamelyik levéltárnoki tisztviselő bizandó meg; tekintettel arra, hogy a vizikönyv és okiratgyüjtemény igen kevés helyet igényelnek, és vezetésök körül is csak csekély teendők lesznek, ez által a törvényhatóságokra sem munka, sem költségteher nem háramlik.

Felhivom végül a törvényhatóság közönségét, hogy ezen körrendeletemet közhirré tenni és tisztviselőit annak pontos végrehajtására utasítani ne késsék.

Kelt Budapesten, 1885. évi deczember hó 31-én. *Gróf Széchényi*, s. k.

Rendelet

a vizikönyvek berendezése és kezelése tárgyában.

1. §.

Minden törvényhatóság alispánjánál (polgármester) vizikönyv vezetendő, mely a törvényhatóság területén már létező vagy az újonnan engedélyezendő viziműveket és vízhasználatokat, szolgalmakat és a társulatokra vonatkozó adatokat, a mennyiben azok a törvény értelmében hatósági engedély alá esnek, tartalmazza.

Ezen czélból az illetékes hatóság köteles az engedély-okiratot két példányban kiállítani, melyek közül az egyik az illető félnek kézbesitendő, a másik pedig hivatalból a vizikönyv okirattárban elhelyezendő. — Ugyanesak ide helyezendő el hivatalból a tervezet egy példánya is. (173. §.)

Az okirattárba hasonlólag hivatalból helyezendő el az engedélyezett tervnek megfelelően létesített viziműről szóló és annak elkészülte után hatóságilag felvett vizsgálati jegyzőkönyv egyik példánya. (174. §.)

Az 1886. évi január 1-je előtt fennálló viziművekre és vízhasználatokra az átmeneti intézkedésekben (189—192. §.) előirt eljárás után jogerőre emelkedett határozatok, a vizikönyvbe szintén hivatalból vezetendők be. (190. §.)

2. §.

A vizikönyvek nyilvántartása czéljából a magánosok és vizi-társulatok a következő bejelentéseket kötelesek 30 nap alatt megtenni:

1. A vizhasználatra jogosított személyében beállott változást, a változás beálltának napjától számítva. (35. §.)

2. A jóváhagyott társulati alapszabályokat, a jóváhagyás napjától számítva. (75. §.)

3. A társulati választmány tagjait a választás, valamint az azok közt történt minden változást, a változás napjától számítva. Egyuttal megnevezendők azon választmányi tagok, kiknek kezéhez a társulatot illető kézbesítések jogérvényesen történnek. (86. §.)

4. A társulatnak miniszteri jóváhagyással történt feloszlását, a feloszlás jogerőre emelkedése napjától számítva. (101. §.)

5. Két vagy több társulat egyesülését, az egyesülés napjától számítva. (125. §.)

3. §.

Minden vizikönyv berendezéséhez szükséges:

1. Iktatókönyv.

2. Vizikönyv.

3. Okirat- és térképgyüjtemény.

4. §.

Az iktatókönyvbe a határozatok és bejelentések a következő rovatokkal vezetendők be (*B)* minta):

1. Folyószám.
2. Beérkezés éve és napja.
3. A bejelentő vagy az 1. §. szerint a bejelentett neve.
4. A bejelentés tárgya.
5. A vizikönyv megjelölése, melybe az bejegyeztetett.
6. A mellékletek száma.

Minden okirat, terv és így tovább az iktatókönyvbe való bevezetés alkalmával az iktatókönyv számát és évét kapja, a mellékletek folyószám szerint számozandók és azok száma a kisérő iraton megjelölendő.

Ezen iktatókönyvbe csak azon ügydarabok vezetendők be, melyek alapján a vizikönyvbe bejegyzés történt, de nem a vízhasználat hivatalos tárgyalására vonatkozó iratok is, melyek a törvényhatóság általános iktatókönyvébe jegyzendők be.

5. §.

A vizikönyv rovatai a következő adatokat tartalmazzák (*C)* minta):

1. A vizikönyv számát.
2. A megyét és községet, melynek területén a vízhasználat vagy vizimunkálat van.
3. A vizet és annak azt a partját (jobb vagy bal), hol a vízhasználat vagy vizi munkálat van.
4. Az engedély-okirat vagy a régi jogot igazoló határozat (1885. évi 45689. sz. rendelet 90. §.) számát és keltét.
5. A vizimunkálat vagy vízhasználat nemét.
6. Az esetleges szolgalmakat.
7. Az ingatlan telekkönyvi számát.
8. A vízhasználatra vagy vizimunkálatra jogosított nevét.

Társulatoknál a társulat czímét és székhelyét.

9. Azon csomag számát, mely az okirat- és térképgyüjteményben az engedély-okiratot, terveket és így tovább tartalmazza.
10. Külön rovatokat az időszakos bejelentésekre (2. §.), nevezetesen a bejelentés folyószámára, annak tárgyára és az iktatókönyv vonatkozó számára.

6. §.

A vizikönyv megjelölése törtszám alakban történik. Minden víz a törvényhatóság területén, melynek használatára engedély adatik, külön római számot kap, az arabs számok pedig az ugyanazon vizen levő vízhasználatokat vagy vizimunkálatokat jelölik a vizikönyvbe való bevezetés sorrendje szerint.

Megszünt vagy egyesített vízhasználatoknál és vizimunkálatoknál ezen

körülmény a megfelelő vizikönyvben megjelölendő és a lap a kellő helyen áthúzva benhagyandó.

7. §.

Az okirat- és térképgyüjteményben a csomagok a beérkezés sorrendje szerint helyezendők el és számozandók meg, minden tekintet nélkül az évszámra.

Ugyanazon viziműre és vízhasználatra vonatkozó ügyiratok és tervek egy és ugyanazon helyen, vagyis csomagban beérkezésük sorrendje szerint kezelendők.

8. §.

Ha valamely vízhasználat vagy vizimunkálat több törvényhatóság területére terjed ki, a vizi-könyvbe való bevezetés azon törvényhatóságnál történik mely a vízhasználatot vagy vizimunkálatot engedélyezte.

A többi érdekelt törvényhatóságok vizikönyvében az ily vizimunkálatok vagy vízhasználatok számára hasonlólag külön ív nyitandó és az a körülmény, hogy az ügyiratok melyik hatóságnál őriztetnek, megjelölendő. E végből a vizikönyv megfelelő lapja másolatban a többi érdekelt törvényhatóságnak megküldendő.

9. §.

A ki a vízjogi törvény 35. és 125. §-a értelmében köteles bejelentést elmulasztja, az idézett törvény 182. §-a értelmében a törvényhatósági alap javára 100 frtig terjedhető pénzbirsággal büntetendő, melyet az illetékes alispán (polgármester) ró ki.

A vízjogi törvény 86., 101. és 125. §-aiban a társulatokra előirt bejelentés elmulasztása esetén a választmány a társulat tartalékalapja javára 500 forintig terjedhető birsággal róható meg az illetékes miniszter által.

10. §.

Mindenkinek jogában áll a vizikönyvet és az okirat- és térképgyüjteményt a hivatalos órákban megtekinteni és az alábbi 11. §-ban meghatározott díjak lefizetése mellett azokból hiteles másolatokat kivenni.

11. §.

Irásbeli másolatok díja ivenkint 1 frt.

Rajzbeli másolatok díja átlátszó papiron hivatalos alakban előállítva laponkint 1 frt, kemény rajzpapiron 2 frt.

Hossz- és keresztszelvények milliméterpapiron ugyanily nagyságban 1 frtért állítandók elő.

A papiros ára mind az irásnál, mind a rajzoknál a bolti árakon külön téritendő meg.

12. §.

Minden vizimunkálat vagy vízhasználat engedélyezése, illetőleg az engedély-okirat kiállítása alkalmával, az eljárási költségeken kívül a vizi-

könyvbe való bevezetésért a törvényhatóság pénztára javára 1 frtnyi díj fizetendő.

Kelt Budapesten, 1885. évi deczember hó 31-én. *Gróf Széchényi*, s. k.

(Iktatókönyv.)

Folyószám	Év, hó és nap	A bejelentő neve	A bejelentés tárgya	A vizi-könyv lapszámának megjelölése, melybe bejegyeztetett	A mellékletek száma

Vizikönyv.

1. Megye: .....

2. Község: .....

3. Víz: .....

4. Az engedélyokirat vagy a régi jogot igazoló határozat száma és kelte: .....

5. A vizimunkálat vagy vízhasználat neme: .....

.....

6. A vízhasználattal vagy vizimunkálattal kapcsolatos szolgalom:

.....

7. Az ingatlan telekkönyvi száma: .....

8. A vízhasználatra vagy vizimunkálatra jogosított neve.
Társulatoknál a társulat czíme és székhelye: .....

.....

9. Azon csomag száma, melyben az engedély és tervek az okirat- és térkép-gyűjtem nyben elhelyezve vannak.

A bejelentés folyószáma	A bejelentés tárgya	Az iktatókönyv vonatkozó száma

IV.

A VÍZDUZZASZTO MŰVEKRŐL SZÓLÓ RENDELET.

280. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 66,655. szám alatt valamennyi törvényhatósághoz intézett körrendelete

a vízduzzasztó művek ügyében.

A vízjogról szóló 1885 : XXIII. t.-cz. 54. §-a alapján a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg a vízduzzasztó művekre vonatkozólag a mellékletben ide csatolt rendeletet bocsátottam ki, melynek a közigazgatási tisztviselők és a közigazgatási bizottság részére szükséges példányait idezárva megküldöm.

A duzzasztó jelek alkalmazása nemcsak az ujonnan létesítendő vízhasználatoknál, hanem a törvény 52. és 192. §-ai és a jelen szabályrendelet 10. §-a értelmében a törvény életbelépte előtt fennállott művekre is kötelező és ez utóbbiaknál az átmeneti intézkedésekkel lehetőleg egyidejüleg veendő tárgyalás alá.

A vízduzzasztó jelek elhelyezése és megállapítása körül szükséges műszaki teendőkkel a kulturmérnöki hivatalok bizatnak meg.

A duzzasztás magasságának megjelölésére szükséges öntvények és szerek általam a Schlick-féle vasöntő- és gépgyár-részvénytársasággal kötött szerződés értelmében nevezett gyárosnál Budapesten, a következő szerződési árakon szerezhetők meg, u. m. :

1 db. magassági jegy M. J. betükkel fúrott fixponttal	3 frt 50 kr.,
1 db. vonatkoztató jegy V. J. betükkel	2 « 50 «
1 pár faék (két csavarhoz)	— « 60 «
1 db. csavar (fába)	1 « 35 «
1 « « (vasba)	1 « 20 «
1 pár ólomdugó	— « 15 «

Ezen részek közül a két öntött vastábla kétszer olajfestékkel van befestve, míg a csavarok teljesen fényesre lesznek esztergályozva.

Ezen duzzasztó jegyek beszerzését és azok elhelyezését minden vízmütulajdonos saját költségén tartozik eszközöltetni.

Felhivom végül a törvényhatóság közönségét, hogy ezen körrendeletemet közhirré tenni és tisztviselőit annak pontos végrehajtására utasítani ne késsék.

Kelt Budapesten, 1885. évi deczember hó 31-én. *Gróf Széchényi*, s. k.

Rendelet

a vízduzzasztó művekről.

I. Általános rész.

1. §.

Mindazon vizimüveknél, melyek a víz duzzasztására szolgálnak, vagy a melyeknél a víz-szinnek meghatározott magasságban tartása hatóságilag van megállapítva, a megengedett legnagyobb vagy legalacsonyabb víz-szín a vizimű tulajdonosának költségén a jelen szabályrendeletben körülírt módon állandó jelekkel jelölendő meg, mely jelek sértetlen megőrzéséért a vizimű tulajdonosa felelős.

2. §.

A víz-szín megjelölésére öntöttvas-lemezből készült magassági jegy alkalmazandó, melynek alakját és nagyságát a mellékelt ábra tünteti elő.

A lemez alsó részéből kiálló és átlyukasztott borda, mely fölött M. J. (magassági jegy) betük állanak, jelöli a megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb víz-szint. — Merőlegesen e bordára centiméterekre beosztott mérce van öntve, mely fölfelé 0.20, lefelé 0.05 méterig terjed.

3. §.

A magassági jegy könnyen hozzáférhető és látható és e mellett oly helyen alkalmazandó, hol a jégzajlásból, faúsztatásból, alámosásból vagy egyébként származó károsodások ellen — lehetőleg védve van.

A mennyiben a magassági jegy magán az épitményen nem lenne elhelyezhető, külön e czélra szolgáló függőleges kőoszlop, vas- vagy faczölöp ásandó be vagy falazandó be, oly módon, hogy azt függőleges irányban elmozdítani ne lehessen és a magassági jegy e czölöpre erősítendő.

A magassági jegy megerősítésének módját a műszaki közegek számára szóló utasítás szabályozza.

4. §.

Ha a duzzasztó mű a víz használatára szolgáló épitménytől (malomtól) oly távolságban fekszik, hogy egy magassági jegy nem volna elegendő, az esetben úgy a víz használatára szolgáló épitménynél, mint a duzzasztó műnél külön magassági jegy alkalmazandó. — Rendszerint ezen rendelkezés azonnal szükségessé válik, mihelyt az odavezető csatorna vagy árok esése állandó duzzasztásnál és rendes víz-színnél a 0·10 métert 100 méterenkint megha-

ladja. — Ugyancsak külön magassági jegyek alkalmazandók, ha valamely vízimúnél a legmagasabb és legalacsonyabb víz-szinek külön vannak előírva.

5. §.

Ha a duzzasztó művet állandó fenékgát képezi, a magassági jegy a gátkoronával vagy küszöbével állítandó egy színbe; ha a duzzasztásra felhúzható zsilipes mű vagy fenékzúgóval ellátott fenékgát szolgál, az esetben a magassági jegy azon magasságra állítandó, melynek beálltánál, illetőleg túlhaladásánál a zsilipkapuk kinyitandók, esetleg nyitva tartandók.

6. §.

Kilométerenkint egy méternyi vagy nagyobb esésű folyó vizeken a vízkivétel rendszerint külön árok vagy csatorna segítségével történjék és az állandó fenékgát magassága ne legyen nagyobb 0·50 méternél.

Kilométerenkint 1 méternél csekélyebb esésű folyó vizeknél, melyek ezen felül a mederben sok iszapot és hordalékot hajtanak, állandó, 0·50 méternél magasabb fenékgátak csak kivételesen és csakis felhúzható fenékzúgóval engedélyezendők.

Zsilipes gátak oly szerkezettel látandók el, hogy beálló árvizek idején a vízfölösleg a táblák felhúzásával csak a fenéken legyen lebocsátható, vagyis a rekesztő táblák egész magasságukban egy szilárd egészet képezzenek.

Öntözésre és egyéb duzzasztásra szolgáló zsilipes gátakra fentebbi intézkedések nem terjednek ki. — Rőzsegátak többé nem engedélyezhetők s azok is, melyeket a víz elsodor, csak szilárd szerkezettel építhetők fel újabb engedélyezési eljárás alapján.

7. §.

Ha a magassági jegy gondos lejtmérések útján helyére lett állítva és szilárdan megerősítve, magassága lejtmérés útján három, lehetőleg tengerszin feletti pontra (fix pont) vonatkoztatandó.

Vonatkoztató pontokul ajtó- vagy ablak-kőküszöbök, kőfalak vagy sziklák és így tovább szolgálhatnak, melyek lehetőleg az illető duzzasztó mű tulajdonosának birtokán kívül fekszenek.

A hol a választott fix pont helyzete nem könnyen ismerhető fel, ott az külön e czélra szolgáló táblával jelölendő meg, melynek alakját és nagyságát a mellékelt ábra tünteti elő.

Ezen lapnak megerősítése ugyanoly módon történik, mint a magassági jegyeké. — Az átlyukasztott borda a V. J. (vonatkoztató jegy) betük alatt előli a vonatkoztatott magasságot.

8. §.

A magassági jegyek elhelyezésére vonatkozó eljárás az újonnan engedélyezendő viziműveknél az általános engedélyezési eljárással (vízjogi törvény 161. és következő §-ai) egyidejüleg tartandó meg.

A jegyek elhelyezése szakértő közbenjöttével ellenben akkor történik, mikor az elkészült vizimű a vízjogi törvény 174. §-a értelmében hatóságilag megvizsgáltatik.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvben a magassági jegy és a vonatkoztató jegyek elhelyezése, egymástól való távolsága és magassága különbsége, nemkülönben a magassági jegynek a vizimű főbb és állandó részéhez, mint küszöb, gátkorona, gyámfal s így tovább való magassági mérete világosan körülirandó és a szükséghez képest műszaki tervekkel kiegészítendő.

9. §.

A magassági jegy áthelyezésénél, kijavításánál vagy megváltoztatásánál hasonló eljárás követendő, mint az első felállításnál.

10. §.

A vízjogi törvény életbelépte előtt fennállott viziműveknél, a mennyiben magassági jegyekkel nem volnának ellátva, vagy azok elhelyezése, anyaga és így tovább nem felelne meg a jelen rendeletben előírt feltételeknek, a duzzasztás magasságának meghatározására, illetőleg hol az már megtörtént, a magassági jegy szabályszerű elhelyezésére jelen szabályrendelet határozatai irányadók.

11. §.

A magassági jegyek megállapításával rendszerint egyidejüleg határozandó meg azon távolság is, meddig a duzzasztás visszahat és a meddig a vízjogi törvény 53. §-a értelmében a vizimű tulajdonosa esetleg a vízfolyás medrét, partjait és töltéseit jó karban tartani köteles. Egyszerűbb esetekben a duzzasztás végső határául azon pont veendő, hol a duzzasztás kétszeres magassága a meder fenékvonalát metszi.

A duzzasztás megállapított távolsága, meddig a vizimű tulajdonosa a medret jó karban tartani köteles, állandó kő- vagy faoszloppal jelölendő meg.

12. §.

A vizimű tulajdonosa, mihelyt a magassági jegy természeti erőnél, véletlennél vagy rosszakaratnál fogva elpusztult, vagy helyzetéből eltávolittatott, köteles azt legfeljebb 8 nap alatt a szolgabirónak vagy hasonállású tisztviselőnek helyreállítás czéljából bejelenteni.

13. §.

A ki jelen szabályrendeletben előirt magassági jegyeket a kitűzött záros határidő alatt nem alkalmazza, vagy azok elpusztulását legfeljebb 8 nap alatt be nem jelenti, jelen szabályrendelet értelmében kihágást követ el, és 100 frtig terjedhető, a ki ellenben a hatóságilag megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb vízszint meg nem tartja, a vízjogi törvény 184. §-a 5. pontja értelmében 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

II. Utasítás a műszaki közegek részére a vízmagassági jegyek megerősítésénél követendő eljárást illetőleg.

14. §.

A vízmagassági jegyek megerősítése falon vagy vason a mellékelt ábra szerint történik. Minden kulturmérnöki hivatalnál e czélból a következő eszközök szerzendők be: csavarkulcs, melylyel a sülyesztett fejű csavarok a faékbe vagy vaslemezbe becsavartatnak, aczél pecsétnyomó nyéllel és kalapács.

A csavar megszorítása után annak sülyesztett fejébe ólomdarab tétetik és a kalapáccsal erősen beveretik, minek megtörténte után az illető kulturmérnöki hivatal pecsétje a kalapács segítségével ráütttetik, úgy hogy az tisztán látható és olvasható legyen.

A míg a pecsét érintetlen, ez annak a jele, hogy a vízmagassági jegy állásában változás nem történhetett és további ellenőrzés felesleges, ha azonban a pecsét meg van sértve, a vonatkoztató pontok segítségével összehasonlítás teendő, nem változott-e meg esetleg a magassági jegy állása is.

15. §.

A vonatkoztató jegyek megerősítése falra vagy vasra hasonlólag a 14. §-ban körülírt módon történik.

16. §.

A vízmagassági jegyek a 3. §-ban megállapított feltételeken kívül lehetőleg még oly ponton helyezendők el, honnét az építmény küszöbét, a zsilipek és egyéb főbb részek méreteit egyszerűen le lehet mérni és az azokban esetleg beállott változást lejtmérés nélkül is megállapítani.

17. §.

Azon esetben, ha magán a vizi művön a magassági jegy megerősítésére és közelben a vonatkoztató jegyek elhelyezésére alkalmas pont nem kínálkozik: e czélból őrkarók vagy kőoszlopok alkalmazandók, mikor is azok tökéletesen függőleges állására kiváló gond fordítandó.

18. §.

A 17. §-ban említett karók vagy oszlopok a következő módon helyezendők el:

a) A magassági jegy elhelyezésére alkalmas ponton a megjelölendő vízszín alá mintegy 1 méterre gödör ásandó és a tölgy vagy más tartós fából készült, alúl sarúval megvasalt és legalább 0·25 méter átmérőjű czölöp bakkal jól leverendő. Midőn tovább már nem akár lnhatolni, a gödör fenekének magasságában négy erős fából készült kettős kereszt alkalmazandó és annak fölfelé mozgása a czölöp oldalában készült rovatékba eresztett ékkel akadályo-

zandó meg; a kettős kereszt fölé a magassági jegyig kőből, téglából, vagy betonból mintegy 0·5 méter magas fal emelendő.

A magassági jegy a czölöp kiálló részére a 14. §-ban körülírt módon erősítendő meg.

b) Ha a talaj természete miatt czölöpöt nem lehetne leverni, e helyett tölgyfa vagy más tartós fa vagy kőoszlop vagy kellő átmérőjű nyaklós vascső alkalmazható, melynek hossza legalább 1·3 méter legyen s mely az előző *a)* pontban említett módon 1 méter magasan falazandó be vagy öntendő körül betonnal.

19. §.

A vonatkoztató jegyek, hogy az esetleges sérülések ellen jobban meg legyenek védve, egészen be is falazhatók, mikor is a támadt üreg vagy akna lapos kővel vagy keményfa födővel zárandó be.

20. §.

Oly viziműveknél, melyeknél természetes sziklafalak vagy erős faragott kőfalak vannak, a magassági jegyvonal és a mércze is fölfelé és lefelé magába a kőbe véshető be.

Kelt Budapesten, 1885. évi deczember hó 31-én. *Gróf Széchényi*, s. k.

Magassági jegy.

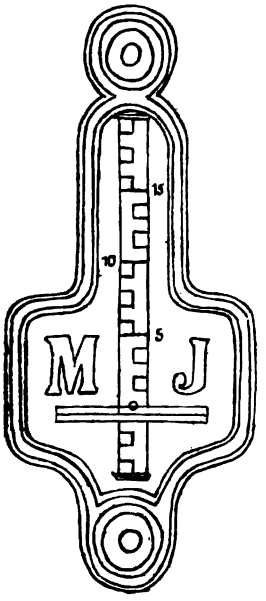

Vonatkoztató jegy.

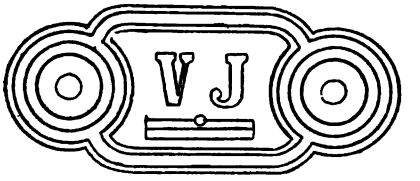

1/4 nagyság.

A magassági jegy megerősítése.

a) Falon.

1. ábra.
Függőleges metszet.

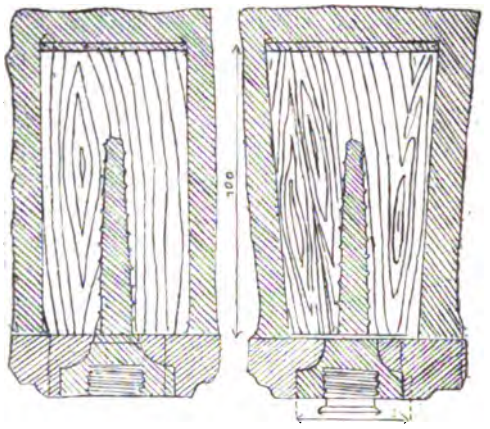

1. ábra.
Vízszintes metszet.

b) Vason (Őrkaró).

2. ábra.

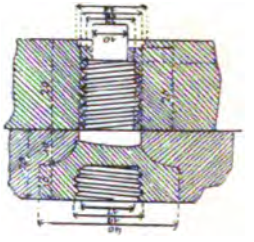

1/2 nagyság.

V.

VÍZRENDEZŐ TÁRSULATI TISZTVISELŐK FEGYELMI ELJÁRÁSÁRÓL SZÓLÓ RENDELET.

A m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter 50515. sz. ex 87. A vízrendezésre alakult társulatok tisztviselőinek fegyelmi ügyeiben követendő eljárásra vonatkozó utasítás.

(1884 : XIV. t.-cz. 24. §-a, illetve az 1885 : XXIII. t.-cz. 98. §-a alapján).

1. §.

A vízrendezésre alakult társulatok tisztviselői fegyelmi vizsgálat alá vonhatók és azok ellen fegyelmi eljárásnak van helye:

a) midőn a kötelességszerű hűséget megszegik;

b) midőn megsértik a törvényben és kormányrendeletekben, vagy a társulati alapszabályokban, a gátvédelmi szabályzatban és rendeletekben megszabott kötelességeiket, vagy azok teljesítésére képteleneknek bizonyulnak;

c) midőn hivatalos ügyekben elöljáróik irányában az engedelmességet megtagadják;

d) midőn botrányt okozó erkölcstelen életet élnek, vagy ilynemű kihágást követnek el;

e) midőn valamely hivatalos cselekményért vagy eljárásért ajándékot követelnek vagy elfogadnak;

f) midőn valótlan jelentéseket tesznek.

2. §.

A fegyelmi vizsgálatot, illetve eljárást elrendelheti a társulat közgyűlése vagy választmánya, valamint a közmunka- és közlekedésügyi miniszter.*

A fegyelmi eljárást, illetve vizsgálatot elrendelő határozat ellen felebbezésnek nincs helye.

* Mindenütt hol a jelen rendelet közmunka- és közlekedésügyi minisztert említ, jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. illetve annak végrehajtási rendelete értelmében földmívelési miniszter értendő.

3. §.

Az, ki a fegyelmi vizsgálatot elrendeli, a fegyelmi vizsgálat alá vont társulati tisztviselőt állásától felfüggesztheti, és pedig akár a fegyelmi vizsgálat elrendelésével egyidejűleg, akár annak folyama alatt, ha azt a felmerült körülmények indokolttá tennék.

A felfüggesztést kimondó határozat ellen felebbezésnek helye nincs.

4. §.

A választmány a felfüggesztett társulati tisztviselőnek helyettesítéséről a felfüggesztés határnapjától számítandó 15 nap alatt gondoskodni tartozik, ellenkező esetben a helyettest a közmunka- és közlekedésügyi miniszter nevezi ki.

A felfüggesztett társulati tisztviselő a felfüggesztés tartamára lakpénzilletőségén felül fizetésének legalább egy harmadáig terjedő ellátásban részesítendő. Ezen részesülés mérvét a felfüggesztés iránti határozatban kell meghatározni.

5. §.

A társulati igazgató vagy főmérnök (mérnök) ellen elrendelt fegyelmi vizsgálat a választmány által e czélra saját kebeléből kirendelendő egy vagy több tag, a társulat többi tisztviselői ellen elrendelt fegyelmi vizsgálatot pedig a szerint, a mint azt a választmány meghatározza: az igazgató vagy a főmérnök, vagy esetleg a választmány kebeléből kirendelendő egy vagy több tag foganatosítja.

A választmány a fegyelmi vizsgálat ekként leendő foganatosítása iránt az azt elrendelő határozat vagy rendelet kelte napjától számítandó 8 nap alatt intézkedni köteles, mit ha a választmány megtenni elmulasztana, vagy midőn a fegyelmi vizsgálat általában indokolatlan késedelmet szenvedne, a fegyelmi vizsgálat foganatosítása iránt a közmunka- és közlekedésügyi miniszter, illetve a társulati közgyülés a körülményekhez képest intézkedik.

A fegyelmi vizsgálat folyamán, melynél a fegyelmi vizsgálat alá vont tisztviselő a lehetőség szerint annyiszor, a mennyiszer szintén kihallgatandó, a tényállásról és vallomásokról pontos jegyzőkönyv vezetendő és az a vizsgálat befejeztével az összes, az ügyhöz tartozó mellékletekkel együtt a választmány elnökéhez vagy helyetteséhez azonnal bemutatandó.

Az elnök vagy helyettese a vizsgálati iratokat a késedelem nélkül egybehivandó választmány elé terjeszti.

6. §.

A fegyelmi vizsgálat ekkénti befejezése után a fegyelmi eljárás veszi kezdetét, mi végből a vizsgálati iratok a választmány által e czélra kijelölt választmányi tagnak küldendők meg, ki a fegyelmi eljárás folytatása vagy abbanhagyása és első esetben a kirovandó fenyíték minősége iránt is indítványt tesz,

mindkét esetben kötelessége levén az iratokat azok átvételétől számítandó 15 nap alatt a társulati választmány elnökéhez vagy helyetteséhez áttenni.

Midőn az indítvány a fegyelmi eljárás folytatására szól, a választmányi elnök vagy helyettese a fegyelmi vizsgálat alá helyezett tisztviselőt arról, hogy az említett indítvány beadatott, annak vétele napjától számítandó két nap alatt értesíti, s egyúttal figyelmezteti, hogy jogában áll az értesítés vételének napjától számítandó 8 nap alatt ellennyilatkozatát az elnökhöz vagy helyetteséhez benyujtani.

A fegyelmi eljárás alatt álló tisztviselőnek ez alkalommal jogában van a fegyelmi vizsgálati iratokba betekinteni.

Az a tisztviselő, a ki az imént említett határnap alatt ellennyilatkozatát beadni elmulasztaná, olybá veendő, mint a ki ellennyilatkozatot beadni nem kíván.

7. §.

A társulati elnök vagy helyettese az előző §-ban körülírt eljárás befejezte, illetőleg az imént említett határnap lejárta után az összes fegyelmi iratokat haladék nélkül a fegyelmi bizottság elé terjeszteni tartozik.

A fegyelmi bizottság tagjai:

a) a társulati választmány elnöke vagy helyettese;

b) a társulati választmány által minden év január hava 15-éig azon évre szóló hatálylyal saját kebeléből választandó legfeljebb négy rendes és két póttag.

Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül legalább két tag jelenléte szükséges.

Szavazatok egyenlősége esetén azon nézet válik határozottá, a melyhez az elnök hozzájárult.

A bizottság szavazattal nem biró jegyzőjét a választmány elnöke a társulat tisztviselői közül rendeli ki.

8. §.

A fegyelmi bizottság az eléje terjesztett fegyelmi ügyben elsőfokúlag határoz és határozatát mindenkor indokolni köteles.

A határozat indokaival együtt a társulati választmánynak a társulathoz kirendelt miniszteri megbizottnak és a fegyelmi vizsgálat alá vont tisztviselőnek a határozat kelte napjától számítandó 8 nap alatt kézbesítendő.

9. §.

A fegyelmi bizottság által elsőfokban hozott határozat a társulati választmány, a társulat mellé rendelt miniszteri megbizott vagy a fegyelmi vizsgálat alá vont tisztviselő által a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felebbezhető.

A felebbezés a társulat elnökénél a határozat kézbesítésétől számítandó

8 nap alatt benyujtandó, ki azt az összes iratokkal további 8 nap alatt a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felterjeszteni tartozik.

Ha a fegyelmi vizsgálatot a közmunka- és közlekedésügyi miniszter rendelte el s a fegyelmi bizottság a hozzá beterjesztett vizsgálati iratok alapján a fegyelmi eljárás abbanhagyását határozná el, ezen határozat annak végrehajtása előtt és a határozat keltétől számítandó 8 nap alatt az összes ügyiratokkal a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez végleges határozat végett hivatalból felterjesztendő.

10. §.

Ha a fegyelmi bizottság vagy a közmunka- és közlekedésügyi miniszter az 5. §. értelmében teljesített vizsgálatot kielégítőnek nem találná, annak kiegészítését rendelheti el és a miniszter ugyanakkor kimondhatja, hogy az elsőfokú határozat felett a döntést függőben tartja, vagy hogy azt feloldja.

A kiegészítés iránt hozott határozat ellen felebbezésnek akkor sincs helye, ha azt a fegyelmi bizottság rendelte el.

A kiegészítő vizsgálat ugyanazon módon tartandó meg, mint az első vizsgálat.

Ha a közmunka- és közlekedésügyi miniszter a kiegészítő vizsgálat elrendelése alkalmával az elsőfokú határozatot fel is oldotta, akkor a fegyelmi bizottság által a kiegészített vizsgálat alapján új elsőfokú határozat hozandó.

11. §.

A fegyelmi büntetések a következők:

a) irásbeli feddés;

b) 500 frtig terjedhető birság;

c) hivatalvesztés.

A határozatban az is kimondandó, hogy a hivatalbóli felfüggesztés folytán a 4. §. értelmében visszatartott járandóságok kiadandók-e az illetőnek, avagy sem, továbbá, hogy ki tartozik az eljárás költségeit viselni, az eljárási költségek és az esetleges birság lefizetésére pedig záros határidő tűzendő ki.

A birságpénz mindenkor a társulat tartalékalapját illeti.

12. §.

A hivatalától felfüggesztett tisztviselő, a mennyiben hivatalvesztéssel nem büntettetett, a fegyelmi határozat jogerőre emelkedése után állásába visszahelyezendő és a fegyelmi határozathoz képest részére a visszatartott fizetés is folyóvá teendő; a mennyiben azonban az eljárási költségeket és birságbüntetést a kitűzött záros határidő alatt le nem fizetné, az első sorban visszatartott fizetéséből, másodsorban pedig folyóvá tett tiszti illetményeiből vonandók le.

Az úti és más átalányoknak a felfüggesztés tartamára eső részei a visszahelyezett tisztviselőnek utólagosan sem fizethető vissza.

13. §.

A jelen utasítás határozmányai azon vízrendező társulatokra is érvényesek, a melyek miniszteri biztos vezetése alatt állanak, azon eltéréssel azonban, hogy a 2. §-ban a fegyelmi vizsgálat elrendelése tárgyában a közgyűlésnek, valamint a választmánynak adott jogot a miniszteri biztos gyakorolja s továbbá, hogy mindenütt, hol a rendeletben elnökről van szó, a miniszteri biztos, hol pedig a választmányi tagokról van szó, az 1885 : XXIII. t.-cz. 124. §-a alapján a miniszteri biztos mellé rendelt véleményező bizottság tagjai értendők.

14. §.

Jelen utasítás életbeléptével a Tisza és mellékfolyói mentén alakult vízrendező társulatokra nézve 1885. évi július hó 4-én 22,981., a többi vízrendező társulatokra nézve pedig 1885. évi deczember hó 31-én 39,506. számok alatt a társulati tisztviselők ellen indított fegyelmi eljárás tárgyában kiadott rendeletek hatályon kívül helyeztetnek.

15. §.

Ezen utasítás a hivatalos lapban történő kihirdetését követő napon lép hatályba.

Budapest, 1888. február 5-én.

26. §.

A saját részére szükséges irodai és műszerek beszerzése iránt intézkedik, a felügyelete alatt álló hivatalok részére szükséges műszerek beszerzését és kijavítását a rendelkezésre álló költség keretén belül engedélyezi.

27. §.

Gondoskodik, hogy az ideiglenes minőségben kinevezett folyamfelvigyázók a megállapított időben az előírt vizsgára bocsáttassanak s a vizsga eredményéhez képest azoknak véglegesítésük vagy elbocsátásuk iránt javaslatot tesz.

28. §.

Az állami munkákról, a vízitársulatok működéséről, továbbá a talajjavításokról, a halászatról és a közegészségügyi mérnöki szolgálatról szerkesztendő jelentések tervezetét, illetve az erre vonatkozó adatokat és előterjesztéseket a miniszter által megállapítandó határidőre felterjeszti.

29. §.

Szervezi és vezeti az országos vízjelző szolgálatot. Egybeállítja az árvízstatisztikát.

30. §.

Az ország árvédelmének és árvédelmi készültségének érdekében:

a) egybegyűjti és folyton nyilvántartja az ország árvédelmi készültségére vonatkozó összes műszaki adatokat;

b) az ország árvédelmi készültségét évről-évre deczember hónapban tanácsilag vizsgálat alá veszi és a szükséges intézkedéseket javaslatba hozza;

c) minden árvízi időszak lezajlása után tett tapasztalatait tanácsilag tárgyalja és a netán szükséges intézkedések foganatba vételére a miniszternek előterjesztést tesz; ugyanazon év októbér havának elején pedig vizsgálat alá veszi, hogy az elrendelt intézkedések miként és mennyiben lettek végrehajtva;

d) a műszaki személyzetnek az árvédekezésnél való beosztására nézve évről-évre előterjesztést tesz.

31. §.

A földmívelésügyi miniszteriumban szervezett központi árvédelmi bizottságban, az érvényben álló rendelethez képest részt vesz.

32. §.

A földmívelésügyi miniszteriumban fennálló vízjogi tanács ülésein képviseltetés útján részt vesz és a felmerülő ügyekhez és kérdésekhez hozzászólhat.

Oly elvi jelentőségű és nagyobb fontosságú határozatok, melyek a vízimüvek fennállására, kezelésére vagy jövőben való létesíthetésére nézve hatással lehetnek, kiadás, illetőleg felülvizsgálat előtt az országos vízépítési igazgatósággal közlendők.

33. §.

A meder és vontató útak tisztítására költségvetésileg engedélyezett összeg czélszerű felhasználásáról gondoskodik.

34. §.

Az egyes folyammérnöki hivatalok, kirendeltségek és művezetőségek részére szükséges építési és medertisztítási szerek és eszközöknek 1000 koronát meg nem haladó összegig való beszerzését és kijavítását, a költségvetési felosztásban megállapított költség keretén belül engedélyezi s azok felülvizsgálásáról gondoskodik.

35. §.

A 10,000 korona költséget meg nem haladó fentartási munkák kivitelét a rendelkezésre álló költségvetési hitel terhére engedélyezi, azok végrehajtásáról és felülvizsgálásáról gondoskodik; a felülvizsgálati jegyzőkönyvet azonban jóváhagyás végett a miniszternek előterjeszteni tartozik.

36. §.

Szerkeszti a miniszterium kiadásában megjelenő «Vízügyi Közlemény»-eket és «Vízrajzi Évkönyvek»-et.

37. §.

Az országos vízépítési igazgatóság azon ügyekben, melyekben mint a földmívelésügyi miniszterium műszaki tanácsadó testülete működik, a miniszterium vízügyi főosztályával coordinált viszonyban áll és azzal főnöke útján rövid úton érintkezik; azon ügyekben pedig, melyekben mint önálló hivatal intézkedik, a miniszter fennhatósága alatt áll s ezen fennhatóságából folyó ügyek a vízügyi főosztály útján tárgyaltatnak. A miniszterium többi főosztályával az érintkezés a vízügyi főosztály útján történik.

A mennyiben a szorosabb értelemben vett műszaki kérdésekre nézve a miniszterium vízügyi főosztályának nézete és az országos vízépítési igazgatóság véleménye közt szakszempontból, illetve személyzeti ügyekben a műszaki szolgálat érdekei szempontjából érdemleges eltérés merülne fel, az ügy a vízügyi főosztály főnöke és az országos vízépítési igazgatóság főnöke, illetőleg helyetteseik között, esetleg más illetékes közegeiknek meghívásával is tárgyalás alá veendő és meg nem egyezés esetén a döntés felsőbb elhatározás alá terjesztendő; ily ügyek lehetőleg együttesen referálandók.

38. §.

Az országos vízépítési igazgatóság — főnöke útján — a miniszterrel és államtitkárral közvetlenül is érintkezhetik.

A mennyiben azonban érdemleges tárgyalás alá veendő előterjesztése-

ket vagy javaslatokat kivánna tenni, tartozik erről a vízügyi főosztály főnökét rendszerint előzetesen értesíteni és ezen javaslatait irásban is benyujtani.

Elvi jelentőségű és nagyobb fontosságú ügyekben jogában áll, hogy az ügyiraton azon óhaját nyilvánithassa, miszerint ezen ügyek referálásánál szintén jelen lehessen, illetőleg meghallgattassék.

Tényleges árvédekezés idején a referálásnál részt vesz.

39. §.

Az országos vízépítési igazgatóság főnökének személyi ügyei az elnöki osztályban, a vízépítési igazgatóság tisztviselőinek személyi ügyei pedig a vízügyi főosztályban tárgyaltatnak.

40. §.

Az országos vízépítési igazgatóság az intézkedési körébe utalt ügyekben saját czíme és pecséte alatt az alárendelt hivatalokkal, továbbá a hatóságokkal, társulatokkal és magánosokkal közvetlen levelezést folytathat: miniszterekkel, főhatóságokkal, bíróságokkal és külföldi hatóságokkal azonban csak a földmívelésügyi miniszter közvetítése mellett érintkezhetik.

41. §.

Az országos vízépítési igazgatóság a miniszterhez intézett előterjesztéseit, jelentéseit a miniszteri ügyiratokon végzi. A miniszteri rendelkezéseket és elhatározásokat rendszerint ugyancsak a miniszteri ügyiratokon veszi.

A vízügyi főosztályban tárgyalt vagy elintézett mindazon ügydarabok, melyek érdemleges intézkedést tartalmaznak, véleményezés végett az országos vízépítési igazgatóságnál meg nem fordultak és melyekről az igazgatóságnak a végből, hogy feladatát betölthesse, tudomással kell birnia, — az ügy természete szerint felülvizsgálat előtt vagy kiadás után az igazgatósággal közlendők.

B) *Beosztás és ügyvitel.*

42. §.

Az országos vízépítési igazgatóság teendőit egy főnök vezetése alatt négy osztályban és két alosztályban látja el. Az egyes osztályok személyzete az osztályvezetőn kívül az illetékes kerületi felügyelőkből, illetőleg az oda beosztott tisztviselőkből és alkalmazottakból áll.

Ezen osztályok a következők:

a) a dunai;

b) a tiszai;

c) a kulturmérnöki és

d) a vízrajzi osztály.

Alosztályok:

e) a közegészségügyi mérnöki osztály ;
f) az országos halászati felügyelőség.

43. §.

A dunai osztályhoz tartozik a Duna völgyében szervezett vagy szervezendő folyammérnöki hivatalok, kirendeltségek és művezetőségek ügyeinek — hatáskörébe eső — ellátása.

A tiszai osztályhoz tartozik a Tisza völgyében szervezett vagy szervezendő folyammérnöki hivatalok, kirendeltségek és művezetőségek hasonló ügyeinek ellátása.

A kulturmérnöki osztályhoz tartozik az összes kulturmérnöki hivatalok és a kassai vízmesteri iskola ügyeinek ellátása, a talajjavítási kölcsönök engedélyezése körüli eljárás és a vízmesteri nyugdíj- és segélyalap kezelése.

A vízrajzi osztályhoz tartoznak az összes vízrajzi ügyek, az országos vízjelző szolgálat és az árvíz-statisztika.

A közegészségügyi mérnöki osztályhoz tartoznak a városi és községi csatornázásokra, vízvezetékekre, kútak fúrására és a szivattyú-telepek berendezésére vonatkozó ügyek.

Az országos halászati felügyelőséghez tartoznak a halászat előmozdítására és a halászati törvény végrehajtására vonatkozó ügyek.

44. §.

Az országos vízépítési igazgatósághoz érkező ügyiratokat, valamint minden beadványt a főnök veszi át s feldolgozás végett az illető osztályhoz utalja.

45. §.

Az osztályokban a beérkezett ügydarabokat, nemkülönben a hivatalból felveendő előterjesztéseket és kiadmányokat az osztályba beosztott kerületi felügyelők, illetőleg tisztviselők dolgozzák fel.

A vízépítészet körén kívül eső kérdésekben az osztályok a főnök útján más szakértőket is vehetnek igénybe, a mennyiben azonban ez külön kiadással járna, a miniszter előzetes engedélye kikérendő.

46. §.

Az egyes osztályok által feldolgozott és az osztályvezető aláírásával ellátott ügydarabok a főnökhöz terjesztetnek elő.

47. §.

Fontosabb kérdések ülésileg — kis-tanácsban — tárgyalandók.

A kis-tanács a főnökből, a négy osztályvezetőből, és azon osztály vagy osztályok kerületi felügyelőiből áll, a mely osztályhoz vagy osztályokhoz az illető ügy tartozik. Az ülésben a főnök vagy helyettese elnököl.

Az üléseken az elnökön kívül legalább négy tag jelenléte szükséges.

A határozat szótöbbséggel hozatik; szavazategyenlőség esetén az a vélemény tekintendő elfogadottnak, a melyhez az elnök szavazatával járult.

A határozatban meg nem nyugvó tagnak kívánatára külön véleménye a jegyzőkönyvbe felveendő vagy ahhoz csatolandó.

Az elnöknek jogában áll szükség esetén a tervező hivatalt és az érdekelt társulatok műszaki tisztviselőit is az ülésre meghívni; a meghívottak azonban szavazati joggal nem birnak.

Az ülésekről rövid jegyzőkönyv vezetendő; az ülések rendszerinti előadói és jegyzői az illetékes kerületi felügyelők.

Az ülések jegyzőkönyveit, az elnök és a jegyző írják alá.

48. §.

Műszaki kérdésekben a főnök és osztályvezető, vagy az osztályvezető és kerületi felügyelő, nemkülönben két osztály között felmerülő véleményeltérések, tanácsilag hozott határozatok megváltoztatása vagy módosítása, mindenkor ülésileg tárgyalandók.

Úgyszintén ülésileg tárgyalandók azon ügyek is, melyeket a miniszter vagy a vízügyi főosztály oda utal.

49. §.

A személyes felelősség alul a főnök vagy valamely osztály vezetője ezen ülés határozatai által csak annyiban van felmentve, a mennyiben az általa javasolt intézkedést a tanács vagy a miniszter megváltoztatja.

50. §.

Személyi ügyekben a főnök előterjesztését az illető osztályvezető meghallgatásával teszi meg.

51. §.

Az egyes osztályok által feldolgozott, illetőleg ülésileg letárgyalt ügyek kiadmányozási joga egyedül a főnököt illeti meg s a kiadmányok tisztázatai is általa irandók alá. A főnök a külső levelezésben a kiadmányozás jogát egyes osztályvezetőkre helyettesítésképen egészben vagy részben átruházhatja. A kerületi felügyelők az országos vízépítési igazgatóság nevében nem levelezhetnek.

Akadályoztatás esetén a főnököt rendszerint a rangidősebb osztályvezető, az osztályvezetőket az illető osztályba beosztott rangidősebb, esetleg e czélra a miniszter által külön megbízott kerületi felügyelő vagy tisztviselő helyettesíti.

52. §.

Az országos vízépítési igazgatóság főnöke irányítja az igazgatóság működését, felügyel arra, hogy megállapított hatáskörét és feladatát helyesen töltse

be, s hogy az oda tartozó tisztviselők és alkalmazottak kötelességüknek megfeleljenek.

53. §.

Az osztályvezetők feladata első sorban gondoskodni arról, hogy az osztályukba utalt ügyek a követelményeknek megfelelően előkészíttessenek és letárgyaltassanak.

Feladatuk továbbá, hogy az oda utalt ügydarabok feldolgozása kellő szabatossággal és szakszerűen helyesen eszközöltessék és hogy az elrendelt intézkedések kellően végrehajtassanak.

A kerületi felügyelők működését közvetlen ellenőrzik, illetőleg felügyelnek arra, hogy a részükre kiadott szabályzatban foglaltakat pontosan végrehajtsák.

Az osztályhoz beosztott tisztviselők kellő foglalkoztatásáról ők gondoskodnak.

A kerületi felügyelők által a miniszterhez felterjesztett felülvizsgálati jegyzőkönyveket érdemileg felülbírálják.

54. §.

A kerületi felügyelők működése és hatásköre két irányra oszlik.

Mint az egyes osztályokba beosztott tisztviselők rendszerint ők dolgozzák fel az illető osztályhoz utalt ügyeket és gondoskodnak arról, hogy az országos vízépítési igazgatóságnak a jelen szabályzatban megállapított hatáskörébe tartozó teendők kerületükben megfelelően legyenek végrehajtva.

Mint kerületi felügyelők külön hatáskörrel vannak felruházva, melyet a fennálló szabályok értelmében töltenek be.

55. §.

Az országos vízépítési igazgatóság főnöke és az egyes osztályvezetők a felügyeletük alatt álló hivatalokkal szemben utasításaikat a ker. felügyelők útján érvényesítik és csak a mennyiben a sürgősség vagy veszély esetén ez nem volna lehetséges, rendelkeznek közvetlenül a kirendelt tisztviselővel, azzal a meghagyással, hogy a tett intézkedést az utasított tisztviselő főnökének haladéktalanul bejelenteni tartozik; egyúttal pedig a tett intézkedéseket maguk részéről a kerületi felügyelőnek is tudomására hozzák.

56. §.

Ha a főnök és valamelyik osztályvezető között műszaki természetű kérdésekre nézve nézeteltérések fordulnának elő, a főnök utasításai mindaddig irányadóknak tekintendők, míg a kis-tanács a kérdést el nem döntötte.

Ugyanez áll az osztályvezetők és a kerületi felügyelők között felmerülhető hasonló természetű nézeteltérésekre nézve is.

A mennyiben a felmerült nézeteltérések ügyében a közvetlen főnökhöz külön előterjesztés nem tétetik, az illetőnek, nemkülönben az utasítást adónak felelőssége meg nem szünik.

57. §.

Az országos vízépítési igazgatóságnak a kezelési teendők ellátására külön segédhivatal áll rendelkezésére.

Ennek a hivatalnak a kezelési teendőkön kívül kötelessége az igazgatóság pénztárát kezelni, valamint a könyv- és térképtár-, úgy nemkülönben a műszerleltár körüli teendőket is elvégezni.

58. §.

Az orszagos vízépítési igazgatóság főnöke, nemkülönben az egyes osztályvezetők a szükséghez képest a helyszínére utazhatnak.

Az utazás czélja, napja és tartama az igazgatóság útján a miniszternek előzetesen bejelentendő.

Kelt Budapesten, 1899. évi február hó 16-án.

Darányi, s. k. földmívelésügyi m. kir. Miniszter.

A magyar kir. országos vizépitési igazgatóság egyes osztályainak részletes ügykőre.

1. §.

A m. kir. országos vizépítési igazgatóság szervezési szabályzatának 43. §. alapján az egyes osztályok részletes ügyköre azon hatáskör keretében, melyet a hivatkozott szervezési szabályzat állapít meg, a következő:

I. Dunai osztály.

2. §.

A dunai osztályhoz tartoznak:

a) a Duna folyam az összes mellékágakkal;

a Morva egész hosszában a Moravka határpatakkal;

a Lajta egész hosszában;

a Dráva egész hosszában;

a Mura egész hosszában;

a Vág a zsolnai vasuti hidtól a torkolatig;

a Rába a sárvári vasuti hidtól a torkolatig;

a Száva és Kulpa állami kezelés alatt álló szakaszai;

a Temes a karánsebesi vasuti hidtól a torkolatig;

a Bega a facseti közuti hidtól a torkolatig;

a Ferencz-csatorna, mellékágaival és tápcsatornájával;

és minden ezen folyókon vagy folyószakaszokon a földmívelésügyi miniszterium hatáskörébe eső állami munkálatokhoz szükséges felvételek, tervezések és végrehajtások felülbirálata, felügyelete és ellenőrzése;

b) mindazon vizi társulatok ügyei, melyek a Duna vízvidékéhez tartozó folyammérnöki hivatalok felügyelete alatt állanak;

c) mindazon folyók, patakok és vízfolyások, melyek a *b)* alatt érintett vizi társulatok keretébe tartoznak, illetőleg a folyóknak, patakoknak és vízfolyásoknak ama szakaszai, melyekre az érintett társulatok hatáskőre kiterjed;

d) mindazon magánmunkálatok, melyek az *a)* alatt felsorolt folyók medrében vagy partjain terveztetnek vagy foganatosíttatnak és felsőbb elbirálás végett a miniszterhez kerülve, az országos vízépítési igazgatósághoz utaltatnak;

e) mindazon engedélyezési és vízrendőri ügyek, melyek az *a)* és *c)* pont alá tartozó folyókra, illetőleg *b)* pont alá tartozó vizi társulatokra vonatkoznak;

f) az *a)* és *c)* pont alatt érintett folyók, illetőleg folyószakaszok hajózási, tutajozási és hajómalmi ügyei;

g) a Duna vízvidékén tervezett hajózó csatornák és kikötők ügyei;

h) a Duna vízvidékéhez tartozó folyammérnöki hivatalok, kirendeltségek és művezetőségek személyi ügyei;

i) mindazon az országos vízépítési igazgatósághoz utalt törvényjavaslatoknak, szabályzatoknak és elvi jelentőségű vagy fontosabb jogi ügyeknek (1897/99. eln. 32. §.) műszaki szempontokból való tárgyalása és véleményezése, melyek a Duna völgyére és annak az osztály ügykörébe eső vízvidékére vonatkoznak;

j) mindazon a fentebbi pontok alá nem tartozó ügyek, melyeket későbbi rendeletek, a miniszter vagy az igazgatóság főnöke oda utalnak.

3. §.

A tiszai osztály ügyköréből a dunai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek:

a) a Tiszának a Bega torkolata alatti szabályozására vonatkoznak;

b) a Duna vízvidékéhez tartozó vizi társulatok helyzetét érintik.

4. §.

A kulturmérnöki osztály ügyköréből a dunai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek:

a) a 2. §. *a)* és *c)* alatt érintett folyókra, patakokra és vízfolyásokra vonatkoznak;

b) a 2. §. *b)* pontja alá tartozó társulatok területén terveztetnek vagy hajtatnak végre, illetőleg ezen társulatokat érintik;

c) azon a kulturmérnöki osztály hatáskörébe tartozó folyók vagy folyószakaszok szabályozására vagy töltések közé fogására vonatkozó tervezetek, melyek az alatta fekvő szakasz szabályozására vagy vízjárására befolyással lehetnek.

5. §.

A vízrajzi osztály ügyköréből a dunai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek a dunai osztálynak hatáskörét érintik.

6. §.

A közegészségügyi mérnöki osztály és az országos halászati felügyelőség ügyköréből a dunai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek a Duna vízvidékére vonatkoznak és a dunai osztály hatáskörét érintik.

II. Tiszai osztály.

7. §.

A tiszai osztályhoz tartoznak:

a) A Tisza Ugocsa vármegye felső határától a torkolatig

a Szamos Szatmár vármegye felső határától a torkolatig·

a Bodrog egész hosszában;

az egyesült Sajó-Hernád;

a Hármas- és Kettős-Kőrös;

a Maros Hunyad vármegye alsó határától a torkolatig;

és minden ezen folyókon vagy folyószakaszokon a földmívelésügyi miniszterium hatáskörébe eső állami munkálatokhoz szükséges felvételek, tervezések és végrehajtások felülbirálata, felügyelete és ellenőrzése;

b) mindazon vizi társulatok ügyei, melyek a Tisza vízvidékéhez tartozó folyammérnöki hivatalok felügyelete alatt állanak;

c) mindazon folyók, patakok és vízfolyások, melyek a *b)* alatt érintett vizi társulatok keretébe tartoznak, illetőleg a folyóknak, patakoknak és vízfolyásoknak ama szakaszai, melyekre az érintett társulatok hatásköre kiterjed;

d) mindazon magánmunkálatok, melyek az *a)* alatt felsorolt folyók medrében vagy partjain terveztetnek vagy foganatosíttatnak és felsőbb elbirálás végett a miniszterhez kerülve, az országos vízépítési igazgatósághoz utaltatnak;

e) mindazon engedélyezési és vízrendőri ügyek, melyek az *a)* és *c)* pont alá tartozó folyókra, illetőleg *b)* pont alá tartozó vizi társulatokra vonatkoznak;

f) az *a)* és *c)* pont alatt érintett folyók, illetőleg folyószakaszok hajózási, tutajozási és hajómalmi ügyei;

g) a Tisza vízvidékén tervezett hajózó csatornák és kikötők ügyei;

h) a Tisza vízvidékéhez tartozó folyammérnöki hivatalok, kirendeltségek és művezetőségek személyi ügyei;

i) mindazon az országos vízépítési igazgatósághoz utalt törvényjavaslatoknak, szabályzatoknak és elvi jelentőségű vagy fontosabb jogi ügyeknek (1897/99. eln. 32. §.) műszaki szempontokból való tárgyalása és véleménye-

zése, melyek a Tisza völgyére és annak az osztály ügykörébe eső vízvidékére vonatkoznak;

j) mindazon a fentebbi pontok alá nem tartozó ügyek, melyeket későbbi rendeletek, a miniszter vagy az igazgatóság főnöke oda utalnak.

8. §.

A dunai osztály ügyköréből a tiszai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek:

a) a Dunának a Tisza torkolata alatti szabályozására vonatkoznak egész a Száva betorkolásáig;

b) a Tisza vízvidékéhez tartozó vizi társulatok helyzetét érintik.

9. §.

A kulturmérnöki osztály ügyköréből a tiszai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek:

a) a 7. §. *a)* és *c)* alatt érintett folyókra, patakokra és vízfolyásokra vonatkoznak;

b) a 7. §. *b)* pontja alá tartozó társulatok területén terveztetnek vagy hajtatnak végre, illetőleg ezen társulatokat érintik;

c) azon a kulturmérnöki osztály hatáskörébe tartozó folyók vagy folyószakaszok szabályozására vagy töltések közé fogására vonatkozó tervezetek, melyek az alatta fekvő szakasz szabályozására vagy vízjárására befolyással lehetnek.

10. §.

A vízrajzi osztály ügyköréből a tiszai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek a tiszai osztálynak hatáskörét érintik.

11. §.

A közegészségügyi mérnöki osztály és az országos halászati felügyelőség ügyköréből a tiszai osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek a Tisza vízvidékére vonatkoznak és a tiszai osztály hatáskörét érintik.

III. Kulturmérnöki osztály.

12. §.

A kulturmérnöki osztályhoz tartoznak:

a) mindazon folyók, patakok, vízfolyások, illetőleg azoknak ama szakaszai, melyek a jelen szabályzat 2. §. *a)* és *c)* pontjai értelmében a dunai, illetőleg a 7. §. *a)* és *c)* pontjai értelmében a tiszai osztályhoz nem tartoznak;

és minden ezen folyókon vagy folyószakaszokon szükséges felvételek,

tervezések és végrehajtások felülbirálata, felügyelete és ellenőrzése, a mennyiben azok a földmívelésügyi miniszterium hatáskörében nyernének elintézést vagy tárgyalást;

b) mindazon vizitársulatok ügyei, melyek a kulturmérnöki hivatalok felügyelete alatt állanak;

c) mindazon magánmunkálatok, melyek sem a dunai (2. §. *d)*), sem a tiszai (7. §. *d)*) osztály hatáskörébe nem tartoznak;

d) mindazon engedélyezési és vízrendőri ügyek, melyek sem a dunai (2. §. *e)*), sem a tiszai (7. §. *e)*) osztály hatáskörébe nem tartoznak

e) az összes fausztatási ügyek;

f) a tutajozási ügyek az osztály hatáskörébe tartozó folyókon és folyószakaszokon;

g) az összes ipari vízhasználatokra vonatkozó ügyek;

h) a vizi könyvekre vonatkozó ügyek;

i) a talajjavítási hitelre vonatkozó ügyek;

j) az összes öntözésekre és öntöző csatornákra vonatkozó ügyek;

k) a kulturmérnöki hivatalok személyi ügyei;

l) a vízmesterek és vízmesteri iskola ügyei;

m) mindazon az országos vízépítési igazgatósághoz utalt törvényjavaslatoknak, szabályzatoknak és elvi jelentőségü vagy fontosabb jogi ügyeknek műszaki szempontokból való tárgyalása és véleményezése, melyek a kulturmérnöki osztály hatáskörébe eső vizekre és vízterületekre vonatkoznak;

n) mindazon a fentebbi pontok alá nem tartozó ügyek, melyeket későbbi rendeletek, a miniszter vagy az igazgatóság főnöke oda utalnak.

13. §.

A dunai, illetőleg a tiszai osztály ügyköréből a kulturmérnöki osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek:

a) a Duna vagy Tisza vízvidékéhez tartozó vizitársulatok belvízrendezésére, szivattyútelepeire és vízhasználati berendezéseire vonatkoznak;

b) mindazon csatornák ügyei, melyek öntözésre vagy ipari vízhasználatra is kiterjednek;

c) azon folyók, folyószakaszok, patakok vagy vízfolyások szabályozására vagy töltések közé fogására vonatkozó tervezetek, melyek a felette fekvő — a kulturmérnöki osztály hatáskörébe utalt — szakasz szabályozására vagy vízjárására befolyással lehetnek.

14. §.

A vízrajzi osztály ügyköréből a kulturmérnöki osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek a kulturmérnöki osztálynak hatáskörét érintik.

15. §.

A közegészségügyi mérnöki osztály és az országos halászati felügyelőség ügyköréből a kulturmérnöki osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek a kulturmérnöki osztály vízvidékére vonatkoznak és annak hatáskörét érintik.

IV. Vízrajzi osztály.

16. §.

A vízrajzi osztályhoz tartoznak:

a) a vitás vagy nagyobb fontosságu felvételek, tervek és munkálatok vízrajzi adatainak és vízműtani számításainak felülbírálata;

b) az osztályhoz beosztott tisztviselők vagy a vízrajzi szolgálat ellátására alkalmazottak személyi ügyei;

c) mindazon az országos vízépítési igazgatósághoz utalt törvényjavaslatoknak, szabályzatoknak és elvi jelentőségű vagy fontosabb jogi ügyeknek műszaki szempontokból való tárgyalása és véleményezése, melyek a vízrajzi osztály hatáskörét érintik;

d) mindazon a fentebbi pontok alá nem tartozó ügyek, melyeket későbbi rendeletek, a miniszter vagy az igazgatóság főnöke oda utal.

17. §.

A vízrajzi osztály önálló hatáskörében:

a) intézkedik mindazon vízrajzi adatok beszerzése, összegyűjtése, feldolgozása és megismertetése iránt, melyek az okszerű vízrendezés és vízhasználat czéljaira általában szükségesek;

b) a vízrajzi szempontból szükséges légköri csapadékadatokat gyűjti, feldolgozza és közzé teszi az országos meteorologiai intézet közreműködésével;

c) az állandó nyilvántartásra kijelölt folyókat, illetőleg folyószakaszokat időszakonkint felvéteti és a változásokat kimutatja;

d) az országos vízjelző-szolgálatot végezi és irányítja;

e) a folyók vízjárását tanulmányozza és a megállapított kedvező vagy kedvezőtlen jelenségekre a miniszter, illetőleg az igazgatóság figyelmét felhívja;

f) egybegyűjti az árvízstatisztikai adatokat;

g) a vízmérczékről, az állandó magassági jelekről, szelvény- és kilometerkövekről és minden általa elhelyezett fixpontról, nemkülönben a folyók megmért víztömegéről törzskönyvet vezet;

h) szerkeszti és sajtó alá rendezi a «Vízrajzi Évkönyvek»-et és «A magyar állam jelentékenyebb folyóiban észlelt vízállásokat» a légköri csapadékokra vonatkozó adatokkal együtt;

i) állandó figyelemmel kiséri a külföldi rokonintézmények működését, azok kiadmányait és a fontosabb jelenségeket ismerteti;

j) végezi az ipari hydrografia egybeállítása czéljából szükséges felvételeket és számításokat;

k) magánosok, vizi társulatok vagy hatóságok által kért vízrajzi adatoknak saját helyiségeiben való lemásolását engedélyezi.

18. §.

A dunai, tiszai és kulturmérnöki osztály ügyköréből a vízrajzi osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek:

a) a vízmérczékre vonatkoznak;

b) rendszeres vízműtani felvételeket és medernyilvántartásokat tárgyalnak;

c) vitás vagy nagyobb fontosságu felvételek, tervek és munkálatok vízrajzi adatainak és vízműtani számításainak elbírálását vagy megvizsgálását teszik szükségessé.

19. §.

A közegészségügyi mérnöki osztály és az országos halászati felügyelőség ügyköréből a vízrajzi osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek ezen osztály hatáskörét érintik.

20. §.

A vízrajzi osztályra nézve az intézkedési joggal ráruházott ügyekben a fennálló rendeletek és szabályok irányadók.

V. Közegészségügyi mérnöki osztály.

21. §.

A közegészségügyi mérnöki osztályhoz tartoznak:

a) a kutak fúrására, ivó, házi és ipari használatra, valamint gyógyfürdők czéljait szolgáló víz beszerzésére vonatkozó ügyek;

b) a városi, községi és magánvízvezetékekre vonatkozó ügyek;

c) a városi, községi és magáncsatornázásokra vonatkozó ügyek;

d) a lecsapolásra vagy öntözésre szolgáló szivattyutelepek gépészeti berendezésére vonatkozó ügyek;

e) az osztályba beosztott tisztviselők és alkalmazottak személyi ügyei;

f) mindazon az országos vízépítési igazgatósághoz utalt törvényjavaslatoknak, szabályzatoknak és elvi jelentőségű vagy fontosabb jogi ügyeknek műszaki szempontokból való tárgyalása és véleményezése, melyek a közegészségügyi mérnöki osztály hatáskörét érintik;

g) mindazon a fentebbi pontok alá nem tartozó ügyek, melyeket későbbi rendeletek, a miniszter vagy az igazgatóság főnöke oda utalnak.

22. §.

A dunai, tiszai kulturmérnöki, vízrajzi osztályok és az országos halászati felügyelőség ügyköréből a közegészségügyi mérnöki osztályhoz átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek ezen osztály hatáskörét érintik.

23. §.

A közegészségügyi mérnöki osztály intézkedik mindazon helyszinelési, felvételi, tervezési, végrehajtási, felügyeleti vagy felülvizsgálati ügyekben, melyeket a 21. §. alapján a miniszter hozzá utal.

24. §.

A közegészségügyi mérnöki osztályra nézve az intézkedési joggal reá ruházott ügyekben e fennálló rendeletek és szabályok irányadók.

VI. Országos halászati felügyelőség.

25. §.

Az országos halászati felügyelőséghez tartoznak:

a) a halászat előmozdítására és a halászati törvény végrehajtására vonatkozó ügyek;

b) a beosztott tisztviselők és alkalmazottak személyi ügyei;

c) mindazon az országos vízépítési igazgatósághoz utalt törvényjavaslatoknak, szabályzatoknak és elvi jelentőségű vagy fontosabb jogi ügyeknek szakszempontokból való tárgyalása és véleményezése, melyek az országos halászati felügyelőség hatáskörét érintik;

d) mindazon a fentebbi pontok alá nem tartozó ügyek, melyeket későbbi rendeletek, a miniszter vagy az igazgatóság főnöke oda utalnak.

26. §.

A dunai, tiszai kulturmérnöki, vízrajzi és közegészségügyi osztályok ügyköréből az országos halászati felügyelőséghez átteendők mindazon ügyek saját szempontjából való tárgyalás végett, melyek ezen osztály hatáskörét érintik.

27. §.

Az országos halászati felügyelőség a haltenyésztés emelése érdekében terveket készít, azokat végrehajtja és hasznosításukra nézve javaslatokat tesz.

28. §.

Az állami vizi építkezések tervezeteinél vagy foganatosításánál felügyel arra, hogy azok a halászati érdekek lehető kielégítésével létesüljenek. Már létező vizi építményeknek ezen czélból történő átalakítása iránt javaslatokat tesz.

29. §.

Részt vesz mint hatósági szakértő a halászati társulatok megalakításánál (5000/89. sz. a. rendelet 53. §.) és figyelemmel kiséri azok működését, hogy a törvény, a rendeletek, az alapszabályok, az üzemterv és a közgyűlés határozatai értelmében járjanak el.

A társulatok választmányi és közgyűlésein a vett meghivás alapján mindannyiszor résztvesz, valahányszor ezt szükségesnek vagy czélszerűnek véli; ott szólási és tanácskozási joga van, sőt amennyiben a hozott határozatok által a halászat érdekét veszélyeztetve látná, azok ellen a miniszterhez felterjesztéssel tartozik élni.

Állami segélyben részesülő társulatoknál felügyel, hogy a nyert segély rendeltetésének megfelelően használtassék fel.

30. §.

Az országos halászati felügyelőségre nézve az intézkedési joggal ruházott ügyekben a fennálló rendeletek és szabályok irányadók.

Általános határozatok.

31. §.

Az általános érdekű kérdések az összes erre illetékes osztályokban tárgyalandók.

Ha valamely ügy több osztályban tárgyaltatik, ezen tárgyalásnak eredményét az az osztály foglalja egybe, a hová annak főbb vagy nagyobb része tartozik, illetőleg a melyiknek az ügydarabot az igazgatóság főnöke e czélból kiadja.

32. §.

Az igazgatóság tagjai nemcsak jogosítva, de kötelezve vannak valamely ügy előadásánál a tisztán műszaki természetű mozzanatokon kívül mindazon körülményeket előadni, a melyek helyi ismereteik és legjobb meggyőződésük szerint annak elintézésénél figyelembe jöhetnek.

Ugyancsak kötelezve vannak a szoros műszaki szempontokon kívül a gazdasági, takarékossági és teherviselési szempontokat is kellőleg mérlegelni és általán a gyakorlatias irányra is a megfelelő súlyt fektetni.

33. §.

Azon ügyekben, melyeket az igazgatóság, mint önálló hivatal lát el, a számvevőség központi csoportja vízügyi osztályának véleménye magán az ügyiraton rövid uton kikérhető és kikérendő mindazon esetekben, melyeknél költségvetések számszerű elbirálására vagy a fedezet és elszámolás megjelölésére van szükség.

34. §.

Az egyes osztályvezetők az osztályukba beosztott tisztviselőkkel és alkalmazottakkal hivatalos levelezést minden megszorítás nélkül folytathatnak.

Az osztályukon kívül állókkal való hivatalos levelezés tekintetében az országos vízépítési igazgatóság szervezési szabályzatának 51. §-a irányadó.

Budapesten, 1899 márczius 25-én. *Darányi*, s. k.

B)

A magyar királyi kulturmérnöki hivatalok szolgálati szabályzata.

1. §.

A talajjavítási és vízhasználati műszaki ügyeknek, a vízjogi törvény végrehajtása körül felmerülő műszaki teendőknek ellátását, ezenkívül a folyammérnöki hivatalok hatáskörén kívül eső folyókon, illetőleg folyószakaszokon, patakokon és egyéb vizeken az azok szabályozására és jó karban tartására vonatkozó ügyeket, valamint a jelen szabályzatban felsorolt teendőket — a m. kir. földmívelésügyi miniszter fenhatósága alatt — a kulturmérnöki hivatalok végzik.

Az egyes hivatalok számát, területi kiterjedését és székhelyét külön rendeletek szabályozzák.

2. §.

Minden egyes kulturmérnöki hivatal élén egy önálló hatáskörrel felruházott főnök áll, ki az ügyek ellátására megfelelő számú műszaki és irodai személyzettel rendelkezik.

Az egyes hivatalokba beosztott műszaki és irodai személyzet, nemkülönben a hivatalhoz beosztott vízmesterek, állami csatorna- vagy zsilipőrök és vízmérczejegyzők szolgálati és fegyelmi tekintetben a hivatal főnökének vannak alárendelve.

3. §.

A hivatal személyzete a hivatali esküt rendszerint a hivatalfőnök kezébe teszi le.

4. §.

A hivatalfőnök kötelessége oda törekedni, hogy a hivatal műszaki személyzete az önálló működésre képesíttessék és arra ügyelni, hogy a hivatal műszaki személyzetének úgy elméleti, mint gyakorlati továbbképzése lehetőleg változatos foglalkoztatás útján — a szolgálat érdekének veszélyeztetése nélkül — eléressék.

5. §.

A hivatal személyzetének szolgálati táblázataiban a kitüntetett szolgálati idő és egyéb adatok helyességét az okmányok alapján felelősség terhe mellett és az ide vonatkozó rendeletek figyelemben tartásával megállapítja. A minősítési rovatokat a hivatalhoz beosztott műszaki személyzetre nézve a ker. felügyelővel kitölti.

6. §.

A hivatalfőnök ellenőrzi a hivatal személyzetének utazásait és igazolja azok utiszámláit az 1898. évi 83,257. sz. a. kelt illetményszabályzat ide vonatkozó szakaszainak szigorú figyelembe vételével.

Hivatalos kiküldetések és átköltözködések alkalmával járó illetmények felszámítására az 1898. évi 83,257. sz. a., az 1898. évi 86,255. sz. a., az 1898. évi 9127/eln. sz. a. és az 1899. évi 5193/eln. sz. a. kiadott rendelet határozmányai irányadók.

7. §.

A hivatal főnöke végrehajtja a földmívelésügyi miniszternek a díjnokokra vonatkozó 1899. évi 500 eln. sz. a. kiadott szabályzatát, vezeti a díjnokok törzskönyvét és abba mindazon állandó jellegű értesítéssel ellátott alkalmazottakat bevezeti, kik a díjnoki minősítvénynek megfelelnek, ellenben napidíjas mérnökök, műszaki rajzolók és az alsóbbrendű személyzet, mint szegődményes hivatalszolgák, munkafelvigyázók, vízmérczejegyzők a törzskönyvben helyet nem foglalhatnak; épen így a csak meghatározott időre engedélyezett, habár a díjnoki minősítvénynek megfelelő alkalmazottak sem.

8. §.

A hivatalfőnök végrehajtja a vízmesterek szolgálati szabályzatát és azoknak a birtokosok által való igénybevétele tárgyában az érvényben levő szabályok értelmében jár el.

9. §.

A hivatalfőnök a hivatal személyzetének 8 napi, egész évben részletekben összesen 14 napi szabadságidőt saját hatáskörében engedélyez.

A hivatalfőnöknek 8 napig, a beosztott személyzetnek ellenben 8 naptól 4 hétig terjedő szabadságidőt az országos vízépítési igazgatóság engedélyez.

Ezen határidőn túl terjedő szabadságért a miniszterhez kell folyamodni. (1899. évi 1897/eln. sz. a. rend. 6. §.)

10. §.

A kulturmérnöki hivatalok tagjai a bíróság kinevezésére peres ügyekben birósági szakértőként közreműködhetnek, az erre való engedélyt azonban esetről esetre tartoznak a birósági végzés bemutatásával a m. kir. földmívelésügyi minisztertől kérni.

11. §.

A közös hadsereg és a honvédség kötelékébe tartozó minden tisztviselő a katonai fegyvergyakorlatra történt behívását a hivatal főnökének azonnal bejelenteni és a hivatal ezen körülményt a behívó-jegy kézbesítésétől számított 8 nap alatt a kézbesítési ív másolatának csatolásával a miniszternek bejelenteni tartozik és a mennyiben a hadgyakorlatok elhalasztása vagy helyettesítés szüksége merülne fel, a bejelentéssel az iránt megokolt előterjesztés is teendő. (Honvédelmi min. szám 1895. évi 7632. és földmív. min. 1898. évi 10.332/eln.)

12. §.

A hivatalfőnök felügyel a hivatal ügykezelésére, hogy az a fennálló szabályzatok és rendeletek értelmében minden felesleges munka-, idő- és pénzpazarlás mellőzésével okszerűen történjék. A hivatal ügykezelésére szükséges költségeket a rendelkezésre bocsátott hitelek terhére engedélyezi, illetőleg kifizeti.

Szakfolyóiratok, a hivatal működését érintő törvényhatósági hivatalos közlönyök, ujságok és könyvek beszerzésére évenként 100 koronát fordíthat és azokat a hivatali és irodai költségek czímén számolja el.

13. §.

A hivatalok rendes kimutatásokat tartoznak vezetni és azokat állandóan nyilvántartani.

a) a m. kir. földmívelésügyi minisztertől a hivatalhoz utalt talajjavítási kérvényekről és az elrendelt tervezésekről;

b) az állami vagy államsegélylyel létesítendő munkálatokról;

c) a közigazgatási hatóságok megkeresésére az 1885 : XXIII. t.-cz. r. 40. §-a alapján elrendelt eljáráshoz szükséges tervezésekről;

d) az 1885 : XXIII. t.-cz. átmeneti intézkedéseinek 189. és 191. §§. alá tartozó és a m. kir. földmívelésügyi miniszter 1888. évi 4615. sz. rendelete alapján fentartással igazolt vízhasználati jogosítványok joggyakorlatának szabályozásához szükséges tervek beszerzése iránti megkeresésekről és folyamatba tett eljárásokról;

e) az erdélyi részekben a kir. törvényszékek részéről az igazságügy-

miniszternek a belügy-, földmívelés- és pénzügyminiszterrel egyetértőleg 1893. évi 356. sz. a. kiadott rendelet alapján tagosítási ügyekben való közreműködés iránti megkeresésekről és az ez alapon megindított tervezésekről;

f) a hivatalhoz beosztott összes személyzetnek katonai hadgyakorlatokra történt behívási idejéről az 1898. évi 10.332/eln. számú miniszteri rendelet alapján;

g) a miniszter, az országos vízépítési bizottság vagy a hivatalfőnök által a jelen szabályzat 9. §. alapján engedélyezett szabadságokról. Ha a hivatal személyzete akár a földmívelésügyi miniszterhez, akár az országos vízépítési igazgatósághoz hosszabb szabadságért folyamodik, a kisérő iratban az a körülmény, hogy az illető abban az évben a főnöktől vagy felsőbb helyről mennyi szabadságot kapott, mindenkor felemlítendő;

h) a felügyeletükre bízott ingatlan törzsvagyonról, valamint az állami és állami segélyekkel létesülő munkákról, az állami számvitelnek megfelelő törzskönyvet (az állami számviteli utasítás 141—144. §§. sz.);

j) az állami és állami segélylyel történő munkálatokra, nemkülönben a hivatal ügykezelésére engedélyezett hitelekről;

k) a kincstárt érdeklő szerződések és egyéb határidős okiratok lejártáról (földmív. min. 1897. évi 7830. sz. rend.);

l) a beosztott vízmesterek létszámáról és nyugdíj-befizetéseiről;

m) a m. kir. földmívelésügyi miniszter 1899. évi 500/eln. számú rendelete értelmében a díjnokok törzskönyvéről. (Jelen szabályzat 7. §.)

14. §.

A körrendeletek minden hivatalnál külön jegyzékbe foglalva kezelendők és oly helyen tartandók, hogy a hivatal személyzete azokat bármikor használhassa.

A «Földmívelési Értesítő»-ben megjelenő és a hivatalt érintő rendeletek, a mennyiben a hivatal azokat külön meg nem kapta, külön értesítés nélkül foganatosítandók; e czélból azok leirandók és e gyűjteménybe besorozandók.

15. §.

A hivatalfőnök feladata teljesítése és a személyzet külső működésének ellenőrzése és felügyelete czéljából a szükséghez képest a helyszinére utazhatik. Nemkülönben informatió szerzése végett — az országos vízépítési igazgatóság főnökének előzetes engedélye mellett — Budapestre felutazhat. A hivatalhoz beosztott személyzet kiutazását a hivatalfőnök engedélyezi.

16. §.

A hivatal pénzeit és leltári tárgyait az ide vonatkozó szabályoknak és rendeleteknek megfelelően a hivatalfőnök vagyoni felelősség mellett kezeli.

A hivatal pénztárából fizetéseket csak a hivatalfőnök, vagy távolléte

esetén helyettese teljesíthet. Abban az esetben, ha a pénztárt nem a hivatal főnöke, hanem felelősségének épségben tartása mellett a hivatal más tagja kezeli, az utalványozás joga a hivatalfőnököt, vagy távollétében helyettesét illeti.

17. §.

Az engedélyezett hitelek megtartásáért a hivatalfőnök személyesen felelős, miért is költséget kérő felterjesztéseiben kimutatni tartozik, vajjon a kért összegek fedezetet találnak-e a hivatal részére engedélyezett hitelekben és annak mely tételeiben.

18. §.

A hivatal részére szükséges bútorok, irodafelszerelések beszerzését, nemkülönben az oly kisebb átalakításokat helyiségeiben, vagy a hivatal kezelése alatt álló épületeken, melyek összege a 600 koronát meg nem haladja, és a melyekre a hivatal költségvetésében a fedezet megvan, a kerületi felügyelő engedélyezi és ezen elhatározását rövid úton a hivatalnak illető ügyiratára vezeti reá.

19. §.

A hivatalfőnök elhalálozott díjnokok, szegődményes hivatalszolgák, őrök, munkafelvigyázók, állandó munkások hátramaradt családja részére halaszthatatlan esetekben felelősségére és a miniszter utólagos jóváhagyásának fentartásával 100 koronáig terjedhető temetkezési segélyt engedélyezhet azon hitel terhére, melynek terhére az elhalálozott illetményeit élvezte.

20. §.

2000 korona értéken aluli tárgyak kiselejtezését — azok megtekintése után — a kerületi felügyelő engedélyezi és az erre vonatkozó elhatározását sajátkezüleg vezeti be a leltárba.

21. §.

Az országos vízjelző szolgálatnak és az árvizi statisztikának hatáskörükbe utalt teendőit az ide vonatkozó rendeletek értelmében végzik, illetőleg ellenőrzik. (1899. évi 51,575. és 1900. évi 97,862. sz. a. rend.)

22. §.

A cs. és kir. katonai földrajzi intézet számára a térképi nyilvántartásokat vezetik és az országos vízépítési igazgatóságnak a megelőző évre vonatkozó adatokat minden év február végeig beterjesztik.

23. §.

Kezelik a kerületükben fekvő és gondozásukra bízott kincstári birtokrészleteket, halászati jogokat és épületeket s fizetik azokért az esedékes állami és községi adókat.

A kezelésük alá tartozó ingatlanok és jogok hasznosítását — ha azok évi bére eddig az 1000 koronát meg nem haladta és a bérleti idő három évnél hosszabbra nem terjed — szabályszerű nyilvános árverés útján minden további engedélyezés nélkül szerződésileg értékesítik, a mennyiben a kikiáltási ár eléretik és az árverési eljárás körül oly mozzanatok nem merülnek fel, melyek az ügynek felsőbb elbirálását teszik szükségessé, a szerződést a legtöbbet igérővel megkötik.

24. §.

A hivatal kezelése alá tartozó ingatlanoknál az államkincstárt érdeklő peres ügyekben eljárnak, azokat a miniszternek minden egyes alkalommal bejelentik és a mennyiben kincstári ügyészi képviseltetésre volna szükség, eziránt felterjesztést tesznek.

25. §.

A hazai, illetőleg a házi ipar támogatása ügyében az ide vonatkozó rendeletek értelmében járnak el.

26. §.

A hivatal rendes kezelésére, esetleg a fentartási és beruházási munkálatokra szükséges évi költségvetési előirányzatokat elkészítik és legkésőbb április hó 14-éig felterjesztik.

27. §.

A kulturmérnöki hivatalok végezik a hatáskörükbe utalt folyószakaszon a felvételeket, készítik a szabályozási, kisajátítási, kártalanítási, esetleg szolgalmi terveket és kimutatásokat, a költségvetéseket és érdekeltségi kimutatásokat.

28. §.

Vállalatilag végzendő munkálatoknál elkészítik a szabályszerű kiirási műveletet. A megadott engedély alapján kisebb munkálatoknál megtartják a versenytárgyalást és az erről felvett jegyzőkönyvet, a versenytárgyalás kedvező eredménye esetén a legolcsóbb ajánlattevővel megkötött szerződéssel együtt, jóváhagyás végett vagy felterjesztik a miniszterhez, vagy megküldik a közigazgatási hatósághoz, a mely a munka kivitele iránt a miniszter rendeletére a hivatallal egyetértve eljár. A kereseti kimutatásokat szabályszerűen kiállítják és érvényesítés végett felterjesztik.

29. §.

A felügyeletük alá tartozó folyókon (jelen szabályzat 1. §.) az állam költségén, vagy az állam hozzájárulásával, esetleg segélyével házi kezelésben végrehajtandó munkálatoknál, nemkülönben állami költségen vagy állami segélylyel, esetleg hozzájárulással létesítendő talajjavítási munkáknál az engedélyezett költségvetés határán belül, a fennálló szabályok értelmében rend-

szerint nyilvános versenytárgyalás útján (számviteli utasítás 177. §.) beszerzik az építéshez szükséges anyagot, megállapítják a napszám- és munkabéreket és azokat szabályszerűen kiállított nyugta-napszámjegyzék, illetőleg kereseti kimutatások alapján a községi előljáróságok előtt vagy közbenjöttével kifizetik.

30. §.

Az építőanyagoknak, nevezetesen a köveknek átvételét, nemkülönben a kotrott anyagnak felvételét az idevágó szabályok értelmében teljesítik.

31. §.

Végrehajtják a vizimunkálatoknál az út- és vasutépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról szóló 1899 : XLI. t.-cz.-nek és a reá vonatkozó rendeleteknek a kulturmérnöki hivatalok hatáskörét érintő intézkedéseit.

32. §.

A hivatalfőnök felügyel arra, hogy a jelen szabályzat 28. és 20. §§. eseteiben engedélyezett tervek az engedélyezett költségvetés keretén belül legyenek végrehajtva, a mennyiben túllépés, akár tervváltozás szüksége merülne fel, akár pótmunkára volna szükség, az iránt, mihelyt ezen körülmények egyike vagy másika beállott, megteszi jelentését a miniszterhez, illetőleg az országos vízépítési igazgatósághoz. (1899. évi 1897/eln. sz. a. rendelet 19. §. és 35. §.)

33. §.

A munkálat végrehajtása után elkészíttetik a kiviteli műveletet és összeállítják a felülvizsgálatra vonatkozó adatokat és mindezek után kérelmezik a felülvizsgálat megejtését.

A mennyiben oly munkálatok felülvizsgálatáról van szó, melyek víz alá kerülve, teljesen vagy épen nem, vagy csak bizonytalan idő mulva vizsgálhatók felül, a felülvizsgálatnak a kedvező vízállásokhoz képest való részleges megejtését kérelmezik.

34. §.

Ha valamely folyamatban levő állami építkezésnél vagy az állam által fentartott viziműveknél a közveszély vagy nagyobb kár elhárítása az azonnali intézkedést elkerülhetetlenül szükségessé teszi, a mennyiben ez az engedélyezett költségen belül vagy azt meghaladólag 500 koronán alul teljesíthető — felelősség terhe alatt — közvetlenül intézkednek. Erről azonban a miniszterhez utólagos jóváhagyásának kinyerése végett egyidejűleg indokolt előterjesztést tesznek.

500 koronát meghaladó ily természetű munkálatok engedélyezését távirati úton kérik ; magát a munkát azonban az 500 korona összegen belül haladéktalanul megkezdetik.

35. §.

Társulatok vagy magánosok által folyamatba tett munkák végrehajtásánál az elérhető czélszerűbb berendezés vagy az elháríthatő kár tekintetében az illetőket figyelmeztetik.

Közveszély esetén, a munkák megszüntetése vagy azok biztosítása iránt, a szükséges lépéseket a társulatnál vagy az illetékes hatóságnál megteszik és erről a miniszternek jelentést tesznek.

36. §.

A kulturmérnöki hivatalnak a vízjogi törvény és reá vonatkozó rendeletek végrehajtása körül főbb teendői és jogai a következők:

1. Mint hatósági szakértő, a vízjogi törvény 162. §. és az 1885. évi 45,689. sz. a. kiadott rendelet 8. §-a értelmében, az engedélyezési vagy hasonló eljárást igénylő ügyekben részletes felvilágosítást tartozik adni a törvény és rendelet ugyanazon szakaszaiban felsorolt vagy a hatóság által egyébként feltett kérdésekre nézve, különös figyelemmel ugyanazon rendelet 7. §-ára és az 1895. évi 35,436. sz. a. miniszteri rendeletre.

2. Minden oly esetben, midőn egyesek vagy érdekeltségek a töltések előterén vagy nyilt árterületeken létesítendő nyári gátak engedélyezéséért folyamodnak s a tervek az alispán által a hivatalnak, mint hatósági szakértőnek, véleményezés végett kiadatnak, az engedélyezés alá bocsátott terveket — a szakértői vélemény előterjesztése előtt — saját véleményével a miniszterhez felterjeszteni tartozik. (1894. évi 39,815. sz. a. rendelet.)

3. A helyszini tárgyaláson, a mennyiben annak szüksége fenforog (1885. évi ált. rend. 13. §.), részt vesz.

4. A tárgyalás befejezése után indokolt előterjesztést tesz, illetőleg az engedélyokirat tervezetét elkészíti. (Ált. rendelet 18. §.)

5. A vizikönyvbe bevezetendő határozatok és engedélyokiratok jogerőre emelkedése után az 1885. évi 45,689. sz. általános rendelet 22. §-ában körülírt értesítés kiadása és úgy ezen, valamint egyéb bejelentéseknek a vizikönyvbe való bevezetése iránt előterjesztést tesz.

6. Az összes hatáskörébe tartozó I. és II. fokú közigazgatási határozatok ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt felebbezhet. (Ált. rend. 21. §.)

7. A szükséghez képest a munkálatok megkezdésénél és hatósági felülvizsgálatánál mindazon esetekben részt vesz (Ált. rend. 22. §.), hol annak szüksége mutatkozik és erre vonatkozó előterjesztését a jelen §. 4. pontja alatt említett előterjesztéssel együtt teszi meg.

8. A hatósági szakértői tisztet teljesíti vízrendőri ügyekben a m. kir. belügyminiszter 1880. évi 38,547. számú rendeletében megállapított terjedelemben, a mennyiben az illetékes hatóság meghívja vagy véleményét kikéri.

9. Részt vesz a vizitársulatok alakuló közgyűlésén. (Ált. rend. 71—73. §.)

10. Hatósági szakértő a vizitársulatoknak az ártér fejlesztésére, az osztá-

lyozásra és a hozzájárulási kulcsra vonatkozó ügyeiben. (1885 : XXIII. t.-cz. 106. és 107. §. és az 1885. évi 45,689. sz. a. kiadott általános rend. 75—82. §-ai.)

11. Elhelyezi az 1885. évi 66,655. és 1898. évi földmívelésügyi miniszteri 2230. sz. a. kiadott rendelet értelmében a vízmagassági jegyeket.

12. Ellenőrzi a vizikönyvek és a hozzátartozó okirat- és térképgyűjtemény kellő kezelését és az e tekintetben szükséges felvilágosításokat az alispánnak (polgármester) megadja.

13. A vízjogi törvény 189—191. §-aiban szabályozott átmeneti intézkedésekben az alispánnak (polgármester) a szükséges műszaki felvilágosításokat megadja és előterjesztéseket megteszi.

14. Kötelességében áll a hatáskörébe eső vízmunkálatokat műszaki szempontból ellenőrizni és a mennyiben akár azok fentartása, akár kezelése tekintetében az érdekeltek részéről szabálytalanságot vagy hanyagságot vesz észre, az illetékes hatóságot erre irásbelileg figyelmezteti.

37. §.

A kulturmérnöki hivataloknak az árvédelem és árvédelmi készültség tekintetében főbb teendői:

1. A felügyeletük alá tartozó folyók, illetőleg folyószakaszok mentén nyilvántartják a vizitársulatoknak, a községeknek és magánosoknak árvédelmi készültségét és minden erre vonatkozó változást az országos vízépítési igazgatóságnak évről-évre deczember hó 1-éig bejelentenek.

A mennyiben keresztöltések, utak, vasutak, hidak vagy egyéb munkálatok az árvédelmi készültséget, illetőleg helyzetet akár az ártéren belül is előnyösen vagy hátrányosan megváltoztatnák: az erre vonatkozó adatokat beszerzik és jelentéseik mellé csatolják.

2. A hivatalnak a miniszter által kirendelt közegei a kijelölt helyeken vagy társulatoknál a műszaki árvédelmet vezetik, illetőleg annak vezetésénél közreműködnek.

38. §.

A kulturmérnöki hivatal a felügyelete alá tartozó vizeken és folyókon, illetőleg folyószakaszokon (1. §.) a vontató utak és a szabad kikötés tárgyában 1876. évi 39,507., a hajómalmok tárgyában pedig az 1888. évi 33,477. sz. a. kiadott közmunka- és közlekedésügyi miniszteri rendeletek értelmében eljár.

39. §.

A kulturmérnöki hivatal teljesíti mindazon teendőket, a melyeket a talajjavítási kölcsönök tárgyában az 1889 : XXX. t.-cz., valamint ezen törvény végrehajtására nézve a földmívelésügyi és pénzügyi miniszterek 1891. évi 38,596. sz. a. kiadott rendeletei előírnak.

40. §.

A kulturmérnöki hivatalok a vízmosások megkötése és a vízmosás veszélyének kitett területeken az 1894 : XII. t.-cz. alapján megindított eljárásnál a m. kir. földmívelésügyi miniszternek 1895. évi 69,545. és 1899. évi 36,074. sz. a. rendeleteiben körvonalozott módon vesznek részt.

41. §.

A kulturmérnöki hivatalok a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. végrehajtása körül a m. kir. földmívelésügyi miniszter 1896. évi 2500/eln. sz. a. rendelete értelmében járnak el.

42. §.

A kulturmérnöki hivataloknak az 1879 : XXXI. t.-czikknek a tutajozás és faúsztatásra vonatkozó intézkedései körüli hatáskörét a m. kir. földmívelésügyi miniszter 1887. évi 14.484. sz. a. rendelete szabályozza.

43. §.

A kulturmérnöki hivatalok a felügyeletük alá utalt folyókon és vizeken a halászatról szóló 1888 : XIX. t.-cz. végrehajtásánál :

1. mint hatósági szakértők közreműködnek a vízjogi törvény értelmében engedélyezést igénylő halászati munkálatoknál ;

2. a halászati törvény és ide vonatkozó rendeletek végrehajtását rendes teendőik végzése alkalmával megfigyelik és tapasztalataikat a hatósággal, illetőleg az országos vízépítési igazgatósággal közlik ;

3. felügyelnek arra, hogy a hivatal külső szolgálatot teljesítő alsóbbrendű személyzete a saját szakaszán a halászati törvényben, rendeletekben és a társulati üzemtervekben megállapított tilalmakat és intézkedéseket rendes teendői végzése alkalmával megfigyelje, a mennyiben pedig ez irányban rendellenességeket vagy visszaéléseket tapasztalna, azokat a hivatalnak bejelentse.

44. §.

A kompok, révek, hidak és hajóhidak engedélyezésénél és megvizsgálásánál az ide vonatkozó rendeletek értelmében közreműködik.

45. §.

A kulturmérnöki hivatal a folyó-, csatorna- és tóhajózási rendszabályok mikénti végrehajtását a hatásköre alá tartozó vizeken és folyókon, illetőleg folyószakaszokon rendes teendői végzése alkalmával megfigyeli és tapasztalatait a vasuti és hajózási főfelügyelőséggel közli.

Ezen kérdésekben a vasuti és hajózási főfelügyelőséggel közvetlen levelezésben áll. A mennyiben a hivatal a megkeresésnek eleget nem tehetne, vagy

azt hatáskörén kívül állónak vélné, a földmívelésügyi miniszterhez tartozik felterjesztést tenni.

46. §.

A kulturmérnöki hivatal főnöke a törvényhatósági közigazgatási bizottságok mindazon ülésein, a melyeken a hivatal hatáskörébe tartozó viziügyek kerülnek tárgyalásra — a mennyiben a bizottság részéről meghivót kap — részt vesz, vagy akadályozás esetén magát a hivatal egyik tagjával képviselteti.

Az elnök megkeresésére előadója is a hatáskörébe tartozó ügyeknek.

47. §.

A kulturmérnöki hivatalnak a hatáskörébe tartozó ügyekben és kérdésekben jogában áll a hatóságokhoz és társulatokhoz kezdeményező előterjesztésekkel is fordulni.

48. §.

A kulturmérnöki hivatal főnöke vagy helyettese útján részt vesz a vármegyei mezőgazdasági bizottság mindazon ülésein, a melyeken a meghívással együtt megküldendő tárgysorozatban hatásköréhez tartozó vízrendezéssel vagy talajjavítással kapcsolatos ügy tárgyalása van felvéve és a melyeken való megjelenés iránt külön megkerestetik. (1897. évi 106/VII. és 1897. évi 57.890. sz. a. rend.)

49. §.

A kulturmérnöki hivatalok a hatáskörükbe utalt ügyekben saját czímük és pecsétük alatt hivatalokkal, hatóságokkal, bíróságokkal, társulatokkal és magánosokkal közvetlen levelezést folytathatnak; miniszterekkel, főhatóságokkal és külföldi hatóságokkal csak a földmívelésügyi miniszter közvetítésével érintkezhetnek.

50. §.

A kulturmérnöki hivatalok feletti felügyeletre és fegyelemre az 1899. évi 1897/eln. sz. a. rendelet 3. és 12. §-a, nemkülönben az 1899. évi 3031/eln. sz. a. rendelet 3. §-a irányadó.

A kerületi felügyelő az 1899. évi 3031/eln. sz. a. rendeletben foglalt teendőkön kívül a hivatalnak számadásait a hivatal helyiségében is időről-időre átvizsgálni és ellenőrizni tartozik és ennek megtörténtét magukra a számadásokra vezeti reá.

51. §.

A kulturmérnöki hivatalok összes felterjesztéseiket közvetlenül a m. kir. földmívelésügyi miniszter czímére adják fel.

A kulturmérnöki hivatalok következő időközi kimutatásokat és jelentéseket tartoznak a miniszterhez felterjeszteni:

I. Minden hó 15-ig:

1. a havi működésről szóló kimutatást;

2. a hatósági eljárásokról és díjakról szóló kimutatást és ellennyugtákat;

3. a hivatal személyzetének utazási számláit.

II. Minden negyedévben, tehát: február, május, augusztus, november 8-ig:

1. az állami kötelező szerződések lejáratát (Földmívügyi Min. 1897. évi 7830. sz. rend.)

III. Minden negyedév utolsó hónapjának, tehát: márczius, junius, szeptember és deczember hó 1-ig a következő negyed pénzilletményének kiutalványozása iránti előterjesztést.

IV. Minden év február hó 1-éig:

a mult évi ipari czikkek szükségleteiről (F. M. 1897. évi 66,864. sz. r.) szóló kimutatást.

V. Minden év február 8-áig a leltári tárgyak kiselejtezésére vonatkozó előterjesztést.

VI. November hó 15-éig a jövő évi ipari czikkek szükségleteiről (F. M. 1897. évi 66,864. sz. r.) szóló kimutatást.

VII. Minden deczember hó második felében a vizitársulatok administrativ adatait. (F. M. 1898. évi 73,250. sz. r.)

VIII. Minden év deczember 20-áig a népfelkelési kötelezettség alóli ideiglenes felmentés (1889. évi 1528/eln. sz.) iránti előterjesztést.

52. §.

A kulturmérnöki hivatalok a következő kimutatásokat tartoznak a miniszteri központi számvevőségnek beküldeni:

1. minden hó 8-áig a havi számadásokat;

2. minden év február hó 8-áig a leltári és anyagszámadási naplókat;

3. minden hó 1-én a költségvetési hitelek nyilvántartása tekintetéből az 1899. évi 34,258. sz. a. rendelet értelmében vezetett havi nyilvántartási kimutatást;

4. az 1899. évi 500/eln. sz. a. szabályzat 5. §-ának utolsó bekezdése értelmében a díjnokok létszámában beállott változásokról az értesítés kiadásakor esetről-esetre, az értesítéssel ellátott díjnokok szolgálatában beállott minden változásról pedig havonkint együttes kimutatást;

5. minden év február hó 1-éig a hírlapokra történt előfizetésekre vonatkozó kimutatást. (1897. évi 546. közp. számvevőségi sz. a.)

53. §.

A kulturmérnöki hivatalok következő jelentéseket és kimutatásokat tartoznak az országos vízépítési igazgatósághoz bemutatni:

I. Minden hó 10-éig az előző hó vízállási jegyzékét.

II. Minden év január hó 10-éig:

a) a jelen szabályzat 13. §. *a)* alatt érintett kimutatás kivonatát azon folyamodókról és tervezésekről, melyek terve az előző évben ki nem adatott.

b) ugyanaz a 13. §. *e)* a. tervezésekről;

c) ugyanaz a 13. §. *d)* a. tervezésekről;

d) ugyanaz a 13. §. *e)* a. tervezésekről;

e) kimutatás a hivatal mult évi ügyforgalmáról.

III. Minden év január hó 31-éig a megelőző év vízállási grafikonjait.

IV. Minden év február hó végéig:

a) az évi jelentést az ahhoz szükséges adatokkal;

b) a katonai földrajzi intézet részére a vizi munkálatoknál a megelőző évben előfordult változásokat.

V. Minden év április 15-éig a jövő évi költségelőirányzatot.

VI. Minden év deczember 1-éig:

A vizitársulatok, községek és magánosok árvédelmi készültségében beálló változást (38. §. 1.)

VII. Minden év deczember hó 31-éig a szolgálati táblázatokat. (1899. évi 1897/eln. sz. a. rend. 8. §.)

VIII. A miniszterhez felterjesztett kereseti kimutatások egy hitelesített példányát.

54. §.

A miniszteri megbizott teendői:

1. A vízjogi törvény 117. §-a értelmében a felügyelete alá tartozó vizitársulatok működését folyton figyelemmel kiséri és a felett őrködik, hogy azok működésükben a törvény, a rendeletek, az alapszabályok és a közgyűlés határozatai értelmében járjanak el.

Ez okból a választmányi és a közgyűléseken személyesen megjelenik, vagy akadályoztatás esetén magát a hivatal egyik tagja által képviselteti, ott szólási és tanácskozási joga van, sőt a mennyiben a hozott határozatok által a munkálatok sorsát, vagy az ártérnek biztosságát biztosítva nem látná, azok ellen a jegyzőkönyvek felterjesztése alkalmával a miniszterhez felfolyamodással tartozik élni.

2. Felügyel arra, hogy a felügyelete alá tartozó ármentesítő társulatok a törvényben, rendeletekben, az árvédelmi és zsilipkezelő szabályzatokban foglalt kötelezettségöknek megfeleljenek.

3. Minden évben február és márczius hóban a társulati töltéseket beutazza és meggyőződik arról, vajjon a társulat az árvédelmi szabályzatban megállapított védőanyagot a töltésekre kihordatta vagy azokat kellőleg biztosította-e és hogy a töltések, zsilipek, átereszek a bekövetkező magasabb vizekkel szemben a kellő védképes állapotban vannak-e? Vajjon a társulat a gátvédelmi csapatokat szervezte-e és azokat a gátvédelemben kellőleg begyakorolta-e? Jelentését a tapasztaltakról a kerületi felügyelő útján terjeszti fel a miniszterhez.

A miniszteri megbizott akadályoztatása esetén ezen feladata teljesítésében a hivatal személyzetével helyettesíttetheti magát. Különösen figyelve arra, hogy a töltések bejutazását azokra bízza, a kik ugyanazon társulatnál később az esetleges védekezésre vannak kiszemelve.

4. A tényleges árvédelem alkalmával az 1897. évi 12,652. sz. a. rend. 6. pontja értelmében jár el.

5. A társulatoknak a miniszterhez intézett és hozzá továbbítás végett beküldött felterjesztéseit saját véleménye kíséretében a lehető legrövidebb idő alatt rendeltetési helyére felterjeszti, megjelölve egyúttal azt a napot is, mikor a társulat beadványa hozzá érkezett.

6. A földmívelésügyi miniszternek 1898. évi 75,470., 1899. évi 4223. és 1900. évi 54,642. sz. a. rendeletei értelmében eljár.

Kelt Budapesten, 1901. évi október hó 10-én. *Darányi* s. k.

C)

A m. kir. folyammérnöki hivatalok szervezete.

(M. kir. földmív. min. 5000/901. eln. szám.)

1. §.

Az állami kezelés alatt álló folyókon és folyószakaszokon előforduló vizügyi műszaki szolgálat, a vízjogi törvény végrehajtása körül felmerülő műszaki teendők, nemkülönben a folyamrendőri felügyelet ellátását — a m. kir. földmívelésügyi miniszter felhatósága alatt — a folyammérnöki hivatalok végezik.

Az egyes hivatalok számát, területi kiterjedését és székhelyét külön rendeletek szabályozzák.

2. §.

Minden egyes folyammérnöki hivatal élén egy önálló hatáskörrel felruházott főnök áll, ki az ügyek ellátására megfelelő számú műszaki és irodai személyzettel rendelkezik.

Az egyes hivatalokba beosztott műszaki és irodai személyzet, nemkülönben a folyamfelvigyázók, állami csatorna- vagy zsilipőrök, medertisztító kormányosok és vízmérczejegyzők szolgálati és fegyelmi tekintetben a hivatal főnökének vannak elárendelve.

3. §.

A hivatal személyzete a hivatali esküt rendszerint a hivatalfőnök kezébe teszi le.

4. §.

A hivatalfőnök kötelessége oda törekedni, hogy a hivatal személyzete az önálló működésre képesíttessék és arra ügyelni, hogy a hivatal személy-

zetének úgy elméleti, mint gyakorlati továbbképzése lehetőleg változatos foglalkoztatás útján — a szolgálat érdekének veszélyeztetése nélkül — eléressék.

5. §.

A hivatal főnöke személyzetének szolgálati táblázataiban a kitüntetett szolgálati idő és egyéb adatok helyességét az okmányok alapján felelősség terhe mellett és az ide vonatkozó rendeletek figyelemben tartásával megállapítja. A minősítési rovatokat a hivatalhoz beosztott műszaki személyzetre nézve a ker. felügyelővel kitölti.

6. §.

A hivatalfőnök ellenőrzi a hivatal személyzetének utazásait és igazolja azok utiszámláit az 1898. évi 83257. sz. a. kelt illetmény-szabályzat ide vonatkozó szakaszainak szigorú figyelembe vételével.

Hivatalos kiküldetések és átköltözködések alkalmával járó illetmények felszámítására az 1898. évi 83257. sz. a., az 1898. évi 86255. sz. a., az 1898. évi 9127/eln. és az 1899. évi 5193/eln. sz. a. kiadott rendelet határozmányai irányadók.

7. §.

A hivatal főnöke végrehajtja a földmivelésügyi miniszternek a díjnokokra vonatkozó 1899. évi 500/eln. sz. a. kiadott szabályzatát, vezeti a díjnokok törzskönyvét, és abba mindazon állandó jellegű értesítéssel ellátott alkalmazottakat bevezeti, kik a díjnoki minősítvénynek megfelelnek, ellenben napidíjas mérnökök, műszaki rajzolók és az alsóbb rendű személyzet, mint segédmunkások, munkafelvigyázók, vízmérczejegyzők a törzskönyvben helyet nem foglalhatnak; éppen így a csak meghatározott időre engedélyezett, habár a díjnoki minősítvénynek megfelelő alkalmazottak sem.

8. §.

A hivatalfőnök napidíjasokat és munkafelvigyázókat — a mennyiben az országos vízépítési igazgatóságnál előjegyzésben nem volnának — az engedélyezett költségek keretén belül, nemkülönben a segédmunkások és kisegítő szolgákat és vízmérczejegyzőket felfogadja és elbocsátja.

Munkafelvigyázókul a felvételeknél — a mennyiben erre alkalmasak és lehetséges — első sorban a folyamfelvigyázók alkalmazandók. (1899. évi 1897. eln. sz. a. rend. 18. §.)

9. §.

A hivatalfőnök a munkavezetőket javaslatba hozza és ez irányú előterjesztését az országos vízépítési igazgatóságnak megteszi. (1899. évi 1897/eln. sz. a. rend. 19. §.)

10. §.

A hivatalfőnök a hivatal személyzetének 8 napi, egész évben részletekben összesen 14 napi szabadságidőt saját hatáskörében engedélyez.

A hivatalfőnöknek 8 napig, a beosztott személyzetnek ellenben 8 napról 4 hétig terjedő szabadságidőt az országos vízépítési igazgatóság engedélyez. Ezen határidőn túl terjedő szabadságért a miniszterhez kell folyamodni. (1899. évi 1897 eln. sz. a. rend. 6. §-a.)

11. §.

A folyammérnöki hivatalok tagjai a bíróság kinevezésére peres ügyekben szakértőként közreműködhetnek, az erre való engedélyt azonban esetről-esetre tartoznak a bírósági végzés bemutatásával a m. kir. földmivelésügyi minisztertől kérni.

12. §.

A közös hadsereg és a honvédség kötelékébe tartozó minden tisztviselő a katonai fegyvergyakorlatra történt behívását a hivatal főnökének azonnal bejelenteni és a hivatal ezen körülményt a behívó jegy kézbesítésétől számított 8 nap alatt a kézbesítési ív másolatának csatolásával a miniszternek bejelenteni tartozik és a mennyiben a hadgyakorlatok elhalasztása vagy helyettesítés szüksége merülne fel, a bejelentéssel az iránt megokolt előterjesztés is teendő (honvédmin. 1895. évi 7632. sz. a. és földm. min. 1898. évi 10332/eln.)

13. §.

A hivatalfőnök felügyel a hivatal ügykezelésére, hogy az a fennálló szabályzatok és rendeletek értelmében minden felesleges munka, idő- és pénzpazarlás mellőzésével okszerűen történjék. A hivatal ügykezelésére szükséges költségeket a rendelkezésre bocsátott hitelek terhére engedélyezi, illetőleg kifizeti.

Szakfolyóiratok, a hivatal működését érintő törvényhatósági hivatalos közlönyök, ujságok és könyvek beszerzésére évenkint 100 koronát fordíthat és azokat a hivatali és irodai költségek czímén számolja el.

14. §.

A hivatalok rendes kimutatásokat tartoznak vezetni és azokat állandóan nyilvántartani:

a) a m. kir. földmivelésügyi miniszter által elrendelt tervezésekről;

b) az állami vagy államsegélylyel létesítendő munkálatokról;

c) a hivatalhoz beosztott összes személyzetnek katonai hadgyakorlatokra történt behivási idejéről az 1898. évi 10332/eln. számú miniszteri rendelet alapján;

d) a miniszter, az országos vízépítési igazgatóság vagy a hivatalfőnök

által a jelen szabályzat 10. §. alapján engedélyezett szabadságokról. Ha a hivatal személyzete akár a földmívelésügyi miniszterhez, akár az országos vízépítési igazgatósághoz hosszabb szabadságért folyamodik, a kisérő iratban az a körülmény, hogy az illető abban az évben a főnöktől vagy felsőbb helyről mennyi szabadságot kapott, mindenkor felemlítendő;

e) a felügyeletükre bizott ingatlan törzsvagyonról, valamint az állami és állami segélyekkel létesülő munkákról, az állami számvitelnek megfelelő törzskönyvet (az állami számviteli utasítás 141—144. §§. szerint);

f) az állami és állami segélylyel történő munkálatokra, nemkülönben a hivatal ügykezelésére engedélyezett hitelekről;

g) a kincstárt érdeklő szerződések és egyéb határidős okiratok lejártától (földmívelésügyi min. 1897. évi 7830. sz. rend.);

h) a beosztott vízmesterek nyugdíj befizetéseiről;

i) a m. kir. földmívelésügyi min. 1899. évi 500/eln. sz. a. rendelete értelmében a díjnokok törzskönyvéről (jelen szabályzat 7. §.);

j) a folyamfelvigyázók létszámáról és szolgálati beosztásáról.

15. §.

A körrendeletek minden hivatalnál külön jegyzékbe foglalva kezelendők és oly helyen tartandók, hogy a hivatal személyzete azokat bármikor használhassa.

A «Földmívelési értesítő»-ben megjelenő és a hivatalt érintő rendeletek, a mennyiben a hivatal azokat külön meg nem kapta, külön utasítás nélkül foganatosítandók; e czélból azok leirandók és e gyüjteménybe besorozandók.

16. §.

A hivatalfőnök feladata teljesítése és a személyzet külső működésének ellenőrzése és felügyelete czéljából a szükséghez képest a helyszínére utazhatik. Nemkülönben információ szerzése végett — az országos vízépítési igazgatóság főnökének előzetes engedélye mellett — Budapestre felutazhat. A hivatalhoz beosztott személyzet kiutazását a hivatalfőnök engedélyezi.

17. §.

A hivatal pénzeit és leltári tárgyait az ide vonatkozó szabályoknak és rendeleteknek megfelelően a hivatalfőnök vagyoni felelősség mellett kezeli.

A hivatal pénztárából fizetéseket csak a hivatalfőnök, vagy távolléte esetén helyettese teljesíthet. Abban az esetben, ha a pénztárt nem a hivatal főnöke, hanem felelősségének épségben tartása mellett a hivatalnak más tagja kezeli, az utalványozás joga a hivatalfőnököt, vagy távollétében helyettesét illeti.

18. §.

Az engedélyezett hitelek megtartásáért a hivatalfőnök személyesen felelős, miért is költséget kérő felterjesztéseiben kimutatni tartozik, vajjon a kért

összegek fedezetet találnak-e a hivatal részére engedélyezett hitelekben és annak mely tételeiben.

19. §.

A hivatal részére szükséges bútorok, irodafelszerelések beszerzését, nemkülönben az oly kisebb átalakításokat helyiségeiben, vagy a hivatal kezelése alatt álló épületeken, melyek összege a 600 koronát meg nem haladja és a melyekre a hivatal költségvetésében a fedezet meg van — a kerületi felügyelő engedélyezi és ezen elhatározását rövid úton a hivatalnak illető ügyiratára vezeti reá.

20. §.

A hivatalfőnök elhalálozott díjnokok, segédményes hivatalszolgák, medertisztító kormányosok, őrök, munkafelvigyázók, állandó munkások hátramaradt családjai részére halaszthatatlan esetekben felelősségére és a miniszter utólagos jóváhagyásának fentartásával 100 koronáig terjedhető temetkezési segélyt engedélyezhet azon hitel terhére, melynek terhére az elhalálozott illetményeit élvezte.

21. §.

2000 korona értéken aluli tárgyak kiselejtezését, azok megtekintése után, a kerületi felügyelő engedélyezi és az erre vonatkozó elhatározását sajátkezüleg vezeti be a leltárba.

22. §.

Az országos vízjelző szolgálatnak és az árvizi statistikának hatáskörükbe utalt teendőit az ide vonatkozó rendeletek értelmében végzik, illetőleg ellenőrzik. (1899. évi 51575. és 1900. évi 97862. sz. a. rend.)

23. §.

A cs. és kir. katonai földrajzi intézet számára a térképi nyilvántartásokat vezetik és az országos vízépítési igazgatóságnak a megelőző évre vonatkozó adatokat minden év február végéig beterjesztik.

24. §.

Kezelik a kerületükben fekvő és gondozásukra bizott kincstári birtokrészleteket, halászati jogokat és épületeket s fizetik azokért az esedékes állami és községi adókat.

A kezelésük alá tartozó ingatlanok és jogok hasznosítását — ha azoknak évi bére eddig az 1000 koronát meg nem haladta és a bérleti szerződés három évnél hosszabbra nem terjed, — szabályszerű nyilvános árverés útján minden további engedélyezés nélkül szerződésileg értékesítik, a mennyiben a kikiáltási ár eléretik, és az árverési eljárás körül oly mozzanatok nem merülnek fel, melyek az ügynek felsőbb elbirálását teszik szükségessé, a szerződést a legtöbbet igérővel megkötik.

25. §.

A hivatal kezelése alá tartozó ingatlanoknál az államkincstárt érdeklő peres ügyekben eljárnak, azokat a miniszternek minden egyes alkalommal bejelentik és a mennyiben kincstári ügyészi képviseltetésre volna szükség, eziránt felterjesztést tesznek.

26. §.

A hazai, illetőleg a házi ipar támogatása ügyében az ide vonatkozó rendeletek értelmében járnak el.

27. §.

A hivatal rendes kezelésére, esetleg a fentartási és beruházási munkálatokra szükséges évi költségvetési előirányzatokat elkészítik és legkésőbb április 15-éig felterjesztik.

28. §.

A folyammérnöki hivatalok végezik a gondozásukra bizott folyószakaszokon a felvételeket, medernyilvántartásokat, készítik a szabályozási terveket és költségvetéseket.

29. §.

Elkészítik a kisajátítási és kártalanítási terveket is és rendszerint végezik az idevágó tárgyalásokat a felekkel és bíróságokkal.

30. §.

Az évi költségvetések alapján végrehajtandó beruházási és fentartási munkákra vonatkozó terveket és költségvetéseket legkésőbb a megelőző év deczember hó 15-éig felterjesztik.

Oly munkálatok terveit, melyek vállalatilag volnának végrehajtandók és melyeknél nagyobb menynyiségű kő vagy rőzse beépítése szükséges, oly időben terjesztik fel, hogy a vállalkozók azok beszerzését, illetőleg elkészítését még a tél folytán végezhessék. Ha valamely munka házilag hajtatik végre olyképpen, hogy a szükséges anyagok vállalatilag fognak beszereztetni, ez esetben az anyagok előirányzatairól is külön költségvetés készítendő.

31. §.

A felügyeletük alá tartozó folyókon (jelen szabályzat 1. §.) az állam költségén, vagy az állam hozzájárulásával, esetleg segélyével házi kezelésben végrehajtandó munkálatoknál, nemkülönben állami költségen vagy állami költségen vagy állami segélylyel, esetleg hozzájárulással létesítendő szabályozási munkáknál — az engedélyezett költségvetés határán belül a fennálló szabályok értelmében rendszerint nyilvános versenytárgyalás útján (számviteli utasítás 177. §.) — beszerzik az építéshez szükséges anyagot, megállapítják a napszám- és munkabéreket és azokat szabályszerűen kiállított

nyugta-napszámjegyzék, illetőleg kereseti kimutatások alapján a községi előljáróságok előtt vagy közbenjöttével kifizetik.

32. §.

Vállalatilag végzendő munkálatoknál elkészítik a szabályszerű kiirási műveletet. A megadott engedély alapján kisebb munkálatoknál megtartják a versenytárgyalást és az erről felvett jegyzőkönyvet, a versenytárgyalás kedvező eredménye esetén a legolcsóbb ajánlattevővel megkötött szerződéssel együtt jóváhagyás végett vagy felterjesztik a miniszterhez, illetőleg az országos vízépítési igazgatósághoz (1899. évi 1897. eln. sz. a. rend. 35. §-a), vagy megküldik a közigazgatási hatósághoz, a mely a munka kivitele iránt a miniszter rendeletére a hivatallal egyetértve eljár. A kereseti kimutatásokat szabályszerűen kiállítják és érvényesítés végett felterjesztik.

Oly vállalati munkára vagy szállításra vonatkozó kereseteket, melyeknek a földmívelésügyi miniszter által jóváhagyott szerződési összege a 10.000 koronát meg nem haladja, és sem kötbér, sem több költség esete nem forog fenn, a hivatal érvényesítés végett nem terjeszti fel, hanem saját hatáskörében ellátmányából fizeti ki.

33. §.

Az építőanyagoknak, nevezetesen a köveknek átvételét, nemkülönben a kotrott anyagnak felvételét az idevágó szabályok értelmében teljesítik.

34. §.

Végrehajtják a vizi munkálatoknál az út és vasutépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról szóló 2899 : XLI. t.-cz.-nek és a reá vonatkozó rendeleteknek a folyammérnöki hivatalok hatáskörét érintő intézkedéseit.

35. §.

A hivatalfőnök felügyel arra, hogy a jelen szabályzat 31. és 32. §§. esetében engedélyezett tervek az engedélyezett költségvetés keretén belül legyenek végrehajtva, a mennyiben túllépés, akár tervváltozás szüksége merülne fel, akár pótmunkára volna szükség, az iránt, mihelyt ezen körülmények egyike vagy másika beállott, megteszi jelentését a miniszterhez, illetőleg az országos vízépítési igazgatósághoz. (1899. évi 1897. sz. a. eln. rendelet 19. és 35. §§.)

36. §.

A munkálat végrehajtása után elkészítik a kiviteli műveletet és összeállítják a felülvizsgálatra vonatkozó adatokat és mindezek után kérelmezik a felülvizsgálat megejtését.

A mennyiben oly munkálatok felülvizsgálatáról van szó, melyek víz alá kerülve teljesen vagy épen nem, vagy csak bizonytalan idő mulva vizsgálhatók

felül, a felülvizsgálatnak a kedvező vizállásokhoz képest való részleges megejtését kérelmezik.

37. §.

Ha valamely folyamatban levő állami építkezésnél vagy az állam által fentartott viziműveknél a közveszély vagy nagyobb kár elhárítása az azonnali intézkedést elkerülhetetlenül szükségessé teszi, a mennyiben ez az engedélyezett költségen belül vagy azt meghaladólag 500 koronán alúl teljesíthető, — felelősség terhe alatt — közvetlenül intézkednek. Erről azonban a miniszterhez utólagos jóváhagyásának kinyerése végett egyidejüleg indokolt előterjesztést tesznek.

500 koronát meghaladó ily természetű munkálatok engedélyezését távirati úton kérik; magát a munkát azonban az 500 korona összegen belül haladéktalanul megkezdetik.

38. §.

Társulatok vagy magánosok által folyamatba tett munkák végrehajtásánál az elérhető czélszerűbb berendezés vagy az elhárítható kár tekintetében az illetőket figyelmeztetik.

Közveszély esetén, a munkák megszüntetése vagy azok biztosítása iránt, a szükséges lépéseket a társulatnál vagy az illetékes hatóságnál megteszik és erről a miniszternek jelentést tesznek.

39. §.

A téli kikötőre felügyelnek, gondoskodnak arról, hogy azokon a szükséges kotrások kellő időben végrehajtassanak és ez irányu előterjesztéseiket évenkint legkésőbb augusztus hó végéig megteszik.

A telelés beálltával pedig végezik az egyes kikötő szabályzatokban a folyammérnöki hivatal részére megállapított teendőket. Oly hajózási balesetek megvizsgálásánál, melyeknél a folyamfentartás és medertisztítás is érdekelve van, a vasuti és hajózási főfelügyelőség meghívására közreműködnek.

40. §.

A meder és vontató utak tisztításáról és jókarban tartásáról a rendelkezésükre adott költségadomány keretén belül gondoskodnak; a mennyiben az adományt az évben fel nem tudnák egészen használni, vagy az engedélyezettnél nagyobb összegre volna szükségök, ez irányban évenkint a megfelelő összegek kimutatásával legkésőbb szeptember 15-éig az országos vízépitési igazgatósághoz előterjesztéssel élnek.

41. §.

A folyammérnöki hivatalnak a vízjogi törvény és reá vonatkozó rendeletek végrehajtása körül főbb teendői és jogai a következők:

1. Mint hatósági szakértő, a vízjogi törvény 162. §. és az 1885. évi 45689. sz. a. kiadott általános rendelet 8. §-a értelmében az engedélyezési vagy hasonló eljárást igénylő ügyekben részletes felvilágosítást tartozik adni a törvény és rendelet ugyanazon szakaszaiban felsorolt vagy a hatóság által egyébként feltett kérdésekre nézve különös figyelemmel ugyanazon rendelet 7. §-ára és az 1895. évi 35436. sz. a miniszteri rendeletre.

2. Minden oly esetben, midőn egyesek vagy érdekeltségek a töltések előterén vagy nyilt árterületeken létesítendő nyári gátak engedélyezéséért folyamodnak s a tervek az alispán által a hivatalnak, mint hatósági szakértőnek véleményezés végett kiadatnak — az engedélyezés alá bocsátott terveket — a szakértői vélemény előterjesztése előtt — saját véleményével a miniszterhez felterjeszteni tartozik. (1894. évi 39815. sz. a. rendelet.)

3. A helyszíni tárgyaláson a mennyiben annak szüksége fenforog (1885. évi ált. rend. 13. §-a), részt vesz.

4. A tárgyalás befejezése után indokolt előterjesztést tesz, illetőleg az engedélyokirat tervezetét elkészíti. (Ált. rend. 18. §.)

5. Az összes hatáskörébe tartozó I. és II. fokú közigazgatási határozatok ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt felebbezhet. (Ált. rend. 21. §.)

6. A szükséghez képest a munkálatok megkezdésénél és hatósági felülvizsgálatánál mindazon esetekben részt vesz (Ált. rend. 22. §.), hol annak szüksége mutatkozik és erre vonatkozó előterjesztését a jelen §. 4. pontja alatt említett előterjesztéssel együtt teszi meg.

7. A hatósági szakértői tisztet teljesíti vízrendőri ügyekben a m. kir. belügyminiszter 1880. évi 38547. számú rendeletében megállapíttott terjedelemben, a mennyiben az illetékes hatóság meghívja vagy véleményét kikéri.

8. Résztvesz a vizi társulatok alakuló közgyűlésén. (Ált. rend. 71—73. §.)

9. A vízjogi törvény 189—191. §-aiban szabályozott átmeneti intézkedésekben az alispánnak (polgármester) a szükséges műszaki felvilágosításokat megadja és az előterjesztéseket megteszi.

10. Kötelességében áll a hatáskörébe eső vizi munkálatokat műszaki szempontból ellenőrizni és a mennyiben akár azok fentartása, akár kezelése tekintetében az érdekeltek részéről szabálytalanságot vagy hanyagságot vesz észre, az illetékes hatóságot erre irásbelileg figyelmezteti.

42. §.

A folyammérnöki hivataloknak az árvédelem és árvédelmi készültség tekintetében főbb teendői:

1. A felügyeletük alá tartozó folyók, illetőleg folyószakaszok mentén nyilvántartják a vizi társulatoknak, a községeknek és magánosoknak árvédelmi készültségét és minden erre vonatkozó változást az országos vízépitési igazgatóságnak évről-évre deczember hó 1-éig bejelentenek.

A mennyiben kereszttöltések, utak, vasutak, hidak vagy egyéb munkálatok az árvédelmi készültséget, illetőleg helyzetet akár az ártéren belül

is előnyösen vagy hátrányosan megváltoztatnák: az erre vonatkozó adatokat beszerzik és jelentéseik mellé csatolják.

2. A hivatalnak a miniszter által kirendelt közegei a kijelölt helyeken vagy társulatoknál a műszaki árvédelmet vezetik, illetőleg az árvédekezésnél közreműködnek.

43. §.

A folyammérnöki hivatal felügyelete alá tartozó és folyókon, illetőleg folyószakaszokon a vontató utak és a szabad kikötés tárgyában 1886. évi 39507., a hajómalmok tárgyában pedig az 1888. évi 33477. sz. a. kiadott közm. és közl. miniszteri rendeletek értelmében eljár.

44. §.

A folyammérnöki hivatalok a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. végrehajtása körül a m. kir. földmívelésügyi miniszter 1896. évi 2500/eln. sz. a. rendelete értelmében járnak el.

45. §.

A folyammérnöki hivataloknak az 1879 : XXXI. t.-cziknek a tutajozás és fausztatásra vonatkozó intézkedései körüli hatáskörét a m. kir. földmívelésügyi miniszter 1887. évi 14484. sz. a. rendelete szabályozza.

46. §.

A folyammérnöki hivatalok a felügyeletük alá utalt folyókon és vizeken a halászatról szóló 1888 : XIX. t.-cz. végrehajtásánál:

1. mint hatósági szakértők közreműködnek a vízjogi törvény értelmében engedélyezést igénylő halászati munkálatoknál;

2. a halászati törvény és idevonatkozó rendeletek végrehajtását rendes teendőik végzése alkalmával megfigyelik és tapasztalataikat a hatósággal, illetőleg az országos vízépítési igazgatósággal közlik;

3. felügyelnek arra, hogy a hivatal külső szolgálatot teljesítő alsóbbrendű személyzete a saját szakaszán a halászati törvényben rendeletekben és a társulati üzemtervekben megállapított tilalmakat és intézkedéseket rendes teendői végzése alkalmával megfigyelje, a mennyiben pedig ez irányban rendellenességeket vagy visszaéléseket tapasztalna, azokat az illetékes elsőfokú hatóságnál megtorlás végett bejelentse.

47. §.

A kompok, révek, hidak és hajóhidak engedélyezésénél és megvizsgálásánál az ide vonatkozó rendeletek értelmében közreműködik.

48. §.

A folyammérnöki hivatal a folyó-, csatorna és tóhajózási rendszabályok mikénti végrehajtását a felügyelete alá tartozó vizeken és folyókon, illető-

10. §.

A hivatalfőnök a hivatal személyzetének 8 napi, egész évben részletekben összesen 14 napi szabadságidőt saját hatáskörében engedélyez.

A hivatalfőnöknek 8 napig, a beosztott személyzetnek ellenben 8 napról 4 hétig terjedő szabadságidőt az országos vízépítési igazgatóság engedélyez. Ezen határidőn túl terjedő szabadságért a miniszterhez kell folyamodni. (1899. évi 1897 eln. sz. a. rend. 6. §-a.)

11. §.

A folyammérnöki hivatalok tagjai a bíróság kinevezésére peres ügyekben szakértőként közreműködhetnek, az erre való engedélyt azonban esetről-esetre tartoznak a bírósági végzés bemutatásával a m. kir. földmivelésügyi minisztertől kérni.

12. §.

A közös hadsereg és a honvédség kötelékébe tartozó minden tisztviselő a katonai fegyvergyakorlatra történt behívását a hivatal főnökének azonnal bejelenteni és a hivatal ezen körülményt a behívó jegy kézbesítésétől számított 8 nap alatt a kézbesítési ív másolatának csatolásával a miniszternek bejelenteni tartozik és a mennyiben a hadgyakorlatok elhalasztása vagy helyettesítés szüksége merülne fel, a bejelentéssel az iránt megokolt előterjesztés is teendő (honvédmin. 1895. évi 7632. sz. a. és földm. min. 1898. évi 10332/eln.)

13. §.

A hivatalfőnök felügyel a hivatal ügykezelésére, hogy az a fennálló szabályzatok és rendeletek értelmében minden felesleges munka, idő- és pénzpazarlás mellőzésével okszerűen történjék. A hivatal ügykezelésére szükséges költségeket a rendelkezésre bocsátott hitelek terhére engedélyezi, illetőleg kifizeti.

Szakfolyóiratok, a hivatal működését érintő törvényhatósági hivatalos közlönyök, ujságok és könyvek beszerzésére évenkint 100 koronát fordíthat és azokat a hivatali és irodai költségek czímén számolja el.

14. §.

A hivatalok rendes kimutatásokat tartoznak vezetni és azokat állandóan nyilvántartani:

a) a m. kir. földmivelésügyi miniszter által elrendelt tervezésekről;

b) az állami vagy államsegélylyel létesítendő munkálatokról;

c) a hivatalhoz beosztott összes személyzetnek katonai hadgyakorlatokra történt behivási idejéről az 1898. évi 10332/eln. számú miniszteri rendelet alapján;

d) a miniszter, az országos vízépítési igazgatóság vagy a hivatalfőnök

időre átvizsgálni és ellenőrizni tartozik és ennek megtörténtét magukra a számadásokra vezeti reá.

53. §.

A folyammérnöki hivatalok összes felterjesztéseiket közvetlenül a m. kir. földmivelésügyi miniszter czimére adják fel.

A folyammérnöki hivatalok a következő időközi kimutatásokat és jelentéseket tartoznak a miniszterhez felterjeszteni:

I. Minden hó 15-ig:

1. a hatósági eljárásokról és díjakról szóló kimutatást és ellennyugtákat;

2. a hivatal személyzetének utazási számláit.

II. Minden negyedévben, tehát: február, május, augusztus, november 8-ig:

az állami kötelező szerződések lejáratát. (Földm. min. 1897. évi 7830. számú rend.)

III. Minden negyedév utolsó hónapjának, tehát: márczius, junius, szeptember és deczember hó 1-ig a következő negyed pénzilletményének kiutalványozása iránti előterjesztést.

IV. Minden év február hó 1-éig:

a mult évi ipari czikkek szükségleteiről (F. M. 1897. évi 66864. sz. r.) szóló kimutatást.

V. Minden év február hó 8-áig a leltári tárgyak kiselejtezésére vonatkozó előterjesztést.

VI. November hó 15-éig a jövő évi ipari czikkek szükségleteiről (F. M. 1897. évi 66864. sz. r.) szóló kimutatást.

VII. Minden deczember hó második felében a vizi társulatok administrativ adatait. (F. M. 1898. évi 73250. sz. rend.)

VIII. Minden év deczember hó 20-áig a népfelkelési kötelezettség alól ideiglenes felmentés (1889. évi 1528/eln. sz.) iránti előterjesztést.

54. §.

A folyammérnöki hivatalok a következő kimutatásokat tartoznak a miniszteri központi számvevőségnek beküldeni:

1. minden hó 8-áig a havi számadásokat;

2. minden év február hó 8-áig a leltári és anyagszámadási naplókat;

3. minden hó 1-én a költségvetési hitelek nyilvántartása tekintetéből az 1899. évi 34258. sz. a. rendelet értelmében vezetett havi nyilvántartási kimutatást;

4. az 1899. évi 500/eln. sz. a. szabályzat 5. §-ának utolsó bekezdése értelmében a díjnokok létszámában beállott változásokról az értesítés kiadásakor esetről-esetre, — az értesítéssel ellátott díjnokok szolgálatában beállott minden változásról pedig havonkint együttes kimutatást;

5. minden év február hó 1-éig a hirlapokra történt előfizetésekre vonatkozó kimutatást. (1897. évi 546. közp. számvevőségi sz. a.)

55. §.

A folyammérnöki hivatalok következő jelentéseket és kimutatásokat tartoznak az országos vízépítési igazgatósághoz bemutatni:

I. Minden hó 10-éig:

1. az előző hó vízállási jegyzékét.

2. A munkálatok előhaladására vonatkozó kimutatásokat.

II. Minden év január hó 10-éig:

Kimutatást a hivatal mult évi ügyiratforgalmáról.

III. Minden év január hó 31-éig a megelőző év vízállási grafikonjait.

IV. Minden év február hó végéig:

a) az évi jelentést az ahhoz szükséges adatokkal,

b) a katonai földrajzi intézet részére a vizi munkálatoknál a megelőző évben előfordult változásokat.

V. Minden év április 15-éig a jövő évi költségelőirányzatot.

VI. Minden év deczember 1-éig:

A vizi társulatok, községek és magánosok árvédelmi készültségében beálló változást. (43. §. 1.)

VII. Minden év deczember hó 31-éig a szolgálati táblázatokat (1899. évi 1897/eln. sz. a. rend. 8. §.)

VIII. A miniszterhez felterjesztett kereseti kimutatások egy hitelesített példányát.

56. §.

A miniszteri megbizott teendői:

1. A vízjogi törvény 117. §-a értelmében a felügyelete alá tartozó vizitársulatok működését folyton figyelemmel kiséri és a felett őrködik, hogy azok működésükben a törvény, a rendeletek, az alapszabályok és a közgyülés határozatai értelmében járjanak el.

Ez okból a választmányi és a közgyüléseken személyesen megjelenik vagy akadályoztatás esetén magát a hivatal egyik tagja által képviselteti, ott szólási és tanácskozási joga van, sőt a mennyiben a hozott határozatok által a munkálatok sorsát vagy az ártérnek biztosságát biztosítva nem látná, azok ellen a jegyzőkönyvek felterjesztése alkalmával a miniszterhez felfolyamodással tartozik élni.

2. Felügyel arra, hogy a felügyelete alá tartozó ármentesítő társulatok a törvényben, rendeletekben, az árvédelmi és zsilipkezelő szabályzatokban foglalt kötelezettségöknek megfeleljenek.

3. Minden évben február és márczius hóban a társulati töltéseket beutazza és meggyőződik arról, vajjon a társulat az árvédelmi szabályzatban megállapított védanyagot a töltésekre kihordatta vagy azokat kellőleg bizto-

sította-e és hogy a töltések, zsilipek, átereszek a bekövetkező magasabb vizekkel szemben a kellő védképes állapotban vannak-e? Vajjon a társulat a gátvédelmi csapatokat szervezte-e és azokat a gátvédelemben kellőleg begyakorolta-e? Jelentését a tapasztaltakról a kerületi felügyelő utján terjeszti fel a miniszterhez.

A miniszteri megbizott akadályoztatása esetén ezen feladata teljesítésében a hivatal személyzetével helyettesíttetheti magát. Különösen figyelve arra, hogy a töltések beutazását azokra bízza, a kik ugyanazon társulatnál később az esetleges védekezésre vannak kiszemelve.

4. A tényleges árvédelem alkalmával az 1897. évi 12642. sz. a. rend. 6. pontja értelmében jár el.

5. A társulatoknak a miniszterhez intézett és hozzá továbbítás végett beküldött felterjesztéseit saját véleménye kiséretében a lehető legrövidebb idő alatt rendeltetési helyére felterjeszti, megjelölve egyúttal azt a napot is, mikor a társulat beadványa hozzá érkezett.

6. A földmívelésügyi miniszternek 1898. évi 75470. és 1899. évi 4223. sz. a. rendeletei értelmében eljár.

Kelt Budapesten. 1901. évi október hó 19-én. *Darányi* s. k.

nyugta-napszámjegyzék, illetőleg kereseti kimutatások alapján a községi előljáróságok előtt vagy közbenjöttével kifizetik.

32. §.

Vállalatilag végzendő munkálatoknál elkészítik a szabályszerű kiírási műveletet. A megadott engedély alapján kisebb munkálatoknál megtartják a versenytárgyalást és az erről felvett jegyzőkönyvet, a versenytárgyalás kedvező eredménye esetén a legolcsóbb ajánlattevővel megkötött szerződéssel együtt jóváhagyás végett vagy felterjesztik a miniszterhez, illetőleg az országos vízépítési igazgatósághoz (1899. évi 1897. eln. sz. a. rend. 35. §-a), vagy megküldik a közigazgatási hatósághoz, a mely a munka kivitele iránt a miniszter rendeletére a hivatallal egyetértve eljár. A kereseti kimutatásokat szabályszerűen kiállítják és érvényesítés végett felterjesztik.

Oly vállalati munkára vagy szállításra vonatkozó kereseteket, melyeknek a földmívelésügyi miniszter által jóváhagyott szerződési összege a 10.000 koronát meg nem haladja, és sem kötbér, sem több költség esete nem forog fenn, a hivatal érvényesítés végett nem terjeszti fel, hanem saját hatáskörében ellátmányából fizeti ki.

33. §.

Az építőanyagoknak, nevezetesen a köveknek átvételét, nemkülönben a kotrott anyagnak felvételét az idevágó szabályok értelmében teljesítik.

34. §.

Végrehajtják a vizi munkálatoknál az út és vasutépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról szóló 2899 : XLI. t.-cz.-nek és a reá vonatkozó rendeleteknek a folyammérnöki hivatalok hatáskörét érintő intézkedéseit.

35. §.

A hivatalfőnök felügyel arra, hogy a jelen szabályzat 31. és 32. §§. esetében engedélyezett tervek az engedélyezett költségvetés keretén belül legyenek végrehajtva, a mennyiben túllépés, akár tervváltozás szüksége merülne fel, akár pótmunkára volna szükség, az iránt, mihelyt ezen körülmények egyike vagy másika beállott, megteszi jelentését a miniszterhez, illetőleg az országos vízépítési igazgatósághoz. (1899. évi 1897. sz. a. eln. rendelet 19. és 35. §§.)

36. §.

A munkálat végrehajtása után elkészítik a kiviteli műveletet és összeállítják a felülvizsgálatra vonatkozó adatokat és mindezek után kérelmezik a felülvizsgálat megejtését.

A mennyiben oly munkálatok felülvizsgálatáról van szó, melyek víz alá kerülve teljesen vagy épen nem, vagy csak bizonytalan idő mulva vizsgálhatók

X.

VÍZVEZETÉSI SZOLGALMAK[1] TELEKKÖNYVI BEJEGYZÉSÉRŐL.

A m. kir. igazságügyi miniszternek valamennyi törvényszékhez és telekkönyvi hatósággal felruházott járásbirósághoz 13091. sz. alatt intézett rendelete

a vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekebelezése tárgyában.

A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint a közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumok által 1885. évi deczember 31-én 45689. szám alatt kibocsátott általános rendelet 31. §-a, valamint az 1886. évi márczius hó 30-án 17446. szám kibocsátott kiegészítő rendelet szerint az 1885 : XXIII. t.-cz. III. fejezetében meghatározott vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekebelezése az uralkodó telek tulajdonosának költségére hivatalból történik és e végből az alispán (polgármester) a tervrajzot a szolgalmi összeírást, úgy az uralkodó és szolgáló telkek telekkönyvi és helyrajzi számát megjelölő engedélyokiratot és mindezek hitelesített másolatait az illetékes telekkönyvi hatósághoz átteszi.

Ezen rendelkezésre a telekkönyvi hatósággal felruházott kir. bíróságok figyelmét azon hozzáadással hivom fel, hogy az alispán (polgármester) által áttett okiratok alapján a vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekebelezését késedelem nélkül foganatosítsák és utasítom, hogy a szolgalom bekebelezését elrendelő vagy megtagadó végzésnek az uralkodó és szolgáló telkek tulajdonosai részére leendő kézbesítése iránt azonnal intézkedjenek.

A bekebelezés teljesítését igazoló záradékkal ellátandó eredeti okiratok az alispánhoz (polgármesterhez) csak a szolgalom bekebelezését megengedő végzésnek jogerőre emelkedése után küldendők vissza.

Budapest, 1886. évi április 20-án. *Dr. Pauler Tivadar.*

1. Mint hatósági szakértő, a vízjogi törvény 162. §. és az 1885. évi 45689. sz. a. kiadott általános rendelet 8. §-a értelmében az engedélyezési vagy hasonló eljárást igénylő ügyekben részletes felvilágosítást tartozik adni a törvény és rendelet ugyanazon szakaszaiban felsorolt vagy a hatóság által egyébként feltett kérdésekre nézve különös figyelemmel ugyanazon rendelet 7. §-ára és az 1895. évi 35436. sz. a miniszteri rendeletre.

2. Minden oly esetben, midőn egyesek vagy érdekeltségek a töltések előterén vagy nyilt árterületeken létesítendő nyári gátak engedélyezéséért folyamodnak s a tervek az alispán által a hivatalnak, mint hatósági szakértőnek véleményezés végett kiadatnak — az engedélyezés alá bocsátott terveket — a szakértői vélemény előterjesztése előtt — saját véleményével a miniszterhez felterjeszteni tartozik. (1894. évi 39815. sz. a. rendelet.)

3. A helyszíni tárgyaláson a mennyiben annak szüksége fenforog (1885. évi ált. rend. 13. §-a), részt vesz.

4. A tárgyalás befejezése után indokolt előterjesztést tesz, illetőleg az engedélyokirat tervezetét elkészíti. (Ált. rend. 18. §.)

5. Az összes hatáskörébe tartozó I. és II. fokú közigazgatási határozatok ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt felebbezhet. (Ált. rend. 21. §.)

6. A szükséghez képest a munkálatok megkezdésénél és hatósági felülvizsgálatánál mindazon esetekben részt vesz (Ált. rend. 22. §.), hol annak szüksége mutatkozik és erre vonatkozó előterjesztését a jelen §. 4. pontja alatt említett előterjesztéssel együtt teszi meg.

7. A hatósági szakértői tisztet teljesíti vízrendőri ügyekben a m. kir. belügyminiszter 1880. évi 38547. számú rendeletében megállapíttott terjedelemben, a mennyiben az illetékes hatóság meghívja vagy véleményét kikéri.

8. Résztvesz a vizi társulatok alakuló közgyűlésén. (Ált. rend. 71—73. §.)

9. A vízjogi törvény 189—191. §-aiban szabályozott átmeneti intézkedésekben az alispánnak (polgármester) a szükséges műszaki felvilágosításokat megadja és az előterjesztéseket megteszi.

10. Kötelességében áll a hatáskörébe eső vizi munkálatokat műszaki szempontból ellenőrizni és a mennyiben akár azok fentartása, akár kezelése tekintetében az érdekeltek részéről szabálytalanságot vagy hanyagságot vesz észre, az illetékes hatóságot erre irásbelileg figyelmezteti.

42. §.

A folyammérnöki hivataloknak az árvédelem és árvédelmi készültség tekintetében főbb teendői:

1. A felügyeletük alá tartozó folyók, illetőleg folyószakaszok mentén nyilvántartják a vizi társulatoknak, a községeknek és magánosoknak árvédelmi készültségét és minden erre vonatkozó változást az országos vízépitési igazgatóságnak évről-évre deczember hó 1-éig bejelentenek.

A mennyiben keresztöltések, utak, vasutak, hidak vagy egyéb munkálatok az árvédelmi készültséget, illetőleg helyzetet akár az árteren belül

megtartása és összefüggés nélkül hajtattak végre. Ezen eljárás folytán az így végrehajtott ármentesítésen kivül eső, több vidéknek helyzete megrosszabbult, a mennyiben mások mulasztásai miatt a rendesnél nagyobb árvíz-veszélylyel kellett küzdeniök.

Ezen bajok orvoslását czélozzák a jelen törvényben foglalt intézkedések, melyeket a kormány az 1881 : LII. t.-cz. 10. §-ában nyert utasításhoz képest terjesztett a törvényhozás elé.

A Tisza és Bodrog mellékfolyó szabályozásának folytatólagos munkálatairól (valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről) az 1894 : III. t.-cz. szól és pedig :

1. §. A földmívelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a Tisza és Bodrog mellékfolyónak a bemutatott tervek szerint eszközlendő folytatólagos szabályozását, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezését 1892. évtől számítandó legfeljebb 12 év alatt végrehajthassa.

2. §. Ezen törvény értelmében a vízlefolyás és hajózás szempontjából szükséges átvágásokat és mederrendezéseket, nemkülönben az ezen czélból szükséges partbiztosításokat is az állam saját költségén hajtja végre és tartja fenn.

A mennyiben az állam által így végrehajtandó partbiztosítás valamely ármentesítő társulat védműveinek érdekében is szükséges, az érdekelt társulatnak az előállítási költségekhez való hozzájárulási összege nagyobb nem lehet, mint a mennyibe a társulati védművek más módon való megvédése kerülne.

3. §. A felett a kérdés felett, hogy csakugyan a társulat érdeke is teszi-e szükségessé és mennyiben az állam által létesítendő partbiztosítást, — valamint az esetben, ha ez a társulat érdekében is szükséges, de a hozzájárulás iránt egyezség nem jő létre, a társulat hozzájárulásának kérdése felett is a tiszavölgyi társulatok központi bizottságának meghallgatása után és a netaláni kivételes méltánylást érdemlő körülmények figyelembevételével a földmívelésügyi miniszter határoz.

4. §. Az 1. §-ban körülírt munkáknak a felügyeleti költségekkel együtt 17,000.000 frtra előirányzott költségeiből 1,500.000 frt az 1892. és 1893. évi állami költségvetésekben már fedeztetvén, a fenmaradó 15,500.000 frt fedezése későbbi törvény-intézkedéseknek tartatik fenn.

5. §. A Ferencz-csatornáról szóló 1870. évi XXXIV. törvényczikkel beczikkelyezett engedély-okmány 1. §-ának *d)* pontjában foglalt azon határozmány megváltoztatása iránt, mely szerint az engedélyes köteles legyen a Ferencz-csatornát a borjasi átmetszésig meghosszabbítani — külön törvény fog intézkedni.

6. §. E törvény kihirdetése után azonnal életbelép és végrehajtásával a földmívelésügyi és pénzügyminiszter bizatik meg.

A tervszerű szabályozás útjában álló akadályokat a jelen törvény az által akarja elhárítani, hogy a társulatok hatáskörét és felelősségét pontosan körülírja s okszerű munkafelosztást létesít. E mellett a törvény még két irányú lényeges reformot tartalmaz. Egyfelől ugyanis a kormány ellenőrzési, felügyeleti és beavatkozási joga arra nézve, hogy a társulatok az administratiót jól, helyesen és törvényszerűen gyakorolják, a szükséghez képest erősíttetik, másfelől az ármentesítéshez való hozzájárulás maximuma (23. §.) állapíttatik meg, melyen túl az ármentesített területeknek őstermelési értéke már megtámadva lenne.

leg folyószakaszokon rendes teendői végzése alkalmával megfigyeli és tapasztalatait a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséggel közli.

A természetesen előállott, vagy a mesterségesen előidézett hajózási akadályokról a főfelügyelőséget értesíti.

Az elsülyedt hajók s egyéb hirtelen a mederben támadt akadályok kellő megjelöléséről és esetleges kivilágításáról, mihelyt azokról értesül, intézkedik. Azok eltávolítása iránt pedig a szükséges lépéseket megteszi és mindezekről a miniszternek is jelentést tesz.

Ezen kérdésekben a vasuti és hajózási főfelügyelőséggel közvetlen levelezésben áll. A mennyiben a hivatal a megkeresésnek eleget nem tehetne, vagy azt hatáskörén kívül állónak vélné, a földmivelésügyi miniszterhez tartozik felterjesztést tenni.

Sürgős hajózási akadályok eltávolítása esetén a kereskedelemügyi miniszter rendeletére is köteles eljárni, erről azonban a földmívelésügyi miniszternek jelentést tenni tartozik.

Oly hajózási balesetek megvizsgálásánál, melyeknél a folyamfentartás és medertisztítás is érdekelve van, a vasuti és hajózási főfelügyelőség meghivására közremüködik. (1894. évi 17236. sz. földmívelésügyi min. rend.)

49. §.

A folyammérnöki hivatal főnöke a törvényhatósági közigazgatási bizottságok mindazon ülésein, a melyeken a hivatal hatáskörébe tartozó vizi ügyek kerülnek tárgyalásra — a mennyiben a bizottság részéről meghivót kap — résztvesz, vagy akadályozás esetén magát a hivatal egyik tagjával képviselteti.

Az elnök megkeresésére előadója is a hatáskörébe tartozó ügyeknek.

50. §.

A folyammérnöki hivatalnak a hatáskörébe tartozó ügyekben és kérdésekben jogában áll a hatóságokhoz és társulatokhoz kedvezményező előterjesztésekkel is fordulni.

51. §.

A folyammérnöki hivatalok a hatáskörükbe utalt ügyekben saját czímük és pecsétük alatt hivatalokkal, hatóságokkal, bíróságokkal, társulatokkal és magánosokkal közvetlen levelezést folytathatnak; miniszterekkel, főhatóságokkal és külföldi hatóságokkal csak a földmívelésügyi miniszter közvetítésével érintkezhetnek.

52. §.

A folyammérnöki hivatalok feletti felügyeletre és fegyelemre az 1899. évi 1897/eln. sz. a. rend. 3. és 12. §-a, nemkülönben az 1899. évi 3031/eln. sz. a. rend. 3. §-a irányadó.

A kerületi felügyelő az 1899. évi 3031/eln. sz. a, rendeletben foglalt teendőkön kívül a hivatalnak számadásait a hivatal helyiségében is időről-

időre átvizsgálni és ellenőrizni tartozik és ennek megtörténtét magukra a számadásokra vezeti reá.

53. §.

A folyammérnöki hivatalok összes felterjesztéseiket közvetlenül a m. kir. földmivelésügyi miniszter czimére adják fel.

A folyammérnöki hivatalok a következő időközi kimutatásokat és jelentéseket tartoznak a miniszterhez felterjeszteni:

I. Minden hó 15-ig:

1. a hatósági eljárásokról és díjakról szóló kimutatást és ellennyugtákat;

2. a hivatal személyzetének utazási számláit.

II. Minden negyedévben, tehát: február, május, augusztus, november 8-ig:

az állami kötelező szerződések lejáratát. (Földm. min. 1897. évi 7830. számú rend.)

III. Minden negyedév utolsó hónapjának, tehát: márczius, junius, szeptember és deczember hó 1-ig a következő negyed pénzilletményének kiutalványozása iránti előterjesztést.

IV. Minden év február hó 1-éig:

a mult évi ipari czikkek szükségleteiről (F. M. 1897. évi 66864. sz. r.) szóló kimutatást.

V. Minden év február hó 8-áig a leltári tárgyak kiselejtezésére vonatkozó előterjesztést.

VI. November hó 15-éig a jövő évi ipari czikkek szükségleteiről (F. M. 1897. évi 66864. sz. r.) szóló kimutatást.

VII. Minden deczember hó második felében a vizi társulatok administrativ adatait. (F. M. 1898. évi 73250. sz. rend.)

VIII. Minden év deczember hó 20-áig a népfelkelési kötelezettség alól ideiglenes felmentés (1889. évi 1528/eln. sz.) iránti előterjesztést.

54. §.

A folyammérnöki hivatalok a következő kimutatásokat tartoznak a miniszteri központi számvevőségnek beküldeni:

1. minden hó 8-áig a havi számadásokat;

2. minden év február hó 8-áig a leltári és anyagszámadási naplókat;

3. minden hó 1-én a költségvetési hitelek nyilvántartása tekintetéből az 1899. évi 34258. sz. a. rendelet értelmében vezetett havi nyilvántartási kimutatást;

4. az 1899. évi 500/eln. sz. a. szabályzat 5. §-ának utolsó bekezdése értelmében a díjnokok létszámában beállott változásokról az értesítés kiadásakor esetről-esetre, — az értesítéssel ellátott díjnokok szolgálatában beállott minden változásról pedig havonkint együttes kimutatást;

5. minden év február hó 1-éig a hirlapokra történt előfizetésekre vonatkozó kimutatást. (1897. évi 546. közp. számvevőségi sz. a.)

55. §.

A folyammérnöki hivatalok következő jelentéseket és kimutatásokat tartoznak az országos vízépítési igazgatósághoz bemutatni:

I. Minden hó 10-éig:

1. az előző hó vízállási jegyzékét.

2. A munkálatok előhaladására vonatkozó kimutatásokat.

II. Minden év január hó 10-éig:

Kimutatást a hivatal mult évi ügyiratforgalmáról.

III. Minden év január hó 31-éig a megelőző év vízállási grafikonjait.

IV. Minden év február hó végéig:

a) az évi jelentést az ahhoz szükséges adatokkal,

b) a katonai földrajzi intézet részére a vizi munkálatoknál a megelőző évben előfordult változásokat.

V. Minden év április 15-éig a jövő évi költségelőirányzatot.

VI. Minden év deczember 1-éig:

A vizi társulatok, községek és magánosok árvédelmi készültségében beálló változást. (43. §. 1.)

VII. Minden év deczember hó 31-éig a szolgálati táblázatokat (1899. évi 1897/eln. sz. a. rend. 8. §.)

VIII. A miniszterhez felterjesztett kereseti kimutatások egy hitelesített példányát.

56. §.

A miniszteri megbizott teendői:

1. A vízjogi törvény 117. §-a értelmében a felügyelete alá tartozó vizitársulatok működését folyton figyelemmel kiséri és a felett őrködik, hogy azok működésükben a törvény, a rendeletek, az alapszabályok és a közgyülés határozatai értelmében járjanak el.

Ez okból a választmányi és a közgyüléseken személyesen megjelenik vagy akadályoztatás esetén magát a hivatal egyik tagja által képviselteti, ott szólási és tanácskozási joga van, sőt a mennyiben a hozott határozatok által a munkálatok sorsát vagy az ártérnek biztosságát biztosítva nem látná, azok ellen a jegyzőkönyvek felterjesztése alkalmával a miniszterhez felfolyamodással tartozik élni.

2. Felügyel arra, hogy a felügyelete alá tartozó ármentesítő társulatok a törvényben, rendeletekben, az árvédelmi és zsilipkezelő szabályzatokban foglalt kötelezettségöknek megfeleljenek.

3. Minden évben február és márczius hóban a társulati töltéseket beutazza és meggyőződik arról, vajjon a társulat az árvédelmi szabályzatban megállapított védanyagot a töltésekre kihordatta vagy azokat kellőleg bizto-

sította-e és hogy a töltések, zsilipek, átereszek a bekövetkező magasabb vizekkel szemben a kellő védképes állapotban vannak-e? Vajjon a társulat a gátvédelmi csapatokat szervezte-e és azokat a gátvédelemben kellőleg begyakorolta-e? Jelentését a tapasztaltakról a kerületi felügyelő utján terjeszti fel a miniszterhez.

A miniszteri megbizott akadályoztatása esetén ezen feladata teljesítésében a hivatal személyzetével helyettesíttetheti magát. Különösen figyelve arra, hogy a töltések beutazását azokra bízza, a kik ugyanazon társulatnál később az esetleges védekezésre vannak kiszemelve.

4. A tényleges árvédelem alkalmával az 1897. évi 12642. sz. a. rend. 6. pontja értelmében jár el.

5. A társulatoknak a miniszterhez intézett és hozzá továbbítás végett beküldött felterjesztéseit saját véleménye kiséretében a lehető legrövidebb idő alatt rendeltetési helyére felterjeszti, megjelölve egyúttal azt a napot is, mikor a társulat beadványa hozzá érkezett.

6. A földmívelésügyi miniszternek 1898. évi 75470. és 1899. évi 4223. sz. a. rendeletei értelmében eljár.

Kelt Budapesten, 1901. évi október hó 19-én. *Darányi* s. k.

IX.

A VÍZJOGI TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSI RENDELETÉNEK KIIGAZITÁSA.

A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek 17446. sz. alatt valamennyi törvényhatósághoz intézett körrendelete

a vízjogi törvény végrehajtási rendelete 31., 105. és 109. szakaszainak kiegészítése, illetőleg kiigazítása tárgyában.

A vízjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-cz. végrehajtására vonatkozólag 1885. évi deczember hó 31-én 45689. szám alatt kiadott általános rendelet 31. §-ának kiegészítéséül, valamint a 105. és 109. §. kiigazításául a közmunka és közlekedésügyi miniszterrel egyetértőleg rendelem:

1. Ha az engedélyezett vízimű vagy vízhasználat létesítéséhez szolgalom állapíttatott meg, az általános rendelet 22. §-a értelmében kiállítandó engedély-okiratban úgy az uralkodó, mint a szolgáló telek telekkönyvi és helyrajzi számai, nemkülönben azok tulajdonosának neve pontosan bevezetendő.

2. A vízi szolgalmak telekkönyvi bejegyzése végett az engedélyokiraton kivül az annak kiegészítő részét képező tervrajz és a szolgalmi összeírás (27. §.) egy-egy eredeti példányban és egy-egy hitelesített másolatban a telekkönyvi hatóságnak megküldendő.

3. A 105. és 109. §. második bekezdésébe ezen szavak «átjárók és» tévedésből csúszván be, e helyett «átereszek és hidak» teendő. A vasuti átjárókra vonatkozó kérdések e szerint nem az alispán, hanem a közigazgatási bizottság hatáskörébe tartoznak, ellenben a vasuti átereszek és hidak megnagyobbítása, megszüntetése és áthelyezése iránt felmerülő kérdések első fokban az alispán illetékessége alá tartoznak.

Budapest, 1886. évi márczius hó 30-án. *Széchenyi.*

X.

VÍZVEZETÉSI SZOLGALMAK TELEKKÖNYVI BEJEGYZÉSÉRŐL.

A m. kir. igazságügyi miniszternek valamennyi törvényszékhez és telekkönyvi hatósággal felruházott járásbirósághoz 13091. sz. alatt intézett rendelete

a vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekebelezése tárgyában.

A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint a közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumok által 1885. évi deczember 31-én 45689. szám alatt kibocsátott általános rendelet 31. §-a, valamint az 1886. évi márczius hó 30-án 17446. szám kibocsátott kiegészítő rendelet szerint az 1885 : XXIII. t.-cz. III. fejezetében meghatározott vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekebelezése az uralkodó telek tulajdonosának költségére hivatalból történik és e végből az alispán (polgármester) a tervrajzot a szolgalmi összeírást, úgy az uralkodó és szolgáló telkek telekkönyvi és helyrajzi számát megjelölő engedélyokiratot és mindezek hitelesített másolatait az illetékes telekkönyvi hatósághoz átteszi.

Ezen rendelkezésre a telekkönyvi hatósággal felruházott kir. bíróságok figyelmét azon hozzáadással hivom fel, hogy az alispán (polgármester) által áttett okiratok alapján a vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bekebelezését késedelem nélkül foganatosítsák és utasítom, hogy a szolgalom bekebelezését elrendelő vagy megtagadó végzésnek az uralkodó és szolgáló telkek tulajdonosai részére leendő kézbesítése iránt azonnal intézkedjenek.

A bekebelezés teljesítését igazoló záradékkal ellátandó eredeti okiratok az alispánhoz (polgármesterhez) csak a szolgalom bekebelezését megengedő végzésnek jogerőre emelkedése után küldendők vissza.

Budapest, 1886. évi április 20-án. *Dr. Pauler Tivadar.*

XI.

1884: XIV. TÖRVÉNYCZIKK

A TISZÁNAK ÉS MELLÉKFOLYÓINAK SZABÁLYOZÁSÁRÓL,

EZEN FOLYÓK VÖLGYEINEK ÁRMENTESÍTÉSÉRŐL, ÚGYSZINTÉN A VÍZSZABÁLYOZÓ ÉS ÁRMENTESÍTŐ TÁRSULATOK IGAZGATÁSI SZERVEZETÉRŐL.

(Szentesítést nyert 1884. évi április hó 26-án. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1884. évi május hó 1-én.)

I. FEJEZET.

1. §.

A Tisza és mellékfolyóinak szabályozása, úgyszintén mindezen folyók völgyeinek ármentesítése, ideértve a Temes-Bégavölgyet is, műszaki tekintetben egységes egészet képez, mely a közmunka és közlekedési miniszter vezetése alatt hajtatik végre.

Az ármentesítést és belvízlevezetést a létező törvények és a jelen törvényczikk értelmében s a közmunka- és közlekedésügyi miniszter alatt a társulatok eszközlik. A hajózási szempontból szükségessé vált vagy az állam által már megkezdett mederszabályozást az állam saját költségén hajtja végre.

Jegyzet. A jelen törvény életbelépte előtt az 1850 junius 16-án kelt császári rendelet (Birodalmi törvény- és kormánylap 1850-ből LXXV. darab 238 sz.) és az 1856 okt. 9-iki cs. kir. kereskedelmi miniszteri rendelet (Birodalmi törvénylap 1856: XLVIII. darab, 194. sz.) voltak érvényben.

A Tisza és mellékfolyóinak szabályozását és ezen folyamok völgyeinek ármentesítését az e czélra alakult, autonom szervezettel biró, társulatok eszközlik. Ezek azonban ebbeli feladatuknak azért nem felelhettek meg teljesen, mivel a szabályozási, főkép pedig az ármentesítési munkálatok, noha szerves összefüggésben állanak egymással s így a siker nagy részben a végrehajtási sorozat helyességétől függ, a kellő sorrend

megtartása és összefüggés nélkül hajtattak végre. Ezen eljárás folytán az így végrehajtott ármentesítésen kívül eső, több vidéknek helyzete megrosszabbult, a mennyiben mások mulasztásai miatt a rendesnél nagyobb árvíz-veszélylyel kellett küzdeniök.

Ezen bajok orvoslását czélozzák a jelen törvényben foglalt intézkedések, melyeket a kormány az 1881 : LII. t.-cz. 10. §-ában nyert utasításhoz képest terjesztett a törvényhozás elé.

A Tisza és Bodrog mellékfolyó szabályozásának folytatólagos munkálatairól (valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről) az 1894 : III. t.-cz. szól és pedig :

1. §. A földmívelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a Tisza és Bodrog mellékfolyónak a bemutatott tervek szerint eszközlendő folytatólagos szabályozását, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezését 1892. évtől számítandó legfeljebb 12 év alatt végrehajthassa.

2. §. Ezen törvény értelmében a vízlefolyás és hajózás szempontjából szükséges átvágásokat és mederrendezéseket, nemkülönben az ezen czélból szükséges partbiztosításokat is az állam saját költségén hajtja végre és tartja fenn.

A mennyiben az állam által így végrehajtandó partbiztosítás valamely ármentesítő társulat védműveinek érdekében is szükséges, az érdekelt társulatnak az előállítási költségekhez való hozzájárulási összege nagyobb nem lehet, mint a mennyibe a társulati védművek más módon való megvédése kerülne.

3. §. A felett a kérdés felett, hogy csakugyan a társulat érdeke is teszi-e szükségessé és mennyiben az állam által létesítendő partbiztosítást, — valamint az esetben, ha ez a társulat érdekében is szükséges, de a hozzájárulás iránt egyezség nem jő létre, a társulat hozzájárulásának kérdése felett is a tiszavölgyi társulatok központi bizottságának meghallgatása után és a netaláni kivételes méltánylást érdemlő körülmények figyelembevételével a földmívelésügyi miniszter határoz.

4. §. Az 1. §-ban körülírt munkáknak a felügyeleti költségekkel együtt 17,000.000 frtra előirányzott költségeiből 1,500.000 frt az 1892. és 1893. évi állami költségvetésekben már fedeztetvén, a fenmaradó 15,500.000 frt fedezése későbbi törvény-intézkedéseknek tartatik fenn.

5. §. A Ferencz-csatornáról szóló 1870. évi XXXIV. törvényczikkel beczikkelyezett engedély-okmány 1. §-ának *d)* pontjában foglalt azon határozmány megváltoztatása iránt, mely szerint az engedélyes köteles legyen a Ferencz-csatornát a borjasi átmetszésig meghosszabbítani — külön törvény fog intézkedni.

6. §. E törvény kihirdetése után azonnal életbelép és végrehajtásával a földmívelésügyi és pénzügyminiszter bizatik meg.

A tervszerű szabályozás útjában álló akadályokat a jelen törvény az által akarja elhárítani, hogy a társulatok hatáskörét és felelősségét pontosan körülírja s okszerű munkafelosztást létesít. E mellett a törvény még két irányú lényeges reformot tartalmaz. Egyfelől ugyanis a kormány ellenőrzési, felügyeleti és beavatkozási joga arra nézve, hogy a társulatok az administratiót jól, helyesen és törvényszerűen gyakorolják, a szükséghez képest erősíttetik, másfelől az ármentesítéshez való hozzájárulás maximuma (23. §.) állapíttatik meg, melyen túl az ármentesített területeknek őstermelési értéke már megtámadva lenne.

2. §.

A Tisza és mellékfolyói völgyein a feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vízszabályozó és ármentesítő társulatok új beosztással szervezendők.

Ezen új beosztás szerint történt szervezések az előbb létezett és a szervezésbe bevont társulatok pénzügyi különállását a multból eredő s azon terhekre nézve, melyek a töltéseknek egyenlő biztonságot nyújtó méretekben leendő kiépítésére szükségesek, meg nem változtatják. Egyébiránt az egyesítés feltételeinek és módozatainak meghatározása az illető érdekeltek egyezkedéseinek tartatik fenn, a mennyiben pedig azok a közmunka- és közlekedésügyi miniszter* által a körülményekhez képest kitűzendő záros határidő alatt sem tudnának megegyezni, a tiszavölgyi központi bizottság meghallgatása mellett, esetről esetre a közmunka- és közlekedésügyi miniszter dönt.**

3. §.

Felhatalmaztatik a közmunka- és közlekedésügyi miniszter, hogy a közérdek vagy egyöntetű árvédelem szempontjából a Tisza és mellékfolyói völgyein azon árterületeket, a melyek eddigelé védtöltések által biztosítva nincsenek, a végett hivatalból valamely fennálló társulathoz csatolhassa, esetleg az ilyen árterületek érdekeltségét hivatalból társulattá alakíthassa. Első esetben az illető társulat az ily területet a jelen törvény 13., 14., 15., 16., 17. §-aiban előírt ártérfejlesztési és osztályozási eljárás mellett kötelékébe vonja, a bevonás idejétől kezdve, az osztályozás alapján megállapított kivetési kulcs szerint a társulati járulékokkal megterheli s ennek fejében a bevont terület árvíz elleni biztosítása végett szükséges védépítkezéseket, mint a már létező társulati védépítmények kiegészítő részét létesíti. Oly területek pedig, melyek magaslatok által lévén elzárva, egyik társulat ártérfejlesztésébe sem vonhatók be, külön társulattá alakítandók s ez esetben az érdekeltekre háramlandó teher nem lehet nagyobb, mint azon értékemelkedés, mely az ármentesítés folytán éretett el. Az ily külön társulatok alakításáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő. Felhatalmaztatik továbbá a közmunka- és közlekedési miniszter arra is, hogy mindazon esetekben, midőn a műszaki ártér-fejlesztés alapján

* A hol a törvény m. kir. közmunka- és közlekedésügyi minisztert említ az 1889 : XVIII. t.-cz. folytán a m. kir. földmivelésügyi minisztert kell érteni.

** A miniszter határozata a közig. bírósághoz felebbezhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 59. §. 1. p.)

ugyanazon terület több társulat árterébe tartozónak tűnik ki, ezen közös árterületet az érdekelt társulatok és a tiszavölgyi központi bizottság meghallgatása után, az illető társulatok között oszsza meg, illetve a társulatok közötti határvonalat állapítsa meg.

A miniszter határozata a közig. bírósághoz felebbezhető. (1896 : XXVI. t.-cz. 59. §. 2. és 3. p.)

A vízszabályozási társulatokról szóló 1871 : XXXIX. t.-cz. szerint ármentesítő vagy vízszabályozó társulat alakítása az érdekelt birtokosok többségének szabad elhatározására volt bízva. Ez az intézkedés azonban oly esetben, midőn a folyó mellett fekvő valamely terület birtokosai társulatot nem alakítván, a megfelelő ártérnek töltések általi biztosításáról nem gondoskodtak, hátrányosnak bizonyult nem csak a védtelen területre nézve, hanem a védtöltésekkel már biró szomszéd társulati árterületekre nézve is. Mert habár ily esetben a társulat, árterületének határán épített keresztöltés által védheti meg területét a szomszéd területből beömölhető árvíz ellen, mégis már magának ezen keresztöltésnek fölépítése is oly költséget okoz, mely nem lett volna szükséges, ha a töltés-vonal a folyó mentén szakadatlan folytonosságban felépült volna; ezen felül pedig az ilyen keresztöltés az előtte elterülő sikvíz hullámrombolásai miatt csak aránytalan költekezés mellett védhető meg és tartható fenn.

A jelen szakasz ennél fogva felhatalmazza a kormányt, hogy az érdekelt birtokosok önkénytes elhatározása hiányában is alkalmas módon gondoskodhassék az árterületek kellő biztosításáról. (Miniszteri indokolás.)

A tiszavölgyi társulatról s annak központi bizottságáról intézkednek a 26—32. §-ok

4. §.

Az érdekeltek az alapszabályokban megállapított időközökben és módon közgyűlésre hivandók össze.

A közgyűlésen minden 100 ártéri becshold, vagy 1000 frt értékemelkedés tulajdonosa — a szerint t. i. a mint azt a közgyűlés alapszabályaiban eleve megállapítja — egy szavazattal bir, a 100 becsholdnál, illetőleg 1000 frt értékemelkedésnél többet képviselő ártéri birtokosok vagy teljhatalmi megbizottjaik pedig annyi szavazattal birnak, a hány 100 becsholdas részletnek, illetőleg 1000 frt értékemelkedésnek tulajdonosai. A 100 becsholdnál, illetőleg 1000 frt értékemelkedésnél kevesebbet képviselő birtokosok pedig csoportba állanak s megbizottjaik által a közgyűlésen annyi szavazattal birnak, a hány 100 becsholdat, illetőleg 1000 frt értékemelkedést ártéri birtokuk összlete képvisel. Az esetre pedig, ha a 100 becsholdnál, illetőleg 1000 frt értékemelkedésnél kevesebbet képviselő birtokosok önként nem csoportosulnak, a községi előljáróság által a

fentebbi módon képviseltetnek. A megbizottak nevei a társulati elnöknek előre bejelentendők.

A már létező társulatok kötelesek alapszabályaikat, a mennyiben azok másként intézkednének, ezen határozathoz képest módosítani.

5. §.

A közgyűlés főbb teendői:

a) A társulati alapszabályoknak megállapítása vagy módosítása.

Az e tekintetben hozott határozatok az alapszabályokkal együtt életbeléptetésük előtt jóváhagyás végett a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felterjesztendők.

b) A társulat tisztviselői és szolgaszemélyzete, nemkülönben a gátőrök létszámának és díjazásának, úgyszintén a választmány és a tisztviselők hatáskörének, azok egymáshozi viszonyának a jelen törvény rendelkezéseinek figyelembe vételével és a közmunka- és közlekedésügyi miniszter jóváhagyásának fentartásával meghatározása.

c) Az évi költségelőirányzat és a társulati kiadások fedezési módjának a választmány javaslata alapján való megállapítása.

Ez utóbbi határozatok a megelőző év október 15-ig az illetékes kir. folyammérnöki hivatal útján jóváhagyás végett a közmunka- és közlekedésügyi miniszterhez felterjesztendők.

Ezen határidőnek kellőleg nem igazolt elmulasztása esetére a közmunka- és közlekedésügyi miniszter az illető társulatra 100—500 frtig terjedő birságot róvhat, mely birság az 1880 : XX. t.-cz. 17. §-a értelmében alakítandó tartalékalap javára fizetendő be.

A felterjesztett költségelőirányzat iránt a közmunka- és közlekedésügyi miniszter a költségelőirányzatnak a kir. folyammérnöki hivatalhoz való beterjesztésétől számított 60 nap lefolyása alatt határoz, — ha a miniszter ezen idő alatt nem nyilatkoznék, a költségelőirányzat helybenhagyottnak tekintendő.

Az 1880 : XX. t.-cz. 17. §-a szerint a tartalékalap akként alakíttatik, hogy egyfelől a tiszavölgyi vízszabályozó és ármentesítő társulatok által az idézett törvény alapján felvett kölcsönök 6 %-ka a tartalékalap javára visszatartatik, s másfelől a kölcsönkötvények elárusításánál netán befolyó többlet aránylagos része is ezen alaphoz csatoltatik. Ezen tartalékalapból, mely a pénzügyminiszter által kezeltetik, az egyes társulatok hátralékos járulékai előlegezésképen fedeztetnek.

L. még a 9752 1897. sz. földmívelésügyi min. rendeletet az 1885 : XXIII. t.-cz. 93. §-ának jegyzetével.

6. §.

A társulati választmány áll: az elnökből és legalább négy tagból.

A választmány a társulati igazgatás élén áll s mint ilyennek az összes társulati tisztviselők alá vannak rendelve.

Megválasztja a társulat összes tisztviselőit (8. §.), ellenőrzi azok működését, főleg pedig a társulati pénztár kellő kezelését, — kötelessége átvizsgálni a társulat könyveit, iratait s pénztárát s teljesíti általában mindazt, a mit az 1871 : XXXIX.. — és 1879 : XXXIV. t.-cz.* — a jelen törvény, a kormány rendeletei és az alapszabályok, valamint a közgyűlés egyes határozatai reá ruháznak.

A választmány kötelességének pontos teljesítéséért annak tagjai felelősek.

7. §.

A társulatok tisztviselői személyzete az igazgatóból, főmérnökből (mérnökből), a szükséges számú szakaszmérnökökből, pénztárnokból, ellenőrből s a szükséges segédszemélyzetből áll.

Az igazgató és a főmérnök (mérnök) rendszerint fegyelmi eljárás vagy bűnvádi elitélés alapján bocsáthatók el; a társulati elnöknek azonban, ha ebben a társulati választmánynak az összes tagok $^2/_3$ része hozzájárulásával alkotott határozatával támogattatik, jogában áll a szolgálati viszonyt egy évi felmondás útján bármikor megszüntetni.

A kisebb társulatoknak megengedtetik, hogy a mennyiben anyagi helyzetüknél fogva mindezen tisztviselőket nem alkalmazhatnák, feladataik megoldásának koczkáztatása nélkül a közmunka- és közlekedési miniszter hozzájárulásával kevesebb tisztviselőket alkalmazhassanak.

8. §.

A társulati tisztviselők választása ellen, a választások megejtésétől számított 15 nap alatt a közmunka- és közlekedési miniszterhez lehet felfolyamodni, ki a választásokat akár egyenként, akár összeségükben megsemmisitheti, mely esetben a megsemmisítés által megüresedett állomások betöltése iránt szükséges intézkedés haladék nélkül eszközlendő.

* Ezen két törvényt a vízjogi törvény 193. §-a hatályon kívül helyezi.

9. §.

Az igazgató a társulati igazgatást vezeti s utasításait a választmánytól, illetőleg annak együtt nem léte esetén az elnöktől veszi.

10. §.

A műszaki teendőket a főmérnök (mérnök) végzi.

Főmérnöknek (mérnöknek) csak az választható, ki mérnöki oklevéllel bir és vízszabályozási vagy ármentesítési építkezéseknél töltött két évi gyakorlatot igazol, szakmérnöknek azonban földmérői oklevéllel ellátott egyén is megválasztható, ha két évi gyakorlatot igazol.

11. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó társulatok igazgatási költségeiket, mialatt tisztviselőik és szolgáiknak fizetése és minden mellékilletménye, továbbá az irodai költségek értetnek, nem különben az árvédelem által igényelt kiadásokat, a mennyiben más alap rendelkezésre nem állana, a társulati tagokra való kivetés útján tartoznak fedezni.

Az árvizek által megrongált védművek helyreállítására szükséges költségek, hasonlóan kivetés útján fedezendők. Hogy ezen költségek kivételes esetekben kölcsön útján fedeztethessenek, arra az engedelyt a közgyűlés kérelmére a közmunka- és közlekedési miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg adja meg.

A meglevő védműveknek az eredeti méreteken túl menő erősítése és tökélyesítése, valamint az új munkáknak költségei kölcsön útján fedezhetők.

12. §.

Az alakulandó, nemkülönben a már létező társulatoknál, a melyeknél az ártér még meg nem állapíttatott, vagy a melyeknél az ártér újbóli megállapítása szükséges, az ártérfejlesztés alapjául az ottani — az ezen ártérfejlesztésig tapasztalt legnagyobb árvízszin veendő.

Az ártérfejlesztés és osztályozás foganatosítása vagy megujítása iránt elsőfokulag a társulat közgyűlése határoz és ez iránti határozatát a társulati érdekeltekkel 30 nap alatt közli.

Az ily határozatban meg nem nyugvó fél panaszát az értesítéstől számítandó 15 nap alatt a társulati elnöknek benyujtani köteles, ki azt

ugyancsak 15 nap alatt másodfokú és végérvényes határozathozatal végett a közmunka- és közlekedési miniszterhez felterjeszti, ki a központi bizottság meghallgatása után határoz.

A közmunka- és közlekedési miniszter a műszaki ártérfejlesztésnél követendő eljárást rendeleti úton szabályozza

A társulat előterjesztése vagy az érdekeltség egy részének felfolyamodása alapján a közmunka- és közlekedési miniszter állapítja meg azon vízszineket, melyek a műszaki ártérfejlesztésnél alapul veendők.

L. az 1885. évi 41330. sz. m. kir. közmunka- és közlek. miniszteri rendeletet.

13. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó társulatoknál az előző szakasz értelmében eszközlendő ártérfejlesztés eredményének tárgyalására vonatkozólag a következők határoztatnak.

Elkészíttetvén a műszaki ártérfejlesztés, az a választmány által a társulat székhelyén 30 napi közszemlére tétetik ki s azon idő alatt mindenki által megtekinthető.

Az ártérfejlesztési munkálat kitételének idejéről és helyéről az érdekeltek a társulati alapszabályokban megállapított módon értesítendők.

Ha egyesek a munkálat ellen panaszt emelnek, tartoznak ezt a társulati közgyűlésnek bejelenteni.

A közgyűlés a beadott panaszok elbirálására a felmerült szükséghez képest egy, vagy tekintettel a különböző vidékekre, több bizottságot küld ki. Minden bizottság 5 tagból áll s érvényes határozathozatalra 3 tagnak jelenléte szükséges. A bizottság a hozzá utasított panaszok tárgyában helyszini tárgyalás alapján elsőfokulag határoz és határozatait a közgyűlésnek tudomásvétel és kihirdetés végett bejelenti.

Az elsőfokú határozatban meg nem nyugvó fél panaszát a gyűlés napjától számítandó 30 nap alatt az elnöknek benyujtani köteles, ki azt 15 nap alatt a társulat működése feletti felügyelettel és ellenőrködéssel megbizott törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) átküldeni tartozik. Ha ezen határidő alatt az előző pontban jelzett törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) panasz be nem nyujtatott, az elsőfokú határozatok minden egyes érdekelt félre kötelezőkké válnak és későbbi felszólalásnak hely nem adatik.

Ha az érintett törvényhatóság fentemlített tisztviselője a bemutatott iratok s különösen a helyszini szemléről szóló jegyzőkönyv alapján határozatot nem hozhat, újabb helyszini szemle tartandó.

Ezen helyszini szemle azon árterületekre nézve, a melyek a felügyeletet és ellenőrködést gyakorló törvényhatóság területén feküsznek, ezen törvényhatóság alispánjának (polgármesterének), ennek akadályoztatása esetében pedig helyettesének elnöklete alatt tartatik meg, ki hivatva van annak alapján határozni, azon területekre nézve pedig, a melyek más törvényhatóság területén feküsznek, az illetékes helyi törvényhatóság alispánjának (polgármesterének) vagy akadályoztatása esetében helyettesének elnöklete alatt foganatosíttatik, ki köteles a szemle eredményéről szóló jegyzőkönyvet határozathozatal végett a felügyeletet és ellenőrködést gyakorló törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) átküldeni.

A 3480/1902. sz. m. kir. földmivelésügyi min. határozatot l. a vizjogi törvény 105. §-ának jegyzeténél.

14. §.

A műszaki szemle, a mennyiben az szükséges, a panasz beadásától, illetve a felügyeletet és ellenőrzést gyakorló törvényhatóság alispánjának (polgármesterének) a szemle foganatosítására illetékes tisztviselőhöz intézett megkeresésétől számítandó 30 nap alatt megtartandó és erről az érdekelt felek legalább 15 nappal a kitűzött határnap előtt értesítendők.

Ezen szemle tagjai az alispán (polgármester), esetleg helyettesének elnöklete alatt az érdekelt felek vagy czeknek megbizottjai s a szemle elnöke által meghivott mérnök.

A szemle műszaki tagjai irásbeli véleményt adnak s a felügyeletet gyakorló törvényhatóság alispánja (polgármestere), esetleg helyettese az ügyben 15 nap alatt határoz.

Az alispánnak helyettesérőI az 1870 : XLII. t.-cz. 59. §-a * intézkedik, a mennyiben pedig az ily ügyek nagy számánál vagy azon indokoknál fogva, melyek az idézett törvényszakaszban felsorolva vannak, az alispánnak más módon való helyettesítése válnék szükségessé, ez iránt a törvényhatóság bizottsági közgyülése intézkedik ; azonban köteles ily határozatát jóváhagyás végett haladék nélkül a közmunka és közlekedési miniszterhez felterjeszteni.

Ugyanezen rendelkezés mérvadó a polgármesternek helyettesítése iránt is.

Az 1886. évi XXI. t.-cz. 69. §-a szerint: ha az alispán beteg, ha távol van vagy az alispáni szék üres, az alispáni teendőket a főjegyző teljesíti.

15. §.

Az ártérfejlesztési munkálat az előző 13. és 14. §-ok értelmében letárgyaltatván, oly társulatoknál, a melyek az ártérfejlesztést különböző vízszinek szerint eszközölteték, a társulati közgyűlés javaslatot tesz a közmunka- és közlekedési miniszternek a különböző vízszinek közt és a felvett legalacsonyabb vízszin alatt fekvő területek egymásközti hozzájárulási arányának megállapítása iránt s a közmunka- és közlekedési miniszter a Tiszavölgyi Társulat központi bizottságának meghallgatása után ez arányt megállapítja, mely arány a társulati kivetési kulcs készítésénél alapul szolgál s új osztályozás esetén sem változtatható meg.*

Ugyanezen mód szerint, azonban az alább felsorolt érdekeltek meghallgatásával, állapíttatik meg azon kulcs is, mely szerint a társulati védtöltések vagy más szabályozási műveletek által védett körtöltések, utak, vasutak, csatornák és épületek tulajdonosai az ármentesítési költségekhez oly arányban tartoznak hozzájárulni, a mennyivel többe kerülne saját építményük fentartása, illetőleg azok biztosítása, ha a védmű nem léteznék.

Ezen kulcsok megállapítása után a társulati közgyűlés az osztályozás elkészítésére legalább is 11 tagú bizottságot választ, mely az osztályozási munkát, tekintettel a talaj gazdasági értékére, illetőleg értékemelkedésére és az elárasztásnak gyakrabban vagy ritkábban történő ismétlődésére, annak időtartamára, — elkészítvén, azt a választmánynak bemutatja.

A választmány ezen osztályozási munkálatot a társulat székhelyén 30 nap közszemlére teszi ki, mely idő alatt mindenki által megtekinthető.

Az osztályozási munkálat kitételének idejéről és helyéről az érdekeltek a társulati alapszabályokban megállapított módon értesítendők.

Ha egyesek a munkálat ellen panaszt emelnek, tartoznak ezt a társulati választmánynak bejelenteni.

A választmány az osztályozási munkálatot, valamint a beérkezett panaszokat a közszemlére kitűzött 30 napi határidő elteltével az ezen czélra 15 nap alatt összehivandó közgyűlésnek bemutatja, mely közgyűlés a beérkezett panaszok iránt elsőfokúlag határoz s az osztályozási munkálatot elsőfokúlag megállapítja.

Az elsőfokú határozatban meg nem nyugvó fél panaszát a gyűlés napjától számítandó 30 nap alatt az elnöknek benyujtani köteles, mely

* A miniszter határozata a közig. birósághoz felebbezhető.

panaszok iránt a jelen törvény 14. §-ában kijelölt hatóság az ugyanezen törvény 14. és 15. §-aiban megállapított módon határoz.

Ezen szakasz intézkedései a Temes-Bégavölgyi vízszabályozási társulatra nézve mindaddig, míg nevezett társulat az 1882 : XXVI. t.-cz. értelmében állami kezelés alatt áll, érvénynyel nem birnak és ezen társulatnál úgy az osztályozást, valamint a kivetési kulcsot is — ugyancsak az állami kezelés tartamára — a közmunka- és közlekedési királyi miniszter végérvényesen állapítja meg.

L. még a 13. §. jegyzetét és a 10242/1891. sz m. kir. földmív. min. rendeletet a vízjogi törvény 77. §-ának jegyzeténél.

A jelen szakaszban azon helyes elv is érvényesült, mely szerint az ármentesítés költségeihez nem csak maguk az illető árterületi birtokosok, hanem mindazon érdekek is kötelesek járulni, melyek — mint a körtöltések, utak, vasutak, csatornák és épületek — az ármentesítésből hasznot húznak.

16. §.

Az osztályozással egyidejüleg és ugyanazon módon s eljárás szerint állapíttatik meg a kivetési kulcs is.

L. a 13. §. jegyzetét.

17. §.

Az alispánnak (polgármesternek) az ártérfejlesztés, osztályozás és kivetési kulcsra vonatkozólag hozott határozatai ellen, a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt birtokon belül csakis a törvények meg nem tartása, — vagy azok helytelen alkalmazása alapján lehet a közmunka- és közlekedési miniszterhez felfolyamodni, ki az esetben, ha az alispáni határozatot feloldja, az ügyet újabb határozathozatal végett egy más alispánhoz utasítja. Egyébként az alispán (polgármester) által hozott ily határozatokban meg nem nyugvó fél birtokon kívül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.

18. §.

Az ártérfejlesztési és osztályozási munkálat, valamint a kivetési kulcs végleges megállapítása után a társulati igazgató által az egész ártérről az adókatasterrel lehetőleg összhangzó ártértelekkönyv készíttetik, mely a tulajdonos nevét, az egyes területek helyrajzi számait s azoknak részenkénti osztályozását előtüntető térmértéket tartalmazza.

19. §.

A kivetett társulati évi költségjárulékok, valamint a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes ártéri birtokra eső részleteiről az illető ártéri birtok tulajdonosai a társulati igazgató által egyénenként értesítendők.

20. §.

Ha a jelen törvény 2. és 3. §-ai szerint újra szervezendő vagy hivatalból alakítandó társulat a közmunka- és közlekedési miniszter által kitűzendő határidőig alapszabályait meg nem alkotná s a választmányt meg nem választaná, vagy működését tényleg meg nem kezdené, a társulati tisztviselőket a közmunka- és közlekedési miniszter fogja alkalmazni.

Ezen tisztviselők a közmunka- és közlekedésügyi miniszter utasításai és rendeletei szerint tartoznak eljárni.

Ily esetekben a társulati ügyekben való véleményadás végett a közmunka- és közlekedési miniszter az ártéri nagyobb birtokosokból és az érdekelt községek képviselőiből bizottságot alakít, melynek ügyrendjét a közmunka- és közlekedési miniszter állapítja meg.

21. §.

Azon társulatoknál, melyekre nézve kimondatik, hogy azok védművei az egységes szabályozásra, valamint az összefüggő ármentesítésre való tekintettel — közérdekből fentartandók, ha a közmunka- és közlekedési miniszter azon meggyőződést szerezné, hogy az ily társulat a társulati védművek jó karban tartására és felügyeletére szükséges költségfedezetet előirányzatába fel nem vette, jogosítva van, a szükséges összegnek az előirányzatba való felvételét s a társulati tagokra való kivetését hivatalból elrendelni. Az ily társulatnak joga van ezen rendelet ellen annak vételétől számított 15 nap alatt a közmunka- és közlekedési miniszter előtt felszólalni; ha azonban a nevezett miniszter ezen felszólalás daczára is ragaszkodnék rendeletéhez, a társulat azt nyomban végrehajtani köteles.

A társulati választmány tagjai felelősség terhe alatt kötelesek a közmunka- és közlekedési miniszter által helybenhagyott költségvetésbe felvett összeget a társulati tagokra a kivetési kulcs arányában kivetni és an-

nak behajtásáról az 1879 : XXXIV. t.-cz. 6. §-a illetőleg az 1883 : XLIV. t.-cz. értelmében gondoskodni.

Az 1871 : XXXIX. és 1879 : XXXIV. t.-czikket hatályon kívül helyezte az 1885 : XXIII. t.-cz. 193. §-a.

22. §.

Ha az előző szakaszban körülírt társulat a fennálló törvényekben foglalt kötelezettségeknek eleget nem tenne, vagy a felügyeletet gyakorló folyammérnök által a helyszini vizsgálat alapján szükségesnek jelzett munkákat a közmunka- és közlekedési miniszter rendeletére a kellő időben meg nem indítaná, vagy a kellő gyorsasággal végre nem hajtaná, — a közmunka- és közlekedési miniszter ezen kötelezettség teljesítésére, valamint a folyammérnök által szükségesnek jelzett munkák végrehajtására záros határidőt tűzhet ki.

Ha az ily társulat kötelezettségének a kitűzött záros határidő alatt sem tenne eleget, — a miniszter az 1879 : XXXIV. t.-cz. 14. §., illetve az 1871 : XXXIX. t.-cz. 24. § a értelmében intézkedik.

Felhatalmaztatik továbbá a kormány, hogy a közigazgatási úton végrehajtandó munkákra szükségesnek mutatkozó összegeket az érdekeltségre a végrehajtás megindításakor azonnal és pedig, ha másként nem lehet, vagyis ártérfejlesztés és kivetési kulcs nem léte esetében ideiglenesen az ártérbe eső földbirtok után fizetendő földadó arányában kivethesse.

Az illetéktelenül beszedett járulékok megtérítése vagy kiegyenlítése csak a műszaki ártérfejlesztés befejezése és a kivetési kulcs megállapítása után fog megtörténni.

Az 1879 : XXXIV. t.-cz. 14. §-a, illetve az 1871 : XXXIX. t.-cz. 24. §-a a Tiszának és mellékfolyóinak vízszabályozására és ármentesítésére alakult azon társulatokra, melyek a jelen törvény 21. §-ában körülírt társulatok közé nem tartoznak, nem alkalmazhatók.

L. az előző szakasz jegyzetét.

23. §.

Ha a 21. és 22. §§. szerinti közérdekű társulatoknál az 1881 : XLII. t.-cz. elvei szerint kiszámítandó befektetett alaptőke meghaladja azon összeget, a mit a társulati alakulás alapjául felvett vízszin alatti ártér új kataszteri tiszta jövedelme húszszorosának 60%-a és azon társulatnál, melyhez magasabban fekvő ártér is vonatott be, — ennek új kataszteri

tiszta jövedelme húszszorosának 20%-a együttvéve kitesz, akkor — ezen többletet vagy az azután befektetendő alaptőkét az állam viseli.

Azon közérdekű társulatoknál pedig, melyek árterei az új földadókataszterben még mentesítés előtti állapotuk szerint vannak felvéve és melyeknek költségei az adóvisszatérítés czéljából az 1881 : XLII. t.-cz. értelmében nem is liquidáltattak, az általuk viselhető legnagyobb teher nem a fentebbi mód szerint, hanem — alakultak legyen azok önkényt, vagy alakíttattak legyen a jelen törvény 3. §-a értelmében — a szabályozás által elért értékemelkedéshez képest külön eljárás szerint állapítandó meg.

Azon területek által, melyeknél a pénzügyi különállás a 2. §. alapján történt új beosztás szerinti szervezések daczára is fenmarad, a pénzügyi különállás tartama alatt a jelen törvény 21., 22. és a jelen §. rendelkezései külön is igénybe vétethetnek.

Minden társulat, mely ezen szakasz rendelkezését igénybe venni kívánja, tartozik igazolni:

a) hogy az ártér műszakilag és pedig ott, a hol különböző vízszinek vannak, ezekre való tekintettel, fejlesztetett; esetleg, hogy a meglevő ártérfejlesztés a kormány által elfogadhatónak találtatott;

b) hogy az így fejlesztett ártér minden része, beleértve a 15. §. második bekezdése értelmében ujonnan bevonandó érdekelteket is, a költségekhez aránylag hozzájárul.

E czélra az 1881 : XLII. t.-cz. szabályai szerint a pótliquidatiók megejtendők, tekintet nélkül azon rendelkezésre, hogy a már liquidált alaptőkének a liquidálandó új befektetés legalább $^1/_4$-ét kitegye.

A túlterheltetés ezen megállapítása nem zárja ki azt, hogy rendkívül mostoha anyagi viszonyok fennállása esetén, vagy rendkívüli baleseteknél az illető társulat az állam részéről esetleg segélyben részesüljön.

Az 1882 : XXVI. t.-cz. értelmében állami kezelés alá vett temesbégavölgyi társulatra ezen szakasz rendelkezése nem terjed ki, s e részben külön törvény fog intézkedni.

Az 1881 : LII. t.-cz. 6. §-ának második bekezdése ezen törvény által nem érintetik.

L. az 77998/1896. sz. m. kir. földmív. miniszteri rendeletet az 1885 : XXIII. t.-cz. 115. §-ának jegyzeténél.

24. §.

A társulat tisztviselői fegyelmi vizsgálat alá vonhatók.

A fegyelmi vizsgálatot elrendelheti a társulat közgyűlése vagy választmánya, valamint a közmunka- és közlekedési miniszter.

A fegyelmi vizsgálatot elrendelő társulati közgyűlés és választmány, valamint a közmunka- és közlekedési miniszter a fegyelmi vizsgálat alá vont társulati tisztviselőt állásától felfüggesztheti, mely esetben a választmány az illető tisztviselőnek helyettesítéséről 15 nap alatt gondoskodni tartozik.

A fegyelmi eljárásra vonatkozó utasítás kibocsátásával a közmunka- és közlekedési miniszter bizatik meg.

V. ö. az 1885 jul. 4. 22981. sz. m. kir. földmív. min. rendeletet.

25. §.

Az 1879 : XXXIV. t.-cz. 15. §-a a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatokra nézve a következőképen módosíttatik :

A társulatok az állami felügyeletért gátkilométerenként 3 forintnyi évi átalányt tartoznak az állam pénztárába fizetni.

Ezen átalányon kívül a társulatok az állami felügyeleti czímen semmi néven nevezendő napidijak vagy utiköltségek fizetésével nem terhelhetők.

Az 1879 : XXXIV. t.-czikket az 1888 : XXIII. t.-cz. 193. §-a hatályon kívül helyezvén, ezen szakasz már nem bír érvénynyel.

II. FEJEZET.

26. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó vízszabályozó és ármentesítő társulatok közös érdeküknek gondozása czéljából a Tiszavölgyi Társulatba belépni kötelesek. A Tiszavölgyi Társulat az alapszabályokban megállapított időben és módon közgyűlést tart.

A közgyülésen minden oly társulat, melynek ármentesített területe 10,000 katasztrális holdnál kevesebb, egy szavazattal, — 10,000 katasztrális holdnál több, de 100,000 katasztrális holdnál kevesebb ármentesített területtel biró társulat két szavazattal, — 100,000—200,000 katasztrális

holdnyi ármentesített területtel biró társulat három szavazattal rendelkezik és minden további 100,000 hold után a szavazatok száma egygyel szaporodik.

Egyébként ezen közgyűlés hatásköre a közmunka- és közlekedési miniszter által megerősített alapszabályokban foglalt határozatok szerint a jövőre is fentartatik.

Az 1880 : XX. t.-cz. 19. §-a szerint a tiszavölgyi vízszabályozó és ármentesítő társulatok központi bizottságának szervezéséről és hatásköréről külön törvény fog intézkedni. Ennek felelnek meg a jelen fejezetben foglalt rendelkezések.

27. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó vízszabályozási és ármentesítő társulatokat közösen érdeklő ügyeikben a központi bizottság képviseli.

A központi bizottság áll:

a) a közgyűlés által választandó elnökből és két alelnökből;

b) 21 rendes és 10 póttagból; kik közül hat rendes és három póttag a felső-tiszai, három rendes és két póttag a középtiszai, hat rendes és három póttag az alsó-tiszai, négy rendes és két póttag a körös-berettyói, két rendes és egy póttag a temes-bégavölgyi érdekeltek sorából választandó;

c) a kormány részéről kiküldött három rendes és három póttagból, kik közül egy rendes és egy póttagot a közmunka- és közlekedési miniszter, egy rendes és egy póttagot a pénzügyminiszter s egy rendes és egy póttagot a belügyminiszter nevezi ki;

d) a Tisza és mellékfolyóinak felügyeletével megbizott középítészeti felügyelőkből.

28. §.

A központi bizottság minden tagja, a középítészeti felügyelők kivételével, szavazati joggal bir.

Szavazatok egyenlősége esetében az elnök szava dönt.

Érvényes határozathozatalra a kormány küldöttein kívül legalább hat választott tag jelenléte szükséges.

29. §.

A központi bizottság jogosítva van:

a) a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatokat közösen érdeklő

ügyekben azok nevében nyilatkozni, különösen szabályozási tervek, megállapodások és intézkedésekre nézve azoknak végleges megállapítása előtt a kormánytól ily ügyekben hozzá intézendő felhivás folytán vagy saját kezdeményezéséből véleményt adni, nem különben az egyes társulatok méltányos kérelmeit a kormánynál támogatni;

b) az 1880 : XX. t.-cz. vagy az ezzel megegyező újabb törvény alapján felveendő kölcsönök engedélyezése és az alakulandó tartalékalap kezelése körül az idézett törvény keretében eljárni s általában a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatok hitelérdekében szükséges javaslatokat megtenni, mely czélból kötelesek a társulatok a gazdasági és pénzügyi állapotaikról szerkesztett kimutatásokat a központi bizottságnak évenként beküldeni;

c) véleményt adni a társulatok szerves intézkedéseinek megállapításánál és módosításánál.

30. §.

A központi bizottság működésével járó költségek a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatok járulékai által fedeztetnek

Ezen járulékokat a közgyűlés állapítja meg s azok az egyes társulatokat az ármentesített vagy érdekelt terület holdszám szerinti arányában terhelik.

Ezen járulékok a közadóbeli tartozások elsőbbségét élvezik s nem fizetés esetén az illető társulattól, mint ilyentől, a közadók módjára hajtatnak be.

31. §.

A központi bizottság üléseiről szóló jegyzőkönyvek egy-egy példányban az ülés napjától számitandó 15 nap alatt a m. kir. belügy-, pénzügy- és közmunka- és közlekedési miniszteriumnak bemutatandók.

32. §.

A központi bizottságnak, nemkülönben a jelen törvény hatálya alá tartozó vízszabályozó és ármentesítő társulatoknak összes levelezései, ha hivatalos pecséttel és boritékon ezen megjegyzéssel: «Tiszavölgyszabályozása ügyében» el vannak látva, postadíj-mentesek.

L. az 1885 : XXIII. t.-cz. 128. §-ának jegyzetét.

III. FEJEZET.

33. §.

Az 1871 : XL. t.-cz.-nek az árvédelemre vonatkozó határozatai a következőkkel egészíttetnek ki.

A társulat köteles a védekezéshez szükséges anyagokat és eszközöket a rőzse kivételével a megelőző év deczember 20-ig, a rőzseanyagot pedig minden év február 20-ig beszerezni és a védgátak mentén czélszerűen elhelyezni s annak megtörténtét az illetékes kir. folyammérnöki hivatalnak bejelenteni.

Ha valamely társulat az előző pont rendelkezéseinek idejekorán eleget nem tesz, a szükséges védanyagoknak az eddigi gyakorlat szerint leendő beszerzése és kiszállítása iránt, az illetékes kir. folyammérnöki hivatal útján és a társulat terhére a közmunka- és közlekedési miniszter intézkedik.

34. §.

Az illetékes járási szolgabirák, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok polgármesterei kötelesek a társulati igazgató megkeresése folytán az 1871 : XL. t.-cz. értelmében kiállítandó munkaerőt minden év deczember 10-ig községenként összeirni s az ekként készített összeirást a társulati igazgatónak ugyanazon határidő alatt rendelkezésére bocsátani.

A társulati igazgató köteles az előző pont értelmében összeirt munkaerőnek árvízveszély esetére czélszerű alkalmazása iránt intézkedni s erről az illető községi előljáróságot deczember 30-ig értesíteni.

A közerő összeirása és alkalmazására vonatkozó kimutatás egy-egy példánya az előző pontban megállapított határidő alatt az illetékes alispánnak és járási tisztviselőnek, valamint az illetékes kir. folyammérnöki hivatalnak a társulati igazgató által megküldendő.

Ezen szakasz már nincs érvényben. Lásd a 25. §. jegyzetét.

35. §.

Az 1871 : XL. t.-cz. 23. §-a a következőleg egészíttetik ki:

Ily esetekben a hatóságilag megállapított munkabérnek a társulat

általi megfizetése mellett, a társulati megbizott által kijelölt számú munkaerő hatóságilag kirendelendő.

Ezen szakasz már nincs érvényben l. a 25. §. jegyzetét.

36. §.

Az árvíz beálltával a védekezési intézkedéseket a társulat részéről kizárólag a társulati igazgató és társulati főmérnök vezetik, kiket a társulat ez irányban teljes felhatalmazással ellátni köteles, kik viszont az árvédelem körüli intézkedésekért teljes felelősséggel tartoznak.

A m. kir. földmiv. miniszternek 12642/1897. sz. rendeletét l. a vízjogi törvény 147. §-ának jegyzeténél.

37. §.

Ezen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési-, a pénzügyi- és a belügyminiszterek bizatnak meg.

Az 1889 : XVIII. t.-cz. alapján a végrehajtási jog és kötelesség a m. kir. földmivelési, pénzügyi és belügyi minisztereket illeti.

XII.

BÉLYEGELÉS A VÍZJOGI TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSÁNÁL.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter 2245. sz. V/16. 1890. Valamennyi törvényhatóságnak.

Rendelet a vízjogi törvény végrehajtásánál előforduló bélyegek és illetékekre nézve.

A vízjogi törvény határozatainak végrehajtása körül az illetéki szabályok szempontjából felmerülő kérdések tárgyában a m. kir. pénzügyi, valamint a kereskedelemügyi miniszterekkel egyetértőleg a következőket rendelem:

1. A vízjogi törvény IV. fejezetének határozatai alapján alakuló vizitársulatok alapszabályai tekintettel arra, hogy ezek csak a társulat czélját működését és kezelési eljárását megállapító elveket és rendszabályokat tartalmazzák, az illetéki szabályok 1. §-ában felsorolt bélyegköteles okiratok fogalma alá nem esvén, illeték tárgyát egyáltalában nem képezik.

Továbbá bélyegmentesek:

a) a fentebb említett alapszabályok jóváhagyása iránt, valamint az ezen társulatok által a vízjogi törvény határozataiból kifolyólag a közigazgatási hatóságokhoz intézett egyéb beadványok; a peres eljárás kivételével az illetéki díjjegyzék 89. t. XII. *a)* pontja alapján;

b) az említett társulatokkal vízrendezési ügyeikben a vízjogi törvény 163—168. §§-ainak határozmányai alapján felvett azon jegyzőkönyvek, melyek a társulat beadványainak természetével bírnak, az illetéki díjjegyzék 53. tételének *e)* pontja alapján. A többi jegyzőkönyvek azonban az illetéki szabályok értelmében bélyegkötelesek;

c) az *a)* és *b)* pontok alatt említett beadványok mellékletei, ide értve a tervrajzokat, leírásokat, ártéri kimutatásokat stb. kivéve azonban a mellékletként használt eredeti okiratokat, melyek az illetéki díjjegyzék ide vonatkozó határozatai által megállapított bélyegilleték alá esnek;

d) a társulatok által tervezett vízi munkálatokhoz szükséges hatósági engedély, illetőleg a lejárt engedély megujítása iránt az elsőfokú közigazgatási hatósághoz intézett beadványok, tervek és műszaki leírások;

e) a társulatok által beadott felebbezések;

f) a 9. pontban említett szolgalmi eljárásra, valamint az ártérfejlesztés és hozzájárulási arány tekintetében a vízj. törv. 103. s következő §§-aiban meghatározott eljárásra vonatkozólag a közigazgatási hatósághoz intézett társulati beadványok.

Azon magánszerződések, melyek alapján a társulat munkálatait foganatosítás végett valamely vállalkozónak adja ki, bélyegkötelesek és a vonatkozó illeték az általános illetéki szabályokban meghatározott mérvhez képest rovandó le. A társulatok részére kiállított engedélyokiratok pedig az illetéki díjjegyzék 46. tételének 1. pontja alapján 1—2 ívenként 1 frt bélyegilleték alá esnek.

2. A vízrendőri kihágásokra vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, határozatok és az utóbbiak ellen benyújtott felebbviteli beadványok és az illetéki díjjegyzék 14. tétel *l)* illetve 49. tétel *s)* és 53. tétel *c)* pontjának rendelkezéseinek értelmében bélyegmentesek.

3. A vízjogi törvényben említett vízimunkálatokra — előmunkálatokra és a víz használatára szükséges hatósági engedély, illetőleg a lejárt engedély megujítása iránt a törvény 157. §-ában megállapított elsőfokú közigazgatási hatósághoz a törvény 161. §-ának rendelkezéseihez képest intézendő beadványok az illetéki díjjegyzék 13. tétel III. pontja alatt megállapított 50 kr. bélyeggel, az azok mellékletei pedig, ide értve az idézett 161. §-ban említett terveket és rajzokat is, melyek a bélyegköteles kérvény kiegészítő részét képezik, az illetéki díjjegyzék 73. tétel bevezető kikezdése és *a)* pontjának rendelései alapján ívenként 15 krnyi bélyeggel ellátandók, önként értetvén, hogy a 15 kros mellékleti bélyeg lerovása iránti kötelezettség a mellékletként netán csatolt oly eredeti okiratokra nem terjed ki, melyek minőségüknél fogva az illetéki díjjegyzék határozatai szerint külön okirati bélyegnek vannak alávetve.

A mennyiben azonban a használt papir nagysága az 1750 □ czentimétert meghaladja, az illeték szab. 44. §-a értelmében az említett iratok a fenti 15 kr., illetőleg 50 kr. bélyegilleték kétszeresével (tehát 30 kr., illetőleg 1 frt bélyeggel) látandók el.

A 161. §. értelmében eszközlendő beadvány mellékletei közül csak azon példány esik bélyegkötelezettség alá, mely a félnek visszaadatik, míg a másodpéldány, mely a vízikönyv okirattárában leendő elhelyezésre szolgál az illetéki díjjegyzék 74. tétel *f)* és a 79. tétel *c)* pontja határozatai értelmében bélyegmentes.

4. Az engedélyezési ügyekben hozott elsőfokú határozat elleni felebbezések után az illető díjjegyzék 13. tétel IV. 14. pontja rendelései értelmében ivenként 1 frt, és azon esetben, ha azok a másodfokú hatóság olyan határozata ellen nyújtatnak be, mely az első folyamodású hatóság határozatát helybenhagyja, ívenként 2 frt bélyegilleték rovandó le.

5. A vízjogi törvény 163—168. §§-ai által szabályozott engedélyezési

eljárás folyamán felveendő jegyzőkönyvek és előforduló beadványok az illetéki díjjegyzék 52. tétele *C)* illetve 13. tétel III. pontja alatt megállapított illetékmérvnek megfelelő bélyeggel látandók el, az ebbeli bélyegilleték lerovása iránti kötelezettség tekintettel az illetéki szabályok 89. §. *d)* pontjára, valamint az 1885 : XXIII. t.-cz. 169. §-ának rendeléseire, a jegyzőkönyvekre nézve a kérelmező vállalkozót, a beadványokra nézve pedig azon feleket terheli, kik azokat benyújtják.

E szerint a magánfelek érdekében felveendő jegyzőkönyvekre engedélyezési tárgyalás esetén (a törvény 166. §.) ívenként 50 kr. bélyeg alkalmazandó.

A 30 napi közszemlére kitétel alatt, vagy a tárgyalásnál írásban (163. §.) benyújtott ellenvetésekre és nyilatkozatokra, hasonlólag ívenként 50 krnyi bélyeg teendő.

6. A vízjogi törvény 172. §-a értelmében minden vízhasználat vagy vízi munkálat számára kiállítandó engedélyi okirat, mint hivatalos kiadvány az illetéki díjjegyzék 46. tétel 1. pontja alatt megállapított és az illetéki szabályok 20. §-ában előszabott módon lerovandó 1 frt bélyegilleték alá esik, a szabályszerű bélyeggel az engedélyokirat azon példánya lévén ellátandó, mely a kérelmező vállalkozónak kiadatik. A vízikönyv okirattárban elhelyezendő példány az idézett tétel 4. pontja értelmében bélyegmentes, de ellenőrzési tekintetből szükséges, hogy az utóbb említett példányra az, hogy a félnek kiadott engedélyokirat után járó 1 frt bélyegilleték szabályszerűen lerovatott, illetőleg, ha a lerovás elmulasztásának esetében a fél ellen a hivatalos lelet felvétetett, ezen körülmény mindig pontosan feljegyeztessék.

A vízikönyvekbe való bejegyzések, tekintettel az 1885 : XXIII. t.-cz. 181. és 182. §§-aira, melyek szerint ezen könyvek a közigazgatási hatóságoknál vezettetvén, tisztán hivatalos célokra szükséges nyilvántartási feljegyzések természetével bírnak, nem tárgyai a bélyegilleteknek s szintúgy a vízikönyvekben való bejelentések is, a mennyiben csak a nyilvántartásra, vagyis tisztán hivatalos célokból eszközlendők, az illetéki díjjegyzék 79. tétel *e)* pontjának rendelkezései értelmében bélyegmentesek, azonban a vízikönyvekből magánfeleknek kiszolgáltatandó hiteles másolatok az illetéki díjjegyzék 69. tétel 2. *b)* pontja alatt megállapított 1 frt bélyegilleték alá esnek.

8. A vízjogi törvény 190. és 191. §§-ainak értelmében az átmeneti intézkedések alkalmából felmerülő eljárás, valamint az erre szükséges beadványok és egyéb iratok bélyeg- és illetékmentesek.

9. A kisajátítással vagy szolgalommal járó munkálatoknál a bélyeglerovás következőleg történik :

A kisajátítási törvény alapján eszközlendő kisajátítási eljárásra vonatkozó minden beadvány, terv, összeírás, leírás, egyezségi jegyzőkönyv, becslevél, bizonyítvány vagy nyilatkozat, határozat, panasz és felebbezés bélyegmentes.

Magántársulatok, vagy magánfelek által eszközölt kisajátítások esetében azonban, a fentebb felsorolt okmányok, csak addig maradnak bélyegmentesek, míg más czélokra, mint a kisajátítási törvényben megállapított kisajátítási és telekkönyvi eljárás keresztülvitelére nem használtatnak.

A kisajátítások alapján fizetett kártalanítási összegekről szóló nyugták ellenben a II. fokozat szerint járó bélyegilleték alá esnek. (1881 : XXVI. t.-cz. 20. §-a.)

A vízjogi törvény értelmében megállapítandó szolgalmi eljárásra vonatkozó minden beadvány, jegyzőkönyv, összeírás, terv, stb. szabályszerűen bélyegzendő.

Az alkalmazandó bélyegilleték mérve ugyanaz, mint a megelőző 3. pont alatt említett engedélyezési eljárásnál előforduló beadványoké, és a felek közt a kártalanítási összeg megállapítása iránt a szolgalmi eljárás folyamán létrejött egyességek által megállapított jogügyletek és vagyonátruházások után az illeték az általános illeték szabályokban meghatározott mérv szerint rovandó le.

Mindennemű oly beadvány és okirat, mely az 1889 : XXX. t.-czikkben tárgyalt kölcsönök felvételére, legombolyítására, valamint az ily kölcsönökből törlesztendő kölcsönök és előlegek visszafizetésére vonatkozik, ideértve a kölcsönről kiállítandó főkötvényt is, úgy nemkülönben a magy. földhitelintézet által ezen kölcsönügyekben jövendőre kiállítandó mindennemű okirat és beadvány, az idézett törvényczikk 8. §-a értelmében bélyeg és illetékmentes.

Budapesten, 1890 január 30-án. *Gr. Szapáry.*

XIII.

UTASÍTÁS A VÍZRENDEZŐ TÁRSULATOK ÁRTERÜLETÉNEK MŰSZAKI FEJLESZTÉSÉNÉL KÖVETENDŐ ELJÁRÁSRA.

I. A műszaki ártérfejlesztés célja.

A műszaki ártérfejlesztés célja a végrehajtandó vízrendezési munkálatok által érdekelt területek kiterjedését és határát, műszaki felvételek segélyével oly módon megállapítani, hogy e művelet magába foglalja mindazon adatokat, a melyek az említett vízrendezési munkálatok keresztülvitelére alakult vagy alakulandó társulat keretében az árterületi részletek kiterjedésének, osztályozásának és tulajdonosainak megállapítása végett szükségesek.

II. A műszaki ártérfejlesztés útján beszerzendő adatok.

A műszaki ártérfejlesztés utján a következő adatok szerzendők be:

a) Azon legnagyobb árvíztömeg kiterjedésének határvonalai, a melynek színe alatt fekvő területek a czélba vett munkálatok által érdekelve vannak.

b) Azon vízszinek alatt fekvő területek határvonalai, a mely vízszinek, az árterületi részletek osztályozásánál alapul vétetnek.

c) Az árterületben fekvő birtokrészletek határvonalai.

d) Az egyes birtokosok árterületének kiterjedése, még pedig a társulati osztályozás szerint megkülönböztetve.

III. A műszaki ártérfejlesztés keresztülvitele.

1. Az árvízszinek megállapítása.

Oly esetekben, a midőn az ártérfejlesztésnél alapul veendő legmagasabb árvízszín mellett lefolyó víztömeg az árterületen minden akadály nélkül szétterült, az árvíz szinének magassága az árterülethez tartozó minden község határában, legalább minden ötezer holdnyi területen egy-egy biztos ponton hitelesen megállapítandó. Ezen megállapítás a helyszínén, az illető járás szolgabírájának vezetése alatt az illető kir. folyammérnöki hivatal, a társulat,

község és nagyobb birtokosok képviselőiből, valamint az ártérfejlesztő mérnökből alakult bizottság által, a feltalálható árvízjelek s szemtanúk bevallása alapján történik.

A bizottság eljárásáról hiteles jegyzőkönyvek szerkesztendők, s azok használat végett a társulatnak átadandók.

Oly árvíz által elborítható területekre nézve, a mely árvíz a fennálló védművek által gátolva az árterületet tényleg el nem önthette, azon vízszínmagasságok veendők alapúl, a melyeket az árvíz a folyó medrében, illetőleg a védművek közt elfoglalt.

Úgy az ártéren, mint a folyóban, illetőleg annak védtöltései között megjelölt árvízszinek tengerszín feletti magasságai az illető kir. folyammérnöki hivatal felügyelete alatt álló biztosan ismert magasságú főpontoktól kiinduló kétszeres lejtmérés által pontosan meghatározandók.

Azon előny, mely valamely területre nézve a vízrendezésből származik, nagy mértékben függ attól a körülménytől, hogy e terület minő időközökben s mennyi ideig szokott elárasztva lenni, vagyis a terület magassági fekvésétől. Azért minden oly vízrendező társulatnál, melynek területén a domborzati viszonyok jelentékenyen változók, helyes osztályozás és helyes kivetési kulcs csak úgy készíthető, ha az egyes árterület-részletek különböző magassági fekvése is figyelembe vétetik.

E végett szükséges még az egész árterület meghatározásánál alapul szolgáló legmagasabb árvízszínen kívül ennél alacsonyabb különböző vízszíneket is figyelembe venni s kimutatni az ezen különböző vízszínek közt eső és külön vízrajzi osztályt képező árterület-részleteket.

Hogy egyes társulatoknál kell-e ily vízrajzi osztály különböztetendő meg és minő közbenső vízszín-magasságok veendők fel, az teljesen a helyi és domborzati viszonyoktól, valamint a gyakrabban előfordúlni szokott különböző árvízszín-magasságoktól függ, úgy hogy erre nézve általános szabályokat felállítani nem lehet.

E kérdésekben az elhatározás a társulatot illeti, s a műszaki ártérfejlesztésnél alapul veendő vízszíneket a közmunka- és közlekedési miniszter csak azon esetben állapítja meg, ha ez iránt a társulat előterjesztést tesz vagy az érdekeltség egy része a társulatnak ez ügyben hozott határozata ellen felfolyamodást nyujt be.

A magyar kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter fentartja azonban magának azon jogot, hogy a kivételes esetekben a társulati érdekeltség felfolyamodása folytán, a folyóban megállapított árvízmagasságok vízszintes kivezetésének elvi alapjától eltérő módon is intézkedhessék.

2. Lejtmérési művelet.

A műszaki ártérfejlesztés kerületi vagy területi lejtmérés útján vihető keresztül:

A) Kerületi lejtmérés csak azon esetben alkalmazható, ha nem csak az alapúl veendő legmagasabb árvízszínnek, hanem az osztályozásra esetleg befolyással biró különböző vízszineknek hasonlított magasságai is az árterület különböző pontjain előre biztosan meg vannak határozva. Ez esetben az említett vízszínek határvonalai nyomjelző lejtmérés útján kipuhatoltatnak s a terület térképére felrajzoltatnak.

A kerületi lejtmérésnek nagy hátránya az, hogy az egyes árvízszínmagasságok helytelen felvétele folytán becsúszott hibáknak kiigazítása, csak újabb költséges lejtmérés útján történhetők meg; továbbá a határvonalak közt fekvő terület domborzati viszonyairól képet nem nyujt s így a helyes osztályozásra biztos alapot nem szolgáltat.

A jövőben kerületi lejtmérés útján eszközölt ártérfejlesztés, az előbbi pontban vázolt hiányosságai miatt csupán különös helyi viszonyok között fog az említett műszaki ártérfejlesztés gyanánt elfogadtatni.

B) Területi lejtmérésnél az alapúl vett legmagasabb árvízszín kiterülési határvonalainak hasonlított magasságait elég csak megközelítőleg ismerni a végett, hogy a lejtmérés a kellőnél jóval nagyobb területre ki ne terjesztessék, úgy ezen vízszín, mint az osztályozásnál használandó közbenső vízszinek határvonalai, a lejtmérési művelet befejezése s eredményének a térképre való felrakása után határozhatók meg pontosan.

Területi lejtmérés kétféle módon eszközölhető: vagy úgy, hogy a területen rendes négyszögalakú hálózat jelöltetik ki s a lejtmérés a kijelölt vonalakon halad, vagy úgy, hogy a lejtmérés a meglevő közutakon, dűlőutakon esetleg mesgyevonalakon halad.

a) Rendes négyszöghálózat szerint való lejtmérésnél, az árterület alakjához képest, legczélszerűbb irányban egy alapvonal s erre merőlegesen egymáshoz párhuzamos vonalak tűzetnek ki, mely utóbbi vonalak meglejtezetnek.

Minthogy a lejtmérési állomások hossza rendszerint 100° vagy 200 m. s az állomások közepén felállított műszer magasságának megmérése számbavehető hátráltatást nem okoz, az alapvonalra merőleges vonalakon, minden 50° vagy 100 m. távolságban egy-egy pont magasságának meghatározása könnyen kivihető.

Az alapvonalra merőleges vonalak egymástóli távola a terület domborzati viszonyaitól függ.

Főkellék az, hogy a terület domborzatában két szomszédos merőleges vonal közt ne legyenek az osztályozásra vagy az árterület határvonalára befolyással bíró s így figyelembe veendő egyenetlenségek. Egyes eltérések a mennyiben szabad szemmel észrevehető, a két szomszédos merőleges vonal között is befoglalandók a lejtmérési hálózatba.

A meglejtezendő vonalak a Rába-szabályozó társulat ártérfejlesztésénél 250° távolban tűzettek ki egymástól s az így végrehajtott területi lejtmérés, az ottani viszonyok közt teljesen megfelelt az ártérfejlesztés és osztályozás

követelményeinek. A Kőrös-Tisza-Maros között a meglejtezési vonalak 50 ölre esnek egymástól, úgy hogy ott minden 2500 □ ölnyi négyzet terület négy sarkpontjának magassága meg lett határozva, mivel ott oly művelet keresztülvitele czéloztatott, a mely nem csak az ártérfejlesztésnél és osztályozásnál legyen használható, hanem a terület domborzati viszonyait részletesen előtüntetvén, később a belvízcsatornázás és öntözési csatornák vonalozásánál és keresztülvitelénél is jó szolgálatokat tegyen.

A hol hasonló czél elérésére súlyt kell fektetni, a területi lejtmérésnek ily módon való keresztülvitele nagyon ajánlható s gazdasági tekintetből is előnyösebb, mintha a lejtmérés a későbbi belvízrendezésre és öntözésre való tekintet nélkül csupán az ártérfejlesztés és osztályozás követelményeinek megfelelő módon hajtatik végre, a belvízrendezés és öntözés czéljából pedig később egészen új felvételek eszközöltetnek.

A Kőrös-Tisza-Maros közti ártérfejlesztésre vonatkozó részletes feltételfüzet tájékozásúl, esetleg felhasználás végett ·/. alatt ide mellékeltetik.

b) Dülő-utakon és mesgyevonalakon való lejtmérésnél, minden dülő vagy birtokrészlet, mely mintegy 500 kat. holdra terjed, körüllejtezendő oly módon, hogy e kerületen a földszín magassága egymástól 50 öl távolra eső pontokon meghatároztassék. Ha a dűlő szélessége oly nagy, hogy benne figyelemre méltó domborzati különbségek fordulnak elő, akkor a dűlő hosszában a dűlő szélességéhez képest egy vagy több hosszvonal lejtezendő meg.

Bármily módon hajtassék is végre a lejtmérési művelet, úgy a lejtmérés ellenőrizhetése, mint annak későbbi felhasználhatása szempontjából szükséges, hogy a helyszínén mennél több meghatározott magasságú állandó jelek (fixpontok) helyeztessenek el.

Nagyon kívánatos, hogy ily állandó jelek a kerületi lejtmérésnél legalább minden második kilométernél alkalmaztassanak, a területi lejtmérésnél pedig minden 500 kat. holdnyi területre jusson egy ily állandó jel.

3. Térképezés és telekkönyvkészítés.

A kerületi lejtmérésnél a kipuhatolt vonalak a térképre felrajzoltatván, adják az árterület, illetőleg a mennyiben a helyesebb osztályozás végett közbenső vízszinek határvonala is kipuhatoltatott, az egyes vízrajzi zónák határvonalait. A területi lejtmérésnél előbb a lejtmérési pontok a térképre felrakatnak, s a hasonlított magasságukat jelző számok beiratnak, azután ezen pontok segélyével, magán a térképen állapittatnak meg úgy a legmagasabb, mint az osztályozás alapjául alkalmazandó különböző közbenső vízszinek határvonalai. Az árvízszinek, valamint az egyes birtokrészletek határvonalai a térképre felrajzoltatván, munkába vehető a kiviteli kulcs alapjául szolgáló osztályozás, melynek befejezése után a területkiszámítások keresztülvihetők s az ártértelekkönyv összeállítható.

Az ártérfejlesztés czéljaira oly helyeken, a hol kataszteri vagy egyéb

megbízható térképek állnak rendelkezésre, ezek használhatók s nem szükséges a területet újból felvétetni. Különösen czélszerű a kataszteri térképek használása; mert ez esetben legkönnyebb a tulajdonosok kipuhatolása, a birtokváltozások nyilvántartása s az árterület-részleteknek úgynevezett azonosítása a kataszteri részletekkel, mely utóbbi okvetlenül szükséges, ha a társulati költségekhez való hozzájárulás alapjául a kataszteri tiszta jövedelem vétetik, de nagyon előnyös a társulatokra nézve még azon esetben is, ha a hozzájárulás nem a kataszteri tiszta jövedelem alapján történik: mert a kataszteri tiszta jövedelem képezi alapját a maximalis költségvetés kiszámításának.

A hol kataszteri térképek használtatnak, nagyon természetes, hogy legczélszerűbb alapvonalul a kataszteri térképek valamelyik szélvonalát venni, mely esetben a belejtezendő párhuzamos vonalak nem csak egymás közt, hanem a kataszteri térképszelvényeknek az alapvonalúl vett szélvonalára merőleges szélvonalaira is párhuzamosak lesznek.

Az osztályozás keresztülvitelére nézve utasítást adni nem lehet, mert az, hogy valamely társulatnál mily alapon viendő keresztül az osztályozás, hány osztály állítandó fel, mikép állapíttassék meg a különböző osztályokba sorolt árterület-részleteknek teherviselési aránya, szükséges-e rajzi osztályozás vagy sem, annyira a helyi körülményektől, a társulat saját viszonyaitól függ, hogy az osztályozási módot csakis a társulat az ő autonom körében, de természetesen a törvényekben előirt eljárás mellett állapíthatja meg czélszerűen.

Az ártéri telekkönyvnek minden esetben tartalmazni kell az egyes ártéri részletek térképi számát, tulajdonosuk nevét, összes területét, valamint az ártéri részletből a különböző osztályokba eső területeket; a mennyiben pedig az ártérfejlesztés a kataszterrel összeköttetésbe hozatik, mind azon adatokat, a melyek az ártéri részletre vonatkozó kataszteri adatoknak gyors feltalálására, s az ártéri telekkönyv s a kataszter közötti összefüggés folytonos fentartása szempontjából szükségesek.

Budapesten, 1886. évi február 22-én. *B. Kemény.*

XIV.

MINTA-ALAPSZABÁLY A VIZHASZNÁLATI TÁRSULATOK RÉSZÉRE.

A ..... társulat alapszabályai.

I. Általános határozatok.

1. §.

A társulat czime: ..... társulat.
E czimet használja hivatalos pecsétjén is.

2. §.

A társulat tartama és fennállása nincs időhöz kötve.

3. §.

A társulat székhelye, hol köz- és választmányi gyüléseit is tartja: .....

4. §.

A társulat czélja és feladata: .....

5. §.

A társulat tagjai mindazok, kik annak jogszerüen megállapított árterületén ingatlan vagyonnal birnak.

A ki oly területet szerez, mely a társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

A társulat tagjai továbbá mindazon egyének, testületek és jogi személyek, melyek a társulat működése által közvetlenül érdekelve vannak.

II. A társulat szervezete.

6. §.

A társulat ügyeit intézik:

a) a közgyűlés,

b) a választmány,

c) az elnök (alelnök).

d) a tisztviselők.

III. A közgyülés.

7. §.

A társulat önkormányzati jogát közgyülésein gyakorolja.

8. §.

A közgyűlés hatásköréhez tartozik:

a) az alapszabályok megállapítása és módosítása,

b) az elnöknek és alelnöknek általános, a választmány, továbbá a számvizsgáló bizottság tagjainak viszonylagos szavazattöbbséggel három évre való megválasztása, felmentése és elmozdítása,

c) a társulat tisztviselői és alkalmazottjai létszámának és dijazásának, valamint szolgálati és fegyelmi viszonyainak megállapítása, úgy nemkülönben a választmány és a tisztviselők hatáskörének és azok egymáshoz való viszonyainak meghatározása,

d) a társulat által végrehajtandó munkák elrendelése, tervének és azok költségelőirányzatának megállapítása és a költségek fedezése iránt való intézkedés,

e) az évi munkasorozatnak megállapítása,

f) az évi költségelőirányzat és a társulati kiadások fedezési módjának megállapítása,

g) a számvizsgáló bizottság által megvizsgált számadások feletti határozás,

h) kivetések engedélyezése,

i) kölcsönök felvétele iránti határozás,

k) a társulat pénzeinek elhelyezése és kezelési módja iránti határozás,

l) a közgyűléshez intézett jelentések, úgyszintén a társulati tagok önálló indítványai feletti határozás,

m) jogok szerzése vagy elidegenítése,

n) tiszteletdijaknak, rendkívüli javadalmazásoknak és jutalmaknak engedélyezése,

o) a társulat felosztása vagy más társulattal való egyesülése iránti határozás,

p) mindazon ügyek, melyeket a törvények vagy miniszteri rendeletek a közgyűlés hatáskörébe utalnak.

Az *a), i)* és *o)* pont alatti ügyekben hozott határozatok csak a földmívelésügyi m. kir. miniszter jóváhagyása után válnak jogerősekké.

9. §.

Rendes közgyűlés évenként egyszer, az év ... havában tartatik.

10. §.

Rendkívüli közgyűlést a társulat elnöke bármikor egybehivhat; a választmány indítványára vagy pedig a társulat szavazattal biró tagjai egyharmad részének az ok és czél megjelölése mellett irásban kifejezett kérelmére pedig egybehivni köteles.

A mennyiben a társulati elnök a közgyülés összehivása iránt 8 nap alatt nem intézkedik, az érdekeltek a közgyülés összehivása iránt a földmívelésügyi m. kir. miniszterhez folyamodhatnak.

11. §.

A közgyülésre az összes társulati tagok, tehát úgy az önálló szavazattal birók, illetve azok megbizottjai, mint azok, a kik önálló szavazattal nem birnak, egyénenként posta útján a közgyülés tárgysorozatának közlése mellett legalább 8 nappal megelőzőleg meghivandók.

A közgyülési meghivó az érdekelt községek előljáróságának — az önálló szavazattal nem biró tagok név és érdekeltségi jegyzékével — tudomás végett, szintén megküldendő.

A közgyűlésekre a társulat mellé rendelt miniszteri megbizott is meghivandó.

12. §.

A közgyűlésen a szavazatjog az érdekeltség aránya szerint gyakoroltatik olyképen, hogy minden ..... kataszteri hold egy szavazatra jogosít.

Azok a társulati tagok, kiknek ártéri birtoka ..... kat. holdnál kevesebb, megfelelő csoportokba — lehetőleg községenként — összeállhatnak s megbizottjuk, illetve megbizottjaik által annyi szavazatot gyakorolnak, ahány szavazategység esik összesített ártéri birtokukra.

Az esetben, ha önálló szavazattal nem biró társulati tagok önként nem csoportosulnának, az őket együttesen megillető szavazati jogot a községi előljáróság, illetve annak képviselője gyakorolja.

A ..... kataszteri holdat meg nem ütő töredékek a szavazati jog megállapításánál nem vétetnek tekintetbe.

A társulat összes szavazatainak felénél több szavazatot egy érdekelt birtokos sem gyakorolhat.

13. §.

A szavazatra jogosultak száma és az általuk gyakorolható szavazatok mennyisége a választmány által évről-évre megállapítandó és jóváhagyás végett az év első közgyűlésének bemutatandó.

14. §.

Úgy az önálló szavazattal biró, mint a csoportosult ártérbirtokosok megbizottjai részére kiállított meghatalmazások két tanu által előttemezendők és e megbizó levelek a társulati elnökhöz a közgyűlés megnyitása előtt benyujtandók. Ezen idő után beadott meghatalmazások a közgyűlésen nem vétetnek figyelembe. *Sem a meghatalmazottak, sem pedig a községi előljáróknak helyettesei maguk helyett* mást ki nem küldhetnek, illetve ilyen további helyettesítés a közgyűlésen el nem fogadtatik. A közgyűlési tárgyalást megelőzi a megjelent tagok, illetőleg meghatalmazottjaik igazolása.

15. §.

A közgyűlés rendszerinti elnöke a társulati elnök, illetve alelnök. Ha a közgyűlésen való megjelenésben mindkettő akadályozva volna, a megjelentek a közgyűlés vezetésére magok közül választanak elnököt.

16. §.

Érvényes határozat csak a közgyűlési meghivóba felvett tárgyak felett hozható. Kivételnek e tekintetben oly indítványra nézve van helye, mely újabb közgyűlés összehivása végett tétetik. Önálló indítványok csak akkor tárgyalhatók, ha az elnöknek 15 nappal a közgyűlés napja előtt bejelentettek és így a tárgysorozatba felvétethettek. Az elkésve beadott indítványok a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatába veendők.

17. §.

A közgyűlés határozatképes, ha a jelenlevők által az összes szavazatok egy harmadrésze képviselve van.

Ha a közgyűlésen a tagok ily szavazatmennyiséggel képviselve nem lennének, 14 napon belül újabb közgyűlés hivandó egybe, a mely tekintet nélkül a megjelent társulati tagok által képviselt szavazatok mennyiségére, az első közgyűlés tárgysorozatába felvett ügyekben érvényesen határoz.

18. §.

A közgyűlés határozatait rendszerint a megjelentek viszonylagos szavazattöbbségével alkotja. Szavazategyenlőség esetén az elnök — érdekeltségi szavazatán felül gyakorlandó — személyi szavazatával dönt.

Az alapszabályok megállapítására és módosítására, valamint a kölcsönök felvételére vonatkozó határozatokhoz az összes tagok szavazatának általános többsége, a társulat feloszlását kimondó határozathoz pedig az összes tagok szavazatának kétharmad többsége szükséges.

Ily szavazatmennyiség hiányában a 17. §. rendelkezései szerint újból egybehivandó közgyülésen megjelentek — szavazataik mennyiségére való tekintet nélkül — az alapszabályok megállapítása és módosítása, valamint a kölcsönfelvétel iránt érvényesen határoznak.

A társulat feloszlásának kimondásához azonban mindenkor az összes szavazatok kétharmad többsége szükséges.

19. §.

Az ügyek tárgyalási sorrendjét az elnök állapítja meg, ő ügyel fel a tanácskozás zavartalan menetére. Ő hivja fel jelentkezésük sorrendje szerint a tárgyhoz szólni kivánókat.

20. §.

Az elnök a határozatot kérdés feltevésével a megállapítható többség szerint mondja ki, vagy ha szükségét látja, szavazást rendel el. Négy közgyűlési tag kívánságára a szavazást elrendelni köteles.

21. §.

A közgyülésről jegyzőkönyv vezetendő, melyben a megjelentek névsora az általuk képviselt ártérholdak és szavazatok számának feltüntetésével felveendő.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző aláirja s a közgyűlés által megbízott két tag hitelesíti.

22. §.

A közgyűlésekről szóló jegyzőkönyvek az önálló szavazattal biró társulati tagoknak, illetőleg megbizottjaiknak és a csoportosult társulati tagok meghatalmazottjainak, továbbá az érdekelt községek előljáróságának, a társulat tisztviselőinek, az illetékes vízépitészeti kerületi felügyelőnek, a társulat mellé rendelt miniszteri megbizottnak és ..... vármegye alispánjának megküldendők, ezenkívül egy példány a közgyűlés napjától számított 15 nap alatt a miniszteri megbizott útján a földmivelésügyi m. kir. miniszterhez is felterjesztendő.

23. §.

A közgyűlés határozatai, a mennyiben felebbezéssel nem támadtattak meg, az alispánhoz történt bemutatástól számított 15 nap alatt emelkednek jogerőre.

IV. A választmány.

24. §.

A társulat választmánya áll a társulati elnökből, alelnökből és .. választmányi tagból, kiket a közgyűlés a társulati tagok, illetve megbizottaik sorából választ. A választmányi tagság személyhez kötött jog.

Azonban ha valaki megszűnt társulati tag illetve ilyennek megbizottja lenni, választmányi tagsága azonnal megszűnik.

A társulat tisztviselői választmányi tagok nem lehetnek, azonban a választmányi üléseken jelen lenni tartoznak.

25. §.

A választmánynak rendszerinti elnöke a társulati elnök, illetve ennek akadályoztatása esetén az alelnök. Ha az ülésen való megjelenésben mindkettő akadályozva volna, a megjelentek maguk közül választanak elnököt.

26. §.

Érvényes határozathozatalhoz az elnökön kívül 4 tagnak jelenléte szükséges.

Ha a választmányi tagok ily számban meg nem jelennének, 8 napon belül új választmányi ülés hivandó egybe, melyen, az elnököt is beleszámítva, három tag érvényes határozatot hozhat.

27. §.

A választmányi tagok a választmányi üléseken csak személyesen — és pedig tekintet nélkül arra, hogy a közgyűlésen hány szavazattal birnak — fejenként gyakorolják szavazati jogukat.

Szavazatok egyenlősége esetén az elnök — ki csak ily esetekben szavaz — dönt.

Személyi ügyekben két tag kivánságára a választmány titkos szavazás útján határoz.

28. §.

Választmányi ülések rendesen minden évben kétszer tartatnak. Rendkívüli választmányi ülést a társulat elnöke bármikor egybehivhat, két választmányi tagnak az ok és czél kijelölése mellett irásban előterjesztett kérelmére azonban nyolcz nap alatt egybehivni köteles.

29. §.

A választmányi ülésekre a választmányi tagok legalább nyolcz nappal előzőleg meghivandók.

A választmányi ülésekre a társulat mellé rendelt miniszteri megbizott is meghivandó.

30. §.

A választmány:

a) a társulati igazgatás élén áll, és mint ilyennek a társulat tisztviselői alárendelvék,

b) végrehajtja a miniszteri rendeleteket, a közgyülés határozatait és mindazon ügyekben, melyek a közgyülésnek fentartva nincsenek, saját hatáskörében intézkedik,

c) megválasztja a társulat tisztviselőit és a társulati vízmestert,

d) ellenőrzi a társulati tisztviselők és egyéb alkmazottak működését és a társulati pénztár kezelését; megvizsgálja a társulat könyveit és iratait, valamint a kiadási és bevételi naplókat, melyek minden választmányi ülésen bemutatandók,

e) a számvizsgáló-bizottság által megvizsgált évi számadásokat és leltárt, véleményes jelentése kiséretében a közgyülés elé terjeszti és gondoskodik, hogy a számadások a közgyülést megelőzőleg a társulati tagokkal átnézhető alakban közöltessenek,

f) átvizsgálja az igazgató által beterjesztett évi költségelőirányzatot és az általa megállapított költségvetésnek a társulati tagokkal való közlése iránt gondoskodik,

g) átvizsgálja az igazgató által beterjesztett munkaelőirányzatokat, terveket és azoknak költségelőirányzatát és ezek iránt a közgyülésnek javaslatot tesz,

h) intézkedik a közgyülés által megrendelt munkálatok végrehajtása iránt,

i) előkészítteti és tárgyalja a közgyülés elé terjesztendő ügyeket s általában javaslatot tesz mindazon ügyekben, melyek a közgyülésnek fentartvák,

k) intézkedik a közgyülés által engedélyezett kivetéseknek foganatosítása iránt,

l) szerződéseket köt a közgyülés által megállapított költségvetésen belül,

m) intézkedik a végrehajtott munkálatok felülvizsgálása iránt,

n) engedélyezi az esetleg szükségessé váló, a költségvetésbe fel nem vett, de annak keretében az egyensúly megzavarása nélkül megtakarítás vagy átutalás útján fedezhető kiadásokat,

o) teljesíti általában mindazt, mit a törvények a miniszteri rendeletek vagy a közgyülés határozatai reá ruháznak.

31. §.

A választmány kötelezettségének pontos teljesítéséért annak tagjai felelősek.

32. §.

Minden választmányi ülésről jegyzőkönyv vezetendő s ebben a megjelentek névsora felveendő.

A jegyzőkönyvet az elnök és jegyző aláírja és két választmányi tag hitelesíti.

A választmányi ülésekről szóló jegyzőkönyvek 2 drb. másolatban a társulat mellé rendelt miniszteri megbizottnak megküldendők.

V. Elnök, alelnök.

33. §.

Elnök és alelnök csak társulati tag, vagy ilyennek meghatalmazottja lehet.

34. §.

Az elnök:

a) képviseli a társulatot, hatóságok és magánfelek irányában és szükség esetén ügyvédet vall,

b) egybehívja a közgyűléseket és választmányi üléseket, kijelöli azok tárgyait és azokon elnököl,

c) rendelkezik a társulat tisztviselőivel,

d) felügyel a társulat igazgatására, a munkálatok végrehajtására, a társulat pénztárának kezelésére és a számadások rendes vitelére, mivégből a társulati munkálatok, művek, irattár és pénztár állapota iránt személyes meggyőződést szerez, a netalán észlelt hiányok tekintetében saját hatáskörében intézkedik és mindezekről a választmánynak és a közgyűlésnek jelentést tesz,

e) utalványozza a költségvetésben előirányzott illetve a választmány által engedélyezett (30. §. *n)* pont) összeg erejéig a társulati pénztárt illető bevételeket és kiadásokat,

f) sürgősség esetén költségvetésileg elő nem irányzott kiadásokra ..... frt erejéig utalványozási joggal bir, tartozik azonban ezt a legközelebbi választmányi ülésen bejelenteni,

g) az igazgató javaslata alapján felfogadja és elbocsátja a csatorna-őröket.

Az elnököt; akadályoztatása esetén, vagy annak felhivására az alelnök helyettesíti, annak jogaiba lép és teljesíti kötelességeit.

VI. A társulat tisztviselői.

35. §.

A társulat tisztviselői:

a) a társulati igazgató,

b) a társulati pénztárnok.

A társulat tisztviselői a társulati választmány által viszonylagos szavazattöbbséggel választatnak.

36. §.

Az igazgató a társulati igazgatást vezeti.

Utasításait a választmánytól, illetőleg *annak együtt nem léte* esetén az elnöktől veszi.

Az igazgató:

a) vezeti a társulat összes adminisztrativ és gazdasági ügyeit,

b) felügyel a társulat mindennemű műveire, építményeire, nemkülönben ültetvényeire, általában a társulat összes vagyonára,

c) a műszaki terveket, munkaprogrammot és az évi költségvetést elkészitteti, illetve elkészíti és a választmány elé terjeszti,

d) végzi az építkezési és fentartási munkálatok körüli teendőket,

e) végzi a társulat összes levelezéseit, kezeli az irattárt, vezeti a szükséges nyilvántartási könyveket és a felszerelvényi leltárt s teljesíti a pénztárellenőrző tisztet,

f) teljesíti a számfejtési feladatokat, elkészíti a kivetéseket és a kivetett költség és kölcsön-járulékoknak az egyes ártéri birtokokra eső részleteiről az illető árterek tulajdonosait egyénenként értesíti,

g) a csatorna-őrök felfogadása és elbocsátása iránt az elnökhöz javaslatot tesz, azokra, valamint a vízmesterre felügyel és velök rendelkezik,

h) a társulati ügyek állapota felől az elnökhöz havonként, a választmányhoz félévenként jelentést tesz,

i) a társulati területek terményeit kezeli, értékesíti és azokról számol,

k) vezeti az ártéri telekkönyvet, melyben az ártéri területek tulajdonosai és a birtokváltozások pontosan nyilvántartandók,

l) teljesíti mindazt, mire a közgyűlés, választmány vagy elnök részéről megbizást nyer.

37. §.

A pénztárnok kezeli a társulat összes pénzértékeit és pénzeit, vezeti a társulati számadásokat és az összes könyvelést; teljesíti az elnök utalványára a bevételeket és kiadásokat, azokról naplót, fő- és segédkönyveket vezet és számadással tartozik.

A pénztár állásáról havonként kimutatást küld az elnöknek és ugyanakkor jelentést tesz a küszöbön álló fizetési határidőkről és a megfelelő pénzszükségletről. Elkészíti a hátralékban maradt költség-járulékok kimutatását.

Számadásait az év végével lezárja és azokhoz tartozó okmányokkal együtt a választmányhoz beterjeszti.

A pénztárnok a pénzkezelésért vagyoni felelősséggel tartozik és biztosítékul .. frtnyi összeget tartozik letenni.

IX. Számvizsgáló-bizottság.

38. §.

A társulati számvizsgáló-bizottság áll három tagból, kiket a közgyűlés választ három évre a választmány tagjaihoz nem tartozó érdekeltek sorából.

Feladata a hozzá áttett évi számadásokat és leltárt számtanilag, jogilag és okmányilag, nemkülönben a társulat leltári tárgyait, szereit és felszerelvényeit megvizsgálni és az eredményről a közgyűléshez jelentést tenni.

39. §.

A társulat — a mennyiben pénzügyei megengedik — egy állandó vízmestert és csatorna-őröket tart.

A vízmestert a választmány választja, a csatorna-őröket az igazgató javaslatára az elnök fogadja fel és bocsátja el.

XV.

UTMUTATÁS

a m. kir. bányakapitányságok részére a vízjogi törvény 16. §-ában érintett védterületek engedélyezése körül követendő eljárásra nézve.

A m. kir. bányakapitányság a vízjogi törvény 16. §-a alapján, az ásvány, vagy gyógyforrás számára kért védterület megállapítása iránt a földmívelésügyi m. kir. miniszterhez benyujtott és az említett törvény végrehajtása tárgyában 45,689/1885. szám alatt kiadott általános rendelet 42. §-a értelmében további eljárás czéljából hozzá leküldött kérvényt mindenek előtt megvizsgálja kellékeire és felszerelésére nézve.

A kérvényben, illetőleg a hozzácsatolt szakvéleményben a védterület szükséges voltának indokolva kell lennie.

A kérvény mellékletei:

1. Az idézett általános rendelet 40. §-ában említett *belügyminiszteri engedély,* illetőleg Horvát-Szlavonországokban a horvát-szlavonországi kormány belügyi osztályának engedélye eredetiben vagy hiteles másolatban.

2. A *szakértői vélemény,* melyben az általános rendelet 41. §-ához képest a földtani, a víz- vagy forrásképződési viszonyok beható fejtegetése, a különös helyi viszonyok, ú. m. édesvizi vagy másnemű kutak, vagy nevezetesebb ásások és építmények leirása mellett a kért védterület terjedelme, határai és feltételei foglaltatnak.

A szakértői véleményben kiterjesztendő a figyelem a megvédendő vizek védterülete szempontjából fontos források vagy egyéb kutak vizének hőfokára, ennek felszálló vagy nem felszálló voltára, a kutak mélységi viszonyaira és a vízoszlopok magasságára, s ha léteznek a kérdés szempontjából tekintetbe veendő vizekről chemiai elemzések, ezek a szakértői véleményhez szintén melléklendők. Végre kipuhatolandó, általában mily mélységben akadnak a környékbeli kutak a kielégítő édesvíz tartóra, mi

mellett az itt tekintetbe vett kutaknak helyezkedési és magassági viszonya, a megvédendő ásványvíz szintájához viszonyítva, szintén közlendő.

A szakértői vélemény három példányban melléklendő, s mindegyik példánynak a szakértő, a kérelmező, vagy meghatalmazottja által aláírva kell lennie.

Megjegyzendő, hogy azon esetben, ha a magánfelek a bányakapitánysághoz fordulnak e részbeni szakértőért, ez azoknak legczélirányosabban a m. kir. földtani intézetet hozhatja ajánlatba.

3. *A térvázlat*, mely lehetőleg a kataszteri térkép nyomán a helyszini viszonyokat és a szakértői véleményben körülírt védterületet feltünteti, hivatalos irat formában (hosszusága 34 cm. szélessége 21 cm.) *három példányban* melléklendő, az egyik példány kemény papíron állítandó elő. a hossz- és kereszt-szelvények milliméter papíron is készíthetők. Mindegyik példány a kérelmezőnek vagy meghatalmazottjának és készítőjüknek aláirásával látandó el.

4. Az illető vidék *földtani térképe egy példányban*, és pedig, a menynyiben bármely oknál fogva ezen térkép alapjául nem vétetnék, mindjárt egy a vidék domborzati viszonyait is feltüntető térkép, úgy a beadványhoz okvetlenül hozzá csatolandó még az ily kellékekkel biró térkép is, mely az 1 : 75,000 méretű vezérkari speciális lapok alakjában bárki által könnyen megszerezhető. Ezen térképre azután külön bejegyezve kell, hogy legyenek mindazon források, kutak vagy egyéb pontok, melyekről a szakvéleményben említés van téve; és egyszersmind reá rajzolandó e térkép méretéhez viszonyítva a javaslatba hozott védterület helyezkedésével és kiterjedésével.

5. Egy kimutatás, melyben mindazon érdekeltek (szomszédos birtokosok, községek, társulatok, vasutak, vagy magánvállalatok) felsorolandók, a kik a kért terület által közvetve vagy közvetlenül érintetnek.

Ha a bányakapitányság a kérvényben vagy felszerelésben olyan hiányokat észlel, a melyeknek pótlását a dolog természeténél fogva a helyszini tárgyalásra halasztani nem lehet, felszólítja a kérelmezőt, hogy bizonyos határidő alatt a hiányokat pótolja és ha ennek esetleg újabb határidőben nem felel meg, a kérvényt mellékleteivel együtt, mint nem tárgyalhatót, visszaadja a folyamodónak és erről egyidejűleg a földmívelésügyi m. kir. miniszternek jelentést tesz.

A bányakapitányság, miután a kérvényt és mellékleteit megvizsgálta, illetőleg a hiányokat pótoltatta, a térvázlatot a szakértői véleménynyel együtt hivatalos irodájában és ez érdekelt község házánál 30 napi közszemlére teszi ki s erről, valamint az egyidejűleg kitűzött tárgyalás idejéről az érdekelteket hirdetmény útján értesíti.

A hirdetmény az érdekelt községekben kifüggesztendő, azonkívül pedig a kimutatásban megnevezett érdekelteknek kézbesítendő. Továbbá a hirdetmény egy példánya tudomás végett megküldendő az illető közigazgatási hatóságnak (főszolgabiró, polgármester) és ha a kért védterület valamely vasutat érint, a hirdetmény egy példánya megküldendő az illető vasut igazgatóságának és a m. kir. vasuti felügyelőségnek (a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumban) is és ezek hasonlólag meghivandók a tárgyalásra.

Példaképen a hirdetmény szövege: 341/1888. szám. Hirdetmény. Gróf Batthyány Károly gyimótfalvi nagybirtokos az 1885. évi XXIII. t.-czikk 16. §-a alapján védterület megállapításáért folyamodott a Vas vármegyében, Tarcsa község határán levő gyógyforrás számára.

E kérvény tárgyában a törvény által előírt tárgyalás Tarcsán folyó évi április hó 28-án reggeli kilencz órakor fog a helyszinén megtartatni.

A kért védterületre vonatkozó szakértői nyilatkozat és tervek folyó évi április hó 26-ig közszemlére vannak kitéve és megtekinthetők a községi előljáróságnál Tarcsán, úgyszintén a m. kir. bányakapitányságnál Budapesten (a földmívelés,- ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium épületében).

Erről az érdekeltek oly felhívással értesíttetnek, hogy a kért védterület tekintetében netáni ellenvetéseket a közszemlére kitétel alatt írásban ezen m. kir. bányakapitányságnál, vagy szóval a tárgyalás alkalmával annyival inkább adják elő, mivel különben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni. A m. kir. bányakapitányságtól Budapesten, 1888. évi márczius hó 12-én. Szathmáry Béla m. kir. bányakapitány.

Azt, hogy a hirdetmények az érdekelt községekben kifüggesztve voltak, az illető községek igazolni tartoznak. E községi bizonyítványok, valamint a vétjegyek e tárgyalást megelőzőleg a bányakapitányság által beszerzendők.

Külön bányászati szakértőt a bányakapitanyság rendszerint sem a tárgyalást megelőzőleg, sem a tárgyaláskor nem hallgat meg és nem alkalmaz. Vízépitészeti kérdések felmerülése esetében azonban a kerületi kulturmérnöki hivatal igénybevétele szükséges. (L. 20,955/887. sz. körrend.)

A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő.

A bányahatósági kiküldött, miután a tárgyalás czélját előadta, valamint a szakértői véleményt, továbbá a 30 napi közszemlére való kitétel alatt, vagy a tárgyalás alkalmával írásban benyújtott nyilatkozatokat és ellenvetéseket felolvasta s az egyéb iratokat bemutatta, a megjelent érdekeltekkel a megvédendő ásvány- vagy gyógyforrást és a kért védterületet megszemléli. Az említett irásbeli nyilatkozatok és ellenvetések évenkint 50 krnyi bélyeggel látandók el.

A védterület engedélyezése ellen esetleg felmerülő ellenvetések

elhárítására kölcsönös megállapodás kisérlendő meg és ha az létrejön, annak pontozatai a jegyzőkönyvbe felveendők, ha ez azonban nem sikerülne, a felmerült kérdések kimerítően tárgyalandók és az eredmény, valamint az engedélyezendő védterület kiterjedése, módozatai és feltételei a jegyzőkönyvbe foglalandók.

Példaképen egy jegyzőkönyv tartalma: Jegyzőkönyv. Felvétetett Tarcsán 1888. évi április hó 28-án a fürdőhelyiség egyik vendégszobájában. Jelen voltak: Szathmáry Béla m. kir. bányakapitány; Gyimótfalva község részéről: Vertovics János bíró, Zettel János esküdt, Leopold János esküdt, Pausz József esküdt, Vindler Miklós, Karner János, Kohn József, Kohn János, Rochata Károly bányaigazgató, a bányai antimon-bányamű részéről. A kérvényező gróf Batthyány Károly képviseletében Shmikias Manó fürdőfelügyelő (meghatalmazás be fog küldetni); Tarcsa község részéről: Ulreich Tóbiás bíró, Eigenbauer János esküdt, Teutsch Antal esküdt, Keszbaum Ferencz esküdt, Oxenhofer János, Neubaum J. György, Smidt János, Reugelbach József, Friedl János, Rehlig János 67. házszám, Rehlig János 49. házszám, Rehlig János 71. házszám, Rehlig János 65. házszám, Rehlig János 64. házszám, Rehlig József 37. házszám, Rehlig József 7. házszám, Rehlig József 12. házszám Rehlig János 8. házszám, Schuh Samu, Kessbaum Imre, Pulcz Antal, Müller János, Telmer Ferencz, Harinás J. György, Jobst Antal, Neubauer János. Sóshegy község részéről: Neubauer János bíró, Oxenhofer János esküdt, Gróf János 14. házszám, Kurz János, Brehm János, Oxenhofer Mátyás, Spengl József, Oxenhofer Mihály, Nickel Tóbiás, Kurz János, Gróf János 2. házsz., Koller Mátyás.

Tárgy: Gróf Batthyány Károly nagybirtokos, rába-batthyányi lakos, mint a tarcsai gyógyfürdő kezelője, Vas vármegye alispánja útján 1887. év augusztus hó 12-én kérvényt nyújtott be a nagyméltóságú földmívelés- ipar és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz, melylyel az 1885. évi XXIII. t.-czikk 16. §-a alapján védterületet kér megállapíttatni Vasmegyében, a felsőőri járásban, Tarcsa községben létező gyógyfürdő, illetve ásványvíz-források számára. A kérvény mellett igazoltatott, hogy a nagyméltóságú belügyminiszterium 1886. évi deczember hó 14-én 62,735. szám alatt kelt intézkedésével a tarcsai ásványvíz-forrásokon létesített fürdőt gyógyfürdőnek nyilvánította, s miután a kérvény szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervvel, illetve véleménynyel fel volt szerelve és a hatósági szakértő gyanánt meghallgatott m. kir. földtani intézet igazgatósága részéről 1887. évi október hó 27-én 247. sz. alatt kelt jelentésében a tervezet ellen módosító észrevételek nem tétettek: a nagymélt. földmiv.-, ipar, és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium folyó évi január hó 8-án 55,989/1887. szám alatt kelt rendelettel kiadta a szóban levő kérvényt a budapesti m. kir. bányakapitányságnak, a vízjogi törvény 16. §-a, illetve az ahhoz kiadott általános rendelet 40. § és következő szakaszaiban előírt eljárás végett.

A budapesti m. kir. bányakapitányság ennek következtében bekivánván a még szükséges pótlásokat, azoknak beérkezése után folyó évi márczius hó 12-én 341. szám alatt a törvény által előírt helyszini tárgyalást a mai napra, azaz április hó 28-ára kitűzte és arról az ismeretes tartózkodású érdekelteket a hirdetmény közvetlen megküldése által, a netán létező más érdeklődőket pedig a kérdéses gyógyfürdőnél, valamint Tarcsa, Gyimótfalva és Sóshegy községekben kifüggesztett hirdetmény útján értesítette azzal, hogy a terv és szakértői nyilatkozat Tarcsán a községházánál és Budapesten a m. kir. bányakapitányságnál a 30 napot meghaladó kifüggesztés ideje alatt megtekinthető és a terv, illetve kérvény elleni észrevételek ezen idő alatt írásban beterjeszthetők.

Az előadott tárgyban a tárgyalás végett kiszállott m. kir. bányakapitányság által megnyitottnak nyilvánittatik.

Tárgyalás. Mindenek előtt felmutatja a m. kir. bányakapitány és a jegyzőkönyvhöz csatolja a tárgyalás meghirdetésére vonatkozó igazolványokat.

Ezután előadva a tárgyat, mint fennebb és nevezetesen felolvassa gróf Batthyány Károly nagybirtokosnak a védterület megállapítása iránt benyújtott kérvényét; előmutatja a szakértői terveket és nyilatkozatot, melyek a jelenlevők által ezúttal is megtekinthetők és elolvashatók.

Továbbá felolvassa a nagymélt. miniszterium rendeletét és a védterület fogalmát meghatározó 16. §-át az 1885. évi XXIII. t.-czikknek; továbbá a hatósági szakértő gyanánt meghallgatott földtani intézet nyilatkozatát.

Végül előadja, hogy a kérvény, illetve a védterület megállapítása ellen a kitűzött határidőn belül következő írásbeli ellenvetések érkeztek be:

1. 464/888. szám alatt Gyimótfalva község elöljárósága és több községi birtokos együttes kérvénye, melyben a kutak létesítésében való korlátozást ellenzik.

2. 504/888. szám alatt Rochata Károlynak, a bányai antimon-bányavállalat képviselőjének kérvénye, melyben a bányaüzemhez szükséglendő légakna mélyítése tekintetéből a védterület keleti határvonalának 400 méterrel nyugat felé való áttételét kéri.

3. 515/888. szám alatt Sóshegy községének elöljárósága és több birtokos együttes kérvénye, melyben kérik, hogy főképen a házi szolgálatra szükséges kutak létesítése tekintetéből Sóshegy birtok határai a védterületből kivétessenek.

4. 581/888. szám alatt Tarcsa községbeli birtokosok kérvénye, melyben kérik, hogy házi szükségletre szóló kutak ásása a védterületen belül megengedtessék.

Mindezen kérvények a jegyzőkönyvhöz csatoltatnak; felolvasásuk és tárgyalásuk később fog megtörténni.

Ezek után felemlíti a m. kir. bányakapitány, hogy a viszonyok felől alapos tájékozást kívánván szerezni, megszemlélte a tárgyalást megelőzőleg a fürdőnél levő ásványvíz-kutakat és a védterület által érintett községekben többnyire édesvizű kutat mért meg.

A fürdőhöz ez idő szerint három szénsavas kút tartozik:

A Károly-kút, kifolyása van a földszinétől 30 cm.-re; mélysége a kifolyástól 475 cm., perczenkint szolgáltat 7·5 liter savanyú vizet.

A Gábor-forrás, a Károly-forrástól éjszak-nyugat irányban 68 méteresik; a kút mélysége 320 cm., a víz magassága 270 cm.

A Miksa-forrás, délnyugat felé 36 méterre esik a Károly forrástól: a kút mélysége 350 czm. a víz magassága 300 czm.

A községekben a következő kutak mérettek meg:

Község neve	*Telektulajdonos neve*	*Házszám*	*A kut mélysége a föld színétől méter*	*A vízkút magassága méter*	*Megjegyzés*
Tarcsa	Kut a majorlaknál		9.2	1.2	emelkedett helyen
«	Közös kut	12	7.8	2.7	« «
«	Rehling Ignácz	8	4.8	3.1	« «
«	Kersbaum János	48	2.9	2.7	völgyben
«	Puhr Ferencz	57	6.2	2.2	emelkedésen
«	Közkut	53	3.3	2.4	«
Gyimótfalva	Hahn János	22	6.5	2.0	«
«	Zunf János	21	6.0	1.1	«
«	Közkut	8 mellett	10.0	1.25	«
«	Hahn Ferencz	$12^1/_2$	10.2	8.5	«
«	Leopold János	7	8.3	0.8	«
«	Közkut	6 mellett	3.3	1.2	«
«	Uradalom udvarán		5.3	4.9	savanyú víz
«	Pausz József	39	5.1	4.8	emelkedésen
Sóshegy	Közkut a legelőn		8.0	4.5	dülőn
«	Közös kut	11 előtt	30.0	1.0	«
«	Behm János	13	23.3	1.0	«

Most még egyszer felmutattatván a térrajz alapján a kút védterület fekvése és kiterjedése, felszólíttatnak a jelenlevők a védterületnek a természetben való megtekintésére. Miután az újólag felmutatott térrajz alapján valamennyi jelenlevő a kért terület fekvése iránt tájékozva van, egyhangulag kijelentik, hogy a terület megtekintése elejtessék és a szóbeli tárgyalás érdemlegesen megtartassék.

1. Felolvastattak Tarcsa, Sóshegy és Gyimótfalva községek előljáróságai és birtokosai részéről a bányakapitánysághoz beérkezett kérvények és a jelenlevők felszólíttattak, hogy a kérvényeken túl kívánnak-e még észrevételt tenni?

2. Felolvastatik Rochata Károly bányaigazgatónak kérvénye a bányai antimon-bánya érdekének megvédése tekintetéből.

3. A fürdőtulajdonos képviselője a községek részéről beadott kérvényekre nézve nyilatkozik, hogy a védterületet azon kiterjedésben kéri megállapíttatni, a melyben a szakértő azt szükségesnek találta, úgy azonban, hogy bizonyos mélységig a kutak ásása megengedve legyen és egy szűkebb terület nagyobb megszorítással adassék.

A bányai-antimon vállalat részéről tett ellenvetésre nézve szintén oda nyilatkozik, hogy a védterület változatlan határral adassék meg.

4. Az ellenvetések meghallgatása után a m. kir. bányakapitány a földtani vízképződési és helyi viszonyok tekintetbe vételével, valamint szem előtt tartva, hogy a védterület által egyfelől az értékes gyógyfürdő létezése biztosíttassék, másfelől meg, hogy a magán érdekek és a birtok feletti rendelkezés lehetőleg megóvassék: a tarcsai gyógyfürdő, illetve ásványvízforrások védelmére egy tágabb és egy szükebb védterület megállapítását látja szükségesnek.

A) A tágabb védterület olyan, a melyen belől 10 m., tíz méter mélységig ásásokat vagy fúrásokat végezni lehet a nélkül, hogy arra a vízjogi törvény szerinti hatósági engedély kikéressék.

Ezen tágabb védterület a becsatolt térvázlatban vörös körvonalakkal van megjelölve és következőleg körülhatárolva:

A nyugoti határ kezdődik a térvázlaton *A*-val jelölt ponton, mely pont a Tarcsáról Alsó-Lőre vezető út melletti téglavető közelében a Tarcsa és Felső-Lő községek közös határvonalába esik. E ponttól vonul a védterület határa éjszak irányban a községi határ mentén *b/1.* pontig, a hol az uradalom birtoka kezdődik; innen az uradalmi birtok határvonalán tovább *b/2*-ig: ettől kezdve tovább Felső-Lő-Gyimótfalva közös határvonalán a felső-lő-gyimótfalvi útig, azaz *B)* pontig.

Az éjszaki határvonal B) ponttól vonul a felső-lő—gyimótfalvi út mentén a megyei útba való betérésig, *C)* pontig; innen a megyei út mentén *D)* pontig, az uradalmi park szögletéig, ettől kezdve tovább halad a határvonal az uradalmi birtok határán a gyimótfalvi és szalónak-újteleki kettős határvonalig, azaz: *E*) pontig.

A keleti határ kezdődik *E)* pontnál és halad déli irányban a Gyimótfalva, Sóshegyhegy és Szalónak-Ujtelek községek hármas határdombjáig, azaz: *F)* pontig; innen tovább *G)* pontig, a Drumoly-patak áthidalásához a sóshegyi mészkőbányába vezető úton és onnan a Drumoly-patak mentén egészen azon pontig, hol a patak a tarcsai határból a drumolyi határba átlép, azaz *H)* pontig.

A déli határt végül egy egyenes vonal képezi, mely a fennebb körülírt *H)* pontot a kezdetben leírt *A)* ponttal egybeköti.

A külső védterületnek tíz méterre megengedendő mélysége abban leli magyarázatát, hogy e területnek azon része, mely az alább körülirandó szükebb

védterületen kívül esik, nagyobbára emelkedett vagy lejtős terület, a melyen míg egyfelől a gazdasági czélokra szükséges kutak nagyobb mélységet igényelnek, másfelől tíz méterig való ásások a völgyben fekvő ásványvíz-forrásokra károsak alig lehetnek. E tágabb védterületnek egy része ugyan szintén a völgybe esik, de ez az uradalom birtokában van, tehát külön figyelembe nem vehető.

B) A szűkebb védterület az, melyen belül 2 m., azaz két méter mélységig lehet ásásokat vagy fúrásokat végezni hatósági engedély kieszközlése nélkül.

E szűkebb védterület egy kör által van körülírva, melynek központja a Károly-forrás, egy kút és fél átmérője 400 m., négyszáz méter.

A szűkebb védterületnek ilyen terjedelme szükséges, tekintve, hogy a védelmező források a völgynek mélyebb pontján léteznek és közelebbi ásások által az ásványvíz minősége és mennyisége veszélyeztetve lenne; de különben is magánbirtokosokra nem épen sérelmes, minthogy a kör területének legnagyobb része uradalmi birtokra esik.

5. A községi birtokosok felszólíttatnak, hogy az így megállapítandó védterületre nézve adják elő véleményüket, esetleg ellenvetéseiket.

a) Tarcsa község részéről nyilatkoznak, hogy a tágabb védterület ellen kifogásuk nincs, a szűkebb védterületet azonban vagy egészen elhagyni, azaz ott is tíz méter mélységet engedni, vagy pedig szűkebb körre szorítani kérik. Ulrich Tóbiás s. k., bíró.

b) Rehlig János 71. házszám nyilatkozik, hogy a hegyen lakók a tíz métert is kevés megengedett mélységnek találják, minthogy ott ilyen mélységre kutakat nem áshatnak.

c) Beigelbeck József ugyanilyen nyilatkozatot tesz, úgyszintén Rehlig János. Johann Rehlig s. k., Josef Beigelbeck s. k., Johann Rehlig s. k.

6. *Gyimótfalva községe részéről.* A községi bíró a község nevében nyilatkozik, hogy Gyimótfaluban tíz méter mélységgel jó vizet nem találhatnak és ha kutat ásni kívánnak, a bizottság költségét nem fedezhetik, azért kérik, hogy olyan mélységig ásni jogosítva legyenek, a míg használható vizet találnak. Wertowitsch János s. k., bíró.

7. *Sóshegy községe részéről.* A községi bíró a községi birtokosok nevében kéri, hogy a sóshegyiek se legyenek akadályozva édesvizű kútakat ásni azon mélységig, a melyben használható édes vizet találnak. Johann Neubauer s. k., Richter.

8. *A gyógyfürdő képviselője* újólag kéri, hogy a községek ellenvetései figyelembe ne vétessenek és a védterület azon módon, a mint a fennebbi 4. pont alatt le van írva, t. i. a tágabb tíz méter mélységgel, a szűkebb két méter mélységgel és 400 méter félátmérővel engedtessék meg. Schmillien s. k.

9. *Az Antimon-bányavállalat képviselője* szintén ragaszkodik kérelméhez, miután a bánya vállalata védterület által akadályozva lenne üzemében annak idején. dr. Rochata s. k.

10. *A fürdővállalat képviselője* ezzel szemben is ragaszkodik a fennebbi védterület határaihoz. Schimlliár s. k.

A jegyzőkönyv ezután összefoglalva németül megmagyaráztatott és miután senkinek több előadni valója nem volt, a tárgyalás berekesztetett és a jegyzőkönyv aláíratott.

A községek részéről alábbírt előljárósági tagok bízattak meg a jegyzőkönyv aláírásával. K. m. f. Aláírások.

A tárgyalás befejezése után a bányakapitány jelentést tesz a földmívelésügyi m. kir. miniszteriumnak, mely jelentésben előadja az eljárás főbb mozzanatait, megvilágítja műszaki és jogi szempontból a felmerült ellenvetéseket, esetleg létrejött megállapodásokat, részletesen megállapítja a védterület kiterjedését, határait, módozatait és feltételeit és végül a védterület engedélyezése iránt indokolt határozati javaslatot készít; ezen határozati javaslatot 15 napi határidő kitűzése mellett közli az érdekelt felekkel netáni észrevételeiknek megtétele végett és azután a javaslatot az észrevételekkel együtt ugyancsak a földmívelésügyi miniszteriumhoz terjeszti fel.

A jelentés mellékletei: 1. a kérvény és mellékletei, 2. a hirdetmény egy példánya, 3. a hirdetmény kifüggesztését igazoló községi bizonyítvány, 4. a hirdetmény kézbesítéséről szóló vétjegyek, 5. a tárgyalási jegyzőkönyv, 6. a féltől bekívánandó egy drb egy frtos bélyegjegy, mely a félnek kézbesítendő engedélyokirat-példányra ragasztatik.

Példaképen egy bányakapitánysági jelentés tartalma: 735/888. szám. Nagyméltóságú m. kir. Miniszterium! Folyó évi január hó 8-án 55,989/887. sz. a. kelt magas rendeletre mély tisztelettel felterjeszti a bányakapitányság gr. Batthyány Károly gyimótfalvi nagybirtokos által a vasvármegyei Tarcsa községben létező ásványvíz-források, illetve gyógyfürdő számára kért védterület tárgyában megtartott helyszini tárgyalás jegyzőkönyvét és az arra vonatkozó ügyiratokat, következő alázatos jelentés kiséretében:

A bányakapitányság folyó évi 67. szám alatt mindenek előtt felhívta a kérvényezőt némely hiányok pótlására; nevezetesen utasította, hogy a szakértői dolgozatoknak még két példányát, továbbá mindazon érdekeltekről pontos jegyzéket terjeszszen be a név és lakhely megjelölésével, kik a kért védterület által közvetve vagy közvetlenül érintetnek.

Kérvényező részéről e felhívásnak elég tétetvén, a bányakapitányság folyó évi márczius hó 12-én 341. szám alatt kitűzte a helyszini szemlét és tárgyalást folyó évi április hó 28-ára; intézkedett, hogy a kérvény és szakértői dolgozatok 30 napot meghaladó időn át közszemlére kitétessenek Tarcsán a község házánál és Budapesten a m. kir. bányakapitányságnál; végül a szabályszerű hirdetmény az általános rendelet 10. §-ának megfelelően Tarcsa, Gyimót-

falva és Sóshegy községekben szokásos módon közzététetett és az ismeretes tartózkodású érdekelteknek részben a községi előljáróságok útján kézbesítési ív mellett, részben közvetlenül pósta útján megküldetett. Az erre vonatkozó igazolványok ·/. alatt vannak a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolva.

A tárgyalást megelőzőleg szükségesnek találta az alázattal alantírt bányakapitány a kérdéses területet behatóan tanulmányozni és a gyógyfürdőhöz használt három ásványvíz-kútnak, valamint az érintett községekben összesen 17 édesvíz-kútnak mélységét és vízállását felmérni.

A tárgyalás ezután a kitűzött időben megtartatott és miután a jelen voltak a kért védterületnek megszemlélését mellőzni kívánták, beható tárgyalás alá vétetett a kérelem, valamint a folyó évi 464., 504., 515 és 584. számok alatt beérkezett írásbeli és a tárgyalás alkalmával jegyzőkönyvre adott szóbeli ellenvetések.

E helyen tisztelettel felemlíti a bányakapitányság, hogy folyó évi 787. szám alatt utólagosan érkezett be a fürdőtulajdonos és a bányai antimon bányamű képviselői által aláírt közös beadvány, melyben a védterület éjszaki sarkpontjának beljebb helyezését kérik. E beadvány szintén a jegyzőkönyvhöz csatoltatott ·/. csomagban.

A jegyzőkönyvre vett, illetve ahhoz csatolt ellenvetésekre és nyilatkozatokra bátorkodik a bányakapitányság a következőket megjegyezni:

1. Taresa, Gyimótfalva és Sóshegy községek előljárói és egyes birtokosok lényegében egyértelműleg abból az okból ellenzik a védterület megadását, mert általa a szükséges édesvíz-kutak létesítésében akadályozva lesznek.

Kétséget nem szenved, hogy lehető sok kútnak létesítése a községekben kívánatos és fontossággal bír közegészségi, gazdasági és tűzbiztonsági tekintetből.

Erre figyelemmel volt alázattal alulírt bányakapitány a tárgyalás alkalmával és azért a felmért kutak mélységeinek, valamint egyéb helyi viszonyoknak tekintetbe vétele mellett egy tágabb és egy szűkebb védterületet hozott javaslatba, előbbit tíz méter, utóbbit két méter megengedett mélységgel, minek folytán Sóshegy községének, egy kis területét kivéve mindenütt akadály nélkül lesz lehetséges a kellő édesvíz-kutakat létesíteni.

Sóshegynek azon kis részét, a hol tíz méternél mélyebb kutak már is léteznek, nem volt ajánlatos a védterületből kivonni, vagy ennek részére nagyobb mélységet megáltapítani, mert közelében láthatók azok a horpadások, melyek a szénsavas víz keletkezési helyére engednek következtetni.

Míg egyfelől a tíz méter mélységgel megállapított tágabb védterület a földtulajdon feletti rendelkezést lehető kevéssé korlátolja, úgy másfelől a gyógyforrások biztonsága sem lesz általa veszélyeztetve, miután ezeknek közel környéke a javaslatba hozott szűkebb védterület szigorúbb feltételei által van megvédve, a távolabbi területrész pedig jobbára emelkedettebb, úgy hogy tíz méternyi lehatolások a forrásokat még nem érinthetik.

A községiek ellenkezése ennélfogva most már alappal nem bír, a meny-

nyiben érdekeik a javaslatba hozott védterület mellett lehetőleg meg lesznek óva.

2. A bányai antimon-bányamű képviselője előbb a keleti határvonalnak mintegy 400 méterrel beljebb való áthelyezését, a folyó évi 787. szám alatt beérkezett közös beadványban azonban csupán a védterület éjszaki sarkpontjának áthelyezését kérte.

E kérelmet a bányakapitányság figyelembe vehetőnek találja és miután azon különben is legmagasabban fekvő területrészen teendő ásások a gyógyforrásokat előreláthatólag veszélyeztetni nem fogják: kiigazíttatott e szerint a térvázlat és felvétetett e módosítás a határoknak leírásába.

Ezeknek tiszteletteljes előre bocsájtása után bátorkodik a bányakapitányság javaslatát a kért védterület tárgyában következőleg előterjeszteni:

Gróf Batthyány Károly gyimótfalvi nagybirtokosnak Vas vármegye alispánja útján a Nagyméltóságú Miniszteriumhoz 1887. évi 43,807 szám alatt benyujtott kérvényére és a budapesti m. kir. bányakapitányság által 1888. évi április hó 28-án megtartott helyszini tárgyalás jegyzőkönyve alapján kegyeskedjék határozni, miszerint:

1. tekintve, hogy Vas vármegyében Tarcsa községben létező ásványvízforrások a m. kir. belügyminiszter 1886. évi 62,735. számú intézkedésével gyógyforrásnak, illetve a fürdő gyógyfürdőnek nyilvánittatott;

2. mert a helyesnek elismert szakértői vélemény szerint ezek az ásványvíz-források a földtani alakulások és a forrás képződési különös viszonyoknál fogva minőségben vagy mennyiségben előreláthatólag veszélyeztetve lennének, ha tőlük bizonyos távolságon belül mélyebb ásások vagy fúrások eszközöltetnek;

3. mert a vízjogi törvény alapján kért védelem megadása ellen a tárgyalást megelőzőleg és a tárgyalás alkalmával Tarcsa, Gyimótfalva és Sóshegy községek előljárói és egyes birtokosok részéről tett ellenvetések annyiban figyelembe vétettek, a mennyiben a védterület oly módon lett megállapítva, hogy annak folytán a földtulajdon feletti rendelkezés lehető kevéssé legyen korlatolva; a bányai antimon-bányavállalat érdeke pedig szintén megóvatott;

4. mert végül a tarcsai ásványvíz-források, illetve gyógyfürdőnek biztosítását és fentartását fontos közérdekek teszik kívánatossá; mindezeknek tekintetbe vételével megadandó lenne a tarcsai gyógyfürdő számára az 1885. évi XXIII. t.-czikk 16. §-a alapján kért védterület, még pedig alább körülírt kiterjedésben és feltételek mellett.

Minden érdekek lehető megóvása szempontjából egy külső vagy tágabb, és belső vagy szűkebb körű védterületet állapítottak meg.

a) A tágabb védterület a térvázlaton vörös színezéssel van megjelölve; határai a következők:

A nyugati határ kezdődik a térvázlaton *A*-val jelölt ponton, mely pont a Tarcsáról Alsó-Lőre vezető út melletti téglavető közelében, a Tarcsa és

Felső-Lő községek közös határvonalába esik. E ponttól vonul a védterület határa éjszaki irányban a községi határ mentén *A/1.* pontig, a hol az uradalom birtoka kezdődik; innen az uradalmi birtok határvonalán tovább *A/2.* pontig; ettől kezdve tovább Felső-Lő és Gyimótfalva közös határvonalán a felső-lő—gyimótfalvi útig, azaz *B)* pontig.

Az éjszaki határvonal *B)* ponttól kezdve vonul a felső-lő-gyimótfalvi útmentén a megyei útba való betérésig, *C)* pontig; innen a megyei út mentén *D)* pontig, az uradalmi park szögletéig: ettől kezdve tovább halad a határvonal az uradalmi birtok határán *E)* pontig, mely pont a gyimótfalvi és szalónak-újteleki kettős határdombtól visszafelé, azaz nyugat felé mérve 270 méternyire esik.

A keleti határ kezdődik *E)* pontnál és halad egyenes vonalban *F)* pontig, mely Gyimótfalva, Sóshegy és Szalónak, Újtelek hármas határdombjára esik; innen tovább *G)* pontig, a Drumoly patak áthidalásához a sóshegyi mészkőbányába vezető úton és onnan a Drumoly-patak mentén egészen azon pontig, hol a patak a tarcsai határból a drumolyi határba átlép, azaz *H)* pontig.

A *déli határt* végül egy egyenes vonal képezi, mely a fennebb körülírt *H)* pontot a kiindulásul szolgált *A)* ponttal egybeköti.

Ebben a tágabb védterületben 10 m. — tíz méter mélységig korlátlanul lehet bármilyen ásásokat vagy fúrásokat végezni; tíz méternél nagyobb mélységre azonban csak hatósági engedély mellett szabad lehatolni.

b) A belső védterület köralakú tér, melynek félátmérője a Károly-kúttól, mint középponttól, 400 m., azaz négyszáz méternyire terjed minden irányban.

A térvázlaton kékkel szinezett ezen körön belül 2 m., azaz két méter mélységig oly czélból való ásásokat szabad végezni, melyek által a forrásba fertőző anyagok be nem szűrődhetnek; két méternél nagyobb mélységre azonban csak hatósági engedély mellett szabad ásásokat vagy fúrásokat végezni.

Budapesten, 1888. évi május hó 16-án, Szathmáry m. kir. bányakapitány.

Hogy az ügynek egész lefolyása látható legyen, végül ide mellékeltetik példaképen egy ily ügyben hozott miniszteri határozat és a kiállított engedélyokirat:

I. Határozat szövege.

Vas vármegye közönségének.

Batthyány Károly gróf gyimótfalvi nagybirtokosnak 1887. évi augusztus hó 17-én kelt kérvénye folytán és a budapesti bányakapitányság által mult évi április hó 28-án megtartott helyszini tárgyalás alapján, a Vas vármegye felsőőri járásban Tarcsa községben létező, a kérvényező tulajdonát képező gyógyfürdő, illetve ásványforrás számára az 1883. évi XXIII. t.-czikk 16. §-a értelmében védterületet engedélyeztem.

Minden érdekek lehető megóvása szempontjából egy külső vagy tágabb, és belső vagy szűkebb körű védterületet állapított meg.

a) A tágabb védterület a térvázlaton vörös szinezéssel van megjelölve, határai a következők:

A nyugati határ kezdődik a térvázlaton *A*-val jelölt ponton, mely pont a Tarcsáról Alsó-Lőre vezető út melletti téglavető közelében, a Tarcsa és Felső-Lő községek közös határvonalába esik. E ponttól vonul a védterület határa éjszaki irányban a községi határ mentén *A/1.* pontig, a hol az uradalom birtoka kezdődik; innen az uradalmi birtok határvonalán tovább *A/2.* pontig; ettől kezdve tovább Felső-Lő és Gyimótfalva közös határvonalán a felső-lő—gyimótfalvi útig, azaz *B)* pontig.

Az északi határvonal B) ponttól kezdve vonul a Felső-Lő gyimótfalvi út mentén a megyei útba való betérésig, *C)* pontig, innen a megyei út mentén *D)* pontig, az uradalmi park szögletéig; ettől kezdve tovább halad a határvonal az uradalmi birtok határán *E)* pontig, mely pont a gyimótfalvi és szalónak-ujteleki kettős határdombtól visszafelé, azaz nyugat felé mérve 270 méternyire esik.

A keleti határ kezdődik *E)* pontnál és halad egyenes vonalban *E)* pontig, mely Gyimótfalva, Sóshegy és Szalónak-Ujtelek hármas határdombjára esik; innen tovább *G)* pontig, a Drumoly-patak áthidalásához a sóshegyi mészkőbányába vezető úton és onnan a Drumoly-patak mentén egészen azon pontig, hol a tarcsai határból a drumolyi határba átlép, azaz *H)* pontig.

A déli határt végül egy egyenes vonal képezi, mely a fennebb körülírt *H)* pontot a kiindulásul szolgált *A)* ponttal egybeköti.

Ebben a tágabb védterületben 10 m., azaz tíz méter mélységig korlátlanul lehet bármilyen ásásokat vagy fúrásokat végezni; tíz méternél nagyobb mélységre azonban csak hatósági engedély mellett szabad lehatolni.

b) A belső védterület köralakú tér, melynek fél átmérője a Károly-kúttól, mint közzépponttól, 400 m., azaz négyszáz méternyire terjed minden irányban.

A térvázlaton kékkel színezett ezen körön belől 2 m., azaz két méter mélységig oly czélból való ásásokat szabad végezni, melyek által a forrásba fertőző anyagok be nem szűrődhetnek; két méternél nagyobb mélységre azonban csak törvényhatósági engedély mellett szabad ásásokat, vagy fúrásokat végezni.

A kért védterület ilyen kiterjedésben és feltételek mellett engedélyezendő volt:

1. Mert Vas vármegyében Tarcsa községben létező ásványvíz-források a m. kir. belügyminiszter 1886. évi 62,735. sz. intézkedésével gyógyforrasnak, illetve a fürdő gyógyfürdőnek nyilváníttatott.

2. Mert a helyesnek elismert szakértői vélemény szerint ezek az ásványvíz-források a földtani alakulások és a forrás képződési különös viszonyoknál fogva minőségben vagy mennyiségben előreláthatólag veszélyeztetve lennének,

ha tőlük bizonyos távolságon belül mélyebb ásások vagy fúrások eszközöltetnek.

3. Mert vízjogi törvény alapján kért védelem megadása ellen a tárgyalást megelőzőleg és a tárgyalás alkalmával Tarcsa, Gyimótfalva és Sóshegy községek előljárói és egyes birtokosok részéről tett ellenvetések annyiban figyelembe vétettek, a mennyiben a védterület oly módon lett megállapítva, hogy ennek folytán a földtulajdon feletti rendelkezés lehető kevéssé legyen korlátolva ; a bányai antimon-vállalat érdeke pedig szintén megóvatott.

4. Mert végül a tarcsai ásványvíz-források, illetve gyógyfürdőnek biztosítását és fentartását fontos közérdekek teszik kívánatossá.

Erről oly felhívással értesítem a vármegye közönségét, hogy a jelen határozatot az érdekelt felekkel közölje, a védterület megállapítását tartalmazó engedélyokirat egyik példányát a törvényhatóság vízikönyvébe helyezze el, a másikat pedig a kérvényezőnek kézbesítse.

II. Engedélyokirat szövege.

Batthyány Károly gróf gyimótfalvi nagybirtosnak 1887. évi augusztus hó 17-én kelt kérvénye folytán s a budapesti bányakapitányság által múlt év április hó 28-án megtartott helyszini tárgyalás alapján a Vas vármegye felsőőri járásában Tarcsa község határán létező, a kérvényező tulajdonát képező gyógyfürdő, illetve ásványvíz-forrás számára az 1885. évi XXIII. t.-czikk 16. §-a értelmében az alábbi feltételek mellett védterületet engedélyeztem.

Minden érdekek lehető megóvása szempontjából egy külső vagy tágabb, és belső vagy szűkebb körű védterületet állapítok meg.

a) A tágabb védterület a térvázlaton vörös szinezéssel van megjelölve : határai a következők :

A nyugati határ kezdődik a térvázlaton *A*-val jelölt ponton, mely pont a Tarcsáról Alsó-Lőre vezető út melletti téglavető közelében, a Tarcsa és Felső-Lő közös határvonalába esik.

E ponttól vonul a védterület határa éjszaki irányban a községi határ mentén *A/1.* pontig, a hol az uradalom birtoka kezdődik ; innen az uradalmi birtok határvonalán tovább *A/2.* pontig; ettől kezdve tovább Felső-Lő és Gyimótfalva közös határvonalán a felső-lő gyimótfalvi útig, azaz : *B)* pontig.

Az északi határvonal B) ponttól kezdve vonul a felső-lő—gyimótfalvi út mentén a megyei útba való letérésig, *C)* pontig ; innen a megyei út mentén *D)* pontig, az uradalmi park szögletéig ; ettől kezdve tovább halad a határvonal az uradalmi birtok határán *E)* pontig, mely pont a gyimótfalvi és szalónak-ujteleki kettős határdombtól visszafelé, azaz nyugat felé nézve 270 méternyire esik.

A keleti határ kezdődik *E)* pontnál és halad egyenes vonalban *F)* pontig, mely Gyimótfalva, Sóshegy és Szalónak-Ujtelek hármas határdombjára

csik; innen tovább *G)* pontig, a Drumoly-patak áthidalásához a sóshegyi mészkőbányába vezető úton és onnan a Drumoly-patak mentén egészen azon pontig, hol a patak a tarcsai határból a drumolyi határba átlép, azaz *H)* pontig.

A déli határt végül egy egyenes vonal képezi, mely a fennebb körülírt *H)* pontot a kiindulásul szolgált *A)* ponttal egybeköti.

Ebben a tágabb védterületben 10 m. azaz tíz méter mélységig korlátlanul lehet bármilyen ásásokat vagy fúrásokat végezni; tíz méternél nagyobb mélységre azonban csak hatósági engedély mellett szabad lehatolni.

b) A belső védterület köralakú tér, melynek fél átmérője a Károly kúttól, mint középponttól 400 m., azaz négyszáz méternyire terjed, minden irányban.

A térvázlaton kékkel szinezett ezen körön belül 2 m., azaz két méter mélységig oly czélból való ásásokat szabad végezni, melyek által a forrásba fertőző anyagok be nem szűrődhetnek; két méternél nagyobb mélységre azonban csak hatósági engedély mellett szabad ásásokat vagy fúrásokat végezni.

Jelen engedélyokirat kiegészítő részét képezik: *a)* Szakvélemény. *b)* Helyszini rajz, *c)* Földtani vázlat.

Kelt Budapesten, 1890. évi márczius hó 27-én.

XVI.

1888 : XIX. TÖRVÉNYCZIKK

A HALÁSZATRÓL.

(Szentesítést nyert 1888. évi junius hó 14-én. — Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1888. évi junius hó 16-án.)

I. FEJEZET.

A halászati jog.

1. §.

A halászat joga a földtulajdon elválaszthatlan tartozékát képezi és a meder tulajdonosát (1885 : XXIII. törvényczikk 4. és 5. §.) illeti.

2. §.

Árvizek kiöntéseiben a halászati jog azokat a birtokosokat illeti, kiknek területét az árvizek elborítják.

Ily vizekből a halaknak a mederbe való visszatérését akadályozni tilos.

3. §.

A kik a jelen törvény hatályba lépésekor (72. §.) a halászati jogot oly vízterületen gyakorolják, a melynek medre tulajdonukat nem képezi, ezen jogukat az 1. §-ban foglalt rendelkezés ellenében is megtartják az esetben, ha a törvény hatályba lépte után legkésőbb egy év alatt ebbeli jogukat az alispánnál (polgármesternél) bejelentik s ennek folytán jogosultságukat kimutatják.

A jogosultság kimutatására elegendő az is, ha a halászati jognak 20 évi birtoklása bebizonyíttatik.

4. §.

Az alispán (polgármester) köteles a 3. §-ban kitűzött határidő lejárta után az összes beérkezett bejelentések tárgyalására legkevesebb egy, legfeljebb két hóra terjedő határnapot kitűzni, ezen határozatát a bejelentővel, a meder tulajdonosával és a község volt földesurával egyenként külön kézbesítvény által, a netáni többi érdekeltekkel pedig az illető község házánál kifüggesztendő és azon kívül a szokásos módon közhirré teendő hirdetmény útján oly felhivással közölni, hogy a bejelentett igény ellenében netán fenforgó észrevételeiket irásban jelentsék be vagy legkésőbb a tárgyalás alkalmával annál bizonyosabban terjeszszék elő, mert különben kifogásaik többé figyelembe nem vétetnek.

A tárgyalásról rendes jegyzőkönyv vezetendő, szükség esetén tanuk vagy szakértők hallgatandók meg s a tárgyalás befejeztével az alispán polgármester) a halászati jog felett határoz.

A határozat az igénylőnek, a meder tulajdonosának, a községnek, a volt földesurnak és mindazoknak, kik észrevételeket adtak be, kézbesitendő.

A hatósági eljárásnál felmerülő költségek az igénylő felet terhelik és általa előlegezendők.

5. §.

Az alispán (polgármester) által a 4. §. értelmében hozott határozat ellen közigazgatási úton felebbezésnek helye nincs; ezen határozatban meg nem nyugvó fél azonban birtokon kívül a határozat kézbesítésétől számítandó hat hónap alatt jogai érvényesítése végett a bíróságnál pert indíthat.

6. §.

A 3. és 5. §-ban megállapított határidők elmulasztása esetén igazolásnak helye nincs s a határidők elmulasztása a halászati jog elvesztését vonja maga után.

7. §.

Ha a medertulajdonos a 4-ik, illetőleg 5. §. értelmében igazolt jogositottól a halászat jogát megszerzi, a halászati jog a meder tartozékává lesz és attól többé el nem választható.

II. FEJEZET.

A halászat gyakorlása.

8. §.

A ki halászni akar, halászjegyet váltani és azt halászás közben magával vinni köteles.

A halászjegyet a hatóság állítja ki s azon világosan kiirandó annak neve, állása vagy foglalkozása és lakóhelye, a kinek javára kiállíttatik.

A halászjegyek bélyegilletéke személyenként 2 forintban, a halászatra jogosítottaknak segédszemélyzete és munkásai részére személyenként 50 krajczárban állapíttatik meg.

A halászjegyek érvényének tartama egy év és azoknak alakját és szövegét a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeleti úton állapítja meg.

9. §.

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek, a halászati jog tulajdonosai, haszonbérlői és alkalmazottjai, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyeletével megbizott személyek pedig jogosítva vannak azokat, a kik halászati eszközökkel vizek partjain járnak, a halászjegy előmutatására felszólítani.

10. §.

Ezen felszólításra a halászó halászjegyét előmutatni köteles, a ki pedig ezt bármely okból elő nem mutatja, tartozik a halászattal azonnal felhagyni, és ha ismeretlen, a felszólító kivánatára akár nevét és lakását megmondani, a czélból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, alkalmas zálogot adni, akár a felszólítót a legközelebbi község előljáróságához követni, hogy kiléte ottan kideríttessék.

11. §.

A parti birtokos tűrni tartozik, hogy a 4-ik, illetőleg az 5. §. szerint igazolt jogosított azon vizeket, illetőleg vízrészeket, melyekre halászati joga kiterjed, táblával megjelölje.

12. §.

A parti birtokos és a meder-tulajdonos tűrni tartozik, hogy a halászatra jogosított a vízhez járjon, hálóját vagy egyéb halászati eszközét a partról a vízbe vethesse és kihúzhassa, azonban a halászat gyakorlása közben a vetésekben, ültetvényekben vagy más gazdasági és erdészeti tárgyakban vagy területeken okozott minden kárért a halászatot gyakorlók teljes kártérítéssel tartoznak.

E végre megkivántatik, hogy a kár a hatóságnak a kár elkövetésétől számítandó nyolcz nap alatt felvehetés czéljából bejelentessék.

A vetésekben okozott kárnak becslése mindig oly időben eszközlendő, midőn az termékmennyiségben megállapítható; a kár vagy természetben vagy pénzértékben téríthető meg.

13. §.

Zárt vizekben a halászat a halászatra jogosult által korlátlanul gyakorolható.

Zárt vizeknek tekintendők:

a) a mesterséges halastavak, akár állanak halas vízzel összeköttetésben, akár nem;

b) mindazon egyetlen birtokos vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halattartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek.

Vitás esetekben, hogy valamely vízterület zárt víznek tekintendő-e, a 48. és következő szakaszokban megállapított eljárás alkalmazandó.

14. §.

A 13. §. alá nem eső vizek nyilt vizeknek tekintendők.

A halászatot ily vizekben:

a) ha oly fekvésűek és kiterjedésűek, hogy rajtok a halászat a szomszéd birtokosok érdekeinek sérelme nélkül és okszerűen űzhető, az egyes jogosítottak a jelen törvényben meghatározott korlátok között önállólag gyakorolhatják;

b) ellenkező esetben a jogosítottak a jelen törvényben meghatározott korlátok között csak társulattá alakulva gyakorolhatják.

15. §.

Azon vízterületeket, melyeken a halászat a 14. §. értelmében önállólag vagy csak társulat által gyakorolható, az egynemű halfajok tenyésztésére alkalmas természetük szerint, az érdekeltek kérelmére vagy hivatalból megindítandó eljárás folytán, az illető törvényhatóság közigazgatási bizottságának meghallgatása mellett, a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter* határozza meg.

16. §.

Állandóan víz alatt levő oly területek, a melyek a halak ivására s a halivadék fejlődésére alkalmasak, kiméleti terekké nyilvánithatók.

Ily esetben a mező- vagy erdőgazdasági használat korlátozásáért a halászati érdekeltek megfelelő kártalanitást tartoznak nyujtani a kiméleti terek tulajdonosainak.

A kiméleti térré való nyilvánítás iránti eljárás az érdekeltek kérelmére vagy hivatalból indítható meg.

17. §.

A kiméleti terek határa táblákkal kellőleg megjelölendő.

III. FEJEZET.

A halászati tilalmak.

18. §.

A halászat nyílt vizekben, az ezen §-ban felsorolt halfajokra nézve, a tilalmi időszakok alatt tiltva van.

A tilalmi időszakok következőképen állapíttatnak meg:

Április 1-től junius 15-ig tilalom alá esik:

Fajtok (Tok, Acipenser schypa).

Fogas-Süllő (Lucioperca sandra).

Kecsege (Acipenser ruthenus).

Kősüllő (Tótsüllő, Lucioperca volgensis).

* Földmív., ipar- és keresk. miniszter helyett jelenleg az 1889 : XVIII. t.-cz. és ennek végrehajtási rendelete értelmében földmivelési miniszter értendő.

Márna (Barbus fluviatilis).
Sőreg (Acipenser stellatus).
Szintok (Acipenser glaber).
Tetemestok (Szűkhal, Acipenser Güldenstädtii).
Viza (Acipenser huso).

Április 1-től julius 15-ig:
Ponty (Potyka, Pozsár, Cyprinus carpio).

Szeptember 15-től január 31-ig:
Lazacz (Salmo salar).
Pisztráng (Salar Ausonii).

Márczius 1-től április 30-ig:
Lepényhal (Pérhal, Thymallus vexillifer).

Márczius 1-től május 31-ig:
Galócza (Salmo hucho).

19. §.

Új halfajoknak az országban meghonosítása és létező halfajoknak egyes vidékeken veszélyeztetett tenyésztése érdekében, a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ilyen halfajok halászatát az országban, illetőleg egyes vidékeken három évre terjedhető ideig eltilthatja.

Ez új halfajokra nézve, ha azok honosítása sikerül, a kormány rendeleti úton intézkedik tilalmi időről és a legkisebb hosszaságról, melyen alól azokat kifogni nem szabad.

20. §.

A következő méreteknél kisebb halakat kifogni nem szabad, és pedig:

Fajtok (Tok, Acipenser schypa)	80 cm.
Fogas-Süllő (Lucioperca sandra)	35 «
Galócza (Salmo hucho)	54 «
Kecsege (Acipenser ruthenus)	30 «
Kősüllő (Tótsüllő, Lucioperca volgensis)	40 «
Lazacz (Salmo salar)	50 «
Lepényhal (Pérhal, Thymallus vexillifer)	25 «
Márna (Barbus fluviatilis)	30 «
Pisztráng (Salar Ausonii)	20 «
Ponty (Potyka, Pozsár, Cyprinus carpio)	30 «
Sőreg (Acipenser stellatus)	50 «
Szintok (Acipenser glaber)	80 «
Tetemestok (Szűkhal, Acipenser Güldenstädtii)	100 «
Viza (Acipenser huso)	150 «

Ezen hosszaságok a halaknál a fej elejétől a fark végéig mérendők és a jelzett méreteknél kisebb halak a vízbe azonnal visszabocsátandók.

21. §.

Rákot (Astacus fluviatilis et leptodactylus) április 1-től május 15-éig tilos fogni. Oly rákok, melyek a szemtől a kiegyenesített fark végéig mérve 8 centiméternél kisebbek, a vízbe visszabocsátandók.

22. §.

Mesterséges haltenyésztés és a halaknak más vizekbe leendő áthelyezése végett, a hatóság irásbeli engedélye alapján oly halak is kifoghatók, melyeknek fogása a 18. és 20. §-ok szerint tilos.

Ugyanezen intézkedés a 21. §-nak megfelelőleg a rákokra nézve is alkalmazandó.

23. §.

Tilos:

a) a halikraszedés a halászatra jogosított engedélye nélkül;

b) minden oly fogó eszköz, pl. hálók, kosarak, varsák, továbbá minden oly készülék használata, a melyek nyilásai (szemei) nedves állapotban mérve 4 centiméternél szűkebbek vagy alacsonyabbak;

c) minden állandó halfogó készülék (pl. rekesz, kosár, zárháló) alkalmazása, mely közönséges vízállás mellett, a parttól derékszögben mérve, a vízfolyás felénél többet elzár;

d) több állandó készülék vagy háló (eresztő háló) használata, ha egymástól legalább 50 méter távolságra nincsenek;

e) halakat elkábító, megmérgező és robbanó szerek (maszlag, oltatlan mész, méregfű, Euphorbia palustris, dynamit stb.) használata;

f) az éjjeli halászat, napnyugtától napkeltéig;

g) gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és egyéb vízimű-építményektől 30 méternyire fölfelé vagy lefelé, horog kivételével halászni;

h) vizeket, a bennük levő halak kifogása czéljából szakaszonkint (duga), vagy egészben lecsapolni vagy úgynevezett bányákban felfogni.

Tisztogatás czéljából történő vízfolyások lecsapolásának idejéről az érdekelt halászati jogosítottak 8 nappal előbb értesítendők.

24. §.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy egyes vizekben vagy vízrészekben a halászatra káros egyéb fogási módokat vagy fogóeszközök alkalmazását rendeletileg korlátozhassa, esetleg eltilthassa; valamint arra, hogy a 22. §-ban meghatározott czélból történő halászatoknál és kisebb patakoknál a 23. §. *b)* pontjában megállapított szemnagyságot 25 milliméterig leszállíthassa; végül arra, hogy egyes kivételes halfajoknál és körülmények között az éjjeli halászat tilalmát rendeleti úton szabályozhassa, vagy megszüntethesse.

25. §.

A halászatra jogosítottak kérésére a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter egyes halfajok kiirtása és más hasznosabb halfajok terjesztése czéljából, megszabott területekre és időre, a jelen törvényben eltiltott halászási módokat és a halászatot a tilalmi időben is megengedheti.

26. §.

A halászatra jogosítottak, ha vadászati jogosítványnyal nem birnak is, lőfegyver használata nélkül elpusztíthatják a halakra nagyobb mértékben kártékony állatok közül: a vidrát (Lutra vulgaris), a vidranyestet (Mustela lutreola), a csonttörő sast (Halietos albicilla), a halászó sast (Pandion helietos), a jégmadárt (Alcedo ispida), valamint a gémeket, ruczákat és lúdféléket; a vadászati terület tulajdonosának, esetleg bérlőjének azonban az ily módon befogott vagy elejtett vad iránt való tulajdonjoga fentartatik.

Kiméleti tereken a halászat, vadászat, a békafogás, csolnakázás, fürdés, kavics- és iszapszedés, általában minden a halak ivását és fejlődését hátráltató művelet tiltatik.

Tilos ugyanott marhákat, kacsákat, ludakat s egyéb állatokat vízbe ereszteni.

27. §.

A 18. §-ban említett halakat, ha a 20. §-ban megállapított méretekkel nem birnak, árúba bocsátani vagy szállítani tilos.

Olyan halakat pedig, melyeknek fogása bizonyos időben tilalom alá

esik, a tilalmi időszak alatt árúba bocsátani vagy szállítani csak a 28. §-ban megállapított feltételek alatt van megengedve.

Ugyanezen tilalmak a 21. §-nak megfelelőleg, a rákokra is alkalmazandók.

28. §.

A ki a tilalmi idő beállta előtt fogott vagy zárt vizekből származó halakat vagy rákot a tilalmi idő alatt szállít vagy elád, tartozik származásukat s a befogatási időt, minden egyes esetben a község előljáróságától kiállított bizonyítványnyal igazolni.

IV. FEJEZET.

A halászati társulatok.

29. §.

A jelen törvény 14. §. *b)* pontjában említett társulatok az érdekeltek vízterület szerinti többsége által alakíthatók meg.

30. §.

A halászati társulatok, mint olyanok, saját nevük alatt jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, a bíróságok előtt pert indíthatnak és perbe foghatók.

31. §.

Ha az érdekeltek társulatot kívánnak alakítani, vagy ha a jelen törvény 14. §. *b)* pontja értelmében valamely vízterületen a halászat csak társulati úton gyakorolható, kimutatás készítendő az érdekelt vízterület nagyságáról és tulajdonosairól, ennek megtörténte után az illetékes törvényhatóság alispánjának (polgármesterének) jelentés teendő, ki az összes érdekelteket legfeljebb két hó lefolyása alatt közgyűlésre hívja össze.

E közgyűlésen a jelen törvény 53. §-ában meghatározott hatósági közeg elnöklete alatt a társulat megalakul, az elnököt és a választmány tagjait megválasztja, alapszabályait megalkotja s az alapszabályokat az alakulási jegyzőkönyvvel és a területi kimutatással együtt az

illetékes törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez leendő felterjesztés végett bemutatja.

A társulat működésének további tettleges foganatosítását azonban csak a felsőbb jóváhagyás után kezdheti meg.

32. §.

A társulat megalakultnak tekintetik, ha az alapszabályok a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyattak. Azok, kik a jóváhagyás előtt a társulat nevében eljártak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

33. §.

A ki oly vízterületen szerez halászati jogot, a mely valamely társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

34. §.

Az alapszabályokban minden esetre a következőket kell megállapítani:

1. a társulat nevét és székhelyét;

2. a társulat czélját, azon kívül oly intézkedéseket, melyek által a halállománynak szaporítása és fentartása biztosítva van;

3. a választmány szervezetét, mikénti választásának módját, hatáskörét és működésének tartamát;

4. a közgyűlés mikénti összehívását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, mi történjék az esetben, ha az összehívott közgyűlés határozatképes nem volt;

5. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását.

35. §.

A szavazatjog az érdekeltség aránya szerint gyakorlandó.

Ez okból az alapszabályokban meg kell határozni az érdekeltség azon legkisebb fokát, mely egy szavazatra jogosít.

Ezen legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek, ha önként nem csoportosulnak, a községi előljáróság által képviseltetnek.

A társulat összes szavazatainak felénél több szavazatot egy érdekelt birtokos sem gyakorolhat.

36. §.

A társulat ügyeit, a mennyiben a jelen törvény vagy a társulati alapszabályok értelmében a közgyűlésnek nincsenek fentartva, a választmány intézi.

A választmány az elnökből és legalább 4 tagból áll, kik a társulat tagjai vagy meghatalmazottjaik közül választandók.

37. §.

A társulatot hatóságok és harmadik személyek irányában az elnök vagy a választmány által e végre kijelölt tag képviseli.

38. §.

Azon ügyletek által, melyeket a választmány a jelen törvény és az alapszabályok alapján a társulat nevében köt, a társulat lesz jogosítva és kötelezve.

39. §.

A választmány, szemben a társulattal, köteles azon korlátozásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga az alapszabályok vagy közgyűlési határozatok által kötve van.

40. §.

A közgyűlés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivóban kiteendők. Érvényes határozat csakis a meghivóban kijelölt tárgyak felett hozható. Kivételnek e tekintetben az oly indítványra nézve van helye, mely újabb közgyűlés összehivása végett tétetik.

41. §.

A társulat szavazattal biró tagjainak egyharmadrésze a közgyűlés egybehivását az ok és czél kijelölése mellett, irásban bármikor követelheti. Ha e kivánságnak az összehivásra jogosított közeg az irásbeli kérelem átvétele napjától számitandó 8 nap alatt meg nem felel, az érdekel-

tek kérelmére a közgyűlés összehivása iránt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter intézkedik.

42. §.

Azon tárgyak, melyek felett minden esetben a közgyűlés határoz, a következők:

1. az alapszabályok megállapítása és módosítása;
2. az elnök és a választmány megválasztása, elmozdítása és felmentése;
3. a számadások megvizsgálása;
4. az üzemterv és a költségvetés megállapítása;
5. a kölcsönök felvétele;
6. a tartaléktőke és a pénzek mikénti elhelyezése;
7. a társulat feloszlása vagy más társulattal való egyesülése.

A kölcsönök felvételéhez, valamint az alapszabályok módosításához az összes érdekeltek általános többsége szükséges, ha azonban az első közgyűlés nem lenne határozatképes, az e végből ismét egybehivott közgyűlésen a jelenlevők határoznak. A társulat feloszlásához ellenben mindenkor az összes érdekeltek kétharmad többsége szükséges.

43. §.

A választmány a társulat ügyeit vezeti és neki az összes társulati tisztviselők alá vannak rendelve.

Megválasztja a társulat összes tisztviselőit, ellenőrzi működésüket, főleg pedig a társulati pénztár kellő kezelését, kötelessége átvizsgálni a társulat könyveit, iratait s pénztárát s teljesíti általában mindazt, a mit a jelen törvény, a kormány rendeletei és az alapszabályok, valamint a közgyűlés egyes határozatai reá ruháznak.

A választmány kötelességének pontos teljesítéseért annak tagjai felelősek.

44. §.

Azon közgyűlési határozatok, melyek az alapszabályok módosítására, a társulat feloszlására vagy más társulattal való egyesülésére, nemkülönben az üzemterv megállapítására vonatkoznak, jogerővel csak akkor bírnak, ha a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyattak.

45. §.

A feloszlott társulatnak a tartozások kielégítése után fenmaradó vagyona, más intézkedés hiányában, a társulati tagok közt vízterületük aránya szerint felosztandó.

A társulat vagyonából ki nem elégíthető tartozások a társulat tagjait vízterületük aránya szerint terhelik.

A tartozások kielégítését és a fenmaradó vagyonnak a társulati tagok közt való felosztását, a mennyiben az alapszabályok vagy közgyűlési határozat másként nem intézkednének, a választmány tagjai eszközlik.

46. §.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a jelen fejezetben megállapított alakszerűségek alól, egyes indokolt esetekben kivételeket engedélyezhessen.

47. §.

Ha a halászati társulat az érdekeltek vízterület szerint való többségével meg nem alakul, vagy ha az alapszabályokban megállapított kötelességeit nem teljesíti, vízterületén a halászati jog a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendelete alapján a hatóság által 6 évre bérbe adandó.

A halászati jog bérletéhez hasonló körülmények közt előjoga van annak, a ki az illető vízterület közelében haltenyésztő teleppel bir.

A halászati jog bérbeadása az alispán (polgármester) által az érdekeltek meghallgatása mellett és az előjoggal birók értesítése után, rendszerint csak nyilvános árverés útján eszközölthetik.

Az árverés módozatait és a kikiáltási árt az alispán (polgármester) állapítja meg s az árverést az hagyja helyben.

Ha a közárverés sikerre nem vezet, vagy a halászatra jogosítottak érdeke kivételesen a magán útoni egyezkedést javallaná: a halászati jog szabad kézből is kiadható, de az erre vonatkozó szerződés csak az alispán (polgármester) jóváhagyása után válik kötelezővé.

Az alispán (polgármester) határozata ellen a közigazgatási bizottsághoz, illetőleg a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez felebbezés intézhető.

Ha a bérlet lejárt, a társulat megalakítása újból megkisérlendő.

A bérbe adott halászat tiszta jövedelme a halászatra jogosítottakat vízterületük aránya szerint illeti.

V. FEJEZET.

Hatóságok és eljárás.

48. §.

Zárt vizek (13. §.) és a kiméleti terek (16. §.) megállapítása körül fölmerülő ügyekben következő hatóságok illetékesek:

elsőfokú hatóság: azon vármegye alispánja, vagy azon törvényhatósági joggal felruházott város polgármestere, melynek területén a vitás vízterület fekszik, illetőleg a kiméleti tér megállapítása czéloztatik;

másodfokú hatóság: ugyanazon törvényhatóság közigazgatási bizottsága;

harmadfokú és végérvényesen határozó hatóság: a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter.*

Ezen ügyekben a következő szakaszokban körülirt eljárás alkalmazandó.

49. §.

Ha a vitás vízterület, vagy a megállapítandó kiméleti tér több törvényhatóság területére terjed ki, azon alispán vagy polgármester, kihez az eljárás megindítását czélzó kérvény benyújtatott, köteles ezen kérvény másolatát a többi érdekelt törvényhatóság alispánjainak vagy polgármestereinek azonnal megküldeni, hogy azok az értesítés vételének napjától számítandó 15 nap alatt az illetékesség ellen esetleg fenforgó észrevételeiket a tudósító alispánnal vagy polgármesterrel irásban közölhessék.

Ha a felhivott alispánok vagy polgármesterek 15 nap alatt az illetékességre kifogást nem tesznek, első fokban azon alispán vagy polgármester illetékes, kihez a kérvény beadatott; ha pedig az illetékességre nézve kifogás tétetett, azon alispán vagy polgármester, kihez a kérvény benyújtatott, az illetékesség megállapítása végett az összes iratokat a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez késedelem nélkül felterjeszti.

* Két egybehangzó határozat ellen jelenleg már nincs felebbezésnek helye. (1901 : XX. t.-cz. 2. §.)

Az illetékes alispán vagy polgármester a többi érdekelt törvényhatóság alispánjait vagy polgármestereit a tárgyalásokra minden esetben meghívni tartozik; ezek akadályoztatásuk esetén helyettest küldhetnek.

Az, hogy a meghívott alispán, polgármester vagy ezeknek helyettese a tárgyaláson meg nem jelent, az eljárást és a határozathozatalt meg nem akaszthatja.

50. §.

A jogkereső fél az alispánhoz (polgármesterhez) a szükséges okmányokkal felszerelt kérvényt tartozik beadni.

51. §.

Az eljáró hatóság a kérvényt az 50. §. szerinti mellékletekkel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki, erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekelteket hirdetmény útján értesíti.

A hirdetménynek magában kell foglalnia a vízterület, illetőleg a megállapítandó kiméleti tér körülirását, a kérvény kitételének és a tárgyalásnak helyét, továbbá a tárgyalás idejét, mely a közszemle után való időre tűzendő ki, végül pedig azon felhivást, hogy az érdekeltek netáni ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel alatt irásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

52. §.

A hirdetmény az érdekelt községekben kifüggesztendő, azon kívül pedig a folyamodó által megnevezett, vagy a hatóság előtt ismeretes érdekelteknek kézbesítendő.

53. §.

A helyszíni tárgyalást fontosabb esetekben az alispán, illetőleg a polgármester vagy helyettese, különben az alispán vagy polgármester megbizása következtében a főszolgabiró, illetőleg a rendezett tanácsú város polgármestere vagy törvényhatósági bizottsági tag vezeti.

54. §.

A tárgyalás szóbeli.

A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melyben a felek vagy meg-

bizottjaiknak nyilatkozatai röviden felveendők. A jegyzőkönyv a tárgyalásban résztvevők által aláirandó; az aláirás megtagadásának oka megemlítendő.

55. §.

A tárgyalás befejezése után indokolt határozat hozatik.

Ez a határozat az érdekeltekkel az 52. §-ban megállapított módon közlendő.

56. §.

Az eljárásnál felmerülő költségek a folyamodót terhelik és általa előlegezendők.

57. §.

A kiméleti térré való nyilvánítás iránt hozott határozat a nyujtandó kártalanítás nagysága és módozata iránt is intézkedik.

58. §.

A kártalanítás összegét, ha egyezség nem jött létre, a közigazgatási hatóság állapítja meg.

A hozott határozat ellen közigazgatási úton felebbezésnek nincs helye.

Ha az érdekeltek a kártalanításra vonatkozó határozatban meg nem nyugosznak, a közigazgatási hatósági határozatban megállapított kártalanítási összeg az illetékes birtokbiróságnál letéteményezendő.

A kártalanítási összeg ez esetben a kisajátítási törvényben a kártalanításra nézve megállapított eljárás megfelelő alkalmazása mellett az illetékes birtokbiróság által állapítandó meg.

59. §.

A ki a kártalanítási összegre vonatkozó közigazgatási határozatban meg nem nyugszik, a kézbesítéstől számított 15 nap alatt köteles ezt az alispánnak (polgármesternek) bejelenteni s egyúttal kinyilatkoztatni, hogy a jelen törvény 58. §-a értelmében a kártalanítási összeg nagyságát az illetékes birtokbiróság által kivánja megállapíttatni.

A kártalanítási összeg nagyságára vonatkozó és a jelen törvény 58. §-ában szabályozott birói eljárás azonban csakis a közigazgatási úton hozott határozat jogerőre emelkedése után indítható meg, mikor is a jog-

erős hatósági határozat a kártalanításra vonatkozó tárgyalási iratokkal együtt haladék nélkül az illetékes törvényszékhez teendő át.

A mező- vagy erdőgazdasági használat korlátozása vagy megszüntetése a kártalanítási összegnek a bíróság által való végmegállapítása és kifizetése előtt csak akkor engedtetik meg, ha az érdekeltek a kártalanítás fedezésére a bíróság által megállapítandó biztosítéki összeget, mely a közigazgatási hatóság által megállapított kártalanítási összegnél kisebb nem lehet, készpénzben vagy óvadékképes s a letétel idejében jegyzett tőzsdei árfolyam szerint számítandó értékpapirokban a birtokbirósághoz leteszik. A biztosítékul leteendő összeget az érdekeltek kérelmére szükség esetében a tulajdonos és a szakértők meghallgatása után a kir. törvényszék előzetesen és soron kívül hozandó végzésben állapítja meg, mely ellen jogorvoslatnak helye nincsen.

60. §.

Mindazon, a jelen törvény hatálya alá eső intézkedéseknél, melyek a 48. §. alá nem tartoznak és melyekre nézve az illetékes hatóságok magában a törvényben külön megjelölve nincsenek, a következő hatóságok illetékesek:

Első fokban:

1. nagy- és kisközségekben az illető járás főszolgabirója;

2. rendezett tanácsú városokban, valamint önálló törvényhatóságot képező városokban — Budapest főváros kivételével — a város rendőrkapitánya vagy esetleg a városi tanács által e részben megbizott városi tisztviselő;

3. Budapest fővárosban az illető kerületi előljáró, vagy a főváros tanácsa által e részben megbizott kerületi előljárósági tisztviselő.

Másodfokban:

1. vármegyékben az alispán;

2. önálló törvényhatóságot képező városokban, valamint Budapest fővárosban is a városi, illetőleg a fővárosi tanács.

Harmadfokban:

a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

61. §.

Mindazon esetekben, midőn a felebbezés magában a törvényben kizárva nincs, felebbezésnek a kézbesítéstől számított 15 nap alatt két egybehangzó határozat ellen is helye van.

VI. FEJEZET.

Büntető határozatok.

62. §.

Kihágást követ el és 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki kábító, mérgező és robbanó-szerekkel halász (23. §. *e);*

b) a ki a halászat gyakorlására jogosítva nincs, ha a halászatot éjjel, tilalmi időben, kijelölt kiméleti helyen, vagy tiltott eszközzel űzi; vagy pedig, ha a halászatot álczázva, vagy magát felismerhetetlenné téve űzi, vagy a tettenérőt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog, vagy erőszakot használ, a mennyiben a veszélyes fenyegetés, fegyverfogás vagy erőszak súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képez.

63. §.

Kihágást követ el és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki a jelen törvény 2., 18., 20., 21., 26. és 27. §-aiban foglalt tilalmakat megszegi;

b) a ki a 23. §. *a)—d)* és *f)—h)* pontjaiban foglalt tilalmakat megszegi.

64. §.

Kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki a 22. §. szerint csakis irásbeli engedély mellett kifogható halakat és rákokat ily engedély nélkül kifog;

b) a ki a halászatra jogosított engedélye nélkül nyereségvágyból halász vagy rákász;

c) azon tulajdonos, ki a haszonbérbe adott halászati területen a haszonbérlőt, vagy azt, ki annak engedélyével űzi a halászatot vagy rákászatot, megtámadja, vagy a halászat, vagy a rákászat űzésében megakadályozza;

d) a ki a 11. és 17. §-okban megállapított területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi vagy más helyre átteszi;

e) a ki hamisított halászjegy használata mellett halász.

65. §.

Kihágást követ el és 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül, de nem nyereségvágyból, halász vagy rákász;

b) a ki a zárt vizekből fogott halak vagy rákok származását igazoló községi bizonyítványt felmutatni nem képes (28. §.);

c) a ki a 11. és 17. §-okban megállapított területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat szándékosan megrongálja vagy bemocskolja;

d) a ki a 9. §-ban említettek felszólítására a halászattal azonnal föl nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ád, vagy a felszólítót a legközelebbi előljárósághoz követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

e) a ki a nélkül, hogy halászjegygyel birna, másnak nevére szóló vagy érvényességére nézve lejárt halászjegy mellett halász;

f) a ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át.

66. §.

Kihágást követ el és 5 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a ki halászjegy nélkül halász (8. §.), a mennyiben az előző szakaszokban meghatározott kihágási esetek valamelyike fenn nem forog, és a ki halászjegygyel bir, azt azonban a 9. §-ban említetteknek felszólítására elő nem mutatja.

67. §.

A ki két éven belül a halászatra jogosított engedélye nélkül űzött halászatért vagy tiltott eszközök használatáért két ízben volt büntetve, attól a halászjegy megvonandó, illetőleg a halászjegy újabb kiállítása 3 évig terjedhető időtartamra megtagadandó.

68. §.

A halászati kihágásokból befolyó pénzbüntetések fele részben az országos közgazdasági alap javára esnek, fele részben pedig azon község szegény-alapját illetik, melynek területén a kihágás elkövettetett.

69. §.

A jelen törvény szerint büntetendő cselekményekre is a kihágásokról szóló büntető-törvénykönyv általános határozatai érvényesek.

70. §.

Ezen kihágási ügyekben a 60. §-ban említett hatóságok illetékesek.

VII. FEJEZET.

Zárhatározatok.

71. §.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy országos határt képező folyókon, a mennyiben a szomszédos államokkal a halászat egyöntetű gyakorlatát illetőleg egyezségre jutni nem sikerül, a jelen törvény alól kivételeket engedélyezhessen.

72. §.

Ezen törvény életbe léptetése iránt a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeleti úton intézkedik.

73. §.

A jelen törvény végrehajtásával a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, a bel- és igazságügyi miniszter bizatnak meg.

XVII.

RENDELET A HALÁSZATI TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSA TÁRGYÁBAN.

(Kibocsátotta a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1889. évi február hó 9-én 5,000. sz. a.)

I. A halászati törvény életbeléptetése és a halászati jogosultság kimutatására vonatkoztató eljárás.

1. §. A halászatról szóló 1888 : XIX. t.-cz. 1889. évi május hó 1-én lép életbe.

Ezzel egyidejüleg a törvényhatóságok által alkotott és eddig érvényben álló halászati szabályrendeletek hatályon kívül helyeztetnek.

2. §. A kik a halászati jogot 1889. évi május hó 1-én oly vízterületen gyakorolják, a melynek medre tulajdonukat nem képezi, ezen jogukat csak az esetben tartják meg, ha bezárólag 1890. évi április hó 30-ig ebbeli jogukat az alispánnál (polgármesternél) bejelentik s ennek folytán jogosultságukat kimutatják.

A jogosultság kimutatására szolgáló bejelentésekben a község, valamint a partbirtokosok megjelölésével pontosan körülirandó azon vízterület fekvése és kiterjedése, melyen a halászati jog igényeltetik.

A jogosultság kimutatására a törvény 3. §-a értelmében elegendő az is, ha a halászati jognak 20 évi békés birtoklása bebizonyíttatik.

3. §. Az alispán (polgármester) köteles a jelen rendelet 2. §-ában kitűzött határidő lejárta után az összes beérkezett bejelentések tárgyalására legkevesebb 1, legfeljebb 2 hóra terjedő határnapot kitűzni; ez alkalommal a tárgyalás megtartásának helye is meghatározandó.

A tárgyalások határidejének meghatározásánál figyelem fordítandó arra, hogy az ugyanazon halászati jogra nézve beérkezett többféle igények mindenesetre egy tárgyaláson összesítve, — az ugyanazon községben, illetőleg vízfolyásokon levő más jogosultságok tekintetében bejelentett többi igények pedig lehetőleg folytatólagosan tárgyaltassanak le.

Az alispán (polgármester) e tárgyalás kitűzésére vonatkozó határozatát köteles a bejelentővel, a meder tulajdonosával és a község volt földesurával egyenként külön kézbesítvény által, a netáni többi érdekeltekkel pedig az illető község házánál kifüggesztendő és azonkívül a szokásos módon közhirré teendő hirdetmény útján oly felhívással közölni, hogy a bejelentett igény ellenében netán fenforgó észrevételeiket irásban jelentsék be, vagy legkésőbb a tárgyalás alkalmával annál bizonyosabban terjeszszék elő, mert különben kifogásaik többé figyelembe nem vétetnek.

A tárgyalás még az esetben is megtartandó, ha a bejelentett igény ellenében észrevétel nem adatott be.

A tárgyalásról rendes jegyzőkönyv vezetendő, szükség esetén tanuk vagy szakértők hallgatandók meg.

A tárgyalás befejeztével az alispán (polgármester) a halászati jog felett határoz.

A határozat az igénylőnek, a meder tulajdonosának, a községnek, a volt földesúrnak és mindazoknak, kik észrevételeket adtak be, kézbesítendő.

A hatósági eljárásnál felmerülő költségek a törvény 4. §-a értelmében az igénylő felet terhelik és általa előlegezendők.

4. §. Az alispán által hozott határozat ellen közigazgatási úton felebbezésnek helye nincs; az ezen határozatban meg nem nyugvó fél azonban a törvény 5. §-a értelmében birtokon kívül a határozat kézbesítésétől számítandó 6 hónap alatt jogai érvényesítése végett a bíróságnál pert indíthat.

5. §. A jelen rendelet 2. és 4. §-ában megállapított határidők elmulasztása esetén a törvény 6. §-a értelmében igazolásnak helye nincs, s a határidők elmulasztása a halászati jog elvesztését vonja maga után.

II. A halászat gyakorlása.

6. §. A ki akár nyilt, akár zárt vizeken halászni akar, a törvény 60. §-ában említett elsőfokú hatóságnál halászjegyet váltani, azt a törvény 8. §-ának rendelkezéséhez képest halászás közben magával vinni s a törvény 9. §-ában megjelölt ellenőrző közegeknek kívánatra felmutatni köteles.

7. §. A halászjegyet, a bélyeg-illetékért személyenként járó 2 frtnyi díj megfizetése mellett, bármely elsőfokú hatóságnál (törv. 60. §.) akár szóval, akár irásban lehet kérelmezni, s a hatóság azt, a törvény 67. §-ában emlitett esetek kivételével az I. mintának megfelelő ürlapon azonnal kiállítani köteles.

8. §. A halászjegyek kiszolgáltatására irányuló kérvények az illetéki szabályok kiegészítő részét képező illetéki díjjegyzék 13. tétel III. pontja alatt előírt 50 kros bélyeggel látandók el; ha pedig a kérelem szóval adatik elő, a bélyeg az erről felveendő jegyzőkönyvre felragasztandó és felülbélyegzendő.

9. §. A halászjegyen annak neve, állása vagy foglalkozása, a kinek javára kiállíttatik, s érvényességének tartama, a hatóság által világosan kiirandó.

A halászjegy ezenfelül sorszámmal, kelettel, a hatóság pecsétjével s a kiállító hatósági közeg aláirásával látandó el.

10. §. A halászjegy csak egy személy nevére állítható ki, másra át nem ruházható, s mindig csak az illető év május hó 1-től a következő év április hó 30-ig, azaz egy évre érvényes.

A halászjegy a halászatnak a halászati törvény által meghatározott módon és korlátok között leendő gyakorlására jogosít.

11. §. A halászatra jogosítottaknak segédszemélyzete és munkásai részére szükséges halászjegyek, a halászatra jogosított kérelmére és nevére, a bélyegilleték fejében személyenkint járó 50 krnyi díj megfizetése mellett, az elsőfokú hatóság (törv. 60. §.) által a II. mintának megfelelő ürlapon állítandók ki.

A 8—10. §-ok határozatai az 50 kros halászjegyek tekintetében is irányadók, mindazonáltal oly változtatással, hogy a halászatra jogosított ezen halászjegyek alapján a halászatot, a szolgálatában álló, esetleg váltakozó segédei és munkásai által van jogosítva gyakorolni.

12. §. A halászjegy-ürlapok (I. és II. minta) mikénti megszerzéséről kezeléséről és elszámolásáról a pénzügyminiszter által a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg kiadandó külön utasítás intézkedik.

13. §. A kiszolgáltatott halászjegyeket az elsőfokú hatóság (törv. 60. §.) a III. mintának megfelelőleg nyilvántartani köteles.

14. §. A halászok ügyelni tartoznak arra, hogy működésük által a hajózás, tutajozás vagy fausztatás ne akadályoztassék, a hajóút avagy a kiméleti tér megjelölésére szolgáló táblák, bojok vagy egyéb jelek helyeikről el ne mozdíttassanak.

15. §. A kiméleti tér megjelölésére szolgáló táblákra egy hal vésendő vagy festendő, ez alá pedig «Kiméleti tér» felirás alkalmazandó.

Ezen táblák szembeötlő helyeken, kiválóképen utaknak, ösvényeknek vagy gyalogutaknak a kiméleti tért érintő részein, a határok iránt kellő tájékozást nyujtó pontokon olykép helyezendők el, hogy sem a parti, sem a vizi járóművek közlekedését ne akadályozzák.

Ugyanezen szempontok a törvény 11. §-ában említett és a halászati jog kiterjedésének megjelölésére szolgáló táblák felállítására nézve is irányadók.

16. §. Nyilt vizeken a halászat, a mennyiben nem társulati uton gyakoroltatik (törv. 14. §. *b)*, az egyes jogosítottak által, saját kezelésük mellett, a halászati törvény és a jelen rendelet korlátai között szabadon gyakorolható; a mennyiben azonban az egyes jogosítottak halászati jogukat nem egészében, hanem kisebb vízterületekre felosztva, bérbeadás útján kívánják értékesíteni, az okszerű halászat előmozdítása, s a szomszéd birtokosoknak netán okozható sérelmek kikerülése czéljából (törv. 14. §. *a)*, kötelesek a bérleti területek minimumának megállapítása végett a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez folyamodni, a ki a bérletek kiterjedésére nézve esetről-esetre intézkedik.

17. §. Nyilt vizeken a halászat társulatok és bérlőik által, ideértve a törvény 47. §-ában említett bérlőket is, a törvény 42. §. 4. pontja értelmében készített, s a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által a törvény 44. §-a értelmében jóváhagyott üzemterv alapján gyakorolható.*

18. §. Minden üzemterv két részből áll, és pedig:

1. az általános leirásból;

2. a gazdasági térképből.

19. §. Az általános leirásnak a következőket kell tartalmaznia:

1. A vízterület kiterjedését lehetőleg a normálisnak ismert vízszin mellett.

2. A víz helyzetének és fekvésének meghatározására vonatkozó részletes adatokat.

4. Pontos körülirást arra nézve, hogy a társulat a halászatot mi módon kívánja űzni, saját kezelés mellett, avagy bérbeadással.

4. Az utóbbi esetben hány és mily kiterjedésű bérleti területekre kívánja vizét fölosztani.

5. Mennyi a szerződésszerű bérleti időtartam minimuma?

6. Korlátolja-e a bérlőt szerződésszerűleg is a halászat gyakorlásában a melynek folytán ez bizonyos fogó eszközöknek alkalmazásától, avagy bizonyos halfajoknak fogásától egyátalán, avagy időszakonkint tartózkodni köteles és melyek azok?

7. Miféle halfajok tenyésztésére fektettetik a fősúly és ezek állományának emelése érdekében léteznek-e, avagy szándékoltatnak-e bizonyos intézkedések foganatosíttatni; főleg megjelölendők a vízterülethez tartozó oly mes-

* A 70994/1897. sz. földmiv. min. rendelet ezen szakasz szövegét a következőkép módosította: «Nyilt vizeken a halászat társulatok megalakulása után, valamint a törvény 47. §-a alapján elrendelt kényszerbérbeadás esetén csakis a törvény 42. §. 4. pontja értelmében készített s a földmivelési miniszter által a törvény 44. §-a értelmében jóváhagyott üzemterv alapján gyakorolható.»

terséges haltenyésztő helyek (költőházak, költő- vagy fiasító tavak), a melyek az illető vízterület benépesítését czélozzák, lehetőleg ezeknek termőképességére vonatkozó adatokkal együtt.

8. Tartalmaz-e ez irányba a bérleti szerződés a bérlőre nézve kötelezettségeket és melyek azok?

9. Végre folyóvizeknél, a mennyiben azokkal holt medrek is összefüggnek, kimutatandó, hogy a holt medrek a folyó mily vízállásánál jutnak az anyamederrel összeköttetésbe és tapasztalásszerűleg mily időtartamra?

20. §. A gazdasági térképen feltüntetendő az illető terület alakja, lehetőleg normális vízszin mellett; partjai, a mennyiben ezek mellett gátak vannak, a gátakkal együtt; a községek határai, a melyekhez az illető víz tartozik; a bérleti területek határai, a vízhez tartozó holt ágak, a vízfolyáson épült zsilipek vagy gátak stb.

21. §. A társulatok az üzemtervet és a gazdasági térképet két példányban kiállítva és aláírva az alispánhoz (polgármesterhez) kötelesek benyújtani, ki is azokat saját észrevételeivel együtt jóváhagyás végett a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

A jóváhagyott üzemtervnek egyik példánya a törvényhatóság irattárában helyezendő el, a másik példány pedig a társulatnak kézbesítendő.

22. §. A társulatok és a bérlők, valamint az önálló halászatra jogosítottak a halászatot a jóváhagyott üzemtervnek, — illetőleg a jelen rendelet 16. §-a alapján megszabott feltételeknek teljesen megfelelő módon tartoznak gyakorolni.

Ha a társulat vagy az önálló gyakorlásra jogosult tulajdonos, illetőleg a bérlő a reá nézve kötelező feltételektől eltérőleg gyakorolja a halászatot, az elsőfokú hatóság (törv. 60. §.) által esetről esetre 100 frtig terjedhető pénzbirsággal büntethető.*

Ezen határozat ellen másodfokban az alispánhoz (polgármesterhez), harmadfokban a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez felebbezésnek van helye.

A kiszabott pénzbirságok felerészben az országos közgazdasági alap javára esnek, felerészben pedig azon község szegényalapját illetik, melynek területén a halászat a megszabott feltételektől eltérőleg gyakoroltatott.

* Ezt a pontot a 86913/1898. sz. földmív. min. rendelet a következőkép módosítja: «Ha a társulat vagy az önálló gyakorlásra jogosult tulajdonos, vagy a társulat kötelékéhez tartozó vízterületén halászatra jogosított bérlő a reá nézve kötelező, nevezetesen az üzemtervben megállapított feltételektől eltérőleg gyakorolja a halászatot, az elsőfoku hatóság (törv. 60. §-a) által esetről-esetre 100 frtig terjedhető pénzbirsággal büntethető. Ezek ugyanezen büntetés alá esnek akkor is, ha alkalmazottjaik a törvényben, vagy üzemtervben megállapított feltételektől eltérőleg halásznak, illetve halászás közben az üzemterv határozatait nem tartják meg, feltéve, hogy ezen ténykedéseik a jogositottak részéről ellenőrizhető volt.

Ugyancsak 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntethetők továbbá azon alkalmazottak (részes halászok, segédhalászok, eresztősök, albérlők stb.), kik az üzemterv határozataitól eltérőleg halásznak, úgyszintén azok is, kik az üzemterv határozatainak pontos ellenőrzésében a társulati közegeket bármi módon gátolják, vagy az ellenőrzést bármi módon meghiusítják.

Az üzemterv határozatainak ismételt áthágása esetén az alkalmazottak a társulat területén való további halászattól is eltilthatók. Azok, a kik ezen tilalom ellen vétenek, 50 frtig terjedhető pénzbirsággal büntethetők.

III. A halászat védelme.

A) Tilalmi időszakok és a legkisebb méretek.

23. §. Nyilt vizekben az alább felsorolt halfajokat, a törvény 18. §-ában megállapított tilalmi időszakok alatt, valamint ugyanezen halfajokat, a menynyiben a törvény 20. §-ában megállapított méretekkel nem birnak, — a mesterséges haltenyésztés és a halaknak más vizekbe leendő áthelyezése czéljából a törvény 22. §-ában megállapított esetek kivételével, — bármely időben tilos kifogni.

Ezen halfajok s tilalmi időszakok s a legkisebb méretek feltüntetésével a következők:

Fajtokot	április hó	1-től junius hó	15-ig	80	emtrnél
Fogas-Süllő	április hó	1-től junius hó	15-ig	35	«
Galócza	márcz. hó	1-től május hó	31-ig	54	«
Kecsege	április hó	1-től junius hó	15-ig	30	«
Kősüllő	április hó	1-től junius hó	15-ig	40	«
Lazacz	szept. hó	15-től január hó	31-ig	50	«
Lepényhal	márcz. hó	1-től április hó	30-ig	25	«
Márna	április hó	1-től junius hó	15-ig	30	«
Pisztráng	szept. hó	15-től január hó	31-ig	20	«
Ponty	április hó	1-től julius hó	15-ig	30	«
Sőreg	április hó	1-től junius hó	15-ig	50	«
Szintok	április hó	1-től junius hó	15-ig	80	«
Tetemestok	április hó	1-től junius hó	15-ig	100	«
Viza	április hó	1-től junius hó	15-ig	150	«

24. §. Az előbbi §-ban felsorolt halfajok hosszasága a törvény 20. §-a értelmében a fej elejétől a fark végeig mérendő. Ily halak, ha a jelzett méreteknél kisebbek, valamint ha a tilalmi időszakok alatt véletlenül fogattak, a vízbe azonnal visszabocsátandók.

25. §. Nyilt vizekben bármiféle rákot április hó 1-től május hó 15-ig tilos fogni.

A tilalmi időszak alatt fogott, valamint oly rákok, melyek a szemtől a kiegyenesített fark végéig mérve 8 centiméternél kisebbek, a törvény 21. §-a értelmében a vízbe visszabocsátandók.

26. §. Mesterséges hal- és ráktenyésztés, valamint a halaknak, vagy a rákoknak más vizekbe leendő áthelyezése czéljából a jelen rendelet 23. §-ában felsorolt halfajok és a rendelet 25. §-ában említett rákok az elsőfokú hatóság (törv. 60. §.) irásbeli engedélye alapján a törvény 22. §-a értelmében a tilalmi időszakok alatt és az esetben is kifoghatók, ha a törvényes méretekkel nem birnak.

27. §. A hatóság ily engedélyek kiadását megelőzőleg követelheti annak igazolását, hogy a kérelmező az általa kijelölt területen a hal- vagy rákfogásra, akár mint tulajdonos, vagy bérlő, akár mint engedélyes jogosítva van.

A hatóság által a IV. mintának megfelelőleg kiadandó engedélyben megjelölendő a fél neve, foglalkozása, lakóhelye, a halászatnak czélja, ugyszintén pontos körülirással a vízszakasz és idő, a melyben, illetőleg a meddig az a halászatra jogosít, a fogható halfajok és végül a használható eszköz, a menynyiben pedig ez netán a törvény 24. §-a szerint miniszteri engedélyen alapul, az illető miniszteri rendelet száma is.

Oly esetekben, midőn a mesterséges tenyésztés czéljából kifogott halaknak, vagy rákoknak más vizekbe áthelyezése s e végből szállítása válik szük-

ségessé, a hatósági engedélyben az útszakasz iránya s a rendeltetési hely is feltüntetendő.

Az engedély az illetéki díjjegyzék 46. tétel 4. pontjának határozatai értelmében bélyegmentes, és tartama 8 napnál hosszabb időre nem terjedhet.

Az engedély megadását kérő folyamodások azonban 50 kros bélyeggel látandók el; ha pedig a fél kérvényt nem nyujt be, hanem az engedélyt szóval kérelmezi, az engedélyt kiszolgáltató hatóság jegyzőkönyvet tartozik felvenni és ezen jegyzőkönyvre a fél által beadandó 50 krnyi bélyegjegy felragasztandó és szabályszerüen felülbélyegzendő.

Az engedélyes ezen engedélyiratot halászat közben, valamint az esetleges szállítás alatt igazolás czéljából magával vinni s az ellenőrző közegeknek kívánatra felmutatni köteles.

28. §. A jelen rendelet 23. §-ában felsorolt halakat és a rendelet 25. §-ában említett rákokat, ha az idézett §-okban megállapított törvényes méretekkel nem birnak, — a zárt vizekre nézve a törvény 13. §-ában, valamint a mesterséges hal- vagy ráktenyésztés tekintetében a törvény 22. §-ában megállapított esetek kivételével — a törvény 27. §-a értelmében árúba bocsátani, vagy szállítani tilos.

29. §. Azok a halfajok, a melyek a jelen rendelet 23. §-ában felsorolva nincsenek, akár zárt, akár nyilt vizekből származzanak, a méretekre való tekintet nélkül bármikor kifoghatók, szállíthatók és eladhatók.

30. §. Zárt vizekből azon halfajok is, a melyek a jelen rendelet 23. §-ában felsorolva vannak, valamint a rákok, a tilalmi időszakok és a méretekre való tekintet nélkül, bármikor elfoghatók, szállíthatók és eladhatók; az esetben azonban, ha valaki a zárt vizekből kifogott s a törvény szerint védelemben részesülő oly halakat és rákokat, melyek kellő méretekkel nem birnak vagy a védelem alá eső halakat és rákokat a tilalmi időszakok alatt szándékozik szállítani vagy eladni, a törvény 28. §-a értelmében tartozik származásukat minden egyes esetben a község előljárósága által a V. mintának megfelelőleg kiállított bizonyítványnyal igazolni.

31. §. A nyilt vizekből származó oly halak és rákok, a melyeknek fogása a jelen rendelet 23. §-a értelmében bizonyos időben tilalom alá esik, a menynyiben a törvényes méretekkel birnak, a tilalmi időszakok alatt csak az esetben szállíthatók vagy árusíthatók el, ha a halak, illetőleg rákok tulajdonosa származásukat s a tilalmi idő beállta előtt történt befogatási időt minden egyes esetben a község előljárósága által az V. mintának megfelelőleg kiállított bizonyítványnyal igazolja.

32. §. A külföldről származó halak és rákok, tekintet nélkül arra, hogy az illető halfajok, illetőleg rákok a halászati törvény által tilalmi időszakok megállapításával védelmeztetnek, valamint a törvényes méretekre való tekintet nélkül, bármely időben szállíthatók és eladhatók; — az esetben azonban, ha a szállítás a törvényes tilalom ideje alatt történik, a halak külföldi származása vasuti, vagy postai szállítólevéllel, esetleg ennek alapján a község előljárósága által az V. mintának megfelelőleg kiállított bizonyítványnyal igazolandó.

33. §. A 30—32. §-okban említett községi bizonyítványok kiállítására azon község előljárósága illetékes, a melynek területén a halak a zárt vizekből, vagy a tilalmi időszakot megelőzőleg nyilt vizekből kifogattak.

A mennyiben pedig halkereskedők által bárkákban vagy egyéb zárt helyen tartott vagy külföldről származó halakról van szó, a községi bizonylat kiállítására az illető kereskedő lakóhelyére nézve illetékes községi előljáróság van hivatva.

Az előbbi §-ok értelmében kiállított községi bizonylatok az illetéki díjjegyzék 79. tétel *c)* pontja értelmében bélyegmentesek.

34. §. A községi előljáróság által kiállítandó bizonyítványban az eladásra vagy szállításra jogosított fél nevén, foglalkozásán és lakóhelyén kívül pontos körülírással megjelölendő az illető vízterület és idő, a melyben, illetve a mikor a szállítandó halak vagy rákok fogattak, nemkülönben azoknak az egyes fajok szerinti mennyisége, a lehetőségig pontosan fejezve ki darabszámban és súlyban és végül a szállítás czélja annak megfelelőleg, hogy a halak eladásra avagy tenyésztési czélokra vannak-e szánva.

35. §. A közigazgatási hatóságok, továbbá az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek felügyelni arra, hogy a törvény által megállapított tilalmi időszakok alatt a tilalom alá eső, valamint a törvényes méreteknél kisebb halak és rákok, a jelen rendelet 30—32. §-aiban megállapított esetek kivételével, ne szállíttassanak, illetőleg árúba ne bocsáttassanak.

Ha a hatósági közegek tilalmi időszakok alatt tilalalom alá eső, vagy a törvényes méretekkel nem biró halak és rákok szállítását vagy eladását észlelik, minden egyes esetben kötelesek a szállítótól, illetőleg az eladótól az előbbi §-nak megfelelő községi bizonyítvány felmutatását követelni. Abban az esetben, ha az illető ilyennel nem rendelkezik, az eladást vagy szállítást betiltani s azt, a kit tetten érnek, a hatóságnak haladék nélkül feljelenteni kötelesek.

Ily esetben a hatóság által a kihágás elkövetője ellen a büntető eljárás hivatalból azonnal megindítandó, s a tilalom alá eső halak vagy rákok elkobzása elrendelendő.

Az elkobzásra vonatkozó hatósági intézkedés ellen felebbezésnek nincs helye.

Az elkobzott halak vagy rákok községi jótékony czélokra használhatók fel.

B) Tiltott fogási módok.

36. §. A halászati fogó eszközök, pl. hálók, kosarak, varsák stb. nyilásainak nagyságára (szemüregére) nézve a törvény 23. §. *b)* pontjában megszabott tilalom akkép értendő, hogy

1. a fonalból kötött szerszámoknál, a hálószemek egyes oldalai, nedves állapotban mérve, gomb (csomó-, bog-) középtől gombközépig, —

2. egyéb fogó eszközöknél, az azokat alkotó részek (fa, vessző, nád) nyilásai, 4 centiméternél szűkebbek vagy alacsonyabbak ne legyenek.

Az engedélyezett méret $^1/_{10}$ részénél kisebb nyilások nem kifogásolhatók.

37. §. A törvény 23. §. *b)* pontjában a hálószemekre nézve megszabott korlátozások nem alkalmazandók az ugynevezett szák vagy meregygyűre.

38. §. Folyóvizekben oly halfogási módok, a melyeknek czélja a halakat egy pontra terelni (rekesztő halászat), a törvény 23. §. *c)* pontja értelmében csak akkor engedhetők meg, ha az elzárás (átkötés) a meder középvonalán túl nem terjed.

39. §. A törvény 23. §. *d)* pontjában említett «állandó készülék, alatt a parthoz vagy mederhez megerősített, avagy szabadon függesztett, egymáshoz azonban szorosan állított szerszámok értendők. Ezeknek kell egymástól, úgy a hossz-, mint a keresztirányban legalább 50 m. távolra lenni.

40. §. Az éjjeli halászati tilalomra nézve a törvény 23. §. *f)* pontja alatt foglalt rendelkezés csak emberi közreműködést közvetlenül igénylő fogási módokra értendő, a mennyiben ezen közreműködés napnyugtától napkeltéig terjedő időszakban alkalmaztatik.

41. §. Ha vízlefolyások lecsapolása előre nem látott okokból és oly va-

ratlanul történik, hogy a miatt a halászatra jogosultak, a törvény 23. §. *h)* pontja értelmében megszabott nyolcz nap alatt értesíthetők nem volnának, az, a kinek érdekében a lecsapolás történik, gondoskodni tartozik arról, hogy a lecsapolt mederben visszamaradó halivadék és halak el ne pusztuljanak, hanem lehetőleg sértetlen állapotban az anyamederbe visszahelyeztessenek.

Az e tekintetben elkövetett mulasztás az elsőfokú hatóság (törv. 60. §.) által 100 frtig terjedhető pénzbirsággal büntethető.

A felebbezés, valamint a kirótt pénzbirságok hováfordítása iránt a 22. §. rendelkezései irányadók.

C) *Intézkedések a halasvizek megfertőztetése ellen.*

42. §. A vizeknek ártalmas anyagokkal való megfertőztetése miatt fölmerülő panaszok elintézésére az 1885 : XXIII. t.-cz. határozatai irányadók.

IV. Eljárás a hallépcsők felállításánál.

43. §. A halak szabad közlekedését elzáró vizi műépítmények tulajdonosai, a mennyiben a halászat érdeke megkivánja, az vízjogi törvény 26. §-ában foglalt rendelkezéshez képest hallépcsőt vagy haláteresztőt tartoznak felállítani, mihez képest a következő szakaszokban körülírt eljárás alkalmazandó.

Az eljárás megindítását az illető törvényhatóság alispánja vagy polgármestere, vagy a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter hivatalból is elrendelheti.

44. §. Ha a hallépcső felállítása egy már létező vizi műépítménynél igényeltetik, az iránt az illető halászati jogosultak a vízjogi törvény 157. §-a értelmében az alispánnál (polgármesternél) tartoznak szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervekkel kellőleg fölszerelt kérvényt benyujtani.

A kérvényben a következőket kell előadni:

1. a víz és hely körülirását, a hol a munkálat terveztetik;

2. a vízhasználati jogosítványnyal biró vizi műtulajdonos és azon érdekeltek megnevezését, a kiknek jogai a tervezett munkálat által netán érintetnek, úgymint mindezek netáni észrevételeit;

3. a bemutatott terv alapján kiviendő munkálat létesítésének módját;

4. a munkálatból a halászat emelésére nézve várható előnyt és azon hátrányt, mely annak elmaradása esetén előáll.

45. §. Az alispán (polgármester) erről a vizi műépítmény tulajdonosát oly hozzáadással értesíti, hogy neki is jogában áll erre vonatkozólag tervet benyujtani, avagy a felállítás ellen kifogásait megtenni, mire nézve 30 napot túl nem haladó határidő engedélyezendő.

46. §. A kitűzött határidő elteltével a kérvény a felektől beérkezett tervekkel és ellenvetéssel együtt a vízjogi törvény 162. §-a, illetve a vízjogi törvény végrehajtása tárgyában kiadott általános rendelet 7. §-a értelmében a hatósági szakértőnek küldendő meg, ki a tervek czélszerüsége iránt is nyilatkozik.

A mennyiben a vizi mű tulajdonosa részéről is adatik be terv és az a halászat érdekét amazzal egyenlő mértékben elégíti ki, annak előny adandó.

47. §. A szakértő által tett észrevételek a kérvényezővel záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett közöltetnek.

Ha a kérvényező a vizi mű tulajdonosa által benyujtott tervet elfogadja és másnak, mint vízhasználatra jogosultnak érdeke a szándékolt építmény létesítése által nem érintetik, az építési engedély a vízjogi törvényben erre vonatkozólag foglalt utasításoknak megfelelőleg azonnal kiadandó.

Ellenkező esetben az eljárás a vízjogi törvény 162—174. §-ában, illetve a vízjogi törvény végrehajtására vonatkozólag kiadott általános rendelet 4—25. §-ában előírt intézkedések szerint teljesítendő.

A vizi mű tulajdonos tartozik a hallépcsőt vagy haláteresztőt a hatóság által kitűzendő és az építési engedély kiadásától számítandó záros határidő alatt felállítani, ellenkező esetben az költségére hivatalból állíttatik fel.

48. §. Ujonnan létesítendő vizi műépítményeknél a halászati érdekeltek a hallépcső felállítására vonatkozó jogukat a vízhasználati engedély elnyerése iránt folyamatba teendő hatósági eljárásnál érvényesíthetik. Ebből folyólag az illető műépítmény által elválasztott vízszakaszakon a halászati jogot önállólag gyakorló tulajdonosok, illetve társulatok elnökségei a tárgyalásra megidézendők.

V. Tiltók alkalmazása ipari, öntöző- és halastavak táplálására szolgáló csatornákon.

49. §. Halastavak táplálására szolgáló csatornák, valamint rétöntözések létesítése, avagy turbinák felállítása czéljából a vízjogi törvényben előirt hatósági engedélyezés alkalmával a hatóság a halászatra jogosult kérelmére a halászat érdekében a vízhasználatra jogosultat arra is kötelezheti, hogy oly rácsos elzárást létesítsen és tartson fenn a táplálásra hivatott csatornában, a mely a halaknak az öntözött területre, avagy turbinákhoz, illetve tavashalakba való juthatását lehetetlenné teszi.

Ezen kötelezettségek kirovásánál egyrészről az illető halas víz halászatának jelentősége, másrészről abból a vállalatra háramló költségek mértéke veendő figyelembe.

VI. Kíméleti térré való nyilvánításnál követendő eljárás.

50. §. A ki valamely területnek kíméleti térré leendő nyilvánítását igényli, a törvény 48. §-a szerint illetékes hatósághoz helyszíni, vagy egyéb felvilágosító rajzokkal felszerelt kérvényt tartozik benyujtani.

A kérvényben következők adandók elő:

1. Az illető vízterületnek részletes körülírása.

2. Azon meder-, illetve halászati jog tulajdonosok nevei, a kiknek jogai a czélba vett munkálat által érintetnek.

3. Az érdekelt birtokosok tulajdonának kiterjedése, a medertulajdonosoknál az illető birtokrész helyrajzi száma és végre az ezekre nézve háromolható veszteség miben állása.

4. Azon előnyök, melyek ebből a halászatra nézve várhatók.

5. Azon szomszédok halászati társulatok, avagy a halászat önálló gyakorlására jogosítottak nevei, a kik ebből hasznot remélhetnek.

51. §. Ha a tervezet a hatóság által közérdekbe ütközőnek találtatnék, azon esetben a kérvény indokolt határozattal minden további tárgyalás nélkül visszautasítandó, ellenkező esetben a hatósági szakértőnek, nyilatkozás végett kiadandó, ki szükség esetén a helyszinére is kimenni és a hatóság által feltett kérdésekre, különösen pedig a következő pontok iránt tartozik részletes felvilágosítást adni:

1. Indokolt-e a kérelem a halászat szempontjából?

2. Kinek a javára válik az és mily mértékben?

3. Minő területre volna az czélszerűen kiterjesztendő?

52. § Egyebekben az eljárás a halászati törvény 51—59. §-aiban foglalt módozatok szerint eszközlendő.

VII. Halászati társulatok.

53. §. Halászati társulatok alakítására vonatkozó indítványok az alispánhoz (polgármesterhez) intézendők, a ki azokat az orsz. halászati felügyelőnek, mint hatósági szakértőnek, adja ki véleményezés czéljából.

A társulatoknak hivatalból leendő alakításánál ugyanezen eljárás követendő.

A szakértő a hatóság által hozzá intézett kérdésekre, szükség esetén a helyszínén szerzendő tájékozás alapján tartozik felelni, minden esetben pedig nyilatkozni köteles arra nézve:

1. minő körülmények indokolják a társulat megalakítását;

2. minő vízterületekre volna a társulat kiterjesztendő.

54. §. A szakértő által tett észrevételek alapján az eljáró hatóság elrendeli a törvény 31. §-ának megfelelőleg szükséges adatok egybeállítását. Nevezetesen táblázatos kimutatást készíttet községenkint arról, hogy:

1. kik az alakítandó társulati területen a halászati jog tulajdonosai;

2. mily nagy ezek területe egyenkint közönséges vizállás mellett.

A vízterületek kiterjedése a községi földkönyvek, vagy a kataszteri felvételek alapján, avagy ilyenek hiányában közelítő becsléssel állapítandók meg és pedig kat. holdakban, illetve négyszögölekben, vagy kisebb folyóvizeknél a hosszúság szerint folyó ölekben, avagy kilométerben.

55. §. Az adatok beérkezése után az alispán (polgármester) a törvény 31. §-ában megszabott határidőre való tekintettel, az érdekelt községekben külön közzéteendő hirdetményben tudatja a halászati társulat alakításának czélbavételét és röviden ismertetve az arra vonatkozó tervezetet, utal a hirdetmény külön mellékleteként a községi előljáróságnál közszemlére kitett, a társulat kiterjedésére, valamint a jogosultak és azok vízterületének nagyságáról tájékozást nyujtó kimutatásokra.

Az alispán (polgármester) ugyanezen hirdetményben kitűzi a hivatkozott törvényszakasz értelmében tartandó közgyűlés helyét és idejét — mely azonban a hirdetés keltétől számított 30 napon belül nem eshet — és arra az érdekelteket azon felhivással hivja meg, hogy a netán létező ellenvetéseiket, avagy ha jogukat a törvény 14. §-a *a)* pontja értelmében önállóan kivánják gyakorolni, ebbeli igényöket akár a közszemlére kitétel alatt irásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

Ha számos kisebb vízbirtokos volna a társulat által érdekelve, ezek községenkint azon felhivással hivandók meg, hogy magukat az alakulásnál egy megbízott által képviseltessék; azonban fentartatik mindenkinek, hogy a saját érdekében kiki személyesen is részt vehet, sőt érdekeltségének arányában szavazati jogát is gyakorolhatja.

A közgyűlés az alispán (polgármester), illetőleg a törvény 53. §-ának rendelkezéséhez képest általa kirendelt hatósági közeg elnöklete alatt tartandó meg; a közgyülésről jegyzőkönyv veendő fel. Az a körülmény, hogy az érdekelt vízterületek birtokosai a közgyűlésre kellő módon meghíva lettek, az alakulásra vonatkozó jegyzőkönyvben is kiemelendő.

Ha külön megbizottat a község nem küld ki, az előljáróság képviseli a községi érdekelteket.

56. §. A felmerülő ellenvetések és igények a közgyűlés elé terjesztendők és röviden jegyzőkönyvbe foglalandók.

Ezek közül azok, melyek a jogosultság helytelen megállapítására, avagy

a vízterület kiterjedésére vonatkoznak, fölülvizsgálat, esetleg utánmérés alapján rektifikálandók. — Az ebből származható költségek az ellenvetések alaptalansága esetén a felszólalót terhelik.

A társulat szükségessége és a tervezett határok czélszerűtlensége ellen felmerülő észrevételek, úgy mint egyes vízterületnek a halászati jog önálló gyakorlása végett a társulati kötelékből leendő kihagyását czélozó kérelmek azonnal tárgyalandók és azokra nézve a jelenlevő érdekeltek, esetleg e czélból meghivott szakértők véleménye is meghallgatandó.

57. §. Az alispán (polgármester), illetőleg a kirendelt hatósági közeg a tárgyalás befejezése után, azon esetben, ha az érdekeltek közül valaki halászati jogát önállóan kivánja gyakorolni, az eljárást felfüggeszti és az összes iratokat a közigazgatási bizottsághoz teszi át, mely is a törvény 15. §-a rendelkezéséhez képest ellátja véleményével, kiterjeszkedvén abban azon feltételekre is, a melyeknek megtartására az általa önálló halászat gyakorlására képesítendőnek talált tulajdonosok a törvény 14. §-a szelleméből folyólag kötelezendők lesznek és ezzel kapcsolatban a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

Ellenkező esetben az 59. §-ban megállapított eljárás alkalmazandó.

58. §. A miniszteri intézkedés vétele után a jelen rendelet 55. §-ában körülirt módon közhirré teendő újabb hirdetményben a tárgyalás vezetésére kirendelt hatósági közeg és közgyülés folytatására nézve helyet és határnapot tűz ki, arra az összes, a társulatba bevonandó érdekelteket meghívja és azon maga is megjelenve, elnököl.

59. §. A folytatólagos közgyülésről jegyzőkönyv vezetendő.

A társulat megalakulására vonatkozó érdemleges nyilatkozatok után az elnök számba véve a társulat alakulása mellett esetleg előzetesen tett nyilatkozatokat, a jelenlevőket terület arányában névszerint megszavaztatja arra nézve, hogy kik vannak és mennyi területtel a társulat mellett. A szavazás eredménye a társulat alakulása mellett nyilatkozók, illetőleg szavazók nevének és az általuk képviselt terület feltüntetésével a jegyzőkönyvbe felveendő.

A társulat alakulása ellen beadott szavazatok, valamint a távollevők által képviselt terület nagysága külön-külön összegben a jegyzőkönyvben megemlítendő. A mennyiben a társulat mellett nyilatkozók terület szerint a törvényes többséget képviselik, az elnök a társulatot megalakultnak jelenti ki. Az alapszabálytervezetet tárgyaltatja, ennek megtörténte után a társulati elnököt és választmányt megválasztatja.

A közgyűlésről felvett jegyzőkönyvet a megválasztott társulati elnökön vagy helyettesén kívül legalább két, a gyülésen jelenlevő választmányi tagnak kell aláírni.

A közgyűlésen jelenlevő és azt a társulat megalakulásáig vezető hatósági közeg a jegyzőkönyvben igazolni tartozik, hogy a törvénynek és rendeleteknek az alakulásra vonatkozó szabályai megtartva lettek; ez a hatósági közeg eljárását befejezvén, az alapszabályokat, a jegyzőkönyv s az összes iratok kiséretében az alispánnak (polgármesternek) bemutatja.

Az alispán (polgármester) az alapszabályokat az összes iratok kiséretében a földmív.-, ipar- és keresk. miniszterhez jóváhagyás végett felterjeszti: a társulat működését csakis az alapszabályok jóváhagyása után kezdheti meg.

60. §. Ha az érdekeltek többsége a társulat megalakulása ellen nyilatkoznék, a halászatnak a törvény 47. §-a értelmében leendő bérbeadása és az üzemterv megállapítása czéljából az alispán (polgármester) az érdekelteket a bérleti területek nagyságára nézve, esetleg az ahhoz kötendő külön feltételek iránt kihallgatja.

Az érdekeltek ebbeli kívánságait jegyzőkönyvbe foglalva, az alispán (polgármester) az iratokat a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

A felterjesztett iratok és tervek alapján a miniszter a halászat gyakorlásának feltételeit megállapítja, s az iratokat a halászati jog bérbeadása iránt a törvény 47. §-ában előírt további eljárás végett az alispánhoz (polgármesterhez) visszaküldi.

61. §. Halászati társulatot alakítani kívánó, vagy a törvény 14. §. *b)* pontja értelmében arra utalt halászati jogosultak a törvény 31. §-a szerint szükséges előmunkálatok költségeinek fedezéséről magok tartoznak gondoskodni.

Ezen költségek azonban a társulat végleges megalakulása után azoknak, kik azokat előlegezték, a társulat által visszatérítendők.

62. §. Azon esetben, midőn a tervezett halászati társulat vízterülete több törvényhatósági területre terjed ki, az illetékesség, a társulat megalakítását megelőzőleg, a törvény 49. §-ában előírt módon állapítandó meg.

63. §. A társulat megalakulása után a társulati vízterületeken az egyes halászati jogosultak a társulat fennállásának tartama alatt a társulat beleegyezése nélkül a halászatot többé nem gyakorolhatják, azt bérbe nem adhatják.

VIII. Büntető eljárás.

64. §. A halászati törvényben megállapított kihágásokra nézve is a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv általános határozatai érvényesek.

Az eljárásra és ítélethozatalra nézve, az 1880. évi 38,547. szám alatt kiadott belügyminiszteri rendelet határozatai oly változtatással irányadók, hogy

1. ezen utasítás 8. §-ában említett elsőfokú hatóságok közül: Budapest fővárosban a m. kir. kerületi rendőrkapitány helyett az illető kerületi előljáró vagy a főváros tanácsa által e részben megbizott kerületi előljárósági tisztviselő; továbbá a másodfokú hatóságok közül: Budapesten a m. kir. rendőrfőkapitány helyett a fővárosi tanács; valamint harmadfokban a m. kir. belügyminiszter helyett a halászati törvény 60., illetőleg 70. §-ához képest a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter illetékes, továbbá

2. az eljárási utasítás 75. §-ában megállapított 3 napi felebbezési határidő helyett felebbezésnek a halászati törvény 61. §-ához képest, a kézbesítéstől számított 15 nap alatt és két egybehangzó határozat ellen is helye van; végül

3. a kihágásokból befolyó pénzbüntetések kezelésére nézve a jelen rendelet következő §-aiban foglalt rendelkezések irányadók.

IX. A pénzbüntetések és birságok kezelése.

65. §. A halászati kihágási és birságolási ügyekben elsőfokúlag eljáró közigazgatási tisztviselő a VI. mintának megfelelő nyilvántartást köteles vezetni, a melybe jogerőre emelkedés sorrendje szerint minden kihágási vagy birságolási ügy pontosan bejegyeztetik; a megállapított pénzbüntetés vagy birságösszeg és a mennyiben a pénzbüntetésnek vagy birságnak végrehajtás útján történő beszedésénél végrehajtási költség merül fel, s ez az elitélt féltől szintén behajtandó, ezen költségkárpótlás is a nyilvántartásban az erre szolgáló külön hasábba jegyeztetik be.

A nyilvántartás az 1889. évben május hótól kezdve, az utána következő években a naptári év elején 1 sorszámmal kezdendő s szakadatlan sorrendben a naptári év végéig vezetendő.

66. §. A nyilvántartási könyv, mint az a VI. mintából kiderül, a behajtásra előírt pénzbüntetéseken, esetleges birságokon és költségkárpótláson kívül előtünteti a tettleges befizetéseket, a netáni leirásokat s ezen tényezők egybevetése mellett a számadási félév végén mutatkozó hátralékokat, mely hátralékok a következő félévi nyilvántartásba új folytatólagos sorszám alatt az eredeti sorszám megjelölése mellett tételenkint átvezettetnek.

67. §. A tényleg beszedett pénzbüntetések, pénzbirságok, esetleg költség-kárpótlási összegek mindenekelőtt a VII. minta szerint vezetett pénztári naplóban bevételeztetnek, s azután a nyilvántartási könyvbe az illető tételnél bejegyeztetnek, a minek igazolásául a pénztári naplóban a nyilvántartás tételére, s a nyilvántartásban a pénztári napló tételére történik hivatkozás. Ugyanezen pénztári naplóban számoltatnak el kiadásban a netáni végrehajtási költségek is.

68. §. A halászati törvény 68. §-a értelmében a beszedett pénzbüntetések és a jelen rendelet 22. és 41. §-ai értelmében kirótt pénzbirságok fele része az országos közgazdasági alap javára az államkincstárt, fele része azon község szegényalapját illeti, melyben a kihágás vagy mulasztás elkövettetett.

Magától értetik, hogy a mennyiben a pénzbüntetéseknek vagy birságoknak végrehajtás útján való behajtása kiadást okozott, ha ez nem a kihágást vagy mulasztást elkövető fél által, hanem a beszedett pénzekből fedeztetik, az ily költségösszeg a beszedett bruttó-összegből levonandó, s csak a fölösleg fog egyenlő félrészben az illetékes államkincstár és a község közt felosztatni.

Hasonlókép, ha a pénzbüntetés vagy birságösszegek részletekben folynak be, mindenkor csak a tényleg befizetett részlet fog az illetékesek közt a megfelelő arányban szétosztatni.

69. §. A mint a pénztár álladéka 30 frtot elér, annak egyik fele része törvényhatósági joggal felruházott városokban a városi pénztárba, községekben az illető községi pénztárba, a másik fele része pedig a számadó székhelyére nézve illetékes kir. adóhivatalba nyugta ellenében beszállítandó; egyszersmind azon kifizetett összegek, az eredeti pénztári nyugták csatolása mellett a pénztári naplóban kiadásba helyeztetnek. A számadási félév végén azonban a meglevő egész pénzkészlet beszállíttatik az illetékes pénztárakba, úgy, hogy a félévi számadás mindig pénzmaradvány nélkül záratik le.

Az államkincstár javára eső összeg a VIII. minta szerint ellennyugtával szállíttatik be az illetékes adóhivatalba; a városi, illetőleg községi pénztárba beszolgáltatott összegekről is ellennyugta állítandó ki.

70. §. A netáni végrehajtási költségek, a vonatkozó végrehajtási végzések, esetleg uti naplók és a pénzfelvevők szabályszerű nyugtáinak csatolása mellett számoltatnak el a pénztári naplóban bevételben, illetve kiadásban.

71. §. A jogerőre emelkedett s a nyilvántartásba bejegyezett pénzbüntetések vagy birságok leirását az elsőfokú hatóságok végérvényesen eszközölhetik ugyan, de az ily tételekre vonatkozó összes tárgyiratokat a félévenkint felterjesztendő számadásokhoz csatolni tartoznak.

72. §. A nyilvántartási könyv és a pénztári napló 1889. évben junius hó végén, azután minden félév végén lezárandó s a kezelő által aláirt hiteles másodlatok az igazoló okmányokkal együtt az illetékes másodfokú hatóság útján, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz 15 nap alatt felterjesztendők.

I. minta.

19

szám.

4 kor. bélyeg

Halászjegy

Érvényes 19 (betükkel kiirva) évi május hó 1-től

19 (betükkel kiirva) évi április hó 30-ig.

..... *ur* *(állás vagy foglalkozás)* .....

..... *i lakos részére.*

Kelt ..... *19* ..... *évi* ..... *hó* .....

(P. H.)

.....

Ezen jegy a halászati törvény 9. §-ában említett ellenőrző közegeknek kivánatra elömutatandó és másra nem ruházható.

(Halászjegy hátlapja).

A halfaj neve	Tilalmi időszak												Legkisebb méret cm.
	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptemb.	Október	November	Deczember	
Fajtok, Tok, Tokhal													80
Fogas-Süllő, Fogas, Süllő													35
Galócza, Gadócza, Gadóczi, Hukó, Retke													51
Kecsege, Kecsegetok, Kecsőge, Kócsög, Kócsöge													30
Kősüllő, Bandár, Tarka-Süllő, Tót-Süllő, Vadsüllő													40
Lazacz, Lazaczpisztráng, Loszospisztráng													50
Lepényhal, Pénzes, Pénzespisztráng, Pérhal, Ón, Ónhal													25
Márna, Bránu, Harcsaponty, Marina, Marczihal, Rózsahal													30
Pisztráng, Sebes Pisztráng													20
Ponty, Potyka, Pozsár, Tőponty													30
Sőreg, Csillagos Tok, Halakkirálya, Királyhal, Sireg, Sőregtok													50
Szintok													80
Tetemestok, Halszüke, Szükehal, Vészhal, Vágótok													100
Viza, Órhal, Szinviza, Vizahal													150
Rák													8

A felsorolt halfajokat és rákokat a megfelelő tilalmi időszak alatt, valamint abban az esetben, ha azok az illető méretnél kisebbek, a halászati törvény 18. és 20.. illetőleg 21. §-a értelmében tilos fogni.

Jelmagyarázat. A feketével jelzett rovatok a tilalmi időszakokat tüntetik fel. A félig befeketitett rovatok a hónap első, illetőleg második felére megállapitott tilalmi időszakot jelzik.

II. minta.

19

szám.

Halászjegy

1 kor. bélyeg

Érvényes 19 (betükkel kiirva) évi május hó 1-től

19 (betükkel kiirva) évi április hó 30-ig.

..... *ur* ... *(állás vagy foglalkozás)* ...

..... *i lakos részére.*

Kelt *19* .. .. *évi* *hó* ..

(P. H.)

Ezen jegy a halászati törvény 9. §-ában említett ellenörző közegeknek kivánatra elömutatandó és másra nem ruházható.

(Halászjegy hátlapja).

A halfaj neve	Tilalmi időszak												Legkisebb méret
	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptemb.	Október	November	Deczember	cm.
Fajtok, Tok, Tokhal													80
Fogas-Süllő, Fogas, Süllő													35
Galócza, Gadócza, Gadóczi, Hukó, Retke ...													51
Kecsege, Kecsegetok, Kecsöge, Kócsög, Kőcsöge													30
Kösüllő, Bandár, Tarka-Süllő, Tót-Süllő, Vadsüllő													40
Lazacz, Lazaczpisztráng, Loszospisztráng													50
Lepényhal, Pénzes, Pénzespisztráng, Pérhal, Ón, Ónhal													25
Márna, Brána, Harcsaponty, Marina, Marczihal, Rózsahal													30
Pisztráng, Sebes Pisztráng													20
Ponty, Potyka, Pozsár, Tőponty													30
Söreg, Csillagos Tok, Halakkirálya, Királyhal, Sireg, Söregtok													50
Szintok ...													80
Tetemestok, Halszüke, Szükehal, Vészhal, Vágótok ...													100
Viza, Őrhal, Szinviza, Vizahal													150
Rák													8

A felsorolt halfajokat és rákokat a megfelelő tilalmi időszak alatt, valamint abban az esetben, ha azok az illető méretnél kisebbek, a halászati törvény 18. és 20.. illetőleg 21. §-a értelmében tilos fogni.

Jelmagyarázat. A feketével jelzett rovatok a tilalmi időszakokat tüntetik fel. A félig befeketített rovatok a hónap első, illetőleg második felére megállapított tilalmi időszakot jelzik.

III. minta.

Nyilvántartó jegyzék

a ..... vármegyei ..... járás főszolgabirája (..... város .....) által a halászati törvény értelmében 190 .... évi május hó 1-től 190 évi április hó 30-ig kiállitott

halászjegyekről.

Tételszám	A halászjegy tulajdonosának neve	polgári állása	állandó lakhelye vagy ideiglenes tartózkodási helye	A jegy kiállitásának ideje	A halászatra jogosult segédszemélyzete részére hány drb halászjegyet (II. minta) váltott?	Jegyzet

IV. minta.

Hatósági engedély.

N. N. ..... (állás, foglalkozás és lakhely) ..... lakosnak mesterséges haltenyésztés és a halaknak más vizekbe áthelyezése czéljából a halászati törvény 22. §-ában foglalt rendelkezéshez képest megengedtetik, hogy (pontos körülirással megjelölendő) ..... vizszakaszon 190 évi ..... hó ..... -tól 190 évi ..... hó ..... -ig terjedő időben a törvény 20. és 21. §-aiban megállapitott méreteknél kisebb ..... (miféle) ..... halfajokat vagy rákokat ..... (minő) ..... halászati eszközzel kifoghassa s azokat (honnan, hová, minő utirányban, vasuton, hajón, kocsin stb.) átszállithassa.

Az engedélyes ezen engedélyt halászás közben s az esetleges szállitás alatt igazolás czéljából magánál tartani s az ellenőrző közegeknek kivánatra felmutatni köteles.

Kelt .....

(P. H.)

.....
aláirás.

V. minta.

Községi bizonyitvány.

N. N. (állás, foglalkozás és lakhely) . . . lakos megkeresése folytán a halászati törvény 28. §-a értelmében ezennel igazoltatik, hogy következő halfajok, illetőleg rákok és pedig :

. . . . . .

(a felsorolandó halfajok és rákok mennyisége fajonkint lehetőleg darabszám és súlyban kifejezendő) . . . . . (pontos körülirással meghatározandó nyilt vagy zárt) vizterületen (vagy bárkából). . . . -tól . . . -ig terjedő időben fogattak.

Ezen bizonyitvány alapján a halak (rákok) tulajdonosa vagy meghatalmazottja a felsorolt halfajokat, illetőleg rákokat . . . -tól . . . . -ig terjedő időben (mely) utvonalon (vasuton, hajón, kocsin stb.) szállitani és . . piaczon eladni vagy tenyésztési czélokra felhasználni jogositva van.

Ezen bizonyitvány az ellenőrző közegeknek kivánatra felmutatandó.

Kelt . . . 190 . . . hó . . n.

(P. H.) . . . . . *aláirás.*

VI. minta.

Nyilvántartás

a halászati törvény alapján megállapitott pénzbüntetésekről és pénzbirságokról az 190 . év . felében.

Az előző félévi nyilvántartás sorszáma	A fél neve állása és lakóhelye	A határozat kelte és száma	A büntetés neme a törvény §-ai szerint	A megállapitott			A pénztári napló tétele	A beszedetett		Leiratott		A fél javára beszámitandó befizetés és leirás együttvéve	Hátralék a számadási félév végén	Jegyzet
				pénzbüntetés v. pénzbirság	végrehajtási költség	összesen		pénzbüntetés v. pénzbirság	végrehajtási költség	oka a leirásnak és a végzés kelte és száma	összesen			
				K f.	K f.	K f.		K f.	K f.		K f.	K f.	K f.	

VII. minta.

Pénztári napló

a halászati törvény alapján beszedett pénzbüntetésekről és pénzbirságokról

190 év ..... felében.

Tétel	Az okmányok darabszáma	Kezelési idő	Tárgy	Bevétel		Kiadás		A nyilvántartási könyv vonatkozó tétele
				K	f.	K	f.	

VIII. minta.

Ellennyugta.

..... K. .. f., azaz ..... korona ..... fillérről, mely összeg alólirt .... által, mint a halászati törvény alapján beszedett pénzbüntetés, illetőleg pénzbirság az orsz. közgazdasági alap javára a .... kir. adóhivatalba (illetőleg ..... városi, községi pénztárba) mai napon készpénzben hiánytalanul befizettetett.

Kelt ..... N. N.

(P. H.)

Kelt Budapesten, 1889. évi február hó 9-én.

Széchényi.

XVIII.

A HORVÁT-SZLAVON AUTONOM VÍZJOGI TÖRVÉNY.

1891. DECZEMBER 31-IKI TÖRVÉNY A VÍZJOGRÓL.

(Közzététetett a Horvát- és Szlavonországban érvenyes törvények és rendeletek tára 1892-iki folyamának IV. darabjában, 6. sz. a.)

A vízjogról szóló s 1891. deczember 31-én kelt horvát-szlavon országos törvény a horvát-szlavon-dalmát országos kormány belügyi osztályának 1892. október 8-án 48,602. sz. a. kelt rendelete folytán 1892. november hó 1-én lépett életbe.

E törvény szerkesztésénél a magyar vízjogi törvény szolgált alapul. Magánjogi részénél azonban tekintettel kellett lenni a Horvátországban és Szlavoniában még érvényben levő osztrák általános törvénykönyvre. Ez okból a vízjogról szóló osztrák birodalmi törvény és a vízjogi osztrák országos törvények, névszerint pedig a csehországi vízjogi törvény egyes szakaszai recipiáltattak.

A horvát törvény minden szakaszánál jobbról feltüntetem a magyar törvény megfelelő szakaszának számát. A magyarban hiányzó vagy a magyartól eltérő intézkedések vagy kitételek ritkítva szedettek vagy pedig az eltérésekre a jegyzetben van utalás.

ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK.

1. §. (1. §.)

A vizekre vonatkozó jogi viszonyok, a mennyiben jelen törvény róluk nem intézkedik, az általános polgári törvény elvei szerint ítélendők meg.

2. §.

Hajózható és tutajozható folyók, mellékágaikkal együtt köztulajdont képeznek és e jellegüket használatuk időleges megszakadása vagy teljes abbanhagyása esetén is megtartják.

3. §.

Köztulajdonnak tekintendő valamennyi egyéb folyó, patak, tó és más álló vagy folyó viz is, ha csak valamely törvény intézkedése folytán, vagy különös magánjogi czímen valakinek tulajdonában nincsenek.

4. §. (10. 17. §.)

A következő vizek, ha csak mások szerzett jogai útban nem állanak, a földbirtokos tulajdonát képezik:

a) a saját földjében levő és abból a fölszinre fakadó földalatti vizek, kivéve a sóegyedáruság alá tartozó sótartalmu vizeket és a bányaregálé-hoz tartozó czementvizeket;

b) a saját földjén összegyülemlő csapadékvizek;

c) a saját földjén levő kutak, halastavak, cziszternák és egyéb viztartókba, vagy magánhasználatra létesített csatornákba, csövekbe stb. zárt vizek.

d) az említett vizek lefolyásai, mig azok más magán, vagy valamely közvizbe nem ömlenek és a birtokos földjét el nem hagyták.

5. §.

Magánpatakok és más magán-folyóvizek, ha az ellenkezője be nem bizonyíttatik, azon földek tartozékának tekintendők, melyeken át, vagy melyek között folynak.

6. §. (4. 6. §.)

A vizek partja és medre a parti birtokos tulajdona és a parti birtoknak elválaszthatatlan alkatrésze.

Átellenes parti birtokoknál a meder középvonala a birtokhatár.

A meder és a part tulajdonosa tulajdonjogát csak a vizhasználatok sérelme nélkül és a rendőri szabályok megtartása mellett gyakorolhatja.

7. §. (5. §.)

Természetes iszapolások és a mederben támadt szigetek a parti birtok növedékét képezik.

Támadt szigeteknél a határt ugyanazon part birtokosainál az a merő-

leges vonal képezi, a mely a birtok végpontjáról a vizfolyás középvonalára huzható.*

8. §. (7. §.)

E törvény életbelépte után támadó szigetek vagy iszapolások folyamszabályozás vagy a hajózás érdekében 30 éven belül a területért való minden kártalanítás nélkül eltávolíthatók, azonban az azokon levő épületekért, függő termésért és ültetvényekért ezen határidőn belül is kártalanítás jár.

9. §. (9. §.)

Ha a folyóviz medrét hirtelen elhagyja *és más medrén ömlik*, egy éven belül mind az elhagyott, mind az új meder birtokosai az eredeti lolyást visszaállíthatják.

I. FEJEZET.

A vízhasználatról.

10. §.

Zárt magánviz tulajdonosa a vizet maga és mások számára a különös jogczímeken nyugvó kivételek sérelme nélkül szabadon használhatja és elhasználhatja.

11. §. (14. §.)

Az élet rendes szükségletére vizet szolgáltató kutakat saját birtokán mindenki szabadon építhet, azonban az új kút a község belterületén és a lakott külterületen netán már létező kutaktól, tavaktól, forrásoktól, vizcsatornáktól vagy házaktól legalább 3 méter, a község belterületén kívül létező hasonló művektől pedig legalább 15 méter távolságban építendő.

Ezen távolságok meg nem tartása esetén az új kút az érdekelt fé kérelmére betömendő.**

* A magyar 5. §. utolsó kikezdése elmaradt.
** A magyar 14. §. végkikezdése elmaradt.

12. §. (15. §.)

Fúrások, galleriák és artézi kútak segélyével a vizet felszínre hozni csak oly feltétel alatt szabad, hogy ezáltal más vizeknek addig tényleg gyakorolt használata meg ne csökkenjen vagy meg ne szűnjék.

Fúrásokat, galleriákat és artézi kutakat már meglevő hasonló művektől, forrásoktól, vízfolyásoktól és csatornáktól 100 méternél, épületektől, vasutaktól vagy kőutaktól 40 méternél kisebb távolságban hatósági engedély nélkül létesíteni tilos.

Ezen távolságok meg nem tartása esetén a hatósági engedély nélkül foganatba vett munkálatok az érdekelt fél kérelmére megszüntetendők.

13. §. (12. §.)

Ott, hol tartós a vízhiány és azon máskép segíteni nem lehet: a hatóság még *a zárt magánviz fölött való* rendelkezési jogot is korlátozhatja s a víznek ivásra, itatásra és házi czélokra fordítását megengedheti.

Ily esetekben az illető tulajdonos teljesen kártalanítandó és a 153. és következő szakaszokban előírt eljárás követendő.

Tűzveszély esetén a helyi rendőrhatóság a zárt magánvizet is minden kártalanítás nélkül használhatja oltásra.

14. §. (24. §.)

Magán-folyóvizeknél a viztulajdonos jogát, a vízhasználatra jogosítottak joga és a vizek összefüggéséből és nélkülözhetetlenségéből eredő köztekintetek korlátozzák.

A magántulajdonosnak nem szabad a vízhasználatnál idegen jogot a víz megfertőztetésével vagy duzzasztásával vagy azzal sértenie, hogy idegen földet elároszt vagy elposványít.

Hogy mily intézkedések szükségesek arra nézve, hogy gyárakból, bányákból és más vállalatokból hulladékok és megfertőztetett vizek más vizekbe bebocsáthatók legyenek: az iránt a közegészségügy követelményei és a fennálló használatok tekintetbe vételével a hatóság intézkedik.

15. §.

A föld tulajdonosa által magánvízből elvezetett és fel nem használt vizet, mielőtt idegen földre tért volna, előbbi medrébe vissza kell vezetni, ha másnemű elvezetés a többi vízhasználatra jogosítottak kárával jár.

16. §.

Ha határos partok tulajdonosai a viz közös használatára vagy vezetésére egyesülnek, akkor birtokuk harmadik személyekkel szemben egy egésznek tekintendő.

17. §.

Ha valamely folyó magánvíz két partja más-más tulajdonosé, akkor, ha más jogi viszony be nem bizonyíttatik, az egyik és a másik part tulajdonosai parti birtokuk hosszának arányában használhatják az elfolyó víz felét.

18. §.

A folyó magánvizek vizét fürdésre, mosatásra, kézi edénynyel való merítésre és itatásra mindenki használhatja a megengedett hozzájáró helyeken.

Ezen használatot a közigazgatási hatóság rendőrileg szabályozhatja. Nyilvános út- vagy vízépítésre a közigazgatási hatósági közegek minden kártalanítás nélkül vihetik el a magánvizek kavicsát.

19. §. (25. §.)

Közvizeken a közönséges, külön berendezések nélkül való s másokat a hason használattól ki nem záró vízhasználat mindenkinek meg van engedve.

Mindenkinek szabadságában áll tehát, a rendőri szabályok megtartása mellett és az ezek által nem tiltott helyeken:

fürdeni, mosni, itatni, úsztatni, meríteni, növényeket, iszapot, földet, homokot, kavicsot és köveket szedni és jeget vágni, ha ezzel a vízfolyást és a partokat nem veszélyezteti, idegen jogot meg nem sért és valakinek kárt nem okoz.

20. §. (27. §.)

Közvizek használata csak a hajózás és tutajozás * sérelme nélkül gyakorolható.

21. §. (20. 22. §.)

A vizeknek fausztatásra való használatát az erdőtörvény, a halászatot pedig a halászati törvény szabályozza.

22. §. (23. §.)

A lefolyó bányavizekről ** a bányatörvény intézkedik.

23. §. (16. §.)

Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre megállapítandó védterület és az ezen védterületen belül való ásások és fúrások iránt az 1885 : XXIII. t.-cz. intézkedései irányadók.

24. §. (13. 38. §.)

Hol a jelen törvény külön nem intézkedik, csak a közigazgatási hatóság engedélye mellett szabad közvizeket használni és a használathoz szükséges műveket előállítani, vagy azokon változtatni.

Ily engedély magánvizeknél is szükséges, ha a használat, illetőleg a hozzá szükséges készülékek és munkák előállítása és változtatása idegen jogokat érint és ha vele a víz minősége, folyása vagy magassága módosul.

Az illetékes politikai hatóság engedélye szükséges a hajtó és a duzzasztó művek létesítéséhez is.

25. §. (33. §.)

A politikai hatóság által a vízhasználatról kiadott engedély-okiratban megjelölendő: a használat helye, terjedelme és módja. A körülményekhez képest ez okiratban meghatározhatók a közönséges vízhasználatot rendező és biztosító külön föltételek is.

* A fausztatás kimaradt.
** A törvény itt nyilván a bányavizeket érti.

Ezen engedély csak meghatározott időre és pedig legfeljebb 50 évre, vagy visszavonásig adható.

26. §.

A vízhasználat terjedelmét a hatóság egyrészt az engedélyt kérő szükségletére, másrészt a víz változó magasságához képest egyéb használatra maradó vízfeleslegre való tekintettel határozza meg.

Sohasem szabad vízhasználatot oly terjedelemben engedélyezni, hogy községeket és helységeket tűzeseteknél vagy azok lakóit gazdasági czéljaikra vízhiány fenyegesse.

27. §.

Ha valamely közvízből a víz magánczélokra épült csatornákba, halastavakba és vízvezetékekbe vezettetik, ezen víz használata és elhasználása iránt a nyert engedély föltételei mérvadók. Kétség esetén szabályul szolgál, hogy a vízhasználati jog csak a jogosított vállalatának szükségletéig terjed és hogy a közigazgatás a vízfölösleg felett szabadon rendelkezik.

28. §. (28. §.)

A vízhasználat engedélyezésénél (24. és 62. §§.) a közigazgatási tekintetben fontosabb érdek az irányadó.

Egyenlő jelentőségű vállalatok közül a parti birtokosnak elsősége van.

Utána következik a vízfolyás fentartásához hozzájáruló birtokos s csak azután más birtokos.

Egyenlő körülmények között a vízfolyás mentén feljebb fekvőnek az alsóval szemben elsősége van.

29. §. (29. §.)

Folyórendezésekre * és lecsapolásokra az engedély abban az esetben is megadható, ha az illető munkálatok keresztülviteléhez vizhasználatok korlátozása vagy megszűntetése volna szükséges.

* Valószinüleg szerkesztési hiba, «vízrendezés» helyett.

Ez esetben azonban a víz használatában korlátozott fél teljes kártalanításra tarthat igényt.

30. §. (30. §.)

Oly iparvállalatok kivételével, melyeknek léte a vízhasználat folytonosságát igényli, mint pld. kohóknál, az ipari vállalat czéljaira szolgáló víznek öntözésre való felhasználása következő feltételek mellett kártalanítás nélkül engedélyezhető:

1. hogy a víz csak szombat esti 9 órától hétfő reggeli 3 óráig használtassék öntözésre;

2. hogy a vízkivétel rendes és állandó művek segélyével történjék

3. hogy a zsilipet vagy tiltót külön e teendővel megbízott felügyelő nyissa ki és zárja be.

31. §. (31. §.)

A 30. §-ban megállapított korlátozáson túl öntözésre csak a következő föltételek mellett adható engedély:

1. hogy az ipari vállalatnak a szünetelésért vagy korlátozásért teljes kártalanítás nyújtassék;

2. hogy az engedély legalább 30 évre kéressék.

32. §. (32. §.)

Ha a vízhasználatra berendezett művek átalakításával az eredeti vállalat veszélyeztetése nélkül vízfelesleg nyerhető, ennek használata a következő föltételek mellett engedélyezhető:

1. engedélyes az eredeti vállalatot az átalakításnál beálló szünetelésért vagy egyéb hátrányokért kártalanítani köteles;

2. engedélyes az átalakítást saját költségén tartozik végrehajtani.

33. §. (34. §.)

Vízhiány beálltával a hiányt a vízhasználatra jogosultak között az tartozik tűrni, a kinek a víz használatához a legújabb a jogosítványa; egyenlő viszonyok közt pedig az, a ki rendes körülmények között a vizet mint utolsó használhatná.

34. §. (35. §.)

A vízhasználatra adott engedélyt, ha kizárólag személyhez nincsen kötve, a terület vagy vízi mű birtokosa gyakorolja.

Ha az engedély tartamán belül a jogosított személyében változás állna be, ez a vizi könyvbe való bejegyzés végett bejelentendő.

35. §. (36. §.)

A vízhasználatra nyert engedély megszűnik:

1. ha a vízi mű a kiszabott idő alatt el nem készül;
2. ha a vállalat 3 éven át nem működik;
3. ha az engedély ideje lejárt, illetőleg visszavonás mellett történt engedélyezésnél, ha az engedély visszavonatott;
4. *ha a megállapított kártalanítás annak, a kinek jár, kellőleg kifizetve nem lett.*

36. §. (37. §.)

Azon birtokos, kinek területén át más birtokos saját használatára vízvezető árkot avagy csatornát tart fenn, ez árokból vagy csatornából a víz használatára hatósági engedélyt nyerhet a következő feltételek alatt:

1. hogy ez által az eredeti vállalat czélja ne veszélyeztessék;
2. hogy a már létező munkálatok és azok fentartásának költségeihez haszonaránylag hozzájáruljon;
3. hogy a munkálatokon igényelt változtatásoknak és azok fentartásának költségeit viselje.

37. §. (6. §.)

Az engedélyezett építményeket, készülékeket és vízműveket a jogosított akkép tartozik előállítani és fentartani, hogy a víz akadálytalan lefolyhasson, a jég minél könnyebben elmehessen, hogy a halászat és egyéb vízhasználat szükség nélkül ne akadályoztassék, és hogy a víz ne pazaroltassék.

Ha a vízhasználatra jogosult a folyóvíz medrét egész szélességében foglalná el, tartozik — a mennyiben ezt a halászat érdeke megkívánja, — haláteresztőt vagy hallétrát alkalmazni.

Ha az érdekeltek kimutatják, hogy ezen rendelkezés * be nem tartatott, a politikai hatóság az érdekeltek kérelmére záros határidőt tűz ki, és ha ezen határidő eredmény nélkül elmúlt, a végrehajtást a gondatlan jogosított költségén eszközölteti.

38. §.

Ha a duzzadás, elmocsárosodás vagy más az engedélyezett mű által harmadik személynek okozott kár a duzzasztó mű alább szállítása vagy czélszerű átalakítása útján az illető mű üzemerejének sérelme nélkül megszüntethető, köteles az építmény birtokosa megengedni, hogy az illető átalakítások eszközöltessenek, vagy azokat maga eszközölni és pedig mindig azoknak költségén, kik az átalakítást kivánták.

A tulajdonát megillető kártalanítás mérve iránt, melynél a mostani és jövendőbeli fenntartási költségek viszonya irányadó, egyezség hiján a politikai hatóság ** határoz, felfolyamodás mellett.

Ha valamelyik fél a politikai hatóságnak a kártalanítás összegéről hozott határozatában meg nem nyugszik, nyitva áll előtte a törvény rendes útja.

39. §. (52. §.)

Minden vizi hajtó és duzzasztó műnél duzzasztást jelző czölöppel vagy egyéb állandó duzzasztási mérővel meg kell jelölni a megengedett legmagasabb vízszint és ha meghatározott magasságú vízszínnek fentartása van előírva, a megengedhető legalacsonyabb vízszint is és pedig e művek és építmények birtokosának költségén.

Ezen jelek azon hajtó és duzzasztó műveknél, melyek csak a jelen törvény alapján fognak létesíttetni, mindjárt a létesítésnél alkalmazandók, a más fennálló és jelekkel még el nem látott műveknél pedig két évi határidő alatt, mely a jelen törvény életbe lépésének napjától számíttatik.

A duzzasztási jel az érdekeltek által pontosan a vízépítészet szabályai szerint állítandó föl és tartandó fenn oly módon és oly helyen, hol könnyen látható és mely helyhez az érdekeltek hozzáférhetnek, és akkép,

* A 37. §. első és harmadik kikezdése a csehországi törvényből van véve. Közbe van szúrva a magyar 26. §. — Az «ezen rendelkezés» kitétel tehát nyilván nem csak a hallétrákra, hanem az első két kikezdés valamennyi intézkedésére értendő.

** Ausztriában a *bíróság*. Ennek folytán az osztrák törvényekben a horvát 38. §. végkikezdése hiányzik.

hogy a legjobban meg legyen akadályozva szándékos megsértése, és hogy azt sem véletlen, sem az idő tönkre ne tegye.

(25. §.) A duzzadási jelek alakját és alkalmazásuk módját külön rendelet fogja szabályozni. (54. §.)

40. §.

Mihelyt a víz a duzzadási jellel meghatározott magasságot túlhaladja, köteles a duzzasztó mű birtokosa a tiltók nyitásával és a többi akadály eltávolításával a víz lefolyását mindaddig elősegíteni, míg ez a normális duzzadási színre apad.

Ha ezt nem teszi, jogosítvák azok, kik ez által kárt vallanak, vagy kiket ezáltal veszély fenyeget, a kártalanítási igény fönntartása mellett kívánni, hogy a helyi rendőr-hatóság a duzzasztó mű gondatlan birtokosának költségén a vizet lebocsájtassa.

II. FEJEZET.

A vízi munkálatokról.

41. §.

Minden közvízben létesítendő vízi védmű és vízszabályozási műhöz kivitel előtt, az illetékes politikai hatóság engedélyét kell kieszközölni.

Magánvizekben ily építkezésekhez akkor kell a politikai hatóság engedélye, ha az építés idegen jogokat vagy közvizek minőségét, folyását vagy magasságát érinti.

Oly munkálatokra, melyeket a közös vagy az autonom kormány fog létesíteni, nem kell ilyen engedély.

Azon vízépítészeti ügyekben, melyeket az országos kormány jelen törvény alapján hajózható, illetőleg közös folyókon végez, a bán a vízszabályozás és hajózás érdekében a közös szakminiszterrel egyetértőleg határoz.

42. §. (40. §.)

A meder és partok jó karban tartása a meder-, illetve a parti birtokosnak kötelessége.

Ezen jó karban tartás költségeihez mindazok, kik abból hasznot húznak, haszonaránylag hozzájárulni tartoznak.

E szerint kell, hogy a készülékek és művek előállítási és fönntartási költségeihez, valamint azon munkálatok költségeihez, melyekkel partok, földek, házak, útak, vasutak és más, folyók és patakok mentén levő építmények, vagy vízi károk elől megmentetnek, vagy melyekkel a már beállott veszély elhárittatik, mindenek előtt azok járuljanak, kiknek tulajdona azon ingatlan és építmény, melyet veszély fenyegetett, vagy mely már kárt vallott.

43. §.

A csatornákat és mesterséges vízfolyásokat fönntartani és tisztítani és valamennyi a vízhasználatra szolgáló készülékeket fönntartani: a vízi mű vagy vállalat tulajdonosa tartozik, ha erre más valaki joggal nem kötelezhető.

Ha a tulajdonos ki nem puhatolható, e kötelezettség azokra hárul, kik az illető készülékeket használják, és pedig — ha más arány jogilag meg nem állapítható — azon arányban, melyben a műből hasznot húznak.

44. §.

A töltéseket, partokat és a víz medrét, valamint a folyóvizekben és mellettük levő vízi építményeket az á. p. t. k.* 413. §-a értelmében akkép kell létesíteni és fönntartani, hogy azok ne sértsenek idegen jogokat, és hogy áradásoknak lehetőleg eleje vétessék.

45. §.

Elhagyott földeknél, a vízi társaságok ** kötelesek, addig míg e földek uratlanok, a védelmi és szabályozási munkálatokat előállítani, ha e földek területükbe esnek.

46. §. (43. §.)

Ha vízrendezési és lecsapolási munkálatok által idegen földbirtok értéke növekednék: — a munkálatok létesítője jogosítva van az illető

* Osztrák általános polgári törvénykönyv.

** A horvát szöveg «*zadruga*»-jának a magyar szövetkezet, német Genossenschaft felel meg. A jelen fordításban a társaság vagy társulat kifejezések használtatnak.

terület birtokosától a munkálatok költségeinek haszonarányos viselését követelni.

E követelés a munkálat befejezésétől számított öt év alatt évül el.

A hozzájárulás kötelezettségét és mérvét a hatóság állapítja meg.

47. §. (44. §.)

Ha vízrendezésnél és lecsapolásoknál az tűnnek ki, hogy az e végre készült munkálatok felhasználásával más területek is javíthatók, az ily területek birtokosai a vállalatba való felvételüket a 36. §-ban elősorolt feltételek mellett követelhetik.

48. §. (47. §.)

Ármentesített területeken az ártéri birtokosok, illetőleg a vízrendezésre alakult társaságok gondoskodni tartoznak arról, hogy a magasabb területekről lefolyó eső- és hó-, valamint talajvizeknek lefolyása biztosíttassék.

49. §. (48. §.)

Ármentesített területek birtokosai, illetve a vízrendezésre alakult társulatok azonban követelhetik, hogy a töltések mögött, nemkülönben az ármentesített területeken kívül keletkező eső-, hó- és talajvizek lefolyása mindaddig fokozatosan elzárassék, míg a folyó vízállása a leeresztést meg nem engedi.

A leeresztést azonban ekkor is csak a hatóságilag megállapított sorrendben szabad eszközölni.

Ezen rendelkezés keresztülvitele s különösen az ehhez szükséges műszaki munkálatok idejekorán való elkészítése iránt az érdekeltek kérelmére az illetékes hatóság haladéktalanul intézkedni tartozik.

50. §. (49. §.)

Töltések közé fogott folyóknál a töltések közti előtéren a műszakilag megállapított megfelelő normál szélességben, nemkülönben a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken csak a kir. országos kormány által rendeleti úton megállapított művelési módok alkalmazhatók.

Ha a rendelet kibocsátása előtt más művelési módok voltak alkal-

mazva, s ha különösen — a kir. országos kormány által műszaki közegeinek véleménye alapján megállapítandó határig a víz szabadabb lefolyásának biztosítása szempontjából — az illető területnek a fáktól, növényektől és más anyagoktól való kitisztitása szükségesnek találtatnék, úgy ezen kitisztítás költségei, valamint a művelési mód változásából eredő értékcsökkenés azok által térítendők meg, a kinek érdekében ez intézkedés történt.

A kivágott fák és más anyagok azonban az illető terület tulajdonosát illetik.

51. §. (50. §.)

Ha valamely vízi mű létesítése folytán a víz folyásában oly változások állnak be, a melyek másokra nézve károsak, az illető mű tulajdonosa a hatóság által a műnek saját költségén és záros határidő alatt leendő átalakítására kötelezendő.

Az okozott kárért a vízimű tulajdonosa felelős.

52. §. (53. §.)

Az engedélyokirat meghatározza azon távolságot is, meddig a vízhasználatra jogosított a vízfolyás medrét, partjait és töltéseit jó karban tartani köteles.

Ezen kötelezettség legfeljebb a duzzasztás visszahatásáig állapítható meg.

53. §. (55. §.)

Vízmosások keletkezésének megelőzése végett oly területek birtokosai, mely területeken vízmosások képződnek, vagy már létező vízmosások tovább fejlődhetnek, a baj elhárítására alkalmas és a hatóság által e végből elrendelt elgátlásokat, fonásokat és beültetéseket záros határidő alatt végrehajtani tartoznak.

Nagyobb munkákat igénylő vízmosások megszüntetésének költségeihez ellenben mindazok hozzájárulni tartoznak, kik a javításból hasznot húznak, illetve, kik az okozható károk által veszélyeztetve vannak.

54. §. (56. §.)

A vízmosások meggátlása czéljából szükséges területek kisajátíthatók.

III. FEJEZET.

A vízi terhekről és szolgalmakról.

55. §. (57. §.)

Valamely terület tulajdonosának nem szabad az alsóbb terület kárára önhatalmulag módosítania a területén folyó víz lefolyását.

De az alsó terület tulajdonosának sem szabad a magasabban fekvő terület kárára ily vizek természetes lefolyását akadályoznia.

56. §. (66. 65. §.)

A parti birtokos kártalanítás nélkül tartozik:

1. hajózható és tutajozható folyók mentén a vontatásra emberek és állatok számára szabályrendeletileg megállapított szélességű vontató útat hagyni;

2. a hajók és tutajok kikötését a hatóságilag megjelölt helyeken megengedni;

3. a fausztatásra jogosítottaknak és munkásaiknak — a mennyiben az a szállítás eszközlése szempontjából elkerülhetetlenül szükséges — közvetlen a víz partján fekvő földeken a szabad járást megengedni;

4. vízrendőri szempontból a vízhez való férést megengedni;

5. megengedni, hogy a hatóságilag engedélyezett vagy elrendelt vízvédelmi, szabályozási és vízhasználati művek (41. §.) a mederben létesíttessenek, illetve abba beépíttessenek és a partokba beköttessenek, valamint, hogy a közérdekből létesítendő szabályozási és mederrendezési munkálatoknál nyert anyagot a munkálat létesítője kártérítés nélkül felhasználhassa. A beépített művek az illető építtető tulajdonát képezik.

57. §. (66. és 67. §.)

Veszély esetén a hajók és tutajok akárhol köthetnek, rakodhatnak ki és vontathatók partra; ezen esetben azonban a parti birtokos az okozott károk megtérítését igényelheti.

Ép úgy jár a tulajdonosnak szolgalom fejében kártalanítás vontató utaknak bármely oknál fogva szükségessé vált áthelyezése folytán vagy új vontató út számára igénybe veendő területeiért.

58. §. (58. §.)

Ha a víz által összehordott tárgyak a víz természetes folyását gátolják, s ez által alsóbb vagy felsőbb fekvésű birtokosok károkat szenvednek: — az érdekelt területek birtokosai követelhetik, hogy az illető birtokos a gátló tárgyak eltávolítását megengedje, vagy saját választása szerint azok eltávolítását eszközölje.

59. §.

Ha védelmi, partszabályozási, lecsapolási és más czélú vízi munkálatok közérdekből létesíttetnek, át kell engedni az ahhoz szükséges földeket és más ingatlanokat, műveket és építményeket, vagy megengedni az ahhoz szükséges telekszolgalmat, és pedig mindkét esetben megfelelő kártalanítás mellett.

Vízvezetékeket és csatornákat is lehet áthelyezni, ha a közérdek megkívánja és a mű czélja azzal nem veszélyeztetik, a tulajdonosok és vízhasználatra jogosítottak engedélye nélkül is. A költségeket az áthelyezésre vállalkozók fogják viselni.

60. §.

Hogy védelmi, szabályozási és más czélú vízi építményeket előállítani és fönntartani lehessen, kötelesek a partok tulajdonosai, és pedig — ha fönn nem áll valamely jogczím az ingyenes engedelemre — megfelelő kártalanítás mellett megengedni a partokon való járást és az építő anyagok oda- és elszállítását, lerakását és kikészítését.

A parttulajdonos kívánatára az építő vállalkozónak megfelelő határidőt lehet szabni az építés befejezésére és az anyagok eltávolítására.

61. §. (59. §. 1.)

Akkor is, ha nincsenek meg a kisajátításnak az á. p. t. k. 365. §-a szabta föltételei, elrendelheti a közigazgatás a víz minél czélszerűbb fölhasználása és vízi kártételek eltávolítása érdekében:

a) hogy a folyó magánvíz birtokosa, a kinek a vízre szüksége nincs és ki azt a hatóság részéről a körülmények szerint neki kitűzött határidő alatt használatba sem vette, köteles legyen azt másoknak, kik a vizet czélszerűen használhatják, megfelelő kártalanítás mellett átengedni;

b) hogy a földbirtokos megfelelő kártalanítás mellett tulajdon birtoka szolgalommal való megterhelését megengedje oly czélból, hogy idegen víz birtokán át egyik helyről a másikra vezettessék, és hogy ezen vízvezeték czéljára ott a szükséges készülékek és művek előállíttassanak.

Ily szolgalom alól fölszabadulhat a földbirtokos, ha a vízvezeték és a hozzá szükséges építmények előállításához szükséges területet átengedi. Akkor neki ezen átengedésért megfelelő kártalanítás jár.

Ha a földbirtokos ily vízvezeték vagy vízi építmény miatt földjét többé haszonnal nem művelheti, meg kell kívánatára tőle vásárolni az egész illető földet.

A jelen §. szerinti szolgalom alól ki vannak véve a házak, udvarok és kertek. (59 §. 2.)

62. §.

Ha a 61. §. szerint a tulajdonos fölösleges vize más valakinek használatra átengedtetik, akkor az engedélyokiratba (25. §.) mindenesetre azon föltételt is kell igtatni, hogy az engedélyes az engedélylyel a meghatározott határidőn belől élni tartozik, miután különben engedélye elenyészik.

63. §. (61. §.)

A vízvezetési szolgalomra jogosított a munkálatok megkezdése előtt a föld tulajdonosát kártalanítani tartozik.

A kártalanítási összeg áll:

1. az elfoglalandó területek becsértékéből;

2. a becsértéknek ehhez hozzászámított egy ötödéből;

3. az épületeken, függő terméseken és ültetvényeken okozott károk megtérítéséből;

4. a terület szétdarabolása vagy annak más egyébnemű romlása által keletkező hátrányok megtérítéséből.

64. §. (64. §.)

Ha valamely területen vízvezető árok már van, a tulajdonos nem tartozik tűrni, hogy területén át új árok nyittassék, föltéve, hogy a létező vízvezető árok az új czélnak is megfelel.

Ez esetben a létező árok használandó fel.

A szolgalomra jogosított mindazáltal ezt nem követelheti.

65. §. (63. §.)

A vállalkozók, kik nyilt árkokat és csatornákat létesítenek, az á. p. t. k. 491. §-ában reájuk rótt kötelezettségen felül, kötelesek a két part összeköttetésére szolgáló hidakat és átjárókat elkészíttetni és jó karban tartatni, a magasan épülő vízvezetékeknél és csatornáknál pedig a szükséges átereszeket, és egyátalán mindarról gondoskodni, mit a személyek és a vagyon biztonsága megkiván.

66. §. (62. §.)

A szolgalom a vízhasználati jogosítványnyal egyidejüleg szűnik meg.

Ha a jogosítvány tartama alatt a jogosított a vízvezetéket három év alatt nem használná, a szolgalommal terhelt terület tulajdonosa a szolgalom hatósági megszűntetését a határidő lejárta előtt is kivánhatja.

A szolgalom megszűntével a szolgalomra jogosított tartozik a vízvezetéknek mindazon részeit, melyek a területnek elválaszthatatlan alkatrészét nem képezik, saját költségén, a hatóság által legalább két hónapra megállapítandó záros határidő alatt eltávolítani, ellenkező esetben ezek a terület tulajdonosának szabad rendelkezésébe mennek át.

A szolgalomra jogosított ily esetekben az általa fizetett kártalanítási összegből semmit vissza nem követelhet.

IV. FEJEZET.

Vízi társulatok.

67. §. (68. §.)

A jelen törvény értelmében vizi társulat alakítható:

1. vízrendezésre (mederszabályozás, partbiztosítás, árvédelem és ezzel kapcsolatos vízlevezetés);

2. vízhasználatra (öntözés, alagcsövezés, lecsapolás, sankolás, mocsárkiszárítás é. i. t.).

68. §. (69. §.)

A vízi társulatok mint olyanok saját nevük alatt jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, a bíróságok előtt pert indíthatnak és perbe foghatók.

a) Vízrendezésre alakult társulatok.

69. §. (70. §.)

Mindennemű folyók és vizek mellett fekvő, vízmentes magaslatok által határolt vagy műszakilag egy egészet képező ártér vagy valamely sziget birtokosai jogosítva vannak ármentesítő társulatot alakítani.

Meder vagy vízfolyás rendezésére, partok biztosítására ellenben csak oly önálló területek birtokosai alakíthatnak társulatot, melyekben az ily szabályozás sem a szemben levő, sem a felső vagy alsó birtokosoknak nem okoz hasonló munkálatok által el nem hárítható károkat.

Annak felderítése, vajjon az ilynemű károsítások esete a szabályozásnál fenforog-e és ha igen, milyen intézkedések teendők azok elhárítására? — a 73. §-ban körülírt eljárás által eszközöltetik.

70. §. (71. §.)

Ha a társulat alakítása az érdekeltek közakaratával meg nem történhetnék, az érdekelt birtokosoknak az ártérben birt holdak mennyisége szerinti többsége is megalakultnak nyilváníthatja a társulatot.

71. §. (72. §.)

Az érdekeltek, ha vízrendezési társulatot kivánnak alakítani, általános kimutatást tartoznak készíteni az érdekelt földbirtok holdszámáról, — általános műszaki tervezetet és költségvetést a vízrendezésről és ezeknek megtörténtéről a megyei hatóságnak (városi elöljáróságnak) jelentést tevén, minden érdekeltet közgyűlésre hínak össze.

E közgyűlésen a társulat megalakul, az elnököt és a választmány tagjait megválasztja, alapszabályait megalkotja, a műszaki tervet, a munkák sorozatát és a végrehajtási határidőket megállapítja.

Valamennyi határozat a megyei hatóságnak (városi elöljáróságnak) a 83. §. szerinti eljárás végett felterjesztendő.

Társulati működésének további tettleges foganatosítását csak *mindezen határozatainak* jóváhagyása után kezdheti meg a társulat.

72. §. (73. §.)

Ha az alakulandó társulat működése több törvényhatóság területére terjed ki: az érdekeltek felterjesztése alapján a kir. országos kormány jelöli ki azon megyei hatóságot (városi előljáróságot), melyhez az említett tervek és okmányok a 73. §. szerinti eljárás czéljából beterjesztendők, a történtekről azonban a többi megyei hatóságok (városi előljáróságok) is értesítendők.

73. §. (74. §.)

Beterjesztetvén a társulat által a vízrendezési munkálatok általános tervezetei az illetékes hatósághoz, az érdekelt szomszédos vízrendezési társulatok, a szemben levő, a felső és alsó községek az illetékes megyei hatóság (városi előljáróság) által a tervezet benyújtásáról nyolcz nap alatt értesítendők.

A községek tartoznak a tervezet kitételéről a szokásos helybeli kihirdetésen kívül az érdekelt közvetlen adófizetőket, vagy azok képviselőit értesíteni.

Az illető érdekeltek azon czímen, hogy értesítve nem lettek, a további eljárás ellen kifogást nem tehetnek, ha a községek postai feladó vevénynyel vagy kézbesítő ívvel kimutatják az értesítés megtörténtét.

A tervek a hirdetési nyolcz napon túl 30 napig maradnak közszemlére kitéve. Minden a tervezetre vonatkozó nyilatkozat az érdekeltek által az illetékes megyei hatósághoz (városi előljáróséghoz) ez idő alatt nyújtandó be.

Ezen eljárás után az illetékes megyei hatóság (városi előljáróság) a tervezet felett legfeljebb 30 nap alatt határozatot hoz s ezt a tervezettel, a beérkezett nyilatkozatokkal és a társulati alapszabályokkal együtt a kir. országos kormánynak végleges megerősítés végett felterjeszti.

Hasonló eljárás követendő az általános tervek alapján elkészítendő részletes tervek hatósági megállapításánál is.

A hajózható, illetőleg közös folyók mentén alakult vízrendezési társulatok általános és részletes terveit és e tervek módosításait a bán, a közös kormánynyal egyetértve, hagyja helyben.

74. §. (75. §.)

Az alapszabályoknak jóváhagyása után a társulat a vízikönyvbe bejegyeztetik s jóváhagyott alapszabályainak egy példánya a vízikönyv okirattárába elhelyeztetik.

75. §. (76. §.)

A társulat az alapszabályoknak a 71. §. szerint eszközlendő bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik, hogy az elnök és a választmány megválasztatott.

Az e végre szolgáló beadvány az elnök és a választmány tagjai által aláirandó s ezen aláirások hitelesítendők.*

76. §. (77. §.)

A ki oly területet szerez meg, a mely valamely társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

77. §. (78. §.)

Ily társulatok tagjai nemcsak az érdekelt földbirtokosok, hanem mindazon egyének, testületek és jogi személyek, melyek a társulat működése által közvetlenül érdekelve vannak.

A társulat tagjain kívüli az érdekelt csatornák, körtöltések, épületek, utak és vasutak tulajdonosai is tartoznak a társulat költségeihez a 109. §. értelmében hozzájárulni.

78. §. (79. §.)

A társulati kötelékbe később belépni kivánókról a 47. §. intézkedik. Másfelől azonban a társulatok is fel vannak jogosítva mindazon területeket a társulati kötelékbe utólag bevonni, melyek a társulati munkálatok által megvédettek vagy jövedelmezőbbekké tétettek.

Az eljárást ily esetekben a jelen törvény 102—107. §-ai szabályozzák.

79. §. (80. §.)

Közgyűlési határozat alapján egyes területek kirekeszthetők, ha ezt a társulati czél szükségessé teszi.

A kirekesztés csak a kir. országos kormány jóváhagyása és a *kirekesztett területek birtokosainak* kártalanítása mellett történhetik.

* A «közjegyzőileg» kimaradt.

80. §. (81. §.)

A feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vízszabályozó és ármentesítő társulatok újból szerveződhetnek, ujonan meghatározott határok között. Az egyesítés feltételeinek és módozatainak meghatározása az illető érdekeltek egyezkedéseinek tartatik fenn, a mennyiben pedig azok a kir. országos kormány által a körülményekhez képest kitűzendő záros határidő alatt sem tudnának megegyezni, az érdekeltek meghallgatása után esetről-esetre a kir. országos kormány dönt.

81. §. (82. §.)

Közérdek vagy egyöntetű árvédelem s ezzel kapcsolatos vízlevezetés szempontjából a kir. országos kormány azon árterületeket, melyek kellőleg biztosítva nincsenek, valamely fennálló társulathoz csatolja, esetleg az ilyen árterületek érdekeltségét hivatalból társulattá alakíthatja.

Az első esetben az illető társulat az ily területet a jelen törvény által előírt ártérfejlesztési és osztályozási eljárás mellett kötelékébe vonja, a bevonás idejétől kezdve, az osztályozás alapján megállapított kivetési kulcs szerint a társulati járulékokkal megterheli s ennek fejében a bevont terület árvíz elleni biztosítása végett szükséges védépítkezéseket, mint a már létező társulati védépítmények kiegészitő részét, létesíti.

Oly területek pedig, melyek magaslatok által lévén elzárva, valamely létező társulat kötelékébe nem vonhatók be, külön társulattá alakítandók, de ez esetben az érdekeltekre háramlandó teher nem lehet nagyobb, mint azon értékemelkedés, mely az ármentesítés folytán éretett el.

Az ilyen külön társulatok alakításáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő.

Midőn a műszaki ártérfejlesztési munkálat alapján ugyanazon terület több társulat árterébe tartozónak tűnik ki, ezen árterületnek az illető társulatok között leendő megosztása iránt az érdekelt társulatok meghallgatása után az országos kormány határoz.

82. §. (83. §.)

Az alapszabályokban mindenesetre a következőket kell megállapítani:

1. a társulat nevét és székhelyét;
2. a társulat czélját;

[illegible] választmány szervezetét, mikénti választásának módját, hatáskörét, működésének tartamát;

[illegible] gyűlés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, határozatainak rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapításánál mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyűlés határozatképes nem volt;

[illegible] szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását.

83. §. (84. §.)

A szavazatjog az érdekeltség aránya szerint gyakorlandó.

Ez okból az alapszabályokban meg kell határozni az érdekeltség legkisebb fokát, mely egy szavazatra jogosít.

Ezen legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek megfelelő csoportokba összeállhatnak s megbizottjuk vagy megbizottjaik által annyi szavazatot gyakorolnak, a hány szavazategység foglaltatik a reájok eső hozzájárulási tételben.

Az esetre, ha a legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek önként nem csoportosultak, a község előljárója fogja a fentebbi módon képüket viselni.

A társulat összes szavazatainak felénél több szavazatot egy érdekelt birtokos sem gyakorolhat.

Lecsapolási*) társulatokban az ártérfejlesztési munkálat, osztályozás és a hozzájárulási kulcs végleges megállapítása után minden 100 ártéri becshold, vagy 1,000 frt értékemelkedés tulajdonosa bir egy szavazattal.

84. §. (85. §.)

A társulat ügyeit, a mennyiben azok a jelen törvény vagy a társulati alapszabályok értelmében a közgyűlésnek nincsenek fentartva, a választmány intézi.

A választmány az elnökből és legalább négy tagból áll, kik a társulat tagjai vagy azok meghatalmazottjai közül választandók.

85. §. (86. §.)

A választmány tagjai a vízikönyvbe bevezetés végett az illetékes hatóságnak haladéktalanul bejelentendők; egyúttal megnevezendők azon

* Nyilván szerkesztési hiba «ármentesítő» helyett.

választmányi tagok, kiknek kezéhez a társulatot illető kézbesítések jogérvényesen történnek.

A választmány tagjaiban történt minden változás a vízikönyvbe leendő bevezetés végett az illetékes hatósághoz szintén bejelentendő.

Azon választmány, mely e tekintetben mulasztást követ el, a kir. országos kormány által annyiszor a mennyiszer az illető társulat tartalékalapjának javára eső 5—500 frt erejéig megbirságolható.

86. §. (87. §.)

A társulatot hatóságok és harmadik személyek irányában az elnök, vagy a választmány által e végre kijelölt tag képviseli.

87. §. (88. §.)

Azon ügyletek által, melyeket a választmány a jelen törvény és az alapszabályok alapján a társulat nevében köt, a társulat lesz jogosítva és kötelezve.

Kölcsönök kötésére nézve minden esetben a közgyűlés felhatalmazása szükséges.

88. §. (89. §.)

A választmány, szemben a társulattal, köteles azon korlátozásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga az alapszabályok és közgyűlési határozatok által kötve van.

89. §. (90. §.)

A közgyülés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivásban kiteendők.

Érvényes határozat csakis a meghivóban kijelölt tárgyak fölött hozható. Kivételnek e tekintetben az oly indítványra nézve van helye, mely újabb közgyűlés összehivása végett tétetik.

90. §. (91. §.)

A társulat szavazattal biró tagjainak egy harmadrésze (83. §.) a közgyülés egybehivását, az ok és czél kijelölése mellett, irásban bármikor követelheti.

Ha e kivánságnak az összehivásra jogosított közeg az irásbeli kére-

lem átvétele napjától számítandó 8 nap alatt meg nem felel, az érdekeltek kérelmére a közgyűlés összehivását az országos kir. kormány, illetőleg a társulat mellé rendelt megbizott (115. §.) eszközli.

91. §. (92. §.)

Azon tárgyak, melyek fölött csak a közgyűlés határozhat, a következők:

1. az alapszabályok megállapítása és módosítása;
2. a foganatba veendő munkálatok tervezete;
3. a társulati tisztviselők, szolgaszemélyzet és gátőrök létszámának, díjazásának és hatáskörének, ugyszintén a választmány és tisztviselők hatáskörének és egymáshoz való viszonyának megállapítása;
4. az elnök és választmány megválasztása, elmozdítása és felmentése;
5. a számadások megvizsgálása;
6. a költségvetés megállapítása;
7. a kölcsönök felvétele;
8. a tartaléktőke és a pénzek mikénti elhelyezése;
9. a társulat feloszlása.

A kölcsönök felvételéhez az összes érdekeltek általános többsége szükséges, ha azonban az első közgyűlés nem lenne határozatképes, az e végből ismét egybehivott közgyűlésen a jelenlévők határoznak.

A társulat feloszlásához ellenben mindenkor az összes érdekeltek kétharmad többsége szükséges.

92. §. (93. §.)

Az alapszabályok módosítására, a társulat feloszlására, a költségvetésre és a kölcsönök kötésére vonatkozó közgyűlési határozatok az országos kir. kormány jóváhagyása után emelkednek jogerőre.*

A következő évi költségelőirányzat és a társulati kiadások fedezési módja iránti közgyűlési határozat a megelőző év október 15-ig a társulat mellé rendelt megbizott (115. §.) útján jóváhagyás végett az országos kir. kormányhoz felterjesztendő.

Ezen határidőnek kellőleg nem igazolt elmulasztása vagy a jelen §-ban említett közgyűlési határozatoknak a kormány jóváhagyása nélkül

* A magyar törvény kölcsönöknél a pénzügyminiszter jóváhagyását köti ki.

végrehajtása esetére az országos kir. kormány által az illető társulat, tartalékalapjának javára eső öttől 500 frtig megbirságolható.

A felterjesztett költségelőirányzat iránt az országos kir. kormány a társulat mellé rendelt megbizotthoz történt benyújtástól számítva, 60 nap alatt határoz. Ha a kormány ezen idő alatt nem nyilatkoznék, a költségelőirányzat helybenhagyottnak tekintendő.

93. §. (94. §.)

A választmány a társulat ügyeit vezeti és annak az összes tisztviselők alá vannak rendelve.

Megválasztja a társulat összes tisztviselőit, ellenőrzi azok működését, főleg pedig a társulati pénztár kellő kezelését, átvizsgálja a társulat könyveit, iratait s pénztárát s teljesíti általában mindazt, a mit a jelen törvény, a kormány rendeletei és az alapszabályok, valamint a közgyűlés egyes határozatai reá ruháznak.

A választmány kötelességének pontos teljesítéseért annak tagjai felelősek.

94. §. (95. §.)

A társulati tisztviselők választása ellen a társulati érdekeltek a választások megejtésétől számított 14 nap alatt az országos kir. kormányhoz felfolyamodhatnak, mely törvényes és alapos okoknál fogva a választásokat akár egyenként, akár összeségükben megsemmisítheti.

Az így megüresedett állomások haladék nélkül betöltendők.

95. §. (96. §.)

A társulatok tisztviselői személyzete az igazgatóból, főmérnökből (mérnökből), a szükséges számú szakaszmérnökökből, pénztárnokból, ellenőrből s a szükséges segédszemélyzetből áll.

Az igazgató és a főmérnök (mérnök) rendszerint fegyelmi határozat vagy bűnvádi ítélet alapján bocsájthatók el; a társulati elnöknek azonban, ha ebben a választmánynak az összes tagok $^2/_3$ része hozzájárulásával alkotott határozatával támogattatik, jogában áll a szolgálati viszonyt egy évi felmondás útján bármikor megszüntetni.

A kisebb társulatoknak az országos kir. kormány megengedheti, hogy a mennyiben anyagi helyzetüknél fogva mindezen tisztviselőket nem

alkalmazhatnák, feladataik megoldásának koczkáztatása nélkül a körülményekhez képest kevesebb tisztviselőt is alkalmazhassanak.

96. §. (97. §.)

Az igazgató a társulati igazgatást vezeti s utasításait a választmánytól, illetőleg annak együtt nem léte esetén az elnöktől veszi.

A műszaki teendőket a főmérnök (mérnök) végzi.

Főmérnöknek (mérnöknek) csak az választható, ki *bel- vagy külföldi műegyetemen szerzett* mérnöki oklevéllel bir, *illetőleg kinek mint főlhatalmazott czivil-mérnöknek oklevele van* és vízszabályozási vagy *lecsapolási* építkezéseknél töltött két évi gyakorlatot igazol.

Szakaszmérnöknek az is választható, kinek csak *építőmérnöki vagy kulturtechnikusi* oklevele van, ha két évi gyakorlatot igazol.

97. §. (98. §.)

A társulat tisztviselői fegyelmi vizsgálat alá vonhatók.

A fegyelmi vizsgálatot elrendelheti a társulat közgyűlése vagy választmánya, valamint az országos kir. kormány.

Az, ki a fegyelmi vizsgálatot elrendeli, a fegyelmi vizsgálat alá vont társulati tisztviselőt állásától felfüggesztheti.

Ez esetben a választmány az illető tisztviselőnek helyettesítéséről a felfüggesztés határnapjától számított 14 nap alatt gondoskodni tartozik.

A fegyelmi eljárásra vonatkozó utasítás kibocsátásával az országos kir. kormány bizatik meg.

98. §. (99. §.)

Minden közgyűlésről, valamint választmányi ülésről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a jelenlévő tagok nevei felveendők.

E jegyzőkönyvek eredetiben vagy másolatban az országos kir. kormánynak, illetőleg a társulat mellé rendelt megbizottnak a kormányhoz való felterjesztés végett az illető ülés napjától számított 14 nap alatt bemutatandók.

A választmány, mely e tekintetben mulasztást követ el, az országos kir. kormány által az illető társulat tartalékalapjának javára eső öttől 500 frt erejéig megbirságolható.

99. §. (100. §.)

A társulat feloszlik:

1. közgyűlési határozat;

2. más társulattal való egyesülés következtében.

Mindkét esetben azonban a közgyűlési határozat jóváhagyás végett az országos kir. kormányhoz felterjesztendő.

Az országos kormány a feloszlás iránt hozott határozattól a jóváhagyást megtagadhatja, ha:

1. a feloszlási határozat nem törvényes módon jött létre;

2. a mennyiben a feloszlás nem a 123. §. értelmében egyesülés szempontjából történik, ha a társulat harmadik személyek iránti kötelezettségeinek még eleget nem tett;

3. ha közérdekből a társulat fennállását szükségesnek tartja.

100. §. (101. §.)

A társulatnak az országos kormány jóváhagyásával történt feloszlása a választmány által a vízikönyvbe leendő bevezetés végett az illetékes hatóságnak bejelentendő.

Mulasztás esetében az országos kormány a választmányt az illető társulat tartalékalapjának javára eső 5—500 frt erejéig megbirságolhatja.

101. §. (102. §.)

A feloszlott társulatnak a tartozások kielégítése után fenmaradó vagyona, a mennyiben az alapszabályok vagy a társulati közgyűlés az országos kormány jóváhagyásával másként nem intézkednének, a társulati tagok közt hozzájárulásuk aránya szerint felosztandó.

A tartozások kielégítését és a fenmaradó vagyonnak a társulati tagok közt való felosztását, a mennyiben az alapszabályok vagy közgyűlési határozat másként nem intézkednének, a választmány tagjai eszközlik.

102. §. (103. §.)

Ha az ártérfejlesztési munkálat vagy a hozzájárulási kulcs a társulati tagok között barátságos úton megállapítható nem volna, az eljárásra nézve a következő 103—107. §-ok határozmányai irányadók.

103. §. (104. §.)

Az ártérfejlesztési munkálat általában műszakilag készítendő.

Ezen kötelezettség alól kivétetnek az oly társulatok, a melyeknél az árfejlesztés jogerős, vagy ha nem jogerős is, de folyamatban van; ez utóbbiaknak különösen megengedtetik, hogy az ártérfejlesztést oly módon, a mint megindították, befejezhessék.

Az árfejlesztési munkálat megállapítja azon térséget, melynek határain belül az érdekeltek a munkálatokhoz hozzájárulásra hivatva lesznek.

Az alakulandó, nemkülönben a már létező közérdekű társulatoknál, a melyeknél az ártérfejlesztés még folyamatban nincs, vagy a melyeknél az ártér újbóli megállapítása szükséges, az ártérfejlesztés alapjául az ezen ártérfejtésig ott tapasztalt legnagyobb árvízszin veendő.

Az ártérfejlesztés foganatosítása vagy megújítása iránt elsőfokulag a társulat közgyűlése határoz és ez iránti határozatát a társulati érdekeltekkel 30 nap alatt közli.

Az ily határozatban meg nem nyugvó fél panaszát az értesítéstől számítandó 14 nap alatt a társulati elnöknek benyújtani köteles, ki azt csakugyan 14 nap alatt másodfokú és végérvényes határozathozatal végett az országos kormányhoz felterjeszti.

Az ártérfejlesztési műszaki munkálatnál követendő eljárás rendeleti úton fog szabályoztatni.

104. §. (105. §.)

Az elkészült ártérfejlesztési munkálatot a választmány az érdekeltek által könnyen hozzáférhető helyen 30 napon át közszemlére kiteszi és a kitétel idejéről és helyéről az érdekelteket értesíti.

Az érdekeltek felszólalásaikat ezen 30 napon belül a választmánynak irásban kötelesek benyujtani, a mely azokat a közgyűlés elé terjeszti.

A közgyűlés a beérkezett felszólalások elintézésére külön és pedig ha szükséges, tekintettel a különböző vidékekre, több bizottságot küld ki. Egy-egy bizottság 5 tagból áll. Érvényes határozat hozatalára legalább 3 tag jelenléte szükséges.

A bizottság határozata az illető érdekeltekkel a választmány útján közlendő.

105. §. (106. §.)

Ezen határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt a választmányhoz felfolyamodás adható be, mely azt elintézés végett a 72. §.

72. §. (73. §.)

Ha az alakulandó társulat működése több törvényhatóság területére terjed ki: az érdekeltek felterjesztése alapján a kir. országos kormány jelöli ki azon megyei hatóságot (városi előljáróságot), melyhez az említett tervek és okmányok a 73. §. szerinti eljárás czéljából beterjesztendők, a történtekről azonban a többi megyei hatóságok (városi előljáróságok) is értesítendők.

73. §. (74. §.)

Beterjesztetvén a társulat által a vízrendezési munkálatok általános tervezetei az illetékes hatósághoz, az érdekelt szomszédos vízrendezési társulatok, a szemben levő, a felső és alsó községek az illetékes megyei hatóság (városi előljáróság) által a tervezet benyújtásáról nyolcz nap alatt értesítendők.

A községek tartoznak a tervezet kitételéről a szokásos helybeli kihirdetésen kívül az érdekelt közvetlen adófizetőket, vagy azok képviselőit értesíteni.

Az illető érdekeltek azon czímen, hogy értesítve nem lettek, a további eljárás ellen kifogást nem tehetnek, ha a községek postai feladó vevénynyel vagy kézbesítő ívvel kimutatják az értesítés megtörténtét.

A tervek a hirdetési nyolcz napon túl 30 napig maradnak közszemlére kitéve. Minden a tervezetre vonatkozó nyilatkozat az érdekeltek által az illetékes megyei hatósághoz (városi előljárósághoz) ez idő alatt nyújtandó be.

Ezen eljárás után az illetékes megyei hatóság (városi előljáróság) a tervezet felett legfeljebb 30 nap alatt határozatot hoz s ezt a tervezettel, a beérkezett nyilatkozatokkal és a társulati alapszabályokkal együtt a kir. országos kormánynak végleges megerősítés végett felterjeszti.

Hasonló eljárás követendő az általános tervek alapján elkészítendő részletes tervek hatósági megállapításánál is.

A hajózható, illetőleg közös folyók mentén alakult vízrendezési társulatok általános és részletes terveit és e tervek módosításait a bán, a közös kormánynyal egyetértve, hagyja helyben.

74. §. (75. §.)

Az alapszabályoknak jóváhagyása után a társulat a vízikönyvbe bejegyeztetik s jóváhagyott alapszabályainak egy példánya a vízikönyv okirattárába elhelyeztetik.

75. §. (76. §.)

A társulat az alapszabályoknak a 71. §. szerint eszközlendő bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik, hogy az elnök és a választmány megválasztatott.

Az e végre szolgáló beadvány az elnök és a választmány tagjai által aláirandó s ezen aláirások hitelesítendők.*

76. §. (77. §.)

A ki oly területet szerez meg, a mely valamely társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

77. §. (78. §.)

Ily társulatok tagjai nemcsak az érdekelt földbirtokosok, hanem mindazon egyének, testületek és jogi személyek, melyek a társulat működése által közvetlenül érdekelve vannak.

A társulat tagjain kívüli az érdekelt csatornák, körtöltések, épületek, utak és vasutak tulajdonosai is tartoznak a társulat költségeihez a 109. §. értelmében hozzájárulni.

78. §. (79. §.)

A társulati kötelékbe később belépni kivánókról a 47. §. intézkedik. Másfelől azonban a társulatok is fel vannak jogosítva mindazon területeket a társulati kötelékbe utólag bevonni, melyek a társulati munkálatok által megvédettek vagy jövedelmezőbbekké tétettek.

Az eljárást ily esetekben a jelen törvény 102—107. §-ai szabályozzák.

79. §. (80. §.)

Közgyűlési határozat alapján egyes területek kirekeszthetők, ha ezt a társulati czél szükségessé teszi.

A kirekesztés csak a kir. országos kormány jóváhagyása és a *kirekesztett területek birtokosainak* kártalanítása mellett történhetik.

* A «közjegyzőileg» kimaradt.

80. §. (81. §.)

A feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vízszabályozó és ármentesítő társulatok újból szerveződhetnek, ujonan meghatározott határok között. Az egyesítés feltételeinek és módozatainak meghatározása az illető érdekeltek egyezkedéseinek tartatik fenn, a mennyiben pedig azok a kir. országos kormány által a körülményekhez képest kitűzendő záros határidő alatt sem tudnának megegyezni, az érdekeltek meghallgatása után esetről-esetre a kir. országos kormány dönt.

81. §. (82. §.)

Közérdek vagy egyöntetű árvédelem s ezzel kapcsolatos vízlevezetés szempontjából a kir. országos kormány azon árterületeket, melyek kellőleg biztosítva nincsenek, valamely fennálló társulathoz csatolja, esetleg az ilyen árterületek érdekeltségét hivatalból társulattá alakíthatja.

Az első esetben az illető társulat az ily területet a jelen törvény által előírt ártérfejlesztési és osztályozási eljárás mellett kötelékébe vonja, a bevonás idejétől kezdve, az osztályozás alapján megállapított kivetési kulcs szerint a társulati járulékokkal megterheli s ennek fejében a bevont terület árvíz elleni biztosítása végett szükséges védépítkezéseket, mint a már létező társulati védépítmények kiegészitő részét, létesíti.

Oly területek pedig, melyek magaslatok által lévén elzárva, valamely létező társulat kötelékébe nem vonhatók be, külön társulattá alakítandók, de ez esetben az érdekeltekre háramlandó teher nem lehet nagyobb, mint azon értékemelkedés, mely az ármentesítés folytán éretett el.

Az ilyen külön társulatok alakításáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő.

Midőn a műszaki ártérfejlesztési munkálat alapján ugyanazon terület több társulat árterébe tartozónak tűnik ki, ezen árterületnek az illető társulatok között leendő megosztása iránt az érdekelt társulatok meghallgatása után az országos kormány határoz.

82. §. (83. §.)

Az alapszabályokban mindenesetre a következőket kell megállapítani:

1. a társulat nevét és székhelyét;
2. a társulat czélját;

3. a választmány szervezetét, mikénti választásának módját, hatáskörét és működésének tartamát;

4. a közgyűlés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyűlés határozatképes nem volt;

5. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását.

83. §. (84. §.)

A szavazatjog az érdekeltség aránya szerint gyakorlandó.

Ez okból az alapszabályokban meg kell határozni az érdekeltség azon legkisebb fokát, mely egy szavazatra jogosít.

Ezen legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek megfelelő csoportokba összeállhatnak s megbizottjuk vagy megbizottjaik által annyi szavazatot gyakorolnak, a hány szavazategység foglaltatik a reájok eső hozzájárulási arányban.

Az esetre, ha a legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek önként nem csoportosultak, a község előljárója fogja a fentebbi módon képüket viselni.

A társulat összes szavazatainak felénél több szavazatot egy érdekelt birtokos sem gyakorolhat.

Lecsapolási*) társulatokban az ártérfejlesztési munkálat, osztályozás és a hozzájárulási kulcs végleges megállapítása után minden 100 ártéri becshold, vagy 1,000 frt értékemelkedés tulajdonosa bir egy szavazattal.

84. §. (85. §.)

A társulat ügyeit, a mennyiben azok a jelen törvény vagy a társulati alapszabályok értelmében a közgyűlésnek nincsenek fentartva, a választmány intézi.

A választmány az elnökből és legalább négy tagból áll, kik a társulat tagjai vagy azok meghatalmazottjai közül választandók.

85. §. (86. §.)

A választmány tagjai a vízikönyvbe bevezetés végett az illetékes hatóságnak haladéktalanul bejelentendők; egyúttal megnevezendők azon

* Nyilván szerkesztési hiba «ármentesítő» helyett.

választmányi tagok, kiknek kezéhez a társulatot illető kézbesítések jogérvényesen történnek.

A választmány tagjaiban történt minden változás a vízikönyvbe leendő bevezetés végett az illetékes hatósághoz szintén bejelentendő.

Azon választmány, mely e tekintetben mulasztást követ el, a kir. országos kormány által annyiszor a mennyiszer az illető társulat tartalékalapjának javára eső 5—500 frt erejéig megbirságolható.

86. §. (87. §.)

A társulatot hatóságok és harmadik személyek irányában az elnök, vagy a választmány által e végre kijelölt tag képviseli.

87. §. (88. §.)

Azon ügyletek által, melyeket a választmány a jelen törvény és az alapszabályok alapján a társulat nevében köt, a társulat lesz jogosítva és kötelezve.

Kölcsönök kötésére nézve minden esetben a közgyűlés felhatalmazása szükséges.

88. §. (89. §.)

A választmány, szemben a társulattal, köteles azon korlátozásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga az alapszabályok és közgyűlési határozatok által kötve van.

89. §. (90. §.)

A közgyülés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivásban kiteendők.

Érvényes határozat csakis a meghivóban kijelölt tárgyak fölött hozható. Kivételnek e tekintetben az oly indítványra nézve van helye, mely újabb közgyűlés összehivása végett tétetik.

90. §. (91. §.)

A társulat szavazattal biró tagjainak egy harmadrésze (83. §.) a közgyülés egybehivását, az ok és czél kijelölése mellett, irásban bármikor követelheti.

Ha e kivánságnak az összehivásra jogosított közeg az irásbeli kére-

lem átvétele napjától számítandó 8 nap alatt meg nem felel, az érdekeltek kérelmére a közgyűlés összehivását az országos kir. kormány, illetőleg a társulat mellé rendelt megbizott (115. §.) eszközli.

91. §. (92. §.)

Azon tárgyak, melyek fölött csak a közgyűlés határozhat, a következők:

1. az alapszabályok megállapítása és módosítása;
2. a foganatba veendő munkálatok tervezete;
3. a társulati tisztviselők, szolgaszemélyzet és gátőrök létszámának, díjazásának és hatáskörének, ugyszintén a választmány és tisztviselők hatáskörének és egymáshoz való viszonyának megállapítása;
4. az elnök és választmány megválasztása, elmozdítása és felmentése;
5. a számadások megvizsgálása;
6. a költségvetés megállapítása;
7. a kölcsönök felvétele;
8. a tartaléktőke és a pénzek mikénti elhelyezése;
9. a társulat feloszlása.

A kölcsönök felvételéhez az összes érdekeltek általános többsége szükséges, ha azonban az első közgyűlés nem lenne határozatképes, az e végből ismét egybehivott közgyűlésen a jelenlévők határoznak.

A társulat feloszlásához ellenben mindenkor az összes érdekeltek kétharmad többsége szükséges.

92. §. (93. §.)

Az alapszabályok módosítására, a társulat feloszlására, a költségvetésre és a kölcsönök kötésére vonatkozó közgyűlési határozatok az országos kir. kormány jóváhagyása után emelkednek jogerőre.*

A következő évi költségelőirányzat és a társulati kiadások fedezési módja iránti közgyűlési határozat a megelőző év október 15-ig a társulat mellé rendelt megbizott (115. §.) útján jóváhagyás végett az országos kir. kormányhoz felterjesztendő.

Ezen határidőnek kellőleg nem igazolt elmulasztása vagy a jelen §-ban említett közgyűlési határozatoknak a kormány jóváhagyása nélkül

* A magyar törvény kölcsönöknél a pénzügyminiszter jóváhagyását köti ki.

végrehajtása esetére az országos kir. kormány által az illető társulat, tartalékalapjának javára eső öttől 500 frtig megbirságolható.

A felterjesztett költségelőirányzat iránt az országos kir. kormány a társulat mellé rendelt megbizotthoz történt benyújtástól számítva, 60 nap alatt határoz. Ha a kormány ezen idő alatt nem nyilatkoznék, a költségelőirányzat helybenhagyottnak tekintendő.

93. §. (94. §.)

A választmány a társulat ügyeit vezeti és annak az összes tisztviselők alá vannak rendelve.

Megválasztja a társulat összes tisztviselőit, ellenőrzi azok működését, főleg pedig a társulati pénztár kellő kezelését, átvizsgálja a társulat könyveit, iratait s pénztárát s teljesíti általában mindazt, a mit a jelen törvény, a kormány rendeletei és az alapszabályok, valamint a közgyűlés egyes határozatai reá ruháznak.

A választmány kötelességének pontos teljesítéseért annak tagjai felelősek.

94. §. (95. §.)

A társulati tisztviselők választása ellen a társulati érdekeltek a választások megejtésétől számított 14 nap alatt az országos kir. kormányhoz felfolyamodhatnak, mely törvényes és alapos okoknál fogva a választásokat akár egyenként, akár összeségükben megsemmisítheti.

Az így megüresedett állomások haladék nélkül betöltendők.

95. §. (96. §.)

A társulatok tisztviselői személyzete az igazgatóból, főmérnökből (mérnökből), a szükséges számú szakaszmérnökökből, pénztárnokból, ellenőrből s a szükséges segédszemélyzetből áll.

Az igazgató és a főmérnök (mérnök) rendszerint fegyelmi határozat vagy bűnvádi itélet alapján bocsájthatók el; a társulati elnöknek azonban, ha ebben a választmánynak az összes tagok $^2/_3$ része hozzájárulásával alkotott határozatával támogattatik, jogában áll a szolgálati viszonyt egy évi felmondás útján bármikor megszüntetni.

A kisebb társulatoknak az országos kir. kormány megengedheti, hogy a mennyiben anyagi helyzetüknél fogva mindezen tisztviselőket nem

alkalmazhatnák, feladataik megoldásának koczkáztatása nélkül a körülményekhez képest kevesebb tisztviselőt is alkalmazhassanak.

96. §. (97. §.)

Az igazgató a társulati igazgatást vezeti s utasításait a választmánytól, illetőleg annak együtt nem léte esetén az elnöktől veszi.

A műszaki teendőket a főmérnök (mérnök) végzi.

Főmérnöknek (mérnöknek) csak az választható, ki *bel- vagy külföldi műegyetemen szerzett* mérnöki oklevéllel bir, *illetőleg kinek mint fölhatalmazott czivil-mérnöknek oklevele van* és vízszabályozási vagy *lecsapolási* építkezéseknél töltött két évi gyakorlatot igazol.

Szakaszmérnöknek az is választható, kinek csak *építőmérnöki vagy kulturtechnikusi* oklevele van, ha két évi gyakorlatot igazol.

97. §. (98. §.)

A társulat tisztviselői fegyelmi vizsgálat alá vonhatók.

A fegyelmi vizsgálatot elrendelheti a társulat közgyűlése vagy választmánya, valamint az országos kir. kormány.

Az, ki a fegyelmi vizsgálatot elrendeli, a fegyelmi vizsgálat alá vont társulati tisztviselőt állásától felfüggesztheti.

Ez esetben a választmány az illető tisztviselőnek helyettesítéséről a felfüggesztés határnapjától számított 14 nap alatt gondoskodni tartozik.

A fegyelmi eljárásra vonatkozó utasítás kibocsátásával az országos kir. kormány bizatik meg.

98. §. (99. §.)

Minden közgyűlésről, valamint választmányi ülésről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a jelenlévő tagok nevei felveendők.

E jegyzőkönyvek eredetiben vagy másolatban az országos kir. kormánynak, illetőleg a társulat mellé rendelt megbizottnak a kormányhoz való felterjesztés végett az illető ülés napjától számított 14 nap alatt bemutatandók.

A választmány, mely e tekintetben mulasztást követ el, az országos kir. kormány által az illető társulat tartalékalapjának javára eső öttől 500 frt erejéig megbirságolható.

99. §. (100. §.)

A társulat feloszlik:

1. közgyűlési határozat;

2. más társulattal való egyesülés következtében.

Mindkét esetben azonban a közgyűlési határozat jóváhagyás végett az országos kir. kormányhoz felterjesztendő.

Az országos kormány a feloszlás iránt hozott határozattól a jóváhagyást megtagadhatja, ha:

1. a feloszlási határozat nem törvényes módon jött létre;

2. a mennyiben a feloszlás nem a 123. §. értelmében egyesülés szempontjából történik, ha a társulat harmadik személyek iránti kötelezettségeinek még eleget nem tett;

3. ha közérdekből a társulat fennállását szükségesnek tartja.

100. §. (101. §.)

A társulatnak az országos kormány jóváhagyásával történt feloszlása a választmány által a vízikönyvbe leendő bevezetés végett az illetékes hatóságnak bejelentendő.

Mulasztás esetében az országos kormány a választmányt az illető társulat tartalékalapjának javára eső 5—500 frt erejéig megbirságolhatja.

101. §. (102. §.)

A feloszlott társulatnak a tartozások kielégítése után fenmaradó vagyona, a mennyiben az alapszabályok vagy a társulati közgyűlés az országos kormány jóváhagyásával másként nem intézkednének, a társulati tagok közt hozzájárulásuk aránya szerint felosztandó.

A tartozások kielégítését és a fenmaradó vagyonnak a társulati tagok közt való felosztását, a mennyiben az alapszabályok vagy közgyűlési határozat másként nem intézkednének, a választmány tagjai eszközlik.

102. §. (103. §.)

Ha az ártérfejlesztési munkálat vagy a hozzájárulási kulcs a társulati tagok között barátságos úton megállapítható nem volna, az eljárásra nézve a következő 103—107. §-ok határozmányai irányadók.

103. §. (104. §.)

Az ártérfejlesztési munkálat általában műszakilag készítendő.

Ezen kötelezettség alól kivétetnek az oly társulatok, a melyeknél az árfejlesztés jogerős, vagy ha nem jogerős is, de folyamatban van; ez utóbbiaknak különösen megengedtetik, hogy az ártérfejlesztést oly módon, a mint megindították, befejezhessék.

Az árfejlesztési munkálat megállapítja azon térséget, melynek határain belül az érdekeltek a munkálatokhoz hozzájárulásra hivatva lesznek.

Az alakulandó, nemkülönben a már létező közérdekű társulatoknál, a melyeknél az ártérfejlesztés még folyamatban nincs, vagy a melyeknél az ártér újbóli megállapítása szükséges, az ártérfejlesztés alapjául az ezen ártérfejtésig ott tapasztalt legnagyobb árvízszin veendő.

Az ártérfejlesztés foganatosítása vagy megújítása iránt elsőfokulag a társulat közgyűlése határoz és ez iránti határozatát a társulati érdekeltekkel 30 nap alatt közli.

Az ily határozatban meg nem nyugvó fél panaszát az értesítéstől számítandó 14 nap alatt a társulati elnöknek benyújtani köteles, ki azt csakugyan 14 nap alatt másodfokú és végérvényes határozathozatal végett az országos kormányhoz felterjeszti.

Az ártérfejlesztési műszaki munkálatnál követendő eljárás rendeleti úton fog szabályoztatni.

104. §. (105. §.)

Az elkészült ártérfejlesztési munkálatot a választmány az érdekeltek által könnyen hozzáférhető helyen 30 napon át közszemlére kiteszi és a kitétel idejéről és helyéről az érdekelteket értesíti.

Az érdekeltek felszólalásaikat ezen 30 napon belül a választmánynak irásban kötelesek benyujtani, a mely azokat a közgyűlés elé terjeszti.

A közgyűlés a beérkezett felszólalások elintézésére külön és pedig ha szükséges, tekintettel a különböző vidékekre, több bizottságot küld ki. Egy-egy bizottság 5 tagból áll. Érvényes határozat hozatalára legalább 3 tag jelenléte szükséges.

A bizottság határozata az illető érdekeltekkel a választmány útján közlendő.

105. §. (106. §.)

Ezen határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt a választmányhoz felfolyamodás adható be, mely azt elintézés végett a 72. §.

szerint illetékes megyei hatósághoz (városi előljárósághoz) tartozik benyújtani.

Ha a megyei hatóság (városi előljáróság) a bemutatott iratok alapján határozatot nem hozhat, helyszini szemlét rendel el, melyről az érdekelt felek legalább 14 nappal a kitűzött határidő előtt értesítendők.

Ezen szemléhez a hatósági szakértőkön kívül az érdekeltek is alkalmazhatnak szakértőket.

106. §. (107. §.)

Ha az ártérfejlesztési munkálat végérvényesen megállapíttatott, a területeknek érdekeltség szerint való osztályozása és a hozzájárulási kulcs megállapítása végett a közgyűlés 5 tagu bizottságot küld ki.

Az eljárásra nézve az osztályozás és hozzájárulási kulcs megállapításánál az előbbi 104. és 105. §§-ok intézkedései irányadók.

107. §. (108. §.)

A megyei hatóságnak (városi előljáróságnak) az ártérfejlesztési munkálat, osztályozás és kivetési kulcsra vonatkozólag hozott határozatai ellen a határozat kézbesítésétől számitandó 14 nap alatt birtokon belül csakis a a törvények meg nem tartása, vagy azok helytelen alkalmazása alapján lehet az országos kir. kormányhoz felfolyamodni, mely azon esetben, ha a határozatot feloldja, az ügyet újabb határozathozatal végett egy más megyei hatósághoz utasítja.*

108. §. (109. §.)

Az árfejlesztési munkálat, osztályozás és a hozzájárulási kulcs végleges megállapítása után a választmány az egész ártérről és adókataszterrel lehetőleg összhangzó ártéri telekkönyvet készít.

Az ártéri telekkönyvben az egyes birtokosok neve, a terület helyrajzi száma, a területek kiterjedése, még pedig a különböző osztályok szerint külön és a hozzájárulási kulcs feltüntetendő.

109. §. (110. §.)

A társulati védtöltések vagy egyéb vízrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosai oly

* A magyar 108. §. szerint ily hatósági határozattal szemben nyitva áll a törvény rendes utja.

arányban tartoznak a társulat költségeihez hozzájárulni, a mennyivel többe kerülne saját építményük fentartása, illetőleg azok biztosítása, ha a védmű nem léteznék.

Ezen hozzájárulási összeget az érdekeltek meghallgatásával első fokban az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottsága s végérvényesen az országos kir. kormány állapítja meg.

A helyi érdekű vasutakra nézve az 1888 : IV. t.-cz. 4. §-ának a) *pontja irányadó.**

110. §. (111. §.)

Ha az osztályozás befejezésétől számított legkevesebb 5, legfölebb 8 év után kitűnnék, hogy az osztályozás nem felel meg az addig elért állapotnak, a magukat érdekeikben sértve érzőknek jogukban áll a társulati közgyűlésen új osztályozást indítványozni.

Ha a közgyűlés határozatában az illetők meg nem nyugodnának, a határozat kézbesítésétől számított 14 nap alatt az országos kir. kormányhoz felebbezhetnek.

111. §. (112. §.)

Ha a 81. §. szerint újra szervezendő, vagy hivatalból alakítandó társulat az országos kormány által kitűzendő határidőig alapszabályait meg nem alkotná s a választmányt meg nem választaná, vagy működését tényleg meg nem kezdené, a társulati tisztviselőket az országos kormány fogja alkalmazni.

Ezen tisztviselők a kormány utasításai és rendeletei szerint fognak eljárni.

Ily esetekben a társulati ügyekben való véleményadás végett az országos kormány az ártéri nagyobb birtokosokból és az érdekelt községek képviselőiből bizottságot alakít.

Ezen bizottság ügyrendjét az országos kormány állapítja meg.

* Az 1888 : IV. t.-cz. 4. §-ának *a)* pontja következőleg hangzik : A helyiérdekű vasutak felmentetnek a jelenleg érvényben álló vasuti üzletrendtartás 89. §-ában jövedéki és rendőri felügyelet czímén előírt tizetések és szolgálmányok alól, úgy nemkülönben az 1884 : XIV. t.-cz. 15. §-ában és az 1885 : XXIII. t.-cz. 110. §-ában említett ármentesítési, illetőleg vízrendezési társulati költségekhez való hozzájárulás alól, azonban arra, hogy ezen vasuti vonalak által a vízfolyások kártékonyan meg ne gátoltassanak, vagy meg ne nehezíttessenek, a közigazgatási bejárásoknál különös gond fordítandó.

112. §. (113. §.)

Azon társulatoknál, melyeknek védművei valamely folyam egységes szabályozására, valamint az ezzel összefüggő ármentesítésre való tekintettel, vagy más közigazgatási vagy közbiztonsági tekinteteknél fogva közérdekből fentartandók, az országos kormány jogosítva van a társulat védművek jókarban tartása és felügyeletére szükséges összegnek a költségelőirányzatba való felvételét és a társulati tagokra való kivetését hivatalból elrendelni.

Az ily társulatnak joga van ezen rendelet ellen annak vételétől számított 14 nap alatt az országos kormány előtt felszólalni. Ha azonban az országos kormány ezen felszólalás daczára is ragaszkodnék rendeletéhez, a társulat azt nyomban végrehajtani köteles.

A társulati választmány tagjai felelősség terhe alatt kötelesek a helybenhagyott költségvetésbe felvett összeget a társulati tagokra a hozzájárulási kulcs arányában kivetni és annak gondját viselni, hogy mindegyik társulati tag a reá eső összeget lefizesse.

113. §. (114. §.)*

Ha a közérdekből fentartandó társulat kötelezettségeinek eleget nem tenne, vagy a kormány megbizottja által a helyszini vizsgálat alapján szükségesnek jelzett munkákat az országos kormány rendeletére meg nem indítaná, vagy a kellő gyorsasággal végre nem hajtaná, — az országos kormány ezen kötelezettség teljesítésére, valamint a kormány megbizottja által szükségesnek jelzett munkák végrehajtására záros határidőt tűzhet ki.

Ha az ily társulat kötelezettségének a kitűzött záros határidő alatt sem tenne eleget, az országos kormány a munkák végrehajtásáról és fentartásáról a társulat terhére gondoskodik és az ekként végrehajtandó munkákra szükséges összegeket az érdekeltségre a végrehajtás megindításakor azonnal és pedig, ha másként nem lehet, — vagyis hozzájárulási kulcs nem léte esetében — ideiglenesen az ártérbe eső földbirtok után fizetendő földadó arányában kivetheti.

Az ekként beszedett járulékok helyesbítése és kiegyenlítése a rendszeres hozzájárulási kulcs megállapítása után és annak alapján hajtatik végre.

* A magyar 114. §. folyományát képező magy. 115. §. intézkedése a horvát törvényben hiányzik.

114. §. (116. §.)

Hogy valamely társulat közérdekből fentartandó- vagy alakítandó-e, azt az országos kormány az illető társulat vagy érdekeltség és a szomszédos társulatok meghallgatása után határozza meg.

A 81. §. értelmében hivatalból alakított, mint szintén azon társulatokra, melyeknek feloszlási határozata a közérdek szempontjából nem hagyatott helybe, a 111. és 112. §-ok* határozmányai mindenesetre alkalmazandók.

A közérdekből fenn nem tartandó társulatokra nézve a 112. és 113. §-ok határozmányai nem alkalmazhatók.

115. §. (117. §.)

Az országos kormány megbizottjai által a társulatok működését folytonos figyelemmel kiséri és a fölött őrködik, hogy azok működésükben a törvény, az alapszabályok és a közgyűlés határozmányai értelmében járjanak el.

Ez okból a kormány megbizottja minden választmányi ülésre, valamint a közgyűlésre meghivandó és ezen ülésekben szólási joggal bir, sőt a mennyiben a hozott határozatok által a védművek sorsát kellően biztosítva nem látja, azok ellen 14 nap alatt az országos kormányhoz felfolyamodást adhat be.

116. §. (118. §.)

A társulatok tartoznak árvédelmi tartalékalapot képezni, melynek összege a megvédendő vonal minden egyes kilométere után számítva az alapszabályokban határozottan megállapítandó.

Az árvédelmi tartalékalap a társulat egyéb pénzeitől külön és akként kezelendő, hogy az a veszély idején szükséges árvédelmi költségek fedezése végett a társulatnak mindig rendelkezésére álljon.

Az árvédelmi tartalékalapból kiadott összeg az árvíz elmultával a társulati tagokra kivetendő és azoktól a 120. §. által megjelölt módon behajtandó, úgy hogy a tartalékalap az árvíz elmúltával legfölebb 6 hónap alatt okvetlenül ki legyen egészítve.

* Valószinüleg szerkesztési hiba «112. és 113. §-ok» helyet.

117. §. (119. §.)

Az árvédelmi társulatok kötelesek a külön szabályrendeletek által meghatározott vízmérczéket felállítani és kellő számú állandó őröket alkalmazni.

A 173. §. intézkedése ezen társulati őrökre is kiterjesztetik.

118. §. (120. §.)

A munkálatok fentartásához vagy a védelemhez szükséges anyagok és felszerelések, valamint az árvédelmi tartalékalap végrehajtás alá nem vehetők.

A mennyiben ennek következtében a végrehajtás utján behajtandó követelés nem volna kielégíthető, a hiányzó rész fedezésére a társulati érdekeltek a hozzájárulási kulcs arányában kötelezhetők.

119. §. (121. §.)

A társulatok által kivetett járulékok (a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes birtokra eső részletei is) az illető birtokon fekvő oly terhet képeznek, mely az elsőséggel biró egyenes adók természetével bir és minden, még a telekkönyvileg bejegyzett követelés előtt elégítendő ki.*

120. §. (122. §.)

A kivetett társulati évi költségjárulékok, valamint a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes ártéri birtokra eső részleteiről az illető ártéri birtok tulajdonosai a társulati igazgató által egyénenkint értesítendők.

A társulati tagok kötelesek járulékaikat négy egyenlő részben és pedig: minden évnegyed első napján, tehát január, április, julius és október elsején a közgyűlés által meghatározandó helyeken lefizetni.

A ki járulékát az évnegyed második havának közepéig be nem fizeti, évi 6% késedelmi kamatot fizet az egész évnegyedre azon összeg után, melylyel hátralékban maradt.

A társulat kérelmére az országos kormány el fogja rendelni,

* A magyar 121. §-ának második kikezdése a horvát törvényben hiányzik.

hogy a községi közegek szedjék és hajtsák be a politikai kényszereljárás útján a járulékokat és hátralékokat.

Ezen járulékok és hátralékok behajtása iránt az országos kormány utasítást fog kiadni.[1]

121. §. (123. §.)

A kölcsönök kötésére vonatkozó közgyűlési határozatok jóváhagyásának (92. §.) kinyerése czéljából a társulat köteles az országos kormánynak a következőket előterjeszteni:

1. a közgyűlési határozatot és a kölcsönfelvétel szükségének indokolását;

2. a kölcsön feltételeit, nevezetesen a fizetendő kamatozási és törlesztési tervet.[2]

122. §. (124. §.)

A társulat működésének megakadása, alapszabályaiban foglalt lényeges kötelezettségeinek ismételt utasítás daczára nem teljesítése, vagy pénzügyi zavarok esetén, az országos kormány a társulati ügyek igazgatására kormánybiztost[3] rendel ki.

A kormánybiztos — a 91. §. 1., 7. és 9. pontjai alatt felsorolt esetek kivételével — a közgyűlés és a választmány jogait gyakorolja és teendőit végzi.

Ezen biztos mellé az országos kormány az érdekeltek köréből véleményező bizottságot állít.

A biztos működése legfeljebb két évig tarthat.

Ezen idő leteltével, vagy ha a megbizás rövidebb időre szólna, a biztos a társulat közgyűlését a választmány megalakítása végett összehívja s ennek a társulat ügyeit további kezelés végett átadja.

Ha azonban az országos kormány fontos körülmények folytán indokoltnak találná, vagy ha az érdekeltek maguk kérelmeznék, a kormány a biztos működését további 2 évre meghosszabbíthatja, de az erre vonatkozó rendeletben az újabbi határidő minden esetben határozottan megjelölendő.

[1] A magyar 122. §. részletesen szabályozza a járulékok és hátralékoknak az egyenes adóval való behajtását.

[2] A magyar 123. §. folytatólag részletesen szabályozza a kölcsönök ügyét.

[3] A horvát szöveg a megbizott és biztos között nem distinguál: mind a kettő «povjerenik». — A magyar 124. §. második kikezdése a horvát törvényben hiányzik.

123. §. (125. §.)

Két vagy több társulat egyesülése esetében a következő szabályok irányadók:

1. a beolvadó társulat vagyonállaga mindaddig külön kezelendő, míg a társulati kölcsönök és a hitelezők által az egyesülésnek a vízikönyvbe való bevezetésétől számított hat hónap alatt bejelentett másnemű követelések kielégítve vagy biztosítva nem lettek; maga a kezelés azonban az új társulat *választmánya* által történik;

2. a multból eredő terhek s azon költségek, melyek a szabályozási műveknek egyenlő biztonságot nyújtó méretekben leendő kiképzésére szükségesek, a társulat tagjait épenúgy terhelik, mintha az egyesülés meg nem történt volna;

3. az egyesülés csak az országos kormány jóváhagyása után vihető keresztül;

4. a beolvadás megtörténte a vízikönyvbe való bevezetés végett az illetékes hatóságnak azonnal bejelentendő.

124. §. (126. §.)

Az országos kormány a társulati védgátakat és egyéb építményeket annyiszor, a mennyiszer szükségesnek találja, de legalább is évenkint kétszer megvizsgáltatja.

A társulatok az állami felügyeletért töltéskilométerenkint 3 frt évi átalányt tartoznak az *országos* pénztárba fizetni.

Ezen átalányon kívül a társulatok állami felügyelet czímén semmi néven nevezendő a felügyelettel járó költségek fizetésével nem terhelhetők.

125. §. (127. §.)*

Kisebb jelentőségű vízimunkálatoknál az országos kormány az érdekelteket a jelen fejezetben előírt alakszerűségektől, úgyszintén a szavazatjog gyakorlására a 83. §-ban megállapított legkisebb érdekeltségi arány következményétől, időlegesen vagy állandóan felmentheti.

* A postadíjmentességről szóló magyar 128. §. a horvát törvényben hiányzik.

b) Vízhasználatra alakult társulatok.

126. §. (129. §.)

A jelen törvény 74., 75., 76., 84., 85., 86., 87., 88., 89., 91., 93., 100., 123. és 125. §-aiban foglalt határozatok a vízhasználat czéljából alakult társulatokra is kiterjesztetnek; a lecsapolás czéljából alakult társulatokra ezenkívül még a jelen törvény 77., 78., 83., 102., 110., továbbá 115., 119. és 122. §§. is érvényesek.*

127. §. (130. §.)

Ha lecsapolás czéljából a társulat az érdekeltek közakaratjával meg nem alakulhat, az érdekelteknek többsége terület arányában a kisebbség ellenében is a társulat megalakítását elhatározhatja, föltéve, hogy a kisebbség területének bevonása nélkül a szándékolt munkálat kivitele czélszerüen nem eszközölhető.

128. §. (131. §.)

Öntözés czéljából az érdekeltek kétharmada terület arányában a kisebbség ellenében is megalakíthatja a társulatot, föltéve, hogy:

1. a bevonandó területek addig állandó rétet vagy legelőt képeztek;
2. a munkálatok legalább 100 kataszteri holdra terjednek;
4. a munkálatok czélirányos foganatosítása végett a kisebbség belépése szükséges.

129. §. (132. §.)

Ha valamely, a megelőző 127. vagy 128. §. alapján akarata ellenére bevont érdekelt kimutatja, hogy a munkálatoknak hatóságilag megállapított befejezése után legkevesebb 5 év alatt a kitűzött czél saját területére nézve el nem éretett, jogosítva van teljesített járulékainak visszafizetését és a birtokán netán fölöslegessé vált munkálatok eltávolítását követelni.

Az erre vonatkozó eljárás a jelen törvény 106. és 107. §. értelmében történik.

A társulat közgyülésének hasonlólag jogában áll egyes érdekelteket kirekeszteni hatósági engedély és megfelelő kártalanítás mellett, ha az a

* A magyar 129. §. végsorai az illetékességre vonatkoznak.

társulatra nézve tetemes haszonnal jár, avagy a kirekesztendő terület más szomszédos társulat keretébe jobban beilleszthető, vagy külön berendezéssel is czélszerüen ellátható.

130. §. (133. §.)

A társulat megalakultnak tekintetik, ha a közgyűlés által elfogadott társulati alapszabályok az országos kormány által jóváhagyattak.

Azok, kik a jóváhagyás előtt a társulat nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

131. §. (134. §.)

A helybenhagyott általános és részletes tervezetek módosítására vagy megváltoztatására közgyűlési határozat és hatósági jóváhagyás szükséges.

132. §. (135. §.)

Az alapszabályokban mindenesetre a következőket kell megállapítani:

1. a társulat nevét és székhelyét;
2. a társulat czélját;
3. a társulat tartamát;
4. a társulathoz tartozó birtokok megjelölését, esetleg a társulat tagjainak nevét;
5. az egyes tagoknak a társulat költségeihez való hozzájárulását;
6. a választmány szervezetét, mikénti választásának módját, hatáskörét és működésének tartamát;
7. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyűlés határozatképes nem volt;
8. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását.

133. §. (136. §.)

A társulat szavazattal biró tagjainak egy harmadrésze a közgyűlés egybehivását, az ok és czél kijelölése mellett *irásban* bármikor követelheti. Ha e kivánságnak az összehivásra jogosított közeg 8 nap alatt meg

nem felelne, az érdekeltek kérelmére a közgyűlés összehivását az országos kormány fogja elrendelni.

134. §. (137. §.)

Azon közgyűlési határozatok, melyek az alapszabályok módosítására vagy a társulat feloszlására vonatkoznak, jogerővel csak akkor birnak, ha azok az országos kormány által jóváhagyattak.

135. §. (138. §.)

A társulat feloszlik:

1. azon idő elteltével, melyre a társulat alakult;
2. közgyűlési határozat;
3. más társulattal való egyesülés következtében.

A 2. és 3. pont alatt említett esetben a vonatkozó közgyűlési határozat jóváhagyás végett az országos kormányhoz felterjesztendő.

136. §. (139. §.)

A feloszlott társulatnak a tartozások kielégítése után fenmaradó vagyona más intézkedés hiányában a társulati tagok közt hozzájárulásuk aránya szerint felosztandó.

A tartozások kielégítését és a fenmaradó vagyonnak a társulati tagok közt való felosztását, a mennyiben az alapszabályok vagy közgyülési határozat másként nem intézkednének, a választmány tagjai eszközlik.

137. §. (140. §.)

Az országos kormány a társulat feloszlatását mondhatja ki, ha az alapszabályok megerősítése után a társulat munkálatait a kiszabott idő alatt meg nem kezdette, vagy azokat 2 éven át a társulat hibája következtében nem folytatja.

138. §. (141. §.)

Az öntözés, alagcsövezés, lecsapolás és sankolás czéljából alakult társulatoknál a járulékok és hátralékaik beszedését, illetve behajtását a társulat kérésére az országos kormány a 120. §-ban előírt módozat mellett engedélyezheti.*

* A magyar 141. §. szerint a pénzügyminiszter az adóval s az adó módjára szedeti be.

V. FEJEZET.

Vízrendőri intézkedések.*

139. §. (145. §.)

A társulatok tartoznak igazgatóik, mérnökeik, őreik vagy egyéb felügyeleti közegeik nevét és lakását az illető elsőfokú hatóságnak (167. §.) bejelenteni.

140. §. (146. §.)

Minden árvédelmi társulat megalakulása után legkésőbb 3 hónap alatt, az árvíz idején szükséges védelmi eljárásról és a mennyiben zsilipek léteznek vagy létesíttetni terveztetnének, azoknak kezeléséről részletes szabályzatot készíteni s azt az országos kormányhoz jóváhagyás végett felterjeszteni tartozik.

Az ez ellen vétők az illető társulat tartalékalapjának javára eső 5—500 frtig terjedhető pénzbirsággal róhatók meg.

Ezen árvédelmi szabályzatban határozottan és világosan megjelölendők azon vízállások és körülmények, melyek bekövetkeztével fokozottabb felügyelet, nagyobb munkaerő alkalmazása, a közigazgatási tisztviselők és a kényszermunkaerő igénybevétele válik szükségessé, valamint előirandó az ily esetben követendő eljárás is.

141. §. (147. §.)

Mihelyt az emelkedő vízállás az árvédelmi szabályzatban megjelölt magassághoz közeledik, a társulat köteles erről az illetékes hatóságot** értesíteni.

Az árvédelmi munkálatokhoz a hatóság által megállapított munkabérnek a társulat által leendő megfizetése mellett a társulati megbizott kérelmére az általa kijelölt számú munkaerő hatóságilag kirendelendő.

* A magyar 142., 143. és 144. §§-okban foglalt vízrendőri intézkedések a horvát törvényben hiányzanak; a megfelelő intézkedések a törvény végrehajtása iránt kiadott általános rendelet IV. fejezetébe foglalvák.

** A magyar 147. §. szerint az államépitészeti és folyammérnöki hivatalt is.

142. §. (148. §.)

Ha a védtöltés nem látszik elég erősnek, vagy ha az az árvíz által annyira megrongáltatnék, hogy a társulat az általa alkalmazható munkaerővel és eszközökkel nem lenne azt képes többé sikerre való kilátással megvédeni, vagy végre, ha a folytonosan növekedő árvíz színe a védtöltés koronájához közelednék, erről az illetékes hatóság és a szomszéd községek azonnal értesítendők.

143. §. (149. §.)

Mihelyt az illetékes hatósághoz a 142.** §. értelmében tett jelentés érkezik, haladék nélkül kell elrendelnie, hogy az ártéri községek a közerőt és anyagot akár hatósági felszólításra, akár a társulat előre kijelölt s megnevezett közegének megkeresésére azonnal kiállítsák.

144. §. (150. §.)

Ha a 142. §-ban jelzett körülmények valamelyike bekövetkeznék, az illetékes hatóság azonnal kiküldi a hely szinére kiküldöttjét, ki ott a munkások engedelmességére felügyel, a társulat védelmi működését támogatja és a védtöltést őrizet alá veszi.

145. §. (151. §.)

Ily esetekben joga van a hatósági kiküldöttnek, vagy ennek megérkezéséig a társulati megbizottnak, az egyes lakosok, birtokosok s helységek birtokában levő anyagszereket és szerszámokat lefoglalni és azokat a védelemhez felhasználni; jogában áll továbbá az érdekeltek összes munkaerejét s igavonatait a veszély helyére kirendelni, s a mennyiben mindez elegendő nem lenne, a szomszéd községek lakosai is mindnyájan, védszereikkel, marháikkal és cselédjeikkel a szükséges védmunkát szünet nélkül teljesíteni kötelesek.

Az ily módon kirendelt közerő díjazására a társulat nem kötelezhető.

[2] Sajtóhiba «141. §.» helyett.

146. §. (152. §.)

Az áradás elmultával az említett hatósági kiküldött a társulat megbizottjának, a községi erő kiállításával és vezetésével megbízott község közegeknek és egyéb érdekelt feleknek közbenjöttével a védelem közben * felhasznált anyagszerek és szerszámok mennyiségéről és értékéről és a védmunka által okozott károk értékéről azonnal kimutatást állít össze, s ennek alapján megkisérti az illető felek és a társulat között a kiegyenlítést; mi ha nem sikerülne, e kimutatásokat 8 nap alatt a járási hatóságnak (városi előljáróságnak) további eljárás végett megküldi.

A járási hatóság (városi előljáróság) a felterjesztett iratok, vagy ha szükségesnek látja, általa megbizandó szakértő-küldöttség becslése alapján megállapítja a társulat által megtérítendő költségek összegét, melyet a társulat különbeni végrehajtás terhe alatt, a járási hatóság (városi előljáróság) határozatának kézbesítésétől számítandó 30 nap alatt kifizetni köteles.

A járási hatóság (városi előljáróság) határozatában meg nem nyugvó fél a törvény rendes útján kereshet orvoslást, *mi azonban a közigazgatási határozat végrehajtását nem akadályozza.*

147. §. (154. §.)**

Ha minden védelmi intézkedés daczára valamely mentesített területre az árvíz betörne, a betódult víznek az ármederbe való visszabocsátása végett, az érdekelt felek meghallgatása után, a járási hatóság (városi előljáróság) a védtöltés átvágását is elrendelheti; ez esetben azonban előre gondoskodni tartozik, hogy az árvíz lefolyása után, vagy ha a folyó vízállási viszonyai szükségessé tennék, előbb is, a védtöltésben támadt rés idejekorán betömessék.

148. §. (155. §.)

Ezen fejezetnek az árvédelemre és az árvédelem czéljából létesített épitményekre vonatkozó rendelkezései mindazon magán védtöltésekre nézve is érvényesek, melyek egyes vidékeknek, községeknek vagy azok határainak árvíz elleni védelmére hatósági engedély alapján létesittettek.

* A «díjtalanul» kimaradt.
** A magyar 153. §. elmaradt.

VI. FEJEZET.

Hatóságok és eljárás.

149. §. (156. §.)

Mindazon ügyekben, melyek a jelen törvény szerint a vízszabályozásra, vízhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkoznak, a közigazgatási hatóság illetékes.

150. §. (157. §.)

Engedélyezési (concessio) ügyekben első fokban a megyei hatóság illetékes azon esetekben, melyeket a megyék szervezéséről és az igazgatásnak a megyékben és járásokban való rendezéséről szóló 1886-iki február hó 5-én kelt törvény 41. §-ának *f)* pontja[1] elősorol és a többi esetekben a járási hatóság, a városokban és a városok mintájára berendezett Ruma mezővárosban pedig a városi előljáróság.

A felfolyamodásra nézve az 1886-iki február hó 5-én kelt, a megyék szervezéséről és az igazgatásnak a megyékben és járásokban való szervezéséről[2] szóló törvény intézkedései, illetőleg az 1886-iki február hó 5-én kelt, és az 1881-iki január hó 28-án a városi községek szervezéséről kelt törvény némely intézkedéseit módosító, illetőleg kiegészítő törvény intézkedései irányadók.[3]

Hajózható, illetőleg közös folyókon létesítendő munkálatok engedé-

[1] E pont a következő eseteket sorolja elő: Az előleges tárgyalások valamely út, hid csatorna, árok építésénél, vizek és patakok szabályozásánál, partbiztosításoknál, gátak, öntözések és lecsapolások létesítésénél stb., ha ez az esetleges érdekeltek miatt, vagy a miatt szükséges, hogy az ügy egy vagy több járásnak több községét érinti, ezen építkezések engedélyezése és a hozzájárulási kulcs, a mennyiben ez a kormánynak fönntartva nincs és az ily építkezéseknél előforduló panaszok és perlekedések.

[2] Irásbeli hiba a törvény szövegében «rendezés» helyett.

[3] Az elsőfoku határozat ellen 14 nap alatt felfolyamodásnak van helye, és pedig a járási hatóság elsőfoku határozata ellen a megyei hatósághoz és a megyei hatóság elsőfokú határozata ellen az országos kir. kormányhoz. A megyei hatóság másodfokú határozata ellen az országos kir. kormányhoz lehet felfolyamodni; a pataki és hajózási rendőrség, valamint a helyi rendőrség összes ügyeiben azonban csak akkor, ha a megyei hatóság az elsőfokú határozatot módosította. Zágráb országos főváros és Eszék sz. kir. város minden ügyben közvetlenül az országos kir. kormány alatt állanak. A többi városok és Ruma mezőváros az átruházott hatáskör minden ügyeiben azon megyei hatóságnak vannak alárendelve, melynek területén belül fekszenek.

lyezése ügyében, ha ezen munkálatok iránt a közös kormány közegei tekintettel a vízszabályozás, illetőleg a hajózás szükségleteire felszólalnak, a közös szakminiszterrel létrejött egyetértés után a bán határoz.

151. §. (158. §.)

Ha valamely vízi munkálat több törvényhatóság területére terjed ki, azon megyei hatóság (városi előljáróság), melyhez az eljárás megindítását czélzó kérvény benyujtatott, köteles ezen kérvény másolatát a többi érdekelt törvényhatóságok megyei hatóságainak (városi előljáróságainak) azonnal megküldeni, hogy azok az értesítés vételének napjától számítandó 14 nap alatt az illetékesség ellen esetleg fenforgó észrevételeiket a tudósító megyei hatósággal (városi előljárósággal) irásban közölhessék.

Ha a felhívott megyei hatóságok (városi előljáróságok) 14 nap alatt az illetékességre nézve kifogást nem tesznek, első fokban azon megyei hatóság (városi előljáróság) illetékes, melyhez a kérvény beadatott.

Ha pedig az illetékességre nézve kifogás tétetett, azon megyei hatóság (városi előljáróság), melyhez a kérvény benyujtatott, az illetékesség megállapítása végett az összes iratokat az országos kormányhoz késedelem nélkül felterjeszti.

Az illetékes megyei hatóság (városi előljáróság) a többi érdekelt törvényhatóságok megyei hatóságait (városi előljáróságait) a tárgyalásokra minden esetben meghívni tartozik. Az, hogy a meghivott megyei hatóság (városi előljáróság) részéről a tárgyaláson senki meg nem jelent, az eljárást és határozathozatalt meg nem akaszthatja.

152. §. (160. §.)

Ha a vízi munkálatok végett másnak tulajdonát képező területeken és vizeken előmunkálatok teljesítendők s az illető terület tulajdonosa azokat akadályozná, a vállalkozó az illetékes hatóságtól előmunkálati engedélyt kérhet.

Az előmunkálati engedély meghatározott időre szól és jogot ad arra, hogy a tervezett vállalat czéljára szükséges előnyomozásokat és tanulmányokat az engedélyes saját költségén * megindíthassa és a szükséges felmérési munkálatokat foganatosíthassa.

Az előmunkálatok megkezdésének helye és ideje a megkezdés előtt

* A horvát törvényben kimaradt a «a fennálló törvények megtartása mellett.»

legalább három nappal az illető község előljárójának bejelentendő, miről az előljáró az érdekelt birtokosokat egyénenkint vagy a helyi szokásnak megfelelő hirdetményben értesíti.

Ha az előmunkálatok alkalmával valakinek kár okoztatnék, azt az engedélyes azonnal megtéríteni köteles. Ezen kártérítési kötelezettség biztosítás végett valamelyik érdekelt fél kérésére az illetékes hatóság megfelelő biztosíték letételét készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban rendelheti el s annak megtörténtéig a vállalkozót az előmunkálatok megkezdésétől vagy folytatásától eltilthatja.

153. §. (161. §.)

Az, a ki a vízhasználat vagy vízi munkálat engedélyezéseért folyamodik, az elsőfokú hatósághoz szakértő által készített rajzokkal és tervekkel felszerelt kérvényt tartozik beadni.

A kérvényben a következőket kell előadni:

1. a munkálat terjedelmét és czélját, azonkívül vízhasználatoknál azon víz és hely megnevezését és megjelölését, a hol a munkálat terveztetik és a szükséglendő vízmennyiséget;

2. a bemutatott terv alapján eszközlendő munkálatok létesítésének módját;

3. a munkálatból várandó előnyt és azon hátrányt, a mely annak elmaradása esetén előállhat;

4. mindazon vízhasználati jogosítványnyal birók és más érdekeltek megnevezését, kiknek jogai a tervezett munkálat által érintetnek és azoknak netáni nyilatkozatait;

5. azon területek, vizek és víziművek részletes megjelölését, melyek megszerzendők vagy szolgalommal terhelendők, úgyszintén azok tulajdonosainak neveit.

154. §. (162. §.)

Ha a tervezett munkálat közérdekbe ütköznék, azon esetben a kérvény indokolt határozattal minden további tárgyalás nélkül visszautasítandó.

Ellenkező esetben a kérvény a hatósági szakértőnek nyilatkozás végett kiadandó, ki szükség esetén a helyszinére is kimenni és a hatóság által feltett kérdésekre, különösen pedig a következő pontok iránt tartozik felvilágosítást adni:

1. létesíthető-e a munkálat egyáltalán és ha igen, minő módozatok mellett legczélszerűbben;

2. minő előnyök s minő hátrányok várhatók abból, mily arányban állanak az előnyök a hátrányokhoz; a vízfolyás természetes rendjének szándékolt megváltoztatása következtében harmadik személyek ki lesznek-e téve károsodásoknak, s ha igen, mily mérvűeknek és lesznek-e elegendően *kártalanítva;*

3. a tervezett munkálat más már létező vízimunkálatokkal szemben mily hatással leend;

4. a munkálathoz más tulajdon megszerzése vagy szolgalommal terhelése szükséges-e;

5. a munkálathoz más érdekeltek bevonandók-e és mily mértékben.

155. §. (163. §.)

Ha a szakértő által észrevételek tétetnének, azok a kérvényezővel záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett közöltetnek.

Ha a szakértő által észrevételek nem tétetnek vagy ha a kérvényező az észrevételek közlése után is eredeti kérése mellett megmarad: az eljáró hatóság a tervet a *szakértők* észrevételeivel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki, erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekelteket hirdetmény útján értesíti.

A hirdetménynek magában kell foglalni:

a munkálatnak és tervezetnek rövid ismertetését, a tervek kitételének és a tárgyalásnak helyét, továbbá a tárgyalás idejét, mely a közszemle után való időre tűzendő ki, végül pedig azon felhivást, hogy az érdekeltek netáni ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel alatt irásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

156. §. (164. §.)

A hirdetmény az érdekelt községekben az erre rendelt helyen kifüggesztendő, azon kívül pedig a folyamodó által megnevezett vagy a hatóság előtt ismeretes érdekelteknek, a kisajátítandó vagy szolgalommal terhelendő birtokok tulajdonosainak kézbesítendő.

157. §. (166. §.)

A tárgyalás szóbeli.

A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melyben a felek vagy megbizottjaiknak nyilatkozatai röviden felveendők.

A jegyzőkönyv a tárgyalásban résztvevők által aláirandó; az aláirás megtagadásának oka megemlítendő.

158. §. (167. §.)

A helyszini tárgyalásnál a munkálat ellen felmerülő nehézségek elhárítására, különösen pedig a nyujtandó kártalanításra nézve, egyezség kisérlendő meg és ha az egyezség létrejön, annak pontozatai a jegyzőkönyvbe felveendők.

Ha ez nem sikerülne, a felmerült kérdések: a munkálat ellen felhozott érvek, a kivitel módozata, az egyesek érdekeltsége s a netán szükséges szolgalmak kimerítően tárgyalandók.

159. §. (168. §.)

A tárgyalás befejezése után a munkálat engedélyezése iránt indokolt határozat hozatik.

A határozat a munkálat kiterjedését, módozatait és feltételeit, különösen az időt, a mely alatt a munkálat az engedély különbeni elvesztésének terhe alatt végrehajtandó, a szükséges területek átengedését és szolgalmakat állapítja meg.

Ez a határozat az érdekeltekkel a 156. §-ban megállapított módon közlendő.

160. §. (169. §.)

Az engedélyezési eljárásnál felmerülő költségek az engedélyért folyamodót terhelik s általa előlegezendők.

Magánfelek egyéb ügyeiben felmerülő eljárási és tárgyalási költségek azon fél által viselendők, mely fél az eljárás megindításáért folyamodott, avagy mely fél az eljárásra hibája s nevezetesen konok akadékoskodása által okot szolgáltatott.

Az eljáró közigazgatási hatóság határoz a fölött is, hogy közös érdekeltség esetén a költségek az egyes érdekeltek által mily arányban viselendők, és hogy a vesztes fél hibája által az ellenfélnek okozott költségek hogyan térítendők meg.

A törvényes rendelkezések áthágása által okozott vizsgálati költségek mindig azt terhelik, ki hibásnak találtatott.

Az eljárási és tárgyalási költségek közigazgatási úton szedetnek be, illetőleg a közadók módjára hajtatnak be.

161. §. (170. §.)

A határozat a nyujtandó kártalanítás nagysága és módozata iránt is intézkedik.

A kártalanítás összege a felek kölcsönös megegyezése, ennek hiányában, kisajátítás útján állapíttatik meg.[1]

162. §. (171. §.)

Az, ki a kártalanítási összegben meg nem nyugszik, köteles ezt a határozat kézbesítésétől számítandó 14 nap alatt bejelenteni és kinyilatkoztatni, hogy per útjára lépni kiván.

Ez esetben az engedélyes a közigazgatási úton megállapított kártalanítás összegét a birtokbirósánál leteheti, és mihelyt az engedélyes ezen letételt igazolja, végrehajtandó a jogérvényes kisajátítás, tekintet nélkül a bíróságnál megindított becslési eljárásra.[2]

163. §. (172. §.)

Ha a határozat jogerőre emelkedett, a vízimunkálat vagy használat számára engedélyokirat állíttatik ki.

Az engedélyokiratban fel kell említeni:

1. az engedélyes vezeték- és keresztnevét;
2. a vizet és helyet, a hol a munkálat vagy használat lesz;
3. a munkálat vagy használat czélját;
4. az engedély tartamát;
5. a vízmennyiséget, melyre az engedély adatik;
6. a külön feltételeket.

164. §. (173. §.)[3]

Az engedélyokirat a vízikönyvbe bevezetendő, a hozzá való tervezetek pedig a vízikönyv okirattárába helyezendők.

165. §. (174. §.)

Az engedélyezett vízimű, elkészülte után hatóságilag megvizsgáltatik.

[1] Lásd a magyar 170. §. részleteit.
[2] [3] A magyar 171. §. lényegesen elüt.

Az engedélyezett tervnek megfelelően létesített víziműről szóló vizsgálati jegyzőkönyv a vízikönyv okirattárában elhelyezendő.

166. §. (175. §.)

Vízmosások meggátlására szükséges eljárás megindítását, mind a vízmosásos területek birtokosai, mind az alább fekvő területek érdekelt birtokosai kérhetik.

Az eljárást a *járási hivatal* (városi előljáróság) vagy az országos kir. kormány is rendelheti el hivatalból.

Az eljárásra azon járási hatóság (városi előljáróság) illetékes, a melynek területén a vízmosásos terület fekszik.

Az eljárás az engedélyezésre nézve fennálló 153. és következő §§. szerint történik.

167. §. (177. §.)

A jelen törvény szerint engedélyezett munkálatok és vízhasználatok fölötti felügyeletre, valamint a jelen törvény szerint engedélyezést nem igénylő ügyekben való intézkedésre nézve első fokú hatóság a járási hatóság * (városi előljáróság), *mely a szükséges őröket is alkalmazza.*

168. §. (179. §.)

Ha az érdekeltek a hatóság rendeletének a kitűzött időben eleget nem tesznek, a szükséges munkákat a hatóság költségükre foganatosítja.

169. §. (180. §.)

Az eljáró hatóságnak a veszély elhárítására okvetlenül szükséges intézkedései felfolyamodás esetén is végrehajthatók.

170. §. (181. §.)

Minden törvényhatóság megyei hatóságánál (városi előljáróságnál) vízikönyv vezetendő, mely a törvényhatóság területén már létező vagy a jelen törvény értelmében engedélyezendő víziműveket és vízhasználatokat, a szolgalmakat és a társulatokra vonatkozó adatokat tartalmazza.

* A magyar 177. §. a felebbezést is szabályozza; erre nézve lásd a horvát 150. §-nál a harmadik jegyzetet.

Mindenkinek jogában áll a vízikönyvet és az okirat-gyüjteményt megtekinteni és a meghatározott díjak lefizetése mellett azokból hiteles másolatokat kivenni.

Senki sem mentheti magát a vízikönyv bevezetéseinek nem ismeretével.[1]

171. §. (182. §.)

Mindazok, kik a vízikönyvekbe való bejelentést elmulasztják, a menynyiben a jelen törvény magasabb birságot nem állapít meg, a vízikönyvek vezetésével megbizott hatóság által 5—100 frt erejéig megbirságolhatók.

172. §. (183. §.)

A vízikönyvek vezetése, az okiratgyüjtemények berendezése, valamint a másolatokért fizetendő dijak mennyisége külön rendelet által fog szabályoztatni.

VII. FEJEZET.

Büntető határozatok.

173. §. (178. §.)

Ki valamely vízépítményt akárhogy károsít vagy megrongál, és azért az általános büntetőtörvény szerint nem büntetendő, úgy tekintetik, mint a ki mezei kárt okozott és ellene a mezei jószág védelmére kiadott rendeletek[2] szerinti eljárásnak van helye.

A törvényben a mezei rendőrségi személyzetnek (mezei rendőrcsőszök) adott hatáskör a törvénybe foglalt föltételek és elővigyázati szabályok mellett[3] e szerint azon személyzetre is alkalmazandó, mely külön arra van rendelve, hogy a vizekre és védművekre, a vízhasználatokra és a víz vezetésére fölvigyázzon.

[1] Nem volt az eredeti törvényjavaslatban.

[2] Az 1893-ik évi január hó 14-én kelt mező rendőrségi törvény, melynek 5. §-a mezei károkra egytől ötven forintig terjedő pénzbirságot, vagy egytől tíz napig terjedő bezárást állapit meg.

[3] A fenti jegyzetben idézett törvény 14—18. §§-ai szerint kell, hogy meghiteltek legyenek, hogy az erről szóló irásbeli elismervényt előmutathassák és hogy az előirt pajzsocskát viseljék.

174. §.

Az illetékes politikai hatóság 5-től 150 forintig terjedő pénzbirsággal fogja azt megbüntetni, a ki vagy vízjogot szabályozó határozatokat vagy a végrehajtásukra kiadott rendeleteket és intézkedéseket áthágja és névszerint azt, ki az ahhoz szükséges hatósági engedély nélkül vízhasználatra vagy víz elleni védelemre valamely művet létesít vagy vizet használ, ki duzzasztó művet önhatalmulag áthelyez vagy azon változtat, vagy a vizet az egészségre ártalmas anyagokkal megfertőzteti, ha csak ezen áthágás nem az általános büntető-törvény szerint büntetendő.

Ha az elmarasztalt a birságot nem fizetheti, akkor birsága elzárásra változtatik át és öt—öt forint pénzbirság helyébe egy napi elzárás lép.

A ki az áthágást ismétli, azt egy hónapig terjedő elzárással lehet büntetni, ha legutóbb kiállott büntetése óta két év még el nem mult.

175. §.

Valahányszor valaki a jelen törvényt tettel vagy mulasztással áthágta, a vétkes a büntetés kiállásán és a kárvallott kártalanításán kívül, köteles saját költségén eltávolítani az önhatalmulag létesített művet, vagy utólag végrehajtani az elmulasztott munkálatot, ha ezt a kárvallott vagy veszélylyel fenyegetett, vagy pedig a közérdek megkivánja.

A hatóság tartozik az ügyet minél gyorsabban elintézni és intézkedését szükség esetén karhatalommal végrehajtani.

176. §.

A birságok, melyeket a hatóságok a jelen törvény alapján kirónak, Horvát-Szlavonországoknak gazdasági czélok előmozdítására szolgáló alapjába folynak.

177. §. (187. §.)

Jelen törvény áthágása, elévülés miatt nem képezi sem vizsgálat, sem büntetés tárgyát, ha a vizsgálat az áthágó ellen meg nem indíttatott: az áthágás napjától számított három hónap alatt a 173. §-ban megjelölt esetekben, és hat hónap alatt a 174. §-ban említett áthágásoknál.

A beállott elévülés azonban nem szünteti meg azon kötelezettséget, mely a 175. §. folytán az áthágóra háramlik, sem a kárvallott kártalanítására vonatkozó kötelezettséget.

VIII. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

178. §. (189. §.)

Jelen törvény életbeléptétől számítandó két év alatt az illetékes alsófoku hatóság köteles a hivatalos lapban és az illető vidéken megjelenő jelentékenyebb lapokban háromszor megjelenő s a községekben is közzéteendő hirdetményben — a fennálló *és a jelen törvény 24. §-a szerint engedélyhez kötött* vízimüvek és vízhasználati jogosítványok tulajdonosait felszólítani, hogy az általa kijelölt, de a hirdetmény keltétől számított három hónapnál — a jelen törvény életbeléptétől ellenben egy évnél — rövidebbre nem szabható határidő alatt, a jogosítványaikra vonatkozó engedélyt mutassák be, vagy igazolják, hogy víziműveik a törvény életbeléptétől visszafelé számított 20 év óta háborítatlanul fennállanak a nélkül, hogy mások jogosult érdekeit sértenék és mint ilyenek, az illetékes hatóságok által károsoknak találtattak volna.

Ellenkező esetben a jogositványok továbbra fennállóknak nem tekintetnek.

Ezen eljárás a különböző folyóvizekre külön és különböző időben rendelhető el.

179. §. (190. §.)

Az elsőfoku hatóság a jogosítványt, illetőleg a 20 évi gyakorlatot igazoló bejelentést az illető községgel közli, hogy arra nézve az érdekeltek 30 nap alatt észrevételeiket tegyék meg.

Ennek alapján az elsőfoku hatóság a jogosítvány iránt határozatot hoz, mely a féllel és az illető községgel közlendő. Ha felszólalás történt vagy ha a hatóság a jogosítványt igazoltnak nem találta, a félnek jogában áll 14 nap alatt az illetékes magasabb hatósághoz felfolyamodni.

A jogérvényes határozattal igazolt jogosítványok a vízikönyvbe bevezetendők.

A mennyiben e czélból helyszini eljárás szükséges, annak költségeit a jogosított viseli. .

180. §. (191. §.)

Kik jogosítványukat igazolni nem tudják vagy igazolás végett a kitűzött határidőben nem jelentkeznek: új hirdetményben felhivandók, hogy ezen hirdetmény keltétől számított hat hónap alatt az engedélyért folyamodjanak, különben jogosítványuk elenyészettnek tekintetik s víziműveik fölött a hatóság intézkedik.*

181. §. (192. §.)

Az előbbi szakaszok szerint igazolt és érvényben maradó jogok fennállására, terjedelmére és időtartamára vonatkozólag ezen törvény rendelkezései ki nem terjednek; azoknak gyakorlatára nézve azonban a jelen törvény határozatai irányadók.

182. §.

Míg a fennálló védtöltések vízitársulatok tulajdonába nem kerülnek, reájuk a fennálló szabályok maradnak érvényben, a mennyiben ezek a jelen törvénynyel nem módosultak.

Hogy kinek kelljen a fennálló védtöltések jókarban tartásához hozzájárulnia, ez külön eljárással lesz megállapítandó, melyet az országos kir. kormány rendeleti úton szabályozni fog.

IX. FEJEZET.

Zárhatározatok.

183. §.

Ha valamely a jelen törvény szerint a bán hatáskörébe eső vízimunkálat hajózható, illetőleg közös folyót vagy általában valamely közös intézményt (vasutat, államutat, hajózást stb.) érint, vagy ha ily közös intézmény hozzájárulása állapítandó meg (109. §.), a bán fog az illetékes közös miniszterrel érintkezve és egyetértve intézkedni.

* A magyar 191. §-nak a bélyegmentességről szóló második kikezdése elhagyatott.

184. §.

A hajózható folyók szabályozása körül az 1885 : XXIII. t.-cz. határozatai érvényesek.*

185. §.

Azon nappal, melyen jelen törvény hatályba lép, érvényüket vesztik mindazon törvények és rendeletek, melyek a jelen törvény tárgyára vonatkoznak és ennek határozataitól eltérnek.

Ezennel a Lonjskopolje Rugvicától a Trebes torkolatáig való lecsapolásáról szóló 1868 : II. törvényczikk ** is eltörültetik.

186. §.

Hogy mely napon lép életbe a jelen törvény, a bán fogja rendelettel meghatározni.

187. §.

Jelen törvény végrehajtásával a bán bizatik meg.

* Ezen határozatok az 1891. évi deczember 31-én kelt vízjogi törvény illető határozataival a lényegben megegyeznek. Messzebb menő intézkedéseket tartalmaznak a magyar 1885 : XXIII. t.-cz. 40., 42., 46., 115., 122., 123., 128. és 141. §§-ai.

** Lásd az 1868 : LII. magyar törvényczikket.

XIX.

A KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁGRÓL SZÓLÓ 1896 : XXVI. TÖRVÉNYCZIKKNEK A VÍZJOGI ÜGYEKRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEI.

A törvény következő §-ai szerint a közigazgatási bíróság csak az adminisztráczió jogköréhez tartozó kérdésekben biráskodik, ellenben a tulajdonképeni *magánjogi jogviszonyok* elbirálása ezentúl is a rendes bíróságok elé tartozik.

A közigazgatási bíróság által eldöntendő vízjogi kérdésekben nincs helye *a törvény rendes útján* való orvoslás keresésnek. (T. 18. §.), valamint a *miniszteri felülvizsgálatnak* sem, úgy hogy felügyeleti jog czímén sem lehet ez ügyekben a minisztertől intézkedést kérni. (T. 20. §.)

A közigazgatási bíróság hatásköréből a rendőri ügyek egyáltalán ki lévén zárva, a bíróság joghatósága a *vízrendőri ügyekre* sem terjed ki.

1896 : XXVI. TÖRVÉNYCZIKK.

V. CZÍM.

Vízjogi ügyekben.

54. §.

Az alispánnak, törvényhatósági város polgármesterének és a székes főváros tanácsának azon határozata ellen, melylyel

1. a meder- és parttulajdonos s a vízhasználatra jogosultak közötti a vízhasználat gyakorlása körül felmerülő vitás ügyeket eldönti (1885 : XXIII. t.-cz. 6. §-a);

2. szabad rendelkezés alatt álló vizeknek mások által a birtok terü-

letén kivül hatósági engedély vagy tényleg fennálló jog alapján való használata körül, a vízhasználatra jogosultak és a terület birtokosa között előforduló vitás ügyekben dönt (i. t. 11. §-a);

3. a hajózásnak a folyamrendőri szabályok megtartásával való szabad gyakorlása körül egyesek vagy testületek között keletkező vitás ügyekben dönt (i. t. 19. §-a);

4. a vízhasználatnak a hajózás, tutajozás és faúsztatás sérelme nélkül való gyakorlása tekintetében a vízhasználatra jogosúlt és a hajózás, tutajozás és faúsztatásra jogosítottak között felmerülő vitás kérdésekben dönt (i. t. 27. §-a);

5. a partvédelem és biztosítás, nemkülönben a meder- és parttisztítás érdekében a part birtokosa által engedély nélkül végezhető munkálatok fentartása vagy eltávolítása ügyében dönt (i. t. 41. §-a);

6. engedélyezett munkálatok és vízhasználatok birtokosát törvény, rendelet vagy engedélyokiratba ütköző intézkedésre kötelezi, vagy a vízhasználatban törvény, rendelet vagy engedélyokirat ellenére korlátozza.

55. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel eldönti: vajjon valamely víz azon vizek közé tartozik-e, melyek felett a birtokos, mások szerzett jogainak épségben tartása mellett, szabadon rendelkezhetik (1885 : XXIII. t.-czikk 10. §-a).

56. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a vízhiány türése iránt intézkedik (1885 : XXIII. t.-cz. 34. §-a);

2. a vízhasználatra nyert engedélyt megszüntnek nyilvánítja (i. t. 36. §-a);

3. az idegen birtokon fentartott vízvezető árokból vagy csatornából jövő víz használatára a birtokosnak adott hatósági engedély következtében, ennek a már létező munkálatok, valamint az e munkálatok fentartásának s a rajtuk szükséges változtatásoknak költségeihez való hozzájárulását megállapítja (i. t. 37. §-a 2. és 3. pontjai).

57. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a medernek és partoknak jókarban tartása körül a hozzájárulás kötelezettségét és arányát megállapítja (1885: XXIII. t.-cz. 40. és 46. §-ai);

2. az idegen földbirtok tulajdonosát, a vízrendezési és lecsapolási munkálatok folytán birtokában előállott értéknövekedés esetében, a kérdéses munkálatok költségeinek haszonaránylagos viselésére kötelezi (i. t. 43. §-a);

3. valamely érdekeltnek a már létező munkálatok, valamint fentartásuk s a rajtok szükséges változtatásoknak költségeihez való hozzájárulását elrendeli (i. t. 44. §-a);

4. a töltések mögött az ármentesített területen kívül keletkező eső-, hó- és talajvizek lefolyásának fokozatos elzárására és leeresztésére hatóságilag elrendelt munkálatok költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét eldönti (i. t. 48. §-a); *

5. töltések közé fogott folyóknál a töltések közötti előtérnek a fáktól, növényektől és más anyagoktól hatóságilag elrendelt kitisztítása és az előtér területén a müvelési módoknak ugyancsak hatóságilag elrendelt kitisztítása és az előtér területén a művelési módoknak ugyancsak hatóságilag elrendelt megváltoztatása következtében felmerülő költségekhez az érdekeltek részéről való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét eldönti s a mívelési módok megváltoztatásából eredő értékcsökkenés megtérítését és mennyiségét kimondja (i. t. 49. §-a);

6. a víz lefolyásában beállott változás folytán másokra nézve károsnak bizonyúlt vízmű átalakítása szempontjából hatóságilag elrendelt munkálatok költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét megállapítja (i. t. 50. §-a); **

* A T. 57. §. 4-ik pontjában szövegezési hiba van. Ugyanis a vízjogi törvény (1885: XXXIII. t.-cz.) 48. §-a a fokozatos elzárás igénybevételét «a töltések mögött, *nemkülönben* az ármentesitett területen kivül keletkező» csapadék- és talajvizekre nézve állapítja meg. A Törvény 57. §. 4-ik pontjának szövegéből a *nemkülönben* szó kimaradt, úgy hogy a törvény szószerinti szövege szerint az elzárás és leeresztés költségeihez való hozzájárulás kötelezettsége csak azon csapadék- és talajvizekre nézve állapíttathatnék meg, melyek az ármentesitett területen *kívül* keletkeztek. Ez pedig téves, mert a hozzájárulás a vízjogi törvény 48. §-a szerint az érdekelteket akkor is terheli, ha az ilyen víz a töltések mögött ámbár ármentesitett területen magán is keletkezett.

** Maga a *kártérítés mértéke és mennyisége* azonban a rendes polgári bíróság által döntetik el.

7. az útakon és vasutakon levő műtárgyaknak, átereszeknek és hidaknak a víz természetes lefolyására elégtelenné válása esetén azoknak átalakítását elrendeli és megállapítja azt, hogy az elrendelt átalakítási munkálatok költségei kit és mily arányban terhelnek (1885 : XXIII. t.-cz. 51. §-a és 1890 : I. t.-cz. 65. §. első bekezdése);

8. a vízmosások keletkezésének s már meglevő vízmosások továbbfejlődésének megakadályozására vagy megszüntetésére hatóságilag elrendelt munkálatok költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét megállapítja (1885 : XXIII. t.-cz. 55. §-a).

58. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a vízi szolgalmak használata és megszünése tárgyában a jogosított és terhelt között előforduló vitás kérdéseket eldönti (1885 : XXXIII. t.-cz. 60. és 62. §-ai);

2. a vízhasználatra jogosított által a közlekedésre szükséges átjáróknak, hidaknak és átereszeknek a szolgalom megállapításakor fennálló viszonyok szerint leendő elkészítését elrendeli (i. t. 63. §.).

59. §.

A földmivelésügyi miniszternek azon határozata ellen, melylyel

1. a feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vízszabályozó és ármentesítő társulatok egyesítésének, illetőleg új beosztásának feltételeit és módozatait megállapítja (1885 : XXIII. t.-cz. 81. és 125. §-ai és 1884 : XIV. t.-cz. 2. §-a);

2. a magaslatok által elzárt területeknek külön társulatokká alakítása esetében az értékemelkedés tárgyában dönt (1885 : XXIII. t.-cz. 82. §-a és 1884 : XIV. t.-cz. 3. §-a);

3. a több társulat árterébe eső területnek megosztása következtében felmerülő vitás pénzügyi kérdéseket elintézi (1885 : XXIII. t.-cz. 82. §-a és 1884 : XIV. t.-cz. 3. §-a);

4. oly vízrendező társulatoknál, melyek az ártérfejlesztést különböző vízszínek szerint eszközölték, a különböző vízszinek között és a felvett legalacsonyabb vízszín alatt fekvő területek egymás közötti hozzájárulásának arányát megállapítja (1884 : XIV. t.-cz. 15. §-a);

5. a közérdekből fentartandó vízrendező társulatok maximális megterhelése és az államnak a társulat költségeihez való hozzájárulása tár-

gyában, a hozzájárulás kötelezettsége és mértéke iránt intézkedik (1885 : XXIII. t.-cz. 115. §-a és 1884 : XIV. t.-cz. 23. §-a); *

6. a felett a kérdés felett, hogy csakugyan a társulat érdeke is teszi-e szükségessé és mennyiben az állam által létesítendő partbiztosítást, valamint az esetre, ha ez a társulat érdekében is szükséges, de a hozzájárulás iránt egyezség nem jön létre, a társulat hozzájárulásának kérdésében intézkedik (1894 : III. t.-cz. 3. §.).

60. §.

A földmívelésügyi miniszternek, illetőleg a közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel a társulati védtöltések vagy egyéb vízrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, útak és vasutak tulajdonosai részéről a társulat költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és arányát eldönti (1884 : XIV. t.-czikk 15. §-a 1885 : XXIII. t.-cz. 110. §-a és 1890 : I. törvényczik 65. §.. utolsóelőtti bekezdés).

A TÖRVÉNY HARMADIK RÉSZE.

A közigazgatási bíróság előtti eljárásról.

I. FEJEZET.

A panaszról és védiratról.

84. §.

A panasz joga megilleti:

1. a közigazgatási bíróság hatásköréhez tartozó ügyekben tett hatósági intézkedések és hozott határozatok által okozott bármely sérelem orvoslása czéljából az érdekelteket, ide értve a jogi személyeket és hatóságokat is.

* A m. kir. közigazgatási bíróság 1207/2901. sz. végzésében (75238/1901. sz. földm. min.) kimondta, hogy ezen ügyekben való határozatnak meghozatalára a fennálló és a bíróság által elfogadott gyakorlat szerint nem a földmivelésügyi, hanem a pénzügyminiszter illetékes és *ennek* határozata ellen kereshető a bíróságnál orvoslás.

2. A közigazgatási hatóságok hatáskörének és az állami (kincstári) közérdeknek védelmére:

a) a főispánt (főpolgármestert) a törvényhatósági és a közigazgatási bizottság intézkedése és határozata ellen;

b) az alispánt (törvényhatósági város polgármesterét), a pénzügyigazgatót, a tanfelügyelőt, az állampítészeti (folyammérnöki) hivatal főnökét és az erdőfelügyelőt, mint az illető közigatási ágak főhatóságait, az általok képviselt ág körében a közigazgatási bizottság intézkedése és határozata ellen;

c) az adófelszólamlási bizottság előadóját az adófelszólamlási bizottság határozata ellen.

A 2. pont eseteiben a panaszjog az illető hatósági közegek helyetteseire is átszáll.

A főispán, illetőleg helyettese a panaszjogot a törvényhatósági bizottság intézkedése és határozata ellen csak akkor érvényesítheti, ha ez iránti szándékát az intézkedés, illetőleg határozat kihirdetése alkalmával nyilvánosan kijelentette.

L. a végrehajtási rendelet 7. pontját és annak jegyzeteit.

85. §.

Az érdekelt felek panasza azon közigazgatási hatóságnál, melynek intézkedése vagy határozata ellen irányúl, akár irásban benyújtható, akár élőszóval bejelenthető.*

A szóbeli panaszt köteles a hatóság a határozat kihirdetése alkalmával a jegyzőkönyvben feljegyezni, illetőleg ha a bejelentés később történik, arról jegyzőkönyvet felvenni.

A panasz bejelentése csak az intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek kijelölésére, s a fél kérésének kifejezésére terjedhet ki.

86. §.

A főispán, a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panasza mindig irásban nyújtandó be, és pedig:

1. a főispán panasza az ügyiratokkal felszerelve (100. §.), közvetlenül a közigazgatási bíróságnál;

* A T. következő §-aiban az irásban benyujtott panasz «*panaszirat*»-nak, az élőszóval bejelentett panasz pedig «*panasz bejelentése*»-nek neveztetik.

2. a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panasza azon hatóságnál, melynek intézkedése vagy határozata ellen intézve van.

87. §.

A főispán, a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadója kötelesek az emelt panaszról egyidejűleg az illető miniszterhez jelentést tenni.

A miniszter, ha szükségesnek találja, a közigazgatási hatóságok hatáskörének, illetőleg az állami (kincstári) közérdeknek védelmére, tárgyalás előtt a birósághoz irásbeli nyilatkozatot intézhet, illetőleg a szóbeli tárgyalásra megbizottat küldhet.

88. §.

A főispánnak a törvényhatósági bizottság ellen intézett panasza esetében a bizottság a főispán (illetve helyettesének) kijelentését (84. §.) jegyzőkönyvbe iktatja, egyszersmind a birósági eljárásban megbizott által leendő képviseltetéséről, illetőleg saját köz- és vagyoni ügyeinek védelméről intézkedik.

A főispánnak és a közigazgatási főhatóságoknak a közigazgatási bizottság ellen intézett panaszáról egyidejüleg a bizottság is értesítendő, hogy a birósági eljárásban megbizott által leendő képviseltetéséről, illetőleg saját köz- és vagyoni ügyeinek védelméről idejekorán intézkedhessék.

89. §.

A törvényhatósági és közigazgatási bizottságoknak a 88. §. alapján kiküldendő megbizottait mindazon jogok megilletik és mindazon kötelességek terhelik, melyeket ezen törvény a bepanaszolt félre ruház.

90. §.

A panasziratnak magában kell foglalnia:

1. a bepanaszolt fél, illetőleg a hatóság megnevezését, ki vagy mely ellen intézve van;

2. a sérelmes intézkedésre vagy határozatra való hivatkozást;

3. a tényállás és az ennek igazolására szolgáló bizonyítékok rövid leírását;

4. a panasz tárgyát képező intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek megjelölését;

5. a jogalap kitüntetését;

6. a kérés szabatos kifejezését.

91. §.

A panasziratban az ügyre vonatkozó oly ténykörülményt és bizonyítékot is fel lehet hozni, mely az előzetes közigazgatási eljárás folyamában fenn nem forgott.

92. §.

A bizonyító iratot, melylyel panaszló igényét támogatni véli, eredetiben, vagy másolatban, ha pedig a bizonyító iratnak csak egyes részei birnak jelentőséggel, legalább kivonatban a panasziratlioz kell csatolni.

Ha a fél panasza az eljárt hatóságon kívül más fél ellen is van intézve, a panasziratlioz ennek és összes mellékleteinek egy másodpéldányát is kell csatolni.

A hatósági panaszt, ha az csupán hatóság ellen van intézve: két példányban, egyébként három példányban kell benyújtani.

93. §.

A panaszt minden esetben 15 nap alatt kell benyújtani (bejelenteni) az illető hatósághoz vagy a közigazgatási birósághoz (85. és 86. §-ok).

94. §.

A panasz benyujtására (bejelentésére) szolgáló határidő az érdekelt felekre nézve a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesítését, a főispánra (főpolgármesterre), a közigazgatási főhatóságokra és adófelszólamlási bizottság előadójára nézve pedig a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését közvetlenül követő naptól kezdve számíttatik.

A határidő, ha utolsó napja vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik, a legközelebbi köznapon jár le.

Posta útján való benyújtás esetében a feladás időpontja határoz.

Az ezen szakaszban foglalt intézkedések a jelen törvényben szabályozott többi határidőkre is kiterjednek.

95. §.

Testületi szervezettel biró hatóságok nevében ezeknek elnöke van hivatva a panaszirat átvételére, illetőleg a szóbeli panasz jegyzőkönyvbe iktatására s az ezen törvényben az eljárt közigazgatási hatóságra ruházott további teendők végzésére.

Ezen szabály alól kivételnek van helye a törvényhatósági bizottságra nézve, melynek nevében az alispán (polgármester) és az adófelszólamlási bizottságra nézve, melynek nevében a pénzügyigazgató veszi át a panasziratot, illetőleg foglalja jegyzőkönyvbe a szóval előterjesztett panaszt és végzi az ezen törvényben az eljárt közigazgatási hatóságra ruházott többi teendőket.

96. §.

A panasz tárgyalás nélkül hivatalból visszautasítandó, ha a kiszabott határidő (93. §.) eltelte után nyújtották (jelentették) be.

A visszautasítást indokolni s az arra vonatkozó határozatot a benyújtónak (bejelentőnek) irásban kézbesíteni kell.

97. §.

A visszautasítás joga megilleti, a 96. §. esetében a magánpanaszszal szemben az eljárt közigazgatási hatóságot, a hatósági panaszszal (főispán, közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panaszával) szemben pedig a közigazgatási biróságot.

98. §.

Az eljárt közigazgatási hatóság visszautasító határozata ellen a közigazgatási birósághoz intézendő felfolyamodásnak van helye.

99. §.

Az érdekelt fél, ha ő maga vagy meghatalmazottja a panasziratot valamely elháríthatlan akadály miatt nem adhatta be a kellő időben (93. §.): igazolási kérelmet terjeszthet elő.

A hitelt érdemlően indokolandó igazolási kérelmet a panaszirattal együttesen, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt irásban az eljárt közigazgatási hatóságnál kell benyújtani.

Az igazolási kérelmet a főügytől elkülönítve, ezt megelőzőleg kell tárgyalni és eldönteni.

Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyet nem ad, a panaszt a főügybe való avatkozás nélkül visszautasítja.

100. §.

Az eljárt középfokú közigazgatási hatóság, illetőleg miniszter a hozzá benyújtott panaszt, ha ezt a 97. §. értelmében reá ruházott jognál fogva a 96. §. alapján hivatalból visszautasítandónak nem találja: az összes — és pedig a mennyiben nem elsőfokúlag járt el, az alsófokú hatóságoktól is bekivánandó — tárgyiratokkal felszerelve, felvilágosító irat kiséretében nyolcz nap alatt felterjeszti, illetőleg átteszi a közigazgatási birósághoz.

101. §.

Magánpanasz esetében az eljárt közigazgatási hatóság, ha a panaszt a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozónak véli, vagy az állami (kincstári) közérdekbe ütközőnek találja: köteles a felterjesztésben vagy átiratban (100. §.) a birósági hatáskör ellen kifogást emelni, illetőleg a fennforgó állami (kincstári) közérdeket megjelölni, s erről a középfokú közigazgatási hatóság az illető miniszterhez egyidejüleg jelentést tenni.

A miniszter a közigazgatási hatóságok hatáskörének és az állami (kincstári) közérdeknek védelmére a tárgyalás előtt a birósághoz irásbeli nyilatkozatot intézhet, illetőleg a szóbeli tárgyalásra megbizottat küldhet.

102. §.

Ha a magánpanasz az eljárt középfokú közigazgatási hatóság köz- és vagyoni ügyeit sértőleg érinti: a hatóság a felterjesztésben (100. §.) a keletkezhető sérelem mibenlétét s veszélyeztetett jogainak és érdekeinek védelmét kifejti, s esetleg magát vagy kiküldendő megbizottját a szóbeli tárgyalásra megidéztetni kéri.

A hatósági köz- és vagyoni ügyeket fenyegető sérelem fenforgása esetében az eljárt közigazgatási hatóságot, illetőleg megbizottját, mindazon jogok megilletik és mindazon kötelességek terhelik, melyeket ezen törvény a bepanaszolt félre ruház.

103. §.

A közigazgatási birósághoz intézett panasz benyújtása (bejelentése) rendszerint felfüggeszti a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását.

Oly esetekben azonban, melyekben a törvény (rendelet, szabályrendelet) szerint csak birtokon kívül volt helye a közigazgatási vagy pénzügyi birósági felebbvitelnek: a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását a bíróság előtt meginditott eljárás sem akadályozza meg.

A birósági eljárásra való tekintet nélkül végrehajtható a közigazgatási intézkedés és határozat akkor is, ha ezt az állami közérdek szempontja követeli, vagy ha a végrehajtás elhalasztásából helyrehozhatatlan kár következnék be. Ezen esetekben a végrehajtást elrendelő határozatot körülményesen indokolni kell.

104. §.

A közigazgatási bíróság a panaszt mindenekelőtt a 96. §. alapján veszi vizsgálat alá s azt tárgyalás nélkül hivatalból visszautasítja:

a) ha a hatóság panasza a kiszabott határidő (93. §.) eltelte után lett benyújtva;

b) ha az elkésve beadott magánpanaszt a közigazgatási hatóság a 97. §-ban reá ruházott jognál fogva vissza nem utasította.

A visszautasítás jogát a bíróság nevében az előadó az elnökkel egyetértőleg gyakorolja. Egyetértés hiányában maga a bíróság dönt.

105. §.

Csekélyebb fontosságú tartalmi és alaki hiányok és hibák esetében a bíróság, illetőleg ennek nevében az előadó az elnökkel egyetértőleg a panasziratot a benyújtónak visszaadja azon meghagyással, hogy a bíróság utasításai szerint kiegészítve (kiigazítva) záros határidő alatt közvetlenül oda ismét nyújtsa be.

Az ismételt benyújtásra kitűzött határidő elmulasztása esetében a 104. §-ban rendelt eljárásnak van helye.

Ha pedig a panaszirat oly lényeges alaki vagy tartalmi hiányban szenved, vagy a kiegészítésre sem látszik alkalmasnak, úgy az hivatalból vissza is utasítható.

106. §.

Ha a panaszirat ellen a 96. §. alapján észrevétel nem merült fel, vagy ha a 105. §. első bekezdése értelmében visszaadatni rendelt panaszirat a kellő időben és módon ismét be lett nyújtva: a bíróság annak második s esetleg harmadik teljes példányát a bepanaszolt félnek (92. §.)

kézbesittetni rendeli azon figyelmeztetéssel, hogy jogában áll azzal szemben a kézbesítéstől számított 15 nap alatt védiratot benyújtani.

Ha több bepanaszolt fél van, a panaszirat másodpéldányát közülök annak kell kézbesíteni, ki a közigazgatási eljárásban vagy panasziratban legelől volt megnevezve, a többiek pedig értesítendők, hogy a panasziratot és mellékleteit az elől nevezett bepanaszoltnál vagy a bíróságnál megtekinthetik s 15 nap alatt együttes vagy külön védiratot nyújthatnak be.

Ha a magánpanasz kizárólag a hatóság ellen irányul, vagy ha csak panaszbejelentés történt, de panasziratot nem adtak be: védirat benyújtásának sincs helye.

107. §.

Ha a bíróság a hozzá felterjesztett ügyiratokból annak jut tudomására, hogy a megindított eljárás által harmadik személyek is érdekelve vannak, a panaszirat másodpéldányának kiadásával egyidejüleg ezeket is figyelmeztetheti a panasziratnak és mellékleteinek a bíróságnál való megtekintésére, illetőleg saját védiratuknak 15 nap alatt lehető benyújtására.

Az érdekelt harmadik személyeket a bíróság saját kívánatukra vagy a felek előterjesztésére később is bevonhatja az eljárásba mindaddig, míg a tárgyalás határnapja ki nincs tűzve.

A bíróság előtti eljárásba bevont harmadik személyeket a fenforgó jog- vagy érdekazonossághoz képest a panaszló vagy a bepanaszolt féllel mind a jogokra, mind a kötelességekre nézve egyenlőknek kell tekinteni.

108. §.

A védiratot közvetlenül a bírósághoz két példányban kell benyújtani. Ezen példányok egyikét a panaszlónak haladéktalanul kézbesíteni kell.

109. §.

A védirat benyújtásának elodázása vagy elmulasztása az eljárás folyamát nem akadályozza.

110. §.

A felek az ügy állásának tisztázására — a tárgyalásig — a panasziraton és védiraton kívül is intézhetnek irásbeli előterjesztéseket a bírósághoz. Ezen előterjesztéseket az ellenféllel esetről-esetre közölni kell.

XX.

A M. KIR. MINISZTERIUM 21,973/96. M. E. SZÁMÚ RENDELETE

A M. KIR. KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁGRÓL SZÓLÓ 1896. ÉVI XXXVI. TÖRVÉNYCZIKK VÉGREHAJTÁSA TÁRGYÁBAN.*

(A vármegyei és városi törvényhatóságoknak, a közigazgatási bizottságoknak, a főispánoknak (Budapest székesfőváros főpolgármesterének), a törvényhatóságok első tisztviselőinek, a törvényhatósági városok tanácsainak, a székesfővárosi államrendőrség főkapitányának, a pénzügyigazgatóságoknak (a székesfővárosi kir. adófelügyelőnek, a m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatalnak), a tanfelügyelőknek, az államépítészeti (folyammérnöki) hivatalok főnökeinek, az erdőfelügyelőknek.)

Az 1896 : XXVI. t.-cz. 160. §-a alapján a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló törvény 1897. évi január hó 1-jén lép hatályba.

Habár ez a törvény a közigazgatási pörben a tulajdonképeni biráskodás jogával csak a közigazgatási bíróságot ruházza föl, mindazonáltal nem csekély azon feladatok száma és súlya, melyeket e törvény végrehajtása alkalmából a közigazgatási hatóságoknak kell megoldaniok.

Mert azon kívül, hogy a hatóság a közigazgatási pörben mint fél vehet részt (T. 84., 88., 89. és 102. §.), a közigazgatási folyamatban eljárt hatóság a közigazgatási peres eljárásban hatóságilag is közreműködik és erre vonatkozó részint közvetítő, részint intézkedő jogköre a következőkben nyilvánul:

A törvény 85. §-a szerint a közigazgatási folyamatban eljárt hatóság átveszi az irásban benyujtott, illetőleg jegyzőkönyvbe foglalja a szóval bejelentett panaszt, az elkésve benyujtott vagy bejelentett magánpanaszt hivatalból visszautasítja (97. §.), a törvényes határidőben benyujtott vagy bejelentett panaszt pedig felvilágosító nyilatkozat kiséretében a bírósághoz felterjeszti

* Az összminiszterium által kiadott általános végrehajtási rendeletet a belügyminiszter következő körrendelet kiséretében küldötte szét:

106000/96. B. M. számú körrendelet. A közigazgatási birósági törvény általános végrehajtási rendeletének szétküldése tárgyában. (A vármegyei és városi törvényhatóságoknak, közigazgatási bizottságoknak, a főispánoknak, Budapest székes főváros főpolgármesterének, a törvényhatóságok első tisztviselőinek, a törvényhatósági városok tanácsának, a székes fővárosi államrendőrség főkapitányának.) A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. végrehajtása tárgyában az összminiszterium nevében kiadott általános rendelet egy példányát gondos tanulmányozás és pontos miheztartás végett azzal a megjegyzéssel küldöm meg, hogy az általános végrehajtási rendelet főként a belügyi kormányzati ág érdekeinek figyelembe vételével készülvén, a közigazgatási birósági törvény életbeléptetése alkalmából részemről egyelőre külön rendelet kibocsátását szükségesnek nem láttam. Budapesten, 1896. évi november hó 24-én. *Perczel* s. k.

(100. §.), esetleg a közigazgatási hatáskör és az állami (kincstári) közérdek védelmére a bíróságnál hatásköri kifogást emel, illetőleg a fenforgó állami (kincstári) közérdeket megjelöli és erről az illető miniszterhez jelentést tesz (101. §.), átveszi az igazolási kérelmet (99. §.), a végrehajtási panaszt (151. §.) és azt a bírósághoz juttatja, a foganatosítja a bíróság által elrendelt bizonyítási eljárást (113. §.), a bírósági kiadványok kézbesítését eszközli (138. §.), végül a bírósági határozatok végrehajtását elrendeli és foganatba véteti. (149. §.)

Kétségtelen ezek szerint, hogy a közigazgatási perből kifolyólag a hatóságoknak is jelentékeny feladat jutott osztályrészül és e feladatnak helyes megoldása maguknak a hatóságoknak is érdekükben áll, mert az eljárásuk közben elkövetett esetleges hibákat vagy mulasztásokat ismét csak ők lesznek kénytelenek helyesbíteni, illetőleg pótolni, eljárásukat pedig a bíróság is figyelemmel kiséri (133. §.), ezenfelül a hibás hatóság vagy hatósági közeg az eljárási költségek viselésére kötelezhető (145. §.) és a közigazgatási bírósági ügykörben felmerülő kötelességsértések miatt a fegyelmi felelősség is érvényesíthető.

A közigazgatási bíróság kifogástalan működésének egyik alapfeltétele levén a konkrét ügyek tényálladékának helyes megállapítása, a közigazgatási hatóságoknak kötelessége leend fokozottabb mértékben arra ügyelni, hogy az előttük folyamatban levő jogvitás ügyekben a ténykérdés teljesen tisztáztassék és a tényállás a fenforgó körülmények, adatok és tények tárgyilagos figyelembevétele mellett kideríttessék, miután az e téren előforduló hiányok pótlása vagy a birói eljárást szerfelett hosszúra nyujtaná, vagy pedig a ténykérdés helytelen megállapítása károsan kihatna a tulajdonképeni birói tevékenységre, a törvény alkalmazására, a jogkérdés megoldására.

Ezen általánosságban megjelölt, a közigazgatási szervekre háramló sokoldalú feladatokra való tekintettel, az 1896 : XXVI. t.-cz. zavartalan végrehajtása érdekében a miniszterium, az idézett törvény 160. §-a alapján, követve a törvény szakaszainak sorrendjét, az 1896. évi november hó 18-án tartott minisztertanács határozatához képest, a következőket rendeli:

1. Kölcsönös jogsegélynyujtás. (T. 15 §.)

A közigazgatási bíróság úgy a középfokú (állami, törvényhatósági), mint az alsófokú (állami, járási, községi) közigazgatási hatóságokhoz közvetlenül fordulhat; az alsófokú közigazgatási hatóságok azonban — saját kezdeményezésre — csupán a középfokú közigazgatási hatóság közvetítésével érintkezhetnek a közigazgatási bírósággal.

A bíróság az alsó- és középfokú közigazgatási hatóságokhoz *meghagyásokat* intéz, ezek pedig a bírósághoz *felterjesztéseket* (jelentéseket) tesznek.

2. Szabályrendeletek a birói hatáskör szempontjából. (T. 16. §.)

Azok a vitás kérdések, melyek — magának a közigazgatási bíróságról szóló törvénynek az alapján — a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartoznak, egyenként fel vannak sorolva a törvény második részének II. fejezetében (22—83. §-ok).

Ezenkívül a törvény 16. §-a megadja a lehetőséget ahhoz, hogy a közigazgatási bíróság hatásköre *rendeleti úton* (és pedig minisztertanácsi felhatalmazás alapján kiadott miniszteri rendelet útján), kiterjesztessék oly vitás ügyek végérvényes elbirálására, melyek miniszteri rendelettel vagy szabályrendelettel szabályozott kérdésekben merülhetnek fel, s melyek magában a közigazga-

tási birósági törvényben fel nem sorolvák. Erre való tekintettel a törvény 156. §-a azt rendeli, hogy a hatályban levő miniszteri rendeleteket és szabályrendeleteket — a bíróság hatáskörének rendeleti úton való kiterjeszthetése szempontjából — az illető miniszereknek a közigazgatási biróságról szóló törvény életbeléptetésétől számított öt év alatt át kell vizsgálniok.

Ezen átvizsgálás iránt annak idején külön intézkedés fog tétetni; e részben tehát a szabályrendeletet alkotó törvényhatóságoknak és rendezett tanácsú városoknak egyelőre nem kell intézkedniök, illetőleg nem szükséges a miniszteriumhoz javaslatokat terjeszteniök. A mi pedig a jövőben alkotandó szabályrendeleteket illeti, annak eldöntése, vajjon a szabályrendelet tárgyát képező kérdésekben felmerülő vitás ügyek a közigazgatási bíróság hatáskörébe utalhatók-e: esetről-esetre fog megtörténni.

3. Közigazgatási és közigazgatási birói ügyek összefüggése. (T. 17. §.)

A törvény 17. §-a szerint oly esetekben, midőn a közigazgatási bírósághoz tartozó vitás főkérdéssel más oly, különben közigazgatási hatáskörhöz tartozó mellékkérdés kapcsolatos, melynek előzetes vagy együttes elbirálása nélkül a főkérdés el nem dönthető: a mellékkérdés felett is a közigazgatási bíróság határoz. Oly esetekben tehát, midőn szorosan összefüggő kérdéseknek elválasztása csak bonyodalmakra vezetne: a törvény a döntés jogát a kérdések összességére nézve birói hatáskörbe utalta.

Önként értetik, hogy azok a kérdések, melyek ugyanazon közigazgatási intézkedés vagy határozat folytán keletkeznek ugyan, de a felsőbb közigazgatási hatóság (miniszterium) és a bíróság által külön-külön minden hátrány nélkül elintézhetők, természetükhöz képest és a helyzet által kivánt sorrendben az illetékes közigazgatási hatóság (miniszter) vagy a bíróság által tárgyalandók és döntendők el.

Azt, hogy melyek a szorosan összefüggő és melyek az elválasztható kérdések: esetről-esetre a konkrét ügy fogja megjelölni s a kifejlendő birói és közigazgatási gyakorlat fogja szabályozni.

Arról a megfordított esetről, midőn a közigazgatási hatáskörben hagyott főkérdéssel, a közigazgatási birói hatáskörbe utalt valamely mellékkérdés áll elválaszthatlan kapcsolatban, a törvény nem rendelkezik. Ily esetekben a közigazgatási hatóság, törvényes felhatalmazás hiányában, nem vághat ugyan a birói hatáskör területére, de a főkérdést a mellékkérdés kifejezett eldöntése nélkül mégis érdemlegesen birálja el; a mellékkérdés végeldöntése tekintetében fenmaradván a birói út igénybevételének lehetősége. Áll ez különösen olyan közérdekű határozott időponthoz kötött vagy csak felsőbb jóváhagyással elintézhető ügyek tekintetében, melyeknek közigazgatási úton való érdemleges és végleges elbirálását az a körülmény, hogy egy esetleg kapcsolatos mellékkérdés eldöntése birói hatáskörbe tartozik; meg nem akadályozhatja. Így például a törvény 26. és 42. §-a alapján birói hatáskörben eldöntendő vitás szavazati jogkérdésnek felmerülése nem függesztheti föl egy községi vagy törvényhatósági költségvetésnek vagy más közérdekű határozatnak idejében jogerőre emelkedhetését, még ha ekként a mellékkérdésben hozandó birósági határozatnak néha tárgytalanná, illetőleg csupán a jövőre irányadó elvi jelentőségűvé kell is válnia.

A 17. §. utolsó bekezdése szerint, ha a közigazgatási bíróság eljárása folytán a közigazgatás körében valamely intézkedés válik szükségessé: a határozatról az intézkedés tételére hivatott közigazgatási hatóság is értesítendő.

így például, ha a közigazgatási bíróság (a törvény 25. vagy 41. §-a alapján) egy községi vagy törvényhatósági legtöbb adót fizetőnek a névjegyzékbe felvételét vagy törlését rendelte el: az illetékes közigazgatási hatóságot a bírói határozatról azért kell értesíteni, hogy ez a határozat természetes következményekép a virilis névjegyzék helyesbítése (egy régi tag törlése vagy egy új tag felvétele) iránt intézkedhessék.

4. A kormányhatósági felügyeleti jognak a közigazgatási bírósághoz utalt vitás ügyekben való megszünése. (T. 20. §.)

A törvény második részének II. fejezetében felsorolt ügyekben hozott középfokú hatósági határozatok vagy intézkedések ellenében a miniszterekhez semminemű felebbezésnek, felfolyamodásnak, rendkívüli felülvizsgálati kérvénynek, egyáltalán semmi néven nevezendő közigazgatási felebbvitelnek nincs helye; ily középfokú határozatok vagy intézkedések tekintetében tehát a kormány az 1886: XXI. t.-cz. 10. §-a alapján sem intézkedhetik.

5. Bírósági döntvények jelentősége. (T. 21. §.)

A közigazgatási bíróság által hozandó döntvényeknek a közigazgatási hatóságokra nézve irányadó voltát a törvény 21. §-a ugyan nem mondja ki. E döntvények azonban, melyeknek közhírré tételéről gondoskodás történik, a dolog természete szerint az összes közigazgatási hatóságok állandó figyelmét megérdemlik. A döntvényekben foglalt elvi jelentőségű megállapodások ugyanis a közigazgatási bíróság illető osztályának tanácsaira nézve mindaddig kötelezők lévén, míg azokat újabb osztályülési megállapodás meg nem változtatja, a közigazgatási hatóságok előre tudhatják, hogy a bíróság hasonló ügyben hasonló álláspontra helyezkedik, az ezzel ellentétes közigazgatási hatósági határozatot vagy intézkedést megváltoztatja, tehát a közigazgatási hatóságnak kilátása alig lehet, hogy a bírói döntvénynyel ellentétes felfogása érvényre emelkedhessék.

A bírósági döntvényeknek gondos tanulmányozása és adandó esetben való helyes alkalmazása nemcsak a felek érdekében, de a közigazgatási hatóságok tekintélyének fentartása és növelése szempontjából is szükséges; mivel a közigazgatási határozatoknak és intézkedéseknek a bíróság által sűrűn történő megváltoztatása a hatósági tekintélyt csorbítja, míg a hatóságok iránt való közbizalom fokozására alig van alkalmasabb eszköz, mint ha a nagy közönség arról győződik meg, hogy a közigazgatási folyamatban a hatóságok részéről kifejezésre jutott felfogást a bírói végdöntés is helyeselte és szentesítette.

6. A bírói hatáskör részletesen. (T. 22—83. §-ok.)

A törvény második részének II. fejezete (22—83. §-ok) tizenhat czím alatt kimerítően felsorolja mindazokat a közigazgatási jogvitás ügyeket, melyek végeldöntése a törvény alapján a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik. A vonatkozó törvényszakaszok idézése mellett egyenként felsorolvák mindazok az ügyek, melyekben és pedig a törvényben szintén névszerint megjelölt közigazgatási hatóságok által hozott határozatok és tett intézkedések bírói panasz tárgyát képezhetik.

Elvül szolgál az, hogy részint az egyes miniszteriumoknak (állami számvevőszék elnökének) első fokban, részint a középfokú hatóságoknak (ú. m. a közigazgatási és törvényhatósági bizottságnak, a törvényhatósági városi tanács-

nak, a törvényhatóság állandó biráló választmányának, a főispánnak, törvényhatóság első tisztviselőjének, az államrendőrség főkapitányának, a pénzügyigazgatóságnak és az adófelszólamlási bizottságnak) első-, másod-, illetőleg harmadfokban hozott határozatai vagy tett intézkedései képezik panasz tárgyát.

Az alsófokú hatóságok (községi, járási hatóság stb.) előtt kezdődő ügyek rendes közigazgatási úton ezentúl is felkerülnek a középfokú hatóságig, melynek másod (néha harmad) fokban hozott határozata vagy tett intézkedése ellen jelenleg az egyes miniszterekhez intézhető felebbezés, felfolyamodás, felülvizsgálati kérelem, egyszóval a jelenleg igénybevehető közigazgatási jogorvoslatok helyébe a bíróság előtt érvényesíthető panaszjog lép; vagyis a törvényben taxative felsorolt jogvitás ügyekben a miniszterek helyett ezentúl a közigazgatási bíróság dönt végérvényesen.

Közelebbi megvilágosításul szolgáljon a következő *néhány példa*:

a) A község és az egyes, valamint az ugyanazon szolgabirói járás községei között felmerülő illetőségi vitás ügyekben (T. 24. §. 1., 1. pont) jelenleg első fokban a főszolgabiró, másodfokban az alispán dönt, kinek a főszolgabirói határozattól eltérő, valamint az illetőséget a járás egész területére megtagadó határozata harmadfokú döntés végett a közigazgatási bizottsághoz, ennek határozata pedig, a mennyiben az illetőséget a járás egész területére megtagadta, negyedfokú végleges döntés végett a belügyminiszterhez felebbezhető (1886 : XXII. t.-cz. 18. §-a).

Jövőre a helyzet egész a harmadfokig változatlan marad, vagyis az illetőségi vitás ügyek, úgy, a mint eddig történt, felmennek a közigazgatási bizottsághoz, melynek az illetőséget akár megállapító, akár megtagadó határozata ellen magán- avagy hatósági panaszszal (T. 84. §.) a bírósághoz lehet fordulni.

b) a községi legtöbb adót fizetők névjegyzékébe való felvétel vagy abból leendő törlés kérdésében (T. 25. §. 1. pont) jelenleg első fokban a főszolgabiró, másodfokban az alispán, harmadfokban a közigazgatási bizottság határoz, melynek határozatát a belügyminiszter a *főispán* felterjesztésére felülbirálhatja. (1886 : XXII. t.-cz. 52. §.)

Jövőre az eddigi eljárás egész a harmadfokig változatlanul marad, a közigazgatási bizottságnak harmadfokú határozata ellen azonban magán-, avagy hatósági panaszszal (T. 84. §.) a bírósághoz lehet fordulni.

c) A községi közlekedési (vicinál) utak építéséhez, fentartásához és kezeléséhez való hozzájárulás kötelezettségét és százalékarányát (T. 63. §. 2. p.) jelenleg első fokban az alispán, másodfokban a közigazgatási bizottság állapítja meg, és az érdekeltek csupán a két alsófokú határozatnak egymástól eltérő volta esetében felebbezhetnek a kereskedelemügyi miniszterhez. (1890 : I. t.-cz. 36. §.)

Jövőre a helyzet másodfokig változatlanul marad, a közigazgatási bizottság határozata ellen azonban, akár eltér az alispáni határozattól, akár egybehangzó azzal, panaszt lehet emelni a közigazgatási bíróságnál.

d) A cseléd-, munkás- és napszámosügyekben (T. 79. §.) jelenleg a közigazgatási bizottság (Budapestet kivéve) harmadfokúlag határoz, de két lényegileg összhangzó alsóbbfokú határozat ellen hozzá való felebbezésnek nincsen helye. (1876 : XIII. t.-cz. 115. és 116. §.)

Jövőre a helyzet annyiban változatlan, hogy az ügyek a közigazgatási bizottságig az eddigi módon kerülnek föl, de a harmadfokú közigazgatási bizottsági határozat ellen — mely, a rendkívüli felülvizsgálat esetét kivéve, jelenleg végérvényes — panaszt lehet emelni a közigazgatási bíróságnál.

A felsorolt példákból világosan látható, hogy a közigazgatási bíróság felállítása nemcsak annyiban nyujt az eddiginél hatályosabb intézményi jog-

védelmet, a mennyiben a jogvitás ügyek egy részét ezentúl bíróság dönti el végérvényesen; de maga a panaszjog jelentékenyen szélesebb körű lesz a mostani közigazgatási jogorvoslatoknál, a mennyiben a törvény panaszjogot nyit oly középfokú közigazgatási határozatok és intézkedések ellenében is, melyek jelenleg vagy végérvényesek, vagy csak hatósági felebbezéssel támadhatók meg, vagy a magánfél által kizárólag csak akkor felebbezhetők, ha a középfokú határozat az alsóbbfokú határozattal meg nem egyezik.

Miután pedig a törvényben foglalt taxatio természete azt hozza magával, hogy bírósági panasz tárgyát csakis a törvényben névszerint felsorolt ügyekben és az ott névszerint megjelölt hatóságok által hozott határozatok és tett intézkedések képezhetik: kiváló gondot kell fordítani a hatósági illetékességi fokok szigorú megtartására, vagyis arra, hogy az ügyek, mielőtt a bírósághoz kerülnek, a törvényes hatósági fokokon keresztülmenjenek, nehogy a bíróság az ügynek közigazgatási úton elbirálására illetékes fórumok sorrendjének be nem tartása indokából legyen kénytelen új eljárást vagy pótlást elrendelni s így az ügyet közigazgatási útra visszaterelni.

Végül a jogkereső közönség érdekében a közigazgatási bíróság hatáskörébe utalt ügyekben hozott középfokú bírósági határozatban kifejezetten kiteendő, hogy a határozattal meg nem elégedő fél a törvényes határidőben bírósági panasz jogorvoslatával élhet.

7. A panaszjog körülírása. (T. 84. §.)

A törvény 84. §-a szerint a panasz kétféle: magán- és hatósági panasz.

A *magánpanasz* joga az összes érdekelt feleket, tehát úgy a természeti (fizikai), mint a jogi személyeket, beleértve a testületeket, hatóságokat, czégeket stb., szóval a jogszerzés összes alanyait megilleti.

A közigazgatási hatóság vagy bármely közigazgatási közeg tehát, mint valamely közigazgatási határozat vagy intézkedés folytán érdekelt fél, a panaszjog tekintetéből egészen a magánfél fogalma alá esik, reá a törvénynek a magánfelekre és a magánpanaszra vonatkozó összes rendelkezései irányadók.

A magánpanasz joga a törvény szerint (107. §.) nincs csupán a közigazgatási eljárásban szerepelt felekre szorítva. A közigazgatási bíróság hatáskörébe utalt esetek jelentékeny részében a bíróság előtti eljárás okát képező közigazgatási határozat vagy intézkedés előzetes panasz és tárgyalás nélkül jő létre s így gyakran csak annak kibocsátása után, esetleg foganatosítása közben állapítható meg, hogy az kit és miben érint sértőleg.

A magánpanasz továbbá a törvény szerint bármely sérelem orvoslására kiterjed, vagyis a magánpanasz bármely hatóság intézkedése vagy határozata ellenében, úgy a jog, mint az érdeksértés orvoslására, úgy a magán, mint a közérdek védelmére emelhető.

De bármily tágkörű is a magánpanasz, azért a *hatósági panasz* még sem válik feleslegessé és nélkülözhetővé. Fennálló törvényeink (1886: XXI. t.-cz. 37. és 70. §-ai, 1876: VI. t.-cz. 22. §-a) feljogosítják a főispánt, a tiszti főügyészt és a különböző közigazgatási ágak képviselőit, hogy a törvényhatósági és a közigazgatási bizottságnak törvényt, rendeletet és szabályrendeletet sértő, vagy az állami és közigazgatási érdekbe ütköző intézkedéseit és határozatait, a végrehajtást felfüggesztő hatálylyal megfelebbezhessék; az 1886: XXI. t.-cz. 10. §-a pedig kimondja, hogy a kormány a törvényhatósági és közigazgatási bizottságoknak illetéktelen vagy törvénybe ütköző határozatait bizonyos határidő alatt felülvizsgálati úton megsemmisítheti. Minthogy pedig a kormány jövőben a közigazgatási bírósághoz utalt ügyekből keletkező vitás

kérdésekbe a törvény 20. §-a alapján semmi czímen, felügyeleti jog czímen sem avatkozhatik, nehogy a közigazgatási hatáskör és az állami (kincstári) közérdek az önkormányzati testületek részéről megsértés veszélyének legyen kitéve, közvetítőről kellett gondoskodni, melynek segítségével a közérdek a bekövetkező új helyzetben is sikeresen megvédelmezhető.

Ez adja meg létjogosultságát a hatósági panasznak, mely által védeni szándékolt közérdeket tisztán a tetszés szerint, tehát nem kötelességszerűen igénybevehető magánpanasz oltalmára bízni nem lehetett.

A hatósági panaszt azonban a törvény a magánpanasznál jóval szükebb körre szorítja. Egyfelől ugyanis csupán az önkormányzati testületeknek (törvényhatósági és közigazgatási bizottságnak, valamint az adófelszólamlási bizottságnak) határozatai és intézkedései ellen nyujt az arra hivatott közegnek panaszjogot; másfelől annak czéljaként csupán az illetékesség megóvását és állami (kincstári) közérdek megvédését tűzi ki.

Azt, hogy a hatósági panasz igénybevételének egyik esetét képező «állami közérdek» tényleg mikor fordul elő, hogy az miben nyilvánul és mennyiben veendő figyelembe: a kifejlendő birói gyakorlat fogja közelebbről megállapítani.

A mi pedig a hatósági panasz jogával felruházott közegeket illeti: a törvény e jogot a törvényhatósági és a közigazgatási bizottságban elnöklő főispánra és a középfokú (törvényhatósági) hatóságok vezetőire (alispán, polgármester, pénzügyigazgató, tanfelügyelő, államépítészeti (folyammérnöki) hivatal főnökére és az erdőfelügyelőre), illetőleg ezek helyetteseire ruházza akként, hogy a főispán vagy helyettese úgy a törvényhatósági, mint a közigazgatási bizottságnak bármily határozatát hatósági panaszszal támadhatja meg, míg a középfokú hatóságok vezetői, vagy ezek helyettesei csupán a közigazgatási bizottságnak az általuk képviselt ág körében hozott határozatait és intézkedéseit támadhatják meg hatósági panaszszal.

A tiszti főügyésznek, mint a ki intézkedési és határozási joggal (imperiummal) nem bírván, a közigazgatásnak egy ágát sem képviseli, a törvény külön hatósági panaszjogot nem nyujt. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a tiszti főügyész (ügyész), mint a törvényhatóság jogtanácsosa, nézetét a fő- és alispán (polgármester) útján érvényesítse, sőt igen szükséges a tiszti főügyész közremunkálása a tekintetben, hogy az indokolt hatósági panasz megtétele el ne maradjon, illetőleg kívánatos, hogy az ő jogi tanácsát a hatósági panasz tételére jogosult hatósági közegek tényleg igénybe vegyék.

A földmívelésügyi tárcza érdekeinek, különösen a mezőgazdasági, mezőrendőrségi és állategészségügyi közérdekeknek védelme szempontjából feltétlenül szükséges lévén az, hogy az e tárcza képviseletében eljáró, de hatósági panasz emelésének jogával fel nem ruházott állami közegek indokolt esetekben a hatósági panaszjog érvényesítésére hatályosan befolyhassanak, e tekintetben a miniszterium következőket rendeli:

1. A hatósági panasz tételére jogosult s a T. 84. §. 2. pontjában felsorolt hatósági közegek bármelyike, a középfokú hatóságok területén önálló hatáskörben működő földmívelésügyi egyéb állami közegek indokolt előterjesztései alapján a tudomására hozott panaszt bejelenteni köteles.*

* A m. kir. földmívelésügyi miniszter 2500/eln./1896. sz. a. kiadott utasításában elrendelte, hogy a hatósági panasz benyujtására fel nem jogosított földmívelésügyi állami közegek kötelesek a panasz érvényesíthetése érdekében az 1896: XXVI. t.-cz. 84. §-ának 3. pontjában megnevezett közegekhez előterjesztést tenni és pedig oly időben, hogy ezek a hatósági panaszt a törvényes 15 napi határidőn belől az illetékes helyre benyujthassák.

2. A főispán, mint a vármegyei választmány állandó elnöke, a választmánynak a földmívelésügyi tárcza ügykörébe vágó határozatait a földmívelésügyi kormány illető szakágának vezetőjével oly időben közölje, hogy ez a hatósági panaszjog érvényesítése végett a főispánhoz indokolt előterjesztést tehessen, melyet a főispán, illetőleg helyettese a törvényhatósági bizottság határozata vagy intézkedése ellenében rendszerint képviselni köteles.

3. A közigazgatási bizottságnak a földmívelésügyi tárcza ügykörébe vágó határozatait és intézkedéseit a főispán az érdekelt földmívelésügyi kormányszakág vezetőjével az esetleg emelendő hatósági panaszjog érvényesítésére vonatkozó indokolt előterjesztés sürgős megtétele végett közölje.

Az adófelszólamlási bizottság határozataival szemben a közérdek védelmére a bizottság előadója, mint hivatásszerű szakközeg, a legalkalmasabb. (84. §. 2. *c)* pont.)

A 84. §. végső bekezdése szerint a főispán (illetőleg helyettese) a panaszjogot a törvényhatósági bizottság intézkedése és határozata ellen csak akkor érvényesítheti, ha ez iránti szándékát az intézkedés, illetőleg határozat kihirdetése alkalmával nyilvánosan kijelentette. A törvény e rendelkezésének indoka az, hogy a főispánnak e nemű panasza esetén a határozó testület ellentétbe jut saját elnökével, tehát gondoskodnia kell arról, hogy saját köz- és vagyoni ügyeinek védelmére a szükséges intézkedéseket idejekorán megtehesse; az intézkedésekkel pedig a következő közgyűlésig várni nem lehet, illetőleg elejét kell venni annak, hogy csupán e czélból új közgyűlés összehívásának szüksége álljon elő.

8. A panasz beadásának helye és módja. (T. 85. és 86. §.)

A panasz előterjesztésének *helye* tekintetében az az általános szabály, hogy a panaszt annál a közigazgatási hatóságnál kell előterjeszteni, melynek határozata vagy intézkedése ellen irányul.

Így a közigazgatási bizottság határozata ellen irányuló panasz egyenesen a közigazgatási bizottságnál, illetőleg elnökénél (T. 95. §.) adandó (vagy jelentendő) be, még az esetben is, ha a panasz tárgyává tett határozatot a közigazgatási bizottság másod- vagy harmadfokban hozta. A másod- vagy harmadfoku határozat ellen irányuló panaszt az első vagy másodfokban eljárt alsóbb hatóságnak még közvetítés, vagyis az illetékes felsőbb hatósághoz juttatás czéljából sem szabad elfogadni, nehogy a panaszemelési határidőnek a hatósági közvetítésből származó esetleges lejártából vitás kérdések támadjanak.

Ez az általános szabály alkalmazandó s hivatalból emelt, vagyis a tulajdonképi hatósági panaszra is (T. 84. §. 2. pont), azzal a kivétellel, hogy a főispán (főpolgármester) által emelhető panaszt mindig a közigazgatási bíróságnál kell előterjeszteni.

A mi a panasz emelésének *módját* illeti: a törvény különbséget tesz a hivatalból emelt, vagyis a tulajdonképi hatósági panasz (T. 84. §. 2. pont) és a magánpanasz (T. 84. §. 1. pont) között. A hivatalból emelt, vagyis a tulajdonképi hatósági panasz mindig (tehát úgy a főispán, mint a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panasza) irásban nyujtandó be; ellenben a magánpanasznál az érdekelt fél tetszésére van bízva, hogy panaszát irásban nyujtja be, vagy csak élőszóval jelenti be.

A hatóságnak, mint érdekelt félnek panasza magánpanasznak lévén tekintendő, nincs kizárva, hogy az ilyen panasz is élőszóval jelentessék be. De minthogy a panaszt tevő hatóságokra nézve nem állanak fenn azok a nehézségek, melyek magánfeleknél fenforognak és a melyeknek tekintetbevételével

a törvény a magánpanasz szóbeli bejelentését megengedte; minthogy továbbá úgy a hatályosabb jogoltalom, mint az eljárt közigazgatási hatóság érdeke itt feltétlenül a szóbeli panasz mellőzését kívánja: a hatóságok magánpanasza rendszerint irásban nyujtandó be

A szóbeli panasz az eljárt közigazgatási hatóságnál akár a határozat kihirdetése alkalmával, akár később, a 15 napos törvényes határidőn belül (T. 93. §.) bejelenthető. A hatóság a panaszbejelentést az első esetben egyszerűen a jegyzőkönyvben folytatólagosan feljegyezni, ha pedig a bejelentés később történt, erről külön rövid jegyzőkönyvet felvenni köteles.

A szóbeli panasz bejelentése a törvény 85. §-ának utolsó bekezdése szerint minden esetben csak az intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek kijelölésére s a fél kérésének kifejezésére terjedhet ki. Indokolásnak, új ténykörülmény vagy bizonyíték felhozatalának úgy, a mint ez a panasziratban (T. 90. §. 3. és 5. pont) történik, itt helye nincs; következőleg a szóbeli panaszról felvett jegyzőkönyvnek kizárólag csak a sérelem megjelölésére és a kérés szabatos feltüntetésére szabad kiterjeszkednie.

A panaszjegyzőkönyv a fél vagy felek előtt felolvasandó, a magyarul nem értőknek megmagyarázandó; úgy a felvevő hatósági közeg, mint a panaszttevő fél által aláirandó, vagy ha az utóbbi irni nem tud, annak szokott kézjegyével ellátandó. Ha a fél a jegyzőkönyvet aláírni vagy kézjegyével ellátni vonakodik vagy nem képes, ez a körülmény a jegyzőkönyvben megemlítendő.

9. A hatósági panaszról a miniszterhez teendő jelentés. (T. 87. §.)

A hatósági panasz (T. 84. §. 2. p.) benyujtására jogosult, illetőleg kötelezett főispán (főpolgármester), közigazgatási főhatóságok és adófelszólamlási bizottság előadója az általuk emelt panaszról egyidejűleg az illető miniszterhez jelentést tenni tartoznak. (T. 87. §.) Szerepük a közigazgatási perben ezzel véget ér, a biróság előtti további lépések megtétele az illetékes miniszterek feladata.

10. A hatósági panaszszal megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottság védelme. (T. 88., 89. §.)

A hatósági panaszszal (T. 84. §. 2. p.) megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottság jogi állása a perben ugyanaz, mint akármely más bepanaszolt félé; következőleg úgy a törvényhatósági bizottság, mint a közigazgatási bizottság a birói eljárásnál megbizott által leendő képviseltetéséről, egyáltalában köz- és vagyoni ügyeinek minden rendelkezésre álló eszköz igénybevételével való megvédéséről gondoskodik. Megbizottját is a T. 89. §-a értelmében mindazon jogok megilletik s mindazon kötelességek terhelik, melyeket a törvény a bepanaszolt félre ruház.

11. A panaszirat kellékei. (T. 90. §.)

A törvény 90. §-a a panaszirat kellékeit hat pont alatt foglalja össze. E kellékek egyaránt vonatkoznak a hatósági és magánpanaszra, úgy a magánfelek, mint a hatóságok irásbeli panaszára. A törvényben megállapított eme kellékek az összes közigazgatási hatóságok által, irásbeli panasz benyujtása alkalmával annyival inkább gondos figyelemben tartandók, mert a hiányos panasziratnak a biróság által a T. 105. §-a értelmében pótlás végett történő

visszaadásából, vagy épen visszautasításából esetleg többé nem orvosolható hátrányok származhatnak.

12. A panaszirat tartalma. (T. 91. §.)

A törvény 91. §-a szerint a panasziratban az ügyre vonatkozó oly ténykörülmény és bizonyíték is felhozható, mely az előzetes közigazgatási eljárásban nem érvényesíttetett, úgy, hogy a vitás kérdés tárgyalása a közigazgatási perben új alapokra fektethető, a bíróság előtt újra kezdhető, ép úgy, mintha közigazgatási úton előzetesen mi sem történt volna, mely intézkedés az esetleg hibás közigazgatási eljárás gyökeres kiigazításával a jogvédelem hatályát minden irányban fokozza.

13. Panaszirat felszerelése. (T. 92. §.

A panasziratnak a bizonyító irattal felszerelésére vonatkozólag a T. 92. §. első bekezdésében foglalt rendelkezés úgy a magán-, mint a hatósági panasznál egyaránt alkalmazást talál.

Az itt említett «másolat» kifejezés alatt csak egyszerű másolat értendő. A másolat hitelesítésére azért nincs feltétlen szükség, mert a bíróság akár az ellenfél kifogására, akár hivatalból, a másolatban csatolt okmányok eredetijét megtekintés vagy összehasonlítás czéljából a bizonyítási eljárás folyamán úgyis bekívánhatja. (112. §. 5. pont.)

14. Panaszbeadási határidő. (T. 93., 94. §.)

A panasz beadásának határidejét általában 15 napra tette a törvény. A 15. napos határidő úgy a magán-, mint a hatósági, úgy a közigazgatási hatóságnál, mint a közigazgatási bíróságnál benyujtandó, úgy a szóbeli, mint az irásbeli panaszra egyaránt vonatkozik.

A közigazgatási bírósághoz utalt ügyek egy részénél, a fenforgó kivételes szempontokra való tekintettel eddig 15 napnál hosszabb volt a közigazgatási felebbvitel benyujtására kiszabott határidő, tehát e tekintetben a közigazgatási bíróság felállításával némi jogmegszorítás áll elő; ámde az abból származható hátrányok az egységes, tehát félremagyarázhatatlanul világos felebbezési határidővel járó előnyökkel szemben elenyésznek. Különben is a panaszirat törvényes határidőben benyujtásának valamely elháríthatlan akadály miatti elmulasztása esetén a törvény 99. §-a értelmében igazolási kérelemnek van helye.

A panasz benyujtásának (bejelentésének) határideje magánpanasz tekintetében a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesítését közvetlenül követő naptól kezdve számít, a szerint, a mint a fél a határozat hozatalánál jelen volt, avagy nem volt. Hatósági panasznál mindig a határozat kihirdetését közvetlenül követő napon nyilik meg a panaszjog, mivel a hatósági panasz tételére jogosultak a panasz tárgyává teendő határozat meghozatalánál rendszerint jelen lévén: a határozat kézbesítésére nem kell várniok.

A határidő, ha utolsó (15-ik) napja vasárnapra, vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik: a legközelebbi *köz*napon jár le; tehát kettős ünnepnap esetén a határidő két nappal is meghosszabbodik.

Posta útján való benyujtás esetében a feladás, nem pedig a tényleges beérkezés időpontja határoz. Vagyis a határidő 15-ik napján (ünnep esetén 16-ik

vagy 17-ik napján) feladott panasz még törvényes határidőben benyujtottnak tekintetik. A félnek semminemű postai késedelem nem okoz joghátrányt.

Magától értetik azonban, hogy úgy a közvetlen benyujtás (bejelentés), mint a postára feladás csak az esetben számít, ha a panasz elfogadására törvény szerint illetékes közigazgatási hatósághoz vagy birósághoz intéztetett.

A kellő időben, de illetéktelen helyre beadott panasz joghatályylyal nem bir.

15. A panaszirat átvételére, szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalására hivatott közigazgatási közegek. (T. 95. §.)

A törvény 95. §-a értelmében a panaszirat átvételére, valamint a szóbeli panasz jegyzőkönyvbe iktatására, egyáltalán a törvényben az eljárt közigazgatási hatóságra ruházott további teendők ellátására, az idézett szakasz második bekezdésében tett két kivételt leszámítva, a testületi szervezettel biró hatóságok nevében azok elnöke hivatott.

Ezek szerint a testületi hatóságok határozatai vagy intézkedései ellen irányuló irásbeli panasz átvételére, illetőleg szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalására hivatott:

a) közig. bizottságnál (és ennek küldöttségeinél, szakbizottságok, albizottságoknál) a főispán;

b) törvényhatósági bizottságnál az alispán (polgármester);

c) székesfővárosi és törvényhatósági városi tanácsnál a polgármester:

d) állandó biráló választmánynál a főispán;

e) adófelszólamlási bizottságnál a pénzügyigazgató.

Miután azonban úgy a fő- és alispán, mint a pénzügyigazgató a panaszirat átvételét, illetőleg a szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalását egyéb hivatalos elfoglaltsága miatt személyesen nem teljesítheti, és miután a közönség kényelme is e feladatnak az illetők által nem személyesen leendő teljesítését igényli: az irásbeli panaszok átvételével a törvényhatósági, illetőleg pénzügyigazgatósági rendes iktató bizandó meg; a szóbeli panaszok jegyzőkönyvbe foglalását pedig a főispáni, illetőleg az alispáni (polgármesteri) és a pénzügyigazgatósági irodában az illetők nevében, azok felelőssége mellett: a főispáni titkár (vagy a főispáni titkári teendőkkel felruházott közeg), illetőleg a törvényhatóság vagy pénzügyigazgatóság fogalmazói szakának egyik, e czélra külön megbizott tagja teljesíti.

16. Irásbeli és szóbeli panasz átvétele, kezelése.

Az irásbeli panasz úgy az egyes, mint a testületi szervezettel biró hatóságoknál az iktatásra kiszabott rendes hivatalos órák alatt nyujtható be, illetőleg veendő át.

A szóbeli panasz felvételére az illető hatóságok minden köznapnak egy, állandóan meghatározott óráját tűzik ki.

A szóbeli panasz felvételére meghatározott idő a hivatalos helyiségben szembeötlő módon értesítvény alakjában megjelölendő.

Az irásbeli panaszok és a szóbeli panaszokról felvett jegyzőkönyvek egyesített, a többi közigazgatási ügyektől elkülönített iktatókönyvbe iktatandók s a beérkezés vagy felvétel napján az illető hatóság főnökének vagy elnökének, illetőleg helyettesének (T. 95. §.) bemutatandók.

visszaadásából, vagy épen visszautasításából esetleg többé nem orvosolható hátrányok származhatnak.

12. A panaszirat tartalma. (T. 91. §.)

A törvény 91. §-a szerint a panasziratban az ügyre vonatkozó oly ténykörülmény és bizonyíték is felhozható, mely az előzetes közigazgatási eljárásban nem érvényesíttetett, úgy, hogy a vitás kérdés tárgyalása a közigazgatási perben új alapokra fektethető, a bíróság előtt újra kezdhető, ép úgy, mintha közigazgatási úton előzetesen mi sem történt volna, mely intézkedés az esetleg hibás közigazgatási eljárás gyökeres kiigazításával a jogvédelem hatályát minden irányban fokozza.

13. Panaszirat felszerelése. (T. 92. §.

A panasziratnak a bizonyító irattal felszerelésére vonatkozólag a T. 92. §. első bekezdésében foglalt rendelkezés úgy a magán-, mint a hatósági panasznál egyaránt alkalmazást talál.

Az itt említett «másolat» kifejezés alatt csak egyszerű másolat értendő. A másolat hitelesítésére azért nincs feltétlen szükség, mert a bíróság akár az ellenfél kifogására, akár hivatalból, a másolatban csatolt okmányok eredetijét megtekintés vagy összehasonlítás czéljából a bizonyítási eljárás folyamán úgyis bekivánhatja. (112. §. 5. pont.)

14. Panaszbeadási határidő. (T. 93., 94. §.)

A panasz beadásának határidejét általában 15 napra tette a törvény. A 15. napos határidő úgy a magán-, mint a hatósági, úgy a közigazgatási hatóságnál, mint a közigazgatási bíróságnál benyujtandó, úgy a szóbeli, mint az irásbeli panaszra egyaránt vonatkozik.

A közigazgatási bírósághoz utalt ügyek egy részénél, a fenforgó kivételes szempontokra való tekintettel eddig 15 napnál hosszabb volt a közigazgatási felebbvitel benyujtására kiszabott határidő, tehát e tekintetben a közigazgatási bíróság felállításával némi jogmegszorítás áll elő; ámde az abból származható hátrányok az egységes, tehát félremagyarázhatatlanul világos felebbezési határidővel járó előnyökkel szemben elenyésznek. Különben is a panaszirat törvényes határidőben benyujtásának valamely elháríthatlan akadály miatti elmulasztása esetén a törvény 99. §-a értelmében igazolási kérelemnek van helye.

A panasz benyujtásának (bejelentésének) határideje magánpanasz tekintetében a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesítését közvetlenül követő naptól kezdve számít, a szerint, a mint a fél a határozat hozatalánál jelen volt, avagy nem volt. Hatósági panasznál mindig a határozat kihirdetését közvetlenül követő napon nyilik meg a panaszjog, mivel a hatósági panasz tételére jogosultak a panasz tárgyává teendő határozat meghozatalánál rendszerint jelen lévén: a határozat kézbesítésére nem kell várniok.

A határidő, ha utolsó (15-ik) napja vasárnapra, vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik: a legközelebbi *köz*napon jár le; tehát kettős ünnepnap esetén a határidő két nappal is meghosszabbodik.

Posta útján való benyujtás esetében a feladás, nem pedig a tényleges beérkezés időpontja határoz. Vagyis a határidő 15-ik napján (ünnep esetén 16-ik

mellékletei idegen nyelvüek volnának, azok *magyar nyelvü fordítással ellátva* terjesztendők fel.

Különösen nem hiányozhatik a közigazgatási határozatnak vagy határozatoknak hiteles, tisztán és olvasható alakban kiállított másolata, nemkülönben a kézbesítési vevények, postán érkezett panaszoknál a boriték is és az iratjegyzék. Ha valamely lényeges ügyirat bármi okból nem lenne egyidejüleg felterjeszthető, e körülményt a jelentésben fel kell említeni.

Az *iratjegyzék* a következőket foglalja magában:

a) a folyó számokat;

b) az ügyiratok iktatói számát és keltét időrend szerint;

c) a csatolmányok megnevezését;

d) a felterjesztett ügyiratok összes számát.

Az iratjegyzékben felsorolt iratok és csatolmányok az iratjegyzék folyó számával egyenkint föltünőleg megjelölendők és ugyane folyó számok szerint rendezve, az eljárt hatósági fokozatok szerint elkülönítve terjesztendők fel.

A felszerelési szabályok pontos megtartásáért első sorban az illető hatósági kiadó felelős. Maga a jelentést tevő hatóság vagy hatósági közeg is köteles azonban a felterjesztendő iratokat a jelentés aláírása alkalmával megvizsgálni s a netáni hiányok pótlását azonnal foganatosíttatni.

Végül a felterjesztésre kitüzött 8 napi határidő is betartandó, sőt a bíróság által soronkívüli elintézést igénylő ügyek lehetőleg azonnal terjesztendők fel. A késedelem minden esetben igazolandó és indokolandó.

20. A közigazgatási folyamatban eljárt hatóságnak a hatáskör és közérdek védelmére érvényesítendő kifogása, valamint saját köz- és vagyoni ügyeinek védelmére szolgáló intézkedései. (T. 101—102. §.)

A hatósági panaszjoggal egyenlő fontosságú és rendeltetésü a közigazgatási folyamatban eljárt hatóságnak a T. 101. §-ában adott az a jog, illetőleg áruházott az a kötelesség, hogy a mennyiben a nála tett magánpanaszt közigazgatási hatáskörbe tartozónak, vagy pedig állami (kincstári) közérdekbe ütközőnek véli, e panaszszal szemben a birósághoz intézett felterjesztésben hatásköri kifogást emeljen, egyúttal a fenforgó közérdeket megjelölje s erről az illető miniszterhez egyidejüleg jelentést tegyen.

E rendelkezésnek az a czélja, hogy a miniszter figyelme a netán fenforogható birósági hatáskörtúllépésre, vagy az állami (kincstári) közérdeket fenyegető veszélyre idejében felhivassék s így lehetővé váljék, hogy — a mennyiben a miniszter az eljárt hatóság álláspontjára helyezkednék — a közigazgatási hatáskör s az állami (kincstári) közérdek védelmére a birósághoz irásbeli nyilatkozatot intézhessen, vagy a szóbeli tárgyalásra megbizottat küldhessen, tehát a vitás kérdés ez oldalról is teljesen megvilágítva kerülhessen a bíróság elé.

A közigazgatási folyamatban eljárt, de saját köz- és vagyoni ügyeiben nem fenyegetett hatóság további beavatkozása épúgy megszünik a közigazgatási perben, mint a hogy hatósági panasz esetén a panaszt emelő hatóságra további szerep nem vár.

Ha azonban a magánpanasz az eljárt középfokú közigazgatási hatóság köz- és vagyoni ügyeit sértőleg érinti: akkor a T. 102. §-a szerint kell eljárni.

21. A panasz beadásának hatálya. (T. 103. §.)

Általános szabály az, hogy a panasz emelése felfüggeszti a közigazgatási intézkedés vagy határozat végrehajtását, vagyis a panaszszal megtámadott közigazgatási határozat vagy intézkedés rendszerint végre nem hajtható.

Az általános szabály alól két kivételt tesz a törvény.

Egyik az, hogy oly ügyekben, melyekben jelenleg törvény, rendelet vagy szabályrendelet értelmében közigazgatási vagy pénzügyi birósági felebbvitelnek csakis birtokon kívül van helye, azaz a hol a felebbvitel a végrehajtást eddig sem függesztette fel: a közigazgatási vagy pénzügyi bíróság felebbvitel helyébe lépő birósági panasz szintén nem akadályozza meg a megtámadott közigazgatási intézkedés vagy határozat végrehajtását. Tehát e tekintetben a közigazgatási biráskodás életbeléptetése nem változtat a jelenlegi állapoton.

Másik kivétel az, hogy a bepanaszolt közig. intézkedés vagy határozat a birósági eljárásra való tekintet nélkül végrehajtható akkor is, ha ezt az állami közérdek szempontja követeli, vagy ha a végrehajtás elhalasztásából helyrehozhatatlan kár következnék be.

Ily esetekben a végrehajthatóság kérdésében való döntés joga a közigazgatási hatóságra van bízva, melynek gondosan mérlegelnie kell a két eshetőséget, hogy t. i. a fenforgó körülmények között a végrehajtást az állami közérdek szempontja megköveteli-e, vagy hogy a végrehajtás foganatosításából vagy elhalasztásából támadhat-e helyrehozhatatlan kár? Közelebbi útmutatásul megjegyeztetik: hogy a közigazgatási perben szereplő *bármely* felet, tehát úgy magánfelet, mint hatóságot, úgy a panaszlót, mint a panaszlottat fenyegető és helyrehozhatlannak mutatkozó kár esetén a végrehajtás elrendelendő; hogy továbbá — a mint ezt a törvény is kifejezetten hangsúlyozza — a végrehajtást elrendelő határozatot körülményesen indokolni kell, tehát csupán a közérdekre vagy a támadható helyrehozhatlan kárra való általános hivatkozás nem elég, hanem annak mibenlétét konkrét adatokkal és ténykörülményekkel részletezni kell.

A közigazgatási határozatnak vagy intézkedésnek az esetleg beadandó panaszra való tekintet nélkül végrehajthatóságát a határozat meghozatalával vagy az intézkedéssel egyidejűleg is ki lehet mondani. A birósági eljárásra való tekintet nélkül elrendelt végrehajtás ellen intézett panasz (T. 151. §.) a végrehajtás foganatosítását nem akadályozza.

22. A közigazgatási hatóságok szerepe a bizonyítási eljárásban. (T. 112—117. §.)

A bizonyítási eljárásban fontos szerep vár a közigazgatási hatóságokra

A törvény a közigazgatási hatóságok felvilágosító nyilatkozatát és a szakközegek véleményét, a közigazgatási per természetére való tekintettel, a bizonyítás módjai közé sorozza (112. §. 4. pont). Miután tehát a hatóság nyilatkozata vagy a hatósági közeg véleménye a közigazgatási perben döntő lehet: annak szerkesztésénél lelkiismeretes gonddal kell eljárni.

A felek személyes meghallgatását, a tanu és szakértő kihallgatását és a helyszini szemle tartását pedig a bíróság a T. 113. §-a értelmében rendszerint a közigazgatósági hatóság által foganatosíttatja. Így a közigazgatási hatóság, a bíróság megbizásából, birói természetű teendőt teljesít, ennélfogva valóságos birói alaposságot és tárgyilagosságot kell tanusítania és szorosan a birói eljárási szabályokhoz alkalmazkodva kell eljárnia.

A bizonyítási eljárás részleteit a T. 113—115. és 117. §-ai, valamint a közigazgatási bíróság ügyrendje tartalmazzák, melynek idevonatkozó rendelkezései, nemkülönben a közigazgatási bíróság által a felmerülő esetben kiadott törvényszerű utasítások a birói megbizatásban eljáró közigazgatási hatóságokra és közegekre nézve is szigorúan irányadók.

23. A hatóságok képviselete a közigazgatási bíróság előtt. (T. 118. §.)

A hatóságokat, a mennyiben a törvény másként nem intézkedik, a bíróság előtt az erre törvényesen hivatott rendes képviselők képviselik. (T. 118. §.)

Kivételt tesz pedig a törvény:

a) a hatósági panaszszal megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottságokra, továbbá

b) a magánpanaszszal megtámadott és saját köz- és vagyoni ügyeit védő eljárt hatóságra, végül

c) a panaszló fél minőségében szereplő községi képviselőtestületre és előljáróságra nézve.

A két előbbit illetőleg a törvény 88. és 102. §-ai úgy intézkednek, hogy az említett hatóságok külön megbizott által képviseltethetik a birósági eljárásban magukat, a jogoltalom hatályosabb érvényesítésének követelménye lévén, hogy a saját köz- és vagyoni ügyeiket védő (majdnem kizárólag testületi szervezettel biró) hatóságok, nemkülönben a hatósági panaszszal megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottságok saját képviseletükről esetről-esetre legjobb belátásuk szerint, tehát a hatóság álláspontjában nem osztozó testületi tagok mellőzésével is intézkedhessenek.

A községi előljáróságot, a T. 118. §-a értelmében, a községi biró és községi (kör-) jegyző együtt, a községi képviselőtestületet pedig ugyanezek vagy más, a képviselőtestület által megbizott egyén képviselik a bíróság előtt, mert az előljáróság és képviselőtestület élén álló községi biró községeink nagy részében a közigazgatási bíróság előtti eljárásnál közreműködésre képtelen lenne.

A felsorolt kivételeket leszámítva, a hatóságokat mindig a rendes törvényes képviselők képviselik; az állami (kincstári) közérdek, valamint hatósági hatáskör védelmének a bíróság előtt a miniszteri megbizott által képviseletéről pedig a T. 87. és 101. §-a gondoskodik.

A hatósági megbizottat a T. 89. és 102. §-ai szerint a bepanaszolt fél összes jogai és kötelességei megilletik.

A T. 119—121. §-ai a hatóságokra és a hatósági megbizottakra nem vonatkoznak.

A hatósági megbizott igazolásául az illető hatóságnak a bírósághoz intézett felterjesztése vagy a megbizott által bemutatandó hatósági kiküldetési végzés szolgál.

24. Birósági határozatok kézbesítése. (T. 138. §.)

A birósági határozatok kézbesítését a T. 138. §-a értelmében a közigazgatási folyamatban eljárt, vagyis az a közigazgatási hatóság eszközölteti, mely a panaszt a bírósághoz felterjesztette.

Az összes közigazgatási birósági határozatokat (itéletek és végzéseket) a közigazgatási hatóság, az 1875: X. t.-czikkben meghatározott rendes köz-

ségi kézbesítők által a közig. eljárásban érvényes, különösen pedig az alantabb kiemelt szabályok szerint teljesítteti.

A kézbesítendő iratokat boríték alatt kell a kézbesítő kezeihez juttatni.

A községi kézbesítők kötelesek a kézbesítés végett hozzájuk érkezett közigazgatási bírósági iratokat külön (a 2036/75. számú bel- és igazságügyminiszteri körrendeletben megállapított mintának megfelelő) jegyzékbe a megérkezés sorrendje szerint beiktatni. A jegyzék folyó számai az év kezdetétől végeig szakadatlanul folytatandók s az év leteltével lezárt jegyzékek a törvény hatósági irattárba beszolgáltatandók.

A kézbesítések a meghagyás érkeztének sorrendje szerint teljesítendők, a *sürgős*-nek jelzett iratok pedig haladéktalanul kézbesítendők.

Ha a kézbesítendő irat tartalma szerint valakinek a bíróság előtt való megjelenés hagyatik meg: az idézvényt mindig a megidézendő saját kezeihez kell kézbesíteni.

Ha az, kinek a megidézése elrendeltetett, meghalt vagy távol van és a kézbesítő tudomással bír arról, hogy a megjelenésre kitűzött határnapig vissza nem tér: köteles erről a közigazgatási hatóság útján a bíróságot haladéktalanul értesíteni.

A kézbesítő gondoskodni tartozik, hogy az, kinek az irat kézbesíttetett, az átvételt s annak napját a kézbesítési vevény illető két rovatában nevének sajátkezű bejegyzése mellett elismerje. Ha az, kinek az irat kézbesíttetett, írni nem tudna: e körülmény megjegyzése mellett mindkét rovatot a kézbesítő tölti ki. Ugyanaz történik akkor is, ha a fél a kézbesítendő iratot elfogadni vonakodik; az irat nála hagyatik, mely körülmény a kézbesítési vevényen szintén megjegyzendő.

A kézbesítési vevényt a kézbesítő is köteles aláírni.

A kézbesítési vevényt mindjárt a kézbesítés megtörténte után, valamint a kézbesíthetlen ügydarabot is a kézbesítést gátló ok tüzetes körülírása mellett a község pecsétjével ellátott boriték alatt a közigazgatási bírósághoz kell juttatni, mely a kézbesíthetlen ügydarabot, valamint a megtörtént kézbesítést igazoló vevényt haladéktalanul a bírósághoz terjeszti fel.

A nem kézbesített iratok visszaküldésének napját a kézbesítési jegyzékbe szintén be kell vezetni.

A kézbesítő, ha az átvevőt személyesen nem ismeri, annak személyazonosságáról kellő meggyőződést szerezni köteles.

A kézbesítő a kézbesítés teljesítéséért a felektől díjt vagy jutalmat nem követelhet.

25. Újrafelvétel. (T. 139—144. §.)

Újrafelvételi panaszt a törvény 139. §-a szerint kizárólag csak a magánfelek nyujthatnak be.

Az újrafelvételi panasz a T. 140. §-a értelmében egyenesen a közigazgatási bíróságnál lévén benyujtandó, a közigazgatási hatóság az esetleg nála benyujtott újrafelvételi panaszt a törvény idézett szakaszára való hivatkozással feltétlenül visszautasítani köteles.

26. Eljárási költségek. (T. 145., 146. §.)

Adó- és illetékügyekben eljárási költségek nem állapíthatók meg.

A közigazgatási hatóságok az eljárási költségektől rendszerint mentesek; de ezen általános szabály alól kivételt képeznek oly esetek, midőn a bepanaszolt hatóság nyilván törvénytelenül járt el.

Önként értetik azonfelül, hogy a közigazgatási hatóságoknak és közegeknek polgári, magán- és büntetőjogi, valamint fegyelmi úton való felelősségre vonásának joga a közigazgatási bíróság elé utalt ügyekben, tehát a közigazgatási bíróság életbeléptével beálló új helyzetben is a maga teljes épségében fenmarad.

27. Bélyeg- és illetékkötelezettség. (T. 148. §.)

A közigazgatási bíróság előtti eljárás a hatósági közegekre nézve bélyeg- és illetékmentes. Tehát a hatósági közegek bármely minőségben szerepeljenek is a közigazgatási perben, s bármily természetű beadványt intézzenek is a közigazgatási birósági ügyekben a közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz, minden esetben a bélyeg- és illetékmentességet élvezik.

Magánfeleket illetőleg irányadóul szolgál az, hogy a közigazgatási bíróság illetékességi körébe utalt ügyekre vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek, másolatok, kiadványok, ide értve a birói határozatokat is, valamint egyéb iratokra azok a bélyeg- és illetéktörvények és törvényesített szabályok alkalmazandók, melyek a rendes bíróságok előtti eljáráson kívül a közigazgatási eljárásban a közigazgatás különféle ágazataira való tekintettel érvénynyel birnak. Ugyanez az elv alkalmazandó a törvények és törvényesített szabályok szerint fennálló, úgy tárgyi, mint személyes illetékmentesség tekintetében is. Ehhez képest kell a közigazgatási hatóságoknak a panaszirat és mellékleteivel, egyáltalán a magánfelek összes beadványaival szemben a felulbélyegzés, illetőleg leletezés tekintetében eljárni.

28. Birói határozatok végrehajtásáról. (T. 149—151. §.)

A közigazgatási birósági határozatoknak végrehajtása a közigazgatási hatóságok ügykörébe van utalva.

A végrehajtás elrendelése és foganatosítása az illető ügyre nézve érvényben levő szabályok és a belügyminiszter által a T. 150. §-a alapján kibocsátandó külön rendelet szerint történik azzal a különbséggel, hogy a közigazgatási hatóságok itt a bíróság nevében és birói ellenőrzés (151. §.) mellett járván el: a végrehajtás tekintetében fennálló törvényszerű rendelkezések megtartására, egyáltalán a gyors és pontos végrehajtásra kiváló gondot kötelesek fordítani.

A felek a végrehajtás elrendelése tárgyában hozott közigazgatási határozat ellen, nemkülönben a végrehajtás foganatosítása körül felmerült jogsérelmek esetén, a T. 151. §. értelmében 8 nap alatt végrehajtási panaszt intézhetnek a közigazgatási bírósághoz.

A végrehajtási panaszt a közigazgatási folyamatban eljárt, tehát minden esetben a végrehajtást elrendelő közigazgatási hatóságnál kell és pedig irásban benyujtani. A végrehajtási panaszszal szemben a bepanaszolt közigazgatási hatóság semmi esetben nem gyakorolhatja a visszautasítás jogát, hanem azt haladéktalanul és pedig a tárgyiratokkal, iratjegyzék kiséretében, pontosan felszerelve, megfelelő felvilágosító jelentés kiséretében tartozik a közig. bírósághoz felterjeszteni.

29. Átmeneti intézkedések. (T. 152. §.)

A törvény 152. §-ához képest a közigazgatási bíróság előtt csak azon közigazgatási intézkedések és határozatok ellen kereshetni orvoslást, melyek

a törvény hatálybalépte, vagyis 1897. január 1. napja után keletkeztek: míg az előzőleg, vagyis bezárólag 1896 deczember 31-ig tett közigazgatási intézkedéseket és hozott határozatokat a közigazgatási folyamatban erre hivatott hatóságok tárgyalják tovább és döntik el végérvényesen.

Tehát a középfokú közigazgatási hatóságoknak 1897 január 1-től kezdve hozandó első-, másod- vagy harmadfokú határozatai ellenében birósági panasznak van helye, habár a felebbviteli fokozatban eljárt hatóság határozatának vagy intézkedésének alapjául szolgált első- vagy másodfokú alsóbb hatósági határozat vagy intézkedés 1897 január 1-jét megelőzőleg kelt is. Viszont mindazoknak a bármi néven nevezett felebbviteleknek vagy panaszoknak végérvényes elintézésére, melyek 1896 deczember 31-ig keletkezett középfokú hatósági határozatok ellen irányulnak, — a mennyiben törvény vagy rendelet által a további jogorvoslat kizárva nincs, — az illető miniszterek hivatvák.

Vagyis nem a panasz vagy felebbvitel benyujtásának, de azon határozat vagy intézkedés hozatalának időpontja az irányadó, mely ellen a panasz vagy felebbvitel intéztetik.

Így például ha egy, a törvény által a közigazgatási bíróság illetékességi körébe utalt ügyben, az I. fokú (főszolgabirói) határozat 1896 augusztusban, a II. fokú (alispáni) határozat októberben, a III. fokú (közig. bizottsági) határozat deczemberben kelt: az utóbbi ellen 1897 januárban benyujtott felebbezés még az illetékes miniszter elbirálása alá tartozik.

Ha azonban a közig. bizottságnak említett harmadfokú határozata már 1897 januárban hozatott (bár az alapjául szolgáló főszolgabirói és alispáni határozatok még 1896. évi keletűek is), ez ellen már csupán birósági panasznak van helye.

A közigazgatási folyamatban eljárt hatóság ugyan a nála benyujtott beadványt, a szerint, a mint az közigazgatási felebbvitelnek vagy birósági panasznak van nevezve, a beadvány tartalmának érdemleges bírálata nélkül a miniszterhez vagy a bírósághoz juttatni köteles.

Átmenetileg, a törvény életbeléptetésének első évében azonban, midőn a jogkereső felek az új rendszerbe még nem élték bele magukat, az eljárt közigazgatási hatóság a nála benyujtott beadványt, elnevezésére való tekintet nélkül, a benne foglalt kérelem elbirálására törvény szerint világosan illetékes bírósághoz vagy miniszterhez terjeszsze fel, nehogy a kezdetben még tájékozatlan felek csupán ez okból sérelmeik orvoslásától elessenek.

30. Hivatalból felterjesztés. (T. 157. §.)

A T. 157. §. értelmében az állategészségügyről szóló 1888 : VII. t.-cz. 109. §-ának, valamint a közútak és vámokról szóló 1890 : I. t.-cz. 65. §-ának ott érintett rendelkezése hatályát vesztvén: a kiirtott állatok vagy megsemmisített tárgyak után járó kártérítésre, valamint az állami kezelés és fentartás alatt álló utak és műtárgyakra vonatkozó első-, illetőleg másodfokú határozat ezentúl nem lesz hivatalból felsőbb hatósági felülvizsgálat és jóváhagyás végett felterjesztendő, hanem felebbezés hiányában mindjárt az elsőfokú határozat, illetőleg a bírósághoz intézett panasz hiányában a másodfokú közig. határozat jogerős és végérvényes lesz. A bezárólag 1896 decz. 31-ig hozott ilynemű elsőfokú határozat azonban a másodfokú hatósághoz, illetőleg a decz. 31-ig hozott másodfokú határozat az új törvénynek időközben életbeléptére való tekintet nélkül az illetékes miniszterhez hivatalból felterjesztendő.

Ezeket kivánta a miniszterium a közigazgatási hatóságoknak a közig. birósági törvény életbeléptetése alkalmával felvilágosítás és miheztartás végett tudomására hozni.

Es habár a legközelebb megalkotandó birósági ügyrend, valamint az egyes miniszterek által kibocsátandó külön rendeletek ismerete kétségkívül csökkenteni fogja az 1896 : XXVI. t.-cz. végrehajtása körül, különösen az átmeneti időszakban felmerülő nehézségeket, mindazonáltal emez új intézmény gyakorlati értékének legfőbb biztosítéka a törvény végrehajtásánál közreműködni hivatott tényezők összhangzatos buzgalmában rejlik.

A miniszterium e tudatban az összes közig. hatóságoknak a jogállam hivatása iránti helyes érzékére és kötelemérzetére számít.

Kelt Budapesten, 1896 november hó 26-án. *B. Bánffy* s. k.

XXI.

1900 : XXX. TÖRVÉNYCZIKK

KÖZÉRDEKŰ ÖNTÖZŐ CSATORNÁK LÉTESÍTÉSE TÁRGYÁBAN.

(Szentesítést nyert 1900. évi deczember hó 25-én. — Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1900. évi deczember hó 30-án.)

I. FEJEZET.

Az öntöző társulatokról és a közérdekű öntöző csatornákról.

1. §.

A földmívelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy közérdekből, vagy magasabb közgazdasági szempontból külön öntöző társulatok alakulását, ezek nemkülönben egyéb vízi társulatok (vízrendezési, lecsapolási stb.) által tervezett öntözőcsatornák létesítését az általa előzetesen elbírálandó tervek alapján előmozdítsa, az ilyen társulatoknak működését támogassa és azokat a jelen törvényben biztosított kedvezményes jogokban és állami anyagi támogatásban részesíthesse.

2. §.

Az öntöző csatornák vize rendszerint csak öntözési czélra, — ezen czél veszélyeztetése nélkül azonban ipari és más czélokra is használható. Az ipari és más czélú vízkiszolgáltatás feltételeit a 3. és 9. §. szabályozza.

3. §.

A rendes házi szükségletekre, cséplőgépek működésben tartására, ültetvények öntözésére vizet meriteni, — itatásra, mosatásra, usztatásra,

fürdésre és jégtermelésre. úgyszintén egyéb vízhasználatok czéljaira a csatornából vizet kiemelni vagy kivezetni csakis a társulat által e czélra kijelölt helyeken, az általa megállapított és a földmivelésügyi miniszter által helybenhagyott külön szabályzatban előírt feltételek mellett, — oly módon szabad, — hogy ez által a csatorna ne rongáltassék.

Oly esetben, midőn a társulati csatornában az összes vízhasználatok kielégítésére elegendő víz nincs, a rendelkezésre álló vízből első sorban az öntözési igények elégítendők ki.

Ha a társulat a vízhasználatokat saját hatáskörében megtagadná, vagy ha a társulat s a vizet használó egyéb érdekeltek között a vízhiány következtében ellentétek keletkeznének, a felmerült vitás kérdésekben a földmivelésügyi miniszter dönt.

A vízhasználatok gyakorlása czéljából szükséges vízi munkálatok engedélyezésére nézve az 1885. évi XXIII. t.-cz. rendelkezései irányadók.

A vízhasználatokért a társulat közgyülése által elfogadott és a földmivelésügyi miniszter részéről helybenhagyott külön árszabályzatban megállapított díjat szedhet.

4. §.

Azok az érdekeltek, a kik jelen törvény értelmében öntöző társulatot kivánnak alakítani, tartoznak az öntöző csatornahálózatról az összes öntözhető terület feltüntetésével általános műszaki tervezetet, az abban alapul vett öntözött területek kimutatását, költségvetést, a társulat öntözési műveletébe valószinüleg belépő földbirtokokról összeállitott kimutatást és alapszabálytervezetet készíteni és az összes érdekelteket közgyülésre összehívni.

5. §.

Valamely érdekeltség a jelen törvény alapján csak abban az esetben alakulhat öntöző társulattá, ha a tervezett főcsatorna vízmennyiségével öntözhető terület legalább $^1/_3$-ának belepése a társulatba végérvényesen akként van biztosítva, hogy az érdekeltség a társulat kötelékébe bejelentett területek után a társulati évi összes költségeknek legalább felét viseli.

Azok, kik a társulat alakulása alkalmával lépnek be a társulatba, a társulat alapító tagjai.

Az alakulásnál senki sem vonható be a társulat kötelékébe akarata ellenére.

6. §.

A közgyülést a megjelent érdekeltek által e czélra kijelölt elnök vezeti; annak menetéről jegyzőkönyv vezetendő; a közgyülés jegyzőjét az elnök jelöli ki.

Az elnök a terv, költségvetés és költségelosztás ismertetése, valamint a megalakulásra vonatkozó nyilatkozatok után a szavazatokat az öntözésre bejelentett terület holdjának mennyisége szerint számba veszi és a jegyzőkönyvbe is egyénenként felvéteti, kik mennyi területtel vannak a társulat megalakítása mellett és a mennyiben a társulás mellett nyilatkozóknak öntözésére bejelentett területe az előző 5. §-ban megállapított mennyiséget képviseli, a társulatot megalakultnak jelenti ki, az alapszabályokat letárgyaltatja és ennek megtörténte után az elnököt és választmányt megválasztatja.

A közgyülés ezután még a műszaki tervezetet letárgyalja, a munkák kiviteli sorozatát, nemkülönben a végrehajtási határidőket megállapítja s a felvett jegyzőkönyvet az alapszabályokkal, a tervezettel s egyéb csatolmányaival együtt az illetékes törvényhatóság alispánja útján a földmivelésügyi miniszterhez a társulat megalakulásának és az alapszabályoknak jóváhagyása és a jelen törvény szerinti kedvezmények biztosítása végett felterjeszti.

A közgyülésről felvett jegyzőkönyvet az elnökön kívül legalább két, a gyülésen jelen lévő választmányi tagnak kell aláirni.

A társulat működését csak megalakulásának és alapszabályainak jóváhagyása után kezdheti meg.

7. §.

Az illetékes törvényhatóság alispánja köteles a társulatnak a 6. §. szerint hozzá beérkezett beadványát csatolmányaival és saját véleményes jelentésével együtt 8 nap alatt a földmivelésügyi miniszterhez felterjeszteni.

8. §.

Ha az alakulandó társulat működése több törvényhatóság területére terjed ki, az érdekeltek felterjesztése alapján a földmivelésügyi miniszter jelöli ki azon alispánt, kihez az előző szakaszban említett, nemkülönben a jelen törvény szerinti eljárásokban a társulatot illető beadványok bemutatandók lesznek; erről a többi érdekelt törvényhatóság alispánja is értesitendő.

9. §.

A társulat tagjai mindazok, a kik a vizet a társulat kötelékébe tartozó területeik öntözésére használják, míg azok, a kik azt egyéb czélokra használják, nem tagjai a társulatnak és ezeknek a társulattal szemben való viszonyát nem az alapszabályok, hanem a 3. §-ban említett szabályzat, esetleg kötendő szerződés, egyezség és a hatósági engedély szabályozza.

A ki oly területet szerez meg, a mely valamely a jelen törvény alapján működő társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

10. §.

Minden társulati tag követelheti, hogy a társulat az öntöző vizet birtokának vagy öntözhető területének széléig vezesse és a csurgalékot birtoka szélétől ismét elvezesse.

11. §.

Minden társulati tag az öntöző csatornából részére kivezetett víz felett csak öntözött birtokrészleteinek határán belül rendelkezik és azt a 3. §-ban előírt külön engedély megszerzése nélkül csakis öntözésre használhatja.

12. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó öntöző társulatnak működésére, társulati kölcsön felvételére és a kölcsön törlesztési járulékainak, — nemkülönben a kivetett társulati évi költségjárulékoknak beszedésére, működésének ellenőrzésére, művei fentartására, feloszlására stb. vonatkozólag az 1885: XXIII. t.-czikknek a 75., 83., 84., 85., 86., 87., 88., 89., 90., 92., 93., 94., 95., 98., 99., 100., 101., 102., 117., 122., 123., 124., 125., 128., 133., 134. és 136. §§-ai megfelelően alkalmazandók.

13. §.

A társulat vízműveinek s a társulat czéljaira szükséges víznek engedélyezése az 1885: XXIII. törvénynek VI. fejezetében körülírt eljárás alapján történik. Ha a vízmunkálatok az engedélyokiratban megjelölt idő alatt el nem készülnek, a határidő a földmívelésügyi miniszter által újabb engedélyezési eljárás nélkül meghosszabbítható. Nemkülönben ha az ön-

töző társulat a részére engedélyezett vízmennyiséget működése első idejében egész mérvében fel nem használná, azért a fel nem használt vízmennyiségre való jogosultságát el nem veszti és új tagok belépése folytán az öntözendő területek szaporodása vagy a gazdasági viszonyok változása esetére a társulat az engedélyokiratban kitüntetett, de eddig ki nem használt vizet is minden további vagy újabb eljárás nélkül szabadon felhasználhatja.

14. §.

Oly esetben, ha valamely községben egy összefüggő terület tulajdonosainak többsége egy már megalakult öntöző társulatba belépni óhajt, az illető összefüggő terület kétharmad többsége a kisebbség ellenében az egész összefüggő területnek a társulatba való belépését elhatározhatja, feltéve, hogy:

a) az illető összefüggő terület legalább 100 kat. holdat tesz ki;

b) a bevonandó területek addig állandó rétet vagy legelőt képeztek;

c) a kisebbség területének bevonása nélkül a többség területén az öntözési munkálat czélirányosan nem eszközölhető.

A kisebbség területének bevonása felszólamlás esetén csakis a földmívelésügyi miniszter jóváhagyása után válik jogerőssé.

A társulat keretébe a jelen §. alapján akarata ellenére bevont érdekelt követelheti, hogy öntözendő területének berendezését az ő terhére az öntöző társulat teljesítse. A berendezési költségeknek megfelelő részletekben való kivetése és behajtása a rendes járulékokkal együtt történik.

Azt, hogy a berendezési költségek milyen részletekben vettessenek ki és hajtassanak be, a mennyiben a társulat és az érdekelt megegyezni nem tudna, a földmívelésügyi miniszter állapítja meg.

15. §.

Ha valamely a megelőző szakasz alapján akarata ellenére bevont érdekelt kimutatja, hogy a munkálatoknak hatóságilag megállapított befejezése után, legkevesebb öt év alatt a kitűzött czél saját területére el nem éretett, jogosítva van, teljesített járulékainak visszafizetését és a birtokán netán feleslegessé vált munkálatok eltávolítását követelni.

A társulat közgyűlésének hasonlólag jogában áll, egyes érdekelteket kirekeszteni hatósági engedély és megfelelő kártalanítás mellett, ha a kirekesztendő területeknek vízzel való további ellátása oly nagy vízveszteséggel és ezen körülmény megszüntetése oly nagy áldozatokkal járna,

hogy ezzel a társulat a kirekesztendő terület után fizetett évi járulék mellett meg nem terhelhető, a kirekesztendő területek tulajdonosai pedig az e czélból szükséges munkálatoknak kivitelét vagy az arányban álló holdankénti magasabb járulékot magokra nem vállalják.

Egyes érdekelt kirekesztése iránt hozott közgyűlési határozat azonban csakis a földmívelésügyi miniszter hozzájárulásával emelkedik jogerőre.

Az erre vonatkozó eljárást a földmívelésügyi miniszter rendeleti úton fogja szabályozni. Egyébként a közigazgatási hatóság határozatában meg nem nyugvó fél birtokon kívül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.

16. §.

A társulat köteles igazgatásának biztosítása, a csatornáknak és műtárgyaknak felügyelete és kezelése érdekében a szükséges tisztviselő-személyzetet és kellő számú csatornaőröket alkalmazni.

A tisztviselő- és szolgaszemélyzet, valamint a csatornaőrök létszámának és díjazásának, úgyszintén azok hatáskörének megállapításához közgyűlési határozaton felül a földmívelésügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

A csatornaőrök ugyanoly jogokkal és bizonyítási képességgel ruháztatnak fel, mint a mezőőrök és az azok részére megállapított esküminta szerint esketendők fel.

Társulati mérnöknek csak az választható, a ki mérnöki oklevelén kívül az 1883 : I. t.-cz. 10. §-a értelmében az állami kulturmérnöktől megkivánt gazdasági vizsga letételét is igazolja.

Öntözéssel is foglalkozó egyéb vízitársulatok műszaki tisztviselőire nézve az 1884 : XIV. t.-cz. 10. §-a, illetőleg az 1885 : XXIII. t.-cz. 97. §-a továbbra is érvényben marad.

17. §.

Minden a jelen törvény alapján működő társulat köteles a vízkiosztás módját, nemkülönben a vízhiány tűrésének megállapítására vonatkozó eljárást szabályzatban rendezni és a földmívelésügyi miniszternek jóváhagyás végett bemutatni.

Ugyancsak ezen szabályzatban határozza meg a társulat azt is, hogy a víz mily egység alapul vétele mellett, mily összegű díjért engedtetik át a társulati tagoknak.

A társulat hibáján kívül előállott vízhiányból származó károsodásokért a tagok a társulat ellenében kártérítési igényt nem tarthatnak.

18. §.

A társulat tartozik tartalékalapot képezni, melynek összege a befektetés 10%-ában állapíttatik meg. A tartalékalap fokozatos képzésére és esetleges kiegészítésére a társulati tagokra külön kivetés eszközlendő; e kivetés évi összege a társulat évi költségjárulék összegének 5%-át meg nem haladhatja; a 3. §-ban felsorolt és az ipari czélokra szolgáló vízhasználatok után befolyt jövedelem fele része, az állami hozzájárulás megszünte után pedig annak egész összege, úgyszinte a tartalékalap kamatai hasonlóan a tartalékalap növelésére, illetőleg kiegészítésére fordítandók addig, míg az alap a megállapított magasságot eléri.

A tartalékalap a társulat pénzeitől külön és akként kezelendő, hogy mindig rendelkezésre álljon.

19. §.

Jelen törvény hatálya alá tartozó társulat köteles összes építkezéseinek tervét műszaki elbirálás és az állami hozzájárulás előzetes biztosítása végett a földmívelésügyi miniszternek bemutatni.

20. §.

Társulati öntöző munkálatok befejezése után azok állami felülvizsgálatát a földmívelésügyi miniszter foganatosíttatja, a társulat köteles a felülvizsgálatnál talált hiányokat pótolni, mulasztás esetén a hiányt a miniszter a társulat terhére pótoltatja.

21. §.

Jelen törvény alapján működő társulatoknál a földmívelésügyi miniszter jogosítva van, a társulati öntöző műveknek jókarban tartására és felügyeletére szükséges összegnek a költségelőirányzatba való felvételét és a társulati tagokra eső összegnek azokra való kivetését hivatalból elrendelni.

A társulatnak joga van ezen rendelet ellen annak vételétől számított 15 nap alatt ugyanazon minister előtt felszólalni, ha azonban a miniszter ezen felszólalás daczára is ragaszkodnék rendeletéhez, a társulat azt nyomban végrehajtani köteles.

A társulati választmány tagjai kötelesek a megállapított költség-

vetésbe felvett összeget a társulati tagokra kivetni és annak behajtásáról gondoskodni.

22. §.

Ha a jelen törvény alapján működő és az abban biztosított kedvezményeket élvező társulat kötelezettségeinek eleget nem tenne, vagy a miniszter által helyszíni vizsgálat alapján szükségesnek jelzett munkákat a miniszter rendeletére a kellő időben meg nem indítaná, vagy a kellő gyorsasággal végre nem hajtaná, a földmívelésügyi miniszter ezen kötelezettség teljesítésére, valamint a szükségesnek jelzett munkák végrehajtására záros határidőt tűz ki.

Ha a társulat kötelezettségének a kitűzött záros határidő alatt sem tenne eleget, a miniszter a munkák végrehajtásáról és fentartásáról a társulat terhére gondoskodik és az ekként végrehajtandó munkákra szükséges összegeknek a társulati érdekeltséget terhelő részét a végrehajtás megindításakor azonnal a társulat kötelékébe tartozó holdak arányában kivetheti.

A miniszter által ily czélból kivetett összegek a társulati járulékok módjára hajtatnak be.

A beszedett járulékok a hozzájárulás arányában utólag helyesbitendők és kiegyenlítendők.

23. §.

Az alapító tagok a megalakuláskor az öntöző társulat kötelékébe az 5. §. szerint bejelentett területeik után a társulati évi költségeknek legalább felét viselik. A megalakulás után belépő tagok az alapító tagokkal egyenlő elbánásban részesülnek és belépésüktől kezdve évenkint ugyanannyival járulnak hozzá a társulati közös költségekhez, a mennyit az alapítók viseltek a megfelelő években.

A holdankinti járulék sem az alapító, sem a később belépő tagok területe után a felvett kölcsön teljes törlesztéséig az alakuláskor elvállalt holdankinti maximum fele alá nem szállhat.

A holdankinti évi járuléknak azonban a fokozatos csökkenés során is mindenesetre akkorának kell lennie, hogy abból a kölcsön évjáradékát fedezni lehessen.

A társulati terület után befizetett járulékból esetleg eredő többlet felett a közgyűlés a földmívelésügyi miniszter hozzájárulásával határoz.

24. §.

Az előbbi szakasz szerint a társulati területek után befolyt járulékból, nemkülönben a társulat egyéb jövedelmeiből nem fedezhető évi költségeket az állam viseli.

A bejelentett, illetőleg bevont új területek után fizetett járulék összege az állami hozzájárulás csökkentésére fordítandó.

Ha az állami hozzájárulás az eredetinek felére szállott alá, az ujonnan belépő területek után fizetett évi összeg felerészben az állam, felerészben a társulati tagok járulékainak leszállítására fordíttatik.

25. §.

Egyéb vízi társulatoknál az öntözésnek a társulati feladatok közé való felvételét a közgyűlés határozza el akkor, ha a tervben alapul vett vízmennyiséggel öntözhető terület legkevesebb egyharmada az öntözésből származó évi költségeknek legalább felét elvállalja.

Ez esetben az öntözési művek kiépítését a társulat intézi, a fedezetről ugyancsak a társulat gondoskodik s általában a társulat teljesíti mindazt, a mi az öntöző érdekeltségnek külön öntöző társulattá szervezése esetén az öntöző társulat feladatát képezné.

Az öntözési járulékokat a társulattal szemben elsősorban aránylagosan azok viselik, a kiknek ingatlanai az öntözési műveletbe tartoznak. E járulékok ugyanoly módon hajthatók be, mint a társulat egyéb járulékai.

A mennyiben a társulatnak költségjárulékai dologi terhet képeznek, a társulat által öntözési czélra felvett kölcsön járadékai is eképen terhelik az öntözött területet.

Egyébként az 1889: XXX. t.-cz. alapján felvett kölcsönökre az idézett törvény és a jelen törvény II. fejezetének határozmányai irányadók.

Az öntözésre kötelezőleg bejelentett területek után befolyt évi járulékból, nemkülönben az öntöző érdekeltséget megillető egyéb jövedelemből nem fedezhető évi költséget a 24. §-ban megállapított módon az állam viseli.

A mennyiben a társulatnak meglevő művei és munkálatai is felhasználtatnának az öntözés czéljaira, az öntözés terhére csakis azok átalakításának, illetőleg kiegészítésének és fentartásának többköltségei számíthatók fel.

Az öntözés érdekében alkalmazott külön személyzet díjait, eltérő egyezség hiányában az öntöző érdekeltség viseli.

Egyéb kezelési költséggel az öntöző érdekeltség nem terhelhető.

A közgyűlési határozat jelen törvény 4. §-ában körülírt általános műszaki terv, költségvetés és az öntöző érdekeltség kötelékébe bejelentett területekről összeállított kimutatással a közgyűlési határozat jóváhagyása és a jelen törvény szerinti kedvezmények biztosítása végett a földmívelésügyi miniszterhez bemutatandó.

Egyebekben pedig a jelen törvénynek az öntöző társulatokra vonatkozó rendelkezései megfelelő alkalmazással az ezen szervezettel biró érdekeltség viszonyaira is irányadók.

26. §.

Ha egyéb vízi társulatok alapszabályszerüleg vállalkoznak az előző szakaszban említett öntöző érdekeltség külön szervezése nélkül kizárólag öntözési érdekből csatornázási munkálatokat létesíteni, az állam az öntöző csatorna-létesítés költségeihez az építési tőke egy részének megfelelő és legfeljebb 50 évre terjedő évi járadékban járulhat hozzá.

A járadék nagyságát a földmívelésügyi miniszter állapítja meg.

A társulat az öntözés czéljaira tett befektetés költségének az öntözött terület tulajdonosaitól való haszonaránylagos megtérítését igényelheti, a befektetési költségből azonban az állami hozzájárulás összege levonandó s csak a fenmaradó költség megtérítése követelhető.

27. §.

A földmivelésügyi miniszter az államkincstár érdekeinek megóvása szempontjából a jelen törvény alapján működő társulat mellé állandó biztost rendelhet ki, a kinek jogában áll a közgyűléseken és választmányi üléseken, nemkülönben a közgyűlés és választmány által netán kiküldött külön bizottságok ülésein részt venni és az államkincstár érdekeivel ellenkező határozatokat megfelebbezni, sőt a miniszter elhatározásáig fel is függeszteni.

Az állam ezen külön képviseltetése az állami hozzájárulással egy időben szűnik meg.

Ezen külön képviseltetés költsége az államot terheli.

28. §.

Az állam által a 24—26. törvényszakaszok alapján elvállalandó hozzájárulás 1900. és 1901. évben 100,000 koronán, 1902. évtől pedig

évi 300,000 koronán túl nem terjedhet. Az ezen czímen 1900. és 1901. évben felmerülő szükséglet a földmívelésügyi tárcza átmeneti kiadásainak illető fejezete alatt felvett illetve felveendő hitelből fedezendő, a további évek szükséglete 100,000 koronáig a fenti fejezet, a 200,000 korona többlet pedig a vízi beruházások alatt előirányzandó hitel terhére lesz elszámolandó.

A vízi beruházási hitelnek részben öntözési czélokra történt igénybevételéből kifolyólag azonban a vízi beruházási hitelnek az 1895 : XLVIII., illetőleg az 1898 : XX. t.-czikkel megállapított kerete és évi részletei nem emelhetők.

Ezen hitelből az állami hozzájárulás legfeljebb 50 év tartamára engedélyezhető.

II. FEJEZET.

Az öntöző társulatok kölcsönéről.

29. §.

A jelen törvény alapján működő öntöző társulatnak (6. és 25. §§.) az 1889 : XXX. törvényczikk szerint felveendő kölcsönei esetében, a munkálati terv és költségvetés készítésére, valamint a munkálat végrehajtásának és karbantartásának ellenőrzésére nézve az 1889 : XXX. törvényczikk 33. és 37. §-ainak rendelkezései helyett a jelen törvény megfelelő rendelkezései nyernek alkalmazást.

A hitelképesség határát az idézett törvényczikk 34. §-a szabja meg.

Az ugyanazon törvényczikk 36. §-ának első bekezdése által megszabott telekkönyvi kitüntetésben azt a körülményt kell feljegyezni, hogy az illető jószágtestet öntözési kölcsön terheli.

A) *Közigazgatási eljárás.*

30. §.

A 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés végett az öntöző társulat, a megterhelendő jószágtestek közigazgatási megállapítását az illetékes alispánnál tartozik kérni.

A kérvényhez csatolandók :

a) eredetiben vagy hiteles másolatban a társulat alakuló közgyülésének jegyzőkönyve;

b) hiteles másolatban a földmívelésügyi miniszter által jóváhagyott társulati alapszabály;

c) eredetiben vagy hiteles másolatban a földmívelésügyi miniszternek a társulat megalakulását jóváhagyó rendelete;

d) eredetiben vagy hiteles másolatban a kölcsön felvételére vonatkozó és a kormány jóváhagyási záradékával ellátott közgyülési határozat;

e) eredetiben vagy hiteles másolatokban a kölcsönadó hitelintézetnek az a határozata, melylyel a kölcsönt engedélyezte;

f) végül a megterhelendő jószágtesteknek térképe és összeirása két példányban, községi telekkönyvenként külön-külön összeállítva.

31. §.

I. A 30. §. *f)* alatt említett térképen feltüntetendő;

a) minden egyes jószágtest, a mely, ha csak részben is, az öntözési műveletbe beleesik;

b) azon dülő telekkönyvi és közhasználati neve, a melyben a jószágtest, ha csak részben is fekszik;

c) az *a)* alatti jószágtestekhez tartozó birtokrészletek telekkönyvi helyrajzi számai; a telekkönyvi tulajdonosoknak neve és az illető telekjegyzőkönyv száma.

II. Az összeirás a térképpel összhangzásban legyen s a következő rovatokat foglalja magában:

a) a jószágtest sorszáma, mely egyen kezdődik;

b) a telekkönyvi tulajdonos neve; úgyszintén foglalkozása vagy állása és lakása, a mennyiben ez utóbbi adatokat a társulat megtudhatja;

c) a telekjegyzőkönyv száma;

d) azon jószágtest telekkönyvi megjelölése, a mely, ha csak részben is, az öntözési műveletbe beleesik;

e) a jószágtestet alkotó birtokrészleteknek telekkönyvi helyrajzi száma;

f) azon dülőnek telekkönyvi és közhasználati neve, melyben a jószágtest, ha csak részben is fekszik;

g) a telekkönyvi birtokrészleteknek a telekkönyvben kitett területe;

h) a jószágtestből az öntözésre bejelentett terület kat. holdakban;

i) az *e)* alatt érintett telekkönyvi birtokrészletekkel, vagy legalább

ezeknek területileg összefüggő mindegyik csoportjával azonos kataszteri birtokrészletek kataszteri helyrajzi számai;

j) észrevételek.

Ezenfelül az összeirásban még egy rovat nyitandó, melyben a pénzügyigazgatóság utólag az *i)* alatt felsorolt kataszteri birtokrészleteknek kataszteri tiszta jövedelmét iktatja be. (35. §.)

32. §.

Az alispán a beérkezett kérvényt a térkép és összeirás adatainak felülvizsgálása, az esetleg hibásan felvett adatoknak kiigazítása iránti javaslatának és általában fenforgó észrevételeinek megtétele végett a hatósági szakértőnek (1885 : XXIII. t.-cz. 162. §.) kiadja.

A hatósági szakértő köteles az előző bekezdésben érintett munkálat helyességére nézve, — szükség esetén a telekkönyvek s a kataszteri munkálatok megtekintése s a netán szükséges egyéb vizsgálat alapján is — részletes felvilágosítást adni és a mennyiben a munkálatot hibásnak találja, e részben a kiigazítás iránt kellően megokolt és kimerítő javaslatot tenni.

A szakértői nyilatkozat beérkezte után az alispán ezt, valamint a kérvényt mellékleteivel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére kiteszi. A kitett iratokat a jelzett 30 napon belül mindenki megtekintheti s azokról másolatot vagy jegyzeteket készíthet magának.

Az alispán egyszersmind hirdetményt bocsát ki, melyben a felveendő kölcsönt ismerteti, a térkép és összeirás s az egyenkint felsorolt egyéb iratok kitételének helyét s a közszemle határidejének első s utolsó napját megjelöli és az összes érdekelteket felhívja, hogy a mennyiben a térkép s összeirás ellen kifogásuk van, — ebbeli felszólalásukat a közszemle határideje alatt nála irásban annál inkább terjesszék elő, mert különben az öntözési kölcsönnel megterhelendő jószágtestek közigazgatási megállapítása meghallgatásuk nélkül fog végbemenni.

Ha a hatósági szakértő a térképet s összeirást hibásnak találta és a kiigazítás iránt javaslatot tett, ezen körülmény a hirdetményben külön felemlítendő.

Az alispán a hirdetményt a társulatnak, az összeirásban megjelölt telekkönyvi tulajdonosoknak s az illető községi előljáróságoknak kézbesítteti s a hivatalos lapban és a törvényhatóság hivatalos közlönyében közzététeti. A kézbesítés és hirlapi közzététel a közszemle határidejének kezdete előtt történjék.

33. §.

A közszemle határidejének leteltével az alispán a térképet s összeirást megállapítja.

Ha a társulati munkálat ellen a hatósági szakértő észrevételeket vagy valamelyik érdekelt fél a közszemle határideje alatt felszólalást adott be, az alispán a munkálat megállapítása előtt az ügyállást az illető feleknek meghallgatásával s a netalán szükséges egyéb nyomozat foganatosításával tisztázza s ebbeli eljárásához a hatósági szakértőt, a társulatot s az illető községi előljáróságot is mindenkor legalább 15 nappal a kitűzött határnap előtt meghívni tartozik.

A térkép s összeirás emez alispáni megállapítása közigazgatási úton (48. §.) meg nem támadható s a megállapítás ez értelemben jogérvényes.

34. §.

Ha a jogérvényes megállapítás értelmében a társulati munkálat kiigazítást igényel, ezt az alispán a hatósági szakértő közbenjöttével végzi.

35. §.

A jogérvényes megállapítás s netán szükséges kiigazítás után az alispán a térkép s összeirás szabályszerüen kiállított mindenik példányára záradékot vezet rá, melyben a kölcsönvevő társulat s a kölcsönadó hitelintézet megnevezése mellett tanúsítja, hogy az illető térképet s összeirást, a jelen törvény értelmében jogérvényesen megállapította.

Az alispán az ekképen hitelesített térkép és összeirás egyik példányát községi telekkönyvenként külön-külön szerkesztett megkeresés mellett az illetékes telekkönyvi hatósághoz átteszi a végből, hogy az a telekkönyvben a megfelelő jószágtesteknél a szabályszerű (29. §.) kitüntetést eszközölje. A másik példányt pedig az illetékes pénzügyigazgatósághoz küldi át, mely az egyes kataszteri birtokrészletek kataszteri tiszta jövedelmet az összeirásnak e czélra szolgáló rovatába bejegyzi (31. §.) Az alispán a térkép s összeirás jogérvényes megállapításáról, valamint a telekkönyvi hatósághoz s a pénzügyigazgatósághoz történt áttételéről a netáni felszólalókat, az illető községi előljáróságokat és a társulatot értesiti.

A pénzügyigazgatóság, miután az összeirás illető rovatába a kat. tiszta jövedelmet bejegyezte s ennek megtörténtét az összeiráson tanúsitotta, ezt a hozzá áttett térképpel együtt, a társulatnak kézbesítteti.

36. §.

Ha az öntözési mű kiterjesztésénél, vagy bármely más oknál fogva a 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés utóbb oly jószágtestekre nézve válik szükségessé, melyeknél az a jogérvényes első térkép s összeirás alapján meg nem történt, az ebbeli közigazgatási eljárásra nézve a 30—35. §§-ok megfelelő alkalmazást nyernek.

B) *Birói eljárás.*

37. §.

A telekkönyvi hatóság az alispántól vett megkeresés (35—36. §§.) elintézésénél egyrészt a megkeresést, az ehhez mellékelt hiteles összeirásnak alakját s *c—e)* rovatainak tartalmát, másrészt az illető községi telekkönyv megfelelő adatait veszi alapul. Ehhez képest a telekkönyvi hatóság a megkeresést csak annyiban teljesítheti, a mennyiben a községi telekkönyvnek megfelelő számú (összeirás *c)* rovata) telekjegyzőkönyvében a megfelelő jószágtesti jelző (összeirás *d)* rovata) alatt mindazok a birtokrészletek foglaltatnak, melyek az összeirás *e)* rovata szerint e jószágtesthez tartoznak; az összeirásban felsorolt ama jószágtestekre nézve, melyeknél e feltételek fenn nem forognak, a megkeresést az okok előadása mellett elutasítja.

38. §.

A telekkönyvi hatóság ama határozatában, melylyel a 37. §-ban érintett megkeresést elintézi, úgy azokat a jószágtesteket, melyekre nézve a megkeresésnek helyt ad, mint azokat a jószágtesteket is, melyekre nézve a megkeresést elutasítja, az összeirásban kitett telekjegyzőkönyvi szám és jószágtesti jelző szerint jelöli meg. Ha az a jószágtest, melyre nézve a megkeresésnek hely adatik, a telekkönyv szerint más birtokrészleteket is tartalmaz, mint a melyek az összeirás szerint hozzá tartoznak: a határozat a birtokrészleteket is a telekkönyv szerint sorolja fel.

A mennyiben a megkeresés elutasításának okát az a körülmény képezi, hogy a jószágtest alkatrészeinek felsorolásában az összeirás és telekkönyv között a szükséges összhang hiányzik: a határozatban az eltérő két felsorolást teljesen elő kell adni.

39. §.

A telekkönyvi hatóság az elrendelt telekkönyvi kitüntetést az illető telekjegyzőkönyvnek birtoklapján foganatosíttatja s e részben a szükséges utasítást a telekkönyvi hivatal számára már a határozatban megadja.

A mennyiben a határozat elutasító, az elutasítás telekkönyvi feljegyzésének helye nincsen.

40. §.

A telekkönyvi hatóság határozatát a netán szükséges telekkönyvi bejegyzések foganatosítása után a társulatnak s a kölcsönadó hitelintézetnek kézbesítteti.

Az egyes telekkönyvi tulajdonosok számára a határozatnak csupán az ő jószágtestükre vonatkozó kivonatát és ezt is csak annyiban kell kézbesíteni, a mennyiben az a 37. §-ban érintett megkeresésnek helyt ad.

Ha a telekkönyvi tulajdonos meghalt, vagy lakása a telekkönyvi hatóság előtt ismeretlen, a határozatot a telekkönyvi tulajdonos részére kirendelendő ügygondnoknak kezéhez kell kézbesíteni.

Ha a kézbesítés ügygondnoknak kezéhez történik, hirdetményi eljárásnak nincsen helye.

Egyébként a kézbesítés módjára nézve az általános telekkönyvi szabályok nyernek alkalmazást.

41. §.

Ha a telekkönyvi hatóság határozatával telekkönyvi bejegyzéseket rendelt el, a bejegyzések teljesítéséről, úgy az összeirásra, mint a társulatnak és a kölcsönadó hitelintézetnek kézbesítendő határozatra bizonyítvány vezetendő; ebben ama telekjegyzőkönyvek felsorolása mellett, melyekben a bejegyzés megtörtént, a bejegyzések megtörténte csak általánosan bizonyíttatik.

Ha az összeirás egyazon telekjegyzőkönyvből több jószágtestet sorol fel s a telekkönyvi bejegyzés nem minden felsorolt jószágtestnél történt meg, a bizonyítványban azokat a jószágtesteket is tüzetesen meg kell jelölni, melyeknél a bejegyzés megtörtént.

42. §.

Ha a hitelintézet az elrendelt telekkönyvi bejegyzések alapján a társulatnak kölcsönt ad, az elrendelt bejegyzések telekkönyvi foganatosításáról, kiküldött közege útján, a társulat költségén szerezhet magának meggyőződést.

43. §.

A kinek a telekkönyvi hatóság határozata kézbesítendő, az felebbvitellel élhet ellene.

Az elsőbirósági határozatot megváltoztató másodbirósági határozattal elrendelt telekkönyvi bejegyzés, a másodbirósági határozat jogerőre emelkedése előtt nem foganatosítható. A jogerőre emelkedést a telekkönyvi hatóság hivatalból nyilvántartja.

A felsőbirósági határozat a társulatnak s a másik érdekelt félnek, valamint a kölcsönadó hitelintézetnek szabályszerüen kézbesítendő.

Ha a jogerős felsőbirósági határozat folytán a telekkönyvbe bejegyzések történnek, az ebbeli változás a társulattal, a másik érdekelt féllel és a kölcsönadó hitelintézettel, a telekkönyvi hivatal által kiállított s lehetőleg a birói határozat illető kiadmányára vezetett bejegyzési bizonyítvány útján közlendő. Egyúttal az összeirásra vezetett bejegyzési bizonyítvány egy, az összeirásra folytatólag rávezetendő záradékban megfelelő helyesbitést, illetőleg kiegészítést nyer.

A felebbvitel tekintetében egyébiránt az általános telekkönyvi szabályok irányadók.

44. §.

A 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés a kölcsön biztosítékául szolgáló összes jószágtesteknél a kölcsönadó hitelintézet szabályszerű nyugtatványa vagy törlési nyilatkozata alapján bármely érdekelt fél kérelmére töröltetik.

Ha a kölcsön fenmaradása mellett, a törlés nem valamennyi jószágtestre nézve kivántatik, ahhoz az öntöző társulatnak szabályszerű alakban nyilvánított s a földmívelésügyi miniszter által helybenhagyott hozzájárulása is szükséges.

45. §.

Ha telekkönyvi tulajdonos a kölcsön után a jószágtestére eső évjáradékkal hátralékban nincsen, akkor kivánhatja, hogy a még fennálló kölcsönkövetelésből, az ő jószágtestére eső s a hitelintézet által kimutatandó tőkeösszeget, az egész kölcsön törlesztése előtt is visszafizethesse s hogy e visszafizetésről a kölcsönadó hitelintézet neki megfelelő nyilatkozatot állítson ki, a melynek alapján a visszafizetést az illető telekjegyzőkönyvben feljegyeztethesse.

Ha a hitelintézet a visszafizetést elfogadni s a megfelelő nyilatkozatot kiadni vonakodik, a telekkönyvi tulajdonos ebbeli jogát a jószágtestére

eső tőkekövetelési összeg bírói letétbe helyezése mellett bírói úton is érvényesítheti.

Eme tőkekövetelési összeg a kölcsönadó hitelintézet által az 1889: XXX. t.-cz. alapján kibocsátott és névértékben számítandó zálogleveleken teendő le.

46. §.

A 37—45. §§-okban körülírt bírói eljárásnak egyéb részleteit az igazságügyminiszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg kiadott rendeletben szabályozza s a kiadott rendeletét ugyanez úton módosíthatja s kiegészítheti.

47. §.

Az öntöző társulat tagja a jószágtestére a 29. §. szerint vezetett telekkönyvi kitüntetés törlésének megengedését követelheti a társulattól s a kölcsönadó hitelintézettől, ha az említett s a biztosítéki kötelékből kibocsátandó jószágtest helyett biztosítékul e jószágtest kataszteri tiszta jövedelmének hatszorosát a kölcsönadó hitelintézet által az 1889 : XXX. t.-cz. alapján kibocsátott és névértékben számítandó zálogleveleken a hitelintézetnél leteszi. Ha a hitelintézet e letétet elfogadni vonakodik, az bírói letétként helyezhető őrizetbe.

48. §.

Ha a 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés oly jószágtestre nézve történt, melynek egy része sem esik az öntözési műveletbe; az ezen telekkönyvi kitüntetés által jogaiban sértett fél a törvény rendes útján követelheti a sérelmes telekkönyvi kitüntetésnek kitörlését, ugyancsak követelheti a telekkönyvi kitüntetés törlését az is, ki a 15. §. alapján a társulat kötelékéből kibocsáttatik, illetve kirekesztetik.

49. §.

Ha a kölcsön telekkönyvi kitüntetése a 48. §. alapján valamely jószágtestnél töröltetik s ha ennek folytán a biztosítékul szolgáló jószágtestek kataszteri tiszta jövedelmének hatszorosa a kölcsönből még fennálló tőkekövetelésnek és netáni hátralékos járulékainak magasságát el nem éri: a kölcsönadó hitelintézet a társulattól követelheti, hogy a hiányt nála készpénzben vagy a hitelintézet által az 1889 : XXX. t.-cz. alapján kibocsátott s névértékben számítandó zálogleveleken letegye.

A mennyiben a társulat a hitelintézet által kívánt letételt harminez

napon belől nem teljesíti, a hitelintézet kívánatára a földmívelésügyi miniszter gondoskodik arról, hogy a szükséges összeg a legközelebbi társulati költségvetésbe felvétessék, a tagokra a rendes évi járulékkal együtt kivettessék, illetőleg behajtassék s a hitelintézetnek átadassék. — A hitelintézet az ekként befolyt készpénzt az 1889 : XXX. t.-cz. alapján kibocsátott záloglevelek beszerzésére fordítja s beszerzett záloglevéleket letétként kezeli.

A mint a kölcsön biztosítékául szolgáló jószágtestek kataszteri tiszta jövedelmének hatszorosa a kölcsönből még fennálló tőkekövetelésnek magasságát eléri: a letét a társulatnak kiadandó.

III. FEJEZET.

Zárhatározatok.

50. §.

A hol a jelen törvényben alispánról van szó, ott városi törvényhatóságra nézve a polgármester, a hol telekjegyzőkönyv van említve, ott a telekkönyvi betétek közzététele esetén telekkönyvi betét s végül a hol jószágtest említtetik, ott telekkönyvi jószágtest értendő.

51. §.

Közérdekű öntöző társulatok alakulásáról és az állami hozzájárulás biztosításáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő.

52. §.

Jelen törvény a törvénytárban megjelenése napján lép életbe és annak a pénzügyi és igazságügyi miniszterrel való egyetértő végrehajtásával a földmívelésügyi miniszter bizatik meg.

A m. kir. földmívelésügyi miniszternek 4614. szám. V. 4. 1901. Körrendelete valamennyi ármentesítő és belvízlevezető társulathoz.

A közérdekű öntöző csatornákról szóló 1900 : XXX. t.-cz. életbelépte alkalmából szükségét látom annak, hogy a társulat figyelmét felhivjam az idézett törvény azon intézkedésére, melynek czélja a társulatok közreműködését biztosítani a törvény által megvalósítani szándékolt feladatok megoldása körül.

Azon elismerésre méltó erőkifejtés, mely a társulatok részéről a vizek

kártételeinek megakadályozása körül nyilvánult, óriási területeket mentett meg a rendszeres gazdálkodás számára, méltán remélhetem azért, hogy ezen tevékenység hasonló kedvvel és buzgalommal fog érvényesülni ezen területek gazdasági értékének fokozása tekintetében is, s azon társulatoknál, melyeknél a vizek kártételei ellen való védekezés nagy műve befejezést nyert, a társulat a vizek termékenyítő hatásának kihasználását is programmjába fogja venni mindenütt, hol arra a lehetőség adva van.

Ennek reménye vezérelte a törvényhozás minden tényezőjét akkor, midőn az idézett törvényczikk 25. és 26. §§-aiban foglalt intézkedéseket törvénybe vette s ezen remény vezet engem is, midőn a fennebbi irányban való minél szélesebb körü mozgalomra a társulatokat felhivom.

A többször említett törvény 25. §-a által adott alapon a társulatoknak módjában lesz az egyes érdekcsoportok hajlandósága esetén mindazon állami kedvezményeket az illető társulati tagok javára biztosítani, melyek a vállalkozás első koczkázatának átvállalásában állanak, s így anélkül, hogy a társulat egyáltalán ujabb áldozatokra kényszerülne, tagjainak csupán szervezése s az ujabb szervezet ügyeinek saját közegei által való ellátása s vezetése mellett lehetővé teheti, hogy azok a vizek hasznát saját előnyükre gyümölcsöztethessék.

Az állami támogatás biztosítva van az ismertetett törvényszakasz által minden oly esetre, midőn az öntözési tervben alapul vett vízmennyiséggel öntözhető terület legkevesebb egyharmada az öntözésből származó évi költségeknek legalább felét elvállalja.

E végből tehát kétségtelen, hogy a társulatnak egyrészt meg kell állapítania az általános öntözési tervet, s hogy ennek keretét megállapíthassa, viszont biztosítani kell az érdekeltek hajlandóságát is, hogy a fennebbi törvényes feltétel fenforgásáról meggyőződést szerezve az öntözést a társulati feladatok közé felvehesse.

Azt hiszem azonban, hogy a társulatoknál legtöbbnyire rendelkezésre álló ártérfejlesztési adatok alapján az általános tervezés különös terhet a társulatra nem fog róni, s részemről már előre is jelezhetem, hogy ez irányban működésüket szakközegeim közreműködésével mindenkép a legjobb akarattal támogatni fogom. A mi pedig a feladat másik részét illeti, az úgy vélem, legczélszerűbben akként lenne megoldható, ha az így ismert általános terv keretében számításba vett területek tulajdonosait a társulat vezetősége külön összehívva igyekszik tájékoztatni a befektetéseknek úgy az egyebek külön terhét képező részéről, valamint az érdekeltség együttes terhéről s az állami támogatás törvényszerű mértékéről.

Szükségét látom e helyen felemlíteni azon körülményt, hogy mint a társulatok, különben a törvény szövegéből is meggyőződhettek, az öntöző érdekeltségnek a társulat által történt szervezése esetén a kiviteli költségek beszerzési módjára nézve két út áll rendelkezésre. Vagy felveszi a kölcsönt (mely alatt mindig a közös érdekeltségi befektetések költségéhez szükséges hitel értendő) a társulat az 1889. évi XXX. t.-cz. által megadott alapon mint talajjavítási kölcsönt s ez esetben az 1900. évi XXX. t.-cz. II. fejezetében előírt módon annak biztosítékául az öntözött területek s azokkal kapcsolatos jószágtestek szolgálnak ; vagy pedig azt a társulat mint társulati kölcsönt veszi fel ; s ez esetben a társulattal szemben az öntöző érdekeltség mint egyenes adós szerepel, s az öntözési járulékok ugyanoly jogi természettel birnak, mint a társulat egyéb költségjárulékai.

A dolog természetében rejlik, hogy ez utóbbi forma mellett a társulat egyeteme, illetve a társulat egész területe kifelé vagyis a hitelezővel szemben úgy szavatol épen mint a társulat egyéb kölcsöneiért s így ezen módja a hitel-

fedezetnek a társulat egyetemét is bevonja bizonyos esetekben a visszafizetési kötelezettségbe, de viszont kétségtelen, hogy a fedezet leggyorsabb beszerzési módját képezi s a társulat actiójának sikeressé tétele ennélfogva inkább biztosítva van.

Van még továbbá a társulat működésének ily irányban kiterjesztése esetén egy pont, melyre a társulat figyelmét szintén felhivni kivánom, s ez az, hogy az öntöző érdekeltségnek ily uton való szervezése esetén s ha az öntözésnél a társulat már meglevő művei és munkálatai is felhasználtatnának, azok eredeti költségei az öntöző érdekeltséget nem terhelhetik, s kivéve az öntözés érdekében alkalmazott külön személyzetet, a többi társulati közegek díjai, kik az öntöző érdekeltség ügyeit is ellátják, az öntöző érdekeltségre nem róhatók. Úgy vélem azonban, hogy ezen körülmény sem a társulati közegek közreműködésére, sem a társulatok jóakaratú támogatására lankasztólag hatni nem fog, mert hiszen épen az a czél — s ezt óhajtja elérni a törvény az állam nagymérvű támogatásának biztosítása által is, — hogy az ily öntöző érdekeltségek megalakulása a költségek lehető apasztása által segíttessenek elő, s így méltányos, hogy ezen ha nem is a társulat egész egyetemét, de a társulati tagok egy részét közelről érdeklő kérdésben a társulat mint befektetést nem igénylő minden eszközzel ugyancsak közreműködjék.

Hogy mily lényeges szerepet szánt a törvényhozás az öntöző csatornák létesítése körül az egyes vizitársulatoknak, az kitünik az 1900 : XXX. t.-cz. 26. §-ából is, mely törvényszakasz az öntöző-csatornák létesítésénél a társulatok közreműködésének egy másik módját és pedig oly módját irja elő, midőn a társulat alapszabályszerüleg feladatául vállalja, hogy az öntöző műveket — állami támogatás mellett ugyan — de saját terhére elvállalja.

Bár a törvény megadja a módot, hogy az ily befektetések az öntöző érdekeltségtől, ha ilyen jelentkezik, haszonaránylagosan behajtassanak, mivel kiadásainak megtérítésére a társulat csak utólagosan számíthat, a közreműködés ezen formájáról csak rendkívüli esetekben vagyis csak olyankor lehet szó, midőn a társulat belvízcsatornázási munkálatai kevés költséggel öntözésre is alkalmas alakban építhetők ki, s így a társulatot jelentékenyebb koczkázat nem éri, bár nem tartom valószínütlennek azt az esetet sem, hogy a társulatok ezen feladatra ott is vállalkozni fognak, hol már meglevő műveik kiegészítése mellett kilátás van arra, hogy idővel a társulati terület öntözésére a tett-vágy az egyesek körében is feléled.

Hiszem, hogy a társulat az öntözés kérdésével behatóan foglalkozva, megfogja találni a legczélravezetőbb formáját ezen kérdés előmozdításának s azért felkérem, hogy e kérdést közgyülésében tárgyalja s elhatározásáról esetleg intézkedéseiről megfelelő támogatás vagy útbaigazítás végett annak idején hozzám jelentést tegyen.

Budapest, 1901 január hó 13-án. *Darányi*, s. k.

XXII.

1901 : XX. TÖRVÉNYCZIKK

A KÖZIGAZGATÁSI ELJÁRÁS EGYSZERŰSÍTÉSÉRŐL.

(Szentesítést nyert 1901 julius 27-én. Kihirdettetett 1901 aug. 10-én.)*

I. Jogorvoslatok.

1. §.

Közigazgatási ügyekben a harmadfokú határozat (intézkedés) ellen felebbvitelnek helye nincs.

2. §.

Az elsőfokúval érdemben egybehangzó másodfokú határozat (intézkedés) ellen felebbezésnek rendszerint nincs helye.

E korlatozás nem terjed ki:

a) a vármegyei és városi törvényhatóságok bizottságainak azon másodfokú határozataira melyek a községek és rendezett tanácsú városok, illetőleg a törvényhatósági városok javadalmait, vagyonát és gazdászatát, valamint az ezek kezelése alatt álló alapokat érdeklik;

b) a közigazgatási bizottságnak vízjogi engedélyezési ügyekben hozott másodfokú határozataira;

c) az ipari, kereskedelmi és mustrázitalmi ügyekben hozott másodfokú határozatokra.

3. §.

Az elsőfokúval érdemben egybehangzó másodfokú határozat (intézkedés) ellen [illegible] a felebbezés a 2. § szerint ki van zárva —

* [illegible]

felülvizsgálati kérelem intézhető az illető miniszterhez azon az alapon, hogy az alsófokú hatóság nem volt illetékes, vagy határozata, avagy ennek alapjául szolgáló eljárása törvényt vagy törvényes kormányrendeletet vagy törvényes szabályrendeletet sért.

A miniszter az ily határozatokat megsemmisítheti és új eljárást rendelhet el.

4. §.

Úgy felebbezésnek, mint felülvizsgálati kérelemnek csak véghatározat ellen és csak érdekeltek részéről van helye.

A véghatározatot megelőző eljárás során szenvedett sérelemnek orvoslása a véghatározat ellen irányuló felebbezésben vagy felülvizsgálati kérelemben kérhető.

5. §.

Úgy a felebbezést, mint a felülvizsgálati kérelmet az elsőfokon eljárt hatóságnál kell előterjeszteni, mely a meg nem engedett vagy elkésett (6. §.) felebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet végzésileg hivatalból visszautasítja.

A visszautasító végzés ellen felfolyamodásnak van helye, mely felett a másodfokú hatóság végérvényesen dönt.

6. §.

A felebbvitel (felebbezés, felülvizsgálati kérelem és felfolyamodás) előterjesztésének határideje bármely közigazgatási ügyben, bármely fokú határozat (intézkedés, végzés) ellen a kihirdetést vagy a kézbesítést követő naptól számított 15 nap.

A határidő, ha utolsó napja vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti avagy nemzeti ünnepre esik, a legközelebbi köznapon jár le.

Posta útján való benyujtás esetében a feladás időpontja határoz.

7. §.

A felebbvitelt szóval vagy irásban lehet előterjeszteni.

A szóbeli felebbvitelt a hatóság jegyzőkönyvbe foglalja.

8. §.

A felülvizsgálati kérelem és felfolyamodás a határozat végrehajtását rendszerint nem akadályozza.

Ha a végrehajtás foganatosítása helyrehozhatatlan kárt okozna, vagy egyéb méltánylást érdemlő esetekben azonban akár az elsőfokú, akár a felebbviteli hatóság — indokolt kérelemre — a végrehajtást felfüggesztheti.

A felebbezhető határozat jogerőre emelkedés előtt csak az esetben hajtható végre:

a) ha ezt törvény, miniszteri rendelet vagy szabályrendelet kifejezetten megengedi;

b) ha fontos közérdekből vagy közveszély, avagy helyrehozhatatlan kár elhárítása czéljából a határozatnak haladéktalan foganatosítása szükséges.

A *b)* pont eseteiben a végrehajthatóságot a határozat záradékában, vagy — ha a végrehajthatóság szüksége később merült fel — külön határozatban világosan és indokoltan kell kimondani.

9. §.

Az, a ki a felebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet elháríthatatlan akadály miatt kellő időben (6. §.) elő nem terjeszthette, vagy a hatóság idézésére meg nem jelenhetett, igazolási kérelemmel élhet.

Az igazolási kérelmet a felebbviteli határidő leteltétől számított 15 napon belül az elsőfokon eljárt hatóságnál szóval vagy irásban (7. §.) kell előterjeszteni. Az igazolást elutasító végzés ellen ugyancsak 15 napon belül felfolyamodásnak van helye.

Az igazolás kérdésében a másodfokú hatóság végérvényesen dönt.

A felülvizsgálati határidő elmulasztása miatt előterjesztett igazolásra a 8. §. második bekezdését kell alkalmazni. A felebbezési határidő elmulasztása miatt törvényes határidőben előterjesztett igazolás jogerős elintézése előtt — a 8. §. *a)* és *b)* pontjainak esetein kívül — a végrehajtás el nem rendelhető, a már elrendelt végrehajtás pedig tovább nem folytatható.

10. §.

Közigazgatási vitás ügyekben, ideértve a fegyelmi ügyeket is, újrafelvételnek van helye.

Újrafelvétel akkor kérhető, ha a fél a főügy jogérvényes eldöntése után a kérdés érdemére döntő oly bizonyíték birtokába jut, melyet a főeljárás folyamán önhibáján kívül nem használhatott.

Az újrafelvételi kérelmet a főeljárás folyamán hozott jogerős véghatározat kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított egy éven belül irás-

ban annál a hatóságnál kell előterjeszteni, mely a főügyben az elsőfokú határozatot hozta. Az újrafelvétel megengedhetősége kérdésében rendszeriut ugyanez a hatóság dönt.

Ha azonban a főügyben hozott jogerős véghatározat alapjául, valamely felsőbb hatóság határozata (intézkedése) szolgált: az előbbi bekezdésben említett hatóság, az újrafelvételi kérelmet döntés végett ehhez a felsőbb hatósághoz köteles felterjeszteni.

Az újrafelvétel megengedése esetén az érdemleges eljárás annál a hatóságnál kezdődik, a mely a főügyben az elsőfokú határozatot hozta.

Egyebekben a főeljárásra vonatkozó szabályok irányadók.

Az újrafelvételi eljárás megindítása a főeljárás folyamán hozott jogerős határozat végrehajtását nem akadályozza.

Ujrafelvételi kérelemnek ugyanazon ügyben csak egyszer van helye.

11. §.

A főispánoknak (a székesfőváros főpolgármesterének), a közigazgatási ágak főnökeinek és képviselőinek, valamint a tiszti ügyésznek a fennálló szabályokon alapuló felebbviteli és felterjesztési jogát ez a törvény nem érinti. Ilyen felebbviteli és felterjesztési jog jövőre csak törvényben adható.

A tiszti ügyész a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokú véghatározatait minden esetben felebbezheti.

A kormánynak az 1886 : XXI. t.-cz. 10. §. első bekezdésén alapuló felülvizsgálati joga jövőre is változatlanul marad.

12. §.

E törvény 1., 2., 3. és 11. §-ai nem terjednek ki azokra az ügyekre, melyeknek végérvényes eldöntése a m. kir. közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik. Ily ügyek felebbvitele tekintetében a jelenleg fennálló szabályok érintetlenül maradnak.

A 4—10. §-ok rendelkezéseit a közigazgatási folyamatban ezekben az ügyekben is megfelelően alkalmazni kell.

Az ezen törvény értelmében újra felvett ügynek a közigazgatási bíróság által eldöntése esetén, az újrafelvételnek az 1896 : XXVI. t.-cz. 139. §-án alapuló joga érintetlenül marad.

II. Rendőri büntető biráskodás.

13. §.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágási ügyekben a rendőri büntető biráskodást — addig, míg ez irányban külön törvény véglegesen nem rendelkezik — a következő hatóságok gyakorolják:

I. Elsőfokon.

1. kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, illetőleg a szolgabiró;

2. rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg helyettese, ezek akadályoztatása esetén a tanács által e részben megbizott tisztviselő.

II. Másodfokon.

1. kis- és nagyközségekben és rendezett tanácsú városokban az alispán;

2. törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács.

III. Harmadfokon.

az illető miniszter (belügyi, földmívelésügyi, honvédelmi, kereskedelemügyi miniszter).

14. §.

Mezőrendőri és erdei kihágási ügyekben, ha a kár, vagy az 1894 : XII. t.-cz. 110. §-ában jelzett kárdíj 40 korona értéket meg nem halad, a feljelentés a községi birónál is megtehető.

Cselédügyi kihágások esetén is megtehető a feljelentés oly község birájánál, melynek előljáróságát vagy biráját a vármegyei törvényhatóság a belügyminiszter jóváhagyása mellett a cselédügyekben elsőfokú hatósági hatáskörrel ruházta fel.

Ily esetekben nagyközségekben a biró az előljáróság egy tagjával és a jegyzővel vagy helyettesével, kisközségekben a biró az előljáróság két tagjával itél.

A községi bíróság előtti eljárást az ezen törvény 22. §-a szerint kiadandó eljárási szabályzat állapítja meg.

Ha a felek valamelyike a községi bíróság ítéletében meg nem nyugszik, a főszolgabiró (szolgabiró) előtt az eljárás újrakezdésének van helye.

Az erre vonatkozó kérelmet a községi bíróság ítéletének kihirdetését vagy kézbesítését követő naptól számított 15 napon belül a községi bírónál kell előterjeszteni.

Ily ügyekben az alispán végérvényesen dönt.

15. §.

Budapest székesfővárosban a következő hatóságok gyakorolják a rendőri büntető biráskodást:

Azokban a kihágási ügyekben, melyeknek elsőfokú elbirálása a fennálló törvények, rendeletek és szabályrendeletek szerint jelenleg a székesfővárosi m. kir. államrendőrség hatáskörébe tartozik, elsőfokon az illetékes kerületi kapitányság vezetője, ennek akadályoztatása esetén a belügyminiszter által megbizott rendőrségi tisztviselő, másodfokon a főkapitány vagy helyettese.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt összes többi kihágási ügyekben: elsőfokon a kerületi előljáróság, másodfokon a tanács.

Harmadfokú hatóság az illető miniszter.

16. §.

Újpest és Rákospalota községekben a következő hatóságok gyakorolják a rendőri büntető biráskodást:

Azokban a kihágási ügyekben, melyeknek elsőfokú elbirálása a fennálló törvények, rendeletek és szabályrendeletek szerint jelenleg a székesfővárosi m. kir. államrendőrség hatáskörébe tartozik, elsőfokon az illetékes kerületi kapitányság vezetője, ennek akadályoztatása esetén a belügyminiszter által megbizott rendőrségi tisztviselő, másodfokon a főkapitány vagy helyettese.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt összes többi kihágási ügyekben: elsőfokon a főszolgabiró, illetőleg a szolgabiró, másodfokon az alispán.

Harmadfokú hatóság az illető miniszter.

17. §.

Az elsőfokú rendőri büntető biró a terhelt letartóztatásával nem járó oly kihágási esetekben, midőn:

a) a feljelentést hatóság (községi előljáróság), közhivatalnok, vagy hatósági közeg hivatali hatáskörében, közvetlen tapasztalata alapján teszi és valósága ellen nem merül fel aggodalom, vagy

b) a feljelentés magánegyéntől ered, de ez a kihágás elkövetését köz- vagy magánokirattal vagy más bizonyítékkal valószinűvé teszi és a rendőri büntető biró meg van győződve a vád alaposságáról, —

a mennyiben a feljelentett kihágás miatt csak pénzbüntetés kiszabásának van helye és a mennyiben a pénzbüntetés 30 koronát meg nem haladó összegben mutatkozik kiszabandónak, a terhelt ellen előzetes tárgyalás megtartása nélkül büntető parancsot bocsáthat ki.

18. §.

A büntető parancs kellékeit és kibocsátásának módozatait — a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896 : XXXIII. t.-cz. 533. §-a rendelkezéseinek megfelelő alkalmazása mellett — az ezen törvény 22. §-a szerint kiadandó eljárási szabályzat állapítja meg.

A büntető parancsot az ezen törvény 26. §-ában megjelölt kézbesítő hivatalok vagy közegek kézbesítik. A kézbesítő köteles a büntető parancsot a terheltnek saját kezéhez adni, előtte felolvasni, megmagyarázni, különösen őt ama jogára figyelmeztetni, hogy tárgyalás megtartását kérheti (19. §.), vagy felebbezéssel élhet (20. §.), és mindezeknek megtörténtét a kézbesítési íven bizonyítani.

19. §.

Ha a terhelt a büntető parancs kézbesítése alkalmával, vagy az ezt követő naptól számított 15 nap alatt az ügy tárgyalását szóval vagy irásban nem kérelmezi, vagy a 20. §. értelmében felebbezéssel nem él: a büntető parancs végrehajtandó. Ha azonban a fél a büntető parancs mellőzését és a tárgyalás megtartását kéri, a tárgyalást szabályszerüen kell megtartani.

Az itélet rendelkezése eltérhet a büntető parancs tartalmától.

20. §.

Ha a fél a cselekmény elkövetését, mely a büntető parancs kibocsátására okul szolgált, nem tagadja, hanem csupán a büntetést vagy ennek nagyságát kifogásolja, a büntető parancs ellen felebbezéssel élhet. A büntető parancs ebben az esetben elsőfokú kihágási itélet jellegével bir.

21. §.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt összes kihágási ügyekben felebbviteli határidő a kihirdetést vagy kézbesitést követő naptól számitott 15 nap.

22. §.

A rendőri büntető eljárás egyéb részleteit, különös figyelemmel a felebbvitel korlátozására, az 1897 : XXXIV. t.-cz. 28. §-ában nyert felhatalmazás alapján a bel- és igazságügyminiszterek által kiadandó és — tekintet nélkül az egyes törvényekben szabályozott eljárási módokra, — a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt összes kihágási ügyekre kiterjedő egységes eljárási szabályzat állapitja meg, melynek keretén belül a tiszti ügyész közreműködése a közérdek szempontjából igénybe vehető.

A kibocsátott rendeletek, valamint azoknak esetleges későbbi változtatását tárgyazó pótrendeletek a törvényhozásnak bejelentendők.

III. Kihágási büntetéspénzek.

23. §.

A közigazgatási hatóságok (13—16. §§.) által hozott kihágási itéletek alapján befolyó összes büntetéspénzeknek, valamint az elkobzott és gazdátlan jószágok értékesitéséből befolyó összegeknek felerésze a községet illeti, másik felerésze pedig a pénzügyminiszter kezelése alá tartozik.

A véderő-kihágási büntetéspénzek felerésze az illetőségi községet, a többi kihágási büntetéspénzek, valamint az elkobzott és gazdátlan jószágok értékesitéséből befolyó összegek felerésze pedig azt a községet illeti, melynek területén a kihágás elkövettetett, vagy a gazdátlan jószág találtatott.

A községeket illető összegek a községek szegényügyi czéljaira fordítandók.

A pénzügyminiszter kezelése alá tartozó összegek az állami költségvetésben, a rendes bevételek között irányoztatnak elő és az utolsó 3 év (1899—1901) átlagának megfelelő arány szerint az igazságügyi, földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszteri tárcza javára fordítandók.

24. §.

A közigazgatósági hatóságok által kiszabott kihágási büntetéspénzek kezelését, nyilvántartását, és elszámolását a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg kiadandó rendeletben egységesen szabályozza.

IV. Kézbesítés.

25. §.

A közigazgatási hatóságok által magánfelekhez intézett hivatalos iratok kézbesítése rendszerint postai úton történik.

A hatóságokat megillető portomentesség a helyi forgalomra is kiterjed.

26. §.

A törvények és rendeletek szerint megmagyarázást igénylő, valamint a kényszerkézbesítéseket:

a) Budapest székesfővárosban, továbbá azokban a városokban, a hol az 1879 : XXVIII. t.-cz. 23. §-a szerint bejelentési intézmény van szervezve, a bejelentési hivatal mint egyúttal központi kézbesítő hivatal teljesíti;

b) más városokban és községekben pedig a hatósági közegek (e czélból külön megbizott városi vagy községi közegek, községi és körjegyzők) teljesítik.

A feladó hatóság a kézbesítő hivatalt és közegeket közvetlenül keresi meg.

A helybeli kézbesítéseket a hatóságok külön közegei is teljesíthetik.

27. §.

A katonai vagy katonailag megszállott épületekben nem postai uton történő kézbesítések csak az épület parancsnokának értesítése után s az általa kirendelt katonai személy jelenlétében foganatosíthatók.

28. §.

Magánfelek részére, térti vevény nélkül postára adott hivatalos iratok a feladást követő 8-ik napon szabályszerűen kézbesítetteknek tekintetnek, a mennyiben ez időn belül, mint kézbesíthetetlenek a feladó hatósághoz vissza nem érkeztek, vagy e hatóság a kézbesítés akadályáról értesítést nem kap, vagy a címzett fél nem igazolja, hogy a kézbesítés más napon történt.

29. §.

A kézbesítési eljárás részleteit, valamint a községek hozzájárulását a faluzó levélhordói intézmény általánosításával járó költségekhez, a miniszterium rendeleti úton szabályozza.

A községi hozzájárulások nem haladhatják meg azt az összeget, melyet a községek 1901. évben postaküldönczök tartására fordítottak.

30. §.

A 26. §. *a)* pontjában említett helyeken a bejelentési hivatal az igazságügyi hatóságok határozatainak kézbesítésénél is igénybe veendő.

V. Ügyvitel.

31. §.

Utasíttatik a miniszterium, hogy mindazokat az általános és állandó jellegű rendeleteket (szabályzatokat), melyek az általános közigazgatási hatóságok (vármegyei, városi és községi közegek) közreműködését teszik szükségessé, a közigazgatási eljárás egyszerűsítése szempontjából átvizsgálja, megfelelően módosítsa és a fenmaradó, valamint a módosított rendeleteket szakonként gyűjteménybe foglalva kiadja.

Hasonló rendeletek a jövőre a belügyminiszterium hozzájárulásával bocsáthatók ki.

32. §.

Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy — a törvényes hatáskörök épségben tartása mellett — a vármegyei központi és járási, továbbá a községi (kör-) jegyzői, valamint a közigazgatási bizottsági és a gyámügyi ügyvitelt, az eljárásban a szóbeliség és közvetlenség lehető érvényesítésével, a távbeszélő hálózatnak minél kiterjedtebb mértékben való igénybevételével, az időszaki jelentések, kimutatások, nyilvántartások kevesbitésével és egyszerűsítésével, megfelelő iromány- (nyomtatvány-) minták megállapításával rendeleti úton egységesen szabályozza.

33. §.

Az ügyviteli szabályzatban megállapítandó módon minden vármegyében vármegyei hivatalos lap létesíttetik.

A vármegyei szabályrendeletek és közérdekű határozatok a vármegyei hivatalos lap útján közlendők s az illető lappéldány megjelenését követő 8-ik napon kihirdetetteknek tekintendők.

Rendszerint a vármegyei hivatalos lapban tétetnek közzé a középfokú hatóságok általános jellegű rendelkezései és közleményei is.

34. §.

Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok, valamint a községek ügyvitelére vonatkozó, lehetőleg egységes alapelveket rendeleti úton megállapíthassa.

35. §.

A vármegyék, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városok, valamint a községek szabályrendeleteiket a közigazgatási eljárás egyszerüsítése szempontjából átvizsgálni és megfelelően átalakítani kötelesek.

VI. Pénzkezelés és számvitel.

36. §.

Közigazgatási hatóságok a közpénzeket rendszerint postatakarékpénztári úton, a cheque és clearing-forgalom igénybevételével továbbítják.

37. §.

A vármegyei központi és járási pénzkezelést és számvitelt a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg — e törvény 36. §-ára is tekintettel — rendeleti úton egységesen újból szabályozza.

Az 1886 : XXI. t.-cz. 68. §. *b)* pontjának az a rendelkezése, mely szerint a pénz- és értékküldeményeket az alispán veszi át, valamint ugyanezen szakasznak a vármegyei pénztárak havi megvizsgálásáról szóló *q)* pontja hatályon kívül helyeztetik.

38. §.

Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok, valamint a községek pénzkezelésére és számvitelére vonatkozó, lehetőleg egységes alapelveket rendeleti úton megállapíthassa.

Az 1886 : XXI. t.-cz. 73. §. *c)* pontjának az a rendelkezése, mely szerint a pénz- és értékküldeményeket a polgármester veszi át, hatályon kívül helyeztetik.

39. §.

A vármegyei, a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városi, valamint a községi gyámpénztári pénzkezelést és számvitelt — beleértve az árvaszék által kiszabott birságpénzek kezelését is — a belügyminiszter, e törvény 36. §-ára is tekintettel, rendeleti úton egységesen szabályozza.

VII. Záróhatározatok.

40. §.

Felhatalmaztatik a miniszterium, hogy e törvényt Fiume városában és kerületében az ottani viszonyok figyelembevételével rendeleti úton külön léptesse életbe.

41. §.

Felhatalmaztatik a belügyminiszter, illetőleg a miniszterium, hogy az e törvény alapján kibocsátott rendeleteket a szükséghez képest módosíthassa.

42. §.

A törvényeknek, rendeleteknek és szabályrendeleteknek ezzel a törvénynyel ellenkező rendelkezései a törvény életbeléptetésével hatályukat vesztik.

43. §.

E törvény rendelkezései az adó- és illetékügyekre nem terjednek ki.

44. §.

E törvény életbeléptetési időpontjának meghatározásával és végrehajtásával a miniszterium bizatik meg.

XXIII.

A M. KIR. MINISZTERIUM 4600/1901. M. E. SZÁMÚ RENDELETE

A KÖZIGAZGATÁSI ELJÁRÁS EGYSZERŰSÍTÉSÉRŐL SZÓLÓ 1901 : XX. T.-CZ. 1—12. §-AINAK ÉLETBELÉPTETÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA TÁRGYÁBAN.

Az 1901 : XX. t.-cz. 44. §-ában nyert felhatalmazás alapján 1901. évi deczember 13-án hozott minisztertanácsi határozat értelmében a közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről szóló 1901 : XX. t.-czikknek a jogorvoslatokat tárgyazó I. fejezetében foglalt rendelkezések (1—12. §.) 1902. évi január hó 1-én életbelépnek.

Ezen rendelkezések végrehajtásaképp a miniszterium a következőket rendeli:

Az 1901 : XX. t.-czikk 1—12. §-aiban foglalt rendelkezések, melyek a közigazgatási ügyekben használható jogorvoslatok nemeinek és módozatainak rövid szabályozását tartalmazzák, kiterjednek az összes, bárminő természetű közigazgatási ügyekre, kivéve az adó- és illetékügyeket, melyeket a 43. §. kivesz a törvény hatálya alól, továbbá a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozó kihágási ügyeket, melyekről az 1897 : XXXIV. t.-cz. 28. §-ában és az 1901 : XX. t.-cz. 22. §-ában nyert felhatalmazás alapján kiadandó eljárási szabályzat külön fog intézkedni.

A jogorvoslatoknak a törvényben foglalt szabályozása — összhangban az egész törvény czéljával — lehető világosságra és egyszerűségre törekszik.

E czél elérésének egyik eszköze a közigazgatási ügyekben használható jogorvoslatok szabatos, egymástól szigorúan elhatárolt megkülönböztetése, továbbá a közigazgatási intézkedések fajainak megjelölésére következetes, határozott terminologia megállapítása.

Míg az eddigi törvények a felebbvitel egyes nemeit igen különböző elnevezések alatt említik, még pedig gyakran a nélkül, hogy e különböző elnevezések jogosultsága igazolható s az általuk megjelölt felebbviteli alakoknak egymással szemben elfoglalt helye szabatosan meghatározható lenne, addig a most életbelépő szabályozás a felebbvitelnek három, egymástól eltérő, sajátos nemét különbözteti meg: a felebbezést, a felülvizsgálati kérelmet és a felfolyamodást.

Felebbezéssel lehet élni az elsőfokú és az elsőfokúval egybe nem hangzó másodfokú határozat ellen (T. 1. és 2. §.); *felülvizsgálati kérelemnek* van helye az elsőfokúval egybehangzó másodfokú határozat ellen (T. 3. §); végül *felfolyamodás* használható akkor, mikor az elsőfokú hatóság a felebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet hivatalból visszautasította, vagy az igazolásnak helyt nem adott. (T. 5. és 9. §.)

E három jogorvoslati eszközt nevezi a törvény közös névvel *felebbvitelnek*.

Ezek mellé sorakozik rendkívüli jogorvoslati eszközként az *ujrafelvétel*.

Ezenfelül természetesen megmarad az 1896 : XXII. t.-czikken alapuló *panasz*, mely a törvény által meghatározott esetekben a közigazgatási bírósághoz intézhető.

A felebbvitel nemeinek szabatos megjelölése mellett a közigazgatási hatóságok konkrét intézkedéseinek kifejezésére is egységes és világos terminologiát állapít meg a törvény. Nevezetesen a közigazgatási hatóságok konkrét akaratnyilvánításának megjelölésére általában a *határozat* (intézkedés) szót használja, az ügydöntő vagy az ügydöntés mellőzését kimondó határozatot *véghatározatnak* nevezi, végül az elsőfokú hatóságnak azt a tényét, melylyel a meg nem engedett vagy elkésett felebbezést vagy a felülvizsgálati kérelmet hivatalból visszautasítja, vagy az igazolási kérelem felett határoz, *végzésnek* mondja. (T. 5. és 9. §.)

Szükséges, hogy e megkülönböztetéseket, mint a törvényben szabályozott eljárási rendszer alapjait, a közigazgatási hatóságok szigorúan szem előtt tartsák és következetesen használják.

Különösen felhívja még a miniszterium a közigazgatási hatóságok figyelmét arra a fokozott mértékű felelősségre, mely a törvény egyes rendelkezései folytán a jövőben reájuk nehezedik.

A törvény ugyanis az által, hogy a felebbvitel tekintetében bizonyos korlátozásokat állít fel s így azon hatósági fokozatok számát, melyeken az ügyek ma megfordúlnak, lejebb szállítja, kétségkívül sokkal hatályosabbá teszi az alsóbbfokú s különösen a másodfokú határozatok hozatalára hivatott hatóságok jogkörét, de ezzel egyúttal jelentékenyen növeli felelősségüket is.

A felelősségnek ezen fokozottsága mellett természetesen kétszeres kötelességévé válik a hatóságoknak, hogy az ügyeknek minél behatóbb tárgyalására és minél alaposabb eldöntésére törekedjenek.

Ezek előrebocsátása után a részletes utasítások — a törvény szakaszainak sorrendjét követve — a következők :

1. és 2. §.

Felebbezés.

Közigazgatási ügyekben felebbezéssel lehet élni :

1. az elsőfokú határozat ellen, kivéve ha az illető határozat a fennálló szabályok szerint végérvényes, mint pl. a községnek községi kötelékbe településnélkül való felvétel tárgyában hozott határozata (1886 : XXII. t.-cz. 12. §.), az árvaszéknek gyámtári kölcsönök megtagadását kimondó határozata (1877 : XX t.-cz. 206. §.), a sorozó és felülvizsgáló bizottságoknak besorozásra szóló határozatai (1889 : VI. t.-cz. 38. és 39. §-ai) ; vagy ha az illető határozat ellen csak birói úton lehet jogorvoslattal élni, mint pl. az elsőfokú iparhatóságnak 1884 : XVII. t.-cz. 176. §-a (1891 : XIV. t.-cz. 76. §-a) alapján hozott határozata ellen ;

2. az elsőfokúval érdemben egybe nem hangzó másodfokú határozat ellen.

Harmadfokú határozat ellen felek részéről semmi körülmények között nincs helye felebbezésnek.

Az elsőfokúval érdemben egybehangzó másodfokú határozat ellen felebbezésnek rendszerint szintén nincs helye. Az elsőfokúval *érdemben* egybehangzó határozat az, mely amazzal *a rendelkezés tekintetében* megegyez. Csupán az indokokban való eltérés nem ad jogot a felebbezésre ; ellenben a

rendelkezésekben mutatkozó bármely eltérés — így pl. az eljárási költségek eltérő megállapítása is — a felebbezésre alapul szolgálhat.

Az alól a korlátozás alól, mely az elsőfokúval érdemben egybehangzó másodfokú határozat ellen a felebbezést kizárja, csupán a következő ügyek vannak kivéve;

a) a vármegyei és városi törvényhatóságok bizottságainak azok a másodfokú határozatai, melyek a községek és rendezett tanácsú városok, illetőleg a törvényhatósági városok javadalmait, vagyonát és gazdászatát, valamint az ezek kezelése alatt álló alapokat érdeklik;

b) a közigazgatási bizottságnak vízjogi engedélyezési ügyekben hozott másodfokú határozatai;

c) az ipari, kereskedelmi és mustraoltalmi ügyekben hozott határozatok.

Mivel a törvény 1. és 2. §-aiban foglalt korlátozások csak a felebbezésekre terjednek ki, önként érthető, hogy különböző törvényeknek és törvényen alapuló rendeleteknek azok a rendelkezései, melyek egyes alsóbbfokú határozatoknak felsőbb *jóváhagyását* (helybenhagyás, megerősítés, tudomásúl vétel, beleegyezés) kívánják meg, vagy *hivatalból való felülvizsgálatát* rendelik el, továbbra is érvényben maradtak.

3. §.

Felülvizsgálat.

Az elsőfokúval érdemben egybehangzó másodfokú határozat ellen — a mennyiben a felebbezés a T. 2. §-a szerint ki van zárva — felülvizsgálati kérelemnek van helye akkor, ha az alsóbb fokon eljárt hatóságok vagy ezek egyike nem volt illetékes, vagy határozata vagy ennek alapjául szolgáló eljárása törvényt vagy törvényes kormányrendeletet, vagy törvényes szabályrendeletet sért.

A felülvizsgálati kérelem főként abban különbözik a felebbezéstől, hogy míg a felebbezés a ténykérdésre és a jogkérdésre egyaránt kiterjed, addig a felülvizsgálat köréből a ténykérdés egészen ki van zárva s a felebbvitelnek ez az utóbbi neme csupán a törvényben megjelölt *jogsérelmek* orvoslására használható. Más szóval a felülvizsgálati kérelemben nem kérhető annak vizsgálata, hogy az alsóbbfokú hatóságok által megállapított tényállás helyes és való-e, mert ezt a felülvizsgáló hatóság tisztázottnak fogadja el s egyedül azt birálja meg, hogy az eljárt hatóságok vagy ezek egyike nem volt-e illetéktelen, vagy határozata vagy ennek alapjául szolgáló eljárása nem sértett-e, azaz nem mellőzött-e, vagy nem helytelenül alkalmazott-e valamely jogszabályt?

A jogszabály azután, a melynek megsértése miatt felülvizsgálat kérhető, lehet akár alaki (eljárási), akár pedig anyagi szabály.

Felülvizsgálati kérelemnek a törvény szerint csak másodfokú határozat ellen lehet helye; a harmadfokú határozat ellen tehát nemcsak felebbezéssel, hanem felülvizsgálati kérelemmel sem lehet a feleknek élni.

A felülvizsgálati kérelem mindig csak az illetékes miniszterhez intézhető, tehát akkor is, ha egyébként (vagyis ha másodfokú határozat eltérne az elsőfokútól,) az illető ügyben harmadfokon nem a miniszter járna el.

4. §.

A felebbviteli jog terjedelme.

Úgy felebbezésnek, mint felülvizsgálati kérelemnek csak véghatározat ellen és csak érdekeltek részéről van helye.

Véghatározat alatt olyan határozatot kell érteni, melylyel az illető első- vagy másodfokú hatóság az ügyet a maga részéről véglegesen befejezi. Az ügynek ilyen befejezése történhetik vagy az ügynek érdemleges eldöntése által, vagy pedig úgy, hogy a hatóság az ügy tárgyalásába nem bocsátkozik s azt magától elutasítja. Véghatározat tehát másként ügydöntő vagy az ügydöntés mellőzését kimondó határozatot jelent. Ha tehát valamely első- vagy másodfokú hatóság pl. hatáskör vagy illetékesség hiánya miatt az ügy érdemében való döntést elutasítja magától, ez a határozat is — habár érdemleges döntést nem tartalmaz — a véghatározat fogalma alá esik s mint ilyen, felebbvitellel megtámadható.

A véghatározattal szemben állanak *a véghatározatot előkészítő* (u. n. közbeeső) *határozatok*, minők pl. a tényállás felderítése tárgyában hozott határozatok, egyes szükségesnek talált adatoknak, okiratoknak stb. előterjesztésére vonatkozó felhivások, hatósági idézések stb. Ezen határozatok ellen, melyek a véghatározatot megelőzik és előkészítik, külön felebbvitelnek nincs helye; a mennyiben azonban a fél általuk sértve érezné magát, ebbeli sérelmeinek orvoslását a véghatározat ellen irányuló felebbezésben vagy felülvizsgálati kérelemben kérheti.

Annak megállapítása, hogy kit lehet *érdekeltnek* s így a felebbvitelre jogosított alanynak tekinteni, a konkrét esetben eljáró hatóság feladata. Általában szem előtt kell tartani, hogy mindenki érdekelt, a kinek jogairól vagy érdekeiről van szó. Amennyiben nem egyesek konkrét ügyeiben hozott, hanem a közvagyont érintő vagy egyébként közérdekű határozatokról van szó, természetesen mindenkit érdekeltnek kell tekinteni, a kit a határozat mint az illető közületnek tagját érint.

Önként érthető, hogy érdekeltek alatt nem csupán természeti (fizikai) személyeket, hanem jogi személyeket, beleértve testületeket, hatóságokat stb. is kell érteni.

Ha ugyanegy határozat (intézkedés) által több személy van érdekelve s az érdekelteknek nem mindegyike él felebbvitellel, a határozat azokra nézve, a kik meg nem támadták, rendszerint jogerőre emelkedik.

Ha azonban a konkrét eset körülményei olyanok, hogy a kérdés csak egységesen dönthető el: a határozatot (intézkedést) — habár az érdekelteknek csak egyike élt is felebbvitellel — a többiek nevében is felebbvittnek kell tekinteni.

5. §.

A felebbvitel előterjesztésének helye; a meg nem engedett vagy elkésett felebbvitel visszautasítása.

A felebbvitel (felebbezés és felülvizsgálati kérelem) előterjesztésének helye tekintetében kivétel nélkül az a szabály irányadó, hogy a felebbvitelt az elsőfokon eljárt hatóságnál kell előterjeszteni.

Elsőfokon eljárt hatóság az, a mely az illető ügyben az elsőfokú véghatározatot hozta.

Azokban az esetekben, midőn az elsőfokú határozatot testületi szervezetű hatóság hozta, a felebbvitelt annál kell előterjeszteni, a ki az illető testületet kifelé képviseli. Így nevezetesen a községi képviselőtestület közgyűlési határozata ellen a községi elöljáróságnál, illetőleg r. t. városban a polgármesternél; a törvényhatóság közgyűlésének határozata ellen az alispánnál, illetőleg törvényhatósági városokban és a székesfővárosban a polgármesternél; a törvényhatósági városi vagy székesfővárosi tanács határozata ellen a

polgármesternél; a közigazgatási bizottság vagy ennek valamely albizottsága által hozott határozat ellen a főispánnál, illetőleg a székesfővárosban a főpolgármesternél; az árvaszék határozatai ellen az árvaszék elnökénél; a törvényhatósági és községi igazoló-választmány határozatai ellen a választmány elnökénél stb.

Minden olyan határozatban, mely felebbvitellel megtámadható, az illető hatóság tartozik világosan és névszerint megjelölni, hogy a felebbvitelt melyik hatóságnál lehet előterjeszteni.

A törvény által meg nem engedett vagy az elkésett felebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú hatóság köteles tárgyalás nélkül, hivatalból visszautasítani.

Meg nem engedett s így hivatalból visszautasítandó *felebbezés* az mely harmadfokú vagy az elsőfokúval érdemben egybehangzó másodfokú határozat ellen irányul, feltéve, hogy az utóbbi nem a T. 2. §-ának *a), b)* és *c)* pontjában felsorolt kivételek közé tartozik. Meg nem engedett *felülvizsgálati kérelem* az, melyet a harmadfokú határozat ellen terjesztenek elő (3. §.). Úgy a felebbezés, mint a felülvizsgálati kérelem meg nem engedett továbbá akkor, ha a fennálló szabályok szerint végérvényesen hozható bármily fokú határozatot támad meg, úgyszintén, ha nem érdekelt terjesztette elő, vagy ha nem véghatározat ellen irányúl. (4. §.)

A felebbvitelnek helytelen elnevezése (tehát pl. az, hogy a fél a felebbezést felülvizsgálati kérelemnek czímezte vagy megfordítva) magában nem szolgál okul a hivatalból való visszautasításra. Ilyen esetekben a beadvány tartalma alapján kell megitélni, hogy el lehet-e azt fogadni olyan felebbvitelként, a milyet a törvény az illető esetre nézve megenged?

Az a kérdés, hogy a felülvizsgálati kérelemnek van-e a T. 3. §-a értelmében alapja, vagyis hogy az eljárt hatóságok valamelyike csakugyan illetéktelen volt-e vagy határozata, avagy ennek alapjául szolgáló eljárása csakugyan nyilván törvénybe, törvényes kormányrendeletbe, vagy törvényes szabályrendeletbe ütközik-e (azaz lehet-e szó valamely jogszabály mellőzéséről vagy helytelen alkalmazásáról), már a felülvizsgálati eljárás körébe s így az illető miniszter hatáskörébe tartozik; az elsőfokú hatóság tehát a felülvizsgálati kérelmet azon a czímen, hogy a felülvizsgalatnak a törvényben megállapított alapja hiányzik, mint meg nem engedettet vissza nem utasíthatja.

Az elkésett felebbezést és felülvizsgálati kérelmet a T. és ezen utasítás 6. §-a szerint kell megitélni.

A felebbvitel hivatalból való visszautasítása első sorban az elsőfokú hatóság kötelessége; a mennyiben azonban az elsőfokú hatóság a kötelességében álló visszautasítást elmulasztaná, a felsőbb hatóságnak szintén meg van az a joga, hogy a felebbvitelt a törvényben megállapított okok bármelyikéből később is visszautasíthassa.

Ha a felebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet nem illetékes hatóságnál terjesztik elő, akkor abban az esetben, ha az előterjesztés nem postai uton, hanem — akár szóval, akár irásban — közvetlenül történik a nem illetékes hatóságnál, ez a felebbvitelt illetékes helyre továbbítás végett el nem fogadhatja s a felet — megfelelő útbaigazítással ellátva — az illetékes hatósághoz utasítja. Ha az irásbeli felebbvitel postán érkezik az illetéktelen hatósághoz, ez a felebbvitelt nyomban továbbítja az illetékes hatósághoz s erről a felet értesíti.

A felebbvitelnek ilyen hatósági közvetítése a fél veszélyére történik, vagyis a hatóság mulasztásából származó minden késedelem a fél kárára szolgál.

A felebbvitel hivatalból való visszautasítása irásban, indokolt *végzés* alakjában történik. A végzés ellen 15 nap alatt felfolyamodásnak van helye a másodfokú hatósághoz, mely a visszautasítás kérdésében végérvényesen dönt. A felfolyamodás jogára, úgyszintén arra, hogy a felfolyamodást hol és mennyi idő alatt lehet előterjeszteni, az elsőfokú hatóság a felet a végzésben figyelmeztetni tartozik.

6. §.

Felebbviteli határidő.

A felebbvitel (felebbezés, felülvizsgálati kérelem és felfolyamodás) előterjesztésének határideje bármely közigazgatási ügyben, bármely fokú határozat (intézkedés, végzés) ellen általában 15 nap. E határidő természetesen egyaránt vonatkozik úgy az irásban mint a szóval előterjesztett felebbvitelre.

A felebbvitel előterjesztésének határideje a kihirdetést követő, ha pedig a határozat kézbesítés útján közöltetett, a kézbesítést követő naptól számít. Ha tehát például a kihirdetés vagy kézbesítés a hónap 1-én történt, akkor 16-ika az az utolsó nap, a melyen a felebbvitel még előterjeszthető.

Attól az időtől kezdve, a midőn a törvénynek a kézbesítésről szóló IV. fejezete életbelép, posta útján való kézbesítéseknél a kézbesítés napjául — a T. 28. §-ában felsorolt kivételes eseteket leszámítva — a feladást követő 8-ik napot kell tekinteni. Igy ha a feladás a hónap 1-én történt, a kézbesítés napjául 9-ikét vélelmezzük s e szerint 24-ike a felebbvitel előterjesztésének utolsó napja.

Ha a határidő utolsó napja vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti avagy nemzeti ünnepre (április 11-ike és Szent-István napja) esik, a határidő a legközelebbi hétköznapon jár le. Kettős ünnep esetén tehát a határidő két nappal is meghosszabbodik.

Posta utján való benyujtás esetében nem a beérkezés, hanem a feladás időpontja határoz. A kihirdetést vagy kézbesítést követő naptól számított 15-ik (ünnep esetén 16-ik, vagy esetleg 17-ik) napon postára tett felebbvitelt tehát még kellő időben előterjesztettnek kell tekinteni. Postai késedelem a félnek nem okoz joghátrányt.

Ha az illetéktelen helyen előterjesztett felebbvitelt a hatóság továbbítja az illetékes helyre, a felebbvitel csak akkor tekinthető kellő időben előterjesztettnek, ha legkésőbb a törvényben megszabott határidő utolsó napján az illetékes hatósághoz beérkezett, illetőleg postai továbbítás esetében ha a közvetítő hatóság legkésőbb a határidő utolsó napján postára adta (ezen utasítás 5. §-ának utolsóelőtti bekezdése.)

Minden olyan határozatban (intézkedésben) s végzésben, mely felebbvitellel megtámadható, az illető hatóság tüntesse fel, hogy a felebbvitelt mennyi idő alatt lehet előterjeszteni?

A 15 napos egységes határidő csak a felebbvitelekre, vagyis azokra az esetekre terjed ki, a midőn a fél valamely alsóbbfokú hatósági határozat ellen magasabb fokú hatóságnál kereshet orvoslást. Nem terjed ki ellenben az egyes törvényekben engedett nyilatkozatokra és észrevételekre, a minőkről például az 1877 : XX. t.-cz. 135. §-ában, az 1879 : XXXI t.-cz. 194. és 195. §§-aiban, az 1885 : XXIII. t.-cz. 163. §-ában, az 1886 : XXI. t.-cz. 17. §-ában, az 1886 : XXII. t.-cz. 100. és az 1886 : XXIII. t.-cz. 5. §-ában, továbbá az 1888 : XIX. t.-cz. 51. §-ában van szó; továbbá a felszólamlásokra és észrevételekre, minőkről például az 1872 : XXXVI. t.-cz. 35. és 39., az 1886 : XXI. t.-cz. 25. §-a, vagy az 1886 : XXII. t.-cz. 29. §-ának második bekezdése tesznek em-

lítést. Ezeknek az eseteknek egy részében az elsőfokú határozat csak mintegy feltételesen hozatik, azzal a feltétellel tudniillik, hogy az érdekelteknek szabadságukban áll arra nézve észrevételeiket megtenni s véglegessé csak akkor válik, ha az észrevételek, nyilatkozatok és felszólamlások felett már határozat hozatott vagy ha ilyenek nem történtek; vagy pedig az alsóbbfokú hatóság nem is hoz határozatot, hanem az ügyet csak előkészíti a magasabb fokú hatóság döntése számára s az érdekelteknek jogukban áll ezen előkészítő tárgyalás folyamán, mielőtt tehát még bármiféle határozat hozatott volna, észrevételeket tenni, melyeket az előkészítő hatóság átvesz és a határozatra hivatott hatóság elé terjeszt. Sem az első, sem a második esetben nincs szó tehát tulajdonképeni felebbvitelről, mert a fél az első esetben nem valamely magasabb fokú hatósághoz, hanem magához az első fokon eljáró hatósághoz fordul, kérve, hogy határozatának végleges meghozatalánál vegye figyelembe észrevételeit, nyilatkozatát vagy felszólamlását; a második esetben pedig határozat, mely ellen felebbvitel lenne intézhető, még nem is hozatott.

A törvényben megállapított egységes határidő csak a közigazgatási eljárás körére terjedvén ki, azokban az esetekben, a melyekben közigazgatási úton hozott határozat ellen a rendes bíróság előtt kereshető jogorvoslat, illetőleg az ügynek közigazgatási uton való eldöntése után a fél bizonyos határidőn belül a törvény rendes útjára térhet, a birói út igénybevételére kitűzött jelenlegi határidők változatlanúl maradnak, mint például az 1877 : XX. t.-cz. 22. és 130., az 1884 : XVII. t.-cz. 176., 1891 : XIV. t.-cz. 76., az 1886 : XXII. t.-cz. 144., vagy az 1890 : I. t.-cz. 68. §-a esetében. A közigazgatási folyamatban azonban ezekben az ügyekben is az általános (15 napi) határidő irányadó.

Az egységes felebbviteli határidő nem vonatkozik továbbá azokra az esetekre sem, a melyekben *az alsófokú határozatot jóváhagyás vagy fokozatos felülvizsgálat végett hivatalból terjesztik fel a felsőbb hatósághoz.* Az ilyen felterjesztések — a mennyiben a fennálló szabályok rövidebb határidőt nem állapítanak meg — 15 napon túl is történhetnek. A felek által ilyen ügyekben is előterjeszthető felebbvitelre azonban az általános (15 napi) határidőt kell alkalmazni.

Végül nem vonatkozik az egységes határidő az 1874 : XXXIII. és 1899 : XV. t.-czikkek által az *országgyűlési képviselő-választások érvényének és a választói jogosultságnak* kérdését illetőleg megállapított különböző határidőkre.

7. §.

A felebbvitel előterjesztésének módja.

A felebbvitel bármely neme (felebbezés, felülvizsgálati kérelem, felfolyamodás) az érdekelt fél választásához képest szóval vagy irásban terjeszthető elő.

A szóbeli felebbvitelt az érdekelt az első fokon eljárt hatóságnál akár a határozat kihirdetése alkalmával, akár a 15 napos határidőn belül később terjesztheti elő. A hatóság a felebbvitelt köteles jegyzőkönyvbe foglalni. A felebbvitel felvétele abban az esetben, ha a tárgyalás szóbeli volt s a felebbvitel előterjesztése nyomban követte a határozat kihirdetését, a tárgyalásról felvett jegyzőkönyvben történhetik; ha később történt az előterjesztés, külön jegyzőkönyvbe kell foglalni.

Ha az elsőfokú hatóság azt látja, hogy a szóbeli úton előterjesztett felebbvitel meg nem engedett vagy elkésett s e miatt vissza kell utasítani, a felet erre a körülményre figyelmeztetnie kell; ha azonban a fél mindamellett

ragaszkodik kívánságához, a felebbvitel jegyzőkönyvbe foglalása meg nem tagadható. Ilyen esetben az elsőfokú hatóság természetesen nyomban meghozza a visszautasító végzést, mely ellen azután a szabályszerű felfolyamodásnak van helye.

A szóbeli felebbvitelről felvett jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a hatósági határozat (intézkedés) sérelmes részeinek megjelölését s a fél kérelmének rövid kifejezését. A fél kívánatára azon indokok lényegét, melyek az illetőt a felebbvitel előterjesztésére indították, röviden szintén fel kell venni a jegyzőkönyvbe. Részletes indokolásnak nincs helye; ez azonban természetesen nem zárja el a felet attól, hogy az élőszóval előterjesztett felebbvitel tüzetes indokolását később, de mindenesetre a felebbvitel előterjesztésére megállapított 15 napon belül irásban nyujthassa be az elsőfokú hatóságnál.

A felebbvitelről felvett jegyzőkönyvet a fél vagy felek előtt fel kell olvasni s azoknak, a kik magyarul nem értenek, vagy nem kellően értenek, meg is kell magyarázni. A jegyzőkönyvet úgy a felvevő hatósági közeg, mint a felebbvitelt előterjesztő fél aláirja, vagy ha az utóbbi irni nem tud, kézjegyével látja el. Ha a fél a jegyzőkönyvet aláirni vagy az irástudatlan fél kézjegyével ellátni nem akarja vagy nem tudja, ezt a körülményt a jegyzőkönyvben az okkal együtt meg kell említeni.

Az irásbeli felebbvitelt a félnek nem a felebbviteli, hanem az ügyben eljárt elsőfokú hatósághoz kell czímeznie.

Az elsőfokú hatóság köteles a felebbvitelt a szükséges tárgyiratokkal gondosan felszerelni és késedelem nélkül a másodfokú hatósághoz felterjeszteni.

A másodfokú hatóság akkor, ha a felebbvitel elintézése valamely magasabb fokú hatóság hatáskörébe tartozik, a felebbvitelt — a még esetleg nála levő iratokat hozzácsatolva — ugyancsak késedelem nélkül ehhez a magasabb hatósághoz terjeszti fel.

8. §.

A határozat végrehajthatósága.

A mi a felebbvitelnek a megtámadott határozat végrehajtására gyakorolt hatását illeti, különbséget kell tenni egyfelől a felülvizsgálati kérelem és a felfolyamodás, másfelől a felebbezés között.

A *felülvizsgálati kérelmet* és a *felfolyamodást* a törvény a végrehajtás szempontjából nem ruházza fel felfüggesztő-hatályyal. Ha tehát valamely ügyben két hatóság egybehangzólag határozott, vagy ha a felebbezést az elsőfokú hatóság mint meg nem engedettet vagy elkésettet visszautasította, a határozat végrehajtása rendszerint arra való tekintet nélkül, hogy felülvizsgálati kérelmet vagy felfolyamodást terjesztettek elő, megkezdhető és folytatható.

Ha azonban a végrehajtás foganatosítása helyrehozhatatlan kárt okozna, vagy egyéb méltánylást érdemlő esetekben a végrehajtást akár az elsőfokú, akár a felebbviteli hatóság — indokolt kérelemre — felfüggesztheti, vagyis meg sem kezdi vagy a már megkezdett végrehajtás folytatását függőben tartja vagy tartatja.

A végrehajtás felfüggesztését rendszerint annál a hatóságnál kell kérni, mely az ügyben elsőfokon járt el. A kérelem előterjesztésére a 7. §. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Ha a végrehajtás felfüggesztését a felülvizsgálati kérelem vagy felfolyamodás előterjesztésével egyidejüleg, vagy később ugyan, de olyan időpontban kérik, midőn az ügyiratok még az elsőfokú hatóságnál vannak, a kérelem

felett az elsőfokú hatóság határoz. Ha az elsőfokú hatóság a kérelmet nem találja teljesíthetőnek, a végrehajtást nyomban megkezdheti, de egyúttal köteles az előterjesztett felebbvitelt ennek a körülménynek előadása mellett a felebbviteli hatóság (vagyis ha felülvizsgálati kérelemről van szó, a másodfokú hatóság) elrendelheti, hogy a már megkezdett végrehajtás — a mennyiben még lehetséges — bármily ponton felfüggesztessék.

Ha akkor, midőn a végrehajtás felfüggesztését kérik, az ügyiratok már a felebbviteli hatósághoz soronkívül felterjeszteni. A felebbviteli hatósághoz vannak felterjesztve, az elsőfokú hatóság a nála előterjesztett kérelmet köteles határozat végett azonnal felterjeszteni a felebbviteli hatósághoz. Ilyen esetekben az érdekeltek a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó kérelmet közvetlenül a felebbviteli hatóságnál is előterjeszthetik.

A *felebbezésnek* a végrehajtásra rendszerint felfüggesztő hatása van. Ezért olyan határozat, mely felebbezéssel támadható meg, tehát az elsőfokú és az elsőfokúval egybe nem hangzó másodfokú határozat jogerőre emelkedés előtt általában véve nem hajtható végre.

A felebbezéssel megtámadott vagy megtámadható elsőfokú, vagy az ezzel egybe nem hangzó másodfokú határozat is végrehajtható azonban jogerőre emelkedés előtt a következő esetekben, u. m.:

a) ha ezt törvény, miniszteri rendelet vagy szabályrendelet kifejezetten megengedi (pl. 1876 : XIII. t.-cz. 95. §., 1877 : XX. t.-cz. 208. §., 1879 : XXXI. t.-cz. 15. §., 1879 : XXXVI. t.-cz. 20. §., 1881 : XXXVIII. t.-cz. 12. §., 1885 : XXIII. t.-cz. 108. §., 1896 : XXII. t.-cz. 93. §., 1886 : XXIII. t.-cz. 4. §., 1893 : XXVIII. t.-cz. 6. §., 1898 : II. t.-cz. 29. §. stb.);

b) ha fontos közérdekből vagy közveszély, avagy helyrehozhatatlan kár elhárítása czéljából a határozatnak haladéktalan foganatosítása szükséges és ez a határozat záradékában határozottan és világosan ki van mondva.

A *b)* alatti esetben a végrehajthatóság kérdésének eldöntése e szerint a hatóságra van bízva. A hatóságnak tehát gondosan meg kell vizsgálnia, hogy azok az okok, melyek a nyomban való végrehajtást szükségessé teszik, valóban fenforognak-e?

A nyomban való végrehajtásnak elrendelését mindig tüzetesen kell indokolni. Így tehát nem elég általánosságban hivatkozni a közérdekre, közveszélyre vagy a támadható helyrehozhatatlan kárra, hanem részletesen és határozottan meg kell jelölni az okokat, melyek a határozat nyomban való végrehajtását szükségessé teszik.

9. §.

Igazolás.

Igazolási kérelemnek helye van:

1. ha az érdekelt a felebbezést, vagy a felülvizsgálati kérelmet elháríthatatlan akadály miatt a 15 napi határidőn belül (6. §.) elő nem terjesztette; vagy

2. a hatóság idézésére meg nem jelenhetett.

Az igazolás lényege e szerint abban áll, hogy a mulasztó félnek alkalom nyujtatik arra, hogy a mulasztás okát és ennek el nem hárítható voltát kimutassa; előterjesztésének joga azt illeti meg, a ki a felebbezés vagy felülvizsgálati kérelem előterjesztésére jogosult lett volna, vagy a kit a hatóság megidézett.

Felfolyamodás (T. 5. és 9. §. második bekezdése) elmulasztása esetében a törvény egyáltalában nem engedi meg az igazolást.

Miben állhat az elháríthatatlan akadály, mely igazolásúl elfogadható, azt egyes esetekben a hatóságnak kell a körülmények gondos mérlegelésével megállapítania. Igazolásnak nemcsak a szorosan vett vis major eseteiben van helye; a hatóság a tényleges viszonyokból folyó egyéb akadályokat is méltányos figyelemben részesítheti. Így pl. ha az a ki a felebbvitelre jogosítva van, a hatóság székhelyétől nagy távolságban olyan tevékenységet folytat, melynek a felebbvitel előterjesztése czéljából való megszakítása reá nézve helyrehozhatatlan kárral járna s a felebbvitelnek írásban való előterjesztése sines módjában (pl. mert írástudatlan), ez az elszigetelt helyzet is elfogadható a mulasztás igazolásául. (Ilyen esetek különösen a mezőgazdasági munkásoknál fordulhatnak elő.)

A határidő elmulasztására vonatkozó igazolási kérelem előterjesztésének határideje a 15 napos felebbviteli határidő leteltétől számított ujabb 15 nap, nem véve ki azt az esetet sem, ha az elháríthatatlan akadály még fennáll. E szerint a felebbezéssel vagy felülvizsgálati kérelemmel megtámadható határozat kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított 30 napon túl igazolás semmi esetben sem kérhető.

Az idézésre való meg nem jelenést az elmulasztott megjelenési napot követő 15 nap alatt lehet igazolni.

Az igazolási határidő számítása a 6. §. szerint történik.

Az igazolási kérelmet mindig az elsőfokon eljárt hatóságnál kell előterjeszteni. Az előterjesztés itt is a fél választásához képest szóval vagy irásban történhetik; szóval való előterjesztés esetén a hatóság a kérelmet jegyzőkönyvbe foglalja, ugyanazon szabályok szerint, mint a felebbvitel szóbeli előterjesztését (lásd ezen utasítás 7. §-át). Az igazolásúl felhozott okot vagy okokat a jegyzőkönyvbe röviden fel kell venni.

A kérelem felett az elsőfokú hatóság *végzéssel* határoz; az elutasító végzés ellen 15 nap alatt felfolyamodással lehet élni a másodfokú hatósághoz, mely az igazolás kérdésében további felebbvitel kizárásával, végérvényesen dönt.

A határidő elmulasztása miatt előterjesztett igazolási kérelem hatása a határozat végrehajtására ugyanolyan, mint lett volna azé a felebbezésé vagy felülvizsgálati kérelemé, a melynek elmulasztását igazolják.

A mennyiben tehát a fél felülvizsgálati kérelem elmulasztását kivánja igazolni, az igazolási kérelem a határozat végrehajtását rendszerint nem akadályozza; ha azonban a végrehajtás helyrehozhatatlan kárt okozna, vagy egyéb méltánylást érdemlő esetekben a hatóság a végrehajtást indokolt kérelemre felfüggesztheti.

A végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó kérelmet ebben az esetben is rendszerint az elsőfokú hatóságnál kell előterjeszteni.

A kérelem felett akkor, ha az igazolással egyidejüleg terjesztik elő, vagy később ugyan, de olyan időpontban, midőn az iratok még az elsőfokú hatóságnál vannak, ez elsőfokú hatóság határoz. A mennyiben az igazolás felett határozat még nem hozatott, a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó kérelmet az igazolási kérelemmel együttesen kell birálat alá venni. Ha az elsőfokú hatóság a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó kérelemnek nem ad helyet, a végrehajtást nyomban megkezdheti, de a mennyiben az igazolást elfogadta, a fél által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet soronkívül terjeszti fel s egyúttal előadja, hogy a végrehajtás már folyamatban van. Az illető miniszter a végrehajtás felfüggesztését — a mennyiben még lehetséges — bármily ponton elrendelheti. Ha az elsőfokú hatóság az igazolási kérelemnek sem adott

helyet, a fél a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó kérelmét a másodfokú hatósághoz az igazolás kérdésében intézhető felfolyamodásban ismételheti.

Ha akkor, midőn a végrehajtás felfüggesztését kérik, az ügyiratok már a felebbviteli hatóságnál vannak (pl. mert több érdekelt van s ezek egyikének kellő időben előterjesztett felülvizsgálati kérelme már felterjesztetett), akkor az elsőfokú hatóság a nála előterjesztett kérelmet azonnal az illető felebbviteli hatósághoz terjeszti fel határozat végett. Ilyen esetben az érdekeltek a végrehajtás felfüggesztését a felebbviteli hatóságnál közvetlenül is kérhetik.

Ha pedig felebbezés igazolásáról van szó, a határozat végrehajtását vagy a megkezdett végrehajtás folytatását az igazolás is megakasztja, kivéve a T. és ezen utasítás 8. §-ának *a)* és *b)* pontjában említett eseteket.

10. §.
Ujrafelvétel.

Ujrafelvételnek közigazgatási *vitás* (contentiosus) ügyekben van helye. A törvény vitás közigazgatási ügyek alatt mindenekelőtt azokat az ügyeket érti, melyek az 1896 : XXVI. t.-czikkben egyenként vannak felsorolva s melyekben ezentúl a közigazgatási folyamatban is lesz helye ujrafelvételnek, (ezen utasítás 12. §-ának utolsóelőtti bekezdése); ezenfelül az egyéb contentiosus természetű ügyeket is. A nem vitás közigazgatási ügyekben mint eddig, úgy ezentúl is hozható újabb határozat a nélkül, hogy a törvényben szabályozott ujrafelvételi eljárásra lenne szükség. Ilyen ügyek különösen azok, a melyekben a hatóság discretionalis hatáskörben határoz.

Azt, hogy az ügy, melynek újrafelvételét kérik, vitás (contentiosus) természetű-e, a konkrét esetben eljáró hatóság birálja meg. A fegyelmi ügyek azonban a törvény értelmében feltétlenül a vitás közigazgatási ügyek közé tartoznak.

Ahhoz, hogy az újrafelvétel megengedhető legyen, szükséges:

1. hogy az a bizonyíték, melyet a fél *a főügy* jogerős elintézése után felhoz, *a kérdés érdemére döntő* legyen, tehát olyan, melyről valószínű, hogy abban az esetben, ha a fél a főügy tárgyalása folyamán hazta volna fel, az ügy másként nyert volna eldöntést;

2. igazolni kell, hogy a bizonyítékot a fél a főeljárás folyamán *önhibáján kívül nem használhatta*.

Más körülmények az újrafelvétel megengedésére okul nem szolgálhatnak. Így nevezetesen nem kérhető újrafelvétel határidő elmulasztása czímén. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak van helye s azon a czímen, hogy valaki a törvényben megállapított idő alatt elmulasztotta az igazolást, a jogerőre emelkedett véghatározatot újrafelvétel alakjában meg nem támadhatja.

Az újrafelvételi kérelem előterjesztésének határideje a főeljárás folyamán hozott határozat kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított egy év. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak sincs helye; egy éven túl előterjesztett újrafelvételi kérelmet tehát feltétlenül el kell utasítani.

Az újrafelvételi kérelmet mindig annál a hatóságnál kell előterjeszteni, mely a főügyben a jogerős véghatározatot hozta. A megengedhetőség kérdésében rendszerint ugyanez a hatóság határoz. Ha azonban a főügyben hozott jogerős véghatározat alapjául valamely felsőbb hatóság határozata szolgált: akkor annak a hatóságnak, mely a főügyben a jogerős véghatározatot hozta, a nála előterjesztett kérelmet ehhez a felsőbb hatósághoz kell döntés végett felterjesztenie. Így például ha valamely törvényhatósági tisztviselő ellen a fegyelmi eljárás a miniszter utasítása folytán rendeltetett el, s a jogerős vég-

határozatot a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya hozta: az újrafelvételi kérelmet a közigazgatási bizottságnál kell ugyan előterjeszteni, ez azonban tartozik a kérelmet döntés végett az illető miniszterhez felterjeszteni.

Az újrafelvétel csak irásban terjeszthető elő, szóbeli előterjesztésnek helye nincs.

Az újrafelvétel megengedése esetén az érdemleges eljárás annál a hatóságnál kezdődik, mely a főügyben az elsőfokú határozatot hozta s a főeljárásra vonatkozó szabályok szerint folyik le.

A főeljárás folyamán hozott jogerős határozat végrehajtását nemcsak az újrafelvételi kérelem előterjesztése nem akadályozza, hanem az sem, hogy az újrafelvétel már megengedtetett.

Ugyanabban az ügyben újrafelvételi kérelemnek a közigazgatási folyamatban csak egyszer van helye. Ha tehát az előterjesztett újrafelvételi kérelmet a hatóság elutasította, többé ugyanabban az ügyben — habár új bizonyítékokat tudna is a fél felhozni — újrafelvételt nem lehet kérni.

14. §.

Hatósági felebbvitel.

A főispánoknak (a székesfőváros főpolgármesterének, a közigazgatási ágak főnökeinek és képviselőinek és a tiszti ügyésznek a fennálló szabályokon alapuló felebbviteli és felterjesztési joga és kötelessége a jövőre is változatlanul megmarad.

Ilyen felebbezési, illetőleg felterjesztési jogot állapítanak meg nevezetesen:

A) *A főispánra (főpolgármesterre) nézve.*

1. Az 1876 : VI. t.-cz. 22. §-a. E szerint a főispán a közigazgatási bizottságnak olyan elsőfokú határozatai ellen, melyeket törvénytelennek, sérelmesnek vagy károsnak talál, felebbezését azonnal bejelentheti; e jogát az erdőrendészeti áthágásokra is kiterjeszti az 1879 : XXXI. t.-cz. 68. §-a.

2. Az 1876 : VI. t.-cz. 61. §-a, melynek értelmében a főispán az id. törvény 58. §-a által a közigazgatási bizottságnak, mint felebbviteli hatóságnak hatáskörébe utalt ügyeket minden esetben, tehát akkor is, ha a bizottság az elsőfokúval egybehangzólag vagy harmadfokon határozott, a belügyminiszterhez felülvizsgálat végett felterjesztheti. Ugyanez a jog illeti meg a főispánt az 1876 : XIV. t.-cz. 158. §-a értelmében a közigazgatási bizottságnak közegészségi ügyekben hozott határozataira nézve.

3. Az 1886 : XXI. t.-cz. 57. §. *k)* pontja, mely szerint a főispán, ha a törvényhatósági közgyűlés valamely határozatát törvénybe vagy miniszteri rendeletbe ütközőnek vagy az állam érdekeire sérelmesnek véli, annak felülvizsgálat végett leendő felterjesztését elrendelheti.

4. Az 1886 : XXII. t.-czikk 99. §-a és az 1886 : XXIII. t.-cz. 2. és 11. §-ai, melyek értelmében a községi előljárók, illetőleg a törvényhatósági tisztviselők fegyelmi ügyeiben a főispán — s az utóbbi esetben a főpolgármester is — bármely, tehát két egybehangzó határozatot is hivatalból felebbezhet.

5. A 6582/99. B. M. számu szabályzat 3. és 7. §-ai, melyek szerint az állami tisztviselői minőséggel biró kir. anyakönyvvezetők fegyelmi ügyeiben a főispán (főpolgármester) a vizsgálat elrendelését megtagadó határozat felülvizsgálata iránt felterjesztést tehet, az elsőfokú fegyelmi határozatot pedig — ha felebbezést nem nyujtottak be — hivatalból való felülvizsgálat végett a belügyminiszterhez felterjeszti.

B) *A közigazgatási ágak főnökeire és képviselőire nézve:*

1. Az 1876 : VI. t.-cz. 22. §-a, mely szerint a közigazgatási ágaknak a közigazgatási bizottságban levő képviselőit megilleti az a jog, hogy ha a határozatot törvénytelennek vagy az általuk képviselt közigazgatási ág szempontjából sérelmesnek vagy károsnak tartják, az ellen felebbezésüket azonnal bejelentsék.

2. Az 1879 : XXXI. t.-cz. 33. és 68. §-ai, melyek a kir. erdőfelügyelőnek biztosítanak felterjesztési, illetőleg felebbezési jogot a közigazgatási bizottságnak erdőrendészeti intézkedései, illetőleg erdőrendészeti áthágások felett hozott határozatai tekintetében; az utóbb idézett 68. §. ezenkívül a szakelőadónak az 1876 : VI. t.-cz. 22. §-ában biztosított jogát az erdőrendészeti áthágások tárgyában hozott határozatokra is kiterjeszti.

3. Az 1888 : VII. t.-cz. 109. §-a, illetőleg az 1900 : XVII. t.-cz. végrehajtásaként kiadott 95.000/1900. F. M. sz. rendelet 30. és 79. §-ai és 132. §-ának *l)* pontja, melyek szerint a hatóságilag kiirtott állatokért járó kártalanítás tárgyában hozott határozatot a kir. állatorvos is felebbezheti.

4. Az 1890 : I. t.-cz. 60 §-a, a mely szerint a törvényhatóság első tisztviselőjének a közigazgatási bejárás eredménye felett hozott határozata ellen a földmívelésügyi miniszter képviselője felfolyamodással élhet; továbbá ugyanezen törvény 74. §-a, mely a törvényhatóság első tisztviselőjének és a közigazgatási bizottságnak a kompok (révek) vagy hajóhidak engedélyezése felett hozott határozatára nézve a földmívelésügyi miniszter szakközegét és az állampítészeti hivatalt is felruházza a felebbezés jogával.

5. Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 28. és 36. §-ai, melyek az iparfelügyelőnek biztosítanak felfolyamodási jogot a sérelmesnek talált iparhatósági határozatok ellen.

6. Az 1885 : XXII. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott 45.689/85. F. I. K. M. számú rendelet 21. §-a, mely szerint a vizi munkálat engedélyezésére vonatkozó elsőfokú határozatot, valamint minden közigazgatási úton hozott s vízjogi érdeket érintő határozatot, mely ellen a törvény értelmében felebbezéssel lehet élni a folyammérnöki és a kulturmérnöki hivatal, továbbá az idézett rendelet 15. §-a esetében és a 35.803/86. K. K. M. számú rendeletben említett esetekben a m. kir. vasuti főfelügyelőség is felebbezhetik.

7. Az 1888 : XIX. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott 5000/89. F. I. K. M. számú rendelet 37. §-a, mely a m. kir. kulturmérnöki és folyammérnöki hivatalokat a hallépcsők felállítása tárgyában hozott határozatokra nézve ruházza fel felebbezési joggal.

8. A 62.740/90. K. M. számú szabályrendelet 2. és 3. pontja, a melyek szerint a forgalomban levő vasutak mentén létesítendő ipartelepekre vonatkozó első- és másodfokú iparhatósági határozatok ellen a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség jogosítva van felszólalni.

9. A 114.534/96. B. M. számú rendelet 6. §-a, mely szerint a székesfővárosi közigazgatási bizottság fegyelmi választmányának a rendőrtisztviselők fegyelmi ügyeiben hozott bármely határozatát úgy a főkapitány, mint a közigazgatási bizottság elnöke megfelebbezheti.

10. A 6582/99. B. M. számú szabályzat 3. és 8. §-ai, melyek az állami tisztviselői minőséggel biró kir. anyakönyvvezetők fegyelmi ügyeiben a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot elrendelő és az elsőfokú fegyelmi határozatokra nézve az állami anyakönyvi felügyelőnek adnak felebbezési jogot.

C) *A tiszti ügyészre nézve :*

1. Az 1877 : XX. t.-cz. 179. §-a, mely az árvaszék minden érdemleges határozatára nézve felruházza a tiszti ügyészt felebbezési joggal.

2. Az 1886 : XXI. t.-cz. 70. §-a, melynek értelmében a tiszti ügyész a törvényhatóságnak minden határozata ellen a főispán útján az illető miniszterhez felebbezéssel élhet.

3. Az 1886 : XXIII. t.-cz. 10. §-a, mely a törvényhatósági tisztviselők fegyelmi ügyeiben a vizsgálatnak hivatalból történt elrendelése esetén a tiszti ügyészt is felruházza a magánfeleket megillető felebbezési joggal.

* * *

Mindezen hatósági személyeknek (főispánoknak, főpolgármesternek, a közigazgatási ágak főnökeinek és képviselőinek s a tiszti ügyésznek) törvényeken és egyéb szabályokon alapuló felebbezési és felterjesztési jogát az 1901 : XX. t.-cz. nem érintvén, e jogok természetesen ugyanabban az alakban és terjedelemben lesznek a jövőben is gyakorolhatók, mint eddig. E jogok gyakorlására tehát a törvényben foglalt különböző korlátozások (minő például az, hogy a harmadfokú és a két egybehangzó határozat nem felebbezhető) nem terjednek ki s korlátozásoknak e tekintetben csak annyiban van helyük, a mennyiben ilyeneket az egyes törvények megállapítanak (például az 1877 : XX. t.-cz. 179. §-a, melynek értelmében az ügyészt az árvaszéknek csak «érdemleges» határozataira nézve illeti meg a felebbezés joga).

A törvény a tiszti ügyészt, kit eddig az 1877 : XX. t.-cz. 179. §-a értelmében gyámügyekben csak az árvaszék határozataira nézve illetett meg a felebbvitel joga, ugyanezzel a joggal a közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttségének másodfokú véghatározataira vonatkozólag is felruházza, még pedig úgy, hogy az említett küldöttség határozatát minden esetben, tehát akkor is felebbezhesse, ha a másodfokú határozat az árvaszék határozatával egybehangzik. A felebbezés terjedelmét a törvény semmi irányban sem szorítja meg ; így tehát az kiterjedhet nemcsak a törvényesség védelmére, melynek a tiszti ügyész törvényeink szerint hivatott őre, hanem a kiskorúak és gondnokoltak bárminő sérelmeinek orvoslására is.

12. §.

Közigazgatási birósági ügyek.

Az 1901 : XX. t.-czikk a közigazgatási bíróság előtti eljárást, melyet az 1896 : XXVI. t.-cz. s az ehhez kibocsátott utasítás szabályoznak, semmi tekintetben sem érinti. Ezért a törvénynek a jogorvoslatokról szóló rendelkezései közül a 4—10. §-ok csak a közigazgatási folyamatban, vagyis az alatt az idő alatt terjednek ki a közigazgatási bíróság elé tartozó ügyekre, míg ezek a rendes (nem contentiosus) közigazgatási eljárás körében mozognak ; a törvény 1., 2., 3. és 11-ik §-ai pedig ezekre az ügyekre egyáltalában nem terjednek ki, tehát abban a stádiumban sem, a míg a birói panaszút megnyíltáig el nem érkezve, a közigazgatási hatóságok által tárgyaltatnak.

A közigazgatási bíróság elé tartozó ügyekben tehát a felebbezés ezentúl is csak annyiban lesz korlátolt (1. és 2. §.), a mennyiben az eddigi törvények ilyen korlátot felállítanak. Nincs helye továbbá ezekben az ügyekben felülvizsgálati kérelemnek sem (3. §.) ; végül egyes hatósági személyeknek felterjesztési és felebbezési joga és a kormány rendkívüli felülvizsgálati joga.

mely jogokat ezekre az ügyekre nézve már az 1896 : XXVI. t.-cz. 20. §-a megszüntetett, ezentúl sem lesz gyakorolható.

A jogorvoslatokra vonatkozó összes többi rendelkezések (4—10. §.) ellenben a birói eljárást megelőző közigazgatási eljárás során azokra az ügyekre is irányadók, a melyek végső fokon a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartoznak, kivéve természetesen a felülvizsgálati kérelemmel kapcsolatos intézkedéseket, minthogy felülvizsgálatnak a közigazgatási bírósághoz tartozó ügyekben nincs helye.

Ezekben az ügyekben is alkalmazást nyernek tehát a közigazgatási eljárás folyamán a felebbezés jogát a véghatározatokra és az érdekeltek körére korlátozó (4. §.), a felebbezés előterjesztésének helyére és hivatalból való visszautasítására vonatkozó (5. §.), továbbá a felebbezés és a felfolyamodás határidejére (6. §.) (előterjesztésének módjára (7. §.), a határozat végrehajthatósága tekintetében gyakorolt hatására (8. §.), és a kellő időben be nem nyujtott felebbvitel vagy a hatóság idézésére való meg nem jelenés igazolására (9. §.) vonatkozó rendelkezések. Végül alkalmazást nyer az újrafelvételről intézkedő 10. §. is, de természetesen csak abban az esetben, ha az ügy, melynek újrafelvételét kérik, a közigazgatási eljárás során nyert annak idején jogerős befejezést s a birói panasz útjára nem terelődött. Ezekben az ügyekben tehát, — a mennyiben első izben a panaszjogot nem érvényesítették — kétszer is lehet újrafelvételnek helye : először közigazgatási úton történt jogerős befejezésük után a törvény 10. szakasza értelmében s másodszor, ha tudniillik az újrafelvételi eljárás folyamán birói jogorvoslathoz is folyamodtak, birói határozattal történt végérvényes eldöntésük után az 1896 : XXVI. t.-cz. 139. §-a és az 1901 : XX. t.-cz. 12. §-ának utolsó bekezdése alapján.

Mindezek a rendelkezések érvényesek tehát a kérdéses ügyekben mindaddig, míg az a végsőfokú közigazgatási határozat, melylyel az előzetes közigazgatási eljárás befejeződik, meghozatik ; már az esetleg emelt panasz előterjesztésére és az egész további eljárásra ezentúl is kizárólag az 1896 : XXVI. t.-cz. rendelkezései irányadók.

Átmeneti intézkedések.

Az 1902. évi január hó 1-én folyamatban levő közigazgatási ügyekre a következő szabályokat kell alkalmazni :

Az 1901 : XX. t.-czikknek a felebbvitel korlátozását tartalmazó 1. és 2. §-ai, továbbá ezekkel összefüggő 3. §-a és a 11. §. második bekezdése csak azokban a folyamatban levő ügyekben nyernek alkalmazást, melyekben 1902. évi január 1. napja előtt másodfokú véghatározat még nem hozatott.

Azokban az ügyekben, a melyekben az 1902. évi január 1. napjáig másodfokú véghatározat már hozatott, az 1., 2., 3. §-ok és a 11. §. második bekezdése nem alkalmazhatók.

Ezekben az ügyekben tehát a további felebbvitel csak annyiban lesz korlátolt, a mennyiben a jelenlegi szabályok korlátozást tartalmaznak ; továbbá felülvizsgálat csak az eddig megengedett esetekben s az eddigi alakban lesz kérhető ; végül a tiszti ügyész a 11. §. második bekezdésében megállapított felebbezési jogát ezekben az ügyekben nem érvényesítheti.

Az 1901 : XX. t.-cz. 4—9. §-aiban foglalt intézkedések a folyamatban levő összes ügyekre — az ügy bármely állásában — alkalmazást nyernek.

Így nevezetesen a felebbezésnek és felülvizsgálati kérelemnek a véghatározatokra szorításáról s a felebbviteli jognak az érdekeltekre korlátozá-

sáról (4. §.), a felebbvitelnek az elsőfokú hatóságnál való előterjesztéséről s hivatalból való visszautasításáról (5. §.), a 15 napi felebbviteli határidőről (6. §.), a felebbvitel szóval vagy irásban való előterjesztéséről (7. §.), a felebbvitelnek a határozatok végrehajtására gyakorolt hatásáról (8. §.), és az igazolásról (9. §.) szóló összes intézkedések minden folyamatban levő, vagyis 1902 január 1-ig végsőfokú jogerős határozattal be nem fejezett ügyben irányadók.

A felebbviteli határidő tekintetében azonban az 1902. január 1-je előtt hozott összes, bármily fokú határozatokra nézve — tekintet nélkül arra, hogy kihirdetésük vagy kézbesítésük január 1-je előtt vagy azután történt-e — az eddigi szabályokat kell alkalmazni. Így pl. valamely szabályrendelet ellen, melyet a községben 1901. évi deczember 17-én hirdettek ki, egész 1902. január 16-áig (beleértve még 16-ikát is) lehet felebbezni (1886 : XXI. t.-cz. 8. §.). Viszont egy 1902 január 1-je előtt hozott, de pl. január 7-én kézbesített alispáni határozat ellen január 15-én túl már nem lehet felebbezést előterjeszteni. (1886 : XXI. t.-cz. 68. §.)

XXIV.

1889: XXX. TÖRVÉNYCZIKK

A TALAJJAVÍTÁSI KÖLCSÖNRŐL.

I. FEJEZET.

1. §.

A kölcsönök engedélyezése.

A magyar földhitelintézet által a jelen törvényben meghatározott feltételek alatt engedélyezett szabályozási és talajjavítási kölcsönökre és az adott kölcsönök következtében keletkező jogviszonyokra, a nevezett intézetnek az 1871 : XXXIV. és az 1879 : XLV. törvényczikkben (az 1881 : LX. törvényczikk 258. §-ában foglalt módosítás szerint) biztosított külön jogai megfelelő alkalmazással kiterjesztetnek azon kiegészítéssel, hogy jövőre a földhitelintézetre nézve az 1879 : XLV. t.-cz. által reá kiterjesztett 1878 : XXV. t.-cz. némely szakaszainak azon határozatai helyett, melyek az 1887 : XXVI. t.-cz. által módosítást szenvedtek, az ezen törvényben foglalt határozatok (1887 : XXVI. t.-cz. 11. §. *a), b), c), e), f), g), h)* pontjai, továbbá 47. és 48. §-ai) alkalmazandók.

2. §.

A hitelképesség azon határa, a meddig a magyar földhitelintézet egy-egy vízrendezési társulatnak kölcsönt rendszerint engedélyezhet, a társulati ártér kataszteri tiszta jövedelmének tizenkétszeresében állapíttatik meg.

Ha azonban egyes esetekben az előző pontban említett alapon engedélyezhető hitel a vízrendezési társulat hiteligényét nem fedezné, a kölcsön a társulati ártérnek, a nevezett intézet által eszközlendő becslés útján kideritett becsértéke 50%-áig emelkedhetik.

Az intézet által foganatosítandó becslésnél úgy a kormánynak, mint a társulatnak képviselői részt vehetnek, a nélkül azonban, hogy ezek az intézetet a becsérték megállapításában befolyásolhatnák vagy korlátozhatnák.

3. §.

A földhitelintézet a jelen törvény alapján engedélyezendő szabályozási és talajjavítási kölcsönök alapján szabályozási és talajjavítási zálogleveleket bocsát ki, azon kölcsönkövetelések erejéig, a melyek a jelen törvénynek megfelelően engedélyeztettek és a jelen törvényben megállapított fedezettel birnak.

A jelen törvény alapján kibocsátott szabályozási és talajjavítási zálogleveleket köteles a földhitelintézet a forgalomból azon arányban visszavonni, a mely arányban a jelen törvény alapján engedélyezett és fedezetül szolgáló szabályozási és talajjavítási kölcsönköveteléseinek összege a visszafizetés folytán, vagy más okból csökkent.

A földhitelintézetnek a jelen törvény alapján engedélyezett szabályozási és talajjavítási kölcsönkövetelései, a melyeknek alapján záloglevéleket bocsát ki, ezen záloglevelek összességének biztosítékául szolgálnak; azokra végrehajtás nem intézhető, s azokra vonatkozólag a csőd folytán való értékesítés eseteit kivéve, harmadik személyek jogokat egyátalán nem szerezhetnek.

Egyébként az 1876 : XXXVI. t.-cz. 22—35. §-ainak a záloglevelek biztosítására szolgáló rendelkezései — a 24. §. első bekezdésének, a 29. §. 4-ik pontjában a külön biztosításra rendelt alap elhelyezésére vonatkozó rendelkezésének, a 32. §. 4., 6., 7. pontjainak és a 34. §. 1. és 5. pontjainak kivételével — a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelő értelemben — a jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavítási záloglevelekre is alkalmazandók.

4. §.

A magyar földhitelintézet az általa a jelen törvény értelmében engedélyezett kölcsönöket ugyancsak a jelen törvényben meghatározott elsőbbség fedezete alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavítási záloglevelekben adja, melyeknek készpénzzé tételét, illetve értékesítését bármely az intézet javára eshető nyeremény mellőzésével önmagának tarthatja fenn.

5. §.

Ezen szabályozási és talajjavítási záloglevelek kamatlába 4%-ban állapíttatik meg; a kölcsönök törlesztési időtartama ötven (50) évnél hosszabb nem lehet. Az utólagos félévi részletekben fizetendő évi járadék, melyben a kamat, a tőketörlesztési és a kezelési költségjárulék is benfoglaltatik, minden névértékü 100 frt kölcsönösszeg után $4^{8}/_{4}$ forintnál, az ezen összegbe már betudott kezelési költségjárulék pedig $^{1}/_{8}$%-nál nagyobb nem lehet.

Ha azonban a pénzpiacz viszonyaira való tekintettel a fent megállapítottnál alacsonyabb kamatlábú szabályozási és talajjavítási záloglevelek kibocsátása válnék indokolttá, úgy az előbbi pontban körülirt járadék arányosan megváltoztatandó, illetve leszállítandó lesz; a költségjárulék azonban ez esetben sem lehet $^{1}/_{8}$%-nál magasabb.

6. §.

A földhitelintézet által a jelen törvény alapján engedélyezett szabályozási kölcsönök után fizetendő járadékok a társulatnak jogszerűen megállapított árterébe eső birtokrészleten felül mindazon birtokrészletet terhelik, a melyek az árverés foganatosításával befejezett végrehajtásra vonatkozó végrehajtási zálogjog bekebelezése vagy végrehajtási jog feljegyzése alkalmával a társulatnak jogszerűen megállapított árterébe eső birtokrészlettel együtt egy telekkönyvi jószágtestet képeznek. Ezen egész telekkönyvi jószágtesten az engedélyezett kölcsön után fizetendő járadékok oly dologi terhet képeznek, melyek az elsőbbséggel biró állami és községi adók után minden más adósságoknak, még a telekkönyvileg bekebelezetteknek is megelőzésével elégítendők ki.

Ennélfogva ezen kölcsönnek évi járadékai az illető jószágtesten fekvő oly dologi terhet képeznek, melyek a kölcsönnel járó összes kötelezettségekkel együtt bármely birtokváltozás esetén az új tulajdonosra áthárulnak. Ha ily birtokváltozás birói árverés útján történik, ezen dologi teher a vevőt az árverés napjától kezdve terheli s a kölcsönnek, a jogérvényes árverés napjától visszafelé három évre számított járadékai, illetve részletei, nemkülönben a kölcsönjáradékoknak a törvényen és kötelezvényen alapuló járulékai, valamint a behajtási költségek az árverési vételárból oly előnyös tételként elégítendők ki, mely a fenti sorrendnek megfelel.

7. §.

A jelen törvény alapján a magyar földhitelintézettől kölcsönt vett társulatok mindaddig fel nem oszolhatnak, míg ezen kölcsönök tekintetében elvállalt összes kötelezettségeiknek teljesen eleget nem tettek.

8. §.

A jelen törvényben tárgyalt kölcsönök felvételére, legombolyítására, valamint az ily kölcsönökből törlesztendő korábbi kölcsönök és előlegek visszafizetésére vonatkozólag kiállított mindennemű beadványok és okiratok, ideértve a kölcsönről kiállítandó főkötvényt is, úgy nemkülönben az intézet által ezen kölcsönügyekben jövendőre kiállítandó mindennemű okiratok és beadványok bélyeg- és illetékmentesek.

9. §.

A magyar földhitelintézet által a jelen törvény szerint kibocsátandó szabályozási és talajjavítási záloglevelek és az azokhoz kiadandó kamatszelvények a tőkekamat és a járadék, valamint az általános jövedelmi pótadó és szelvény-bélyegilleték alól, úgy minden más bélyegkötelezettség, illeték és adó alól felmentetnek és azok részére a teljes bélyegilleték- és adómentesség a jövőre nézve is biztosíttatik.

10. §.

Ugyanily bélyeg-, illeték- és adómentesség biztosíttatik ezentúlra a rendes jelzálogi kölcsönök alapján a magyar földhitelintézet és a kisbirtokosok országos földhitelintézete által eddig kibocsátott vagy jövőben az 1876 : XXXVI. t.-cz. határozmányaihoz képest kibocsátandó, valamint az osztrák-magyar bank által alapszabályainak megfelelőleg eddig kibocsátott vagy a bankszabadalom tartama alatt ezentúl kibocsátandó egyéb záloglevelek és ezek szelvényeire.

Az adómentesség kiterjesztetik mindazon záloglevelekre és azok szelvényeire, melyeket az 1876 : XXXVI. t.-cz. határozmányaihoz képest oly jelzálogüzlettel foglalkozó részvénytársulatok és szövetkezetek bocsátottak vagy ezentúl bocsátanak ki, melyeknek az 1876 : XXXVI. t.-cz. 4. és 11. §-ai értelmében alkotott tartalékalapja legalább 1.500,000 forintot teszen.

11. §.

A jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavítási és a fenti 10. §. második bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelő, hitelintézetek által kibocsátott záloglevelek óvadékképeseknek és arra alkalmasaknak nyilváníttatnak, hogy azokba a községek, testületek, alapítványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak (1885 : VI. t.-cz. 13. §.) pénzei, úgyszintén a hitbizományi és a letéti pénzek gyümölcsözőleg elhelyeztessenek és végre, hogy szolgálati és üzleti biztosítékokra fordíttathassanak akkor, a mikor a biztosítékok az azok tekintetében létező szabályok szerint nem készpénzben teendők le.

12. §.

A magyar földhitelintézetet portómentesség illeti azon egyszerű és ajánlott levelezések tekintetében, melyeket a jelen törvény alapján keletkező kölcsönügyletek alkalmából akár az ország hatóságaival, akár a vízitársulatokkal folytat, ha az intézet ily levelei a borítékon ezen megjegyzéssel: «vízszabályozási» vagy «talajjavítási ügyben» el vannak látva.

13. §.

A vízi társulatok kölcsöneire vonatkozólag az eddigi vagy még alkotandó törvényekben biztosított előnyök és jogok, a mennyiben azok a jelen törvényben eltérőleg szabályozva nem lennének, a magyar földhitelintézet által a jelen törvény szerint adott kölcsönökre is kiterjesztetnek.

II. FEJEZET.

Tartalékalap és tőke képzése.

14. §.

A jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavítási záloglevelek biztosítékainak növelésére és a netaláni veszteségek pótlása czéljából a magyar földhitelintézet minden egyes, a jelen törvény szerint általa engedélyezett kölcsönnek 10%-át tartalékalap gyanánt vissza-

tartandja. Ezen tartalékalap záloglevelekben tartandó vissza és mindenkor külön kezelendő.

Ezen tartalékalap fogja a jelen törvény alapján engedélyezendő kölcsönök, illetve kibocsátandó szabályozási és talajjavítási záloglevelek külön biztosítása czéljából az 1876 : XXXVI. törvényczikkben, valamint más törvényekben netán kikötött külön biztosítékalapokat helyettesíteni, miért is sem a nevezett intézettől, sem a kölcsönt vevő társulatoktól a jelen törvény tárgyát képező kölcsönök alkalmából más külön tartalék vagy biztosíték képzése nem kívánható.

Az említett tartalékalap más, mint a jelen törvényben megjelölt czélokra sem fel nem használható, sem birói vagy közigazgatási úton le nem foglalható.

15. §.

A kölcsönjáradékok pontos befizetése esetében a magyar földhitelintézet köteles az említett tartalékalap félévenkint esedékes szelvény-kamatait azok lejártakor és azon esetben, midőn a kölcsönjáradékok az egyenes adók módjára az arra hivatott közegek által szedetnek be, a pénzügyminiszternek előzőleg kieszközlendő hozzájárulása alapján a társulat rendelkezésére bocsátani.

A tartalékalapnak azon része, melylyel ez, idővel, a még meglevő kölcsöntőke-tartozásnak tíz százalékát meghaladja, százzal osztható kerek összegben, nemkülönben a kölcsön után fizetendő kezelési költségjáruléknak ezen tartalékalapra eső része szintén a társulat javát képező külön tartaléktőke képzésére fordítandó, melynek első sorban rendeltetése az, hogy abból oly esetekben, midőn a jelen törvény 19. és 21. §-ai értelmében megállapított egyetemlegesség igénybevételének szüksége fordulna elő, a hiány fedeztessék.

A társulat kötelezettségének megszüntével ezen külön tartaléktőke az illető társulatnak a pénzügyminiszter előző hozzájárulása esetén szintén azonnal kiszolgáltatandó.

Ha a kölcsönjáradékok pontosan nem fizettetnének, akkor úgy a tartalékalap kamatai, mint a tartalékalapnak azon része, melylyel ez idővel a még meglevő tőketartozás 10%-át meghaladja, a hátralékok fedezésére fordítandó; a kezelési költségjáruléknak a tartalékalapra eső része ez esetben az intézetet illeti.

A pénzügyminiszter úgy a jelen §. első, mint annak második bekezdésében kikötött hozzájárulását megtagadhatja, illetve az esedékes összegeket az államkincstár javára bevételezni és a magyar földhitelintézet

azokat beszolgáltatni köteles, midőn a társulati kölcsönjáradékok behajtását a pénzügyminiszter eszközölvén (28—31. §§.), az államkincstár a járadékhátralékok vagy veszteségek czimén a társulat ellen visszkövetelléssel bir.

Azon összegek, melyek az államkincstár ezen visszköveteléseinek fedezése után, illetve a leszámolás eredményéhez képest netán fenmaradnának, az illető társulatnak késedelem nélkül kiszolgáltatandók lesznek.

16. §.

Midőn valamely társulat, a mely a magyar földhitelintézettől a jelen törvény szerint kölcsönt kapott, adóvisszatérítésben részesül, akkor ezen adóvisszatérítési összeg mindaddig, míg ez az illető társulatnak kijár, a pénzügyminiszter által a nevezett intézetnél fizetendő, mely abból a lejárt kölcsönjáradéknak esetleg fedezet nélkül maradt részét kiegyenlíti és a maradványt a társulat rendelkezésére bocsátani köteles.

Hogy mennyiben van helye annak, miszerint a pénzügyminiszter a magyar földhitelintézetnél fizetendő adóvisszatérítési összeget, vagy annak maradványát az államkincstár netáni visszkövetelései fedezésére is igénybe vehesse, azt a fenti 15. §. ötödik bekezdése határozza meg.

III. FEJEZET.

A kölcsönjáradékok befizetése és behajtása a társulat, illetve a magyar földhitelintézet által.

17. §.

A kölcsönjáradékoknak a törvényes kulcs és módozat szerinti egyénenkinti kivetését a társulat eszközli.

Ugyancsak a társulat köteles a kölcsönjáradékokat beszedni, illetve behajtani és a befolyt összegeket a magyar földhitelintézetnél befizetni azon esetben és mindaddig, ha és a míg a nevezett intézet vagy a társulat a jelen törvény 28. és következő szakaszaiban szabályozott beszedési, illetve behajtási és befizetési módozatokat igénybe nem veszi.

Az egyénenkinti kivetés rendszerint a kölcsön után fizetendő évi járadék egész összegére kiterjed s a szükséglet pontos befolyásának biz-

tosítása végett mindazon esetekben, melyekben a társulat adóvisszatérítésben nem részesül, a kivetésnek a járadékot rendszerint 5%-kal meg kell haladnia, oly esetekben azonban, midőn a társulatot illető adóvisszatérítések a kölcsönjáradékot egészben vagy részben fedezik, a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg a pénzügyminiszter megengedheti, hogy az egyénenkinti kivetés a kölcsönjáradéknak csak azon részére szorítkozzék, mely az adó visszatérítésében fedezetet nem talál. Az egyénenkinti kivetésnek azonban ez esetben is rendszerint 5%-kal meg kell haladnia a kölcsönjáradékoknak az adóvisszatérítés által nem fedezett részét.

Ha azonban ily eljárás mellett a kölcsön után fizetendő járadékok teljesen be nem folynak, jogában áll az intézetnek s illetőleg a földmívelésügyi miniszternek az adóvisszatérítésnek a kivetésnél való számbavételétől eltekinteni s a kölcsön után fizetendő évi járadék egész összegének kivetését követelni, illetőleg elrendelni.

Az egyénenkinti kivetésnek a pénzügyminiszter által megállapított alakban összeállított egy példánya a magyar földhitelintézetnek a kölcsön tényleges felvételét megelőzőleg megküldendő.

Uj árterek bevonása esetében az ennek megfelelően újonnan eszközlendő egyénenkinti kivetés egy példánya, a pénzügyminiszter által megállapított alakban, a nevezett intézetnek szintén megküldendő.

A járadék-befizetés utólagos félévi részletekben történik azon további módozatok, feltételek és következmények mellett, melyeket a jelen törvény, illetve a kölcsönfőkötvény megállapít.

Az elkésve befizetett járadékok után, azoknak lejárta napjától, a befizetés tényleges megtörténte napjáig 5% késedelmi kamat lesz a nevezett intézetnél fizetendő.

18. §.

Hátralékban maradt járadéki részletek behajtása végett az intézet a társulati tagok, illetőleg a társulati kötelékbe tartozó ártéri birtokok tulajdonosai ellen közvetlen végrehajtással csak akkor léphet fel, ha az illető társulat által a jelen törvény szerint felvett kölcsönnek az egymás után félévenkint esedékessé vált járadék-részletekből kiegyenlítetlenül maradt hátralékai együttvéve a kölcsönösszegnek három teljes félévi járadékát túlhaladó összegig emelkednének.

Ily esetben jogosítva van az intézet az összes esedékessé vált járadék és ennek járulékai behajtása végett a birói végrehajtást közvetlenül a hátralékban levő társulati tagok ellen megindíttatni, s a mennyiben az illető társulat e czélra a hátralékok pontos és teljes kimutatását az intézet-

től vett felszólítás vétele napjától számítandó 90 nap alatt az intézethez be nem szolgáltatná, a hátralékok egész összegét a társulat összes tagjaira, illetőleg a társulati kötelékbe tartozó ártéri birtokok tulajdonosaira a fenti 17. §-ban említett kivetési kulcs szerint felosztani és az egyes tagokra ily módon eső összegeket azoktól végrehajtás útján behajtani.

Az ekként folyamatba tett végrehajtás megindításakor még le nem járt, de annak folyama alatt esedékessekké váló járadékok behajtása czéljából a végrehajtás az egyes társulati tagok ellen az őket terhelő évjáradéki részletek eredeti (17. §.) egyénenkinti kivetése alapján indítandó meg.

19. §.

Ha az előző 18. §. szerint a társulat tagjai, illetőleg a hátralékosok ellen vezetett és befejezett végrehajtási eljárás után a végrehajtásilag követelt összegből kiegyenlítetlen hátralék maradna, e hátralékot járulékaival és felmerült behajtási költségeivel a társulat megtéríteni tartozik és a mennyiben e czélra a társulat közös alappal nem rendelkeznék, a hátralék a fennebb (17. és 18. §-ok) körülirt kulcs és mód szerint a társulat tagjaira, illetőleg a társulati kötelékbe tartozó birtokok tulajdonosaira kivetendő.

20. §.

Az így kivetett pótlék az illető társulati tagnak az arányos szétosztás idejét megelőzőleg esedékessé vált utolsó félévi járadéki részletéhez csatoltatik és mint ennek kiegészítő alkatrésze, az ezt megillető és a vízjogi törvényben meghatározott elsőbbségben részesül.

21. §.

Ha a hátralékok nem emelkednének oly összegig, hogy azok behajtása végett az intézet a fennebbi 18. §. szerint a birói végrehajtást megindítani jogosítva volna, de a kölcsönnek valamely félévi járadékából, ennek lejárati napjától számítva három év eltelte után is bármi okból még kiegyenlítetlen hátralék maradna, e hátralék a társulat tagjaira az előző 20. §. szerint megállapított eljárással és jogi következményekkel szintén kivetendő.

22. §.

A hátralékos követelés valódisága és fennállása tekintetében az intézet által kiállított könyvkivonatok és számlák az 1871 : XXXIV. t.-cz. 7. §-a

szerint teljes bizonyító erővel birván: az egyes tagoktól, illetőleg a társulat kötelékébe tartozó ártéri birtokok tulajdonosaitól ez alapon a 17—20. §-ok értelmében követelt összegek behajtására nézve az intézet jogosítva van az 1871 : XXXIV. t.-cz. 1. §-a, illetőleg az 1871 : XXXI. t.-cz. 26. §-a *d)* pontja szerint illetékes bíróságnál egyenesen a végrehajtást kérelmezni. Ezen végrehajtás foganatosítására nézve a magyar földhitelintézet jelzálogkölcsöneire vonatkozólag megállapított eljárásnak van helye.

23. §.

Az intézet követelése ellen azon kifogásnak, hogy a követelt összeg bárhol — az intézet saját pénztárát kivéve — már kiegyenlíttetett, helye nincs.

24. §.

A bírói végrehajtás tényleges megindítását megelőzőleg négy héttel tartozik a magyar földhitelintézet erről ajánlott levelekben úgy a társulatot, mint a pénzügyminisztert értesíteni.

25. §.

A magyar földhitelintézet által bírói végrehajtás útján beszedendő hátralékok után 6% késedelmi kamat számítható; azonkívül pedig a behajtási költségek is megtérítendők.

26. §.

A 18—20. §-ok értelmében eszközlendő kivetés megtörténtéről a társulati tagok a társulat útján értesítendők.

Az ezen kivetés, illetve az annak alapján a fenti 21—25. §-ok szerint foganatosítandó behajtás következtében a társulati tagok között netán szükségessé válható leszámolást és kiegyenlítést maga a társulat eszközli.

A társulatnak ezen leszámolásból eredő követelései a fenti 20. §-ban meghatározott módozat szerint és elsőbbséggel érvényesíthetők az illető társulati tagok ellen.

27. §.

Félévi előzetes felmondás után, mely azonban úgy intézendő, hogy lejárata az intézetnél fizetni köteles egy járadék határnapjával összeessék.

rendkívüli-, teljes- vagy rész-kölcsöntörlesztést a magyar földhitelintézet az adós társulattól díjtalanul elfogadni köteleztetik. Ez esetben azonban első sorban mindig a netalán hátralékban maradt kölcsönjáradékok fedezendők és pedig mindenkor készpénzben. A rendkívüli tőketörlesztés akár a jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavítási záloglevelekkel ezek névértékében, akár készpénzben eszközölhető.

Ez utóbbi esetben az említett záloglevelek beváltásának 1/4%-nyi bankári díja az intézetnek megtérítendő.

IV. FEJEZET.

A kölcsönjáradékok behajtása a pénzügyminiszter által.

28. §.

A magyar földhitelintézet vagy a kölcsönt vevő társulat bármikor kérheti, hogy a jelen törvény szerint adott kölcsönjáradékai az egyenes adók módjára az erre hivatott közegek által hajtassanak be.

E kérelem a legközelebbi kölcsönjáradék esedékessé váltát megelőzőleg négy hóval terjesztendő a pénzügyminiszter elé.

A pénzügyminiszter az intézet így előterjesztett kérelmének teljesítését az illető társulat egyidejű értesítése mellett elrendeli.

Ily esetben a jelen törvény szerint felvett kölcsön járadékainak kivetése és beszedése tekintetében a jelen törvény 17. §-ában foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazása mellett általában azon határozmányok, melyeket a vízjogi törvény megszab, az alábbi módosításokkal és kiegészítésekkel szintén alkalmazandók.

29. §.

Az előző 28. §. második bekezdésében említett és már az egyenes adók módjára beszedendő, illetve behajtandó kölcsönjáradék esedékessé váltának időpontjáig esetleg felmerült hátralékok és veszteségek pótlása iránti intézkedés és gondoskodás kizárólag a magyar földhitelintézetet illeti, ellenben az imént meghatározott időponttól kezdve, az egyenes adók módjára, az erre hivatott közegek által tényleg beszedett vagy behajtott kölcsönjáradékok, ha csak a pénzügyminiszter az intézettel más kiegyen-

lítési mód iránt meg nem állapodnék, a magyar földhitelintézethez minden hó végével beszolgáltatandók.

Az egyenes adók módjára eszközlendő eme beszedés, illetve behajtás folyamán netán keletkezett hátralékok fedezése tekintetében megállapíttatik, hogy a pénzügyminiszter minden egyes lefolyt évre eső kölcsönjáradéki hátralékokat, az azon évet követő harmadik év április hava végéig a magyar földhitelintézetnél, az illető társulat elleni visszkereseti ognak fentartásával, az állam egyéb jövedelmeiből egyenlítse ki.

Az államkincstár ezen visszkövetelésének érvényesíthetése czéljából egyébiránt a társulatnak és tagjainak a jelen törvényben megállapított kötelezettsége ezen esetekre is kiterjed, valamint kiterjednek azokra és ideértőleg alkalmazandók a jelen törvény 18—20. §-aiban foglalt határozmányok is.

Az ezek értelmében eszközlendő kivetés megtörténtéről a társulati tagok a társulat útján értesítendők.

Az ezen kivetés és az annak alapján eszközlendő beszedés, illetve behajtás következtében a társulati tagok között netán szükségessé válható leszámolást és kiegyenlítést maga a társulat eszközli.

A társulatnak ezen leszámolásból eredő követelései a fenti 20. §-ban meghatározott módozat szerint az elsőbbséggel érvényesíthetők az illető társulati tagok ellen.

30. §.

A pénzügyminiszter intézkedni fog, hogy az illetékes kir. adófelügyelő a társulatnak félévenkint oly kimutatásokat küldjön, melyekből kitűnjék, hogy az egy évnél régebben lejárt járadéknál mutatkozó hátralékok mely társulati tagok tartozásaiból képződtek.

31. §.

Ha az ártéri birtokos az egyenes adók, községi pótlék és kölcsönjáradék, illetőleg társulati költségjárulék czimén fenlevő tartozásaira oly összeget fizet le, vagy attól ugyanazon czímeken oly összeg hajtatott be, mely ezen összes tartozásait nem fedezi, akkor a befizetett vagy behajtott összeg első sorban az állami és községi adók mult évekből származó hátralékainak, másodsorban a kölcsönjáradék, illetőleg a társulati költségjárulék ugyancsak a mult évekből származó hátralékainak törlesztésére fordítandó.

Ha azonban a társulati kölcsönjáradékok ezen hátralékai nagyobb

összegre rugnának, mint a milyet még a jelen törvény 14. §-ában említett tartalékalap kamatjai, illetve az egész tartaléktőke (15. §.) sem lennének képesek fedezni, akkor a magyar földhitelintézet kérelmére a pénzügyminiszter intézkedni fog, hogy az adózó társulati tagok által befizetett, vagy az azoktól beszedett összeg azon arányban fordíttassék az állami és községi adó, valamint a kölcsönjáradéki s illetőleg társulati költségjáruléki hátralékok fedezésére, a mely arányban az illető társulati tag ezen adóhátralékai egyfelől és ugyanannak kölcsönhátralékai és társulati költségjárulékai együttvéve másfelől egymáshoz viszonylanak.

A hátralékok kiegyenlítése után befizetett összegek első sorban a folyó évre közigazgatásilag előirt és esedékessé vált adók és állami és községi pótadó-tartozások, másodsorban a társulati kölcsön folyó évi esedékessé vált járadékának, illetőleg a folyó évre esedékessé vált társulati költségjárulékok fedezésére fordítandók.

Midőn valamely társulatnak más, mint a jelen törvény szerint felvett kölcsöne is lenne, a kölcsönjáradékokra eső összeg mely kölcsönjáradék javára leendő fordításának sorrendjét a kölcsönnek kelte állapítja meg.

32. §.

Ha a fenti 28. és következő §-ok szerinti behajtási mód mellett a kölcsönjáradékok után három félévi részlettel felérő hátralékok maradnának a magyar földhitelintézetnél kiegyenlítetlenül, az intézet számára mindig fenmarad a jog a közvetlen végrehajtást — ha ezt czélszerűnek találná — a jelen törvény 17—25 §-ai értelmében igénybe venni.

V. FEJEZET.

Külön intézkedések a talajjavítási kölcsönökre vonatkozólag.

33. §.

Az 1885 : XXIII. t.-cz. hatálya alá tartozó talajjavítási munkálatok (patakszabályozás, vízmosások megszüntetése, lecsapolás, mocsár-kiszárítás, alagcsövezés, sankolás és öntözés) költségének fedezésére az országos kulturmérnöki hivatal vezetése alatt készült terv és költségvetés alapján és a nevezett hivatal szoros felügyelete és ellenőrzése alatt a jelen tör-

vényben tárgyalt kölcsönben, az abban körülirt módozatok mellett az e czélra alakult társulatok is részesíthetők.

34. §.

A hitelképesség azon határa, a meddig a magyar földhitelintézet talajjavítási kölcsönt engedélyezhet, azon egész telekkönyvi jószágtest kataszteri tiszta jövedelmének hatszorosában állapíttatik meg, mely az alábbi 35. és 36. §-ok értelmében a kölcsön biztosítékául szolgál.

35. §.

A földhitelintézet által talajjavítás czéljából engedélyezett kölcsön után fizetendő járadékok a talajjavítási műveletbe beleeső birtokrészleten felül mindazon birtokrészletet terhelik, a melyek a 36. §-nak megfelelő telekkönyvi kitüntetés alkalmával a talajjavítási műveletbe belevont birtokrészlettel együtt egy telekkönyvi jószágtestet képeznek. Ezen egész telekkönyvi jószágtesten az engedélyezett kölcsön után fizetendő járadékok oly dologi terhet képeznek, melyek az elsőbbséggel biró állami és községi adók, úgyszintén az illető jószágtestet netalán terhelő vízrendezési kölcsönjáradékok és társulati költségjárulékok után minden más adósságok, még a telekkönyvileg bekeblezetteknek is megelőzésével elégítendők ki.

Ennélfogva ezen kölcsönnek évi járadékai az illető telekkönyvi jószágtesten oly dologi terhet képeznek, melyek a kölcsönnel járó összes kötelezettségekkel együtt bármely birtokváltozás esetén az új tulajdonosra átháruluak. Ha ily birtokváltozás birói árverés útján történik, ezen dologi teher a vevőt az árverés napjától kezdve terheli s a kölcsönöknek a jogérvényes árverés napjától visszafelé három évre számított járadékai, illetve részletei, nemkülönben a kölcsönjáradékoknak a törvényen és kötelezvényen alapuló járulékai, valamint a behajtási költségek az árverési vételárból oly előnyös tételként elégítendők ki, mely a fenti sorrendnek megfelel.

36. §.

Az esetre, ha talajjavítási munkálat czéljából kölcsön vétetett fel, mindazon telekkönyvi jószágtestnél, a melynek habár csak egy parczellája is a műveletbe esik, kitüntetendő az a körülmény, hogy az illető terület talajjavítás tárgyát képezi.

Felhatalmaztatik az igazságügyminiszter, hogy az erre vonatkozó

eljárást a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg a magyar földhitelintézet meghallgatása után rendeleti úton szabályozza.

37. §.

A talajjavítás czéljából a magyar földhitelintézet által engedélyezett kölcsönök alapján foganatosított munkálatoknak az illetők által jó karban való tartását azon egész időn keresztül, míg az engedélyezett kölcsön teljesen vissza nem fizettetik, az ez iránt részletesen megállapítandó szabályok szerint az orsz. kulturmérnöki hivatal tartozik ellenőrizni.

Ha valamely társulat vagy birtokos a jó karban tartást elhanyagolná, az e czélból szükséges összegeket a földmívelésügyi miniszter veti ki és azok beszedése, illetőleg behajtása a jelen törvény 28. és következő §-ainak megfelelő alkalmazása mellett történik.

38. §.

A jelen fejezetben tárgyalt kölcsönökben talajjavítási munkákat létesíteni szándékozó egyesek és érdekeltségi csoportok is részesíthetők.

Az ily kölcsönök engedélyezésének módját és feltételeit, figyelemmel a jelen törvény ide érthető határozataira, a pénzügyminiszter, a földmívelésügyi és igazságügyi miniszterrel egyetértőleg, a magyar földhitelintézet meghallgatása után, állapítja meg.

Egyes egyének vagy érdekeltségi csoportok részére engedélyezett ilyetén kölcsönöknél a járadékot a magyar földhitelintézet a kötelezettektől közvetlenül maga hajtja be.

39. §.

A földmívelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a talajjavítási kölcsönök engedélyezésére, kiszolgáltatására és ellenőrzésére vonatkozó részletes eljárást, különös tekintettel arra, hogy a felvett kölcsönök más, mint a kitűzött czélra fordíthatók ne legyenek, a pénzügyi és igazságügyi miniszterrel egyetértőleg, a magyar földhitelintézet meghallgatása után, rendeleti úton szabályozza.

A kölcsönök kiszolgáltatása minden esetben akként szabályozandó, hogy a kiszolgáltatás ne előre a kölcsönvevő kezéhez történjék, hanem hogy a kölcsön csak a munka teljesítésének arányában legyen a kulturmérnöki hivatal láttamozása ellenében egyenesen a kitűzött czélra fordítható.

VI. FEJEZET.

Zárhatározatok.

40. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg a jelen törvénynek 7., 8., 9. és 13. §-aiban, a 14. §. harmadik bekezdésében, továbbá a törvény 16. s 28—31. §-aiban foglalt határozmányokat azon társulatoknál is alkalmazhassa, a melyek nem a magyar földhitelintézettől vettek vagy vesznek fel kölcsönöket, ha ezt az érdekelt társulatok kérnék és úgy ők, valamint a nekik kölcsönt nyujtó intézetek magukat a jelen törvény határozmányainak s különösen a 2., 3., 4. és 5. §-okban, a 14. §. első és második bekezdésében, a 15. és 27. §-okban foglalt határozmányoknak alávetik. A fentebb idézett törvényhatározmányok kiterjesztésének a 9. §-ban, valamint a 29. §. második bekezdésében biztosított kedvezmény kivételével az esetben is helye van, ha a kölcsönt nyujtó intézet nem vízszabályozási záloglevelekben, hanem kötvényekben vagy készpénzben adja a kölcsönt.

Felhatalmaztatik továbbá a pénzügyminiszter, hogy egyetértőleg a földmívelésügyi és igazságügyi miniszterrel, azon társulatoknál, melyek részint a jelen törvény szerinti kölcsönnel, részint más kölcsönnel lennének terhelve, a különböző kölcsönjáradékok behajtása, úgyszintén azoknak elsőbbségi igénye és biztosítékai körül a létező törvények netáni különböző intézkedései nyomán esetleg felmerülő eltéréseket a jelen törvény korlátai között szabályozhassa.

41. §.

Ezen törvény a törvénytárban történő megjelenése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminiszter, a földmívelésügyi miniszter és az igazságügyi miniszter bizatnak meg.

XXV.

A FÖLDMÍVELÉSÜGYI ÉS PÉNZÜGYI MINISZTEREK 38596/91. SZÁMÚ RENDELETE, A TALAJJAVÍTÁSI KÖLCSÖNÖK TÁRGYÁBAN.

(1889 : XXX. t.-cz. 38. és 39. §-ai alapján.)

A talajjavítási kölcsönök engedélyezési módjának és feltételeinek, valamint az ily kölcsönök engedélyezésére, kiszolgáltatására és ellenőrzésére vonatkozó részletes eljárásnak szabályozása végett az 1889 : XXX. t.-cz. 38. és 39. §-aiban nyert felhatalmazás alapján az igazságügyminiszterrel egyetértőleg a magyar földhitelintézet meghallgatása után a következőket rendeljük:

I. Általános határozatok.

1. §. Talajjavítási kölcsönök csakis az 1889 : XXX. t.-cz. 33. §-ában körülírt munkálatok, u. m. patakszabályozás, vízmosások megszüntetése, lecsapolás, mocsárkiszárítás, alagcsövezés, sankolás és öntözés költségének fedezésére engedélyezhetők.

2. §. Talajjavítási kölcsönök egyesek vagy érdekeltségi csoportok részére csakis új, ezentúl foganatosítandó munkálatokra, továbbá a már létezők sikeresítésére, kibővítésére, vagy az 1889 : XXX. t.-cz. értelmében felvett kölcsönök esetleges konvertálására;

az 1885 : XXIII. törvényczikk alapján a jelen rendelet 1. §-ában említett czélokra alakult társulatoknak ellenben régebbi kölcsöneik konvertálására is engedélyezhetők.

3. §. Ha valamely talajjavítási munkálattal ipari vállalatok is vannak kapcsolatban, kölcsön csakis a talajjavítási munkálatokra engedélyezhető.

4. §. Talajjavítás czéljából az 1889 : XXX. t.-cz. 34. §-ában megállapított összeg határán belül csak azon esetben engedélyezhető kölcsön, ha a kulturmérnöki kimutatásból kitűnik, hogy a fennálló gazdasági kezelés és várható czélszerű kihasználás, úgyszintén megfelelő fentartás mellett, a tervbe vett munkálat a felveendő kölcsön után fizetendő évi járadéknak legalább is kétszeresével fogja emelni a talajjavítási munkálatnál érdekelt birtok jövedelmét.

5. §. A talajjavítási munkálatok költségeibe a tervezési és a tervek foganatosításánál felmerülő felügyeleti költségek is befoglalhatók.

II. A talajjavítási kölcsönök engedélyezését megelőző intézkedések.

6. §. A ki az 1889 : XXX. t.-cz. alapján engedélyezendő kölcsön igénybevételével akar talajjavítási munkálatot végrehajtani, az e tárgyban a föld-

mivelésügyi miniszterhez bélyegmentes (1889 : XXX. t.-cz. 8. §.) kérvényt tartozik benyujtani.

7. §. A földmívelésügyi miniszter által utasított kerületi kulturmérnöki hivatal, a mennyiben a foganatosítani szándékolt munkálatot a megejtendő helyszinelés alapján kivihetőnek és czélszerűnek találja, részletes tervet és költségvetést készít s egyuttal az iránt is nyilatkozni tartozik, vajjon a munkálat által remélhető jövedelmi szaporulat felér-e azon gazdasági haszonnal, melyet a jelen rendelet 4. §-a előír. A kerületi kulturmérnöki hivatal az elkészült tervet, költségvetést és számítást a folyamodónak kézbesíti.

Ha a kerületi kulturmérnöki hivatal a tervezett munkálatot kivihetőnek és czélszerűnek nem tartaná, erről a folyamodót közvetlenül értesíti; kinek, a mennyiben a kerületi kulturmérnöki hivatal felfogását nem osztaná, jogában áll a földmívelésügyi miniszternél ujabb helyszinelés elrendelését kérelmezni.

8. §. Ha a kerületi kulturmérnöki hivatal által készített tervek alapján foganatosítandó munkálatok az 1885 : XXIII. t.-cz. 42. §-a értelmében hatósági engedély alá esnek, az érdekeltek további intézkedés előtt tartoznak a hatósági engedély kinyerése végett a vízjogi törvény és a vonatkozó rendeletek értelmében eljárni.

9. §. Az érdekelt fél erre a kerületi kulturmérnöki hivatal által készített terveket, az összefüggő iratokat, nemkülönben ha a munkálatok foganatosítása hatósági engedélyre szorul, az erre vonatkozó engedély-okiratot, valamint az azonosítás és a kataszteri tiszta jövedelem megállapítása czéljára szolgáló kimutatást (11. §.) az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatalhoz beterjeszti.

10. §. Az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal megvizsgálja, vajjon a bemutatott tervek és iratok megfelelnek-e a törvény és rendeletek által előirt feltételeknek; a mennyiben e tekintetben kifogása nincs, a bemutatott terveket, valamint költségvetéseket pecsétjével és aláirásával ellátja, az azonosítás foganatosítása és a kataszteri tiszta jövedelem megállapítása végett pedig a kerületi kulturmérnöki hivatalnak megküldi.

III. Az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és kataszteri tiszta jövedelmének megállapítása.

11. §. Az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és kataszteri tiszta jövedelmének megállapítására irányuló eljárás előkészítése végett a folyamodó a jelen rendelethez */. alatt mellékelt és telekkönyvi hatóságonkint külön-külön készítendő táblázatos kimutatás rovatait, a mennyiben a szükséges adatokat megszerezheti, kitölti s a 9. §-ban említett iratokhoz az ekképen kiállított kimutatást is csatolja.

12. §. A telekkönyvi azonosság és a kataszteri tiszta jövedelem megállapítása első sorban három tagú bizottság által történik, melynek tagjai a kerületi kulturmérnöki hivatal kiküldöttének elnöklete alatt: az illetékes telekkönyvi hatóság egyik telekkönyvvezetője vagy segédtelekkönyvvezetője és az illetékes kir. pénzügyigazgatóság egyik kataszteri szakközege.

Ezen bizottság feladata hitelesen kideríteni és megállapítani, hogy a talajjavítási tervben foglalt ingatlanok minő telekjegyzőkönyvekben (betétekben), minő telekkönyvi helyrajzi számok alatt foglaltatnak és minő telekkönyvi jószágtesteknek képezik alkotó részeit; továbbá, hogy ezen telekkönyvi jószágtestek kataszteri tiszta jövedelme a földadó-kataszteri fölvétel szerint mily összeget tesz ki.

A három tagú bizottságnak a helyszíni szemle és eljárás folytán fel-

merülő költségeit további intézkedésig az államkincstár viseli; minden egyéb esetleg előforduló költség ellenben a folyamodót terheli.

13. §. A kerületi kulturmérnöki hivatal megkeresi az illetékes telekkönyvi hatóságot és pénzügyigazgatóságot azon közegének kijelölése végett, a ki a 12. §. szerint alakítandó bizottságban közre fog működni. Megküldi egyszersmind a pénzügyigazgatósághoz a kijelölendő kataszteri közeg részére előzetes tanulmányozás végett a talajjavítási munkálat tervét és megkeresi a pénzügyigazgatóságot az iránt is, hogy a ·/. alatt csatolt kimutatást, a mennyiben az a 11. §. értelmében bemutattatott, a kataszteri szakközeggel kataszteri szempontból átvizsgáltassa, esetleg kiegészíttesse vagy helyesbíttesse; a mennyiben pedig ilyen kimutatás a 11. §. értelmében be nem nyujtatott, a kataszteri közeg által telekkönyvi hatóságonkint készítendő kimutatásnak a kataszteri adatok alapján kitölthető rovatait töltse ki. A pénzügyigazgatóságtól ekkép visszaérkező kimutatást a talajjavítási tervvel együtt a kerületi kulturmérnöki hivatal előzetes tanulmányozás végett a telekkönyvi hatósághoz küldi.

14. §. A bizottság tagjai a kerületi kulturmérnöki hivatal által kitüzendő helyen és időben összegyűlnek s mindenek előtt helyszíni szemle nélkül a rendelkezésre álló adatok alapján kisérlik meg a 12. §-ban eléjük szabott feladat megoldását.

15. §. Ha a bizottság feladatát a 14. §-ban körülírt módon meg nem oldhatná, helyszini szemlét tart, melyre a folyamodót megidézni tartozik, s ezenfelül esetleg más, a helyi viszonyokkal ismerős egyéneket is meghívhat.

Folyamodónak, valamint a helyi viszonyokkal ismerős egyéneknek bármely okból történt elmaradása azonban a helyszini szemle megtartását nem akadályozhatja s ezen körülmény jogorvoslat alapjául sem szolgálhat.

16. §. A bizottság a 11. §-ban említett minta szerint készített külön kimutatásba foglalja a talajjavítási tervbe eső azon ingatlan részleteket, melyekre nézve a bizottság tagjai között, akár a 14. §-ban említett eljárás, akár a helyszini szemle alkalmával egyetértő megállapodás jött létre az iránt, hogy azok minő telekjegyzőkönyvekben (betétekben), minő telekkönyvi helyrajzi számok alatt vannak felvéve, minő telekkönyvi jószágtesteknek képezik alkotó részeit és hogy ezen telekkönyvi jószágtestek kataszteri tiszta jövedelme a földadókataszteri felvétel szerint mily összeget tesz ki.

Ha a talajjavítási tervbe eső ingatlan részletek között olyanok is vannak, melyekre nézve ilyen egyetértő megállapodás nem jött létre, azokat a bizottság külön kimutatásba foglalja s a fenforgó nehézségeket az utóbbi kimutatáshoz csatolandó jelentésben részletezi.

A jelen szakasznak úgy első, mint második bekezdésében említett kimutatást a bizottság minden tagja aláírja.

17. §. A bizottság munkálatait a kerületi kulturmérnöki hivatal a talajjavítási tervekkel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki s erről a folyamodót közvetlenül, a többi érdekelteket pedig a hivatalos — és egy helyi lapban egyszer közzéteendő hirdetmény utján értesíti.

A hirdetménynek magában kell foglalni a felveendő kölcsön nagyságát, a talajjavítási tervezet rövid ismertetését, a tervek és a 16. §-ban említett bizottsági munkálatok kitételének helyét, végül pedig azon felhivást, hogy az érdekeltek és ezek között a jelzálogos hitelezők is, a három tagú bizottság munkálataira felszólalásaikat naptárilag megjelölendő határnapig a kerületi kulturmérnöki hivatalnál irásban annál inkább adják elő, mert különben a további intézkedések meghallgatásuk nélkül fognak megtétetni.

A ker. kulturmérnöki hivatal a hirdetmény közzététele alkalmával

annak egy-egy példányát kifüggesztés végett, — a 16. §. szerint készített kimutatás vagy kimutatások egy-egy hiteles másolatát pedig széljegyzés végett megküldi átirat kiséretében mindazon telekkönyvi hatóságoknak, a melyeknek területén az illető talajjavítási műveletbe egészen vagy részben beleeső egy vagy több birtokrészlet fekszik.

A kitűzött 30 napi határidő elteltével a kerületi kulturmérnöki hivatal minden egyes az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és kataszteri tiszta jövedelmének megállapítására vonatkozó kimutatáson igazolja, hogy az közszemlére ki volt-e téve és hogy az ellen adatott-e be felszólalás vagy sem.

18. §. A kerületi kulturmérnöki hivatal az ekként igazolt kimutatásokat a tervekkel s az összes többi iratokkal, valamint a hivatalos lapnak a hirdetés közzétételét kitüntető számával, nemkülönben a netalán beadott felszólalásokkal együtt bemutatja az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatalnak.

Abban az esetben, ha a bizottság tagjai között a 16. §. első bekezdésében említett egyetértő megállapodás a talajjavítási tervbe eső valamennyi ingatlan részletre nézve létrejött és a 17. §-ban meghatározott 30 napi határidőn belül ellenvetés senki részéről be nem adatott, az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal a kölcsön engedélyezhetésére nézve bizonylatot állít ki s azt az összes iratokkal és tervekkel a kölcsön kieszközlése czéljából a folyamodónak megküldi.

A jelen rendelet 1. §-ában felsorolt czélra alakult társulatoknál a bizonylat addig ki nem állítható, míg az 1885 : XXIII. t.-cz. 93. §-a értelmében a kölcsön kötésére vonatkozó közgyűlési határozatot be nem mutatták és annak a földmívelésügyi miniszter által a pénzügyminiszterrel egyetértőleg történt jóváhagyását be nem igazolták.

19. §. A mennyiben a 18. §. második bekezdésében foglalt eset fenn nem forogna, az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal az összes iratokat és terveket saját véleménye kiséretében a földmívelésügyi miniszter elé terjeszti, ki az igazságügyminiszterrel egyetértőleg s a mennyiben a nehézségek kataszteri szempontból merültek fel, a pénzügyminiszternek meghallgatása és esetleg újabb helyszini szemle elrendelése után, a három tagú bizottságnak munkálata, valamint az esetleg beadott felszólamlások fölött végérvényesen határoz; ennek megtörténte után az összes iratokat és terveket az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatalhoz küldi vissza, mely a megelőző §. 2-ik bekezdésében érintett bizonylatot, ugyanezen szakasz 3-ik bekezdésében foglaltak szem előtt tartásával kiállítja s azt az összes iratokkal és tervekkel a folyamodónak megküldi.

Ha a jelen §. első bekezdésében említett tárgyalások során az tűnnék ki, hogy egészben vagy részben oly telekkönyvi jószágtestek vonandók be a talajjavítási műveletbe, a mely jószágtestek a 17. §-ban körülírt hirdetményi eljárás tárgyát még nem képezték: ez esetben mielőtt a földmívelésügyi miniszter a jelen §. első bekezdése értelmében határozna, a szóban forgó jószágtestekre vonatkozólag a 17. §-ban említett hirdetményi eljárást foganatosíttatja.

A hirdetmény egy példányának és a kimutatások hiteles másolatának a telekkönyvi hatóságokhoz való megküldésére nézve a 17. §. rendelkezése ezen esetben is alkalmazandó.

20. §. Ha a talajjavítási kölcsönre vonatkozó közigazgatási tárgyalások a telekkönyvi hatóságokhoz a 17. §. 3-ik bekezdése értelmében intézett közlések után az illető társulatnak, érdekeltségi csoportnak vagy egyes félnek a kölcsön felvételétől való visszalépése folytán vagy bármi más oknál fogva

meghiúsulnak, a ker. kulturmérnöki hivatal tartozik erről az illető telekkönyvi hatóságokat az elrendelt széljegyzetek törlése végett értesíteni.

IV. A talajjavítási kölcsön kiszolgáltatása.

21. §. Folyamodó a kulturmérnöki hivatal által leküldött tervek és iratok csatolása mellett a kölcsön engedélyezését a magyar földhitelintézetnél kérelmezi, mely intézet ezen kérelem alapján folyamodó féllel a kölcsön engedélyezése iránt hozott határozatát közli és egyúttal kiadja a kölcsönvevő által kiállítandó kötelezvény szövegét.

A kötelezvény szövegébe határozottan befoglalandók a következő kikötések: A talajjavítási kölcsönből az egyes telekkönyvi jószágtestek bármelyikét évjáradékuk arányában terhelő tőke-összegnek még nem törlesztett része a felvett talajjavítási egész kölcsön törlesztése előtt is visszafizethető, de a visszafizetendő kölcsön félévenként előzetesen mondandó fel és a felmondás úgy intézendő, hogy lejárata az intézetnél fizetni köteles járadék határnapjaival összeessék. Ilyen fizetés alapján a magyar földhitelintézet a telekkönyvi rendeletek alaki kellékeinek megfelelő nyilatkozatot fog kiállítani, mely alkalmas lesz arra, hogy a telekkönyvi tulajdonos az 1891. évi 16.386. számú igazságügyminiszteri rendelet 12. §-a értelmében a teljesített fizetésnek telekkönyvi feljegyzését kérhesse, a mely telekkönyvi feljegyzés azonban nem érinti az 1889 : XXX. t.-cz. 18—21. §-ain alapuló s az idézett t.-cz. 33. §-ánál fogva a talajjavítási kölcsönökre is kiterjedő kötelezettségeket, sem pedig az 1889 : XXX. t.-cz. 37. §-ából származó felelősséget. Ha a magyar földhitelintézet az előadottakhoz képest megajánlott fizetést elfogadni és a megfelelő nyilatkozatot kiadni vonakodik, jogában áll a telekkönyvi tulajdonosnak a telekkönyvi jószágtestet évjáradéka arányában terhelő kölcsönrészletet a telekkönyvi hatóságnál birói kézbe letenni és az 1891. évi 16.386. számú igazságügyminiszteri rendelet 12. §-ának alkalmazását kérni.

Ha a kölcsönkérvények oly számban adatnának be a magyar földhitelintézethez, hogy azok a záloglevelek értékesítése szempontjából nem volnának egyidejűleg figyelembe vehetők, ezen akadály a földhitelintézet részéről a földmívelésügyi miniszternek bejelentendő, ki a kölcsön kiszolgáltatásának sorrendjét a munkálatok sürgősségére és fontosságára való tekintettel állapítja meg.

22. §. A kötelezvény aláírása — talajjavító társulatoknál ezenkívül a kölcsön-kötelezvénynek a földmívelés- és pénzügyminiszterek egyetértő jóváhagyása — után azon körülménynek telekkönyvi kimutatása, hogy az illető jószágtest vagy annak egyes parczellája talajjavítási műveletbe esik, az 1891. évi 16.386. számú igazságügyminiszteri rendelet értelmében történik.

23. §. A telekkönyvi kitüntetés megtörténte után a fél kérelmére a kellőleg kiállított kötelezvény alapján a magyar földhitelintézet a kölcsön kiszolgáltatása iránt intézkedik.

24. §. E tekintetben az eljárás kétféle: a szerint, a mint kérelmező csak a munkálat teljes vagy önálló részletet képező egyes részeinek befejezése után (25. §.) vagy a munkálatok befejezésére való tekintet nélkül (26. §.) kívánja a kölcsönt igénybe venni.

25. §. Ha a kérelmező csak a munkálat teljes vagy önálló részletet képező egyes részeinek befejezése után kívánja a kölcsönt igénybe venni: abban az esetben az illető munkálat, illetőleg önálló részének befejezéséről és annak czélszerű foganatosításáról a kerületi kulturmérnöki hivatal bizonyítványt állít ki, nemkülönben felülvizsgálja a felszámított költségeket. Az en-

gedélyezett kölcsön, illetőleg megfelelő részlete ezen bizonyítvány és kimutatások alapján az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal láttamozására a kérelmező félnek kiszolgáltatik.

Ily esetben több költség fel nem számítható, mint a mennyi a tervezetben elő van írva.

26. §. Ha a kérelmező a munkálat költségeit a munkálat egyes részeinek befejezése előtt már az engedélyezett kölcsönből kivánná fedezni: abban az esetben a kölcsönt a vállalkozó, vagy kölcsönvevő által teljesített s a kerületi kulturmérnöki hivatal által felülvizsgált és ellenjegyzett kereseti kimutatással igazolt munka arányában, — ha pedig a munkálatot a kerületi kulturmérnöki hivatal saját kezelésben házilag hajtja végre, az általa érdembe hozott kereseti összegeket, a kimutatásoknak és szerződéseknek a kölcsönvevő vagy megbizottja által történt láttamozása után, az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal a magyar földhitelintézetnél a teljesített munka arányában kifizetésre utalványozza.

27. §. A mennyiben az előirányzott összegből megtakarítás éretnék el, ez a kölcsönvevőnek ki nem szolgáltatható, hanem a felvett kölcsön egy vagy több évi tőketörlesztési részletének megfelelő összeg a törlesztési idő megrövidítésére, a még ezenfelül fennmaradó kisebb összeg pedig a legközelebbi évi járadék részbeni fedezésére fordítandó.

28. §. Ha ellenben az előirányzott költség, illetőleg engedélyezett kölcsön nem elégséges a tervbe vett munkálatok befejezésére, azonban az engedélyezett összeg az 1889 : XXX. t.-cz. 34. §-ában meghatározott hitelképességet ki nem meríti, a még szükséges összegek kieszközlésére okadatolt műszaki előterjesztés és költségvetés nyujtandó be, mely az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal által a 18. §. értelmében felülvizsgálandó. A további eljárás ugyanazon módozatok szerint történik, mint az új kölcsönök engedélyezésénél.

29. §. Az egyes egyének és érdekeltségi csoportok által a nyert talajjavítási kölcsönök járadékai közvetlenül a magyar földhitelintézetnél fizetendők (1889 : XXX. t.-cz. 38. §.); a társulatokat terhelő kölcsönök járadékai tekintetében pedig úgy az illető társulat, mint a magyar földhitelintézet a pénzügyminiszternél bármikor kérheti, hogy azok az egyenes adók módjára, az erre hivatott közegek által szedessenek be (1889 : XXX. t.-cz. 28—32. §.).

V. A talajjavítási munkálatok felügyelete és jókarban tartása.

30. §. A kész talajjavítási munkálatok jókarban tartását az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal a kerületi kulturmérnöki hivatalok utján felügyeli és ellenőrizteti; ebbeli feladatáról és intézkedéseiről pedig a magyar földhitelintézet igazgatóságát évenkint értesíti.

31. §. Ha a birtokos, érdekeltségi csoport vagy a társulat a jókarban tartást elmulasztaná, a kerületi kulturmérnöki hivatal a birtokossal, érdekeltségi csoporttal vagy a társulattal figyelmeztetéseit és útbaigazításait irásban közli, a szükséges pótlások és javítások megtételére pedig záros határidőt tűz ki.

32. §. A mennyiben a birtokos, érdekeltségi csoport vagy társulat a javítási munkálatokat a kitűzött záros határidő alatt nem teljesítené, a kerületi kulturmérnöki hivatal az azok jókarba hozására vonatkozó költségelőirányzatot, esetleg tervekkel, valamint az egyes adósokra eső részletek egyéni kimutatásával felszerelve, az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal

útján a földmívelésügyi miniszterhez terjeszti fel, ki a munkálatok jókarba hozására szükséges összegeket az 1889 : XXX. t.-cz. 37. §-a értelmében az érdekeltekre kiveti és azok beszedése, illetőleg behajtása czéljából a pénzügyminisztert megkeresi.

Ennek megtörténte után a földmívelésügyi miniszter a szükséges munkálatok végrehajtása iránt hivatalból intézkedik.

A mennyiben a munkálatok sürgősen volnának foganatosítandók, az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal előterjesztésére a költségek előlegképen való fedezéséről a földmívelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg gondoskodik.

33. §. A kerületi kulturmérnöki hivatalok által foganatosítandó ilynemű fentartási és javítási munkálatoknál a tervezési és felügyeleti költségek is a mulasztó fél terhére esnek.

34. §. A munkálatok jókarban tartásának kötelezettsége mindaddig fennáll, míg az egész talajjavítási kölcsön teljesen törlesztve nem lett.

A munkálatok jókarban tartásának kötelezettsége tehát nem szűnik meg az által, ha a több jószágtestre közösen felvett talajjavítási kölcsönnek egyik jószágtestre eső része a törlesztési idő előtt az igazságügyi miniszter által 1891. évi 16.386. sz. a. kiadott rendelet alapján visszafizettetett, hanem mindaddig fennáll, míg a többi jószágtesteket terhelő közös kölcsön teljesen törlesztve nincs.

Budapest, 1891. évi november hó 13-án.

Wekerle Sándor s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

Gr. Bethlen András s. k.
m. kir. földmívelésügyi miniszter.

XXVI.

A VIZEKRE VONATKOZÓ ORSZÁGOS TÖRVÉNYEK KIMUTATÁSA AZ 1901. ÉV VÉGÉIG

1351 : VIII. t.-cz. A vámszedésről.
1464. évi II. decretum 15. czikke a vámszedésről.
1492. évi I. decretum 87. czikkelye a vám igazságos szedéséről.
Hármaskönyv. I. R. 24. cz. 8. pont a jószág tartozékairól.
« I. R. 87. cz. a folyó árja által elsodort földekről.
« II. R. 9., 10., 12. cz. a bér- és vámjogról.
1546 : XLIX. t.-cz. A szokatlan gázlókról és száraz vámok eltörléséről.
1596 : LII. t.-cz. A Garam folyón levő malmokról.
1601 : XXIX. t.-cz. A Rába folyóról.
1613 : XXVII. t.-cz. A Tisza és más folyók áradásai elleni töltésekről.
1618 : LIV. t.-cz. A Rába és Duna megvizsgálásáról.
1622 : XLII. t.-cz. Ugyanarról.
1625 : XV. t.-cz. A Rába medrének kitisztításáról.
1630 : XIV. t.-cz.
1635 : LXIV. t.-cz.
1636 : XIV. t.-cz.
1638 : XIII. t.-cz.
} A Rába folyó tisztogatásáról.
1647 : CXXIX. t.-cz. A Rába és Mura kitisztításáról.
1655 : XXX. t.-cz. Ugyanerről és a határigazításról.
1655 : LXXXI. t.-cz. Árvíz által elsodort területek visszaszerzéséről.
1687 : XVI. t.-cz. A Vág és Duna megvizsgálásáról.
1715 : LXIX. t.-cz. 4. és 5. §§. A víz által okozott károk megszüntetésére biztosok nevezendők ki.
1723 : XV. t.-cz. a száraz és folyóvizi vámok eltörléséről.
1723 : XXVII. t.-cz. A száraz és folyóvízi vám eltörléséről.
1723 : CXXII. t.-cz. Csatornák berendezéséről.

1751 : XIV. t.-cz. Az ártalmas malmok eltörléséről.
1751 : XVII. t.-cz. A vízi vámok eltörléséről.
1751 : XX. t.-cz. A Vág folyó szabályozásáról.
1765 : XIX. t.-cz. A garami malmokról.
1807 : XVII. t.-cz. Magánosok költségén teendő víziművekről.
1827 : XXXIII. t.-cz. A Sárvíz csatornázásáról.
1836 : XXXVI. t.-cz. Egyesek költségén készítendő vízimunkálatok elő-mozdításáról.
1840 : IV. t.-cz. A Duna és egyéb folyók szabályozásáról.
1840 : X. t.-cz. A vizekről és csatornákról.
1840 : XXXVIII. t.-cz. A Dunát és Tiszát összekötő csatornáról.
1854. évi május 23-án nyílt parancscsal kiadott bányatörvény.
1857. évi dunahajózási szerződés.
1865. évi nov. 2-án kelt dunahajózási akta.
1867 : XIII. t.-cz. Vasutak és csatornák építése végett létesítendő kölcsönről.
1867 : XVI. t.-cz. A vám- és kereskedelmi szövetségről (VII. czikk.).
1868 : I. t.-cz. A vasutak és csatornák telekkönyvezéséről.
1868 : XLIX. A vasutak és csatornák építésére felvett kölcsön hova-fordításáról.
1868 : LII. t.-cz. A Lonskopolje-terület ármentesítési költségeinek be-szedéséről.
1868 : LV. t.-cz. A kisajátításról.
1870 : X. t.-cz. A Duna folyam a főváros melletti szabályozásáról.
1870 : XIX. t.-cz. A Temes folyó s Béga-csatorna területén eszközölt s eszközlendő ármentesítési munkálatok költségeinek beszedéséről.
1870 : XXXIV. t.-cz. Az államkincstár tulajdonát képező Ferencz-csatorna használatának átruházásáról.
1871 : XXXIX. t.-cz. A vízszabályozási társulatokról.
1871 : XL. t.-cz. A gátrendőrségről.
1872 : XIII. t.-cz. A Sink-pataknak Kis-Sink és Vojla községek határában leendő szabályozásánál szükséges kisajátításról.
1873 : XVII. t.-cz. A Ferencz-csatorna kiépítése tárgyában az 1870 : XXXIV. t.-czikkel törvénybe iktatott engedélyokmány módosításáról.
1874 : XI. t.-cz. A belvizek levezetése körüli eljárásról.
1875 : VII. t.-cz. A földadó szabályozásáról (18. §.).
1876 : XIV. t.-cz. A közegészségügy rendezéséről.
1876 : XLIII. t.-cz. Az 1876. évi rendkívüli árvíz folytán adott kölcsönök fedezésére megkivántató póthitelről.

1877 : XXIV. t.-cz. A megyei mérnöki állomások megszüntetése és hivatali teendőiknek az államépítészeti hivatalokra ruházásáról.
1878 : XX. t.-cz. A vám- és kereskedelmi szerződésről (VII. czikk).
1879 : VIII. t.-cz. A berlini szerződés beczikkelyezéséről.
1879 : XXV. t.-cz. A szegedi árvíz következtében, valamint a temesvölgyi és dunaszabályozási munkálatok iránt meghallgatandó külföldi szakértők meghivása folytán felmerülő költségek fedezéséről.
1879 : XXXI. Erdőtörvény.
1879 : XXXIV. t.-cz. A vízszabályozási társulatokról szóló 1871 : XXXIX. t.-cz. módosításáról és kiegészítéséről.
1879 : XXXV. t.-cz. A Tisza és mellékfolyói mentén alakult vízszabályozó és ármentesítő társulatoknak adandó állami előlegekről.
1880 : XIX. A Szeged sz. kir. város területének árvíz elleni biztosítására 1879. évben tett munkálatok költségeinek viseléséről és az államkincstárból Szeged városának ugyanazon évben adott előlegösszeg megtérítésének elengedéséről.
1880 : XX. t.-cz. A Tisza és mellékfolyói mentében alakult vízszabályozó és ármentesítő társulatok és Szeged sz. kir. város részére kötendő állami kölcsönről.
1880 : XXXIV. t.-cz. A gőzmalmokról.
1880 : XXXIX. t.-cz. Szeged mentén a Tisza folyó ármedrének kiszélesítéséről stb.
1880 : XL. t.-cz. Az 1880. év folyamában a Dunán teljesítendő szabályozási munkák tárgyában.
1881 : XL. t.-cz. A földadó szabályozásáról szóló 1875 : VII. t.-cz. némely intézkedéseinek módosítása tárgyában.
1881 : XLI. t.-cz. A kisajátításról.
1881 : XLII. t.-cz. Az 1875 : VII. t.-cz. ármentesített területekre vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatásáról.
1881 : XLIX. t.-cz. A feloszlott peresora—szegedi tiszai ármentesítő társulat munkálataira engedélyezett kincstári előleg elengedéséről.
1881 : L. t.-cz. Az 1870 : X. t.-cz. által elrendelt dunaszabályozási munkák folytatásáról.
1881 : LII. t.-cz. A Tiszavölgy ármentesítése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről.
1881 : LXI. t.-cz. A vasutak és csatornák külön összpontosított telekkönyvezéséről 1868 : I. t.-cz. módosítása és kiegészítése tárgyában.
1882 : VII. t.-cz. A Tisza és mellékfolyói mentén alakult vízszabályozó és ármentesítő társulatok és Szeged sz. kir. város részére kötendő

állami kölcsönökről szóló 1880 : XX. t.-cz. némely rendelkezéseinek módosításáról.

1882 : XXI. t.-cz. A szegedi állandó Tiszahíd feljáróinak kiépítésére megkivántató költségről.

1882 : XXVI. t.-cz. A Temes—bégavölgyi vízszabályozó társulat ügyeinek állami kezeléséről és a Tiszavölgyet érdeklő egyéb intézkedésekről.

1882 : XXXI. t.-cz. A Szerbiával 1882. évi február 22-én kötött hajózási szerződésről.

1882 : XXXVI. t.-cz. Az 1865 nov. 2-án kelt dunahajózási aktához való pótegyezmény beczikkelyezéséről.

1883 : XXXI. t.-cz. A tiszai és szegedi kölcsönökről szóló 1880 : XX. t.-cz. 32. §-ának módosításáról.

1884 : XIV. t.-cz. A Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról, azon folyók völgyeinek ármentesítéséről, úgyszintén a vízszabályozó és ármentesítő társulatok igazgatási szervezetéről.

1884 : XXIII. t.-cz. Az 1881 : LII. t.-cz. végrehajtása folyamán keletkezett viszonyok rendezéséről.

1884 : XXV. t.-cz. Az 1870 : X. t.-cz. 4. §-ának *d)* és *e)* pontjaiban megjelölt intézkedés és vállalatok községi pótadója rendeltetéséről.

1884 : XXVIII. t.-cz. Az 1840 : X. t.-czikkben megszabott hatósági illetékesség némely határozmányainak módosításáról.

1884 : XXXV. t.-cz. A Sövényháza—szegedi ármentesítő társulat ügyeinek rendezéséről.

1885 : VIII. t.-cz. A Duna folyam Dévény—dunaradványi szakaszainak szabályozásáról.

1885 : XV. t.-cz. A Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról, valamint Győr és Győrsziget község árvédelmi biztosításáról.

1885 : XXII. t.-cz. A földadókataszter nyilvántartásáról.

1885 : XXXIII. t.-cz. A vízjogról.

1885 : XXVII. t.-cz. A Temes—bégavölgyi szabályozási társulat pénzügyi viszonyainak rendezéséről.

1888 : XIX. t.-cz. A halászatról.

1888 : XXVI. t.-cz. Az aldunai Vaskapunál és az ottani zuhatagoknál létező hajózási akadályok elhárításáról.

1889 : XII. t.-cz. A fenti akadályok elhárítására szükséges költségek fedezéséről.

1889 : XVIII. t.-cz. Az 1847/48. évi III. t.-cz. 14. §-ának módosításáról.

1889 : XXIX. t.-cz. Az 1881 : XLII. t.-cz. némely határozatainak módosításáról.

1889 : XXX. t.-cz. A magyar földhitelintézet által engedélyezendő vízszabályozási és talajjavítási kölcsönökről.

1889 : XXXI. t.-cz. Az 1880 : XX. t.-cz. némely határozatainak módosításáról.

1890 : I. A közutak és vámokról.

1891 : IX. t.-cz. A szegedi rakpart mentén az 1890. év folyamán teljesített kőhányási munkálatok költségeinek fedezéséről.

1892 : XXXII. t.-cz. Az aldunai Vaskapu-zuhatagon át épülő csatornának, valamint e csatornától Orsováig terjedő folyamrésznek további lemélyítéséről.

1893 : XVI. t.-cz. A Duna folyam fajszi és Bogyiszló—Baja közötti szakaszainak szabályozásáról.

1893 : XVII. t.-cz. A Rábán és mellékfolyóin az 1885 : XV. t.-czikkel elrendelt szabályozás hátralevő részének befejezéséről.

1894 : III. t.-cz. a Tisza és Bodrog mellékfolyó szabályozásának folytatólagos munkálatairól, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről.

1894 : XII. t.-cz. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

1894 : XXXVI. t.-cz. Magyar folyam- és tengerhajózási r. társaság alakításáról.

1895 : XIII. t.-cz. a Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról szóló 1885 : XV., és 1893 : XVII. t.-czikkek végrehajtása folytán szükséges teendőkről.

1895 : XVI. t.-cz. Az aldunai Vaskapu szabályozásánál felmerülő pótmunkálatokról.

1895 : XLVIII. t.-cz. A Közép-Duna egységes szabályozásáról, valamint az ország egyéb jelentősebb folyóvizein elsősorban szükséges szabályozási munkálatokról.

1896 : XXIII. t.-cz. A házadó-törvények némely intézkedéseinek módosításáról.

1896 : XXVI. t.-cz. A m. kir. közigazgatási bíróságról.

1898 : XX. t.-cz. Az 1895 : XLVIII. t.-cz. egyes rendelkezéseinek módosításáról.

1899 : XLI. t.-cz. A vízimunkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról.

1900 : XXX. t.-cz. Közérdekű öntöző-csatornák létesítése tárgyában.

1901 : IX. t.-cz. A fiumei középfoku közigazgatási hatóságról.

1901 : XX. t.-cz. A közigazgatási eljárás egyszerüsítéséről.

TÁRGYMUTATÓ.

		Lap
I.	A vízjogról szóló 1885 : XXIII. t.-cz.	1—142
II.	A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában kiadott 45.689. sz. ált. rend.	143—174
III.	A vízi könyvek berendezéséről szóló rendelet	175—179
IV.	A vízduzzasztó művekről szóló rendelet	180—186
V.	A vízrendező társulati tisztviselők fegyelmi eljárásáról szóló rendelet	187—191
VI.	A vontató utakról és a szabad kikötésről szóló rendelet	192—196
VII.	A vízjogi törvény végrehajtási rendeletében érintett különböző nyomtatványok megszerezhetése tárgyában kiadott rendelet	197
VIII.	A m. kir. Orsz. Vízépítészeti Igazgatóság, a kultur- és folyam-mérnöki hivatalok szervezete	198—243
IX.	A vízjogi törvény végrehajtási rendeletének kiigazítása	244
X.	A vízvezetési szolgalmak telekkönyvi bejegyzése	245
XI.	A tiszai törvény (1884 : XIV. t.-cz.)	246—264
XII.	A vízjogi törvény végrehajtásánál előforduló bélyegekről és illetékekről szóló rendelet	265—268
XIII.	Utasítás a vízrendező társulatok árterületének műszaki fejlesztésénél követendő eljárásra	269—273
XIV.	Minta-alapszabály vízhasználati társulatok részére	274—284
XV.	Útmutatás a bányakapitányságok részére a védterületek engedélyezésénél követendő eljárásra nézve	285—299
XVI.	Az 1888 : XIX. t.-cz. a halászatról	300—319
XVII.	A halászati törvény végrehajtási rendelete	320—337
XVIII.	A horvát-szlavon autonom vízjogi törvény	338—391
XIX.	A közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. törvénynek a vízjogi ügyekre vonatkozó rendelkezései	392—403
XX.	A közig. bírósági törvény végrehajtási rendelete	404—422
XXI.	A közérdekű öntöző csatornák létesítéséről szóló 1900 : XXX. t.-cz.	423—443
XXII.	1901 : XX. t.-cz. a közigazgatási eljárás egyszerüsítéséről	444—456
XXIII.	Az 1901 : XX. t.-cz. 1—12. §§-ainak végrehajtási rendelete	457—472
XXIV.	Az 1889 : XXX. t.-cz. a talajjavítási kölcsönről	473—488
XXV.	Az 1889 : XXX. t.-cz. végrehajtási rendelete	489—495
XXVI.	A vizekre vonatkozó országos törvények kimutatása	496—500

A.

A vízjogi törvény egyes szakaszainál (1—142. l.) a következő törvények, rendeletek és döntvények találhatók:

A közm.- és közlek. miniszternek a hajómalmok ügyében kiadott 34.477/1888. aug. 21. sz. rendelete 2

5631/901. sz. földm. min. határozat a folyóvíz hirtelen elhagyott medrének egy éven belüli visszaállíthatására vonatkozólag biztosított jogról 14

A 79.328/900. sz. földm. min. határozat a szabad rendelkezés alatt álló vizekről 14

Lap
A 60.945/1887. sz. földm.-, ip.-, keresk. min. határozat a vízjogi törvény 13. §-ának értelmezése tárgyában ... 15
Az ártézi kutak fúrása körül tapasztalt vízpazarlás megszüntetése ügyében 6307/1897. sz. földm. m. rend. ... 16
Az ártézi kutak fúrásának engedélyezése tárgyában kiadott 58.943/1892. sz. földm. min. rend. ... 17
Az 1876 : XIV. t.-czikknek a gyógyvizekre vonatkozó rendelkezései ... 18
Vasutakat és közutakat érintő védterületek megállapítása tárgyában kiadott 24.852 1889. sz. földm. és keresk. min. rend. ... 19
Az ásványvizek dugaszolása, gyógyvizek befedéséről szóló 23.328/1883. sz. belügymin. rend. ... 20
44.404/1893. sz. belügymin. rend. az ásványvizek kezelése tárgyában ... 21
A védterülettel biró források kimutatása ... 26
20.187/1886. sz. földm.-, ipar-, keresk. min. határozat fausztatási engedélyekre 27
Az erdőtörvény (1879 : XXXI. t.-cz.) fausztatásra vonatkozó rendelkezései ... 27
Az 1890 : I. t.-czikknek a kompok engedélyezésére vonatkozó rendelkezései ... 32
A földmiv. miniszternek 4460 1890. sz. rend. a kompok engedélyezése ügyében 35
Az 1854-iki bányatörvénynek a bányavizekre vonatkozó rendelkezései ... 35
71.226/1899. sz. földm. min. határozat telepengedélylyel egybekötött vízhasználat engedélyezéséről ... 36
Kenderlé bevezetéséről 50.718 1886. sz. földm.-, ipar-, keresk. min. határozat ... 36
Kenderáztatásra vonatkozó 1894 : XII. t.-cz. 17. §-a ... 36
Szabad vízhasználatokról, a földm.-, ipar-, keresk. min.-nek 12.523/1888. sz. hat. 37
Iszap-, kavicsszedésről a 17.502/1900. sz. földm. min. határozat ... 37
Bőrmosásról a 6377/1895. sz. földm. min. határozat ... 37
Uszodák felállítása 28.122/1886. sz. földm.-, ipar-, keresk. min. határozat ... 37
Társulati szervezettel nem biró érdekeltségek által létesített vízimunkálatok költségeihez való hozzájárulás ügyében kiadott 80.500/1896. sz. földm. min. rend. 41
Hozzájárulási összegek behajtásáról szóló 30.495/1899. sz. föld. min. határozat 41
A vám- és keresk. szövetségről szóló 1899 : XXX. t.-czikknek a közös folyókra vonatkozó rendelkezése ... 43
Társulati töltéseknek az összegyülemlett belvizek levezetése miatti átvágása 20.143 1895. földm. min. rend. ... 43
22.538/1898. sz. belügymin. rend. árvízveszélykor a védtöltések kellő megőrzése tárgyában ... 44
1890 : I. t.-czikknek a műtárgyak vízfolyás szempontjából való elégtelensége eseteire vonatkozó rendelkezése ... 45
Területfoglalás, szolgalmi jog stb. a vasuttal szerződésszerüleg nem rendezhető (5398/900. sz. földm. min. hat.) ... 46
11.574/1888. sz. földm., ipar-, keresk. min. hat. a vízjogi törvény 52. §-a tárgyában 46
A kisajátítási törvény rendelkezései (1881 : XLI. t.-cz.) ... 47
Beltelek szolgalommentessége (40.369/97. sz. földm. min. határozat) ... 48
Közuti épitményeknek vízhasználattal kapcsolatos engedélyezéséről (73.725/1890. sz. földm. min. hat.) ... 50
Karópénz és hajózási vám eltörléséről (1751 : XVII. t.-cz.) ... 52
Vontatóuti kártalanitásról (73.375/1901. sz. földm. min. hat.) ... 52
Társulati őrházak adómentessége (1896 : XXIII. t.-cz. 7. §.) ... 53
Vasutak hozzájárulása (10.242/1891. sz. földm. min. hat.) ... 56
Társulati kölcsönök felvétele (45.722 1901. sz. földm. min. hat.) ... 60
Jóváhagyást igénylő társulati határozatok felterjesztése (9752/1897. sz. földm. min. rend.) ... 61
Ártérfejlesztés, osztályozás és kivetési kulcs letárgyalásánál előforduló értesítésekről (földm. min. 3480/1902 sz. hat.) ... 65—66
Ármentesített területek adójáról szóló 81.989/1896. sz. pénzügymin. rendelet 70
Ármentesített területek adójára vonatkozó 1881 : XLII. t.-cz. rendelkezései ... 72
Társulatok műszaki előterjesztéseiről szóló 36.095/1893. sz. földm. min. rend. 76
Társulati költségjárulékokról szóló 56.711/1900. sz. földm. min. határozat ... 77

Lap
Költségjárulékok behajtása (46.423 1891. sz. pénzügymin. rendelet) ... 79
Társulati járulékok beszedése (32.997/1896. sz. földm. min. rendelet) ... 80
Adófizetési évnegyedi részletek (1883 : XL. 39. §.) ... 82
Miniszteri biztosi számadások felülvizsgálata (15.304/1893. sz. földm. min. rend.) 83
Társulati levelek portómentessége (36.127/1896. sz. földm. min. rend.) ... 84
Választmányi és közgyülési jegyzőkönyvek bemutatása (földm. min. 14.933/97. sz.) 86
Társulati csatornán való legeltetés és kaszáltatás (földm. min. 55.265/1890. sz.) 88
Védtöltések közlekedési célokra való felhasználásáról (101.767/1895. sz. földm. min.) 90
Árvédelmi eljárás szabályozása (földm. min. 12.642/1897. sz.) ... 90
Árvédelemre vonatkozó táviratok díjmentessége (földm. min. 33.497 1900. sz.) 91
Árvédelemnél közreműködött tisztviselők napidíjáról (54.079/1888. sz. közm. és közlek. mind. rend.) ... 93
Árvédelemkor a védekezés teljesítésére hivatottak és a vasutak által követendő eljárás szabályozása tárgyában kiadott 20.934/1898. sz. rendelet ... 94
Községek árvédelmi szabályzatának jóváhagyása (41.007/1901. sz. földm. min.) 98
Fiumei kormányzótanácsról (1901 : IX. t.-cz.) ... 100
Előmunkálati engedélyek (57.767/96. sz. földmiv. min.) ... 103
Műszaki tervek kelléke (51.134/1895. sz. földm. min.) ... 103
A mérnöki czimről (Vallás és közokt. min. 22.578/1890. sz.) ... 104
Jegyzőkönyvek bélyegelése (2245/1890. sz. földm. rend.) ... 106
Képviseltetésből felmerülő eljárási költségek (1501/1880. közmunk. rend.) ... 107
Hatósági szakértő díjai (29.094/1899. sz. földm. min. rend.) ... 108
Eljárási költségekről (földm. min. 7802/99, 67.893/96, 19.645/98. sz. rend.) 108
Vízművek felülvizsgálatáról (95.092/1900. sz. földm. min. rend.) ... 110
Vízmosások megkötése (8599/1899. sz. földm. min. hat.) ... 110
A mezőrendőri törvénynek (1894 : XII. t.-cz.) a vizmosásokra vonatkozó szakasza 111
Igazolási kérelemről ... 112
Kihágási bíráskodásra való felhatalmazás (Belügyminiszter 1567/1881 és 6700/1881. sz. rendeletei) ... 113
Kihágási ügyekben való bíráskodásról földm. min. 19.475/1902. sz. rend. ... 113
Felebbezési határidő (51.593/1899. sz. földm. min. rend.) ... 113
Vízikönyvbe való bejelentés elmulasztása miatti birság (földm. min. 38.212/1900. sz. rend.) ... 115
Igazolási hirdetmények ... 118
Igazolási eljárás a vízi társulatoknál (45.054/1887. közm. rend.) ... 124
Igazolásnak csak tényleg fennálló vízimű képezheti tárgyát (98.827/1900. sz. földm. min. rend.) ... 125
Igazolásnál 3 évi ujbóli gyakorlatba vétel (fenti határozat) ... 125
Joggyakorlat rendezetlensége esetén a gyakorlás ellen felmerülő panasz (70.377/1891. sz. földm. min. rend.) ... 126
Műszaki tervek bekövetelése (64.566/88. sz. földmiv.-, ipar-, keresk. min. rend.) 126
Bejelenteni elmulasztott jogosítvány törvényesítése (9640/1898. sz. földm. min. rend.) 126
Malomregale ... 127
Hatósági szakértők az igazolásoknál (21.184/1891. sz. földm. min. rend.) ... 127
Ferencz-csatorna jogviszonyáról (18.003/1895. sz. földm. min. rend.) ... 128
Az 1889 : XVIII. t.-cz. ... 130
Az 1889 : XVIII. t.-cz. 1500. sz. végrehajtási rendelete ... 130

B.

A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában kiadott általános rendelet egyes szakaszainál előforduló rendeletek és döntvények:

A földm. min. 35.436/1895. sz. rend. az ált. rend. 7. §-ában érintett hatósági szakértőkről ... 147
A 63.644/1899. sz. földm. min. rend. a hatósági szakértő közbejöttének mellőzéséről 149
A 38.832/94. sz. földm. min. rendelet az ideiglenes engedélyről ... 151

C.

Lap

A tiszai törvénynél (1884 : XVI. t.-cz.) előforduló törvények és rendeletek:

A Tisza és Bodrog szabályozásának folytatólagos munkálatairól (valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről) szóló 1894 : III. t.-cz. . . . 247

D.

A halászati törvény végrehajtási rendeleténél előforduló rendeletek:

Ezen végrehajtási rend. 17. §-ának módosítása (70.994/1897. sz. földm. min. rend.) 322
Ezen rendelet 22. §-át módosító 86.913/1898. sz. földm. min. rendelet . . . 323

E.

A közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. és ennek végrehajtási rendelete egyes szakaszainál található rendeletek:

A 75.238/901. sz. földm. min. rendelet az 1896 : XXVI. t.-cz. 59. §-ának rendelkezése tárgyában 396
A 2500 eln./1896. sz. földm. min. rendelet a hatósági panasz tárgyában . . . 410

F.

A közérdekű öntöző csatornákról szóló 1900 : XXX. t.-czikknél előforduló rendelet:

4614/901. sz. földm. min. körrendelet 441

Az I., VIII., XI., XIV. kulturmérnöki hivatal az I. felügy. ker. tartozik.
A II., III., IV., XV., XVII. « « a II. « « «
Az V., VI., VII., X., XIII. kulturmérnöki hivatal a III. felügy. ker. tartozik.
A IX., XII., XVI., XVIII. « « a IV. « « «

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és kapható:

Apathy István, dr. **Tételes europai nemzetközi jog.** Második teljesen átdolgozott kiadás. Füzve 7 K 20 f.

Balogh Arthur, dr. **A magyar államjog alaptanai.** Füzve 6 K.

Bozóky Alajos, dr. **Institutiók.** Negyedik javitott kiadás. Füzve 8 K.

Bozóky Al., dr. **A római jog pandektáinak tankönyve.** Füzve 9 K.

Bozóky A., dr. **Egyhazjogtan kézikönyve.** Füzve 7 K 20 f.

Csiráky A. M. gróf. **A magyar közjog alapvonalai.** Szerző nyomán irta Hegedüs Lajos. Harmadik kiadás. Füzve 5 K.

Fayer László, dr. **A magyar büntetőjog kézikönyve.** 2 köt. II. kiad. 16 K.

Gaius római jogi institutióinak négy könyve. Magyarra forditotta és jegyzetekkel kisérte Dr. Bozóky Alajos Füzve 4 K.
Latinul és magyarul. Füzve 6 K.

Hoffmann Pál, dr. **A római jog történelme és institutiói.** I. A római jog külszerű történelme és a római perjog. Második kiadás. Füzve 11 K.

Hoffmann Pál, dr. **A római magánjog rendszere mai érvényben,** vagyis Pandekták alapvonalai. Negyedik kiadás. Füzve 8 K.

Imling Konrád. **A magyar telekkönyvi jog** mint Zlinszky Imre: A magyar telekkönyvi rendtartás czimü művének VI. kiadása. Füzve 7 K. 50 f.

Kautz Gyula, dr. **Nemzetgazdaságunk és a vámpolitika.** Füzve 9 K.

Kautz Gyula, dr. **A nemzetgazdasági eszmék** fejlödési története és befolyása a közviszonyokra Magyarországon. Füzve 8 K 80 f.

Kautz Gyula, dr. **A nemzetgazdaság általános része.** V. kiadás. Füzve 4 K.
— **A pénzügytan rendszere.** IV. kiadás. Füzve 5 K.

Konek Sándor, dr. **Egyházjogtan kézikönyve.** Javitotta és a IX-ik kiadást sajtó alá rendezte *Dr. Antal Gyula.* Füzve 10 K.

Kovács Gyula. **Közgazdaságtan.** Alapvető kézikönyv. I. kötet. A közgazdaság általános jelenségei és törvényei. Füzve 3 K.
II. kötet. A közgazdaság különös jelenségei és törvényei. Füzve 3 K 50 f.

Mackeldey Ferdinand, dr. **A római jog tankönyve.** Második javitott kiadás. Három kötet. Füzve 12 K.

Magyary Géza dr. jogakad. tanár. **A polgári peres eljárás alaptanai.** (A perbeli cselekvények tana.) 6 K.
Tartalom: Előszó. — Általános tanok. — Perbeli cselekvények a per elháritása körül. — A pert megalapitó cselekvények. — A pert lebonyolitó cselekvények. — Az itélet. — A perbeli cselekvények elmulasztása. — Perorvoslatok.

Mohl Róbert. **Az államtudományok encyclopaediája.** Ford. *Löw Tobias.* Masodik kiadás. Füzve 6 K.

Mariska Vilm., dr. **Az államgazdaságtan (Pénzügytan) kézikönyve.** Negyedik, teljesen átdolgozott kiadás. Füzve 11 K.

Mariska Vilm., dr. **A magyar pénzügyi jog kézikönyve.** Hetedik teljesen átdolgozott kiadás. 1900. Füzve 13 K.

Vecsey Tamás. **A római jog institutiói.** Hatodik javitott kiadás. Füzve 10 K.

Werner Rezső, dr. **A bölcsészeti Jogtudomány történelme.** Negyedik javitott kiadás. Füzve 3 K.

Werner Rezső. dr. **A magyar büntetőjog általános elvei.** Az 1878. V. és 1879. XL. törvényczikkek alapján. Füzve 8 K.

Werner Rezső. **A bűntettek, vétségek és kihágások.** A magyar büntető törvénykönyvek (1878: 5 és 1879: 40 tcz.) szerint. Füzve 3 K 60 f.

Zlinszky Imre. **A magyar magánjog mai érvényében,** különös tekintettel a gyakorlat igényeire. Nyolczadik kiadás. Reiner János által ujra dolgozott munkának harmadik kiadása. Füzve 20 K.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

CORPUS JURIS HUNGARICI
1000—1895.

A TELJES MAGYAR TÖRVÉNYTÁR
MILLENNIUMI EMLÉKKIADÁSA.

Dr. Csiky Kálmán, Dr. Kolosvári Sándor, Nagy Gyula, Dr. Óvári Kelemen, Tóth Lőrincz

közreműködésével szerkeszti

Dr. MÁRKUS DEZSŐ.

20 kötet. — Ára füzve 120 kor. — Félbőrkötésben 150 kor.

A húsz kötet tartalma:

I. kötet: Bevezetés *dr. Márkus Dezsőtől.* — A Corpus Juris Hungarici jellemzése *dr. Kolosvári Sándortól.* — Az Árpádházbeli királyok alatt alkotott törvények (1000—1301). Fordította és jegyzetekkel ellátta *Nagy Gyula.* — A vegyes házakból választott királyok uralkodása alatt alkotott törvények (1301—1526). Fordították és jegyzetekkel ellátták *dr. Óvári Kelemen* és *dr. Kolosvári Sándor.*

II. kötet: Az I. Ferdinánd alatt alkotott t.-czikkek (1526—1564). — A Miksa alatt alkotott t.-czikkek (1564—1576) — A Rudolf alatt alkotott t.-czikkek (1576—1608). Fordították és jegyzetekkel ellátták *dr. Óvári Kelemen* és *dr. Kolosvári Sándor.*

III. kötet: II. Mátyás alatt alkotott törvényczikkek (1608—1619). — II. Ferdinánd alatt alkotott törvények (1619—1637). III. Ferdinánd alatt alkotott t.-czikkek (1637—1657). Fordították, bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátták *dr. Óvári Kelemen* és *dr. Kolosvári Sándor.*

IV. kötet: Az I. Lipót alatt alkotott törvényczikkek (1657—1705). — A III. Károly alatt alkotott törvényczikkek (1711—1740). Fordította, bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátta *Tóth Lőrincz.*

V. kötet: A II. Mária (Terézia) alatt alkotott t.-czikkek (1740—1780). — A II. Lipót alatt alkotott t.-czikkek (1790—1792). — A Ferencz alatt alkotott t.-czikkek (1792—1835).

VI. kötet: Werbőczy István hármaskönyve. Az eredetinek 1517-iki első kiadása után fordították, bevezetéssel és utalásokkal ellátták *dr. Kolosvári Sándor* és *dr. Óvári Kelemen.*

VII. kötet: 1540—1848. évi erdélyi törvények. Fordították és utalásokkal ellátták *dr. Kolosvári Sándor* és *dr. Óvári Kelemen.* Tartalma: Erdély országának három könyvre osztott törvényes könyve. I. könyv: Approbata constitutiók. — II. könyv: Compilata constitutiók. — III. könyv: Novellaris articulusok. — 1847—1848. évi erdélyi törvényczikkek.

VIII. kötet: 1836—1868. évi t.-czikkek.
IX. kötet: 1869—1871. évi t.-czikkek.
X. kötet: 1872—1874. évi t.-czikkek.
XI. kötet: 1875—1876. évi t.-czikkek.
XII. kötet: 1877—1878. évi t.-czikkek.
XIII. kötet: 1879—1880. évi t.-czikkek.
XIV. kötet: 1881. évi t.-czikkek.
XV. kötet: 1882—1883. évi t.-czikkek.
XVI. kötet: 1884—1886. évi t.-czikkek.
XVII. kötet: 1887—1888. évi t.-czikkek.
XVIII. kötet: 1889—1891. évi t.-czikkek.
XIX. kötet: 1892—1893. évi t.-czikkek.
XX. kötet: 1894—1895. évi t.-czikkek.

Ugyanily kiadásban megjelentek:

1896. törvények füzve 6 kor., félbőrkötésben 8 kor.
1897. törvények füzve 4 kor., félbőrkötésben 6 kor.
1898. törvények füzve 4 kor., félbőrkötésben 6 kor.
1899. törvények füzve 7 kor., félbőrkötésben 9 kor.
1900. törvények füzve 4 kor., félbőrkötésben 6 kor.
1901. törvények füzve 4 kor., félbőrkötésben 6 kor.
1902. törvények (sajtó alatt).

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.